

ਸਾਰੇ ਹਕ ਕਰਤਾ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ । ਕਰਤਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਛਾਪੇ ।

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਕਮਾਲੇ ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਯਮ ਕਰੀਮ ॥ ਰਜਾ ਬਕਸ਼ ਰਾਜ਼ਿਕ ਰਿਹਾਕੋ ਰਹੀਮ ॥

--- ਅਰਥਾਤ ---

ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਨ ਜੋ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ॥
ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇ ਅੰਨ ਦੇ, ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਆਲ ॥

---o---

ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਸਟੀਕ

---ਅਰਥਾਤ---

ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜੀਦੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੱਲ ਘੱਲੇ ਵਿਜੈ ਪੱਤੂ ਦਾ
ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਟੀਕਾ

---ਟੀਕਾਕਾਰ---

ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਟ ਮਣਿ ਵਿਦਯਾ-ਮਾਰਤੰਡ
ਸ੍ਰੀਮਾਨ ੧੦੮ ਪੁਜਯ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ
ਸੰਤ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਲੇਖਕ--ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਟੀਕਾਕਾਰ--ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਟੀਕ, ਅਨੰਦ ਸਾਗਰ ਸਟੀਕ
ਡੇਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ੧੦੮ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਮਹੰਤ ਭਾਈ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਗਲੀ ਸਤੋਵਾਲੀ, ਕਟੜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅੰ ਮ੍ਰਿਤਸਰ

---ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ---

ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ੧੧੦੦ "ਕਰਤਾ" ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਕੇ ਛਾਪੀ
ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ,
ਬਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ੧੧੦੦

ਮਾਰਚ ੧੯੬੦

THIS BOOK BELONGS
TO THE LIBRARY OF
Dr. Trilochan Singh
Amrag Singh

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁਤ੍ਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਤਖਤ ਉਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬੜਾ ਨਿਰਦਈ ਤੇ ਕੱਟੜ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਸਾਂਭੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਭਲਾ ਨੇਕ, ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਾਲਤਾ ਵਾਲਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵਾਹ ਵਾ ਸੁਣਦਾ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਸੱਦ ਕੇ ਕਰਾਮਾਤ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦਾ। ਪਰ ਜੇਹੜਾ “ਹਰ ਕਾ ਸੇਵਕ ਸੇ ਹਰ ਜੇਹਾ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੋ ਮਾਨਸ ਦੇਹਾ” ਅਭੇਦ ਵਾਦੀ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦੂਸਰੀ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਹੱਵਸ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਜ਼ਹਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਮਜ਼ਹਬ ਨ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਤੇ ਵਸੀਲੇ ਜੋਰ ਜਬਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਏਸੇ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜਦ ਉਸਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਪਰ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਭ ਆਪੇ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਸਦ ਕੇ ‘ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਜਾਓ ਜਾਂ ਕਰਾਮਾਤ ਵਖਾਓ’ ਕਿਹਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰ-ਮਾਇਆ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਹਬ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਜੇਹੜਾ ਮਜ਼ਹਬ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਓਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ। ਅਤੇ ਜੇਹੜੀ ਗਲ ਤੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਆਖੀ ਹੈ, ਕਰਾਮਾਤ ਨਾਮ ਕਹਿਰ ਦਾ ਹੈ, ਰਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਜਾਦੂਗਰਾਂ ਵਾਂਗੂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾਉਣੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਇਹ ਹਉਮੈ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖੁਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਖੁਦੀ ਹੋਵੇ ਓਥੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਉਤਰ ਨਾਲ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਸਮਝੀ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀਲੇ ਬਹਾਨੇ ਕਰਕੇ ਸਤਿ-

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕੋਤਵਾਲੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਮਘਰ ਸੁਦੀ ੫ ਸੰਮਤ ੧੭੩੨ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਏਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ :-

“ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਸ਼ੋਕ।

ਹੈ ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਇਓ ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰਲੋਕ ॥” ੧੬ ॥

ਇਸ ਦੁਰਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਯੂ ਕੇਵਲ ੯ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਤਿਲਕ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਾੜਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮੰਭਾਲ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜੈਸਾ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਮਾਰਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਘੋੜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਜੁਧ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਕਰਨਾ, ਵੇਖਕੇ ਗਵਾਂਢੀ ਬਾਈਧਾਰ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਭਾਮ ਚੰਦ ਆਦਿਕ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ੈਦ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਨ ਕਰ ਦੇਣ। ਅਤੇ ਜੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਔਣਗੇ।

ਏਸ ਭਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਨਿਕੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਬੜਪਾਂ ਲੈਣ ਲਗ ਪਏ। ਪਰੰਤੂ ਜਦ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਨ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਲਿਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਭੜਕਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਫੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਇਸਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਹ ਸ਼ਾਹੀ ਰਿਆਇਆ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰੇਗਾ। ਸੂਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬੰਦੋ ਬਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਇਤਿਆਦਿਕ।

ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਦਰਖਾਸਤ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਦਖਣ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਦਿੱਲੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਛੇਤੀ ਮੇਰੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

ਔਰੰਗੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੁਜਣ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰੋਪੜ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਲਤ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦਾ ਏਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਕੇ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕਈ ਕੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਈਆਂ।

ਜਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਪਗ ੬-੭ ਮਹੀਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਸਖਤ ਘੇਰਾ ਪਾਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਹੋਈ ਤਦ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ

ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਦਾਅ ਪੈਚ ਕਰੀਏ ਕਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਤ ਹੋ ਰਹੇ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚੀਏ। ਦੋਹਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦਿਆਂ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹਨ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਭਰੋਸਾ ਦੇਈਏ, ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਗੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਗਊ ਅਤੇ ਠਾਕਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਬਾਲ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਪੰਡਿਤ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਲੋਂ ਚਿੱਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਉਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰਕੇ ਕੁਰਾਣ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸੂਰੰਧ ਲਿਖਕੇ ਮੌਲਵੀ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਜਾਓ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂ ਗੇ।

ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਰਬੱਗਯ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਬੇਈਮਾਨ ਧੋਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਛੇ ਪੌਰ ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਦੀ ਵਿਚਲੀ ਰਾਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਕੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਓਹੋ ਗਲ ਹੋਈ ਜੇਹੜੀ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਬੇਈਮਾਨ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਿਛਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਬੇਅੰਤ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਾਲ ਸਾਮਾਨ ਸਭ ਲੁਟਿਆ ਪੁਟਿਆ ਗਿਆ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸਭ ਨਿਖੜ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕੁਛ ਸਿੰਘਾਂ ਸਣੇ ਗੜ੍ਹੀ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਚਮਕੌਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਏ ਕੋਟ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਦੀਨੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਵਿਰਾਜੇ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੀਨਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਤੋਂ ੧੮ ਮੀਲ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਜੈਤੋ ਤੋਂ ੧੮ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਬਾਨਾ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲਾ ਫੀਰੋਜ਼ ਪੁਰ ਵਿਚ ਹੈ।

ਏਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਰਹਿੰਦ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਮਹਿਲ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬਦੇਵਾਂ ਜੀ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੀਲੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਸੁਭਾਏ ਮਾਨ ਸਨ। ਸਭ ਜੋਧੇ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿਖ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਿੰਡਰ ਪੁੰਡਰ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਜਿਸ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸਦੀਆਂ ਸਭ ਰਪੋਟਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਦਖਣ ਪਹੁੰਚ ਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ।

ਏਤਨੇ ਵਡੇ ਸ਼ਾਹੀ ਲਸਕਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਕਾਬੂ ਨ ਆਉਣਾ ਸੁਣਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਲਗ ਰਹੀ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੇ ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਫੌਜਾਂ ਲੈਕੇ ਦਖਣ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਦਾ । ਏਧਰ ਹਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਬੇਸੁਰ ਹੋਈਆਂ ੨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਨਸੋਆਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਭਜੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ ।

ਏਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੀਚਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਨੇ ਪਿੰਡ ਅਵੇਸਲੇ ਜਾਂ ਦਿਲਗੀਰ ਹੋਕੇ ਲੰਮੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈ ਰਹੇ । ਸਗੋਂ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਨਾਲ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੱਖ, ਘੋੜੇ, ਅਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਇਕ ਦਿਨ ਚੌਬਾਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਆਪ ਜੀ ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਚਨ ਲੱਗ ਪਏ । ਜਦ ਚੌਧਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਭਾਈ ਲਖਮੀਰ ਨੇ ਹਥ ਜੋੜਕੇ ਪੁਛਿਆ— “ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਉਂਗਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਛਿਲ ਰਹੇ ਹੋ” ? ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ “ਤੁਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜੋ ਬਹੁਤ ਪੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਟ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਇਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ।” ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮਹਾਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰੋ, ਬਹੁਤਾ ਏਹੋ ਹੀ ਫਸਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਔਰੰਗਾ ਜੁਧ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਦੂਰ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਈਮਾਨ ਹੀਨ ਕਰਕੇ, ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਫਤਹ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਸ਼ਮਾਨਗੀ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੌਤੇ ਆਪ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਤਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਾਰਸੀ ਬੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮੇ ਦੇ ਸਿਰ ਲੇਖ ਹੇਠ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਥਾ ਉਸਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬੇਨਿਆਈ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਲਾਂ, ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮਾਸੂਮ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ । ਏਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਪੌੜਤਾ ਵਾਸਤੇ ੧੧ ਹਕਾਇਤਾਂ ਹੋਰ ਲਿਖ ਕੇ ਏਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀਆਂ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹਾਰ ਕੇ ਜੋਰ ਜੁਲਮ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸਜਾਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸੋ ਤੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਝ ਜਾਹ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਕੇ ਸਖਤ ਦੁਖ ਪਾਵੇਂਗਾ ।

ਇਹ ਲਿਖਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਡਿਆਰ

ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਤੋਂ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਓ, ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਣ ਕੇ ਹਾਜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵੇਸ ਧਾਰਕੇ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਸਿਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਵਲੋਂ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿਤੇ, ਆਗਰੇ ਤੋਂ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਦੋਵੇਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਡੇਰਾ ਕਰਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਤਦਬੀਰਾਂ ਸੋਚਣ ਲਗੇ।

ਏਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੀਨੇ ਪਿੰਡ ਠਹਿਰਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਥਾਈਂ ਖਬਰਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਖਾਨ ਵਜ਼ੀਦ ਖਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤੇ ਵਿਸਾਹ ਕੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ, ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਚਿਤਵ ਕੇ ਕਿ ਏਸ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਪਿਛੇ ਪੈ ਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨ ਪਹੁੰਚਾਣ ਅੱਗੇ ਚਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਥੇ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਛੋਟੇ ੨ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਪੁਜੇ ਪਰ ਕਪੂਰੇ ਦੇ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਜੋ ਅਜ ਕਲ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਜਾ ਦਿੱਕੇ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਵੀ ਪਿੱਛਾ ਕਰਕੇ ਓਥੇ ਹੀ ਪੁਜ ਗਈਆਂ। ਵੈਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ੨੬ ਤਾਰੀਕ ਸ੍ਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਢਾਬ ਉਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਥੋੜੀ ਜੇਹੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਈਆਂ। ਏਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਤੱਲੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਏਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ੯ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਜੁਧ ਦਾ ਕਮਰ ਕੱਸਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਮ ਲਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਏਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਥੇ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਲਿਖਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਖਿਆ। ਏਥੇ ਹੀ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਣ ਕੇ ਸਾਹਿਬ-ਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸੁਖ ਪੁਛੀ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੋਂ ਕਿਆ ਹੂਆ ਇਹ ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ। ਇਨ ਪੁਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਹਿ ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਬਿਤੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਦੇਸ ਗਿਆਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਸੁੱਧ ਨਹੀਂ ਆਈ ਔਰੰਗੋ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਇਤਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ, ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਆਪ ਕਰੋ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਾਂ, ਏਸਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਛੇਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਦ ਕੇ ਮਿਲੇਗਾ। ਏਸ ਚਿੱਠੀ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧੀਰਜ ਆਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਆਪ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਲ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਿਮਾਜ਼ ਕਾਬੇ ਜਾਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਜਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਮੱਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਮਰ ਕੱਸਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਣ ਕੇ ਉਸਦਾ ਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਮੱਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਜਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਕੁਛ ਦੂਰ ਜਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਘੇਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਵਲ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਗਰਜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਏਥੇ ਤੇਰਾ ਕੌਣ ਰਖੱਯਕ ਹੈ ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਐਸਾ ਅਚਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਵੇਖਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਘਾਬਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਐਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਰਖੱਯਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਖ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਅਜੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਵਾਂਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਖਿਮਾ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਹ ਲੈ ਸਾਡੀ ਕਟਾਰ ਉਸ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਦੇਵੀਂ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੱਛਾ ਕਹਿਕੇ ਕਟਾਰ ਫੜ ਲਈ। ਤਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਮਦਮੇਂ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਭਾ ਲਗਾ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਏਥੇ ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੀਘਰ ਬੁਲਾ ਲਵੋ।

ਬੁਲਾਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾਕੇ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ” ਬੁਲਾਈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ (ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ) ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨ, ਪਰ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪੁਛਣ ਲਗਾ—‘ਖਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ?’ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ‘ਹਜ਼ੂਰ !’ (ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ) ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਏਹੀ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾ: ਜੀਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਏਹੀ ਉਤ੍ਰ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਚਿੜ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ‘ਖਾਲਸੇ’

ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਲਿਆਵੇ ਗਾ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਕੱਟ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਤਿੰਨ ਵੇਰ 'ਖਾਲਸਾ' ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਉਸਦੇ ਫਰੇਬ ਵਿਚ ਨਾਂ ਆਇਆ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਔਰੰਗ ਜੇਬ ਚੁਪ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮੇ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਲਿਖ ਦਿਤੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜਿਥੇ ਚਾਹੇ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਭਿੜਾਈ ਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਉਪੰਤ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਨਰਾਇਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾਦੂ ਅਸਥਾਨ ਜੈ ਪੁਰ ਵਿਚ ਆ ਮਿਲੇ। ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਭ ਵਾਰਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅਸਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਔਰੰਗੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸਚਾਤਾਪ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪੜਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਘੋਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਆਏ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਫਾਤ ਪਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਸ਼ੀਘਰ ਹੀ ਇਹ ਖਬਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਲ ਗਈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫਤਹ ਦੀ ਪੜ੍ਹਕਾ ਅਤੇ ੧੨ ਹਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੀ ਟੀਕਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ੧੦੮ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਪਰੀਤਵਾਨ ਮਹੰਤ ਸਾਹਿਬ ਮਹੰਤ ਭਾਈ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਯਾ ਹੇਠ ਅਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਟ ਮਣਿ ਸ਼ਾਂਤਾਵਤਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਭਾਈ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਦਯਾ ਭੂਸ਼ਨ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਪ੍ਰੀਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਸੁਧ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਆਸ ਹੈ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਸੱਜਣ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਗੇ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ }
 ੯ ਜੂਨ ੧੯੫੨ }
 ਹਾੜ ਵਦੀ ਏਕਮ }
 ਸੰਮਤ ੨੦੦੯ }

ਦਾਸ-ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
 ਕਰਤਾ-ਕਥਾ ਸਾਗਰ,
 ਜਪੁਜੀ ਸਟੀਕ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰੋ ਘੁਮਿਆਰ ਦੇ ਚੱਕ, ਹਲਟ ਦੀਆਂ ਟਿੰਡਾਂ, ਤੇ ਨਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਮ, ਸਦਾ ਹੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। (ਪਿੰਧੀ ਉਭਕਲੇ ਸੰਸਾਰਾ)

ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ । ਵੇਦਾਂਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਰੂਪ ਸੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਨਾਦੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ।

ਵੀਗਿਆਨ ਵਾਦੀ ਵੀ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਾਂਈ ਸਦਾ ਜਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ— ਇਸ ਵਿਚ ਹਰਿ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਜੋੜਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਨਰ ਤੇ ਮਦੀਨ-ਦੁਖ ਤੇ ਸੁਖ, ਰਾਗ ਤੇ ਦੈਸ਼, ਜਨਮ ਤੇ ਮਰਨ, ਪਾਪੀ ਤੇ ਪੁੰਨੀ, ਨਰਕ ਤੇ ਸੁਰਗ, ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਆਦਿ—ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਅਨਭਿਠ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ੨ ਵੀ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਚੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਉੱਪਦ੍ਰਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਾਪ ਹਦੋਂ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ੨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਸਦਾ ਕਰਤਾ (ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ) ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਔਂਦਾ ਹੈ ।

ਯਥਾ:—ਜਬ ਜਬ ਹੋਤ ਅਰਿਸ਼ਟ ਅਪਾਰਾ ॥ ਤਬ ਤਬ ਦੇਹ ਧਰਤ ਅਵਤਾਰਾ ॥

ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਰਸਿੰਘ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਭਗਤ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ—ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਬਣਕੇ ਹੋਕਾਰੀ ਰਾਵਣ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ । ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਕੰਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ । ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੁਖੀ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ।

ਯਥਾ:—ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ॥

ਅਠ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤ ਮਈ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ ਛੇਵੇਂ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਕਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ । ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਜਿਸਨੇ ਅਪੁਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੈਦ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਪਾਨੀ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਤੋਂ ਆਤੁਰ ਕਰ ਮਾਰਿਆ । ਤਿੰਨ ਭਰਾ 'ਸੁਜਾ ਮੁਹੰਮਦ, ਮੁਰਾਦ ਬਖਸ਼,—ਤੇ ਦਾਰਾ ਸ਼ਕੋਹ, ਦੇ ਤਾਂਈ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪਕੜ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ । 'ਸਰਮਦ, ਜੇਹੇ ਉਤਮ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਮੰਦਰ ਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਬਿਅੱਦਬੀ ਦੇਖ ਬ੍ਰਹਮਨਾ ਦੇ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਵਾ ੨ ਮਣ ਜੰਦੂ ਲਹਿੰਦੇ ਜਾਣ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਕੇ ੧੭੨੩ ਬਿਕ੍ਰਮੀ, ਪੋਹ ਸੁਦੀ ਸਤਮੀ ਨੂੰ ਪਟਨੇ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਪਰ ਰਬੀ ਜੋਤ ਪ੍ਰਗਟੀ । ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਡਭਾਗੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਕੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਂ ਕੀਤਾ । ਜੈਸੇ ਕਿ ਜਗਤੇ ਸੇਠ ਨੂੰ ਪੁਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰ ਦਿਤਾ ।

ਸ਼ਿਵਦੱਤ ਬ੍ਰਹਮਨ ਦੇ ਤਾਂਬੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲੇ । ਫਤੇ ਚੰਦ ਰਾਜਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਰਾਣੀ ਪਾਸੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਪੁਤਰ ਬਣ ਆਲੂ ਛੋਲੇ ਖਾਧੇ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ।

ਨੌ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ । ੧੭੩੨ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਮਘਰ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਤਿਥ, ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਡੇਢ ਬਜੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਿਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿਚ ਕੁਤਵਾਲੀ ਦੇ ਪਾਸ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਰਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਆਪਨਾ ਸੀਸ ਬਲੀਦਾਨ ਕਰ ਸਚਖੰਡ ਜਾ ਵਿਰਾਜੇ ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਬਚਨ—

ਤਿਲਕ ਜੰਦੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਂਕਾ ॥ ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ ॥

ਸਾਧਨ ਹੇਤੁ ਇਤੀ ਜਿਨ ਕਰੀ ॥ ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ ॥

ਧਰਮਹੇਤੁ ਸਾਕਾਜਿਨ ਕੀਆ ॥ ਸੀਸਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ ॥

ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ—ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਕਰ ਜੰਗ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਨ ਲਗੇ । ਰਨਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜਿਆ ਕਰਨ, ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਨਮਿਤ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰਾਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਟੇਢੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਵਨ ਦਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ।

ਅਸਾਮ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ 'ਰਤਨ ਰਾਇ' ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੀ ਹਾਥੀ, ਪੰਜਕਲਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ, ਚੰਦਨ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਆਦਿ ਵਸਤੂ ਭੇਟਾ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ।

ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਖ ਢਾਈ ਲਖ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਤੰਬੂ ਲੈਕੇ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ਆਇਆ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਨ ਬ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਦੇਖ, ਅਮੋਲਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਾਸ ਆਈਆਂ ਜਾਣ, ਜੋ (ਗੁਆਂਡੀ) ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ੨ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਤੇ ਲਾਲਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲੈਣ ਦਾ ਛਲ ਬਲ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅੰਤਰਯਾਮੀ

ਅਗੇ ਕਾਮਿਯਾਬ ਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਧਰੋਂ ਨਾਹਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਫਤੇ ਚੰਦ ਦੀ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਆਪਸ ਮੇਂ ਗੁਝੀ ਰਿਸ ਚਲੀ ਆਂਦੀ ਸੀ। ਫਤੇ ਚੰਦ ਨੇ ਰਾਮ ਰਾਏ ਦੇ ਤਾਂਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਡੇਹਰਾ ਦੂਨ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਅਤੇ ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕਿ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਲੋਹਾ ਹੀ ਕਟੇਗਾ ਜੈਸੇ ਰਾਮ ਰਾਏ ਕਰਾਮਾਤ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗਦੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਣ ਆਪਣੇ ਵਜੀਰ ਰਾਂਹੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਤੋਂ ਬੁਲਾ ਭੇਜਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਸਮੇਤ ਡੇਰੇ ਦੇ ਨਾਹਨ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਕੇ ਅਠ ਮਹੀਨੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਗਾ ਪਸਿੰਦ ਕਰਕੇ ਪੌਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਨਗਰ ਵਸਾਵਨਾ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਅਧਿਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਏਥੇ ਹੀ ਰਚਿਆ। ਤੇ ਪਰ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਸੁਨਦੇ ਰਹੇ। ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਫਤੇ ਚੰਦ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭੀਮ ਚੰਦ ਨੇ (ਜੋ ਕਿ ਕਹਿਲੂਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਾਈ ਧਾਰਾ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖੀ ਸੀ) ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਬਿਐਂਹਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਫਤੇ ਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਢੁਕਨਾ ਸੀ ਜੰਵ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਲੈ ਆਂਦੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰਜੀ ਤੋਂ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਚੀਜਾਂ ਖੋਹਾਂਗੇ ਪਰ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਜਾਣ ਕਰ ਅਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰਸਤਾ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਰਸਤੇ ਆ ਕਰ ਫਤੇ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਜੰਗ ਹੋਆ, ਜਿਸ ਜਗਾ ਸਢੇਰੇ ਵਾਲੇ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਪੀਰ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁਤਰ ਤੇ ਸੱਤ ਸੌ ਮੁਰੀਦ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਾਸ ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਕੁਤਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਿਆਤ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਤਦੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਚੁੰਮੇ।

ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾ ਪੌਂਟੇ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿ ਕਰ ਮੁੜ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਏ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਬਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਕੁਖ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਇਆ। ਜੰਗ ਦੇ ਜਿਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਜੰਗ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਬਹਾਦਰ ਸਨ। ਫੇਰ ਨਦੌਣ ਦੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਉਂਦਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਜੋਗ ਅਰੂਢ ਹੀ ਰਹੇ। ਫੇਰ ੧੭੫੬ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵੈਸਾਖੀ ਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਂਦ ਨੂੰ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਖੁਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਅੱਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਬੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ ਇਉਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਧਦਾ ਜਾਣ ਕੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ ਆਪਨੀ ਸਾਰੀ ਬਾਈ ਧਾਰਾ ਦੀ ਫੌਜ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਛੇੜ ਨੂੰ ਲੈ ਕਰ ਤਿੰਨ ਲਖ ਦੇ ਕ੍ਰੀਬ

ਆਏ ਪਰ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਮੁੜੇ, ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਚਿਠੀ ਭੇਜੀ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇ ਪਾਸ ਵਕੀਲ ਗਏ, ਲਹੌਰ ਦੇ ਜ਼ਬਰ ਦਸਤ ਖਾਂ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਭੀ ਸਹੈਤਾ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ। ਸਭਨਾ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੌਜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਕਰ ਆਈਆਂ, ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਬਾਹਰੋਂ ਰਸਤ ਰੋਕ ਦਿਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾਕੇ ਲੋਹ ਗੜ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲਾ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ—

ਨੀਕੀ ਕੀਰੀ ਮਹਿ ਕਲ ਰਾਖੈ॥ ਭਸਮ ਕਰੈ ਲਸਕਰ ਕੋਟਿ ਲਾਖੈ ॥

ਭਾਈ ਬਚਿਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਮਤੇ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਜਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਵਾਈ। ਅਠ ਮਹੀਨੇ ਘੇਰਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਦਰੋਂ ਭੁਖੇ ਸਿਖ ਜਾਨਾ ਤੋੜ ੨ ਕੇ ਲੜੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਦੀਆਂ ਛਿਲਾਂ ਖਾ ੨ ਗੁਜਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਸਰੀਰ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਮਾਹੀ ਦਾ ਸਾਬ ਨ ਛਡਿਆ।

ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਔਰੰਗ ਜੇਬ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲਾ ਨਹੀਂ ਛਡਨਗੇ। ਸਾਡੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਖਜਾਨਾ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਫਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਕਿਸੇ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਛਲ ਫਰੇਬ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰੀਏ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਐਨ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਆਟੇ ਦੀ ਗਊ ਬਣਾ 'ਪੰਮੇ' ਮਾਚੜ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਾਸ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਲੋਂ ਚਿਠੀ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਤੁਰਕ ਸੂਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਕਹੀ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਲਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੇਵੋ ਸਾਡੀ ਇਜ਼ਤ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂਗੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਆਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲੈਣਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਤਰ ਯਾਮੀ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਤੇ ਨ ਪਤੀਜੇ ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ੧੭੬੧ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਪੰਜ ਪੌਹ ਅਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਜਾਲਮ ਆਪਣੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਗਰ ਲਗ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਸਰਸੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਅਗੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਬੜੇ ਜੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ, ਸਰਸੇ ਤਕ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਤ ਸੌ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸੌ ਸਿੰਘ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਉਹ ਵੀ ਸਰਸਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਕੁਛ ਦਰਿਆ ਦੀ ਭੇਟਾ ਹੋ ਗਏ ਕੁਛ ਲੜ ਕਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਕੇਵਲ ਵਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਰ ਹੋ ਏ ਪੌਹ ਨੂੰ ਰੋਪੜ ਪਹੁੰਚੇ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾਲ ਖੇੜੀ ਨਗਰ ਆ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲ, ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ ਜੀ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਉਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਖੇਰੂੰ ਖੇਰੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਛਾਤੀ ਫਟਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨੇੜਾਂ ਵਿੱਚ ਜਲ ਡਲਕਦਾ ਹੈ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਰੋਪੜ ਜਾਕੇ ਨਿਹੰਗ ਖਾਂ ਪਠਾਨ ਦੇ ਤਪਦੇ ਭਠੇ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਦੇ ਪੌੜ ਨਾਲ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ।

ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜ਼ਾਲਮ ਦੀ ਫੌਜ ਬੇਅੰਤ ਚੜੀ ਔਂਦੀ ਹੈ ਆਪ ਕੋਈ ਜਤਨ ਕਰੋ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਠਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ੪੦ ਸਿੰਘਾਂ ਸਹਿਤ ੭ ਪੋਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਾਲਮ ਦੀ ੧੩ ਲੱਖ ਫੌਜ ਨੇ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਅਠ ਪੋਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ੩੫ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਲੜ ਕਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਸ਼ਾਮ ਹੋਈ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਆਪਨੀਆਂ ਸੁਨੈਹਰੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਸਮੇਤ ਪੱਛਮ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਰਾਣੀ ਆਪਨੀ ਕਾਲੀ ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾ ਗਿਆ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਆਪ ਗੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਓ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਲਖਾਂ ਸਿੰਘ ਆਪ ਹੋਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਲਭਨਾ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਿੰਘੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਕਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਛਪਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਵਾਂ ਜੇ ਮੈਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਏ ਪੁਤਰ ਮਰਵਾਕੇ ਆਪ ਬਚਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੀਏ ਮੈਂ ਵੀ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਵਾਂਗਾ, ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਨ ਕਰ ਆਪਣੀ ਕਲਗੀ ਤੇ ਜਿੱਗਾ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤੀ। ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ) ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਤ ਓਸਨੂੰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ। ਆਪ ਤਿੰਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਮੇਤ। (ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ) ਤੇ ਤੀਜੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੜ੍ਹੀ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਸਿੰਘੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਵਿਛੁੜ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸ ਤਾਰੇ ਦੀ ਸੇਧ ਸਵੇਰੇ ਆ ਮਿਲਨਾ। ਤਾੜੀ ਬਜਾਕੇ, ਝਾੜ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਾਛੀ ਵਾੜੇ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਟਿੱਡ ਦਾ ਸਿਰਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਜਾ ਵਿਰਾਜੇ।

ਸਵੇਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਖੋਜਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਮਿਲੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਸੁਨੈਹਰੀ ਛਾਪ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਜੜਿਆ ਸੀ ਜਦ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰੋਂ ਚਮਕ ਪਈ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋ ਦਿਤੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਬੈਠਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਮਗਰ ਖੋਜਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਨਗਰ, ਗੁਲਾਬੇ ਮਸੰਦ ਦੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ ਫੇਰ ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰ ਉਚ ਦੇ ਪੀਰ ਬਣਕੇ ਕਟਾਨੇ ਸਾਹਿਬ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਰਾਇ ਕੋਟ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਥੇ ਕੁਛ ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ ਨੂਰੂ ਮਾਹੀ, ਦੇ ਤਾਂਈ ਭੋਜ ਸਰਹੰਦ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਖਬਰ ਮੰਗਵਾਈ ਕਾਹੀਂ

ਦਾ ਬੂਟਾ ਕਟਕੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁਟੀਆਂ ਇਸੇਤਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਥ ਵਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੀਨੇ ਨਗਰ ਰਾਜੇ ਜੋਧ ਦੇ ਪੋਤਰੇ (ਜੋ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਲਖਮੀਰ ਛਮੀਰ ਤੇ ਤਖਤ ਮਲ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜੋ 'ਦੀਨਾ ਨਗਰ' ਕਾਂਗੜ ਦੇ ਪਾਸ ਰਾਮ ਪੁਰੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ੧੮ ਮੀਲਾਂ ਪਰ ਹੈ। ਏਥੇ ਆਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਔਰੰਗਜੇਬ ਨੂੰ (ਜੋ ਕਿ ਦਖਨ ਵਿਚ ਮਰਹਟਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ) ਇਹ ਫਤੇ ਦੀ ਚਿਠੀ-ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਭਾਵ ਬਾਰਾਂ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਔਰੰਗ ਜੇਬ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ) ਇਹਨਾਂ ਹਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਔਰੰਗਜੇਬ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ) ਜਿਨ੍ਹਾਂਦੇ ਤਾਈਂ ਪੰਥ ਰਤਨ ਵਿਦਿਆ ਅਲੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਠ ਸਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਡਭਾਗੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਕੀਤਾ) ਤੋਂ ਬਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੋ ਨਿਰਮਾਨ ਆਤਮਾ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾ ਸਪੁੰਨ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜਾ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰਕੇ ਠਠ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਿਸਦੇ ਤਾਂਬੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕਰਕੇ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਪੈਦਾ ਕਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦੀਰਘ ਆਯੂ ਕਰੇ ਤਾਂਕਿ ਸਦਾ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਮਨੁਖਾ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰਨ।

ਮਿਤੀ ੧੮-੩-੬੦

ਦਾਸ-ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਆਟਾ ਮੰਡੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਇਸੇ ਹੀ ਕਲਮ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਪੁਸਤਕ
ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਰਹਿਰਾਸ ਤੇ
ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਸਮੇਤ ਸਟੀਕ
ਛੇਤੀ ਹੀ ਛਪ ਰਹੀ ਹੈ ਸੰਗਤਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ, ਪੰਥ ਭੂਸ਼ਨ, ਵਿਦਿਆ ਮਾਰਤੰਡ, ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੋ, ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ।

ਸਾਂਤਾਵਤਾਰ, ਭਜਨ ਮੂਰਤੀ, ਨਿਰਮਾਨ ਚਿਤ, ਮਿਠ ਬੋਲੇ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਐਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਅਸਥਾਨ ਗਲੀ ਸਤੋਂ ਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਵੀਂ ਕਥਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਵਡਭਾਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਪਰਮ ਹੰਸਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਚੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਆਪ ਜੀ ਬੜੇ ਤਿਤਖਸ਼ੀ, ਨਾਮ ਰਸੀਏ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹਨ । ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਦੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ।

ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਲੋੜ ਵੰਦਾਂ ਤਾਈਂ ਰੋਟੀ ਕਪੜਾ ਤੇਲ ਸਾਬਨ ਆਦਿ, ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ (ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੀ ਨਿਤ ਨੇਮ ਵਿਚੋਂ ਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਹੈ) ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਟੀਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ਭਾਵੇਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਟੀਕੇ ਬਹੁਤ ਛਪ ਚੁਕੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸੁਨ ਕਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਮਨ ਪੂਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿਰਾਸ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲੇ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਟੀਕ ਉਥਾਨਕਾ ਸਾਖੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਸੰਗਤਾਂ ਉਡੀਕ ਰਖਣ ਮਤਾਂ ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਲ ਨ ਤਕਨਾ ਪਵੇ ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਟੀਕ ਸਮੇਤ ਰਾਮਕਲੀ ਸੱਦ ਦੇ ਲਿਖ ਕੇ ਛਾਪਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਏਸ ਤੋਂ ਛੁਟ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਵੀ ਟੀਕਾ ਛੇਤਾਂ ਛਕਿਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਤੇ ਨੌਂ ਧੁਨਾਂ ਸਮੇਤ ਲਿਖਕੇ ਛਾਪਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਤਨੇ ਟੀਕੇ ਹੁਨ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਛਪ ਚੁਕੇ ਹਨ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਨ ਲਾਭਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਦਾਸ-ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

❁ ਵਿਦਯਾ ਦਾਤੇ ਦੀ ਕਿਰਪਾਲਤਾ ❁

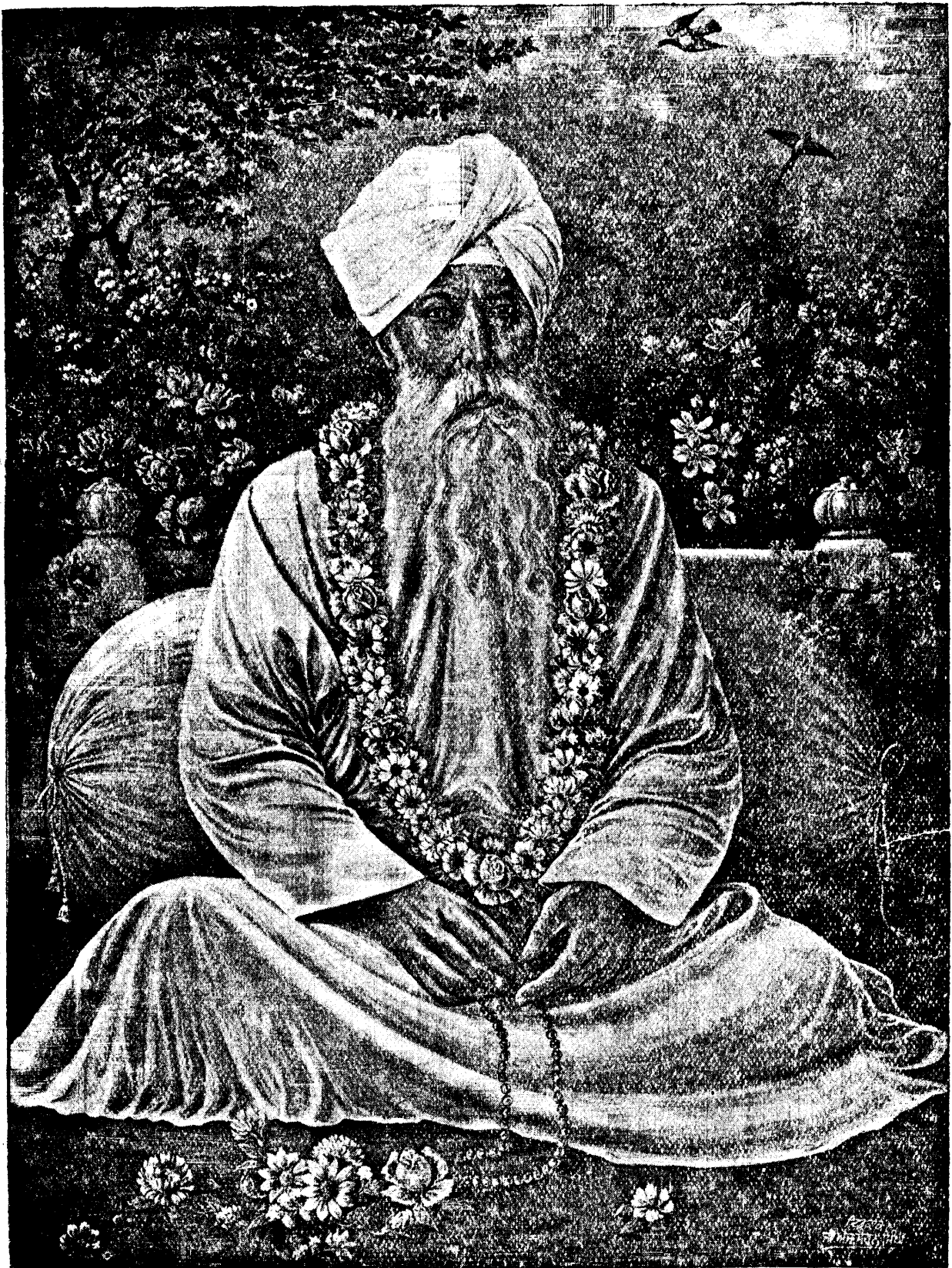
ਉਤਮ ਅਤਿ 'ਉੱਤਮ ਹਰੀ' ਆਤਮ ਉਤਮ ਅਨੁਪ ।
 ਮਹਾਂ ਮਾਨਯ ਗੁਣ ਗਯਾਨ ਘਨ, ਪਰਮ ਸੁਹਿਰਦ ਸਰੂਪ ॥ ੧ ॥
 ਤ੍ਰਾਤਾ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ, ਦਾਤਾ ਸਦ ਗੁਣ ਖੇਮ ।
 ਸਦਾ ਸੁਖਮਨੀ ਸੰਗ ਜਿਹ, ਲਗਾਤਾਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨੇਮ ॥ ੨ ॥
 ਰਾਮਦਾਸ ਦਰਬਾਰ ਗੁਰ, ਦੇਣ ਹਾਜਰੀ ਨਿੱਤ ।
 ਬ੍ਰਿਤੀ ਰਹੇ ਸਦ ਨਾਮ ਵਿਚ, ਆਰੂੜਤ ਇਕ ਚਿੱਤ ॥ ੩ ॥
 ਕਿਰਤਨ ਰਸੀਏ ਕੰਠ ਮ੍ਰਿਦੁ ਮਧੁਰ ਰਸੀਲੇ ਨੈਣ ।
 ਸੁੰਦਰ ਅਖਰ ਲਿਖਤ ਬਰ ਲਿਖਤ ਰਹੇ ਗੁਰ ਬੈਣ ॥ ੪ ॥
 ਸਦਾ ਰਹੇ ਚਿਰੰਜੀਵ ਹੋ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ ।
 ਬਾਣੀ ਨਾਮ ਪਰੇਮ ਦੇ ਕਾਟਤ ਰਹੇ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੫ ॥
 ਤਿਨਕੀ ਛਾਯਾ ਕਿ ਬਿਖੇ ਸ੍ਰੀ 'ਅਮੀਰ ਮਿਰਗੋਸ਼' ।
 ਚਟਸਾਲਾ ਗੁਰ ਗਯਾਨ ਕੀ ਚਾਲੂ ਰਖੈ ਹਮੇਸ਼ ॥ ੬ ॥
 ਵਿਦਯਾ ਅਰਥੀ ਅਰਥ ਪਠਿ ਹੋਵੈ ਸਦਾ ਨਿਹਾਲ ।
 ਸਦਾ ਰਹੇ ਨਵਤਨ ਵਧੇ ਸੰਪਰਦਾ ਟਕਸਾਲ ॥ ੭ ॥
 ਹੰਸ ਵੰਸ ਉਜਲ ਮਹਾਂ ਪੂਜਨੀਯ ਸੁਖਦਾਇ ।
 ਦੋਨਹੁ ਮਹਾਂਨੁਭਾਵ ਕੇ ਪਾਦ ਪਦਮ ਸਿਰ ਲਾਇ ॥ ੮ ॥
 'ਜ਼ਫਰ ਨਾਮ' ਟੀਕਾ ਕੀਓ ਤਿਨਹੀ ਕੇ ਪਰਸਾਇ ।
 ਤਿਨਕੀ ਛਾਯਾ ਸੀਸ ਮੁਹਿ ਰਹੇ ਅੰਤ ਅਰੁ ਆਇ ॥ ੯ ॥
 ਭੂਲ ਚੂਕ ਛਿਮੀਓ ਸੁਜਨ ਦੇਖੇ ਜਹਿ ਮੋਹਿ ਭੂਲ ।
 ਸਿਖਯਕ ਭੂਲਨਹਾਰ ਹੋ ਬੈਠਾ ਸਰਿਤਾ ਕੂਲ ॥ ੧੦ ॥

੨ ੦ ੦ ੯

ਦੈ ਨਭ ਸਤ ਔ ਸੁਨ ਨਿਧਿ ਸੰਮਤ ਵਿਕ੍ਰਮਰਾਇ ।
 ਹਾੜ ਵਦੀ ਏਕਮ ਤਿਥੀ ਭਯੋ ਸੰਪੂਰਨ ਆਇ ॥ ੧੧ ॥
 ਮਿਹਰ ਕਰੀ ਕਿਰਪਾਲ ਨੈ ਦੈ ਉਦਮ ਲਿਯ ਸੇਵ ।
 ਸਦਾ ਰਹੇ ਕਿਰਪਾਲ ਵਹ ਪੂਰਨ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ॥ ੧੨ ॥
 ਪਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿਰਪਾਲ ਭਾ ਕੀਟ 'ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਿਰਗੋਸ਼' ।
 ਬਿਰਦਪਾਲ ਲਜ ਪਾਲ ਹੈ ਦੈ ਮ੍ਰਿਗਪਤਿ ਆਦੇਸ਼ ॥ ੧੩ ॥

* *
* *
* *

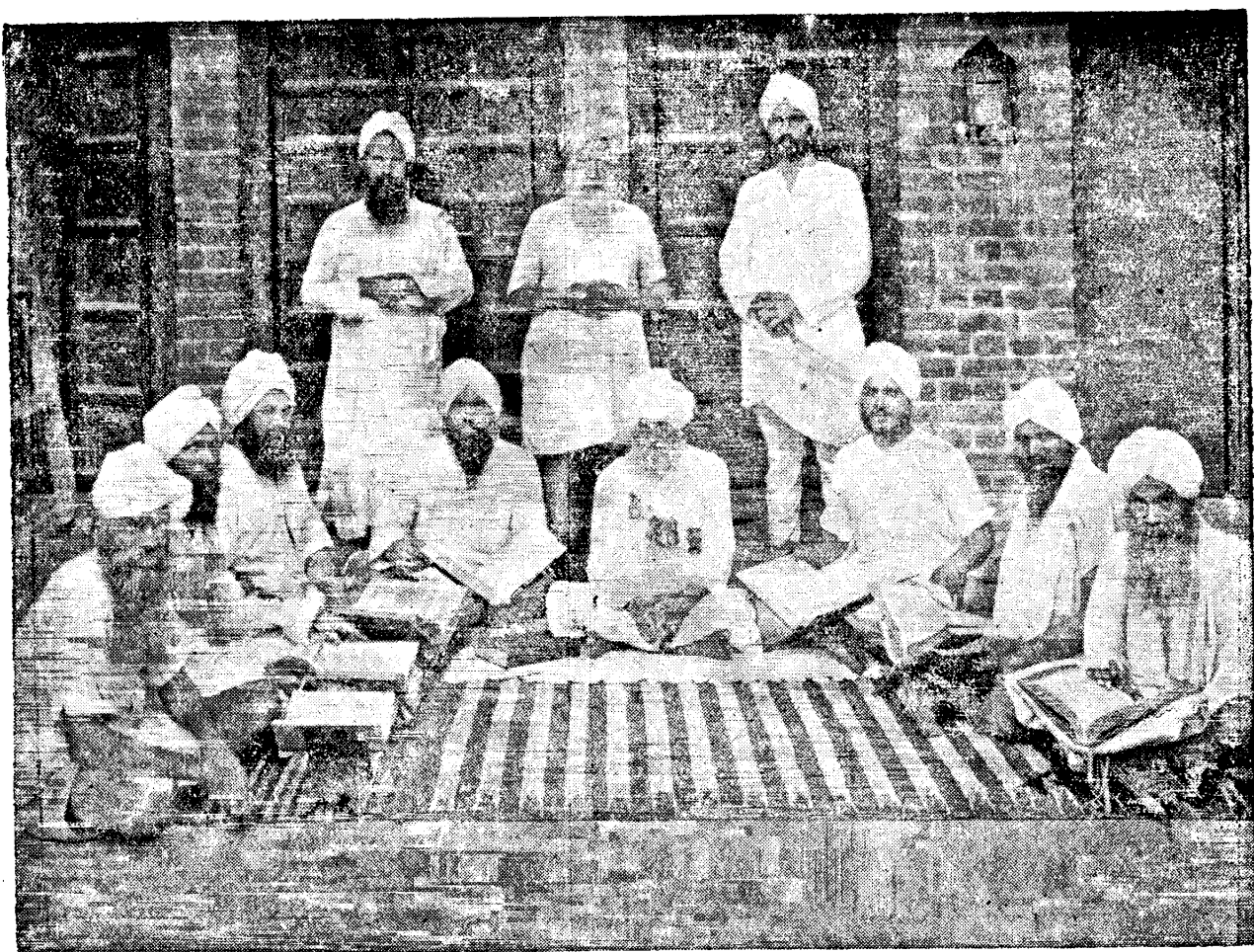
ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥
ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ ਅਡਣ ਸ਼ਾਹੀ ਭੋਖ ਦੇ ਭੂਸ਼ਣ
ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ੧੦੮ ਮਹੰਤ ਭਾਈ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ੧੯੦੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ।
ਇਸ ਵੇਲੇ ੧੧੦ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ

ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ ਅੱਡਣ ਸ਼ਾਹੀ
ਸਭਾ ਦੇ ਰਤਨ ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ੧੯੨੭ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਪਿੰਡ ਦਰਗਾਹੀ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਿਲਾ ਝੰਗ ਦਾ ਹੈ ।
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ੧੯੫੧ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕਰਕੇ
੨੦੧੧ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ੬੦ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅਟਲ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਤਕ ੧ ਸੰਮਤ ੨੦੧੧ ਨੂੰ ਆਪ ਸਚਖੰਡ ਪਧਾਰ ਗਏ ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਬ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮਾ ਸਟੀਕ ਲਿਖਤ

ੴ ਹੁਕਮ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ

ਇਕ ਜੋ ਅਦੁਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ੴ) ਮੰਗਲ ਸਰੂਪ ਜਿਸਦਾ ਹੁਕਮ ਸਚਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ (ਸ੍ਰੀ) ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਏਹ ਪ੍ਰਤਖ ਵੈਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਫਤੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥

ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਏਹ ਹੈ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨ ਛੁਟਦੇ ਹਨ,

ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਬੀਮਾਰ ਹੋਕੇ ਦੁਖ ਹੀ ਭੋਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥

ਹੁਕਮ ਸਤਿ=ਮਰਨ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ, ਹੇ ਔਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਅਬ ਤੂੰ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਕੁ ਅਵਸਥਾ ਜੇਹੜੀ ਤੇਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਓਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਸੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਨਿਆਇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਪਿਛਲੇ ਜਪ ਤਪ ਪੁੰਨ ਵਗੈਰਾ ਵੀ ਸਭ ਖੀਣ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਜਿਸਤਰਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਨੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਵੇਲੇ ਬਿਬਾਣ ਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਪਰ ਚੁਕਕੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਤ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਸਤ ਹੈ ਆਖਦੇ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਓਹੀ ਧੁਨ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ “ਹੁਕਮ ਸਤਿ” ਦੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਰਖੀ ਹੈ।

ਜਫਰ ਨਾਮਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਏਹ ਫਤੇ ਨਾਮੇ ਦੀ ਪਤ੍ਰਕਾ (ਸ੍ਰੀ) ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰਨ ਕਰਕੇ ਔਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਵਲ ਭੇਜੀ ਹੈ।

ਅਬ ਮੂਲ ਸੰਚਨ ਨਿਆਂ ਸੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦਾ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹੈਂ, ਇਸ ਪਤ੍ਰਕਾ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਮਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ।

ਅਤੇ ਔਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਸ਼ਕਤੀ ਵਗੈਰਾ ਸਭ ਸੂਵਨਨ ਕਰੋਂਦੇ ਹਨ।

ਕਮਾਲੇ ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਯਮ ਕਰੀਮ ॥

ਰਜਾ ਬਖਸ਼ ਰਾਜਕ ਰਹਾਕੋ ਰਹੀਮ ॥ ੧ ॥

ਕਮਾਲੇ=ਪੂਰਨ। ਕਰਾਮਾਤ=ਸ਼ਕਤੀ। ਕਾਯਮ=ਇਸਥਿਤ।

ਕਰੀਮ=ਸਖੀ। ਰਜਾ=ਭਾਣੇ। ਰਾਜਕ। ਰਹਾਕੋ=ਖਲਾਸੀ।

ਰਹੀਮ=ਦਿਆਲੂ।

ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ, ਇਸਥਿਤ ਤੇ ਸਖੀ ਹੈ।

ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਰਿਜਕ-ਅੰਨ ਦਾਤਾ, ਬੰਧਨਾ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਅਮਾਂ ਬਖਸ਼ ਬਖਸਿੰਦ ਓ ਦਸਤ ਗੀਰ ॥

ਰਜਾਂ ਬਖਸ਼ ਰੋਜੀ ਦਿਹੋ ਦਿਲ ਪਜੀਰ ॥ ੨ ॥

ਅਮਾਂ=ਧਰਮ, ਰਖਿਆ, ਦਾਤ। ਬਖਸ਼=ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ। ਦਸਤ=ਹਥ।

ਗੀਰ=ਫੜਨ ਵਾਲਾ। ਰਜਾ ਬਖਸ਼=ਭਾਣੇ ਦੇ ਮਨਾਣ ਵਾਲਾ।

ਰੋਜੀ ਦਿਹੋ=ਅੰਨ ਦਾਤਾ। ਪਜੀਰ=ਪਸਿੰਦ।

ਓਹ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਧਰਮ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਹਥ ਦੇ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਪਸਿੰਦ ਰੋਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਸ਼ਹਿਨ ਸਾਹ ਖੂਬੀ ਦਿਹੋ ਰਹਿ ਨਮੂੰ ॥

ਕਿ ਬੇਗੁੰਨ ਬੇਚੁੰਨ ਚੁੰ ਬੇ ਨਮੂੰ ॥ ੩ ॥

ਸ਼ਹਿਨ ਸਾਹ=ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਕਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ। ਖੂਬੀ=ਭਲਿਆਈ।

ਦਿਹੋ=ਦੇਣ ਵਾਲਾ। ਰਹਿ=ਰਸਤੇ। ਨਮੂੰ=ਵਿਖਾਣ ਵਾਲਾ। ਕਿ=ਜੋ

ਬੇਗੁੰਨ=ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ਬੇਚੁੰਨ=ਚਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ। ਚੁੰ=ਐਸੇ।

ਬੇ ਨਮੂੰ=ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ।

ਓਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਭਲਿਆਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪੁਨਾ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਾਲੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਚਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਐਸੇ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਨ ਸਾਜੋ ਨ ਬਾਜੋ ਨ ਫੌਜੋ ਨ ਫਰਸ਼ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦਾ ਬਖਸਿੰਦਹ ਓ ਅਸੁ ਅਰਸ ॥ ੪ ॥

ਸਾਜੋ=ਸਮਿਆਨ। ਬਾਜੋ=ਘੋੜਾ। ਫੌਜੋ=ਸੈਨਾ। ਫਰਸ਼=ਗਲੀਚੇ ਆਦਿ।

ਅਸੁ=ਖੁਸ਼ੀਆਂ। ਅਰਸ=ਸੁਰਗ।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਦਿ ਸਮਾਨ ਨਹੀ, ਘੋੜਾ

ਆਦਿਕ ਕੋਈ ਵਾਹਨ ਨਹੀਂ, ਸੈਨਾ ਭੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਵਿਛਾਵਣ ਵਾਸਤੇ ਗਲੀਚੇ
ਆਦਿ ਕੋਈ ਵਿਛਾਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਓਹ ਖੁਦਾਵੰਦ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਚਾਹੇ
ਤਾਂ ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਜਹਾਂ ਪਾਕ ਜਬਰ ਅਸਤੁ ਜਾਹਰ ਜਹੂਰ ॥

ਅਤਾਮੇ ਦਿਹਦ ਹਮ ਚੁ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜੂਰ ॥ ੫ ॥

ਜਹਾਂ=ਜਹਾਨ ਸੰਸਾਰ। ਪਾਕ=ਪਵਿਤਰ। ਜਬਰ-ਡਾਢਾ, ਤਕੜਾ। ਅਸਤੁ=ਹੈ।
ਜਾਹਰ=ਪ੍ਰਸਿਧ। ਜਹੂਰੇ=ਸੰਸਾਰ। ਅਤਾਮੇ=ਦਾਤਾਂ। ਦਿਹਦ=ਦੇਂਦਾ। ਹਮ=ਭੀ।
ਚੁ=ਐਸੇ। ਹਾਜ਼ਰ ਹਜੂਰ=ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ।

ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਹਾਨ ਸੇ ਪਵਿਤਰ, ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਹੀਏ ਜੋਰਾਵਰ,
ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਪੁਨਾ ਐਸੇ ਹੀ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨੇੜੇ
ਭਾਵ ਸਾਖਿਆਤ ਕਾਰ ਹੈ ॥ ੫ ॥

ਅਤਾ ਬਖਸ਼ਦੋ ਪਾਕ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ

ਰਹੀਮ ਅਸਤ ਰੋਜੀ ਦਿਹੋ ਹਰ ਦਿਯਾਰ ॥ ੬ ॥

ਅਤਾ=ਦਾਤ। ਪਾਕ=ਪਵਿੱਤ੍ਰ। ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ=ਪ੍ਰਵਸਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।
ਰਹੀਮ ਅਸਤ=ਦਿਆਲੂ ਹੈ। ਦਿਯਾਰ=ਵਲੈਤਾਂ।

ਓਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪੁਨਾ
ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਏਕ ਵਲੈਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੬ ॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਿਯਾਰ ਅਸਤੁ ਆਜ਼ਮ ਅਜ਼ੀਮ

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ॥ ੭ ॥

ਕਿ=ਜੋ। ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ। ਦਿਯਾਰ=ਵਲੈਤਾਂ। ਅਸਤੁ=ਹੈ।
ਆਜ਼ਮ ਅਜ਼ੀਮ=ਵਡਿਆਂ ਸੇ ਵਡਾ। ਕਿ=ਜੋ। ਹੁਸਨਲ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ।
ਜਮਾਲ=ਚੇਹਰਾ। ਅਸਤੁ=ਹੈ। ਰਾਜਕ=ਰਿਜਕ। ਰਹੀਮ=ਦਿਆਲੂ।

ਜੋ ਵਡਿਆਂ ਸੇ ਵਡਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਵਲੈਤਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ।
ਜਿਸਦਾ ਚੇਹਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਿਜਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ
ਦਿਆਲੂ ਹੈ ॥ ੭ ॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਰੂਰ ਅਸਤੁ ਆਜਿਜ਼ ਨਿਵਾਜ਼ ॥

ਗਰੀਬੁਲ ਪਰਸਤੇ ਗਨੀਮੁਲ ਗੁਦਾਜ਼ ॥ ੮ ॥

ਕਿ=ਜੋ। ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ। ਸ਼ੁਰੂਰ=ਅਕਲ। ਅਸਤੁ=ਹੈ।
ਆਜਿਜ਼=ਗਰੀਬਾਂ। ਨਿਵਾਜ਼=ਵਡਿਆਨ। ਗਰੀਬੁਲ=ਗਰੀਬਾਂ।

ਪਰਸਤੋ=ਪਾਲਣਾ। ਗਨੀਮੁਲ=ਹੰਕਾਰੀਆਂ। ਗੁਦਾਜ਼=ਗਾਲਣ।

ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਕਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵਡਿਆਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਪੁਨਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗਾਲਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਸਰੀਅਤ ਪਰਸਤੋ ਫਜ਼ੀਲਤ ਮਆਬ ॥

ਹਕੀਕਤ ਸਨਾਸੋ ਨਬੀਉਲ ਕਿਤਾਬ ॥ ੯ ॥

ਸਰੀਅਤ=ਧਰਮ। ਪਰਸਤੋ=ਪਾਲਣਾ। ਫਜ਼ੀਲਤ=ਵਡਿਆਈ।

ਮਆਬ=ਘਰ। ਹਕੀਕਤ=ਸਚ। ਸਨਾਸੋ=ਪਛਾਨਣ। ਨਬੀਉਲ=ਬਨਾਣ।

ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਘਰ
ਹੈ। ਸਚ ਝੂਠ ਦੇ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਆਦਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ
ਬਨਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਕਿ ਦਾਨਸ਼ ਪਯੋਹ ਅਸਤੁ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਰੂਰ ॥

ਹਕੀਕਤ ਸਨਾਸ ਸਤ ਜਾਹਰ ਜਹੂਰ ॥ ੧੦ ॥

ਕਿ=ਜੋ। ਦਾਨਸ਼=ਬੁਧੀ ਵਾ ਦਨਾਈ। ਪਯੋਹ=ਪ੍ਰਬਤ। ਅਸਤੁ=ਹੈ

ਸਾਹਿਬ=ਮਾਲਕ। ਸ਼ੁਰੂਰ=ਅਕਲ। ਹਕੀਕਤ=ਸਚ।

ਸਨਾਸ ਸਤ=ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਹੂਰ=ਸੰਸਾਰ। ਜਾਹਰ=ਪ੍ਰਸਿਧ।

ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬੁਧੀ ਵਾ ਦਨਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬਤ ਹੈ। ਤੇ ਅਕਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ।
ਸਚ ਦੇ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ॥ ੧੦ ॥

ਸਨਾਸਿੰਦਏ ਇਲਮ ਆਲਮ ਖੁਦਾਇ ॥

ਕੁਸਾਇੰਦਏ ਕਾਰਿ ਆਲਮ ਕੁਸਾਇ ॥ ੧੧ ॥

ਸਨਾਸਿੰਦਏ=ਪਛਾਨਣ। ਇਲਮ=ਵਿਦਿਆ। ਆਲਮ=ਸੰਸਾਰ।

ਖੁਦਾਇ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ। ਕੁਸਾਇੰਦਏ=ਖੋਲਣ। ਆਲਮ=ਸੰਸਾਰ।

ਕੁਸਾਇ=ਖੋਲਣ।

ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਇਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਪੁਨਾ ਓਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਲਣ ਹੀ ਖੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਵਾ ਆਪ ਓਹ
ਕੁਸਾਇ=ਖੁਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਲਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥

ਗੁਜ਼ਾਰਿੰਦਏ ਕਾਰਿ ਆਲਮ ਕਬੀਰ ॥

ਸਨਾਸਿੰਦਹੇ ਇਲਮ ਆਲਮ ਅਮੀਰ ॥ ੧੨ ॥

ਗੁਜ਼ਾਰਿੰਦਏ=ਚਲੋਣ ਵਾਲਾ। ਕਾਰਿ=ਕੰਮ। ਆਲਮ=ਸੰਸਾਰ।

ਕਬੀਰ=ਵੱਡਾ ॥ ਸ਼ਨਾਸਿੰਦਹੋ=ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ॥ ਆਲਮ=ਸੰਸਾਰ ॥

ਅਮੀਰ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ॥

ਓਹ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ।
ਪੁਨਾ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਲਮ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥

ਇਥੋਂ ਤਕ ਬਾਰਾਂ ਬੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ।
ਪਤਕਾ ਦੀ ਨਿਰਬਿਘਨ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਨਾਸਤਕ ਭ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ॥

—o—

ਦਾਸਤਾਨ

ਅਬ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਦਾਸਤਾਨ) ਕਹਾਣੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ॥

ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਦੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਤੇ ਅਪਨੀ ਜੋ ਸ਼ੁਭ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸੋ ਸਾਰਾ
ਹਾਲ ਪਹਿਲੀ ਹਿਕਾਯਤ ਵਿਚ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ।

❁ ਹਿਕਾਯਤ ਪਹਿਲੀ ਚਲੀ ❁

ਮਰਾ ਐਤਬਾਰੇ ਬਰ ਈਂ ਕਸਮ ਨੇਸਤ ॥

ਕਿ ਏਜ਼ਦ ਗਵਾਹ ਅਸਤ ਯਜਦਾਂ ਯਕੇਸਤ ॥ ੧੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜੋ ਤੈਨੇ ਕਸਮ ਚੁਕ ਕੇ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ
ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਿਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਿਛੋਂ ਫੌਜ ਭੇਜ ਕੇ ਤੈਨੇ ਜੁਪ
ਕੀਤਾ ਹੈ—ਇਸ ਕਰਕੇ

(ਈਂ) ਇਸ ਤੇਰੀ ਕਸਮ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਮਰਾ) ਮੇਰਾ (ਐਤਬਾਰੇ) ਭਰੋਸਾ
(ਨੇਸਤ) ਨਹੀਂ ਹੈ (ਯਕੇ) ਇਕ ਜੋ (ਯਜਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਅਸਤ) ਹੈ, ਓਹੀ ਇਕ
(ਏਜ਼ਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ॥

ਨ ਕਤਰਹ ਮਰਾ ਐਤਬਾਰੇ ਬਰੋਸਤ ॥

ਕਿ ਬਖਸ਼ੀ ਵ ਦੀਵਾਂ ਹਮਹ ਕਿਜਬ ਗੋਸਤ ॥ ੧੪ ॥

ਅੰਨਵੇਂ:—ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੇ (ਕਿ) ਜੋ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਬਖਸ਼ੀ) ਮੁਨਸ਼ੀ
(ਵ) ਅਤੇ (ਦੀਵਾਂ) ਦੀਵਾਨ ਹੈਂ (ਕਿਜਬ) ਝੂਠ ਦੇ (ਗੋਸਤ) ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ।
(ਬਰੋਸਤ) ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਮਰਾ) ਮੇਰਾ (ਐਤਬਾਰੇ) ਭਰੋਸਾ (ਕਤਰਹ) ਰੰਚਕ
ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥ ੧੪ ॥

ਕਸੇ ਕਉਲ ਕੁਰਆਂ ਕੁਨਦ ਐਤਬਾਰ

ਹੁਮਾ ਰੋਜ ਆਖਰ ਸਵਦ ਮਰਦ ਖੁਆਰ ॥ ੧੫ ॥

(ਕਸੇ) ਜੋ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ (ਕੁਰਆਂ) ਕੁਰਾਨ ਦੀ (ਕਉਲ) ਸੁਰੰਧ ਉਪਰ (ਐਤਬਾਰ) ਭਰੋਸਾ (ਕੁਨਦ) ਕਰਦਾ ਹੈ । (ਹੁਮਾ ਮਰਦ) ਓਹ ਆਦਮੀ (ਆਖਰ ਰੋਜ) ਅੰਤ ਦੇ ਦਿਨ ਤਕ (ਖੁਆਰ) ਖਰਾਬ (ਸਵਦ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥

ਜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹੇ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਇਤਨੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨ ਕਿਹਾ ? ਇਸ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਉਤਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜੈਸੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਹੈ:—

ਹੁਮਾ ਰਾ ਕਸੇ ਸਾਯਹ ਆਯਦ ਬਜ਼ੇਰ

ਬਰੋ ਦਸਤ ਦਾਰਦ ਨ ਜਾਗੋ ਦਲੇਰ ॥ ੧੬ ॥

(ਕਸੇ) ਜੋ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਵਾ ਪਸੂ ਪੰਛੀ (ਹੁਮਾ ਰਾ) ਹਮਾਯੂ ਪੰਛੀ ਦੀ (ਸਾਯਹ) ਛਾਇਆ (ਬਜ਼ੇਰ) ਤਲੇ (ਆਯਦ) ਆ ਜਾਵੇ* । ਤਾਂ (ਬਰੋ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਜਾਗੋ) ਕਉਆ ਅਪਨੀ ਦਲੇਰੀ ਸੇ (ਦਸਤ) ਹਥ (ਨਾ ਦਾਰਦ) ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ॥

ਐਸੇ ਜਦ ਹਮ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਅਨਗਿਣਤ ਫੌਜਾਂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ॥ ੧੬ ॥

ਕਸੇ ਪੁਸਤ ਅਫਤਦ ਪਸੇ ਸ਼ੇਰ ਨਰ ॥

ਨ ਗੀਰਦ ਬੁਜ਼ੇ ਮੇਸ਼ ਆਹੂ ਗੁਜ਼ਰ ॥ ੧੭ ॥

(ਕਸੇ ਨਰ) ਜੇਹੜਾ ਕੋਈ ਪੁਰਸ਼ ਸ਼ੇਰ ਦੀ (ਪੁਸਤ) ਪਿਠ (ਪਸੇ) ਪਿਛੇ (ਅਫਤਦ) ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਿਸ ਨੂੰ (ਬੁਜ਼ੇ) ਬਕਰੇ (ਮੇਸ਼) ਮੇਡੇ (ਆਹੂ) ਹਰਨ ਆਦੀ ਜਾਨਵਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (ਗੀਰਦ) ਫੜ ਸਕਦਾ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓ (ਗੁਜ਼ਰ) ਲੰਘਕੇ ॥

ਐਸੇ ਹੀ ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਤਿਸਦੀ ਓਟ ਲੈਣ ਕਰਕੇ, ਬਕਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬੋ ਬੋ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਵਜ਼ੀਰ, ਮੰਤਰਿਆਂ ਸਮਾਨ ਖਾ ੨ ਕੇ ਮੋਟੇ ਹੋਏ ੨ ਜੋ ਤੇਰੇ ਦਿਵਾਨ, ਹਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਸਮਾਨ ਪਾਪ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਪਰ ਤੇਜ਼ ਕ ਲਮਾਂ ਚਲਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਮੁਨਸ਼ੀ, ਵਾ ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਅਗਾਂ ਲੰਘਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕਦੇ ॥ ੧੭ ॥

ਕਸਮ ਮੁਸਹਫੇ ਖੁਫੀਯਹ ਗਰ ਈਂ ਖੁਰਮ ॥

ਨ ਫਉਜੇ ਅਜ਼ੀ ਜ਼ੇਰ ਸੁਮ ਅਫਕੁਨਮ ॥ ੧੮ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੈਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮਨੇ ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਹਥ ਲਾਕੇ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਤੂੰ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ

*ਹਮਾਯੂ ਪੰਛੀ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਉਪਰ ਉਸਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਓਹ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥

ਰਿਹਾ ਤੇ ਦਗਾ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਚੜ੍ਹਾ ਭੇਜੀ ਹੈ ॥ ਤੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮ ਕਰ ਐਸਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । (ਗਰ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ (ਈਂ) ਇਸ (ਮੁਸਹਫੇ) ਕੁਰਾਨ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ (ਕਸਮ) ਸੌਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ (ਖੁਫੀਯਹ) ਲੁਕ ਕਰਕੇ ਵੀ (ਖੁਰਮ) ਖਾਂਦੇ । ਤਾਂ (ਅਜ਼ੀ) ਇਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਰੂਪੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ (ਜ਼ੋਰ) ਤਲੇ ਨਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾਹੀ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁਮਾਂ ਨੂੰ (ਅਫਕੁਨਮ) ਡਾਲਦੇ । ਭਾਵ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੈਨਾ ਨ ਕਢਦੇ ॥ ੧੮ ॥

ਜੇਕਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਫੌਜ ਆਈ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਸੂਰਮੇ ਸਿਖ ਬੜੇ ਸਨ ਓਹ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਕੇ ਖੂਬ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

ਗੁਰਸਨਹ ਚਿ ਕਾਰੇ ਕੁਨਦ ਚਿਹਲ ਨਰ ॥

ਕਿ ਦਹ ਲਖ ਬਰਾਯਦ ਬਰੋ ਬੇ ਖਬਰ ॥ ੧੯ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁਲ (ਚਿਹਲ ਨਰ) ਚਾਲੀ ਆਦਮੀ ਸਨ, ਓਹ 'ਵੀ (ਗੁਰਸਨਹ) ਭੁਖੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਲਾ ਜੁਧ ਦੀ (ਚਿ) ਕੀ ਕਾਰ (ਕੁਨਦ) ਕਰਨੀ ਸੀ । ਕਿਉਂ (ਕਿ) ਜੋ (ਬਰੋ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਉਪਰ (ਬੇਖਬਰ) ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ (ਦਹ ਲਖ) ਦਸ ਲਖ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਤੇਰੀ ਫੌਜ (ਬਰਾਯਦ) ਆ ਗਈ ॥ ੧੯ ॥

ਕਿ ਪੈਮਾ ਸ਼ਿਕਨ ਬੇਦਰੰਗ ਆਮਦੰਦ ॥

ਮਿਯਾਂ ਤੇਗ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ਆਮਦੰਦ ॥ ੨੦ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਸੂਰਮੇ (ਪੈਮਾ) ਬਚਨਾਂ ਦੇ (ਸ਼ਿਕਨ) ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਕਸਮ ਵਾਲੇ ਬਚਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਓਹ (ਬੇ ਦਰੰਗ) ਛੇਤੀ ਹੀ (ਆਮਦੰਦ) ਆਏ ! ਐਸੇ ਛੇਤੀ ਆਏ—ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਆਨ ਚੋਂ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਧਨਖ ਚੋਂ ਤੀਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ (ਤੁਫੰਗ) ਤੋਪਾਂ ਚੋਂ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ (ਆਮਦੰਦ) ਆਂਦੀਆਂ ਹਨ ॥ ੨੦ ॥

(ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਮ ਭੀ)

ਬ ਲਾਚਾਰਗੀ ਦਰ ਮਿਯਾਂ ਆਮਦਮ ॥

ਬ ਤਦਬੀਰ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ਆਮਦਮ ॥ ੨੧ ॥

(ਬ) ਸਾਬ ਲਾਚਾਰਗੀ ਦੇ (ਦਰ ਮਿਯਾਂ) ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਆਮਦਮ) ਆਏ, ਕੈਸੇ ਆਏ ? ਕਿ ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੀ (ਤਦਬੀਰ) ਵਿਧੀ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਆਮਦਮ) ਆਏ ॥ ੨੧ ॥

ਜੇਕਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਵੇ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ

ਜੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਗੈਰਾ ਲੈਕੇ ਜੁਧ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਆ ਗਏ ? ਗੁਰ ਉੱਤਰ:—

ਚੁ ਕਾਰ ਅਜ ਹਮਹ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਰਤ ॥

ਹਲਾਲ ਅਸਤੁ ਬੁਰਦਨ ਬ ਸ਼ਮਸ਼ੋਰ ਦਸਤ ॥ ੨੨ ॥

(ਚੁ) ਜਬ (ਕਾਰ) ਕੰਮ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਹੀਲਤੇ) ਬਹਾਨਿਆਂ (ਦਰ) ਵਿਚ (ਅਜ) ਸੇ (ਗੁਜ਼ਰਤ) ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਮ ਦਾਸ ਭੇਦ ਸੇ ਜਦ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ (ਹਲਾਲ ਅਸਤ) ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ (ਸ਼ਮਸ਼ੋਰ) ਤਲਵਾਰ ਦੇ (ਬ) ਉਪਰ (ਦਸਤ) ਹਥ (ਬੁਰਦਨ) ਲੈ ਜਾਣਾ ਭਾਵ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆ ਬਣੇ ਤਾਂ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਹੀ ਲਾਇਕ ਹੈ ॥ ੨੨ ॥

ਚਿ ਕਸਮੇ ਕੁਰਾਂ ਮਨ ਕੁਨਮ ਐਤਬਾਰ ॥

ਵਗਰ ਨਹ ਤੁ ਗੋਈ ਮਨ ਈਂ ਰਹਿ ਚਿ ਕਾਰ ॥ ੨੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੀ (ਕੁਰਾਂ) ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਪਰ (ਮਨ) ਮੈਂ (ਚਿ) ਕੀ (ਐਤਬਾਰ) ਭਰੋਸਾ (ਕੁਨਮ) ਕਰਾਂ। ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਕਲੀਫ ਉਠਾਈ, (ਵਗਰ) ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਤੁ) ਤੂੰ (ਗੋਈ) ਕਹੋ (ਮਨ) ਮੇਰਾ (ਈਂ) ਇਸ (ਰਹਿ) ਰਸਤੇ ਔਣ ਦਾ (ਚਿ) ਕੀ (ਕਾਰ) ਕੰਮ ਸੀ ॥ ੨੩ ॥

ਨ ਦਾਨਮ ਕਿ ਈਂ ਮਰਦ ਰੋਬਾਹ ਪੇਚ ॥

ਮਗਰ ਹਰਗਿਜੀਂ ਰਹਿ ਨਿਯਾਰਦ ਬਹੋਚ ॥ ੨੪ ॥

ਮੈਂ (ਨਦਾਨਮ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ (ਕਿ) ਜੇ (ਈਂ ਮਰਦ) ਏ ਔਰੰਗਾ ਮਰਦ ਹੋ ਕੇ (ਰੋਬਾਹ) ਲੁੰਬੜੀ ਵਤ (ਪੇਚ) ਦਾਵ ਖੇਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਜੈਸੇ ਲੁੰਬੜੀ ਪਦ ਮਾਰਕੇ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੈਸੇ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦੀਨੇ ਆਉਂਗਾ ਪਰ ਤੂੰ ਕਾਇਰ ਬਨਕੇ ਦਖਨ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਬੁਠਾ ਕਰਕੇ ਮਾਰਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ=

(ਮਗਰ) ਅਗਰ (ਹਰ ਗਿਜੀ) ਕਦਾ ਚਿਤ ਵੀ (ਈਂ) ਇਸ (ਰਹਿ) ਰਸਤੇ (ਨਿਯਾਰਦ) ਨਾ ਆਂਵਦੇ ਕਿਸੀ ਭੀ (ਬਹੋਚ) ਬਹਾਨੇ ਵਾ ਉਦਮ ਸਾਬ ॥ ੨੪ ॥

ਹਰਾਂਕਸ ਕਿ ਕਉਲੇ ਕੁਰਾਂ ਆਯਦਸ ॥

ਨਜ਼ੋ ਬਸਤਨੋ ਕੁਸ਼ਤਨੋ ਬਾਯਦਸ ॥ ੨੫ ॥

(ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਬ ਨੀਤੀ ਦੀ ਗਲ ਸੁਨ)

(ਹਰਾਂ ਕਸਕਿ) ਜੇ ਕੋਈ (ਕੁਰਾਂ) ਕੁਰਾਨ ਦੀ (ਕਉਲ) ਸੁਗੰਧ ਦੇ ਨੀਚੇ (ਆਯਦਸ) ਆਵੇ ਭਾਵ ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਗੰਧ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੇ, ਤਾਂ (ਨਜ਼ੋ) ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ (ਬਸਤਨੋ) ਬੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ (ਕੁਸ਼ਤਨੋ) ਕੋਹਨਾ (ਬਾਯਦਸ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥

ਜੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਵੇ ਕਿ ਓਹ ਮੇਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੋਈ ਹੋਰ
ਹੋਵਨਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:—

ਬਰੰਗੇ ਮਗਸ ਸਜਾਹ ਪੋਸ਼ ਆਮਦੰਦ ॥

ਬ ਯਕ ਬਾਰਗੀ ਦਰ ਖਰੋਸ਼ ਆਮਦੰਦ ॥ ੨੬ ॥

(ਸਿਆਹ) ਕਾਲੀਆਂ (ਮਗਸ) ਮਖੀਆਂ ਵਤ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ (ਪੋਸ਼)
ਪੁਸ਼ਾਕਿਆਂ (ਬ) ਸਾਬ ਤੇਰੇ ਹੀ ਸੂਰਮੇ (ਆਮਦੰਦ) ਆਏ ਹਨ ॥

ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਸੂਰਮੇ ਆਏ ਵੀ ਕੈਸੇ ਕਿ

(ਬ) ਸਾਬ (ਯਕ) ਇਕ (ਬਾਰਗੀ) ਵਾਰੀ ਦੇ ਭਾਵ ਇਕੇ ਹੀ ਹਲੇ ਨਾਲ
(ਆਮਦੰਦ) ਆਏ (ਦਰ ਖਰੋਸ਼) ਅੰਦਰ ਡੰਡ ਰੋਲੀ ਦੇ ॥ ੨੬ ॥

ਨੋਟ:—ਏਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੰਗ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਦਸ ਲਖ
ਫੌਜ ਓਥੇ ਹੀ ਆਈ ਸੀ ॥

ਹਰਾਂਕਸ ਜ਼ਿ ਦੇਵਾਰ ਆਮਦ ਬਰੂੰ ॥

ਬਖੁਰਦਨ ਯਕੇ ਤੀਰ ਸੁਦ ਗਰਕ ਖੂੰ ॥ ੨੭ ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ (ਹਰਾਂ ਕਸ) ਜੋ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ (ਦੇਵਾਰ) ਕੰਧ ਸੇ (ਬਰੂੰ) ਬਾਹਰ
(ਆਮਦ) ਆਇਆ ਭਾਵ ਜੋ ਅਪਨੀ ਆੜ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਸਾਡੇ ਵਲ ਆਇਆ ਤਾਂ
ਓਹ ਸਾਡੇ (ਯਕੇ) ਇਕ ਹੀ ਤੀਰ ਦੇ (ਖੁਰਦਨ) ਖਾਣ (ਬ) ਸਾਬ ਹੀ (ਸੁਦ)
ਹੁਆ ਗਰਕ ਖੁਨ ਦੇ ਵਿਚ ॥ ਭਾਵ ਓਹ ਮਰ ਗਿਆ ॥ ੨੭ ॥

ਕਿ ਬੇਰੂੰ ਨਿਯਾਮਦ ਕਸੇ ਜ਼ਾਂ ਦਿਵਾਰ ॥

ਨ ਖੁਰਦੰਦ ਤੀਰੋ ਨ ਗਸ਼ਤੰਦ ਖੁਆਰ ॥ ੨੮ ॥

(ਕਿ ਕਸੇ) ਜੋ ਕੋਈ (ਦਿਵਾਰ) ਕੰਧ (ਜ਼ਾਂ) ਸੇ (ਬੇਰੂੰ) ਬਾਹਰ (ਨਿਯਾਮਦ)
ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਭਾਵ ਜੋ ਆੜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਟਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
(ਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਧਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਓਹ (ਖੁਆਰ) ਖਰਾਬ (ਗਸ਼ਤੰਦ)
ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੨੮ ॥

ਚੁ ਦੀਦਮ ਕਿ ਨਾਹਰ ਬਿਯਾਮਦ ਬ ਜੰਗ ॥

ਚਸੀਦਹ ਯਕੇ ਤੀਰ ਤਨ ਬੇਦਰੰਗ ॥ ੨੯ ॥

(ਚੁ) ਜਦ ਮੈਂ ਨੇ (ਦੀਦਮ) ਵੇਖਿਆ ਕਿ “ਨਾਹਰ ਖਾਂ” ਸੈਨਾਪਤੀ ਜੰਗ
ਦੇ ਵਿਚ (ਬਿਯਾਮਦ) ਆਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਤਨ ਨੂੰ (ਬੇਦਰੰਗ) ਸ਼ੀਘਰ
ਹੀ (ਯਕੇ) ਇਕ ਤੀਰ (ਚਸੀਦਨ) ਚਖਾਇਆ। (ਭਾਵ ਤੀਰ ਖਾ ਕੇ ਓਹ ਮਰ
ਗਿਆ) ॥ ੨੯ ॥

ਹਮ ਆਖਰ ਗੁਰੇਜ਼ਦ ਬਜਾਏ ਮੁਸਾਫ ॥

ਬਸੇ ਖ਼ਾਨਹ ਖੁਰਦੰਦ ਬੇਰੂੰ ਗਜ਼ਾਫ ॥ ੩੦ ॥

(ਸੈਨਾ ਪਤੀ ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ) ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜੇਹੜੇ ਸਨ ਓਹ (ਹਮ) ਭੀ (ਆਖਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ (ਮੁਆਫ) ਜੰਗ ਭੂਮਕਾ ਦੀ (ਜਾਏ) ਜਗ੍ਹਾ (ਬ) ਵਿਚੋਂ (ਗੁਰੇਜ਼ਦ) ਭਜ ਗਏ। ਜੋ ਸੂਰਮੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦੇ (ਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਜੋ (ਬੇਰੂੰ) ਬਾਹਰ ਬੈਠਕੇ (ਗਜ਼ਾਫ) ਗਪਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ॥ ੩੦ ॥

ਕਿ ਅਫਗਾਨ ਦੀਗਰ ਬਿਯਾਮਦ ਬਜੰਗ ॥

ਚੁ ਸੈਲੇ ਰਵਾਂ ਹਮ ਚੁ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥ ੩੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਨਾਮ ਕਰਕੇ (ਦੀਗਰ) ਦੂਸਰਾ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੂਰਮਾ (ਬਜੰਗ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ (ਬਿਯਾਮਦ) ਆਇਆ। ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ (ਸੈਲੇ) ਪ੍ਰਬਤ ਤੋਂ ਹੜ ਦਾ ਪਾਣੀ (ਰਵਾਂ) ਛੇਤੀ ਚਲਕੇ ਆਂਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਛੇਤੀ ਆਇਆ ਵਾ ਜੋ (ਸੈਲੇ) ਪ੍ਰਬਤ ਦੇ ਅਕਾਰ ਮਨਿੰਦ ਹੈ ਸੋ (ਰਵਾਂ) ਦੌੜਕੇ ਆਇਆ (ਹਮ) ਭੀ ਧਨਖਾਂ ਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਤੀਰ ਅਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਿਸਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਛੇਤੀ ਆਇਆ ॥ ੩੧ ॥

(ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ)

ਬਸੇ ਹਮਲਹ ਕਰਦੰਦ ਬ ਮਰਦਾਨਗੀ ॥

ਹਮ ਅਜ਼ ਹੋਸ਼ਗੀ ਹਮ ਜ਼ਿ ਦੇਵਾਨਗੀ ॥ ੩੨ ॥

(ਬਸੇ) ਬਹੁਤ (ਹਮਲਹ) ਹਲੇ (ਕਰਦੰਦ) ਕੀਤੇ (ਬ ਮਰਦਾਨਗੀ) ਸਾਬ ਸੂਰਮਤੰਨਤਾ ਦੇ। (ਹਮ) ਭੀ ਕੁਛਕੁ ਤਾਂ (ਹੋਸ਼ਗੀ ਅਜ਼) ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਸੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। (ਹਮ) ਭੀ ਕੁਛ ਕੁ ਤਾਂ (ਦੇਵਾਨਗੀ) ਬੇਹੋਸ਼ੀ (ਜ਼ਿ) ਸੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ॥ ੩੨ ॥

(ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਨੇ)

ਬਸੇ ਹਮਲਹ ਕਰਦਹ ਬਸੇ ਜ਼ਖਮ ਖੁਰਦ ॥

ਦੁ ਕਸਰਾ ਬਜਾਂ ਕੁਸਤ ਜਾਂ ਹਮ ਸਪੁਰਦ ॥ ੩੩ ॥

(ਬਸੇ ਹਮਲਹ ਕਰਦਹ) ਬਹੁਤ ਹਲੇ ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਵੀ (ਬਸੇ ਜ਼ਖਮ ਖੁਰਦ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖਮ ਖਾਏ।

ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਨੇ (ਦੁ ਕਸਰਾ) ਦੋ ਪੁਰਸ਼ ਭਾਵ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ (ਬ) ਸਾਬ (ਜਾਂ) ਜਾਨ ਦੇ (ਕੁਸਤ) ਕੋਹ ਦਿਤੇ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ (ਜਾਂ) ਜਾਨ (ਹਮ ਸਪੁਰਦ) ਹਮਾਰੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਹਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਵਾ ਅਫਗਾਨ ਖਾਂ ਨੇ

ਅਪਨੀ ਜਾਨ ਹਮ (ਭੀ) ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਭਾਵ ਸਾਹਿਬ
ਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ॥ ੩੩ ॥

ਕਿ ਆਂ ਖ਼ਾਜ਼ਾ ਮਰਦੂਦ ਸਾਯਹ ਦਿਵਾਰ ॥

ਬ ਮੈਦਾਂ ਨਿਯਾਮਦ ਬ ਮਰਦਾਨ ਵਾਰ ॥ ੩੪ ॥

(ਆਂ) ਓਹ (ਕਿ) ਜੋ ਖ਼ਾਜ਼ਾ ਮਰਦੂਦ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਸੈਨਾ ਪਤੀ ਹੈ। ਵਾ
ਖ਼ਾਜ਼ਾ ਖਾਂ ਜੋ (ਮਰਦੂਦ) ਕਾਇਰ ਹੈ ਓਹ (ਸਾਯਹ ਦਿਵਾਰ) ਕੰਧ ਦੀ ਛਾਇਆਂ
ਹੇਠ ਹੀ ਛਿਪਿਆ ਰਿਹਾ। (ਬ ਮੈਦਾਂ ਨਿਯਾਮਦ) ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਨਾ ਆਇਆ।
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਬ ਮਰਦਾਨ ਵਾਰ) ਮਰਦਾਨਗੀ ਦੇ ਸਾਬ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ॥ ੩੪ ॥

ਦਰੇਗਾ ਅਗਰ ਰੋਇ ਓ ਦੀਦਮੇ ॥

ਬ ਯਕ ਤੀਰ ਲਾਚਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਮੇ ॥ ੩੫ ॥

(ਦਰੇਗਾ) ਅਫਸੋਸ ਹੈ (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਓ) ਓਸਦਾ (ਰੋਇ) ਮੂੰਹ ਅਸੀਂ
(ਦੀਦਮੇ) ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ (ਬ) ਸਾਬ ਲਚਾਰਗੀ ਦੇ (ਯਕ ਤੀਰ) ਇਕ ਬਾਨ ਉਸ ਨੂੰ
(ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਮੇ) ਬਖ਼ਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਭਾਵ ਇਕ ਬਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਰਦੇ ॥ ੩੫ ॥

ਹਮ ਆਖਰ ਬਸੇ ਜ਼ਖਮ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਦੁਸੁਏ ਬਸੇ ਕੁਸ਼ਤਹ ਸੁਦ ਬੇਦਰੰਗ ॥ ੩੬ ॥

(ਹਮ) ਭੀ (ਆਖਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ
ਜ਼ਖਮ ਹੋਇ। (ਦੁ ਸੁਏ) ਦੋਵਾਂ ਤਰਫ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ (ਕੁਸ਼ਤਹ) ਕੋਹਨਾ
(ਸੁਦ) ਹੋਇਆ (ਬੇਦਰੰਗ) ਜਲਦੀ ॥ ੩੬ ॥

ਬਸੇ ਬਾਨ ਬਾਰੀਦ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਗਸ਼ਤ ਹਮ ਚੂੰ ਗੁਲੇ ਲਾਲਹ ਰੰਗ ॥ ੩੭ ॥

(ਬਸੇ) ਬਹੁਤੇ ਬਾਣਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ (ਤੀਰੋ) ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ (ਬਾਰੀਦ)
ਵਰਖਾ ਹੋਈ ॥

(ਲਾਲਹ) ਪੋਸਤ ਦੇ (ਗੁਲ) ਫੁਲ ਦੇ ਰੰਗ (ਚੂੰ) ਮਨਿੰਦ (ਹਮ) ਭੀ
(ਜ਼ਿਮੀ) ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਲ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਈ ॥ ੩੭ ॥

ਸਰੋ ਪਾਇ ਅੰਬੋਹ ਚੰਦਾਂ ਸੁਦਹ ॥

ਕਿ ਮੈਦਾਂ ਪੁਰ ਅਜ਼ ਗੋਇ ਚੋਗਾਂ ਸੁਦਹ ॥ ੩੮ ॥

(ਚੰਦਾਂ) ਕਿਤਨੇ ਹੀ (ਸਰੋ) ਸਿਰਾਂ ਤੇ (ਪਾਇ) ਪੈਰਾਂ ਦੇ (ਅੰਬੋਹ) ਅੰਬਾਰ
(ਸੁਦਹ) ਹੋ ਗਏ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਮੈਦਾਂ) ਮਦਾਨ (ਪੁਰ) ਪੂਰਨ (ਸੁਦਹ) ਹੋ ਗਿਆ (ਗੋਇ)

ਖਿਚੂਆਂ ਤੇ (ਚੋਗਾਂ) ਖੁੰਡੀਆਂ (ਅਜ) ਸੇ । ਭਾਵ ਸਿਰ ਖਿਦੂ ਹਨ, ਤੇ ਲਤਾਂ ਬਾਹਵਾਂ ਖੁੰਡੀਆਂ ਹਨ ॥ ੩੮ ॥

ਤਰੰਕਾਰ ਤੀਰੋ ਤਰੰਕੇ ਕਮਾਂ ॥

ਬਰਾਂਮਦ ਯਕੇ ਹਾਇਹੁ ਅਜ ਜਹਾਂ ॥ ੩੯ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਤੀਰੋ) ਬਾਣਾਂ ਦੇ (ਤਰੰਕਾਰ) ਤੜਾਕੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ (ਕਮਾਂ) ਕਮਾਣਾਂ ਵੀ (ਤਰੰਕੇ) ਤੜਕੀਆਂ । ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਯਕੇ) ਇਕ (ਹਾਇਹੁ) ਡੰਡ ਰੋਲੀ ਹੀ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ (ਅਜ) ਸੇ (ਬਰਾਂਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਈ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਡੰਡ ਰੋਲਾ ਸਾਰਾ ਉਸ ਯੁਧ ਭੂਮਕਾ ਮੇ ਆ ਗਿਆ ॥ ੩੯ ॥

ਦਿਗਰ ਸ਼ੋਰਸ਼ੇ ਕੈਬਰੇ ਕੀਨਹ ਕੋਸ਼ ॥

ਜ਼ਿ ਮਰਦਾਨਹ ਮਰਦਾਂ ਬਰੂੰ ਰਫਤ ਹੋਸ਼ ॥ ੪੦ ॥

(ਦਿਗਰ) ਦੂਸਰੇ (ਕੈਬਰੇ) ਬਾਣਾਂ ਨੇ (ਕੀਨਹ) ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ (ਕੋਸ਼) ਚਲਾਕੀ ਸੇ (ਸ਼ੋਰਸ਼ੇ) ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਾਬਾ ਭਾਵ ਡੰਡ ਰੋਲਾ ਕੀਤਾ । ਜਿਸ ਡੰਡ ਰੋਲੇ (ਜ਼ਿ) ਸੇ (ਮਰਦਾਨਹ) ਸੂਰਬੀਰ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਹੋਸ਼ (ਬਰੂੰ) ਬਾਹਰ (ਰਫਤ) ਚਲੀ ਗਈ ॥ ੪੦ ॥

ਔਰੰਗੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਲਾਕੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ?

ਗੁਰ ਉੱਤਰ :-

ਹਮ ਆਖਰ ਚਿ ਮਰਦੀ ਕੁਨਦ ਕਾਰਜ਼ਾਰ ॥

ਕਿ ਬਰ ਚਿਹਲ ਤਨ ਆਯਦਸ਼ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥ ੪੧ ॥

(ਹਮ) ਭੀ (ਆਖਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ (ਕਾਰਜ਼ਾਰ) ਜੁਧ ਵਿਚ (ਚਿ) ਕਿਆ (ਮਰਦੀ) ਮਰਦਾਨਗੀ (ਕੁਨਦ) ਕਰਦੇ ।

(ਕਿ) ਜੋ (ਚਿਹਲ ਤਨ) ਚਾਲੀ ਪੁਰਸਾਂ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹੀ ਤੇਰੀ ਫੌਜ (ਆਯਦਸ਼) ਆ ਗਈ ॥ ੪੧ ॥

ਚਰਾਗੇ ਜਹਾਨੇ ਸੁਦਹ ਬੁਰਕਹ ਪੋਸ਼ ॥

ਸ਼ਬੇ ਸ਼ਹਿ ਬਰਾਂਮਦ ਹਮਹ ਜਲਵਹ ਜੋਸ਼ ॥ ੪੨ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗੋ ਤੇਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਘਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹਮਾਰਾ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਜਹਾਨ ਦਾ (ਚਰਾਗ) ਸਮਾਦਾਨ=ਸੂਰਜ ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਜੋ (ਬੁਰਕਹ) ਬੁਰਕਾ ਹੈ ਤਿਸ (ਪੋਸ਼) ਪੁਸਾਕੇ ਦੇ ਪਹਿਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਭਾਵ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ । ਤਾਂ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਜਲਵਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ (ਜੋਸ਼) ਤੇਜੀ ਸੇ (ਸ਼ਬੇ) ਰਾਤ ਦਾ (ਸ਼ਹਿ) ਖਾਤਸ਼ਾਹ=ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਬਰਾਂਮਦ) ਆ ਗਿਆ ॥ ਭਾਵ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ

ਉਦੇ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੪੨ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਕਉਲੇ ਕੁਰਾ ਆਯਦਸ ॥

ਕਿ ਯਜ਼ਦਾਂ ਬਰੋ ਰਹਿ ਨੁਮਾ ਆਯਦਸ ॥ ੪੩ ॥

(ਹਰਾਂ ਕਸ ਕਿ) ਜੋ ਕੋਈ (ਕੁਰਾਂ) ਕੁਰਾਨ ਦੀ (ਕਉਲੇ) ਸੌਂ ਮੇਂ (ਆਯਦਸ) ਆਂਵਦਾ ਹੈ। (ਕਿ) ਜੋ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਬਰ) ਉਪਰ ਉਸ ਦੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ (ਰਹਿ) ਰਸਤੇ ਦੇ (ਨੁਮਾ) ਵਿਖਾਣੇ ਮੇਂ (ਆਯਦਸ) ਆਂਵਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਘੇਰੇ ਚੋਂ ਨਿਕਾਲ ਕੇ ਦੀਨੇ ਆਵਨ ਦਾ ਸਿਧਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾਯਾ ॥ ੪੩ ॥

ਨ ਪੇਚੀਦ ਮੂਏ ਨ ਰੰਜੀਦ ਤਨ ॥

ਕਿ ਬੇਰੁੰ ਖੁਦ ਆਵੁਰਦ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸ਼ਿਕਨ ॥ ੪੪ ॥

ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ (ਮੂਏ) ਰੋਮ (ਪੇਚੀਦ) ਵਿੰਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਨ ਨੂੰ ਕੋਈ (ਰੰਜੀਦ) ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਖੁਦ) ਆਪ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਚੋਂ (ਬੇਰੁੰ) ਬਾਹਰ (ਆਵੁਰਦ) ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ (ਸ਼ਿਕਨ) ਤੋੜਕੇ ॥ ੪੪ ॥

ਨ ਦਾਨਮ ਕਿ ਈਂ ਮਰਦ ਪੈਮਾਂ ਸ਼ਿਕਨ ॥

ਕਿ ਦਉਲਤ ਪਰਸਤ ਅਸਤੁ ਈਂਮਾ ਫਿਕਨ ॥ ੪੫ ॥

ਮੈਂ (ਨ ਦਾਨਮ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ (ਕਿ) ਜੋ (ਈਂ) ਏਹ ਮਰਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਪੈਮਾਂ) ਬਚਨਾਂ ਦੇ (ਸ਼ਿਕਨ) ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ (ਕਿ) ਜੋ (ਦਉਲਤ) ਧਨ ਦੇ (ਪਰਸਤ) ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ਤੇ (ਈਮਾਂ) ਈਮਾਨ ਦੇ ਯਾਨੇ ਧਰਮ ਦੇ (ਫਿਕਨ) ਫੈਂਕਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੪੫ ॥

ਨ ਈਮਾ ਪਰਸਤੀ ਨ ਅਉਜ਼ਾਇ ਦੀਂ ॥

ਨ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਨਾਸੀ ਨ ਮਹੰਮਦ ਯਕੀਂ ॥ ੪੬ ॥

ਨਾਂਹੀ (ਈਮਾਂ) ਈਮਾਨ ਦੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ, ਨਾਂਹੀ (ਦੀਂ) ਧਰਮ ਦੀ (ਅਉਜ਼ਾਇ) ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਨਾਂਹੀ (ਸਾਹਿਬ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ (ਸ਼ਨਾਸੀ) ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਨਾਂਹੀ ਮਹੰਮਦ ਪਰ (ਯਕੀਂ) ਭਰੋਸਾ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਛਾਨਦਾ ਤਾਂ ਧਰਮ ਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਅਪਨਾ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਅਤੇ ਜੇ ਤੇਰਾ ਮਹੰਮਦ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ॥ ੪੬ ॥

ਪੁਨਾ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਕਿਹਾ=ਧਰਮਵਾਨ ਦਾ ਕੀ ਲਖਛਨ ਹੈ ?
ਗੁਰ ਉੱਤਰ :-

ਹਰਾਂਕਸ ਕਿ ਈਮਾਂ ਪਰਸਤੀ ਕੁਨਦ ॥

ਨ ਪੈਮਾ ਖੁਦਸ਼ ਪੇਸ਼ ਪਸਤੀ ਕੁਨਦ ॥ ੪੭ ॥

(ਹਰਾਂਕਸ ਕਿ) ਜੋ ਕੋਈ (ਈਮਾਂ) ਈਮਾਨ ਨੂੰ (ਪਰਸਤੀ) ਪਾਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸ਼) ਓਹ ਪੁਰਸ਼ (ਖੁਦ) ਅਪੁਣੇ (ਪੈਮਾ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ (ਪੇਸ਼ ਪਸਤੀ) ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ॥ ੪੭ ॥

ਕਿ ਈ ਮਰਦ ਰਾ ਜ਼ਰਹ ਐਤਬਾਰ ਨੇਸਤ ॥

ਚਿ ਕਸਮੇ ਕੁਰਾਨ ਅਸਤੁ ਯਜ਼ਦਾਂ ਯਕੇਸਤ ॥ ੪੮ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਈ) ਇਸ ਮਰਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਰਾ) ਦਾ (ਐਤਬਾਰ) ਭਰੋਸਾ ਜ਼ਰਾ ਮਾੜ ਵੀ (ਨੇਸਤ) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਛਾ (ਚਿ) ਕਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾ ਕੇ ਮੁਕਰ ਗਿਆ (ਅਸਤੁ) ਹੈਂ (ਯਕ) ਇਕ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ॥ ੪੮ ॥

ਚੁ ਕਸਮੇ ਕੁਰਾਂ ਸਦ ਕੁਨਦ ਇਖਤਿਆਰ ॥

ਮਰਾ ਕਤਰਹ ਨਿਯਾਯਦ ਅਜੋ ਐਤਬਾਰ ॥ ੪੯ ॥

ਤੇਰੀ ਇਕ ਕਸਮ ਦੀ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ, ਅਬ ਤੂੰ (ਚੁ) ਜੇਕਰ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ (ਸਦ) ਸੈਂਕੜੇ ਕਸਮਾਂ ਵੀ (ਇਖਤਿਆਰ) ਅੰਗੀਕਾਰ (ਕੁਨਦ) ਕਰੇਂ। ਤਾਂ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਹੀਂ (ਅਜੋ) ਉਸ ਸੇ (ਕਤਰਹ) ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ (ਐਤਬਾਰ) ਭਰੋਸਾ (ਨਿਯਾਯਦ) ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ ॥ ੪੯ ॥

ਅਗਾਰਚਿ ਤੁਰਾ ਐਤਬਾਰ ਆਮਦੇ ॥

ਕਮਰ ਬਸਤ ਹੇ ਪੇਸ਼ਵਾ ਆਮਦੇ ॥ ੫੦ ॥

(ਅਗਾਰਚੇ) ਜੇ ਕਰਕੇ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀਂ (ਐਤਬਾਰ) ਭਰੋਸਾ ਸਾਡੇ ਉਪਰ (ਆਮਦੇ) ਔਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ (ਕਮਰ) ਲਕ ਨੂੰ (ਬਸਤਹੇ) ਬੰਨ੍ਹਦੇ (ਪੇਸ਼ਵਾ) ਅਗੇ (ਆਮਦੇ) ਆ ਜਾ। ਭਾਵ ਸਨਧ ਬਧ ਹੋਕੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾ ॥ ੫੦ ॥

ਕਿ ਫਰਜ਼ ਅਸਤੁ ਬਰ ਸਰ ਤੁਰਾ ਈਂ ਸੁਖਨ ॥

ਕਿ ਕਉਲੋ ਖੁਦਾ ਅਸਤੁ ਕਸਮ ਅਸਤੁ ਮਨ ॥ ੫੧ ॥

(ਈ) ਇਸ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨ ਦਾ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ (ਸਰ) ਸਿਰ ਦੇ (ਬਰ)ਉਪਰ (ਫਰਜ਼) ਭਾਰ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰੇਂਗਾ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਭਾਰ ਉਤਰੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਂ ਨੇ ਸੁਰੀਯਾਂ ਚੁਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ :-

ਤੈਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:—

(ਕਿ) ਜੋ ਖੁਦਾ ਦੀ (ਕਉਲੇ) ਸੌਂ ਹੈ ਤੇ ਮਹੰਮਦ ਰਸੂਲ ਦੀ ਵੀ ਕਸਮ
(ਅਸਤ) ਹੈ (ਮਨ) ਮੇਰੇ ਕੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਦਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ॥ ੫੧ ॥

ਅਗਰ ਹਜ਼ਰਤੇ ਖੁਦ ਸਿਤਾਦਹ ਸ਼ਵਦ ॥

ਬ ਜਾਨੋ ਦਿਲੇ ਕਾਰ ਵਾਜ਼ਹ ਸ਼ਵਦ ॥ ੫੨ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਹਜ਼ਰਤੇ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਖੁਦ) ਆਪ ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ
(ਸਿਤਾਦਹ) ਖੜਾ (ਸ਼ਵਦ) ਹੋਵੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨੇ ਨੂੰ। ਤਾਂ (ਬ) ਸਾਬ ਜਾਨ ਅਤੇ
ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਰੀ ਕਾਰ (ਵਾਜ਼ਹ) ਪ੍ਰਗਟ (ਸ਼ਵਦ) ਹੋ ਜਾਵੇ ॥ ੫੨ ॥

ਸੁਮਾਰਾ ਚੁ ਫਰਜ਼ ਅਸਤੁ ਕਾਰੇ ਕੁਨੀ ॥

ਬਮੁਜ਼ਬ ਨਵਿਸ਼ਤਹ ਸੁਮਾਰੇ ਕੁਨੀ ॥ ੫੩ ॥

(ਸੁਮਾਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਚੁ) ਜੁ (ਫਰਜ਼) ਭਾਰ ਹੈ, ਤੂੰ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰ (ਕੁਨੀ)
ਕਰਨ ਲਗੇਂ। ਤਾਂ ਅਪੁਣੇ (ਨਵਿਸ਼ਤਹ) ਲਿਖੇ (ਬ ਮੁਜ਼ਬ) ਅਨੁਸਾਰ (ਸੁਮਾਰੇ)
ਗਿਣਤੀ (ਕੁਨੀ) ਕਰ ਲੈ ॥ ੫੩ ॥

ਨਵਿਸ਼ਤਹ ਰਸੀਦੋ ਬਗੁਫਤਹ ਜੁਬਾਂ ॥

ਬੁਬਾਯਦ ਕਿ ਕਾਰ ਈਂ ਬਰਾਹਤ ਰਸਾਂ ॥ ੫੪ ॥

ਤੇਰਾ (ਨਵਿਸ਼ਤਹ) ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਤੇਰੇ ਪਾਸ (ਰਸੀਦੋ) ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਤੇ
(ਜੁਬਾਂ) ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੈਨੂੰ (ਬਗੁਫਤਹ) ਕਹਿਣਗੇ ॥
ਤੈਨੂੰ (ਬੁਬਾਯਦ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਕਿ) ਜੋ (ਈ) ਇਸ (ਕਾਰ) ਕੰਮ ਨੂੰ (ਬਰਾਹਤ)
ਭਲਿਆਈ ਸੇ (ਰਸਾਂ) ਪਹੁੰਚਾ। ਭਾਵ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸੌਂ ਪੂਰੀ ਕਰ ॥੫੪॥

(ਅਬ ਨੀਤੀ ਖਬਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ)

ਹਮੂੰ ਮਰਦ ਬਾਯਦ ਸ਼ਵਦ ਸੁਖਨ ਵਰ ॥

ਨ ਸ਼ਿਕਮੇ ਦਿਗਰ ਦਰ ਦਹਾਨੇ ਦਿਗਰ ॥ ੫੫ ॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ (ਹਮੂੰ) ਓਹ ਮਰਦ (ਬਾਯਦ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ
(ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ (ਵਰ) ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਵਾ ਜੋ (ਵਰ) ਸੁਸ਼ਟ ਸੁਖਨਾਂ
ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।

ਅਤੇ ਐਸਾ ਪੁਰਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ:—

ਜਿਸ ਦੇ (ਸ਼ਿਕਮੇ) ਪੇਟ ਵਿਚ (ਦਿਗਰ) ਹੋਰ ਗਲ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ (ਦਹਾਨੇ)
ਮੁਖ ਵਿਚ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੀ ਹੋਰ ਗਲ ਹੋਵੇ ॥ ੫੫ ॥

{ ਜੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਦਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸਭ ਕਾਜ਼ੀਆਂ }
 { ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਸੁਣ ਲੈ । }

ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਮਰਾ ਗੁਫਤਹ ਏਨੂੰ ਨਿਯਮ ॥

ਅਗਰ ਰਾਸਤੀ ਖੁਦ ਬਿਯਾਰੀ ਕਦਮ ॥ ੫੬ ॥

ਤੇਰੇ ਜੋ ਕਾਜ਼ੀ ਹੈਂ ਓਹ ਐਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:—

(ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਕਿ ਸਾਡਾ (ਗੁਫਤਹ) ਕਹਿਣਾ ਲਿਖਣਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ (ਏਨੂੰ) ਬਾਹਰ (ਨਿਯਮ) ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਓਹੋ ਗਲ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ (ਰਾਸਤੀ) ਸਚਿਆਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੂੰ (ਖੁਦ) ਆਪ ਅਪਨੇ (ਕਦਮ) ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਏਥੇ (ਬਿਯਾਰੀ) ਲਿਆ । ਭਾਵ “ਦੀਨੇ” ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤੂੰ ਛੋਟੀ ਆ ਜਾ ॥ ੫੬ ॥

ਤੁਰਾਗਰ ਬੁਬਾਯਦ ਬਕਉਲੇ ਕਰਾਂ ॥

ਬਨਿਜ਼ਦੇ ਸੁਮਾਰਾ ਰਸਾਨਮ ਹੁਮਾਂ ॥ ੫੭ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀਂ (ਬੁਬਾਯਦ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, (ਬ) ਸਾਥ (ਕਉਲੇ) ਸੁਰੰਧ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਦੇ ਆਵਨਾ । ਤਾਂ (ਬਨਿਜ਼ਦੇ) ਨੇੜੇ (ਸੁਮਾਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀਂ (ਹੁਮਾਂ) ਓਹ ਭਾਵ ਤੇਰੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਸਮ ਤੇਰੇ ਪਾਸ (ਰਸਾਨਮ) ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ॥ ੫੭ ॥

ਕਿ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਦਰ ਕਸਬਹ ਕਾਂਗੜ ਕੁਨਦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਹਮ ਸ਼ਵਦ ॥ ੫੮ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਕਸਬਹ) ਕਸਬਾ ਭਾਵ ਛੋਟਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਕਾਂਗੜਾ ਹੈ ਤਿਸ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਜੇ ਤੂੰ (ਤਸ਼ਰੀਫ਼) ਆਵਨਾ (ਕੁਨਦ) ਕਰੇਂ । ਤਾਂ (ਵਜ਼ਹ) ਉਸ ਤੇਰੇ ਆਵਨੇ ਸੇ (ਪਸ) ਪਿਛੇ (ਮੁਲਾਕਾਤ) ਮੇਲ ਗੇਲ (ਬਾਹਮ) ਆਪਸ ਵਿਚ ਹਮਾਰਾ ਤੁਮਾਰਾ ਸ਼ਵਦ) ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ੫੮ ॥

ਜੇਕਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਲੰਘਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਆਵਨਾ ਹੈ ਓਹ ਜੰਗਲ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਆਕੀ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਵਾਂ ?

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:—

ਨ ਜ਼ਰੋਹ ਦਰੀਂ ਰਾਹਿ ਖਤਰਹ ਤੁਰਾਸਤ ॥

ਰਮਹ ਕੰਮ ਬੈਰਾੜ ਹੁਕਮੇ ਮਰਾਸਤ ॥ ੫੯ ॥

(ਦਰ ਈਂ ਰਾਹਿ) ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵਨ ਵਾਸਤੇ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ

ਤਾਂਹੀ (ਜ਼ਰਹ) ਰੰਚਕ ਭਰ ਵੀ (ਖਤਰਹ) ਡਰ ਨਹੀਂ (ਅਸਤ) ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਬੈਰਾੜ ਕੌਮ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ (ਅਸਤ) ਹੈ ॥ ੫੯ ॥

ਬਿਯਾ ਤਾ ਬਮਨ ਖੁਦ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਕੁਨੇਮ ॥

ਬਰੋਏ ਸੁਮਾ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕੁਨੇਮ ॥ ੬੦ ॥

(ਬਿਆ ਤਾ) ਆ ਤਾਂ ਸਹੀ (ਬ) ਸਾਬ (ਮਨ) ਮੇਰੇ (ਖੁਦ) ਆਪ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਗਲਾਂ (ਕੁਨੇਮ) ਕਰੀਏ। ਤੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਜੇ ਸਚਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਭੀ ਜੇ ਝੂਠਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਭੀ ਆਕਰ ਭੁਲ ਮੰਨਣੇ ਸੇ (ਬ ਰੋਏ ਸੁਮਾ) ਸੁਮਾ ਕਹੀਏ ਤੇਰੇ (ਰੋਏ) ਮੂੰਹ (ਬ) ਉਪਰ ਮਿਹਰਬਾਨੀ (ਕੁਨੇਮ) ਕਰਾਂਗੇ। ਤੇ ਤੇਰੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ ਦਿਆਂਗੇ ॥ ੬੦ ॥

(ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਖਾਲੀ ਨ ਆਵੀਂ)

ਯਕੇ ਅਸਪ ਸ਼ਾਇਸਤਏ ਯਕ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਬਿਯਾ ਤਾ ਬਗੀਰੀ ਬਮਨ ਈਂ ਦਿਯਾਰ ॥ ੬੧ ॥

(ਯਕੇ) ਕੇਵਲ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ (ਸ਼ਾਇਸਤਏ) ਚੰਗੇ (ਯਕ) ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਵੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਲੈ ਕੇ ਨ ਆਵੀਂ ਜੇ ਲੋਕ ਵੇਖਕੇ ਘਬਰਾ ਨਾ ਜਾਵਨ। (ਬਿਯਾ ਤਾ) ਆ ਤਾਂ ਸਹੀ ਤਾਂ (ਮਨ) ਮੇਰੇ (ਬ) ਸਾਬ ਹੋਕੇ (ਈਂ ਦਿਯਾਰ) ਇਸ ਵਲੈਤ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ (ਬਗੀਰੀ) ਲੈ ਲੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਦੇਸ ਬੈਰਾੜਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਆਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਲੈ ਲੈ ॥ ੬੧ ॥

ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਰਾ ਬੰਦਹੇ ਚਾਕਰੇਮ ॥

ਅਗਰ ਹੁਕਮ ਆਯਦ ਬਜ਼ਾਂ ਹਾਜ਼ਰੇਮ ॥ ੬੨ ॥

(ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹਮ (ਚਾਕਰੇਮ) ਚਾਕਰ ਬੰਦੇ ਹਾਂ। (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੈਨੂੰ (ਆਯਦ) ਆਵੇ ਤਾਂ (ਬ) ਸਾਬ (ਜਾਂ) ਜਾਨ ਦੇ (ਹਾਜ਼ਰੇਮ) ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ॥ ੬੨ ॥

ਅਗਰਚੇ ਬਿਆਯਦ ਬ ਫਰਮਾਨ ਮਨ ॥

ਹਜ਼ੂਰ ਤ ਬਿਯਾਯਮ ਹਮਹ ਜਾਨ ਤਨ ॥ ੬੩ ॥

(ਅਗਰ ਚੇ) ਜੇ ਕਰਕੇ (ਮਨ) ਮੇਰੇ (ਬ) ਉਪਰ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ (ਫਰਮਾਨ) ਹੁਕਮ (ਬਿਆਯਦ) ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਜਾਨ ਔਰ ਤਨ ਸੇ (ਤ) ਤੇਰੇ (ਹਜ਼ੂਰ) ਪਾਸ (ਬਿਯਾਯਮ) ਆਈਏ ॥ ੬੩ ॥

ਅਗਰ ਤੋ ਬਯਜ਼ਦਾਂ ਪਰਸਤੀ ਕੁਨੀ ॥

ਬ ਕਾਰੇ ਮਰਾ ਈ ਨ ਸੁਸਤੀ ਕੁਨੀ ॥ ੬੪ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇ ਕਰਕੇ (ਤੋ) ਤੂੰ (ਬ ਯਜਦਾ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ (ਪਰਸਤੀ) ਪੂਜਨ (ਕੁਨੀ) ਕਰੇਂ ਵਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ (ਪਰਸਤੀ) ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ (ਈ) ਇਸ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ (ਕਾਰੇ) ਕੰਮ (ਬ) ਵਿਚ (ਸੁਸਤੀ) ਆਲਸ ਨ (ਕੁਨੀ) ਕਰੇਂ। ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ ਛੇਤੀ ਉੱਤਰ ਦੇਵੇਂ ॥ ੬੪ ॥

ਬੁਬਾਯਦ ਕਿ ਯਜਦਾ ਸ਼ਨਾਸੀ ਕੁਨੀ ॥

ਨ ਗੁਫਤਹ ਕਸਾ ਕਸ ਖਰਾਸੀ ਕੁਨੀ ॥ ੬੫ ॥

ਤੈਨੂੰ (ਬੁਬਾਯਦ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਕਿ) ਜੋ (ਯਜਦਾ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ (ਸ਼ਨਾਸੀ) ਪਛਾਣ (ਕੁਨੀ) ਕਰ। (ਕਸਾ) ਕਿਸੀ ਦੇ (ਗੁਫਤਹ) ਕਹਿਣੇ ਸੇ (ਕਸ) ਕਿਸੇ ਨੂੰ (ਖਰਾਸੀ) ਛਿਲਨਾ ਨਾ (ਕੁਨੀ) ਕਰ। ਭਾਵ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤ, ਐਵੇਂ ਕਿਸੀ ਦੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ ਲਗਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨ ਦੇ ॥ ੬੫ ॥

{ ਕਿਉਂਕਿ }

ਤੁ ਮਸਨਦ ਨਸੀਂ ਸਰਵਰੇ ਕਾਯਨਾਤ ॥

ਕਿ ਅਜਬ ਅਸਤੁ ਇਨਸਾਫ ਈਂ ਹਮ ਸਫਾਤ ॥ ੬੬ ॥

ਤੂੰ (ਕਾਯਨਾਤ) ਪਰਜਾ ਦਾ (ਸਰਵਰੇ) ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਕੇ (ਮਸਨਦ) ਰਾਜਗਦੀ ਪਰ (ਨਸੀ) ਇਸਥਿਤ ਹੈਂ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਤੂੰ ਨਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ—(ਕਿ) ਜੋ ਉਸ ਤੇਰੇ (ਇਨਸਾਫ) ਨਿਆਂ ਨੂੰ (ਅਜਬ ਅਸਤੁ) ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਅਤੇ (ਹਮ) ਭੀ (ਈਂ) ਇਸ ਤੇਰੀ (ਸਫਾਤ) ਸਿਫਤ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਚਰਜ ਹੈ। ਜੋ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਕੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਏਥੇ ਅਸਚਰਜ ਪਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਵਿਅੰਗ ਬਚਨ ਹੈ। ਏਥੇ ਅਸਚਰਜ ਪਦ ਲਾਹਨਤ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ ॥ ੬੬ ॥

ਕਿ ਅਜਬ ਅਸਤੁ ਇਨਸਾਫ ਦੀਂ ਪਰਵਰੀ ॥

ਕਿ ਹੈਫ ਸਤੁ ਸਦ ਹੈਫ ਈਂ ਸਰਵਰੀ ॥ ੬੭ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਅਜਬ) ਅਸਚਰਜ ਭਾਵ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਤੇਰੇ (ਇਨਸਾਫ) ਨਿਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਤੂੰ ਜੁਲਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬੇ ਮੁਖ ਹੋਕੇ ਜੇਹੜੀ ਤੂੰ (ਦੀਂ) ਦੀਨ ਦੀ (ਪਰਵਰੀ) ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਹਨਤ ਹੈ, ਪੁਨਾ (ਕਿ) ਜੋ (ਹੈਫ ਸਤੁ) ਲਾਹਨਤ ਹੈ—(ਸਦ) ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰੀ (ਹੈਫ) ਲਾਹਨਤ ਹੈ (ਈਂ ਸਰਵਰੀ) ਇਸ ਤੇਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ। ਜੋ ਬਾਪ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ॥ ੬੭ ॥

ਕਿ ਅਜਬ ਅਸਤੁ ਅਜਬ ਅਸਤੁ ਫਤਵਹ ਸੁਮਾਂ ॥

ਬਜ਼ੁਬ ਰਾਸਤੀ ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨ ਜ਼ਿਯਾਂ ॥ ੬੮ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਸੁਮਾਂ) ਤੇਰੇ (ਫਤਵਹ) ਮੁਰਾਤਬੇ ਨੂੰ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਅਸਚਰਜ ਹੈ ਭਾਵ ਲਾਹਨਤ ਹੀ ਲਾਹਨਤ ਹੈ। (ਰਾਸਤੀ) ਸਚਿਆਈ ਦੇ (ਬਜ਼ਜ) ਸਿਵਾ ਜੋਹੜੇ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾਂ ਦਾ (ਗੁਫਤਨ) ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਏਹ (ਜਿਯਾਂ) ਨੁਕਸਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੬੮ ॥

ਮ ਜ਼ਨ ਤੇਗ ਬਰ ਖੂੰਨ ਕਸ ਬੇ ਦਰੇਗ ॥

ਤੁਰਾ ਨੀਜ ਖੂੰਨ ਅਸਤ ਬਾ ਚਰਖ ਤੇਗ ॥ ੬੯ ॥

ਤੂੰ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਛਡਕੇ (ਬੇ ਦਰੇਗ) ਬੇ ਦਰਦ ਹੋਕੇ (ਕਸ) ਕਿਸੀ ਦੇ ਖੂਨ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ (ਮ) ਮਤ (ਜਨ) ਮਾਰ। ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਹਕ ਨ ਮਾਰਨਾ ਕਰ। ਜੇ ਤੂੰ ਮਾਰੇਂਗਾ ਤਾਂ:-

(ਤੁਰਾ) ਤੇਰਾ (ਨੀਜ) ਭੀ ਖੂਨ (ਸਤ) ਹੋਵੇਗਾ (ਚਰਖ) ਅਕਾਸੀ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ (ਬਾ) ਸਾਬ। ਭਾਵ ਅਗੈਬੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ ॥ ੬੯ ॥

ਤੁ ਗਾਫਲ ਮ ਸਉ ਮਰਦ ਯਜ਼ਦਾਂ ਹਿਰਾਸ ॥

ਕਿ ਓ ਬੇ ਨਿਆਜ਼ ਅਸਤੁ ਓ ਬੇ ਸੁਪਾਸ ॥ ੭੦ ॥

(ਯਜ਼ਦਾ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਹਿਰਾਸ) ਖੌਫ ਵਲੋਂ ਹੋ ਮਰਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਤੁ) ਤੂੰ ਗਾਫਲ (ਮ) ਮਤ (ਸਉ) ਹੋ ॥

ਜੇਕਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਵੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਡਰ ਧਾਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮੈਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ ਜਾਂ ਪੈਰੀਬਰ ਦੀ ਸਫਾਰਸ਼ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

(ਕਿ) ਜੋ ਓ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, (ਬੇ ਨਿਆਜ਼ ਅਸਤ) ਨਿਆਜ਼ ਕਹੀਏ ਭੇਟਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਬੇ ਸੁਪਾਸ) ਸਫਾਰਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਵਾ (ਸੁਪਾਸ) ਸਿਫਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ॥ ੭੦ ॥

ਕਿ ਓ ਬੇ ਮੁਹਾਬ ਸਤੁ ਸ਼ਾਹਾਨ ਸ਼ਾਹ ॥

ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਂ ਸੱਚਏ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ॥ ੭੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਓਹ (ਸ਼ਾਹਾਨਸ਼ਾਹ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਮੁਹਾਬ) ਖੌਫ ਤੋਂ (ਬੇ) ਰਹਿਤ (ਅਸਤ) ਹੈ। ਜ਼ਿਮੀਨਾਂ ਦਾ ਤੇ (ਜਮਾਂ) ਅਕਾਸ ਦਾ (ਸਚਏ) ਸਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ॥ ੭੧ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਏਜ਼ਦ ਜਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਨ ॥

ਕੁਨੰਦਸਤ ਹਰਕਸ ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਨ ॥ ੭੨ ॥

ਪੁਨਾ ਓਹ (ਏਜ਼ਦ) ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਮਾਲਕ ਹੈ ਜਮੀਨ ਅਤੇ

(ਜਮਾਂ) ਅਕਾਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ । ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ (ਹਰਕਸ) ਹਰ ਇਕ ਮਕਾਨ ਤੇ (ਮਕੀਨੋ) ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਪਤ (ਕੁਨਿੰਦ ਅਸਤ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੭੨ ॥

ਹਮ ਅਜ਼ ਪੀਰ ਮੋਰੋ ਹਮਜ਼ ਫੀਲ ਤਨ ॥

ਕਿ ਆਜ਼ਜ਼ ਨਿਵਾਜ਼ ਸਤੁ ਗਾਫਲ ਸ਼ਿਕੰਨ ॥ ੭੩ ॥

(ਹਮ) ਪੁਨਾ (ਪੀਰ) ਬੁਢੀ (ਮੋਰੋ) ਕੀੜੀ (ਅਜ਼) ਸੇ ਲੈਕਰ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਜੋ ਜੀਵ ਹਨ ਅਤੇ (ਹਮ) ਭੀ (ਫੀਲ) ਹਾਥੀ ਤਨ (ਅਜ਼) ਸੇ ਲੈਕਰ ਜੋ ਪੁਸ਼ਟ ਤਨ ਹੈਂ ਏਹ ਸਭ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਹਨ ਓਹ (ਆਜ਼ਜ਼) ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ (ਨਿਵਾਜ਼) ਵਡਿਆਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ (ਕਿ) ਜੋ (ਗਾਫਲ) ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ (ਸ਼ਿਕੰਨ) ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੭੩ ॥

ਕਿ ਓਰਾਚੁ ਇਸਮ ਅਸਤੁ ਆਜ਼ਜ਼ ਨਿਵਾਜ਼ ॥

ਕਿ ਓ ਬੇ ਸੁਪਾਸ ਅਸਤੁ ਓ ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼ ॥ ੭੪ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਓਰਾਚੁ) ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ (ਇਸਮ) ਨਾਮ ਵਾ ਧਰਮ ਐਸਾ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ਜੋ ਸਰਨ ਪਯਾਂ (ਆਜ਼ਜ਼) ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ (ਨਿਵਾਜ਼) ਵਡਿਆਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਪੁਨਾ (ਕਿ) ਜੋ ਓ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਸੁਪਾਸ) ਸਿਫਤ ਵਾ ਸੁਪਾਰਸ ਤੋਂ (ਬੇ) ਬਿਨਾ (ਅਸਤ) ਹੈ ਅਤੇ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਨਿਯਾਜ਼) ਭੇਟਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ॥ ੭੪ ॥

ਕਿ ਓ ਬੇ ਨਗੂੰਨ ਅਸਤੁ ਵ ਓ ਬੇ ਦਗੂੰ ॥

ਕਿ ਓ ਰਹਿ ਨੁਮਾ ਅਸਤੁ ਓ ਰਹਿ ਨਮੂੰ ॥ ੭੫ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਨਗੂੰਨ) ਰੰਗ ਤੋਂ (ਬੇ) ਰਹਿਤ (ਅਸਤ) ਹੈ (ਵ) ਅਤੇ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਚਗੂੰ) ਚਿੰਨ ਤੋਂ (ਬੇ) ਬਿਨਾ ਹੈ ।

(ਕਿ) ਜੋ ਸਰਨ ਆਇਆਂ ਨੂੰ (ਰਹਿ) ਰਸਤਾ (ਨੁਮਾ) ਵਿਖਾਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪੁਨਾ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਰਹਿ) ਰਸਤਾ (ਨਮੂੰ) ਰੂਪ ਭੀ ਆਪ ਹੈ ॥ ੭੫ ॥

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਖੌਫ ਧਾਰਨਾ ਦਸਕੇ ਹੁਣ ਫੇਰ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

ਕਿ ਬਰ ਸਰ ਤੁਰਾ ਫਰਜ਼ ਕਸਮੇ ਕੁਰਾਂ ॥

ਬਗੁਫਤਹ ਸੁਮਾ ਕਾਰ ਖ਼ੁਬੀ ਰਸਾਂ ॥ ੭੬ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ (ਸਰ) ਸਿਰ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਕਿ) ਜੋ ਫੁਰਾਣ ਦੀ ਕਸਮ ਦਾ (ਫਰਜ਼) ਭਾਰ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ (ਬਗੁਫਤਹ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਸੁਮਾਂ) ਤੂੰ ਇਸ (ਕਾਰ) ਕੰਮ ਨੂੰ (ਖ਼ੁਬੀ) ਭਲਿਆਈ ਸੇ (ਰਸਾਂ)

ਪਹੁੰਚਾ ਵਾ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਸੁਮਾਂ) ਤੂੰ ਅਪੁਣੇ (ਬਗੁਫਤਹ) ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੂਬੀ ਸੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ (ਰਸਾਂ) ਪਹੁੰਚਾ, ਭਾਵ ਦੀਨੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਆਪਣੀ ਕਸਮ ਦਾ ਭਾਰ ਉਤਾਰਕੇ ਸਚਾ ਹੋ ਜਾ ॥ ੧੬ ॥

ਬਿਬਾਯਦ ਤੁ ਦਾਨਸ਼ ਪਰਸਤੀ ਕੁਨੀ ॥

ਬ ਕਾਰੇ ਸੁਮਾ ਚੇਰਹ ਦਸਤੀ ਕੁਨੀ ॥ ੧੭ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੈਨੂੰ (ਬਿਬਾਯਦ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ (ਦਾਨਸ਼) ਬੁਧੀ ਦੀ (ਪਰਸਤੀ) ਪਹਿਚਾਨ ਅਰਥਾਤ ਵਾਕਫੀ (ਕੁਨੀ) ਕਰ।

(ਬ ਕਾਰੇ) ਵਿਚ ਕਾਰ ਮੇਰੀ ਦੇ (ਸੁਮਾਂ) ਤੂੰ ਆਪਣੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਦੀ (ਚੇਰਹ) ਚਲਾਕੀ (ਕੁਨੀ) ਕਰ। ਭਾਵ ਬੁਧੀ ਨਾਲ ਸੋਚਕੇ ਤੂੰ ਹਥਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕਾ ਲਿਖਕੇ ਛੇਤੀ ਉਤਰ ਦੇ ॥ ੧੭ ॥

{ ਜੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ }
 { ਪੁਤਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਇਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ }
 { ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :- }

ਚਿਹਾ ਸੁਦ ਕਿ ਚੂੰ ਬੱਚਗਾਂ ਕੁਸਤਹ ਚਾਰ ॥

ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਿਮਾਂਦ ਸਤੁ ਪੇਚੀਦਹ ਮਾਰ ॥ ੧੮ ॥

(ਚਿਹਾ ਸੁਦ) ਕੀ ਹੋਇਆ (ਕਿ) ਜੋ ਤੈਂ ਨੇ ਸਾਡੇ (ਚਹਾਰ ਬਚਗਾਂ) ਚਾਰ ਬਚੇ (ਕੁਸਤਹ) ਕੋਹ ਭਾਵ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।

(ਕਿ) ਜੋ ਬਾਕੀ (ਪੇਚੀਦਹ) ਕੌਡੀਆਂ ਵਾਲਾ (ਮਾਰ) ਸਪ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਵਧਾਨ (ਬਿਮਾਂਦ ਸਤੁ) ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਕੌਡੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਪ ਜਿਸਨੂੰ ਲੜੇ ਉਸਦੀ ਕੁਲ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਐਸੇ ਹਮ ਜੋ ਸਾਵਧਾਨ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਬ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸਹਿਤ ਤੇਰਾ ਨਾਸ ਕਰਾਂਗੇ ॥ ੧੮ ॥

ਚਿ ਮਰਦੀ ਕਿ ਅਖਗਰ ਖਮੋਸ਼ਾਂ ਕੁਨੀ ॥

ਕਿ ਆਤਸ਼ ਦਮਾਰਾ ਬਦਉਰਾ ਕੁਨੀ ॥ ੧੯ ॥

ਏਹ ਤੈਨੇ (ਚਿ ਮਰਦੀ) ਕੀ ਮਰਦਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, (ਕਿ) ਜੋ ਅਗ ਦੇ (ਅਖਗਰ) ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ (ਖਮੋਸ਼ਾਂ ਕੁਨੀ) ਬੁਝੋਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਸ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬੁਝੋਣ ਦਾ ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਏਹ ਹੋ ਗਿਆ (ਕਿ) ਜੋ ਤੈਂ ਨੇ ਆਪਣੇ (ਬਦੌਰਾ) ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ (ਆਤਸ਼) ਅਗਨੀ (ਦਮਾਰਾ ਕੁਨੀ) ਪ੍ਰਜੁਲਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਚਾਰੇ ਪੁਤਰ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਮਰਵਾ ਕਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਦਾ ਦਾ ਵੈਰੀ ਬਣਾ ਲੀਤਾ ਹਈ ॥ ੧੯ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਏਹ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਲੈ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਕਾਹਲੀ ਸੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ॥

ਇਸ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੁਨ:-

ਜਿ ਖੁਸ਼ ਗੁਫਤ ਫਿਰਦੌਸੀਏ ਖੁਸ਼ ਜੁਬਾਂ ॥

ਸ਼ਿਤਾਬੀ ਬਵਦ ਕਾਰ ਆਹਰ ਮਨਾ ॥ ੮੦ ॥

(ਚਿ ਜੋ ਫਿਰਦੌਸੀਏ ਨਾਮੇ ਇਕ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ (ਖੁਸ਼ ਜੁਬਾਂ) ਚੰਗੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸੇ (ਖੁਸ਼ ਗੁਫਤ) ਚੰਗਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੇਹੜਾ (ਕਾਰ) ਕੰਮ (ਸ਼ਿਤਾਬੀ ਬਵਦ) ਛਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਏਹ (ਆਹਰ ਮਨਾ) ਭੂਤਨਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ।

ਕਾਹਲੀ ਦੌੜਨ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਟੋਇ ਵਿਚ ਡਿਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਕਾਹਲੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਤਾਂਤੇ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰੀਏ ਸਮਝ ਤੋਂ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਿਛੋਂ ਪਛਤਾਣਾ ਨਾ ਪਵੇ ॥

ਸਾਖੀ:-

ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਫਿਰਦੌਸੀਏ ਕਵੀ ਨੇ ਕੁਝ ਬੈਂਤ ਸੁਣਾਏ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ ਜਿਤਨੇ ਬੈਂਤ ਤੂੰ ਸੁਣਾਏਂਗਾ- ਉਤਨੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿਆਂਗਾ, ਤਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਲਖ ਬੈਂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਣਾ ਦਿਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਸੋਚਕੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੇ ਲਖ ਮੋਹਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ? ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਛਾ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰੁਪਏ ਅਨਾਮ ਦੇ ਦਿਓ ਰੁਪਏ ਵੀ ਤਾਂ ਮੋਹਰਾਂ ਹਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚੰਗਾ ਰੁਪਏ ਹੀ ਲੈ ਆਓ ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਲਿਆ ਕੇ ਢੇਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਆਪ ਏਹ ਰੁਪਏ ਲੈ ਲਓ । ਤਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆਪ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਕਹੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਆਪ ਰੁਪਏ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਏਹੀ ਮੋਹਰਾਂ ਸਮਝ ਲੈ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਘਾਟਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਮਿਲ ਗਿਆ ਓਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਫਿਰਦੌਸੀਏ ਕਵੀ ਨੇ ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਬੈਂਤ ਕਿਹਾ:-

ਬੈਂਤ-ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਅਵਲ ਬਮਨ ਕਉਲ ਕਰਦ ॥

ਪਸੰਗਾਹਿ ਬਰ ਕਉਲ ਖੁਦ ਬੋਲ ਕਰਦ ॥

ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋਂ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਅਵਲ) ਪਹਿਲੇ ਤੈਂ ਨੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਮਨ) ਮੇਰੇ (ਕਉਲ) ਬਚਨ (ਕਰਦ) ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਇਕ ਬੈਂਤ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਮੋਹਰ ਦੇਵਾਂਗਾ-ਉਸ ਸੇ (ਪਸੰਗਾਹਿ) ਪਸਚਾਤ (ਖੁਦ) ਅਪਣੇ (ਕਉਲ) ਬਚਨ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ ਤੈਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ (ਬੋਲ) ਪਿਸ਼ਾਬ (ਕਰਦ) ਕਰ ਦਿਤਾ ।

ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੈਂ ਨੇ ਭੀ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਝੂਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ- ਅਤੇ ਹਮਾਰੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੂੰ ਵੀ ਅਬ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ

ਰਹੇਂਗਾ ॥ ੮੦ ॥

ਕਿ ਮਾ ਬਾਰਗਹਿ ਹਜ਼ਰਤ ਆਯਮ ਸੁਮਾਂ ॥

ਅਜਾਂ ਰੋਜ਼ ਬਾਸੀਵ ਸ਼ਾਹਿਦ ਸੁਮਾਂ ॥ ੮੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਮਾ) ਮੈਂ ਅਤੇ (ਸੁਮਾਂ) ਤੂੰ ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ (ਹਜ਼ਰਤ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ (ਬਾਰਗਹਿ) ਦਰਗਾਹ ਚੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈਕੇ (ਆਯਮ) ਆਏ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੇ (ਅਜਾਂ ਰੋਜ਼) ਉਸ ਦਿਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੇ (ਸੁਮਾਂ) ਤੂੰ (ਸਾਹਦ) ਉਗਾਹ (ਬਾਸੀਵ) ਹੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਵਹਿਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਨਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗਾ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਜਪਾਵਾਂਗਾ। ਓਹ ਗਲ ਤੈਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਭਾਵ ਨਹੀਂ ॥ ੮੧ ॥

ਵਗਰ ਨਹਿ ਤੁ ਈਂ ਹਮ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਕੁਨਦ ॥

ਤੁਰਾ ਹਮ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਯਜ਼ਦਾਂ ਕੁਨਦ ॥ ੮੨ ॥

ਫੇਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਏਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ (ਵਗਰਨਹ) ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਤੂੰ (ਈਂ) ਇਸ ਹਮਾਰੀ ਗਲ ਨੂੰ (ਹਮ) ਭੀ (ਫਰਾਮੋਸ਼) ਭੁਲਾਣਾ (ਕੁਨਦ) ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਹਮ) ਭੀ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਈਂ (ਫਰਾਮੋਸ਼ ਕੁਨਦ) ਭੁਲਾਣਾ ਕਰੇਂਗਾ ॥ ੮੨ ॥

ਅਗਰ ਕਾਰ ਈਂ ਬਰੁ ਤੁ ਬਸਤੀ ਕਮਰ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਾਸਦ ਤੁਰਾ ਬਹਿਰ ਵਰ ॥ ੮੩ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਈਂ ਕਾਰ) ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਤੁ ਕਮਰ ਬਸਤੀ) ਤੂੰ ਲਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੇਂ ਤਾਂ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਬਹਿਰਵਰ) ਫਲਬਰ ਦਾਤਾ (ਬਾਸਦ) ਹੋਵੇਂਗਾ ॥ ੮੩ ॥

ਕਿ ਈਂ ਕਾਰ ਨੇਕ ਅਸਤੁ ਦੀਂ ਪਰਵਰੀ ॥

ਚੁ ਯਜ਼ਦਾਂ ਸ਼ਨਾਸੀ ਬ ਜਾਂ ਬਰਤਰੀ ॥ ੮੪ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਈਂ) ਏਹ ਕਾਰ (ਨੇਕ) ਚੰਗੀ (ਅਸਤ) ਹੈ ਜੋ (ਦੀਂ) ਦੀਨ ਧਰਮ ਦੀ (ਪਰਵਰੀ) ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। (ਬ) ਸਾਬ (ਜਾਂ) ਜਾਨ ਦੇ (ਚੁ) ਜੋ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ (ਸ਼ਨਾਸੀ) ਪਛਾਨਣਾ ਹੈ ਏਹ ਸਭ ਤੋਂ (ਬਰਤਰੀ) ਬਿਹਤਰ ਹੈ ॥ ੮੪ ॥

ਤੁਰਾ ਮਨ ਨ ਦਾਨਮ ਕਿ ਯਜ਼ਦਾਂ ਸ਼ਨਾਸ ॥

ਬਰਾਂਮਦ ਜ਼ਿਤੋ ਕਾਰਹਾ ਪੁਰ ਖਰਾਸ ॥ ੮੫ ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਮਨ) ਮੈਂ (ਨ ਦਾਨਮ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ (ਕਿ) ਜੋ

ਤੂੰ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਸ਼ਨਾਸ) ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਂ । (ਜਿਤੋ) ਜਿਤਨੀ (ਕਾਰਹਾ) ਕਮਾਈ ਬਹੁਤੀ ਤੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ (ਬਰਾਂਮਦ) ਬਾਹਰ ਔਂਦੀ ਹੈ ਓਹ (ਪੁਰ) ਪੂਰਨ (ਖਰਾਸ) ਛਿਲਨੇ ਵਾਲੀ ਹੀ ਔਂਦੀ ਹੈ ॥ ੮੫ ॥

ਸ਼ਨਾਸਦ ਹਮੀਂ ਤੋ ਨ ਯਜ਼ਦਾਂ ਕਰੀਮ ॥

ਨ ਖਾਹਦ ਹਮੀਂ ਤੋ ਬਦਉਲਤ ਅਜੀਮ ॥ ੮੬ ॥

(ਕਰੀਮ) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਜੋ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਜੇਕਰ (ਤੋ) ਤੂੰ (ਹਮੀ) ਭੀ ਉਸ ਨੂੰ (ਸ਼ਨਾਸਦ) ਪਛਾਣੇਗਾ ਨਹੀਂ । ਤਾਂ ਫਿਰ (ਤੋ) ਤੇਰੀ (ਅਜੀਮ) ਭਾਰੀ (ਬਦਉਲਤ) ਮਾਇਆ ਨੂੰ (ਹਮੀ) ਭੀ ਓਹ (ਨ ਖਾਹਦ) ਨਹੀਂ ਚਾਂਵਦਾ । ਭਾਵ ਤੇਰੀ ਮਾਇਆ ਵਲ ਓਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇਗਾ ॥ ੮੬ ॥

ਜੇਕਰ ਔਂਗਜ਼ੇਬ ਕਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਗਲ ਜਾਣ ਦਿਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਚੀ ਕਸਮ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਆਪ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਆ ਜਾਓ ।

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕੀ ਗਲ ਹੈ:-

ਅਗਰ ਸਦ ਕੁਰਾਂ ਰਾ ਬਖੁਰਦੀ ਕਸਮ ॥

ਮਰਾ ਐਤਬਾਰੇ ਨ ਈਂ ਜ਼ਰਹ ਦਮ ॥ ੮੭ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ ਤੂੰ (ਸਦ ਕੁਰਾਂ) ਸੌ ਕੁਰਾਨਾਂ ਦੀ ਕਸਮ ਭੀ (ਬਖੁਰਦੀ) ਖਾਵੇਂ ਤੋ ਭੀ (ਈਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਉਪਰ (ਮਰਾ) ਮੇਰਾ (ਜ਼ਰਹ ਦਮ) ਜ਼ਰਾ ਮਾੜ ਵੀ (ਐਤਬਾਰੇ) ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥ ੮੭ ॥

{ਇਸੀ ਕਰਕੇ ਹਮ}

ਹਜ਼ੂਰੇ ਨਿਯਾਯਮ ਨ ਈਂ ਰਹਿ ਸ਼ਵਮ ॥

ਅਗਰ ਸ਼ਹ ਬਖਾਹਦ ਮਨ ਆਂ ਜਾ ਰਵਮ ॥ ੮੮ ॥

ਤੇਰੇ (ਹਜ਼ੂਰੇ) ਪਾਸ (ਨਿਯਾਯਮ) ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ (ਈਂ) ਇਸ (ਰਹਿ) ਰਸਤੇ (ਸ਼ਵਮ) ਖਲੋਂਦੇ ਹਾਂ । (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਸਹਿ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਬੁਲਾਣਾ (ਬਖਾਹਦ) ਚਾਹਵੇ ਤਾਂ (ਮਨ) ਮੈਂ (ਆ) ਉਸ (ਜਾਂ) ਜਗਾ (ਰਵਮ) ਚਲ ਪਵਾਂਗਾ ॥ ੮੮ ॥

ਅਬ ਕੁਛਕੁ ਬੈਂਤ ਬਿਅੰਗ ਧੁਨੀ ਸੇ ਔਂਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

ਖੁਸ਼ਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ ਅਉਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ॥

ਕਿ ਚਾਲਾਕ ਦਸਤੁ ਅਸਤੁ ਚਾਖਕ ਰਕੇਬ ॥ ੮੯ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਖੁਸ਼ਸ਼) ਚੰਗਾ ਤੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਕਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈਂ, ਅਤੇ (ਅਉਰੰਗ) ਤਖਤ ਨੂੰ (ਜ਼ੇਬ) ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕਿ) ਜੋ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਦਾ ਚਲਾਕ (ਅਸਤ) ਹੈ ਭਾਵ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਹੈਂ, ਤੇ ਚਾਬਕ ਰਕੇਬ ਦਾ ਵੀ ਚਲਾਕ ਹੈਂ ਭਾਵ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਰਕੇਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰਖਕੇ ਘੋੜੇ ਪਰ ਅਸਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥ ੮੯ ॥

ਚਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਮੁਲਕ ਅਸਤੁ ਸਾਹਿਬ ਅਮੀਰ ॥ ੯੦ ॥

(ਚਿ) ਜੋ (ਹੁਸਨਲ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ (ਜਮਾਲ) ਚੇਹਰਾ ਅਤੇ (ਜ਼ਮੀਰ) ਦਿਲ ਵੀ (ਰਉਸ਼ਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ (ਅਸਤੁ) ਹੈ। ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਬ (ਅਸਤੁ) ਹੈਂ। ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਗਲ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪੁਛਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ॥ ੯੦ ॥

ਬ ਤਰਤੀਬ ਦਾਨਸ਼ ਬ ਤਦਬੀਰ ਤੇਗ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਦੇਗੋ ਖੁਦਾਵੰਦ ਤੇਗ ॥ ੯੧ ॥

(ਦਾਨਸ਼) ਬੁਧੀ ਦੀ (ਤਰਤੀਬ) ਯੁਕਤੀ ਵੇ (ਬ) ਸਾਬ ਤੇ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ ਦੀ (ਤਦਬੀਰ) ਯੁਕਤੀ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ ਹੈਂ। ਦੇਗ ਦਾ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਮਾਲਕ ਅਤੇ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੈਂ। ਭਾਵ ਦੇਗ ਤੇਗ ਦਾ ਧਨੀ ਹੈਂ ॥ ੯੧ ॥

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ਅਸਤੁ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਹੇ ਮੁਲਕ ਮਾਲ ॥ ੯੨ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਜ਼ਮੀਰ) ਦਿਲ (ਰਉਸ਼ਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ, ਤੇ (ਜਮਾਲ) ਚੇਹਰਾ ਵੀ (ਹੁਸਨਲ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ (ਅਸਤੁ) ਹੈ। ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਮਾਲਕ ਹੈਂ। ਤੇ ਮਾਲ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥ ੯੨ ॥

ਕਿ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਬੀਰ ਅਸਤੁ ਦਰ ਜੰਗ ਕੋਹ ॥

ਮਲਾਯਕ ਸਿਫਤ ਚੂੰ ਸੁਰਯਾ ਸ਼ਕੋਹ ॥ ੯੩ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੇਰੀ ਸਭ ਨਾਲੋਂ (ਕਬੀਰ) ਵੱਡੀ ਹੈ, (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਜੰਗ ਦੇ (ਕੋਹ) ਪ੍ਰਬਤ ਵਤ ਅਚਲ ਹੈਂ। (ਮਲਾਯਕ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਤ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਹੈ। (ਸੁਰਯਾ) ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਦੇ (ਚੂੰ) ਮਨਿੰਦ ਤੇਰਾ (ਸ਼ਕੋਹ) ਦਬਦਬਾ ਹੈ ॥ ੯੩ ॥

ਸ਼ਹਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਅਉਰੰਗ ਜੇਬ ਆਲਮੀਂ ॥

ਕਿ ਦਾਰਾਇ ਦਉਰ ਅਸਤੁ ਦੂਰ ਅਸਤ ਦੀਂ ॥ ੯੪ ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਤੇ (ਆਲਮੀ) ਸੰਸਾਰ ਦੇ (ਅਉਰੰਗ) ਤਖਤ ਨੂੰ (ਜ਼ੋਬ) ਸੋਭਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕਿ) ਜੋ (ਦਉਰ) ਜਮਾਨੇ ਦਾ (ਦਾਰਾਇ) ਸਹਾਇਕ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ਤੇ (ਦੀ) ਦੀਨ ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ॥ ੯੪ ॥

ਮਨਮ ਕੁਸ਼ਤਨਮ ਕੋਹੀਯਾਂ ਬੁਤ ਪਰਸਤ ॥

ਕਿ ਓ ਬੁਤ ਪਰਸਤੰਦੁ ਮਨ ਬੁਤ ਸ਼ਿਕਸਤ ॥੯੫॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲਗਕੇ ਤੈਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਓਹ ਜੋ:-

(ਕੋਹੀਯਾਂ) ਪਹਾੜੀਏ ਰਾਜੇ ਬੁਤਾਂ ਦੇ (ਪਰਸਤ) ਪੂਜਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਮਨਮ) ਮੈਂ (ਕੁਸ਼ਤਨਮ) ਕੋਹਨੇ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। (ਕਿ) ਜੋ ਓਹ ਪਹਾੜੀਏ ਰਾਜੇ ਤਾਂ ਬੁਤਾਂ ਦੇ (ਪਰਸਤੰਦ) ਪੂਜਣ ਵਾਲੇ ਹੈ ਤੇ (ਮਨ) ਮੈਂ ਬੁਤਾਂ ਦੇ (ਸ਼ਿਕਸਤ) ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ॥ ੯੫ ॥

ਬੁਬੀਂ ਗਰਦਸੇ ਬੇਵਫਾਈ ਜਮਾਂ ॥

ਪਸੇ ਪੁਸ਼ਤ ਅਫਤਦ ਰਸਾਨਦ ਜ਼ਿਯਾਂ ॥ ੯੬ ॥

{ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਆਏ ਹਨ ਅਬ ਤੂੰ:-}

(ਬੇ ਵਫਾਈ) ਘਾਟੇ ਵਾਲੇ (ਜਮਾਂ) ਜਮਾਨੇ ਦਾ (ਗਰਦਸੇ) ਫਿਰਨਾ (ਬੁਬੀਂ) ਵੇਖ। ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਦੇ (ਪੁਸ਼ਤ) ਪਿਠ (ਪਸੇ) ਪਿਛੇ ਏਹ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਜਮਾਨਾ (ਅਫਤਦ) ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ (ਜ਼ਿਯਾਂ) ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ (ਰਸਾਨਦ) ਪਹੁੰਚਾਂਵਦਾ ਹੈ ॥ ੯੬ ॥

ਬੁਬੀਂ ਕੁਦਰਤੇ ਨੇਕ ਯਜ਼ਦਾਨ ਪਾਕ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਯਕ ਬ ਦਹ ਲਖ ਰਸਾਨਦ ਹਿਲਾਕ ॥ ੯੭ ॥

ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ (ਨੇਕ) ਚੰਗਾ ਤੇ (ਪਾਕ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੋ (ਯਜ਼ਦਾਨ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ (ਬੁਬੀਂ) ਵੇਖ। (ਕਿ) ਜੋ ਦਸ ਲਖ ਫੌਜ ਦੇ (ਬ) ਉਪਰ (ਯਕ ਅਜ਼) ਇਕ ਸੇ (ਹਿਲਾਕ) ਮੌਤ ਨੂੰ (ਰਸਾਨਦ) ਪਹੁੰਚਾਂਵਦਾ ਹੈ ॥ ੯੭ ॥

ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੁਨਦ ਮਿਹਰਬਾਨ ਅਸਤੁ ਦੋਸਤ ॥

ਕਿ ਬਖਸ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਰ ਬਖਸ਼ਿੰਦਹ ਓ ਸਤ ॥ ੯੮ ॥

ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਓਹ (ਮਿਹਰਬਾਨ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਦੋਸਤ) ਮਿਤਰ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ਉਸਦਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਪੁਰਸ਼ (ਚਿ) ਕਿਆ (ਕੁਨਦ) ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। (ਕਿ) ਜੋ (ਓ) ਉਸ (ਬਖਸ਼ਿੰਦਹ) ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕਾਰ (ਬਖਸ਼ਿੰਦਗੀ) ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੀ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ॥ ੯੮ ॥

ਰਹਾਈ ਦਿਹੋ ਰਹਿ ਨੁਮਾਈ ਦਿਹਦ ॥

ਜੁਬਾਂ ਰਾ ਬਸਿਫਤੁ ਆਸ਼ਨਾਈ ਦਿਹਦ ॥ ੯੯ ॥

ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਰਿਹਾਈ) ਖਲਾਸੀ ਦੇ (ਦਿਹੋ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਅਤੇ (ਰਹਿ) ਰਸਤੇ ਨੂੰ (ਨੁਮਾਈ ਦਿਹਦ) ਦਿਖਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ਅਤੇ ਦਾਸਾਂ ਦੀ (ਜੁਬਾਂ) ਜਬਾਨ ਕੇ (ਰਾ) ਤਾਂਹੀ ਅਪਨੀ (ਬਸਿਫਤ) ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਦੀ (ਆਸ਼ਨਾਈ) ਪਹਿਚਾਨ ਵਾਕਬੀ (ਦਿਹਦ) ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੯੯ ॥

ਖਸਮ ਰਾ ਚੁ ਕੋਰੋ ਕੁਨਦ ਵਕਤ ਕਾਰ ॥

ਯਤੀਮਾਨ ਬੇਰੁੰ ਬੁਰਦ ਬੇ ਅਜ਼ਾਰ ॥੧੦੦॥

(ਚੁ) ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਖਸਮ ਰਾ) ਛੁਤਾਨਾਂ ਤਾਂਹੀ (ਵਕਤ ਕਾਰ) ਵੇਲੇ ਜੁਧ ਦੇ (ਕੋਰੋ ਕੁਨਦ) ਅੰਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਅਤੇ (ਯਤੀਮਾਨ) ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ (ਬੇ ਅਜ਼ਾਰ) ਬਿਨਾਂ ਦੁਖ ਤੋਂ ਬੜੀਆਂ ਕਠਨ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੋਂ (ਬੇਰੁੰ ਬੁਰਦ) ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ॥ ੧੦੦ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕ ਜੋ ਰਾਸਤ ਬਾਜ਼ੀ ਕੁਨਦ ॥

ਰਹੀਮੇ ਬਰੋ ਰਹਮ ਸਾਜ਼ੀ ਕੁਨਦ ॥ ੧੦੧ ॥

(ਹਰਾ ਕਸਕਿ ਜੋ) ਜੋ ਕੋਈ (ਰਾਸਤ) ਸਚ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖੇਡਨ (ਕੁਨਦ) ਕਰਦਾ ਹੈ । (ਰਹੀਮੇ) ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ (ਬਰੋ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਰਹਿਮ ਹੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੦੧ ॥

ਕਸੇ ਖਿਜਮਤ ਆਯਦ ਬਸੇ ਦਿਲ ਵਜ਼ਾਂ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ੀਦ ਬਰ ਵੈ ਅਮਾਂ ॥ ੧੦੨ ॥

(ਕਸੇ) ਜੋ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ (ਖਿਜਮਤ) ਸੇਵਾ ਵਿਚ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਦਿਲ ਵ (ਜਾਂ) ਜਾਂਨ ਸੇ (ਆਯਦ) ਆਂਵਦਾ ਹੈ (ਵੈ) ਉਸ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਅਮਾਂ) ਦਾਤ, ਰਖਿਆ ਵਾ ਈਮਾਨ (ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ॥ ੧੦੨ ॥

ਚਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕਜ਼ਾਂ ਹੀਲਹ ਕੁਨਦ ॥

ਅਗਰ ਰਹਿ ਨੁਮਾ ਬਰੁ ਵੈ ਰਾਜ਼ੀ ਸ਼ਵਦ ॥੧੦੩॥

(ਕਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਉਪਰ ਦੁਸ਼ਮਨ (ਚਿ) ਕੀ (ਹੀਲਹ) ਬਹਾਨੇ ਸਾਜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਰਹਿਨੁਮਾ) ਰਸਤੇ ਦੇ ਦਿਖਾਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਵੈ) ਉਸਦੇ (ਬਰ) ਉਪ (ਰਾਜ਼ੀ) ਪ੍ਰਸੰਨ (ਸ਼ਵਦ) ਹੈ ॥ ੧੦੩ ॥

ਅਗਰ ਬਰ ਯਕ ਆਇਦ ਦਹੋ ਦਹ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਨਿਗਹ ਬਾਨ ਓਰਾ ਸਵਦ ਕਿਰਦਗਾਰ ॥ ੧੦੪ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇ ਕਰ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ (ਕਿਰਦਗਾਰ) ਕਰਤਵ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਓਰਾ) ਉਸ ਦਾ (ਨਿਗਹਿਬਾਨ) ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਸਵਦ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਭਾਂਵੇ (ਯਕ) ਇਕ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਦਹੋ ਦਹ) ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਚਾਲੀਆਂ ਸਿਖਾਂ ਪਰ ਦਸ ਲਖ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਚਾਲੀ ਸਿਖਾਂ ਪਰ ਚਾਲੀ ਲਖ ਫੌਜ ਹੀ ਭੇਜ ਦੇਂਦਾ ਤਾਂ ਓਹ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਵ ਤੂੰ ਤਾਂ ਅਪਨਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਰੱਖਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ॥ ੧੦੪ ॥

ਤੁਰਾਗਰ ਨਜ਼ਰ ਹਸਤ ਲਸ਼ਕਰ ਵ ਜ਼ਰ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਨਿਗਹ ਅਸਤੁ ਯਜ਼ਦਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ॥ ੧੦੫ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਨਜ਼ਰ (ਹਸਤ) ਹੈ (ਲਸ਼ਕਰ) ਫੌਜ ਵਾ (ਜ਼ਰ) ਧਨ ਉਤੇ। ਤਾਂ (ਕ) ਜੋ (ਮਾਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਨਿਗਹ (ਅਸਤ) ਹੈ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਉਪਰ ॥ ੧੦੫ ॥

ਕਿ ਓਰਾ ਗਰੂਰ ਅਸਤ ਬਰ ਮੁਲਕੁ ਮਾਲ ॥

ਵਮਾਰਾ ਪਨਾਹ ਅਸਤ ਯਜ਼ਦਾਂ ਅਕਾਲ ॥ ੧੦੬ ॥

ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ:-

(ਕਿ) ਜੋ (ਓਰਾ) ਉਸ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤਾਂਹੀ (ਗਰੂਰ ਅਸਤ) ਹੰਕਾਰ ਹੈ ਮੁਲਕ ਤੇ ਅਪਨੇ ਮਾਲ ਉਪਰ। (ਵ) ਅਤੇ (ਮਾਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ [ਯਜ਼ਦਾਂ] ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ ਉਸ ਉਪਰ [ਪਨਾਹ ਅਸਤ] ਆਸਰਾ ਹੈ ॥ ੧੦੬ ॥

ਤੁ ਗਾਫਲ ਮ ਸੁਉ ਈਂ ਸਿ ਪੰਜੀ ਸਰਾਇ ॥

ਕਿ ਆਲਮ ਬਗੁਜ਼ਰਦ ਸਰੇ ਜਾ ਬਜਾਇ ॥ ੧੦੭ ॥

ਹੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ [ਤੁ] ਤੂੰ ਗਾਫਲ [ਮ] ਮਤ [ਸੁਉ] ਹੋ [ਈਂ] ਏਹ ਜਗਤ ਰੂਪੀ ਸਰਾਂ [ਸਿ] ਤਿੰਨ [ਪੰਜੀ] ਪੰਜ ਭਾਵ ਅਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਰਥਾਤ ਕੋਈਦਿਨ ਦੀ ਹੈ [ਕਿ] ਜੋ [ਆਲਮ] ਸੰਸਾਰ [ਜਾਬਜਾਇ] ਜਗਾਂ ਬ ਜਗਾਂ [ਸਰੇ] ਸਿਰ [ਬਗੁਜ਼ਰਦ] ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ੧੦੭ ॥

ਬੁਬੀਂ ਗਰਦਸੇ ਬੇਵਫਾਈ ਜ਼ਮਾਂ ॥

ਕਿ ਬੁਗੁਜ਼ਸਤ ਬਰ ਹਰ ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਂ ॥ ੧੦੮ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੂੰ (ਬੁਬੀ) ਵੇਖ (ਗਰਦਸ਼ੇ) ਫਿਰਨਾ (ਬੇਵਫਾਈ) ਘਾਟੇ
ਵਾਲੇ (ਜ਼ਮਾ) ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ (ਕਿ) ਜੋ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਜ਼ਮਾਨਾ (ਬਗੁਜ਼ਸ਼ਤ) ਗੁਜ਼ਰਦਾ
ਹੈ ਹਰ ਇਕ (ਮਕੀਨੋ) ਮਕਾਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਤੇ (ਮਕਾਂ) ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ
(ਬਰ) ਉਪਰ ॥ ੧੦੮ ॥

ਤੁ ਗਰ ਜ਼ਬਰ ਆਜ਼ਜ਼ ਖ਼ਰਾਸ਼ੀ ਮਕੁਨ ॥

ਕਸਮ ਰਾ ਬ ਤੇਸ਼ਹ ਤਰਾਸ਼ੀ ਮਕੁਨ ॥ ੧੦੯ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਗਰ) ਅਗਰ (ਜੇਕਰ) ਤੂੰ (ਜ਼ਬਰ) ਡਾਡਾ ਵੀ ਹੈਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ
(ਆਜ਼ਜ਼) ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ (ਮ) ਮਤ (ਖਰਾਸ਼ੀ) ਛਿਲਨਾ (ਕੁਨ) ਕਰ। ਅਤੇ ਆਪਣੀ
ਕਸਮ ਰੂਪੀ ਲਕੜੀ ਕੇ (ਰਾ) ਤਾਂਹੀ ਬੂਠ ਰੂਪੀ (ਤੇਸ਼ਹ) ਤੇਸੇ (ਬ) ਨਾਲ
(ਤਰਾਸ਼ੀ) ਛਿਲਨਾ ਯਾਂ ਕਟਨਾ (ਮ ਕੁਨ) ਮਤ ਕਰ ॥ ੧੦੯ ॥

ਹਕੇ ਯਾਰ ਬਾਸ਼ਦ ਚਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੁਨਦ ॥

ਅਗਰ ਦੁਸ਼ਮਨੀਰਾ ਬ ਸਦ ਤਨ ਕੁਨਦ ॥ ੧੧੦ ॥

(ਹਕੇ) ਸਚਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਯਾਰ ਬਾਸ਼ (ਬਾਸ਼ਦ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਨ
(ਚਿ ਕੁਨਦ) ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਅਗਰ) ਜੇ ਕਰਕੇ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਪੁਰਸ਼ ਚਾਹੇ (ਸਦ) ਸੈਂਕੜੇ ਤਨਾਂ ਦੇ (ਬ) ਸਾਥ ਦੁਸ਼ਮਨੀ (ਕੁਨਦ) ਕਰੇ ॥
॥ ੧੧੦ ॥

ਖਸਮ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਗਰ ਹਜ਼ਾਰ ਆਵੁਰਦ ॥

ਨ ਯਕ ਮੁਇ ਓਰਾ ਅਜ਼ਾਰ ਆਵੁਰਦ ॥ ੧੧੧ ॥

(ਗਰ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ (ਖਸਮ) ਛਤ੍ਰੂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਨੀਆਂ ਨੂੰ
(ਆਵੁਰਦ) ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ (ਓਰਾ) ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ (ਯਕ) ਇਕ (ਮੁਇ) ਰੋਮ
(ਅਜ਼ਾਰ) ਦੁਖ ਮੇਂ ਨਹੀਂ (ਆਵੁਰਦ) ਲਿਆ ਸਕਦਾ ॥ ੧੧੧ ॥

ਅਬ ਪਹਿਲੀ ਹਿਕਾਯਤ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਬੈਂਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ
ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥

ਅਗੰਜੋ ਅਭੰਜੋ ਅਰੂਪੋ ਅਰੇਖ ॥

ਅਗਾਧੋ ਅਬਾਧੋ ਅਭਰਮੋ ਅਲੇਖ ॥ ੧੧੨ ॥

ਅਗੰਜੋ ਅਭੰਜੋ ਅਰੂਪੋ ਅਰੇਖ ॥ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਗਿਨਤੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ
ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਰੂਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਕਛ-ਮਛ ਆਦੀ ਰੇਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।
ਪੁਨਾ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਅਗਾਧੋ) ਡੂੰਘਾ (ਅਬਾਧੋ) ਪੀੜਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਅਭਰਮੋ
ਅਲੇਖ) ਭਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਤੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ॥ ੧੧੨ ॥

ਅਰਾਗੋ ਅਰੂਪੋ ਅਰੇਖੋ ਅਰੰਗ ॥

ਅਜਨਮੋ ਅਬਰਨੋ ਅਭੂਤੋ ਅਭੰਗ ॥ ੧੧੩ ॥

(ਅਰਾਗੋ) ਰਾਗ ਵੈਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਰੂਪੋ) ਅਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਰੇਖੋ) ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਕਾਲੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਅਜਨਮੋ) ਜਨਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਬਰਨੋ) ਚਾਰੇ ਬਰਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਭੂਤੋ) ਅਸਚਰਜ, ਵਾ ਪੰਜਾਂ ਭੂਤਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਅਭੰਗ) ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ॥ ੧੧੩ ॥

ਅਛੇਦੋ ਅਭੇਦੋ ਅਕਰਮੋ ਅਕਾਮ ॥

ਅਖੇਦੋ ਅਭੇਦੋ ਅਭਰਮੋ ਅਭਾਮ ॥ ੧੧੪ ॥

(ਅਛੇਦੋ) ਕਟਨੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਭੇਦੋ) ਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਕਰਮੋ) ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਕਾਮ) ਕਾਮਦੇਵ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ (ਅਖੇਦੋ) ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਤੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। (ਅਭਰਮੋ) ਭਰਮ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। (ਅਭਾਮ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ॥ ੧੧੪ ॥

ਅਰੇਖੋ ਅਭੇਖੋ ਅਲੇਖੋ ਅਭੰਗ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਹੇ ਰੰਗ ਰੰਗ ॥ ੧੧੫ ॥

(ਅਰੇਖੋ) ਕਛ-ਮਛ ਆਦਿ ਰੇਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਭੇਖੋ) ਉਦਾਸੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਬੈਰਾਗੀ ਆਦਿ ਭੇਖਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, (ਅਲੇਖੋ) ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਲੇਖਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। (ਅਭੰਗ) ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਪੁਨਾ ਓਹ (ਖੁਦਾ ਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰੰਗਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ਾਂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧੧੫ ॥

ਪਹਿਲੀ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਣ ॥

❁ ਹਿਕਾਯਤ ਦੂਜੀ ਚਲੀ ❁

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦੇਮ ਰਾਜਹਿ ਦਿਲੀਪ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਬੁਦਹ ਨਿਜ਼ਦ ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ ॥ ੧ ॥

ਰਾਜੇ ਦਲੀਪ ਦੀ (ਹਿਕਾਯਤ) ਕਥਾ ਹਮ ਨੇ (ਸੁਨੀਦੇਮ) ਸੁਣੀ ਹੈ ਸੋ ਤੂੰ ਸੁਨਣਾ ਕਰ । ਰਾਜੇ ਦਲੀਪ ਦਾ ਪਿਤਾ, (ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ) ਮਾਨ ਧਾਤਾ ਨਾਮੇ ਰਾਜਾ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੇ (ਨਿਜ਼ਦ) ਪਾਸ (ਨਿਸ਼ਸਤਹ) ਬੈਠਾ (ਬੁਦਹ) ਥਾ ॥ ੧ ॥

ਕਿ ਓਰਾ ਹਮੀ ਬੁਦ ਪਿਸਰੇ ਚਹਾਰ ॥

ਕਿ ਦਰ ਰਜ਼ਮ ਦਰ ਬਜ਼ਮ ਆਮੁਖਤਹ ਕਾਰ ॥ ੨ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਓਰਾ) ਉਸ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਦੇ (ਹਮੀ) ਭੀ (ਚਹਾਰ ਪਿਸਰੇ) ਚਾਰ ਲੜਕੇ (ਬੁਦ) ਸੀ । ਪੁਨਾ (ਕਿ) ਜੋ ਲੜਕੇ (ਰਜ਼ਮ) ਜੰਗ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਅਤੇ (ਬਜ਼ਮ) ਮਜਲਸ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਆਮੁਖਤਹ ਕਾਰ) ਪੁਖਤਾ ਕਾਰ ਸਨ ॥ ੨ ॥

ਬ ਰਜ਼ਮ ਅੰਦਰਾਂ ਹਮ ਚੁ ਅਜ਼ ਸ਼ੇਰ ਮਸਤ ॥

ਚਿ ਚਾਬਕ ਰਿਕਾਬ ਅਸਤੁ ਗੁਸਤਾਖ ਦਸਤ ॥ ੩ ॥

(ਬ ਰਜ਼ਮ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਹਮ) ਭੀ ਜੋ ਲੜਕੇ ਮਸਤ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦੇ ਸੇ । ਪੁਨਾ (ਕਿ) ਜੋ ਲੜਕੇ ਚਾਬਕ ਤੇ ਰਕਾਬ ਦੇ ਬੜੇ ਚਲਾਕ, ਅਤੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਦੇ (ਗੁਸਤਾਖ) ਸੁਚੇ ਅਰਥਾਤ ਪਵਿਤ੍ਰ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਚਹਾਰੋ ਸ਼ਹੇ ਪੇਸ਼ ਪਿਸਰ ਬੁਖਾਂਦ ॥

ਜੁਦਾ ਬਰ ਜੁਦਾ ਕੁਰਸੀਏ ਜ਼ਰ ਨਿਸ਼ਾਂਦ ॥ ੪ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ (ਚਹਾਰੋ ਪਿਸਰਾਂ) ਚਾਰੇ ਹੀ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ (ਸ਼ਹੇ) ਪਾਤਸ਼ਾਹਨੇ ਅਪਨੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ (ਬੁਖਾਂਦ) ਬੁਲਾਇਆ । ਅਤੇ (ਜ਼ਰ) ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵ ਸੁਨਹਿਰੀ (ਕੁਰਸੀਏ) ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ (ਨਿਸ਼ਾਂਦ) ਬਿਠਾਇਆ ॥ ੪ ॥

ਬਿ ਪੁਰਸੀਦ ਦਾਨਾਇ ਦਉਲਤ ਪਰਸਤ ॥

ਅਜ਼ੀ ਅੰਦਰੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕਸ ਅਸਤ ॥ ੫ ॥

ਫੇਰ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਨੇ ਦੌਲਤ ਦੇ (ਪਰਸਤ) ਵਧਾਣ ਵਾਲੇ (ਦਾਨਾਇ) ਅਕਲਵੰਦ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਪਾਸੋਂ (ਬਪੁਰਸ਼ੀਦ) ਪੁਛਿਆ। ਕਿ ਹੇ ਵਜ਼ੀਰੋ:-

(ਅਜੀਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ (ਅੰਦਰੂ) ਵਿਚ ਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ (ਕਸ ਅਸਤ) ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਰਾਜ ਗਦੀ ਪਰ ਕਿਸਨੂੰ ਬਠਾਈਏ ॥ ੫ ॥

ਸੁਨੀਦਿਆਂ ਚੁ ਦਾਨਾਇ ਦਾਨਸ ਨਿਹਾਦ ॥

ਬ ਤਮਕੀਨ ਪਾਸਖ ਅਲਮ ਬਰ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੬ ॥

(ਚੁ) ਜਦ (ਦਾਨਸ ਨਿਹਾਦ) ਬੁਧੀ ਦੇ ਰਖਨ ਵਾਲੇ (ਦਾਨਾਇ) ਦਾਨਸਵੰਦ=ਅਕਲਵੰਦ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਏਹ ਬਚਨ (ਸੁਨੀਦਿਆਂ) ਸੁਨਿਆ ਤਾਂ (ਬ ਤਮਕੀਨ) ਸਾਬ ਮਰਾਤਬੇ ਦੇ (ਪਾਸਖ) ਉਤਰ ਰੂਪੀ (ਅਲਮ ਬਰ) ਨੇਜਾ (ਕੁਸ਼ਾਦ) ਖੋਲਿਆ। ਭਾਵ ਉਤਰ ਦੇਣ ਲਗੇ ॥ ੬ ॥

ਬ ਗੁਫਤੰਦ ਖੁਸ਼ ਦੀਨ ਦਾਨਾਇ ਨਗਜ਼ ॥

ਕਿ ਯਜ਼ਦਾਂ ਸ਼ਨਾਸ ਅਸਤੁ ਆਜ਼ਾਦ ਮਗਜ਼ ॥੭॥

ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ (ਬਗੁਫਤੰਦ) ਕਿਹਾ ਹੇ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ (ਖੁਸ਼ ਦੀਨ) ਚੰਗੇ ਧਰਮ ਵਾਲਾ, ਤੇ (ਦਾਨਾਇ) ਅਕਲਵੰਦ ਅਤੇ (ਨਗਜ਼) ਅਸਚਰਜ ਹੈਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ (ਕਿ) ਜੋ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ (ਸ਼ਨਾਸ) ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ (ਆਜ਼ਾਦ) ਨਿਆਰੇ (ਮਗਜ਼) ਸੁਭਾ ਵਾਲਾ (ਅਸਤੁ) ਹੈਂ ॥ ੭ ॥

ਮਰਾ ਕੁਦਰਤੇ ਨੇਸਤ ਈਂ ਗੁਫਤਨੀਸਤ ॥

ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨੋ ਬਿਕਰ ਜਾਂ ਸੁਫਤਨੀਸਤ ॥ ੮ ॥

(ਈਂ ਗੁਫਤਨੀਸਤ) ਏਹ ਜੋ ਬਚਨ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰੇ ਲੜਕਿਆਂ ਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਗਦੀ ਦੇਈਏ, ਇਸ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ, (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ (ਕੁਦਰਤੇ ਨੇਸਤ) ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੇ ਕਥਨ ਉਪਰ ਜੋ (ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨੋ) ਬਚਨ ਕਹਿਨਾ ਹੈ ਏਹ (ਬਿਕਾਰ) ਅਨਵਿਧ (ਜਾਂ) ਜਾਨ ਦਾ (ਸੁਫਤਨੀ) ਵੇਧਨਾ (ਅਸਤ) ਹੈ।

ਨੋਟ:-

ਨਵੀਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਕੁਆਰੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਨਵਿਧ ਜਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਤੀ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੂੰ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲਨੂੰ ਦੁਖਾਨ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਜੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਕ ਲੜਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਗਦੀ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਚਿਤ ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣਗੇ

ਵਾ ਅਨਵਿਧ ਜਾਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਅਨ ਵਿਧ ਮੌਤੀ ਦਾ ਵੇਧਨਾ ਜੈਸੇ ਕਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਅਗਰ ਸ਼ਹਿ ਬਿਗੋਯਦ ਬਿਗੋਯਮ ਜਵਾਬ ॥

ਨੁਮਾਯਮ ਬ ਤੋ ਹਾਲ ਈਂ ਬਾ ਸਵਾਬ ॥ ੯ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇ ਕਰਕੇ ਹੇ (ਸ਼ਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੂੰ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਵੇ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਉਤਰ ਦੇਉ ਤਾ ਅਸੀਂ (ਜਵਾਬ ਬਿਗੋਯਮ) ਉਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਤਾਂ (ਸਵਾਬ) ਭਲਿਆਈ ਦੇ (ਬਾ) ਸਾਬ (ਈਂ ਹਾਲ) ਇਸ ਹਾਲ ਨੂੰ (ਤੋ) ਤੇਰੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਨੁਮਾਯਮ) ਵਿਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ॥ ੯ ॥

ਹਰਾਂ ਕਸਕਿ ਯਜ਼ਦਾਨ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥

ਬਕਾਰੇ ਜਹਾਂ ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥ ੧੦ ॥

(ਹਰਾਂ ਕਸ ਕਿ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਈ (ਯਜ਼ਦਾਨ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਯਾਰੀ) ਮਿਤ੍ਰਤਾ (ਦਿਹਦ) ਦੇਂਦਾ ਹੈ । (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਉਸਦੀ (ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ) ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੧੦ ॥

ਕਿ ਈਂ ਰਾ ਬ ਅਕਲ ਆਜ਼ਮਾਈ ਕੁਨੇਮ

ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ ਬ ਕਾਰ ਆਜ਼ਮਾਈ ਕੁਨੇਮ ॥ ੧੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਆਪਸ (ਬ) ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ (ਈਰਾਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਦੀ (ਆਜ਼ਮਾਈ) ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ (ਕੁਨੇਮ) ਕਰੀਏ । (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਸੇ (ਪਸ) ਪਿਛੇ ਫੇਰ ਕਿਸੇ (ਕਾਰ) ਕੰਮ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਆਜ਼ਮਾਈ) ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ (ਕੁਨੇਮ) ਕਰੀਏ ॥ ੧੧ ॥

ਯਕੇ ਰਾ ਦਿਹਦ ਫੀਲ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰ ਮਸਤ ॥

ਹਮਹ ਮਸਤੀਓ ਮਸਤ ਜ਼ੰਜੀਰ ਬਸਤ ॥ ੧੨ ॥

(ਯਕੇ ਰਾ) ਇਕ ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਦਹਿ) ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮਸਤ (ਫੀਲ) ਹਾਥੀ (ਦਹਦ) ਦਿਤੇ । ਓਹ ਹਾਥੀ ਤਮਾਮ ਮਸਤੀਆਂ ਸੇ ਮਸਤ, ਅਤੇ ਸੌਨੇ ਦੇ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬਧੇ ਹੋਏ ਦਿਤੇ ॥ ੧੨ ॥

ਦਿਗਰ ਰਾ ਦਿਹਦ ਅਸਪ ਪਾਂ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਜ਼ਿ ਜ਼ਰ ਸਾਖਤਹ ਜ਼ੀਨ ਚੂੰ ਨਉ ਬਹਾਰ ॥ ੧੩ ॥

(ਦਿਗਰ ਰਾ) ਦੂਜੇ ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਪਾਂ ਸਦ) ਪੰਜ ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ (ਅਸਪ ਦਿਹਦ) ਘੋੜੇ ਦਿਤੇ । (ਜ਼ਿ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ (ਜ਼ੀਨ) ਕਾਠੀਆਂ (ਜ਼ਰ) ਜ਼ਰੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵ ਸੌਨੇ ਦੀਆਂ (ਸਾਖਤਹ) ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਓਹ ਕਾਠੀਆਂ (ਨਉ ਬਹਾਰ)

ਨਵੀਂ ਰੁਤ ਦੇ ਫੁਲਾਂ (ਚੁੰ) ਮਨਿੰਦ ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ॥ ੧੩ ॥

ਸਿਯਮ ਰਾ ਦਿਹਦ ਸੁਤਰ ਸੇ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਹਮਹ ਨੁਕਰਹ ਬਾਰੋ ਹਮਹ ਜ਼ਰ ਨਿਗਾਰ ॥ ੧੪ ॥

(ਸਿਯਮ ਰਾ) ਤੀਜੇ ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਸੇ ਸਦ) ਤਿੰਨ ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ (ਸੁਤਰ) ਉੱਠ (ਦਿਹਦ) ਦਿਤੇ । ਜੋ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਨੁਕਰਹ) ਚਾਂਦੀ ਦੇ (ਬਾਰੋ) ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਦੇ ਹੋਇ, ਅਤੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਜ਼ਰ) ਜ਼ਰੀ ਭਾਵ ਸੋਨੇ ਨਾਲ (ਨਿਗਾਰ) ਮੜੇ ਹੋਇ ਹੈ ॥ ੧੪ ॥

ਚੁਅਮ ਰਾ ਦਿਹਦ ਮੂੰਗ ਯਕ ਨੁਖਦ ਨੀਮ ॥

ਅਜ਼ਾ ਮਰਦ ਆਜ਼ਾਦ ਆਕਲ ਅਜ਼ੀਮ ॥ ੧੫ ॥

(ਚੁਅਮ ਰਾ) ਚੌਥੇ ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਯਕ ਮੂੰਗ) ਇਕ ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਦਾਣਾ ਤੇ (ਨੀਮ) ਅਧਾ (ਨੁਖਦ) ਛੋਲਾ (ਦਿਹਦ) ਦਿਤਾ । ਕਿਉਂਕਿ (ਅਜ਼ਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਸੇ ਏਹ ਚੌਥਾ (ਮਰਦ) ਲੜਕਾ (ਆਜ਼ਾਦ) ਨਿਆਰਾ ਤੇ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੀ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥

ਬਿਯਾਵੁਰਦ ਪੁਰ ਅਕਲ ਖਾਨਹ ਕਜ਼ਾਂ ॥

ਦਿਗਰ ਨੀਮ ਨੁਖਦਸ਼ ਬਬਸਤਨ ਅਜ਼ਾਂ ॥ ੧੬ ॥

(ਕਜ਼ਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੇ ਭਾਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਓਹ ਇਕ ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਦਾਣਾ ਤੇ ਅਧਾ ਛੋਲਾ ਲੈਕੇ (ਪੁਰ ਅਕਲ) ਪੂਰਨ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਚੌਥਾ ਲੜਕਾ ਅਪੁਨੇ (ਖਾਨਹ) ਘਰ ਮੇਂ (ਬਿਯਾਵੁਰਦ) ਲਿਆਂਵਦਾ ਹੋਇਆ । ਇਕ ਡਾਂ ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਦਾਣਾ ਸਾਬਤ ਸੀ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਜੋ (ਨੀਮ) ਅਧਾ (ਨੁਖਦਸ਼) ਛੋਲਾ ਸੀ, (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਸੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਾਬਤ ਛੋਲਾ, (ਬਬਸਤਨ) ਵਟਾਯਾ ॥ ੧੬ ॥

ਹਮੀ ਖਾਸਤਕੋ ਤੁਖਮ ਰੇਜ਼ੀ ਕੁਨਦ ॥

ਖਿਰਦ ਆਜ਼ਮਾਯਸ਼ ਬਰੇਜ਼ੀ ਕੁਨਦ ॥ ੧੭ ॥

ਤੇ (ਹਮੀ) ਭੀ (ਖਾਸਤ) ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਇਸ (ਤੁਖਮ) ਬੀਜ (ਕੋ) ਨੂੰ ਮੈਂ (ਰੇਜ਼ੀ) ਬੀਜਨਾ (ਕੁਨਦ) ਕਰਾਂ । (ਬਰੇਜ਼ੀ) ਬੀਜਕੇ ਮੈਂ ਅਪੁਨੀ (ਖਿਰਦ) ਬੁਧੀ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਰਾਂ ॥ ੧੭ ॥

ਦਫਨ ਕਰਦ ਹਰਦੋ ਜ਼ਿਮੀ ਅੰਦਰਾਂ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਬਰ ਸੁਕਰ ਸਾਹਿਬ ਗਿਰਾਂ ॥ ੧੮ ॥

ਦਲੀਪ ਨੇ (ਹਰ ਦੋ) ਦੋਨੋ ਦਾਣੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਦਫਨ ਕਰਦ)

ਦਬਨੇ ਕੀਤੇ ਤੇ (ਗਿਰਾਂ) ਭਾਰੀ ਜੋ (ਸਾਹਿਬ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਜਰ ਕਰਦ) ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ । ਕਿ ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ ਜੋ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ॥ ੧੮ ॥

ਚੁ ਸ਼ਸ਼ ਮਾਹਿ ਗੁਸ਼ਤੰਦ ਦਰਾਂ ਦਫਨਵਾਰ ॥

ਪਦੀਦ ਆਮਦਹ ਸਬਜ਼ਹੇ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੧੯ ॥

ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ (ਦਰਾਂ) ਅੰਦਰ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ (ਦਫਨ ਵਾਰ) ਦਬਿਆਂ ਹੋਇਆਂ (ਚੁ) ਜਦ (ਸ਼ਸ਼ ਮਾਹਿ) ਛੇ ਮਹੀਨੇ (ਗੁਸ਼ਤੰਦ) ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ । ਤਾਂ (ਨਉ ਬਹਾਰ) ਨਵੀਂ ਰੁਤ ਦੇ (ਸਬਜ਼ਹੇ) ਸਬਜ਼ ਬੂਟੇ (ਪਦੀਦ ਆਮਦਹ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਏ ॥ ੧੯ ॥

ਬਰੇਜ਼ੀਦ ਦਹਿ ਸਾਲ ਤੁਖਮੇ ਕਜ਼ਾਂ ॥

ਬ ਪਰਵਰਦਹ ਓਰਾ ਬੁਰੀਦਨ ਅਜ਼ਾਂ ॥ ੨੦ ॥

(ਕਜ਼ਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ (ਤੁਖਮ) ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ (ਦਹਿ ਸਾਲ) ਦਸ ਸਾਲ (ਬਰੇਜ਼ੀਦ) ਬੀਜਨਾ ਕੀਤਾ । (ਓਰਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂਹੀ ਪਹਿਲੇ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ (ਬਪਰਵਰਦਹ) ਪਾਲਨਾ ਕੀਤਾ । ਜਦ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਫੇਰ (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਨ ਸੇ (ਬੁਰੀਦਨ) ਕਟਣਾ ਕੀਤਾ ॥ ੨੦ ॥

ਬਰੇਜ਼ੀ ਦਹੇ ਬੀਸਤ ਬਾਰਸ਼ ਅਜ਼ੇ ॥

ਬਸੇ ਗਸ਼ਤਹ ਖਰਵਾਰ ਦਾਨਹ ਅਜ਼ੇ ॥ ੨੧ ॥

(ਅਜ਼ੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਵੀਹ (ਬਾਰਸ਼) ਵਾਰੀ (ਬਰੇਜ਼ੀ) ਬੀਜਨਾ ਕੀਤਾ । (ਅਜ਼ੇ ਦਾਨਹ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਣਿਆਂ ਸੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ (ਖਰਵਾਰ) ਖਲਵਾੜੇ (ਗਸ਼ਤਹ) ਹੋ ਗਏ ॥ ੨੧ ॥

ਚੁਨਾ ਜ਼ਿਯਾਦਹ ਸੁਦ ਦਉਲਤੇ ਦਿਲ ਕਰਾਰ ॥

ਕਜ਼ੇ ਦਾਨਹ ਸੁਦ ਦਾਨਹਾਏ ਅੰਬਾਰ ॥ ੨੨ ॥

(ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਸੇ ਦੌਲਡ (ਜ਼ਿਯਾਦਹ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ (ਸੁਦ) ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਦਿਲ ਨੂੰ (ਕਰਾਰ) ਅਰਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ । (ਕਜ਼ੇ ਦਾਨਹ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਣਿਆਂ ਸੇ (ਹਾਏ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦੇ (ਅੰਬਾਰ) ਢੇਰ (ਸੁਦ) ਹੋ ਗਏ । ਦਲੀਪ ਨੇ ਦਾਣੇ ਵੇਚਕੇ ਰੁਪਏ ਵਟ ਲੀਤੇ ॥ ੨੨ ॥

ਖਰੀਦਹ ਅਜ਼ਾਂ ਨਕਦ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰ ਫੀਲ ॥

ਚੁ ਕੋਹੇ ਰਵਾਂ ਹਮ ਚੁ ਦਰੀਆਇ ਨੀਲ ॥ ੨੩ ॥

ਅਜ਼ਾਂ ਨਕਦ) ਉਸ ਨਕਦ ਰੁਪਯਾਂ ਸੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ (ਫੀਲ) ਹਾਥੀ

ਖਰੀਦ ਲੀਤੇ। ਜੋ ਹਾਥੀ (ਕੋਹੋ) ਪ੍ਰਬਤ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ (ਰਵਾਂ) ਦੌੜਦੇ ਹੈਂ ਅਤੇ (ਹਮ) ਭੀ ਨੀਲੇ ਦਰੀਆਇ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੈਂ। ਇਹ ਨੀਲ ਦਰੀਆ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਵਾ ਦਰੀਆਹ ਦੇ ਨੀਲ ਕਹੀਏ ਹੜ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਓਹ ਹਾਥੀ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ॥ ੨੩ ॥

ਬਗੀਰਦ ਅਜ਼ੋ ਅਸਪ ਪਾਂਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਹਮਹ ਜ਼ਰ ਵ ਜ਼ੀਨੋ ਹਮਹ ਨੁਕਰਹ ਵਾਰ ॥ ੨੪ ॥

(ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਨਕਦੀ ਸੇ (ਪਾਂ ਸਦ) ਪੰਜ ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ (ਬਗੀਰਦ) ਲੈਣਾ ਕੀਤੇ ਜਿਨਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ (ਜ਼ੀਨੋ) ਕਾਠੀਆਂ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਜ਼ਰ) ਸੌਨੇ ਨਾਲ ਪੂਰਨ, ਤੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਨੁਕਰਹ) ਚਾਂਦੀ ਦੇ (ਵਾਰ) ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਦੇ ਹੋਏ ਹਨ ॥ ੨੪ ॥

ਖਰੀਦੰਦ ਸੇ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰੋ ਸ਼ੁਤਰ ॥

ਹਮਹ ਜ਼ਰਹ ਬਾਰੋ ਹਮਹ ਨੁਕਰਹ ਪੁਰ ॥ ੨੫ ॥

(ਸੇ) ਤਿੰਨ (ਸਦ) ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਵ ਤਿੰਨ ਲੱਖ (ਸ਼ੁਤਰ) ਉਠ (ਖਰੀਦੰਦ) ਖਰੀਦਨਾ ਕੀਤੇ। ਜੋ ਉਠ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਜ਼ਰ) ਸੌਨੇ ਦੇ (ਬਾਰੋ) ਭਾਰ ਤੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਨੁਕਰਹ) ਚਾਂਦੀ ਨਾਲ (ਪੁਰ) ਪੂਰਨ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਦਾਲ ਨਉ ਸ਼ਹਰ ਆਜ਼ਮ ਬੁਬਸਤ ॥

ਕਿ ਨਾਮੇ ਅਜ਼ਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਹਲੀ ਸ਼ੁਦ ਅਸਤ ॥ ੨੬ ॥

ਪੁਨਾ ਰਾਜੇ ਦਲੀਪ ਨੇ=(ਵਜ਼ਾਂ ਦਾਲ) ਉਸ ਦਾਲ ਸੇ ਇਕ (ਆਜ਼ਮ) ਵਡਾ (ਨਉ) ਨਵੀਨ ਸ਼ਹਿਰ (ਬੁਬਸਤ) ਬੰਨਣਾ ਕੀਤਾ (ਕਿ) ਜੋ (ਅਜ਼ਾਂ) ਇਸ ਸੇ ਭਾਵ ਦਾਲ ਸੇ ਦਿਲੀ ਸ਼ਹਿਰ (ਸ਼ੁਦ ਅਸਤ) ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੨੬ ॥

ਦਿਗਰ ਦਾਨਹ ਰਾ ਬਸਤ ਮੂੰਗੀ ਪਟਨ ॥

ਚੁ ਦੋਸਤਾਂ ਪਸੰਦ ਅਸਤੁ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫਿਕਨ ॥ ੨੭ ॥

(ਦਿਗਰ) ਦੂਜੇ (ਦਾਨਹ ਰਾ) ਦਾਨੇ ਦਾ 'ਮੂੰਗੀ ਪਟਨ' ਨਾਮੇ ਸ਼ਹਿਰ (ਬਸਤ) ਬਧਾ (ਚੁ) ਜੋ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਣ ਵਾਲਾ (ਅਸਤੁ) ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ (ਫਿਕਨ) ਸੁਟਨੇ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥

ਬਗੁਜ਼ਰੀਦ ਦਹ ਦੋ ਬਰ ਈਂ ਨਮਤ ਸਾਲ ॥

ਬਸੇ ਗਸ਼ਤ ਜੋ ਦਉਲਤੇ ਬੇ ਜਵਾਲ ॥ ੨੮ ॥

[ਈਂ ਨਮਸਤ ਬਰ] ਇਸ ਨਮਿਤ ਦੇ ਉਪਰ ਭਾਵ ਖੇਤੀਆਂ ਕਰਨ ਪਰ ਤੇ ਦਾਣੇ ਵੇਚਕੇ ਅਸਬਾਬ ਖਰੀਦਨ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਨ ਪਰ, (ਦਹ ਦੋ) ਬਾਰਾਂ ਵਾ

ਵੀਹ ਸਾਲ (ਬ ਗੁਜਰੀਦ) ਗੁਜਰ ਗਏ। ਜੋ ਦੌਲਤ (ਜਵਾਲ) ਪੀੜਾਸੇ ਬਿਨਾ ਹੀ (ਬਸੇ ਗਸ਼ਤ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ॥ ੨੮ ॥

ਚੁ ਬਿਨਸਸਤ ਬਰ ਤਖਤ ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ ॥

ਬਪੁਰਸਸ ਦਰਾਂਮਦ ਸਹੇ ਹਫਤ ਦੀਪ ॥ ੨੯ ॥

(ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ) ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ (ਚੁ) ਜਦ ਤਖਤ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਬਿਨਸਸਤ) ਬੈਠਾ ਤਾਂ (ਬ ਪੁਰਸਸ) ਪੁਛਨੇ ਦੇ (ਦਰ ਆਮਦ) ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਸੋ (ਹਫਤ ਸਹੇ) ਸਤਾਂ ਦੀਪਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ ॥ ੨੯ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਬਪੇਸ਼ੀਨ ਕਾਗਜ਼ ਬਿਯਾਰ ॥

ਚਿ ਬਖਸ਼ੀਦਅਮ ਮਨ ਬ ਪਿਸਰਾਂ ਚਹਾਰ ॥ ੩੦ ॥

ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ (ਪੇਸ਼ੀਨ) ਅਗੇ ਕਾਗਜ਼ (ਬਿਯਾਰ) ਲਿਆਓ। ਜੋ ਮੈਂ ਵੇਖਾਂ ਕਿ (ਮਨ) ਮੈਂ ਅਪਨੇ (ਚਹਾਰ ਪਿਸਰਾਂ) ਚਾਰ ਲੜਕਿਆਂ (ਬ) ਸਾਬ (ਚਿ ਬਖਸ਼ੀਦਅਮ) ਕੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਦਬੀਰੇ ਕਲਮ ਜਨ ਕਲਮ ਬਰ ਗਿਰਿਫਤ ॥

ਜਵਾਬੇ ਸੁਖਨ ਰਾ ਅਲਮਬਰ ਗਿਰਿਫਤ ॥ ੩੧ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਕਲਮ ਦੇ (ਜਨ) ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਦਬੀਰੇ) ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਲਮ ਨੂੰ (ਬਰ) ਉਪਰੋਂ (ਗਿਰਿਫਤ) ਪਕੜਿਆ ਭਾਵ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਹੇ ਹੋਏ (ਸੁਖਨ ਰਾ) ਬਚਨਾਂ ਦਾ (ਜਵਾਬੇ) ਉਤਰ ਦੇਣੇ ਰੂਪੀ (ਅਲਮ ਬਰ) ਨੇਜਾ ਵਾ ਝੰਡਾ (ਗਿਰਿਫਤ) ਫੜਿਆ ਭਾਵ ਉਤਰ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ॥ ੩੧ ॥

ਬਗੁਫਤਾ ਚਿ ਬਖਸ਼ੀਦ ਏਸਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਬ ਕਾਗਜ਼ ਬੁਬੀਂ ਤਾ ਜੁਬਾਨਸ਼ ਬਿਯਾਰ ॥ ੩੨ ॥

ਫੇਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਬਗੁਫਤਾ) ਕਿਹਾ ਕਿ (ਏਸਾਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਤਾਂਹੀ (ਚਿ) ਕੀ ਕੀ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਕਿਤਨੇ ੨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਯਾ (ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤੁਸੀਂ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚੋਂ (ਬੁਬੀਂ) ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੁਬਾਨ ਸੇ ਬਾਹਰ (ਬਿਯਾਰ) ਲਿਆਓ ॥ ੩੨ ॥

ਬ ਕਾਗਜ਼ ਬੁਬੀਂ ਤਾ ਬਿਗੋਯਦ ਜੁਬਾਂ ॥

ਚਿ ਬਖਸ਼ੀਦ ਸੁਦ ਬਖਸ਼ ਹਰਕਸ ਕਜ਼ਾਂ ॥ ੩੩ ॥

ਪਹਿਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਵੇ (ਬ) ਵਿਚੋਂ (ਬੁਬੀਂ) ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਜੁਬਾਂ ਬਿਗੋਯਦ) ਜੁਬਾਨ ਸੇ ਕਵੇ (ਅਜਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੇ (ਹਰਕਸ) ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ (ਚਿ) ਕੀ ਬਖਸ਼

ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ (ਸੁਦ) ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਦਸ ਦਿਤਾ ॥ ੩੩ ॥

ਚੁ ਬਿਸ਼ਨੀਦ ਸੁਖਨ ਅਜ ਮਹੀਪਾਨ ਮਾਨ ॥

ਫਰਿਸ਼ਤਹ ਸਿਫਤ ਚੁੰ ਮਲਾਯਕ ਮਕਾਨ ॥ ੩੪ ॥

(ਮਾਨ ਮਹੀਪਾਨ) ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜੇ (ਅਜ) ਸੇ (ਚੁ) ਜਦ (ਸੁਖਨ ਬਿਸ਼ਨੀਦ) ਬਚਨ ਸੁਨਿਆ। ਜਿਸ ਮਾਨਧਾਤੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਿਫਤ (ਫਰਿਸ਼ਤਹ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ (ਚੁੰ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਾਨਧਾਤੇ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵੀ (ਮਲਾਯਕ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮਾਨ ਹੈ ॥ ੩੪ ॥

ਬਯਾਰੀ ਮਰਾ ਪੇਸ਼ ਬਖਸ਼ੀਦਹ ਮਨ ॥

ਚਰਾਗੇ ਜਹਾਂ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ ॥ ੩੫ ॥

ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਡੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ:—

ਹੇ ਜਹਾਨ ਦੇ (ਚਰਾਗ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ (ਮਨ ਬਖਸ਼ੀਦਹ) ਮੇਰੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ਨੂੰ (ਮਰਾ ਪੇਸ਼) ਮੇਰੇ ਅਗੇ (ਬਯਾਰੀ) ਲਿਆਓ ॥ ੩੫ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਮੁਰਦੰਦ ਬਾਜੇ ਮੁਹਿੰਮ ॥

ਕਿ ਮਾ ਹਮ ਬਸਾ ਫੀਲ ਬਖਸ਼ੀਦਹਅਮ ॥ ੩੬ ॥

ਤਾਂ ਵਡੇ ਪੁਤਰ ਨੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਐਵੇਂ (ਮੁਰਦੰਦ) ਮਰ ਗਏ, ਹਨ ਤੇ ਬਾਜੇ ੨ (ਮੁਹਿੰਮ) ਲੜਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਭਾਵ ਜੁਧ ਵਿਚ ਮਰ ਗਏ ਹਨ। ਅਤੇ (ਕਿ) ਜੇ ਆਪ ਦੀ ਨਿਆਈਂ, (ਮ) ਮੈਨੇ (ਹਮ) ਭੀ (ਬਸਾ ਫੀਲ) ਬਹੁਤੇ ਹਾਥੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (ਬਖਸ਼ੀਦਹਅਮ) ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ ॥ ੩੬ ॥

ਦਿਗਰ ਰਾ ਬਪੁਰਸੀਦ ਅਸਪ ਸ ਚਿ ਕਰਦ ॥

ਕਿ ਬਾਜੇ ਬਬਖਸ਼ੀਦੁ ਬਾਜੇ ਬਿਮੁਰਦ ॥ ੩੭ ॥

(ਦਿਗਰ ਰਾ) ਦੂਜੇ ਪੁਤਰ ਤਾਂਹੀਂ (ਬਿ ਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ (ਸ) ਉਹ ਜੇਹੜੇ ਤੈਨੂੰ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ ਦਿਤੇ ਸਨ ਓਹ ਤੈਨੇ (ਚਿ ਕਰਦ) ਕਿਆ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ—ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ (ਕਿ) ਜੇ ਬਾਜੇ ਘੋੜੇ ਤਾਂ ਮੈਨੇ (ਬ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਤੇ ਬਾਜੇ ਘੋੜੇ (ਬਿ ਮੁਰਦ) ਮਰ ਗਏ ਹਨ ॥ ੩੭ ॥

ਸਿਆਮ ਰਾ ਬਪੁਰਸੀਦ ਸੁਤਰਾਂ ਨੁਮਾਂ ॥

ਕੁਜਾ ਤੋ ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਏ ਜਾਨ ਮਾਂ ॥ ੩੮ ॥

(ਸਿਆਮ ਰਾ) ਤੀਜੇ ਪੁਤਰ ਤਾਈਂ (ਬਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ ਤੂੰ ਅਪੁਨੇ (ਸੁਤਰਾਂ ਨੁਮਾਂ) ਉਠ ਵਿਖਾ। ਹੇ (ਮਾਂ) ਮੇਰੀ ਜਾਨ (ਤੋ) ਤੈਨੇ ਓਹ ਉਠ (ਕੁਜਾ ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਏ) ਕਹਾਂ ਬਖਸ਼ਨਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ॥ ੩੮ ॥

ਬਗੁਫਤਾ ਕਿ ਬਾਜੇ ਬਕਾਰ ਆਮਦੰਦ ॥

ਬਬਖਸ਼ ਅੰਦਰੂੰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਮਦੰਦ ॥ ੩੯ ॥

ਤੀਜੇ ਪੁਤਰ ਨੇ (ਬਗੁਫਤਾ) ਕਿਹਾ (ਕਿ) ਜੋ ਬਾਜੇ ਉਂਠ ਤਾਂ (ਬਕਾਰ) ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ (ਆਮਦੰਦ) ਆ ਗਏ ਹਨ । ਭਾਵ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ । ਅਤੇ (ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਅਨਗਿਨਤ ਉਂਠ ਬਬਖਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਆਮਦੰਦ) ਆ ਗਏ ਹਨ ॥ ੩੯ ॥

ਚੁਅਮ ਰਾ ਬਪੁਰਸ਼ੀਦ ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥

ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਦੇਹੀਮ ਸਾਯਾਨ ਤਖਤ ॥ ੪੦ ॥

(ਚੁਅਮ ਰਾ) ਚੌਥੇ ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਬਪੁਰਸ਼ੀਦ) ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਹੋ ਚੰਗੇ (ਬਖਤ) ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ । (ਦੇਹੀਮ) ਛਤਰ ਦੇ (ਸਜ਼ਾਵਾਰ) ਲਾਇਕ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤਖਤ ਦੇ (ਸਯਾਨ) ਲਾਇਕ ॥ ੪੦ ॥

ਕੁਜਾ ਗਸ਼ਤ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਤੁ ਮਾਰਾ ਫਹੀਮ ॥

ਯਕੇ ਦਾਨਹ ਮੂੰਗੋ ਦਿਗਰ ਨੁਖਦ ਨੀਮ ॥ ੪੧ ॥

ਜੇਹੜੀ ਤੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਓਹ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ (ਕੁਜਾ ਗਸ਼ਤ) ਕਹਾਂ ਗਈ ਹੈ । (ਤੁ ਮਾਰਾ) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਫਹੀਮ) ਯਾਦ ਕਰਵਾ । ਜੋ (ਯਕੇ) ਇਕ ਦਾਨਾ ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਸੀ, (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ (ਨੀਮ) ਅੱਧਾ (ਨੁਖਦ) ਛੋਲਾ ਸੀ ॥ ੪੧ ॥

ਸ਼ਵਦ ਗਰ ਹੁਕਮ ਤਾ ਬਿਯਾਰੇਮ ਪੇਸ਼ ॥

ਹਮਹ ਫੀਲੁ ਅਸਪੋ ਅਜ਼ੋ ਸ਼ੁਤਰ ਬੇਸ਼ ॥ ੪੨ ॥

ਅਗੋਂ ਪੁਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ:—ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, (ਗਰ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ (ਤਾ) ਆਪ ਜੀਦਾ ਹੁਕਮ (ਸ਼ਵਦ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਦੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ (ਬਿਯਾਰੇਮ) ਲਿਆਵਾਂ । (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਫੀਲ) ਹਾਥੀ ਤੇ (ਅਸਪੋ) ਘੋੜੇ ਅਤੇ (ਅਜ਼ੋ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇ ਚੰਗੇ (ਬੇਸ਼) ਲਿਬਾਸ ਵਾਲੇ (ਸ਼ੁਤਰ) ਉਂਠ । ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਲੈ ਆ । ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਪਿਤਾ ਜੀਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਕੇ ॥ ੪੨ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਫੀਲੇ ਦੋ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰ ਮਸਤ ॥

ਪੁਰ ਅਜ਼ ਜ਼ਰ ਬਾਰੋ ਹਮਹ ਨੁਕਰਹ ਬਸਤ ॥ ੪੩ ॥

(ਦੋ ਦਹਿ) ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾ ੨੦ ਹਜ਼ਾਰ ਮਸਤ (ਫੀਲੇ) ਹਾਥੀ (ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ) ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ । ਜੋ ਹਾਥੀ (ਜ਼ਰ) ਸੋਨੇ ਦੇ (ਬਾਰੋ) ਭਾਰ (ਅਜ਼) ਸੇ ਪੁਰਨ, ਅਤੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਨੁਕਰਹ) ਚਾਂਦੀ ਨਾਲ (ਬਸਤ) ਬਧੇ ਹੋਏ ਹੈਂ ॥ ੪੩ ॥

ਹੁਮਾਂ ਅਸਪ ਪਾਂ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ਆਵਰੀਦ ॥

ਹੁਮਾ ਜ਼ਰ ਜ਼ੀਨ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਵਰੀਦ ॥ ੪੪ ॥

(ਹੁਮਾਂ) ਓਹ (ਪਾਂ ਸਦ) ਪੰਜ ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਵ ਪੰਜ ਲਖ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ ਵੀ (ਆਵਰੀਦ) ਲਿਆਂਦੇ ਜੋ (ਹੁਮਾਂ) ਓਹ (ਜ਼ਰ) ਸੌਨੇ ਦੀਆਂ (ਜੀੰਨ) ਕਾਠੀਆਂ ਵਾਲੇ (ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਬਿਅੰਤ (ਆਵਰੀਦ) ਲਿਆਂਦੇ ॥ ੪੪ ॥

ਹਮਹ ਖੋਦ ਖੁਫਤਾਨ ਬਰਗਸ਼ਤਵਾਂ ॥

ਬਸੇ ਤੀਰੁ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਕੀਮਤ ਗਿਰਾਂ ॥ ੪੫ ॥

(ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਖੋਦ) ਟੋਪ (ਖੁਫਤਾਨ) ਚਿਲਤੇ (ਬਰਗਸ਼ਤਵਾਂ) ਪੇਟੀਆਂ ਅਤੇ (ਗਿਰਾਂ) ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤੇ ਤੀਰ ਤੇ (ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ) ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਲਿਆ ਦਿਤੀਆਂ ॥ ੪੫ ॥

ਬਸੇ ਸ਼ੁਤਰ ਬਗਦਾਦ ਜਰ ਬਫਤ ਬਾਰ ॥

ਜ਼ਰੋ ਜਾਮਹ ਨੀਮ ਆਸਤੀਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥ ੪੬ ॥

ਬਗਦਾਦ ਦੇਸ ਦੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ (ਸ਼ੁਤਰ) ਉੱਠ (ਜ਼ਰ ਬਫਤ) ਜ਼ਰੀ ਬਾਫਤੇ ਦੇ (ਬਾਰ) ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਧੇ ਹੋਏ ਲਿਆ ਦਿਤੇ । (ਨੀਮ) ਅਧੀਆਂ (ਆਸਤੀ) ਬਾਂਹਵਾਂ ਵਾਲੇ (ਜਾਮਹ) ਚੰਗੇ ਜ਼ਰੀ ਬਾਫਤੇ ਦੇ (ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਬਿਅੰਤ ਲਿਆ ਦਿਤੇ । ਵਾ (ਜ਼ਰੋ) ਜ਼ਰੀ ਬਾਫਤੇ ਦੇ (ਜਾਮਹ) ਚੰਗੇ ਅਤੇ (ਨੀਮ) ਅਧੀਆਂ ਬਾਂਹਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ (ਆਸਤੀ) ਕੁੜਤੀਆਂ ਬਿਅੰਤ ਲਿਆ ਦਿਤੀਆਂ ॥ ੪੬ ॥

ਕਿ ਦਹਿਨੀਲੁ ਦਹਿ ਪਦਮ ਦੀਨਾਰ ਜ਼ਰਦ ॥

ਕਜ਼ੋ ਦੀਦਹੋ ਸ਼ੁਦ ਦੀਦਹੋ ਦੋਸਤ ਸਰਦ ॥ ੪੭ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਦਸ ਨੀਲ ਤੇ ਦਸ ਪਦਮ (ਦੀਨਾਰ) ਮੋਹਰਾਂ (ਜ਼ਰਦ) ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਭਾਵ ਚੰਗੀਆਂ ਲਿਆ ਦਿਤੀਆਂ । (ਕਜ਼ੋ) ਜੋ ਉਸ ਸੇ (ਦੋਸਤ) ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ (ਦੀਦਹੋ) ਨੇਤਰ (ਸਰਦ) ਸੀਤਲ (ਸ਼ੁਦ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਦੀਦਹ) ਵੇਖਨੇ ਕਰਕੇ ॥ ੪੭ ॥

ਕਿ ਯਕ ਮੂੰਗ ਯਕ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਕਾਮ ਸ਼ੁਦ ॥

ਕਿ ਮੂੰਗੀ ਪਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਓ ਨਾਮ ਸ਼ੁਦ ॥ ੪੮ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਯਕ ਮੂੰਗ) ਇਕ ਮੂੰਗੀ ਦੇ ਦਾਨੇ ਸੇ ਇਕ “ਮੂੰਗੀ ਪਟਨ” ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੰਮ (ਸ਼ੁਦ) ਹੁਆ ਹੈ (ਕਿ) ਜੋ (ਓ) ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂੰਗੀਪਟਨ (ਸ਼ੁਦ) ਹੁਆ ਹੈ ॥ ੪੮ ॥

ਕਿ ਨੀਮੇ ਨੁਖਦ ਰਾ ਦਿਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਬਸਤ ॥

ਕਿ ਨਾਮੇ ਅਜ਼ੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਹਲੀ ਸ਼ੁਦ ਅਸਤ ॥ ੪੯ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਨੀਮੇ) ਅਧੇ [ਨੁਖਦ] ਛੋਲੇ [ਰਾ] ਦਾ [ਦਿਗਰ] ਦੂਜਾ ਸ਼ਹਿਰ

(ਬਸਤ) ਬਧਾ। (ਕਿ) ਜੋ (ਅਜੋ) ਉਸ ਸੇ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਲੀ (ਸੁਦ ਅਸਤ) ਹੁਆ ਹੈ ॥ ੪੯ ॥

ਖੁਸ਼ ਆਮਦ ਬ ਤਦਬੀਰ ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ ॥

ਖਿਤਾਬਸ਼ ਬ ਦੋ ਦਾਦ ਰਾਜਹ ਦਲੀਪ ॥ ੫੦ ॥

(ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ) ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਪੁਤਰ ਦੀ ਤਦਬੀਰ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ੀ (ਬ) ਸਾਬ ਹੋ ਆਇਆ। ਤਾਂ ਉਸ ਦਲੀਪ ਦੇ (ਬ) ਉਪਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇ (ਦਾਦ) ਦਿਤਾ ॥ ੫੦ ॥

ਕਿ ਪੈਦਾ ਅਜੋ ਮਰਦ ਸ਼ਾਹਨ ਸ਼ਹੀ ॥

ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਤਖਤ ਅਸਤੁ ਤਾਜੋ ਮਹੀ ॥ ੫੧ ॥

(ਅਜੋ ਮਰਦ) ਉਸ ਮਰਦ ਸੇ (ਕਿ) ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ। (ਸਜ਼ਾਵਾਰ) ਲਾਇਕ ਤਖਤ ਦੇ, ਅਤੇ (ਮਹੀ ਤਾਜੋ ਅਸਤ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਛਤ੍ਰ ਰੂਪ ਹੈ ॥ ੫੧ ॥

ਬਜ਼ੇਬਦ ਅਜੋ ਮਰਦ ਤਾਜੋ ਨਗੀ ॥

ਬਰ ਅਕਲੁ ਤਦਬੀਰ ਹਜ਼ਾਰ ਆਫਰੀ ॥ ੫੨ ॥

(ਨਗੀ ਤਾਜੋ ਜੜਾਓ ਛਤ੍ਰ (ਅਜੋ ਮਰਦ) ਇਸ ਮਰਦ ਸੇ (ਬ ਜ਼ੇਬਦ) ਸੋਭਾ ਦੇਵੇਗਾ। (ਆਂ) ਉਸਦੀ ਅਕਲ ਦੀ ਤਦਬੀਰ (ਬਰ) ਉਪਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ (ਆਫਰੀ) ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਹੈ ॥ ੫੨ ॥

ਸਿ ਓ ਅਸਤ ਬੇਅਕਲ ਆਲੂਦਹ ਮਗਜ਼ ॥

ਨ ਰਫਤਾਰ ਖੁਸ਼ਤਰ ਨ ਗੁਫਤਾਰ ਨਗਜ਼ ॥ ੫੩ ॥

(ਓ) ਓਹ (ਸਿ, ਤਿੰਨੇ ਪੁਤਰ ਬਿਅਕਲ ਤੇ (ਅਲੂਦਹਿ) ਗੰਦੇ (ਮਗਜ਼) ਮੁਠਾ ਵਾਲੇ ਹੈਂ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਰਫਤਾਰ) ਚਾਲ (ਖੁਸ਼ਤਰ) ਚੰਗੀ ਹੈ, ਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਗੁਫਤਾਰ) ਬਾਣੀ (ਨਗਜ਼) ਚੰਗੀ ॥ ੫੩ ॥

ਹਮੀ ਖਾਸਤ ਕਿ ਓਰਾ ਬਸ਼ਾਹੀ ਦਿਹਮ ॥

ਜ਼ਿ ਦਉਲਤ ਖੁਦਸ਼ਰਾ ਅਗਾਹੀ ਦਿਹਮ ॥ ੫੪ ॥

ਐਸੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਹਮੀ ਖਾਸਤ) ਪੁਨਾ ਚਾਹਿਆ (ਕਿ) ਜੋ (ਓਰਾ) ਉਸ ਦੇ ਤਾਂਹੀ ਮੈਂ (ਸ਼ਾਹੀ) ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ (ਦਿਹਮ) ਦੇ ਦੋਵਾਂ। ਪੁਨਾ (ਖੁਦਸ਼ਰਾ) ਅਪਨਿਆਂ (ਦਉਲਤ) ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ (ਜ਼ਿ) ਦੀ (ਅਗਾਹੀ) ਖਬਰਦਾਰੀ ਯਾਨੇ ਵਾਕਫੀ (ਦਿਹਮ) ਦੇਵਾਂ ॥ ੫੪ ॥

ਬਜ਼ੇਬਦ ਕਜ਼ੋ ਰੰਗ ਸ਼ਾਹਨ ਸ਼ਹੀ ॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਰ ਅਸਤ ਵ ਮਾਲਕ ਮਹੀ ॥ ੫੫ ॥

ਏਹ ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹੀ (ਰੰਗ) ਤਖਤ (ਕਜ਼ੋ) ਉਸ ਮੇ (ਬਜੇਬਦ) ਸੋਭਾ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ (ਕਿ) ਜੋ ਦਲੀਪ (ਸ਼ੁਰ) ਅਕਲ ਦਾ ਸਾਹਿਬ (ਅਸਤ) ਹੈ (ਵ) ਅਤੇ (ਮਹੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਵੀ ਮਾਲਕ ਹੈ ॥ ੫੫ ॥

ਖਿਤਾਬਸ਼ ਕਜ਼ੋ ਗਸ਼ਤ ਰਾਜ਼ਹ ਦਲੀਪ ॥

ਖਿਲਾਫਤ ਬਖਸ਼ੀਦ ਮਾਨੋ ਮਹੀਪ ॥ ੫੬ ॥

(ਸ) ਉਸ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ (ਅਜ) ਸੇ ਖਿਤਾਬ ਕਹੀਏ ਮਰਾਤਬਾ ਰਾਜੇ-ਦਲੀਪ ਨੂੰ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸਾਰੀ (ਖਿਲਾਫਤ) ਸਮਿਗਰੀ (ਮਾਨੋ) ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਨੇ (ਬ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ ॥ ੫੬ ॥

ਸਿ ਪਿਸਰਾਂ ਦਿਗਰ ਸ਼ਾਹਿ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਦ ॥

ਨ ਦਾਨਸ਼ ਪਰਸਤੋ ਨ ਆਜ਼ਾਦ ਮਰਦ ॥ ੫੭ ॥

(ਦਿਗਰ) ਦੂਜੇ (ਸਿ) ਤਿੰਨਾਂ (ਪਿਸਰਾਂ) ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ (ਸ਼ਾਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਦ) ਨਿਆਰਾ, ਵਖਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਓਹ (ਦਾਨਸ਼) ਦਨਾਈ ਦੇ (ਪਰਸਤੋ) ਪਾਲਨ ਵਾਲੇ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਅਜ਼ਾਦ) ਨਿਆਰੇ (ਮਰਦ) ਸੂਰਮੇ ਸਨ ਭਾਵ ਪਦਾਰਥ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਆਲਸੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ॥ ੫੭ ॥

ਕਿ ਓਰਾ ਬਰੋ ਜ਼ਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਨਿਸ਼ਾਦ ॥

ਕਲੀਦੇ ਕੁਨਹ ਗੰਜਰਾ ਬਰਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੫੮ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਓਰਾ) ਉਸ ਦਲੀਪ ਤਾਂਹੀ ਉਸ ਜ਼ਰੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਨ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਿਸ਼ਾਦ) ਬਠਾਯਾ । ਅਤੇ (ਕੁਨਹ) ਪੁਰਾਣੇ (ਗੰਜਰਾ) ਗੰਜਾਂ ਦੀਆਂ (ਕਲੀਦੇ) ਕੁੰਜੀਆਂ (ਬਰ ਕੁਸ਼ਾਦ) ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ ਭਾਵ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ॥ ੫੮ ॥

ਬਦੋ ਦਾਦ ਸ਼ਾਹੀ ਖੁਦ ਆਜ਼ਾਦ ਗਸ਼ਤ ॥

ਬਪੋਸ਼ੀਦ ਦਲਕ ਸ਼ ਰਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਬਦਸ਼ਤ ॥ ੫੯ ॥

(ਬਦੋ) ਉਪਰ ਉਸ ਦੇ (ਦਾਦ) ਦਿਤੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਤੇ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ (ਖੁਦ ਆਜ਼ਾਦ) ਆਪ ਨਿਆਰਾ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਿਆ । (ਸ) ਓਹ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ (ਦਲਕ) ਗੋਦੜੀ (ਬਪੋਸ਼ੀਦ) ਪਹਿਣਕੇ (ਬਦਸ਼ਤ) ਜੰਗਲ ਨੂੰ (ਰਵਾਂ ਸ਼ੁਦ) ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੫੯ ॥

ਇਸ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ:-

ਹੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇਖ ਮਾਨਧਾਤਾ ਰਾਜਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਬੁਢਾ ਵੇਖਕੇ

ਪੁਤਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਲਾਇਕ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਸਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ—ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਤੁਰਾਂ ਦੇ ਕਸਟ ਅਤੇ ਪਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਅਤੇ ਤੂੰ ਬੁਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਝੂਠ ਫਰੇਬ ਆਦਿਕ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ।

ਪੁਨਾ:—

ਜਿਸ ਦਿਲੀ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਤੂੰ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਅਧੇ ਛੋਲੇ ਦੀ ਪਦਾਇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਧੇ ਛੋਲੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੋਂ ਬਨਾਯਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦਲੀਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਹੀ ਬਨਾਯਾ ਹੈ । ਫੇਰ ਤੂੰ ਦੇਖ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਕ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਲੀਤੀ ਹੈ । ਤੇ ਤੈਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਬ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਲੈ ਤੇਰਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ॥

ਅਬ ਹਿਕਾਯਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਰੰਗ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰ ਅਸਤ ਦਰ ਵਕਤ ਜੰਗ ॥ ੬੦ ॥

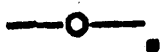
ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ (ਸਬਜ਼ ਰੰਗ) ਨਾਮ ਦਾ (ਸਾਗਰੇ) ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦੇਨਾ ਕਰੋ । (ਕਿ) ਜੋ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਵਕਤ) ਜੰਗ ਦੇ (ਮਾਰਾ) ਮੌਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਬਕਾਰ ਅਸਤ) ਲਾਇਕ ਹੈ ॥ ੬੦ ॥

ਬ ਮਨ ਦਿਹ ਕਿ ਬਖਤ ਆਜ਼ਮਾਈ ਕੁਨਮ ॥

ਜਿ ਤੇਗੇ ਖੁਦਸ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਨਮ ॥ ੬੧ ॥ ੨ ॥

(ਬ) ਸਾਬ (ਮਨ) ਮੌਰੇ ਦੇਉ ਨਾਮ ਦਾ ਪਿਆਲਾ (ਕਿ) ਜੋ (ਬਖਤ) ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ (ਕੁਨਮ) ਕਰਾਂ ਅਤੇ (ਸ) ਉਸ (ਜਿ) ਸੇ (ਖੁਦ) ਆਪ (ਤੇਗੇ) ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਂ । ਭਾਵ ਆਸੂਰੀ ਸੰਪਦਾ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਫਤੇ ਨਾਮਾ ਪਾਵਾਂ ॥ ੬੧ ॥

ਦੂਜੀ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਣ ॥

❁ ਹਿਕਾਯਤ ਤੀਜੀ ਚਲੀ ❁

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਦਾਨਸ਼ ਦਿਹੋ ਦਾਦਗਰ ॥

ਰਜਾ ਬਖਸ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੋ ਹਰ ਹੁਨਰ ॥ ੧ ॥

ਓਹ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਦਾਨਸ਼) ਦਨਾਈ ਦੇ (ਦਿਹੋ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤੇ (ਦਾਦ ਗਰ) ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਜਾ) ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਤੇ (ਹਰ) ਤਮਾਮ ਹੁਨਰਾਂ ਸੇ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਅਮਾਂ ਬਖਸ਼ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਓ ਦਸਤ ਗੀਰ ॥

ਕੁਸ਼ਾਯਸ਼ ਕੁਨੋ ਰਹਿ ਨੁਮਾਯਸ਼ ਪਜ਼ੀਰ ॥ ੨ ॥

(ਅਮਾਂ) ਦਾਤ, ਧਰਮ, ਵਾ ਰਖਿਆ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਓਹ (ਬਖਸ਼ਿੰਦਾ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਦਸਤ ਗੀਰ) ਹਬ ਦੇ ਪਕੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕੁਸ਼ਾਯਸ਼ ਕੁਨੋ) ਖਲਾਸੀ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਤੇ (ਰਹਿ) ਰਸਤੇ ਦੇ (ਨੁਮਾਯਸ਼) ਵਿਖਾਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਪਜ਼ੀਰ) ਪ੍ਰਗਟ ਵਾ ਦਿਲ ਪਸੰਦ ॥ ੨ ॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦਮ ਯਕੇ ਨੇਕ ਮਰਦ ॥

ਕਿ ਅਜ ਦਉਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਰਾਵਰਦ ਗਰਦ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹਮਨੇ (ਯਕੇ ਨੇਕ ਮਰਦ) ਇਕ ਚੰਗੇ ਮਰਦ ਦੀ (ਹਿਕਾਯਤ) ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਹੈ ਤੂੰ ਸੁਨਣਾ ਕਰ=(ਕਿ) ਜੋ (ਦਉਰ) ਜਮਾਨੇ (ਅਜ) ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ (ਬਰਾ ਵਰਦ ਗਰਦ) ਉਪਰ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਘਟੇ ਨੂੰ ॥ ੩ ॥

ਖਸਮ ਅਫਕਨੋ ਸ਼ਾਹਿ ਚੀਂ ਦਿਲ ਫਰਾਜ਼ ॥

ਗਰੀਬੁਲ ਨਿਵਾਜੋ ਗਨੀਮੁਲ ਗੁਦਾਜ਼ ॥ ੪ ॥

ਜੋ (ਖਸਮ ਅਫਕਨੋ) ਫੜ੍ਹਆਂ ਨੂੰ ਭਾਲਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ (ਚੀਂ) ਸ਼ਾਹਿ) ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਦਿਲ ਦਾ ਬੜਾ (ਫਰਾਜ) ਉਦਾਰ ਤੇ (ਗਰੀਬੁਲ ਨਿਵਾਜੋ) ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਵਡਿਆਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ (ਗਨੀਮੁਲ ਗੁਦਾਜ਼) ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਜਿ ਰਜ਼ਮੋ ਬ ਬਜ਼ਮੋ ਹਮਹ ਬੰਦਬਸਤ ॥

ਕਿ ਬਿਸਯਾਰ ਤੇਗ ਅਸਤ ਹੁਸ਼ਯਾਰ ਦਸਤ ॥ ੫ ॥

(ਰਜ਼ਮੋ) ਜੁਧ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਤੇ (ਬਜ਼ਮੋ) ਮਜਲਸ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਜੋ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਬੰਦੋ ਬਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪੁਨਾ (ਕਿ) ਜੋ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ ਦਾ (ਬਿਸਯਾਰ) ਧਨੀ ਤੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਭਾਵ ਪਵਿਤ੍ਰ (ਅਸਤ) ਹੈ। ਵਾ ਹਥਾਂ ਦਾ ਸਖੀ ਭਾਵ ਦਾਨੀ ਹੈ ॥ ੫ ॥

ਨਿਵਾਲਹ ਪਿਯਾਲਹ ਜਿ ਰਜ਼ਮੋ ਬ ਬਜ਼ਮ ॥

ਤੁ ਗੁਫਤੀ ਕਿ ਦੀਗਰ ਯਲੇ ਸੁਦ ਬ ਬਜ਼ਮ ॥ ੬ ॥

ਮਾਸ ਆਦਿਕ ਦੇ (ਨਿਵਾਲਹ) ਖਾਣ ਵਿਚ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਕਾਂ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਪੀਣ ਵਿਚ (ਰਜ਼ਮੋ) ਜੁਧ (ਜ਼ਿ) ਸੇ ਤੇ (ਬਜ਼ਮ) ਮਜਲਸ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਹ ਸੂਰਮਾ ਹੈ। ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਤੁ) ਤੂੰ (ਗੁਫਤੀ) ਕਹੋ (ਬਜ਼ਮ) ਮਜਲਸ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਐਸਾ (ਦਗੀਰ) ਦੂਸਰਾਂ (ਕਿ) ਕੇਹੜਾ ਯਲੇ ਸੂਰਮਾ (ਸੁਦ) ਹੁਆ ਹੈ ॥ ੬ ॥

ਜ਼ਿ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ਹਮ ਚੁ ਆਮੁਖਤਹ ਸੁਦ ॥

ਤੁ ਗੋਈ ਕਿ ਦਰ ਸ਼ਿਕਮ ਅੰਦੋਖਤਹ ਸੁਦ ॥ ੭ ॥

(ਹਮ) ਭੀ ਜੋ ਤੀਰਾਂ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੇ ਚਲਾਣ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜੇ ਬੜੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ (ਆਮੁਖਤਹ ਸੁਦ) ਪੁਖਤਾ ਕਾਰ ਹੁਆ ਹੈ। ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜੋ (ਤੁ ਗੋਈ) ਤੂੰ ਕਵੇਂ (ਕਿ) ਜੋ (ਸ਼ਿਕਮ) ਪੇਟ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਦਿਆ (ਅੰਦੋਖਤਹ ਸੁਦ) ਜਮਾਂ ਹੋਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਾਂ ਓਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਖਕੇ ਬਾਹਰ ਆਯਾ ਹੈ ॥ ੭ ॥

ਚੁ ਮਾਲਸ਼ ਗਿਰਾਨਸ਼ ਮਤਾਯਸ਼ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਕਿ ਮੁਲਕਸ਼ ਬਸੇ ਅਸਤ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰੀਮ ॥ ੮ ॥

(ਚੁ) ਜੋ (ਸ) ਉਸਦੇ ਹਾਥੀ ਘੋੜਾ ਆਦਿਕ ਮਾਲ (ਗਿਰਾਨਸ਼) ਭਾਰੀ ਹੈ, (ਸ) ਉਸਦਾ (ਮਤਾਯ) ਖਜਾਨਾ ਵੀ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜਾ ਹੈ। (ਕਿ) ਜੋ (ਸ) ਉਸਦੇ ਮੁਲਕ ਵੀ (ਬਸੇ ਅਸਤ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੈਂ ਤੇ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਦੇ (ਕਰੀਮ) ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਅਜ਼ੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਬ ਆਖਰ ਸੁਦ ਅਸਤ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ ਵਜ਼ੀਰਾਨ ਓ ਪੇਸ਼ ਪਸਤ ॥ ੯ ॥

(ਬ) ਉਪਰ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸਦੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਓੜਕਦੀ (ਸੁਦਅਸਤ)

ਹੋਣ ਲਗੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਓਹ ਮਰਨ ਲਗਾ ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ (ਵਜੀਰਾਨ) ਵਜੀਰ (ਓ) ਉਸ ਦੇ (ਪੇਸ਼ ਪਸਤ) ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਆ (ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ) ਬੈਠੇ ॥ ੯ ॥

ਜਿ ਤੋ ਪਸ ਕਿਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਿਹਮ ॥

ਕਿਰਾ ਤਾਜ ਇਕਬਾਲ ਬਰ ਸਰ ਨਿਹਮ ॥ ੧੦ ॥

ਵਜੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ:—

ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਤੋ ਪਸ ਜਿ) ਤੇਰੇ ਪਿਛੇ ਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ (ਕਿਰਾਂ ਦਿਹਮ) ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਈਏ। ਅਤੇ (ਕਿਰਾ ਸਰ ਬਰ) ਕਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ (ਇਕਬਾਲ ਤਾਜ ਨਿਹਮ) ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਛੱਡ ਰਖੀਏ ॥ ੧੦ ॥

ਕਿਰਾ ਮਰਦ ਅਜ਼ ਖਾਨਹ ਬੇਰੂੰ ਕੁਨਦ ॥

ਕਿਰਾ ਬਖਤ ਇਕਬਾਲ ਬਰ ਸਰ ਨਿਹਦ ॥ ੧੧ ॥

(ਕਿਰਾਂ ਮਰਦ) ਕਿਸ ਮਰਦ ਤਾਂਹੀ (ਖਾਨਹ ਅਜ਼ ਬੇਰੂੰ ਕੁਨਦ) ਘਰ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਰੀਏ। ਅਤੇ (ਕਿਰਾ ਸਰ ਬਰ) ਕਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ (ਬਖਤ) ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਤੇ (ਇਕਬਾਲ) ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਛੱਡ (ਨਿਹਦ) ਰਖੀਏ। ਭਾਵ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਈਏ ॥ ੧੧ ॥

ਬਹੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਕੁਸਾਦੇ ਦੁ ਚਸਮ ॥

ਬਗੁਫਤਾ ਸੁਖਨ ਸ਼ਾਹਿ ਪੇਸ਼ੀਨ ਰਸਮ ॥ ੧੨ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ (ਦੁ ਚਸਮ ਕੁਸਾਦੇ) ਦੋਨੋ ਨੇਤਰ ਖੋਲੇ ਤੇ (ਪੇਸ਼ੀਨ ਰਸਮ) ਪੁਰਾਣੀ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ (ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਖਨ ਬਗੁਫਤਾ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਚਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥

ਨ ਪਾਓ ਨ ਦਸਤੋ ਨ ਚਸਮੋ ਜੁਬਾਂ ॥

ਨ ਹੋਸ਼ੋ ਨ ਹਿੰਮਤ ਨ ਹੈਬਤ ਕਸਾਂ ॥ ੧੩ ॥

ਨਾ ਜਿਸਦੇ ਪੈਰ, ਨ (ਦਸਤੋ) ਹਥ, ਨਾ (ਚਸਮੋ) ਨੇਤਰ, ਨਾ ਹੀ ਜੁਬਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ (ਹੋਸ਼ੋ) ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ, ਨਾ (ਹਿੰਮਤ) ਉਦਮ, ਨਾ ਹੀ (ਕਸਾਂ) ਕਿਸੇ ਦਾ (ਹੈਬਤ) ਖੌਫ ਹੋਵੇ ॥ ੧੩ ॥

ਨ ਹਉਲੋ ਨ ਹਿੰਮਤ ਨ ਹੀਲਹ ਨ ਹੋਸ਼ ॥

ਨ ਬੀਨੀ ਨ ਬੀਨਾਯਗੀ ਹਰ ਦੁ ਗੋਸ਼ ॥ ੧੪ ॥

ਨਾ ਹੀ (ਹਉਲੋ) ਦਿਲ ਦਾ ਧੜਕਣਾ, ਨਾ ਹੀ (ਹਿੰਮਤ) ਉਦਮ, ਨ (ਹੀਲਹ) ਬਹਾਨਾ, ਨਾ ਹੀ ਜਿਸਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਹੋਵੇ। ਨ (ਬੀਨੀ) ਨਕ, ਨ (ਬੀਨਾਯਗੀ) ਨਿਗ੍ਹਾ, ਨਾ ਹੀ (ਹਰਦੁ ਗੋਸ਼) ਦੋਨੋ ਕੰਨ ਹੋਵਨ ॥ ੧੪ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਹਸਤ ਆਜ਼ਮਾਯਸ਼ ਬਵਦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਦਉਰ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਸ਼ ਬਵਦ ॥ ੧੫ ॥

(ਹਰਾਂ ਕਸ ਕਿ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਏਹ (ਹਸਤ) ਅਠ ਅਜਮਾਇਸ਼ਾਂ (ਬਵਦ) ਹੋਵਨ (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਨੂੰ (ਦੀਂ ਦਉਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਸ਼ ਬਵਦ) ਇਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹੋਵੇ ॥ ੧੫ ॥

ਅਜਬਮਾਂਦ ਦਾਨਾਇ ਦਉਰ ਈਂ ਜਵਾਬ ॥

ਸੁਖਨ ਬਾਜ਼ ਦੀਗਰ ਕੁਨਦ ਬਾ ਸਵਾਬ ॥ ੧੬ ॥

ਈਂ ਜਵਾਬ=ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ (ਦਉਰ ਦਾਨਾਇ) ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਅਕਲਵੰਦ ਵਜ਼ੀਰ (ਅਜਬ ਮਾਂਦ) ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਰਹੇ । (ਬ ਸਵਾਬ) ਸਾਬ ਭਲਿਆਈ ਦੇ (ਬਾਜ਼ ਦੀਗਰ ਸੁਖਨ ਕੁਨਦ) ਫੇਰ ਦੂਜਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ॥ ੧੬ ॥

ਬਕਿੰਗਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਦਰੰਗਸ਼ ਗਿਰਿਫਤ ॥

ਜਵਾਬੇ ਸੁਖਨ ਰਾ ਬਰੰਗਸ਼ ਗਿਰਿਫਤ ॥ ੧੭ ॥

(ਬ ਕਿੰਗਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਏ, ਭਾਵ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਇਸਤੇ ਉਤਰ ਦੇਣ ਵਿਚ (ਦਰੰਗਸ਼ ਗਿਰਿਫਤ) ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਕੀਤਾ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਸੁਖਨ ਰਾ) ਬਚਨਾ ਦਾ (ਜਵਾਬੇ) ਉਤਰ ਦੇਣ ਵਿਚ (ਬਰੰਗਸ਼-ਗਿਰਿਫਤ) ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਕੀਤਾ ॥ ੧੭ ॥

ਚਪੋ ਰਾਸਤ ਸ਼ ਕਰਦ ਚਰਖੇ ਜ਼ੁਬਾਂ ॥

ਬਰਾ ਵੁਰਦ ਸੁਖਨੇ ਚੁ ਕੈਬਰ ਕਮਾਂ ॥ ੧੮ ॥

ਸ਼=ਓਹ ਵਜ਼ੀਰ ਆਪਣੀ (ਜ਼ੁਬਾਂ) ਜੀਭ ਨੂੰ (ਚਪੋ ਰਾਸਤ) ਖਬੇ ਸਜੇ (ਚਰਖੇ ਕਰਦ) ਫੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ । ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਚੋਂ ਇਤਨੀ ਜਲਦੀ (ਸੁਖਨੇ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ (ਬਰਾਵੁਰਦ) ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ, (ਚੁ ਕੈਬਰ ਕਮਾਂ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਨਖ ਚੋਂ ਬਾਣ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ॥ ੧੮ ॥

ਕਿ ਏਸ਼ਾਹਿ ਹੁਸ਼ਯਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਮਗਜ਼ ॥

ਚਿਰਾਮੇ ਤੁ ਗੋਈ ਦਰੀਂ ਕਾਰ ਨਗਜ਼ ॥ ੧੯ ॥

ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹਿ=ਜੋ ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੜੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤੇ (ਆਜ਼ਾਦ ਮਗਜ਼) ਨਿਆਰੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ । (ਦਰੀਂ ਕਾਰ ਨਗਜ਼) ਇਸ ਅਸਚਰਜ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਤੁ ਚਿਰਾਮੇ ਗੋਈ) ਆਪ ਨੇ ਕੀ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੧੯ ॥

ਕਸੇਰਾ ਸ਼ਵਦ ਕਾਰ ਈਂ ਦਰ ਜ਼ਮਾਂ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਹਸਤ ਐਬ ਅਸਤ ਜ਼ਾਹਰ ਜਹਾਂ ॥ ੨੦ ॥

(ਈਂ) ਇਸ (ਜਮਾਂ ਦਰ) ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਕਸੇਰਾ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਏਹ ਕਾਰ (ਸ਼ਵਦੇ) ਹੈ (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਏਹ (ਹਸਤ ਐਬ ਅਸਤ) ਅਠ ਪਾਪ ਹੈਂ । ਏਹ ਗਲ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ ਮੇਂ (ਜ਼ਾਹਰ) ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥

{ਤੂੰ ਕਿਸਤਰਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੋ ਅੰਧਾ ਗੁੰਗਾ ਹੋਵੇ ਓਹ ਰਾਜ-ਗਦੀ ਤੋ ਬੈਠੇ}

ਕਿ ਈਂ ਹਸਤ ਐਬੋ ਤੁ ਗੋਈ ਹੁਨਰ ॥

ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ ਹਮਹ ਬਹਰਬਰ ॥ ੨੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਈਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ (ਹਸਤ ਐਬੋ) ਅਠ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਤੁ) ਹੁਨਰ ਕਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਕਿ) ਜੋ (ਏ) ਹੋ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਬਹਰ) ਦਰੀਆਵਾਂ ਤੇ (ਬਰ) ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ॥ ੨੧ ॥

ਨ ਦਰ ਜੰਗ ਪੁਸਤੋ ਨ ਦੁਸ਼ਨਾਮ ਦਾਦ ॥

ਨ ਅੰਗੁਸਤ ਬਰ ਹਰਫ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਿਹਾਦ ॥ ੨੨ ॥

ਨਾ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਜੰਗ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਪੁਸਤੋ) ਪਿਠ ਦਿਤੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ (ਦੁਸ਼ਨਾਮ ਦਾਦ) ਗਾਲ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਰਫਾਂ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ (ਅੰਗੁਸਤ ਨਿਹਾਦ) ਅੰਗੂਠਾ ਰਖਣ ਦਿਤਾ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਚ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ ॥ ੨੨ ॥

ਨ ਆਰਾਮ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨ ਆਜ਼ਾਰ ਦੋਸਤ ॥

ਜਵਾਬੇ ਗਦਾਰਾ ਅਦੂਰਾ ਬ ਪੋਸਤ ॥ ੨੩ ॥

ਆਪ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿਤਾ, ਨਾ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ (ਆਜ਼ਾਰ) ਦੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ । (ਗਦਾਰਾ) ਮੰਗਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਖਾਲੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਤੇ (ਅਦੂਰਾ) ਛਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ (ਬਪੋਸਤ) ਪੋਸਤ ਦੀ ਨਿਆਂਈ ਮਲ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੨੩ ॥

ਨਵੀ ਸਿੰਦਹਰਾ ਜਾ ਨ ਹਰਫੋ ਨਿਹਦ ॥

ਸੁਖਨ ਰਾ ਬ ਹਕ ਜਾਇ ਸ਼ਰਫੋ ਦਿਹਦ ॥ ੨੪ ॥

ਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਐਸੇ ਪੁਰ ਕਰਕੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜੋ (ਨਵੀ ਸਿੰਦਹ ਰਾ) ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਤਾਂਹੀ ਹਰਫ ਲਿਖਨ ਦੀ (ਜਾਨ ਨਿਹਦ) ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਰਖੀ । ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੇ (ਸੁਖਨ ਰਾ) ਬਚਨਾਂ ਤਾਂਹੀ (ਹਕ ਜਾਇ) ਸਚ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਬ)

ਵਿਚ (ਸ਼ਰਫੋ ਦਿਹਦ) ਖਰਚ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਆਪ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਬਚਨ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਓਹ ਸਚਾ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥

ਨ ਉਸਤਾਦ ਰਾ ਦਾਦ ਜਾਏ ਸੁਖਨ ॥

ਫਰਾਮੋਸ਼ਗੀ ਚੂੰ ਬਕਾਰੇ ਕੁਹਨ ॥ ੨੫ ॥

ਉਸਤਾਦ ਦੇ (ਰਾ) ਤਾਂਹੀ ਵੀ ਆਪਨੇ (ਸੁਖਨ ਜਾਇ) ਬਚਨ ਲਿਖਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ (ਨ ਦਾਦ) ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਲੀ (ਕੁਹਨ) ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਅਪਨੇ ਦਿਲ (ਬ) ਚੋਂ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ (ਫਰਾਮੋਸ਼ਗੀ) ਭੁਲਾਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅੰਧੇ ਲੂਲੇ ਗੰਗੇ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇਂਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਜੋ ਅੰਧਾ ਗੰਗਾ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਿਓ ॥ ੨੫ ॥

ਬਰਦ ਮਸਲਿਹਤ ਕਸ ਨ ਦਾਦਨ ਦਿਗਰ ॥

ਬਿਹਸ ਨਾਮ ਓ ਚੂੰ ਤੁ ਗੋਯਦ ਹੁਨਰ ॥ ੨੬ ॥

ਆਪ ਨੇ (ਕਸ ਦੀਗਰ) ਕਿਸੀ ਦੂਜੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ (ਬਰਦ ਮਸਲਿਹਤ ਨ ਦਾਦਨ) ਬੁਰੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। (ਚੂੰ ਤੁ ਹੁਨਰ ਗੋਯਦ) ਜੋ ਗੁਣ ਆਪ ਨੇ ਹੁਨਰ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰੇ ਹੈਂ (ਓ ਨਾਮ ਬਿਹਸ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਣ ਪਾਪ ਰੂਪ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋ ਵਜ਼ੀਰੋ ਜਿਸ ਵਿਚਾਰ ਪਰ ਮੈਨੇ ਅਪਨਾ ਖਿਆਲ ਵਰਨਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਗੂ ਅਜੇ ਓਥੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤਖ ਅੰਧਾ ਗੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੇ ਤਾਂ ਅੰਤੀਵ ਭਾਵ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦੇਣੀ ਕਹੀ ਹੈ ॥ ੨੬ ॥

ਸੋ ਅਗਲੇ ਬੈਂਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ:-

ਨ ਬੀਨਦ ਦਿਗਰ ਜਨ ਬ ਚਸਮੇ ਖੁਦਸ ॥

ਨ ਬਦਕਾਰ ਕਸ ਕਰਦ ਨਜ਼ਰੇ ਬਦਸ ॥ ੨੭ ॥

(ਖੁਦਸ) ਸਾ ਅਪਨੇ (ਚਸਮੇ) ਨੇਤਰਾਂ (ਬ) ਸਾਬ (ਦਿਗਰ ਜਨ) ਦੂਜੇ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਖੋਟੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਨਾ (ਬੀਨਦ) ਵੇਖੋ। ਅਤੇ (ਕਸਬਦਕਾਰ) ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅਪਨੀ (ਨਜ਼ਰੇ) ਨਿਗਾਹ ਨੂੰ (ਬਦਸ) ਬੁਰੀ ਨ (ਕਰਦ) ਕਰੋ ॥੨੭॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਕਸ ਬਰ ਨ ਹਰਫੇ ਹਰਾਮ ॥

ਨਿਗਹ ਦਾਸਤ ਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਯਜ਼ਦਾਂ ਮੁਦਾਮ ॥ ੨੮ ॥

(ਕਸ) ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਰਾਮ ਹਰਫ (ਬਰ) ਉਪਰ ਅਪਨੀ (ਨਜ਼ਰ) ਨਿਗਾਹ ਨ (ਕਰਦ) ਕਰੇ। ਅਪਨੀ ਨਿਗੂ (ਯਜ਼ਦਾਂ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਮੁਦਾਮ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ (ਦਾਸਤ) ਰਖੋ ॥ ੨੮ ॥

ਨਜ਼ਰ ਰਾ ਬਬਦਕਾਰ ਦੀਗਰ ਬਬਸਤ ॥

ਸ਼ਨਾਸੀ ਤੁ ਤਹਕੀਕ ਓ ਕੋਰ ਹਸਤ ॥ ੨੯ ॥

(ਦੀਗਰ ਬਬਦਕਾਰ) ਦੂਜੇ ਦੀ ਖੋਟੀ ਕਾਰ ਮੇਂ ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ (ਬਬਸਤ) ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੇ। (ਤੁ ਤਹਕੀਕ) ਤੁਸੀ ਨਿਸਚੇ ਕਰਕੇ (ਸ਼ਨਾਸੀ) ਪਛਾਨਣਾ ਕਰੋ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ (ਕੋਰ ਹਸਤ) ਅੰਧਾ ਹੈ ॥ ੨੯ ॥

ਕਦਮ ਰਾ ਨ ਦਾਰਦ ਬਬਦਕਾਰ ਕਾਰ ॥

ਨ ਦਰ ਜੰਗ ਪਸ ਪਾਉ ਪੁਸ਼ਤੇ ਬਰਾਰ ॥ ੩੦ ॥

(ਕਦਮ ਰਾ) ਪੈਰਾਂ ਤਾਂਹੀ (ਬਬਦਕਾਰ) ਖੋਟੀ ਕਾਰ (ਕਾਰ) ਕਰਨ ਵਿਚ (ਨ ਦਾਰਦ) ਨ ਰਖਨਾ ਕਰੇ। (ਬਰਾਰ) ਬਲ ਦਾ ਆਲਾ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਮੇ ਹੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਅੰਦਰ (ਪੁਸ਼ਤੇ) ਪਿਠ ਦੇਕੇ (ਨ ਪਸ ਪਾਉ) ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਨ ਪਾਵੇ ॥੨੦॥

ਨ ਦਰ ਕਾਰ ਦੁਜਦੀ ਨ ਦਿਲ ਬਿਸ਼ਕਨੀ ॥

ਨ ਖਾਨਹ ਖੁਮਰਬਾਜ਼ ਨਹ ਰਹ ਜ਼ਨੀ ॥ ੩੧ ॥

(ਦੁਜਦੀ) ਚੋਰੀ ਦੀ ਕਾਰ ਅੰਦਰ ਨ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਨਾਹੀ ਕਿਸੀ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ (ਬਿਸ਼ਕਨੀ) ਢਾਹਵੇ। ਨਾਹੀ (ਖੁਮਰ ਬਾਜ਼) ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ (ਖਾਨਹ) ਘਰ (ਬ) ਵਿਚ ਜਾਵੇ। (ਨਹ ਰਹ ਜ਼ਨੀ) ਨਾਹੀ ਰਸਤੇ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ॥ ੩੧ ॥

ਬਨਾਕਸ ਦੁਆਏ ਨ ਗੋਯਦ ਸੁਖਨ ॥

ਬਖਾਹਸ਼ ਖਰਾਸ਼ੀ ਨ ਜੋਈ ਸੁਖਨ ॥ ੩੨ ॥

(ਬਨਾਕਸ) ਖਾਲੀ (ਦੁਆਏ) ਅਸੀਰ ਵਾਦਾਂ ਦੇਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ (ਨ ਗੋਯਦ ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਨ ਕਵੇ। (ਬ ਖਾਹਸ਼) ਵਿਚ ਇਛਾ ਦੇ (ਖਰਾਸ਼ੀ) ਛਿਲਨ ਵਾਲੇ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ (ਜੋਈ) ਢੂੰਡੇ ॥ ੩੨ ॥

ਬਬਦਕਾਰ ਕਸ ਦਰ ਨ ਦਾਦੰਦ ਪਾਇ ॥

ਕਿ ਓ ਪਾਇ ਲੰਗ ਅਸਤੁ ਗੋਈ ਬਜਾਇ ॥ ੩੩ ॥

(ਕਸ ਬਬਦਕਾਰ) ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁਰੀ ਕਾਰ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਨ ਦਾਦੰਦ ਪਾਇ) ਨ ਰਖਨਾ ਕਰੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ (ਕਿ) ਜੋ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਪੈਰਾਂ ਸੇ ਲੰਗਾ (ਗੋਈ) (ਅਸਤ) ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਬਜਾਇ) ਪ੍ਰਗਟ ॥ ੩੩ ॥

ਬ ਦੁਜਦੀ ਮਤਾਰਾ ਨ ਅਲੂਦਹ ਦਸਤ ॥

ਬ ਖੁਰਸ਼ੇ ਹਰਾਮੇ ਕੁਸ਼ਾਯਦ ਨ ਦਸਤ ॥ ੩੪ ॥

(ਬਦੁਜ਼ਦੀ) ਚੋਰੀ ਦੀ (ਮਤਾਰਾ) ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਅਪਨੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਨੂੰ
(ਅਲੂਦਹ) ਗੰਦਾ ਨ ਕਰੇ । (ਬ ਖੁਰਸ਼ੇ ਹਰਾਮ) ਹਰਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ (ਦਸਤ)
ਹਥਾਂ ਨੂੰ ਨ (ਕੁਸਾਯਦ) ਖੋਲੇ ॥ ੩੪ ॥

ਬਖੁਦ ਦਸਤ ਖਾਹੰਦ ਨ ਗੀਰੰਦ ਮਾਲ ॥

ਨ ਰਇਯਤ ਖਰਾਸੀ ਨ ਆਜਜ਼ ਜਵਾਲ ॥ ੩੫ ॥

(ਖਾਹੰਦ) ਇਛਾ ਕਰਕੇ (ਖੁਦ ਦਸਤ) ਆਪਣੇ ਹਥਾਂ ਸੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਾਲ ਨੂੰ
ਨ (ਗੀਰੰਦ) ਫੜੇ । ਨਾ ਰਈਅਤ ਨੂੰ (ਖਰਾਸੀ) ਛਿਲਨਾ ਕਰੇ ਨਾਹੀਂ (ਆਜ਼ਜ
ਜਵਾਲ) ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪੀੜਾ ਦੇਵੇ ॥ ੩੫ ॥

ਦਿਗਰ ਜਨ ਨ ਖੁਦ ਦਸਤ ਅੰਦਾਖਤਨ ॥

ਰਈਯਤ ਖੁਲਾਸਹ ਨ ਬਰ ਤਾਖਤਨ ॥ ੩੬ ॥

(ਦਿਗਰ ਜਨ) ਦੂਜੇ ਦੀ ਔਰਤ ਉਪਰ (ਖੁਦ ਦਸਤ) ਅਪਨੇ ਹਥ ਨੂੰ ਨ
(ਅੰਦਾਖਤਨ) ਡਾਲੇ । ਰਈਅਤ ਨੂੰ (ਖੁਲਾਸਹ) ਸੁਖੀ ਜਾਨਕੇ ਉਸਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ
(ਤਾਖਤਨ) ਚੜ੍ਹਾਈ ਨ ਕਰੇ ॥ ੩੬ ॥

ਬਖੁਦ ਦਸਤ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨ ਅਲੂਦਹ ਕਰਦ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਸ਼ਾਹਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਰਾਵੁਰਦ ਗਰਦ ॥ ੩੭ ॥

(ਖੁਦ ਦਸਤ) ਅਪਣੇ ਹਥਾਂ ਨੂੰ (ਰਿਸ਼ਵਤ) ਵਡੀ ਲੈਕੇ (ਅਲੂਦਹ) ਗੰਦਾ ਨ
ਕਰੇ । (ਕਿ ਅਜ਼ ਸ਼ਾਹਿ ਦੁਸ਼ਮਨ) ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਬਰਾਵੁਰਦ) ਉਪਰ
ਲਿਆਵੇ (ਗਰਦ) ਘਟੇ ਨੂੰ ॥ ੩੭ ॥

ਨ ਜਾਏ ਅਦੂਰਾ ਦਿਹਦ ਵਕਤ ਜੰਗ ॥

ਬੁਬਾਰਸ਼ ਦਿਹਦ ਤੇਗ ਤਰਕਸ਼ ਖਤੰਗ ॥ ੩੮ ॥

ਜੰਗ ਦੇ ਵਕਤ (ਅਦੂਰਾ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਜਾਏ) ਜਗਾਂ ਨ (ਦਿਹਦ)
(ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੀ (ਤਰਕਸ਼) ਭਥਿਆਂ ਚੋਂ ਤੀਰਾਂ ਦੀ (ਬੁ ਬਾਰਸ਼) ਵਰਖਾ
(ਦਿਹਦ) ॥ ੩੮ ॥

ਨ ਰਾਮਸ਼ ਦਿਹਦ ਅਸਪ ਰਾ ਵਕਤ ਕਾਰ

ਨ ਜਾਯਸ਼ ਅਦੂਰਾ ਦਿਹਦ ਦਰ ਦਿਯਾਰ ॥ ੩੯ ॥

(ਵਕਤ ਕਾਰ) ਵੱਲੇ ਜੁਧ ਦੇ (ਅਸਪ ਰਾ) ਘੋੜਿਆ ਤਾਂਹੀ (ਰਾਮਸ਼)
ਅਰਾਮ ਨ ਦੇਵੇ । (ਦਿਯਾਰ) ਵਲੈਤ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਅਦੂਰਾ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ
(ਜਾਯਸ਼) ਜਗ੍ਹਾਂ ਨਾ ਦੇਵੇ ॥ ੩੯ ॥

ਕਿ ਬੇ ਦਸਤ ਓ ਹਸਤ ਗੋ ਪੁਰ ਹੁਨਰ ॥

ਬ ਅਲੂਦਗੀ ਦਰ ਨ ਬਸਤਨ ਕਮਰ ॥ ੪੦ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਓਹ ਪੁਰਸ਼ (ਦਸਤ ਬੇ) ਹਥਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ (ਪੁਰ) ਪੂਰਨ ਹੁਨਰ ਵਾਲਾ (ਗੋ ਹਸਤ) ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । (ਬ ਅਲੂਦਗੀ) ਗੰਦੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਲੈਣ (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਅਪਨੇ ਲਕ ਨੂੰ ਨ (ਬਸਤਨ) ਬੰਨ੍ਹੇ ॥ ੪੦ ॥

ਨ ਗੋਯਦ ਕਸੇ ਬਦ ਸੁਖਨ ਜੀ ਜੁਬਾਨ ॥

ਕਿ ਓ ਬੇ ਜੁਬਾਨਸਤ ਜਾਹਰ ਜਹਾਨ ॥੪੧॥

(ਜੀਂ ਜੁਬਾਨ) ਈਂ ਜੁਬਾਨ ਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ (ਬਦ) ਬੁਰਾ ਸੁਖਨ ਨ (ਗੋਯਦ) ਕਹੇ । (ਕਿ) ਜੋ ਓਹ ਪੁਰਸ਼ ਜਹਾਨ ਮੇ (ਜਾਹਰ) ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੀ ਜੁਬਾਨ ਸੇ (ਬੇ) ਰਹਿਤ ਕਥਨ ਕੀਤਾ (ਅਸਤ) ਹੈ ॥ ੪੧ ॥

ਸੁਨੀਦਨ ਨ ਬਦ ਸੁਖਨ ਕਸਰਾ ਬਗੋਸ਼ ॥

ਕਿ ਓ ਹਸਤ ਬੇ ਗੋਸ਼ ਗੋਈ ਬਹੋਸ਼ ॥ ੪੨ ॥

(ਗੋਸ਼) ਕੰਨਾਂ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਕਸਰਾ) ਕਿਸੇ ਦਾ (ਬਦ ਸੁਖਨ ਬੁਰਾ ਬਚਨ ਨ (ਸੁਨੀਦਨ) ਸੁਨੇ (ਕਿ) ਜੋ ਜੋ ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ (ਗੋਸ਼) ਕੰਨਾ ਤੋਂ (ਬੇ) ਰਹਿਤ (ਗੋਈ ਹਸਤ) ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਬਹੋਸ਼) ਵਿਚ ਹੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ॥ ੪੨ ॥

ਕਿ ਪਸ ਪਰਦਹ ਚੁਗਲੀ ਸੁਨੀਦਨ ਨ ਕਸ ॥

ਵਜਾਂ ਖੁਦ ਸੁਨਾਸੀ ਕਿ ਗੋਈ ਸੁਹਸ ॥ ੪੩ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਪਰਦਹ) ਪੜਦੇ ਦੇ (ਪਸ) ਪਿਛੇ (ਕਸ) ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨੂੰ ਨ (ਸੁਨੀਦਨ) ਸੁਨਣਾ ਕਰੇ (ਵਜਾਂ) ਉਸਨੂੰ (ਖੁਦ) ਆਪ ਤੁਸੀਂ (ਸੁਨਾਸੀ) ਪਛਾਨੇ (ਕਿ) ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਮੈਂ (ਸੁਹਸ ਗੋਈ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ॥ ੪੩ ॥

ਕਸੇ ਕਾਰ ਬਦਰਾਂ ਨ ਗੀਰੰਦ ਬੋਇ ॥

ਕਿ ਓ ਹਸਤ ਬੇ ਬੀਨੀਓ ਨੇਕ ਖੋਇ ॥ ੪੪ ॥

(ਕਸੇ) ਕਿਸੇ ਦੀ (ਬਦਰਾ ਕਾਰ) ਬੁਰੀ ਕਾਰ ਦੀ (ਬੋਇ) ਖੂਸ਼ਬੂ ਨ (ਗੀਰੰਦ) ਲੈਣਾ ਕਰੇ (ਕਿ) ਜੋ ਓਹ (ਨੇਕ ਖੋਇ) ਚੰਗੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ (ਬੀਨੀਓ) ਨਕ ਤੋਂ (ਬੇ) ਬਿਨਾ ਕਿਹਾ (ਹਸਤ) ਹੈ ॥ ੪੪ ॥

ਨ ਹਉਲੇ ਦਿਗਰ ਹਸਤ ਜੁਜਬਾ ਖੁਦਾਇ ॥

ਕਿ ਹਿੰਮਤ ਵਰਾਂ ਰਾ ਦਰਾਰਦ ਜਿ ਪਾਇ ॥ ੪੫ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਤੋਂ (ਜੁਜਬਾ) ਸਿਵਾਹ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੇ ਦਾ (ਹਉਲੇ) ਖੌਫ ਨਹੀਂ (ਹਸਤ) ਹੈ । ਅਤੇ (ਕਿ) ਜੋ ਅਪਨੇ (ਪਾਇ) ਪੈਰਾਂ (ਜਿ) ਸੇ (ਹਿੰਮਤ ਵਰਾਂ) ਬਲ ਵਾਲਿਆਂ (ਰਾ) ਤਾਂਹੀ ਘਟੇ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਆਰਦ) ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ॥੪੫॥

ਬਹੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਹਮਹ ਵਕਤ ਜੰਗ ॥

ਕਿ ਕੋਸ਼ ਕੁਨਦ ਪਾਇ ਬ ਤੀਰੇ ਤੁਫੰਗ ॥ ੪੬ ॥

(ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਜੰਗ ਦੇ ਵਕਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਅੰਦਰ (ਆਮਦ) ਆਵੇ ।
(ਕਿ) ਜੋ (ਪਾਇ ਬ) ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਤੀਰਾਂ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੇ ਦਲੋਣ ਦੀ (ਕੋਸ਼ ਕੁਨਦ)
ਚਲਾਕੀ ਕਰੇ ॥ ੪੬ ॥

ਕਿਸ ਦਰਕਾਰ ਇਨਸਾਫ ਓ ਹਿੰਮਤ ਅਸਤ ॥

ਕਿ ਦਰ ਪੇਸ਼ ਗੁਰਬਾਇਓ ਆਜਜ ਅਸਤ ॥ ੪੭ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਇਨਸਾਫ) ਨਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰ (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਓਹ (ਹਿੰਮਤ
ਅਸਤ) ਉਦਮ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ । (ਕਿ) ਜੋ (ਗੁਰਬਾਇਓ) ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ (ਦਰਪੇਸ)
ਅਗੇ (ਆਜਜ ਅਸਤ) ਗਰੀਬ ਹੋਵੇ ॥ ੪੭ ॥

ਨ ਹੀਲਹ ਕੁਨਦ ਵਕਤ ਦਰ ਕਾਰਜਾਰ ॥

ਨ ਹੈਬਤ ਕੁਨਦ ਦੁਸ਼ਮਨਾ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥ ੪੮ ॥

(ਕਾਰਜਾਰ) ਜੁਧ ਦੇ ਵਕਤ ਅੰਦਰ (ਹੀਲਹ) ਬਹਾਨਾ ਨ (ਕੁਨਦ) ਕਰੇ ।
(ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਅਨਗਿਨਤ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਤੋਂ (ਹੈਬਤ) ਖੌਫ ਨ (ਕੁਨਦ) ਕਰੇ ॥ ੪੮ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਜ਼ੀ ਹਸਤ ਗਾਜ਼ੀ ਬਵਦ ॥

ਬ ਕਾਰੇ ਜਹਾਂ ਰਜ਼ਮ ਸਾਜ਼ੀ ਕੁਨਦ ॥ ੪੯ ॥

(ਜੀ) ਇਨ੍ਹਾਂ (ਹਸਤ) ਅਠ ਗੁਨਾਂ ਸੇ ਪੂਰਨ (ਹਰਾਂ ਕਸਕਿ) ਜੋ ਕੋਈ
(ਗਾਜ਼ੀ) ਸੂਰਮਾ (ਬਵਦ) ਹੋਵੇ । ਅਤੇ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ
(ਰਜ਼ਮ) ਜੁਧ ਨੂੰ (ਸਾਜ਼ੀ ਕੁਨਦ) ਸਾਜਨਾ ਕਰੇ ॥ ੪੯ ॥

ਕਸੇਰਾ ਕਿ ਏੀ ਕਾਰ ਆਯਦ ਪਸੰਦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਸਦ ਜਹਾਂ ਅਰਜ ਮੰਦ ॥ ੫੦ ॥

ਹੇ ਵਜ਼ੀਰੋ=(ਕਸੇ ਰਾ ਕਿ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਬੀ) ਏਹ ਮੇਰੀ ਕਹੀ
ਹੋਈ ਕਾਰ ਪਸੰਦ ਆਵੇ । (ਵਜ਼ਾਂ) ਓਹ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ (ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਸਦ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਅਗੇ ਸਾਰਾ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ (ਅਰਜ ਮੰਦ) ਅਰਜਾਂ ਦੇ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਵਾ ਓਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਵੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜਾਂ ਦੇ
ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ॥ ੫੦ ॥

ਸੁਨੀਦ ਏੀਂ ਸੁਖਨ ਦਉਰ ਦਾਨਾ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਕਿ ਆਕਲ ਸੁਨਾਸ ਅਸਤ ਪੋਜ਼ਸ ਪਜ਼ੀਰ ॥੫੧॥

(ਦਉਰ) ਜਮਾਨੇ ਦੇ (ਦਾਨਾ) ਅਕਲਵੰਦ ਵਜੀਰਾਂ ਨੇ (ਈਂ) ਇਸ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨ ਨੂੰ (ਸੁਨੀਦ) ਸੁਨਣਾ ਕੀਤਾ । (ਕਿ) ਜੋ ਅਕਲ ਦੇ (ਸ਼ਨਾਸ) ਪਛਾਨਣ ਵਾਲੇ ਤੇ (ਪੋਜਸ) ਅਰਜਾਂ ਦੇ (ਪਜ਼ੀਰ ਅਸਤੁ) ਪੁਚਾਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ॥ ੫੧ ॥

ਕਸੇਰਾ ਸ਼ਨਾਸਦ ਬ ਅਕਲੇ ਬਿਹੀ ॥

ਮਰੋਰਾ ਬਿਦਿਹ ਤਾਜੁ ਤਖਤੋ ਮਹੀ ॥ ੫੨ ॥

ਹੇ ਵਜੀਰੋ (ਬ ਅਕਲੇ) ਅਕਲ ਦੇ ਨਾਲ (ਕਸੇ ਰਾ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਤੁਸੀਂ (ਬਿਹੀ) ਬੇਹਤਰ ਭਾਵ ਚੰਗਾ (ਸ਼ਨਾਸਦ) ਪਛਾਣੋ । ਇਸ (ਮਹੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਤਖਤ ਦੇ (ਤਾਜ) ਛੱਤਰ (ਮਰੋ ਰਾ) ਮਾ ਕਨੀਏ ਮੇਰਾ ਓਰਾ ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਬਿਦਿਹ) ਦੇ ਦਿਉ ॥ ੫੨ ॥

ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਓਰਾ ਮਹੀ ਤਖਤ ਤਾਜ ॥

ਗਰ ਓਰਾ ਸ਼ਨਾਸੀ ਰਈਯਤ ਨਿਵਾਜ ॥ ੫੩ ॥

(ਓਰਾ) ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਮਹੀਂ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਤਖਤ ਤੇ (ਤਾਜ) ਛੱਤਰ (ਬਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ ਦਿਉ । (ਗਰ) ਅਗਰ, ਜੇਕਰ (ਓਰਾ) ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਰਈਅਤ ਦੇ (ਨਿਵਾਜ) ਵਡਿਆਣ ਵਾਲਾ (ਸ਼ਨਾਸੀ) ਪਛਾਣੋ ॥ ੫੩ ॥

ਬਹੈਰਤ ਦਰਾਮਦ ਬਪਿਸਰਾਂ ਚਹਾਰ ॥

ਕਸੇ ਗੋਇ ਗੀਰਦ ਹਮਹ ਵਕਤ ਕਾਰ ॥ ੫੪ ॥

ਇਸਤਰਾਂ ਨੀਤੀ ਦੀ ਗਲ ਸੁਣਕੇ, (ਚਹਾਰ ਬਪਿਸਰਾਂ) ਚਾਰੇ ਲੜਕੇ (ਬ ਹੈਰਤ) ਵਿਚ ਹੈਰਾਨਗੀ ਦੇ (ਦਰਾਮਦ) ਆਏ ਤੇ ਸੱਚਦੇ ਹਨ, ਕਿ (ਕਸੇ) ਕੌਣ ਇਹ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ (ਗੋਇ) ਖਿਦੂ ਦੀ ਬਾਜੀ ਨੂੰ (ਗੀਰਦ) ਪਕੜੇਗਾ । (ਹਮਹ ਵਕਤ ਕਾਰ) ਤਮਾਮ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ॥ ੫੪ ॥

{ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਏਹ ਗੁਣ ਹੈਨ ਨਹੀਂ };

ਹਰਾਂਕਸਕਿਰਾ ਅਕਲ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥

ਬਕਾਰੇ ਜਹਾਂ ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥ ੫੫ ॥

(ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਰਾ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਅਕਲ (ਯਾਰੀ) ਮਿਤ੍ਰਤਾ (ਦਿਹਦ) ਦੇਂਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ (ਕਾਮਗਾਰੀ) ਮੁਰਾਦ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ॥ ੫੫ ॥

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ:-

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਿਚਾਰਕੇ ਵੇਖ, ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਰ ਅੰਤਮ ਸਮਾ ਆਇਆ ਵੇਖਕੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵਜੀਰਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਰਾਜ-ਗਦੀ

ਪਰ ਕਿਸਨੂੰ ਬਠਾਈਏ । ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਨਕ ਅਖਾਂ ਹਥ ਪੈਰ ਆਦਿਕ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਜਮਾਨੇ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹੋਵੇ । ਅਕਲਵੰਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸੁਭ ਰਾਜ ਨੀਤਕ ਸਿਖਿਆ ਸੁਣਕੇ ਚਾਰੇ ਪੁਤਰ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਲਾਭਦਾਇਕ ਗੁਣ ਕਹੇ ਹਨ ਓਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਭੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਨ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਭਾਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ।

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਚਾਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਅਫਸੋਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਐਸੇ ਤੈਨੂੰ ਭੀ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਬੜਿਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਗਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਤਨੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸਮਝਾਕੇ ਅਬ ਦਸਮੋਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹੈ—

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਰੰਗ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰ ਅਸਤ ਦਰ ਵਕਤ ਜੰਗ ॥ ੫੬ ॥

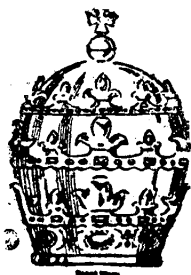
ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ (ਸਬਜ਼ ਰੰਗ) ਨਾਮ ਦਾ (ਸਾਗਰੇ) ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦਿਓ ਜੋ ਕਾਮ ਆਦਕਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਦੇ ਵਕਤ ਅੰਦਰ (ਮਾਰਾ) ਮੇਰੇ ਡਾਂਹੀ (ਬਕਾਰ ਅਸਤ) ਲਾਇਕ ਹੈ ॥ ੫੬ ॥

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਨੈਨ ਪਾਨ ॥

ਕੁਨਦ ਪੀਰ ਸਦ ਸਾਲਹ ਰਾ ਨਉਜਵਾਨ ॥ ੫੭ ॥ ੩ ॥

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਓਹ ਨਾਮ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ (ਸਾਗਰੇ) ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦੇਉ ਜੋ ਪ੍ਰਤਖ ਨੇਤਰਾਂ ਵਾ ਬੁਧੀ ਰੂਪ ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਨ ਚੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਜੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ (ਸਦ ਸਾਲਹ) ਸੌ ਸਾਲ ਦੇ (ਪੀਰ) ਬੁਢੇ ਤਾਂਹੀ ਨੌ-ਜੁਆਨ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੫੭ ॥ ੩ ॥

ਤੀਜੀ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ ॥

❧ ਹਿਕਾਯਤ ਚੌਥੀ ਚਲੀ ❧

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਕਿ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੰਦ ਅਸਤੁ ਰਾਜ਼ਕ ਰਹੀਮ ॥

ਰਹਾਈ ਦਿਹੋ ਰਹਿ ਨੁਮਾਏ ਕਰੀਮ ॥ ੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ (ਦਿਹੰਦ ਅਸਤ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਾਜ਼ਕ) ਭੇਦ ਦੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਹੀਮ) ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਹਾਈ ਦਿਹੋ) ਖਲਾਸੀ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਹਿ ਨੁਮਾਏ) ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕਰੀਮ) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਦਿਲ ਅਫਜ਼ਾਇ ਦਾਨਸ਼ ਦਿਹੋ ਦਾਦਗਰ ॥

ਰਜ਼ਾ ਬਖਸ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੋ ਹਰ ਹੁਨਰ ॥ ੨ ॥

ਦਿਲ ਦੇ (ਅਫਜ਼ਾਇ) ਵਧਾਨ ਵਾਲਾ, (ਦਾਨਸ਼) ਦਨਾਈ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਤੇ (ਦਾਦਗਰ) ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਜ਼ਾ) ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ (ਹਰ) ਤਮਾਮ ਹੁਨਰਾਂ ਸੇ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੨ ॥
ਇਤਨਾਂ ਮੰਗਲ ਕਰਕੇ ਅਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ:—

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦਮ ਯਕੇ ਨੇਕ ਜ਼ਨ ॥

ਚੁ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਕੱਦੇ ਬ ਜੋਏ ਚਮਨ ॥ ੩ ॥

(ਯਕੇ ਨੇਕ ਜ਼ਨ) ਇਕ ਚੰਗੀ ਔਰਤ ਦੀ (ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦਮ) ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਹੈ। (ਜੋਏ) ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਡੇ (ਬ) ਉਪਰ ਜੋ (ਚਮਨ) ਬਾਗ ਹੈ ਉਸ ਬਾਗ ਦੇ (ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ) ਸਰੂ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਜਿਸ ਔਰਤ ਦਾ (ਕਦੇ) ਕਦ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਰੂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਲੰਬੀ ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਕਿ ਓਰਾ ਪਦਰ ਰਾਜਹੇ ਉਤਰ ਦੇਸ਼ ॥

ਬਸ਼ੀਰੀਂ ਜ਼ੁਬਾਂ ਹਮ ਚੁ ਇਖਲਾਸ ਕੇਸ਼ ॥ ੪ ॥

(ਕਿ ਓਰਾ) ਜੋ ਉਸਦਾ (ਪਦਰ) ਬਾਪ ਉਤਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ। (ਬ) ਸਾਬ (ਸ਼ੀਰੀਂ) ਮਿਠਾਸਤਾ ਦੇ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੈ। (ਹਮ) ਭੀ (ਚੁ) ਐਸੇ ਹੀ

(ਕੇਸ) ਧਰਮ ਦਾ (ਇਖਲਾਸ) ਪਿਆਰਾ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਕਿ ਆਮਦ ਬਰਾਏ ਹਮਹ ਗੁਸਲ ਗੰਗ ॥

ਚੁ ਕੈਬਰ ਕਮਾਂ ਹਮ ਚੁ ਤੀਰੇ ਤੁਫੰਗ ॥ ੫ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਗੰਗਾ ਪਰ (ਗੁਸਲ) ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਦੇ (ਬਰਾਏ) ਵਾਸਤੇ (ਆਮਦ) ਆਏ। (ਕਮਾਂ) ਧਨਖਾਂਚੇ (ਕੈਬਰ) ਬਾਨਾਂ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ (ਹਮ) ਭੀ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ (ਤੀਰੇ) ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਛੇਤੀ ਆਏ ॥ ੫ ॥

ਹਮੀ ਖਾਸਤ ਕਿ ਓਰਾ ਸੁਯੰਬਰ ਕੁਨਮ ॥

ਕਸੇ ਈਂ ਪਸੰਦ ਆਯਦ ਓਰਾ ਦਿਹਮ ॥ ੬ ॥

(ਹਮੀ) ਭੀ (ਖਾਸਤ) ਚਾਹਿਆ (ਕਿ) ਜੋ (ਓਰਾ) ਉਸ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਦਾ ਸੁਯੰਬਰ ਕਰਾਂ। (ਕਸੇ) ਜੋ ਕੋਈ (ਈਂ) ਇਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗਾ, ਓਹੀ ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਵਾਹ (ਦਿਹਮ) ਦੇਵਾਂਗਾ ॥ ੬ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਸੁਖਨ ਦੁਖਤਰੇ ਨੇਕਤਨ ॥

ਕਸੇ ਤੋ ਪਸੰਦ ਆਯਦ ਓਰਾ ਬਕੁਨ ॥ ੭ ॥

ਰਾਜਾ ਨੇ (ਸੁਖਨ ਬਿਗੋਯਦ) ਬਚਨ ਕਿਹਾ ਹੇ (ਨੇਕ) ਚੰਗੇ ਤਨ ਵਾਲੀ (ਦੁਖਤਰੇ) ਬੇਟੀ (ਕਸੇ) ਜੋ ਕੋਈ (ਤੋ) ਤੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਅਵੇ (ਓਰਾ) ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਤੂੰ (ਬਕੁਨ) ਕਰ ਲੈ ॥ ੭ ॥

ਨਿਸ਼ਾਦੰਦ ਬਰ ਕਾਖ ਓ ਹਫਤ ਖਨ ॥

ਚੁ ਮਾਹੇ ਮਹੀ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ ॥ ੮ ॥

(ਹਫਤ ਖਨ) ਸਤਾਂ ਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲੀ (ਕਾਖ) ਅਟਾਰੀ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ (ਨਿਸ਼ਾਦੰਦ) ਬਠਾਯਾ। ਜੋ ਲੜਕੀ (ਮਹੀ) ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਦੇ (ਮਾਹੇ) ਚੰਦਮਾ ਅਤੇ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਦਹਾਨੇ ਦੁਹਲਰਾ ਦਹਨ ਬਰ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥

ਜਵਾਬੇ ਸੁਖਨ ਰਾ ਉਜ਼ਰ ਬਰ ਨਿਹਾਦ ॥ ੯ ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਕੇ ਵਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵਜਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ (ਦੁਹਲਰਾ) ਢੋਲਾਂ ਦੇ (ਦਹਾਨੇ) ਮੂੰਹ (ਬਰ) ਉਪਰੋਂ (ਦਹਨ ਕੁਸ਼ਾਦ) ਪੜਦੇ ਖੋਲੇ ਭਾਵ ਖੂਬ ਵਾਜੇ ਵਜਾਏ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਪਨੇ (ਸੁਖਨ ਰਾ) ਬਚਨ ਦਾ (ਜਵਾਬ) ਉਤਰ ਲੈਨ ਦਾ (ਉਜ਼ਰ) ਭਾਰ ਲੜਕੀ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਿਹਾਦ)

ਰਖਿਆ ॥ ੯ ॥

ਕਿ ਈਂ ਰਾਜਹੇ ਰਾਜਹਾ ਬੇਸੁਮਾਰ ॥

ਕਿ ਵਕਤੇ ਤਰਦਦ ਬਿਆਮੁਖਤਹ ਕਾਰ ॥ ੧੦ ॥

(ਕਿ ਈਂ) ਜੋ ਏਹ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ (ਹਾ) ਬੜੇ ਰਾਜੇ (ਬੇਸੁਮਾਰ) ਅਨਗਿਨਤ ਆਏ ਹੈਂ । (ਕਿ ਤਰਦਦ) ਜੋ ਜੰਗ ਦੇ ਵਕਤ (ਬ) ਉਪਰ (ਆਮੁਖਤਹ ਕਾਰ) ਪੁਖਤਾ ਕਾਰ ਹਨ ॥ ੧੦ ॥

ਕਸੇ ਤੋ ਪਸੰਦ ਆਯਦਤ ਈਂ ਜਮਾਂ ॥

ਵਜਾਂ ਪਸ ਬਦਾਮਾਦੀ ਆਯਦ ਹੁਮਾਂ ॥ ੧੧ ॥

(ਈਂ ਜਮਾਂ) ਇਸ ਜਮਾਨੇ, ਭਾਵ ਸਮੇਂ ਵਿਚ (ਕਸੇ ਤੋ ਪਸੰਦ ਆਯਦਤ) ਜੋ ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਵੇ । (ਵਜਾਂ ਪਸ) ਉਸ ਸੇ ਪਿਛੇ (ਹੁਮਾਂ) ਓਹ ਮੇਰਾ (ਦਾਮਾਦੀ ਆਯਦ) ਜਵਾਈ ਹੋਕੇ ਆਵੇ ॥ ੧੧ ॥

ਨੁਮਾਦੰਦ ਬ ਓ ਰਾਜਹਾਂ ਬੇਸੁਮਾਰ ॥

ਪਸੰਦਸ ਨਿਯਾਮਦ ਕਸੇ ਕਾਰ ਬਾਰ ॥ ੧੨ ॥

(ਓ) ਉਸ ਲੜਕੀ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ ਹੋਕੇ ਪਿਤਾ ਨੇ (ਬੇਸੁਮਾਰ) ਅਨਗਿਨਤ ਹੀ ਰਾਜੇ (ਨੁਮਾਦੰਦ) ਦਿਖਾਏ । ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਪਣੇ (ਕਾਰ ਬਾਰ) ਕੰਮ ਦੇ ਲਾਇਕ (ਕਸੇ ਪਸੰਦਸ ਨਿਯਾਮਦ) ਕੋਈ ਭੀ ਪਸੰਦ ਨ ਆਇਆ ॥ ੧੨ ॥

ਹਮ ਆਖਰ ਯਕੇ ਰਾਜਹੇ ਸੁਭਟਸਿੰਘ ॥

ਪਸੰਦ ਆਮਦਸ ਹਮ ਚੁ ਗੁਰਰਾ ਨਿਹੰਗ ॥ ੧੩ ॥

(ਹਮ) ਭੀ (ਆਖਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ (ਯਕੇ ਰਾਜਹੇ) ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਰਕੇ । (ਪਸੰਦ ਆਮਦਸ) ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਜੋ (ਹਮ) ਭੀ (ਗੁਰਰਾ) ਭਾਰੀ (ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮੇ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ । ਵਾ ਜੋ ਗੁਰਰਾ ਕਹੀਏ ਭਾਰੀ ਨਿਹੰਗ ਕਹੀਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੧੩ ॥

ਹਮਹ ਉਮਦਹੇ ਰਾਜਹਾ ਪੇਸ਼ ਖਾਂਦ ॥

ਜੁਦਾ ਬਰ ਜੁਦਾ ਦੌਰ ਮਜਲਸ ਨਿਸ਼ਾਂਦ ॥ ੧੪ ॥

(ਹਮਹ ਉਮਦਹੇ ਰਾਜਹਾ) ਤਮਾਮ ਚੰਗੇ ਰਾਜੇ ਅਪਣੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ (ਖਾਂਦ) ਬੁਲਾਏ । ਤੇ (ਮਜਲਸ) ਸਭਾ ਦੇ (ਦੌਰ) ਚੈਤਰਫ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ (ਬਰ ਨਿਸ਼ਾਂਦ) ਉਪਰ ਬਠਾਏ ॥ ੧੪ ॥

ਬਿਪੁਰਸੀਦ ਕਿ ਏ ਦੁਖਤਰੇ ਨੇਕ ਖੋਇ ॥

ਤੁਰਾ ਕਸ ਪਸੰਦ ਆਯਦ ਅਜ਼ੀਹਾਂ ਬਜੋਇ ॥ ੧੫ ॥

(ਬਿਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ (ਕਿ ਏ ਦੁਖਤਰੇ ਨੇਕ ਖੋਇ) ਜੋ ਹੋ ਬੇਟੀ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲੀ । (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਕਸ) ਜੋ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਆਵੇ (ਅਜ਼ੀਹਾਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸੇ ਤੂੰ (ਬਜੋਇ) ਢੂੰਡਨਾ ਕਰ ॥ ੧੫ ॥
ਐਸੇ ਕਹਿਕੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਅਗੇ ਅਗੇ:-

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਜੁਨਾਰ ਦਾਰਾਨ ਪੇਸ਼ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਈਂ ਰਾਜਹੇ ਉਤਰ ਦੇਸ ॥ ੧੬ ॥

(ਜੁਨਾਰ) ਜੰਝੂ ਦੇ (ਦਾਰਾਨ) ਰਖਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ (ਪੇਸ਼ ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਅਗੇ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ । ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਗੇ ੨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਹਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਈਂ) ਜੋ ਇਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਤਰ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥

ਕਿ ਓ ਨਾਮ ਬਸਤਸ਼ ਬਛਤਰਾ ਮਤੀ ॥

ਚੁ ਮਾਹੇ ਫਲਕ ਆਫਤਾਬੇ ਮਹੀ ॥ ੧੭ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਓਹ ਰਾਜਾ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨਾਮੇ ਇਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਨਾਮ (ਬਸਤਸ਼) ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ । ਭਾਵ ਵਿਵਾਹ ਕੀਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਲੜਕੀ (ਫਲਕ) ਅਕਾਸ ਦੇ (ਮਾਹੇ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ (ਮਹੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੧੭ ॥

ਅਜ਼ੀ ਰਾਜਹਾਂ ਕਸ ਨਿਯਾਮਦ ਨਜ਼ਰ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ ਅਜ਼ੀਹਾਂ ਬੁਬੀਂ ਪੁਰ ਗੁਹਰ ॥ ੧੮ ॥

ਦੁਬਾਰਾ ਆਖਦੀ ਹੈ=ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਜ (ਈਂ ਰਾਜ ਹਾ ਅਜ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਰਾਜਿਆਂ ਸੇ ਮੈਨੂੰ (ਕਸ) ਕੋਈ ਵੀ (ਨਜ਼ਰ ਨਿਯਾਮਦ) ਨਿਗ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ । ਭਾਵ ਜੋ ਮੈਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਓਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਏਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ (ਗੁਹਰ ਪੁਰ) ਮੋਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਬੇਟੀ (ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ) ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਅਜ਼ੀਹਾਂ=(ਅਜ਼ ਈਹਾਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਸੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਬੁਬੀਂ) ਦੇਖ ॥ ੧੮ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਬਰ ਰਾਜ ਹਾ ਨਾਜ਼ਨੀਂ ॥

ਪਸੰਦਸ਼ ਨਿਯਾਮਦ ਕਸੇ ਦਿਲ ਨਗੀਂ ॥ ੧੯ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਨਾਜ਼ਨੀ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਹਾ) ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਿਆਂ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ) ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਿਲ ਦਾ (ਨਗੀਂ) ਜੜਾਉ (ਕਸੇ ਪਸੰਦਸ਼ ਨਿਯਾਮਦ) ਕੋਈ ਭੀ ਪਸੰਦ ਨ ਆਇਆ ॥ ੧੯ ॥

ਸ੍ਰਯੰਬਰ ਵਜ਼ਾਂ ਰੋਸ਼ ਮਉਕੂਫ ਗਸ਼ਤ ॥

ਕਿ ਨਾਜ਼ਮ ਬੁਬਰਖਾਸਤ ਦਰਵਾਜ਼ਹ ਬਸਤ ॥ ੨੦ ॥

(ਵਜਾਂ ਰੋਜ) ਉਸ ਦਿਨ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਰੂਪ ਸ੍ਰਯੰਬਰ (ਮਉਕੂਫ ਗਸਤ) ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਉਠ ਗਈ। (ਕਿ) ਜੋ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨਾਮੇ (ਨਾਜ਼ਮ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੀ (ਬੁ ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠਕੇ ਚਲੀ ਗਈ—ਪਿਛੋਂ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜੇ (ਬਸਤ) ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ॥ ੨੦ ॥

ਕਿ ਰੋਜ਼ੇ ਦਿਗਰ ਸ਼ਾਹਿ ਜ਼ਰਰੀਂ ਸਿਪਹਰ ॥

ਬਰ ਅਉਰੰਗ ਬਰਾਮਦ ਚੁ ਰਉਸਨ ਗੁਹਰ ॥ ੨੧ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਦਿਗਰ ਰੋਜ) ਦੂਜੇ ਦਿਨ (ਜ਼ਰ ਰੀ ਸਿਪਹਰ) ਸੋਨੇ ਦੀ ਢਾਲ ਵਾਲਾ (ਸ਼ਾਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ। (ਬਰ ਅਉਰੰਗ ਬਰਾਮਦ) ਉਪਰ ਤਖਤ ਦੇ ਆਇਆ ਜਿਸਦਾ (ਰਉਸਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਗੁਹਰ ਚੁ) ਮੋਤੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੨੧ ॥

ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼ਹੇ ਰਾਜ ਹਾ ਖਾਸਤੰਦ ॥

ਦਿਗਰ ਗੂਨਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਆਰਾਸਤੰਦ ॥ ੨੨ ॥

(ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼ਹੇ) ਦੂਜੇ ਦਿਨ (ਰਾਜ ਹਾ) ਰਾਜੇ ਬਹੁਤੇ (ਖਾਸਤੰਦ) ਬੁਲਾਏ। ਤੇ ਉਸ ਦਿਨ (ਦਿਗਰ ਗੂਨਹ) ਦੂਜੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ (ਆਰਾਸ ਤੰਦ) ਬਨਾਏ। ਭਾਵ ਹੋਰ ਢੰਗ ਦੀ ਸਭਾ ਬਨਾਈ ॥ ੨੨ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕੁਨ ਬਰੋਏ ਤੁ ਏ ਦਿਲ ਰੁਬਾਇ ॥

ਕਿਰਾ ਤੋ ਨਜ਼ਰ ਦਰ ਬਿਯਾਯਦ ਬਜਾਇ ॥ ੨੩ ॥

ਏ ਦਿਲ ਰੁਬਾਇ=ਹੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪਿਆਰੀ (ਤੁ ਬ ਰੋਇ ਨਜ਼ਰ ਕੁਨ) ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਨਿਗਾਹ ਕਰ। (ਕਿਰਾ ਤੋ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਨਜ਼ਰ ਦਰ ਬਿਯਾਯਦ) ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਏਂਗੀ ਬਜਾਇ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਗਟ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਵਿਵਾਹ ਕਰ ਦਿਆਂ ਗੇ ॥ ੨੩ ॥

ਬ ਪਹਿਨ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਗੁਲੇ ਅੰਜਮਨ ॥

ਕਿ ਜ਼ਰ ਆਬ ਰੰਗ ਅਸਤੁ ਸੀਮਾਬ ਤਨ ॥ ੨੪ ॥

ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਨਕੇ, (ਅੰਜਮਨ ਗੁਲੇ) ਬਾਗ ਦਾ ਫੁਲ (ਬ ਪਹਿਨ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ—ਭਾਵ ਸਭਾ ਰੂਪੀ ਬਾਗ ਦਾ ਫੁਲ ਜੋ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਹੈ ਓਹ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ। (ਕਿ ਜ਼ਰ ਆਬ ਰੰਗ) ਜਿਸ ਬਛਿਤ੍ਰਾ ਮਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਜ਼ਰ ਕਹੀਏ ਸੋਨੇ ਦੇ ਆਬ=ਪਾਣੀ ਵਰਗਾ ਭਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਸੀਮਾਬ) ਪਾਰੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤਨ ਚੰਚਲ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥

ਰਵਾਂ ਗਸਤ ਦਰ ਰਾਜਹਾ ਬੇਸੁਮਾਰ ॥

ਗੁਲੇ ਸੁਰਖ ਚੂੰ ਗੁੰਬਜੇ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੨੫ ॥

(ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਰਾਜਹਾ ਦਰ) ਅਨ ਗਿਨਤ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਓਹ (ਰਵਾਂ ਗਸਤ) ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। (ਨਉਬਹਾਰ ਗੁੰਬਜੇ ਗੁਲੇ ਚੂੰ) ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦੇ ਬਾਗ ਦੇ ਫੁਲ ਮਨਿੰਦ ਜਿਸਦਾ (ਸੁਰਖ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥

ਬਦੁਜ਼ਦੀਦ ਦਿਲ ਰਾਜਹਾ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥

ਬਿਅਫਤਦ ਜ਼ਿਮੀ ਚੂੰ ਯਲੇ ਕਾਰਜ਼ਾਰ ॥ ੨੬ ॥

ਬਫਿਤ੍ਰਾਂਮਤੀ ਅਨਗਿਨਤ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ (ਬ ਦੁਜ਼ਦੀਦ) ਚੁਰਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਤਰਾਂ (ਕਾਰਜ਼ਾਰ) ਰਨ ਭੂਮਕਾ ਵਿਚ (ਯਲੇ) ਸੂਰਮੇ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਡਿਗਦੇ ਹੈਂ ਤਿਨਾਂ ਦੇ (ਚੂੰ) ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ਰਾਜੇ ਲੋਕ ਬਫਿਤ੍ਰਾਂਮਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ (ਬਿ ਅਫਤਦ) ਡਿਗਦੇ ਹੈਂ ॥ ੨੬ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਬਾਂਗ ਬਰ ਵੈ ਕਿ ਖਾਤੂਨ ਖੇਸ਼ ॥

ਕਿ ਈਂ ਉਮਦਹੇ ਰਾਜਹਾ ਉਤਰ ਦੇਸ ॥ ੨੭ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਡਿਗੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਅਗੇ ਹੋਕੇ (ਵੈ ਬਰ) ਉਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਉਪਰ (ਬਾਂਗ ਬਿਜ਼ਦ) ਬਾਣੀ ਮਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ। ਕਿ ਹੇ ਰਾਜਿਓ ਉਤਰ ਦੇਸ ਦੇ (ਉਮਦਹੇ ਰਾਜਹਾ) ਚੰਗੇ ਰਾਜੇ ਦੀ (ਈਂ ਖੇਸ਼ ਖਾਤੂਨ) ਏਹ ਅਪਣੀ ਬੋਟੀ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥

ਵਜਾਂ ਦੁਖਤਰ ਹਸਤ ਈਂ ਬਫਤਰਾਮਤੀ ॥

ਚੁ ਮਾਹੇ ਫਲਕ ਹਮ ਚੁ ਹੂਰੇ ਪਰੀ ॥ ੨੮ ॥

(ਈਂ) ਏਹ ਬਫਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ (ਵਜਾਂ ਦੁਖਤਰ ਹਸਤ) ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਹੈ। ਜੋ (ਫਲਕ) ਅਕਾਸ ਦੇ (ਮਾਹੇ ਚੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮਨਿੰਦ, ਹਮ ਕਹੀਏ ਭੀ ਅਰਥਾਤ ਪੁਨਾ ਜੋ ਹੂਰਾਂ ਪਰੀਆਂ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੨੮ ॥

ਸ੍ਰਯੰਬਰ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਮਾਹੇ ਫਲਕ ॥

ਫਰਿਸਤਹ ਸਿਫਤ ਓ ਚੁ ਜਾਤਸ਼ ਮਲਕ ॥ ੨੯ ॥

(ਫਲਕ) ਅਕਾਸ ਮੇ (ਮਾਹੇ ਚੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮਨਿੰਦ ਸ੍ਰਯੰਬਰ ਦੇ (ਦਰਾਮਦ) ਅੰਦਰ ਆਈ। (ਫਰਿਸਤਹ) ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੀ ਉਸਦੀ ਸਿਫਤ ਹੈ, (ਚੁ ਜਾਤਸ਼ ਮਲਕ) ਅਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਮਾਨ ਹੀ, ਸ਼=ਉਸਦੀ ਜਾਤੀ ਹੈ ॥ ੨੯ ॥

{ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਉਠਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖੋ}

ਕਿਰਾ ਦਉਲਤ ਇਕਬਾਲ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥

ਕਿ ਈਂ ਮਾਹ ਰੋ ਕਾਮਗਾਰੀ ਕੁਨਦ ॥ ੩੦ ॥

(ਇਕਬਾਲ ਦਉਲਤ) ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ (ਕਿਰਾਂ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ) ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। (ਕਿ ਈਂ ਮਾਹ ਰੋ) ਜੋ ਏਹ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸਮਾਨ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਬਛਿੜਾਂ ਮਤੀ ਕਿਸ ਦੀ (ਕਾਮਗਾਰੀ ਕਨਦ) ਮੁਰਾਦ ਪੂਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਪਸੰਦ ਆਮਦ ਓ ਰਾਜਹ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ॥

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਤਬੀਯਤ ਸਲੀਖਤ ਮੁਦਾਮ ॥ ੩੧ ॥

ਫਿਰਦੀ ਹੋਈ ਨੂੰ, ਓਹ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਰਾਜਾ ਹੀ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। (ਮੁਦਾਮ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਲੀਖਤ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਗਟ ਜਿਸਦੀ ਤਬੀਯਤ (ਰਉਸ਼ਨ) ਖਸਲਤ ਯਾਨੇ ਆਦਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ੩੧ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਬਰ ਵੈ ਵਕੀਲਸ ਗਿਰਾਂ ॥

ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮਾਂ ॥ ੩੨ ॥

ਉਸ ਬਛਿੜਾਂ ਮਤੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ (ਵੈ ਬਰ) ਉਸ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਪਰ ਓਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ (ਗਿਰਾਂ ਵਕੀਲਸ) ਭਾਰੀ ਵਕੀਲ ਬਣਾਕੇ (ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-

(ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ) ਜੋ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮਾਂ) ਇਸ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ ॥ ੩੨ ॥

ਕਿ ਈਂ ਤਰਜ ਲਾਲਾਇ ਬਰਗੇ ਸਮਨ ॥

ਕਿ ਲਾਇਕ ਸੁਮਾਨ ਅਸਤ ਈਂ ਰਾ ਬਕੁਨ ॥ ੩੩ ॥

(ਕਿ ਈਂ) ਜੋ ਏਹ ਲੜਕੀ ਲਾਲਾਇ ਕਹੀਏ ਪੋਸਤ ਦੇ (ਤਰਜ) ਫੁਲ ਵਾ ਤਰੀ ਸਮਾਨ, ਅਤੇ (ਸਮਾਨ) ਚੰਬੇਲੀ ਦੇ ਬਰਗੇ=ਪਤਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਕੌਮਲ ਹੈ। (ਕਿ ਲਾਇਕ ਸੁਮਾਨ ਅਸਤ) ਜੋ ਸੁਮਾਨ ਕਹੀਏ ਤੇਰੇ ਲਾਇਕ ਦੀ ਹੈ, (ਈਂ ਰਾ ਬਕੁਨ) ਇਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਤੂੰ ਕਰ ਲੈ। ਭਾਵ ਏਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਤੂੰ ਵਿਵਾਹ ਕਰ ਲੈ। 'ਸੁਮਾਨ ਅਸਤ' ਦੀ ਜਗਾ ਪਾਠਾਤ੍ਰ ਪਾਠ 'ਸੁਮਾ ਹਸਤ' ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਯਕੇ ਖਾਨਹ ਬਾਨੂ ਮਰਾਸਤ ॥

ਕਿ ਚਸਮੇ ਅਜ਼ੋ ਹਰਦੁ ਆਹੂ ਤਰਾਸਤ ॥ ੩੪ ॥

ਇਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ (ਯਕੇ ਬਾਨੂ) ਇਕ ਔਰਤ ਤਾਂ ਅਗੇ (ਮਰਾ ਖਾਨਹ ਅਸਤ) ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਫੇਰ ਓਹ ਔਰਤ ਐਸੀ ਵੈਸੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕੈਸੀ ਹੈ? ਕਿ ਜਿਸਦੇ (ਹਰਦੁ ਚਸਮੇ) ਦੋਨੋ ਨੇਤਰ (ਆਹੂ ਅਜ਼) ਹਰਨ ਸੇ ਵੀ (ਤਰਾਸਤ) ਚੰਗੇ ਹੈਂ ॥ ੩੪ ॥

ਇਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਰਾਜਨ ਜੇ ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਗੇ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਰਾਜਿਆਂ ਪਾਸ ਕਈ ਰਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਦੋ ਰਾਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰਜ਼ ਹੈ ?
ਅਬ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:-

ਕਿ ਹਰਗਿਜ਼ ਮਨ ਈਂਰਾ ਨ ਕਰਦਮ ਕਬੂਲ ॥

ਕਿ ਕਉਲੇ ਕੁਰਾਨਸਤ ਕਸਮੇ ਰਸੂਲ ॥ ੩੫ ॥

(ਮਨ ਈਂ ਰਾ) ਮੈਂ ਇਸਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਹਰਗਿਜ਼) ਕਦਾਚਿਤ ਵੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ (ਕਰਦਮ) ਕਰਦਾ (ਕਿ) ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਦੀ (ਕਉਲੇ) ਸੁਰੀਧ, ਅਤੇ (ਰਸੂਲ) ਮਹੰਮਦ ਦੀ ਸੋਂ (ਅਸਤ) ਹੈ ॥ ੩੫ ॥

ਬ ਗੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਅਜੀ ਨ ਸੁਖਨ ॥

ਬਸੁੰਬਸ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਨੇ ਨੇਕ ਤਨ ॥ ੩੬ ॥

(ਅਜੀ) ਇਸ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਸੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਦਾ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਦੇ (ਗੋਸ਼) ਕੰਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਤਾਂ (ਨੇਕ ਤਨ ਜ਼ਨੇ) ਚੰਗੇ ਤਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦਾ ਮਨ (ਬਸੁੰਬਸ ਦਰਾਮਦ) ਗੁਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ॥ ੩੬ ॥

ਕਸੇ ਫਤਹ ਮਾਰਾ ਕੁਨਦ ਵਕਤ ਕਾਰ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਮਾਰਾ ਸ਼ਵਦ ਈਂ ਦਿਯਾਰ ॥ ੩੭ ॥

ਗੁਸੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਐਸੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:-

(ਕਸੇ ਮਾਰਾ) ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਵਕਤ ਕਾਰ) ਵੇਲੇ ਜੁਧ ਦੇ (ਫਤਹ ਕੁਨਦ) ਜਿਤਨਾ ਕਰੇ। (ਵਜ਼ਾਂ ਮਾਰਾ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਵਦ) ਓਹ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਹੋਵੇਗਾ (ਈਂ ਦਿਯਾਰ) ਇਸ ਵਲੈਤ ਭਾਵ ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ ॥ ੩੭ ॥

ਬਕੋਸ਼ੀਦ ਮੈਦਾਨ ਜੋਸ਼ੀਦ ਜੰਗ ॥

ਬਪੋਸ਼ੀਦ ਖੁਫਤਾਨ ਪੋਲਾਦ ਰੰਗ ॥ ੩੮ ॥

ਐਸੇ ਕਹਿਕੇ, ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਔਣ ਦੀ (ਕੋਸ਼ੀਦ) ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਜੰਗ ਦਾ (ਜੋਸ਼ੀਦ) ਜੋਸ਼ ਚੜ ਗਿਆ। (ਪੋਲਾਦ) ਫੁਲਾਦੀ ਰੰਗ ਦਾ (ਖੁਫਤਾਨ) ਚਿਲਤਾ ਭਾਵ ਸੰਜੋਅ (ਬਪੋਸ਼ੀਦ) ਪਹਿਣ ਦੀ ਹੋਈ ॥ ੩੮ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਬਰ ਆਂ ਰਬ ਚੁ ਮਾਹੇ ਮੁਨੀਰ ॥

ਬੁਬਸਤੰਦ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਜੁਸਤੰਦ ਤੀਰ ॥ ੩੯ ॥

(ਮੁਨੀਰ) ਅਕਾਸ਼ ਮੇ (ਮਾਹੇ ਚੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਜੋ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਹੈ ।
(ਆਂ) ਓਹ ਰਥ ਦੇ ਉਪਰ (ਨਿਸ਼ਸਤਹ) ਬੈਠੀ ਤੇ (ਸ਼ਮਸ਼ੋਰ) ਤਲਵਾਰ ਲਕ ਨਾਲ
(ਬੁ ਬਸਤੰਦ) ਬੰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਚੰਗੇ ੨ ਤੀਰ (ਜੁਸਤੰਦ) ਚੁਣ ਲੀਤੇ ॥ ੩੯ ॥

ਬ ਮੈਦਾਂ ਦਰਾਮਦ ਜੁ ਗੁਰਰੀਦ ਸ਼ੇਰ ॥

ਚੁ ਸ਼ੇਰ ਅਸਤ ਸ਼ੇਰ ਅਫਕਨੋ ਦਿਲ ਦਲੇਰ ॥ ੪੦ ॥

ਜੋ (ਗੁਰਰੀਦ) ਗਜਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੈ ਸੋ (ਬਮੈਦਾਂ ਦਰਾਮਦ)
ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਈ । ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ ਅਸਤ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ । ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ
(ਅਫਕਨੋ) ਫੈਕਨੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਦਿਲਾਵਰ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥

ਬਪੋਸ਼ੀਦ ਖੁਫਤਾਨ ਜੋਸ਼ੀਦ ਜੰਗ ॥

ਬਕੋਸ਼ੀਦ ਮੈਦਾਨ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥ ੪੧ ॥

ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਸੰਜੋਅ ਰੂਪੀ (ਖੁਫਤਾਨ) ਚਿਲਤੇ ਨੂੰ (ਬਪੋਸ਼ੀਦ) ਪਹਿਣਕੇ
ਜੰਗ ਦਾ (ਜੋਸ਼ੀਦ) ਜੋਸ਼ ਕੀਤਾ । (ਮੈਦਾਨ) ਜੰਗ ਭੂਮਕਾ ਦੇ ਵਿਚ ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ
ਦੀ (ਬਕੋਸ਼ੀਦ) ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ॥ ੪੧ ॥

ਚੁਨਾ ਤੀਰ ਬਾਰਾ ਕੁਨਦ ਕਾਰਜ਼ਾਰ ॥

ਕਿ ਲਸ਼ਕਰ ਬਕਾਰ ਆਮਦਸ਼ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥ ੪੨ ॥

(ਕਾਰਜ਼ਾਰ) ਜੁਧ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੀਰਾਂ ਦੀ (ਚੁਨਾ) ਐਸੀ (ਬਾਰਾ ਕੁਨਦ)
ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ । (ਕਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਜੋ ਅਨਗਿਨਤ ਹੀ ਦਲ (ਬਕਾਰ ਆਮਦਸ਼) ਵਿਚ
ਕੰਮ ਦੇ ਆਇਆ । ਭਾਵ ਮਰ ਗਿਆ ॥ ੪੨ ॥

ਚੁਨਾ ਬਾਨ ਬਾਰੀਦ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਬਸੇ ਮਰਦਮਾਂ ਮੁਰਦਹ ਸ਼ੁਦ ਜਾਇ ਜੰਗ ॥ ੪੩ ॥

ਫੇਰ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਹੀ ਬਾਣਾਂ ਦੀ (ਬਾਰੀਦ) ਵਰਖਾ ਹੋਈ, ਅਰ ਤੁਫੰਗਾਂ ਸੇ
(ਤੀਰੋ) ਗੋਲੀਆਂ ਵਰਸੀਆਂ । ਜਿਨਾਂ ਸੇ (ਬਸੇ ਮਰਦਮਾਂ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ
ਦੀ (ਜਾਇ) ਜਗਾਂ ਵਿਚ ਮਰਕੇ (ਮੁਰਦਹ ਸ਼ੁਦ) ਮੁਰਦੇ ਹੋ ਗਏ ॥ ੪੩ ॥

ਸਹੇ ਨਾਮ ਗਜ ਸਿੰਘ ਦਰਾਮਦ ਬਜੰਗ ॥

ਚੁ ਕੈਬਰ ਕਮਾ ਹਮ ਚੁ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥ ੪੪ ॥

ਗਜ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ (ਸਹੇ) ਸੂਰਮਾ ਵਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਬ ਜੰਗ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ
ਜੰਗ ਦੇ ਆਇਆ । (ਕਮਾ) ਧਨਖਾ ਚੋਂ (ਕੈਬਰ ਚੁ) ਬਾਣਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਤੇ (ਹਮ)
ਭੀ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ (ਤੀਰੋ ਚੁ) ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਛੇਤੀ ਆਇਆ ॥ ੪੪ ॥

ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਅਫਰੀਤ ਮਸਤ ॥

ਯਕੇ ਗੁਰਜ ਅਜ ਫੀਲ ਪੈਕਰ ਬ ਦਸਤ ॥ ੪੫ ॥

(ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਸਾਥ ਗੁਸੇ ਦੇ ਆਇਆ ਮਸਤ (ਅਫਰੀਤ) ਦੈਤ ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ । (ਫੀਲ ਪੈਕਰ) ਹਾਥੀ ਦੇ ਅਕਾਰ ਸਮਾਨ (ਯਕੇ ਗੁਰਜ) ਇਕ ਭਾਰੀ ਗੁਰਜ ਨਾਮੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਉਸਦੇ (ਬਦਸਤ) ਵਿਚ ਹਥ ਦੇ ਹੈ ॥ ੪੫ ॥

ਯਕੇ ਤੀਰ ਜ਼ਦ ਬਾਨੂਏ ਪਾਕ ਮਰਦ ॥

ਕਿ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਜ ਅਸਪ ਆਮਦ ਬ ਗਰਦ ॥ ੪੬ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਬਾਨੂਏ) ਔਰਤ ਨੇ (ਯਕੇ ਤੀਰ) ਇਕ ਬਾਣ (ਪਾਕ ਮਰਦ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਰਦ ਨੂੰ (ਜ਼ਦ) ਮਾਰਿਆ । ਉਸੀ ਵੇਲੇ (ਕਿ) ਜੋ ਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਅਸਪ ਅਜ) ਘੋੜੇ ਸੇ ਡਿਗਕੇ (ਬ ਗਰਦ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਘਟੇ ਦੇ ਆਇਆ ॥ ੪੬ ॥

ਦਿਗਰ ਰਾਜਾ ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਰਾਮਦ ਬ ਰੋਸ ॥

ਕਿ ਪਰਵਾਨਹੇ ਚੁੰ ਦਰਾਮਦ ਬਜੋਸ਼ ॥ ੪੭ ॥

ਫੇਰ ਰਣ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ (ਦਿਗਰ) ਦੂਸਰਾ ਰਾਜਾ (ਬ ਰੋਸ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਦੇ ਆਇਆ (ਕਿ ਪਰਵਾਨਹੇ ਚੁੰ) ਜੋ ਪਤੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਬਜੋਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਦੇ ਆਇਆ । ਜਿਸਤਰਾਂ ਪਤੰਗੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਦੀਵੇ ਉਪਰ ਔਂਦੇ ਹਨ ॥ ੪੭ ॥

ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਜ਼ਦ ਬਾਨੂਏ ਸ਼ੇਰ ਤਨ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਰਨ ਸਿੰਘ ਚੁ ਸਰਵੇ ਚਮਨ ॥ ੪੮ ॥

ਸ਼ੇਰ ਤਨ ਵਾਲੀ (ਬਾਨੂਏ) ਔਰਤ ਨੇ (ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਜ਼ਦ) ਐਸੇ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ । ਜੋ (ਚਮਨ) ਬਾਗ ਦੇ (ਸਰਵੇ ਚੁ) ਸਰੂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਸੂਰਮਾ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਡਿਗ ਪਿਆ ॥ ੪੮ ॥

ਯਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਬੇਰ ਦਿਗਰ ਜੋਧਪੁਰ ॥

ਖਰਾਮੀਦਹ ਬਾਨੋ ਚੁ ਰਖਸਿੰਦਹ ਦੁਰ ॥ ੪੯ ॥

(ਯਕੇ) ਇਕ ਰਾਜਾ ਅੰਬੇਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸੀ, (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਰਾਜਾ ਜੋਧਪੁਰ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਸੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ (ਬਾਨੋ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਗੇ ਨੂੰ (ਖਰਾਮੀਦਹ) ਚਲਦੀ ਹੋਈ । ਜੋ (ਰਖਸਿੰਦਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ (ਦੁਰ) ਮੋਤੀ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੪੯ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਤੇਗ ਬਾ ਜ਼ੋਰ ਬਾਨੋ ਸਿਪਰ ॥

ਬਬਰਖੇਜ਼ ਸ਼ੋਲਹ ਬਸੇ ਚੁੰ ਗੁਹਰ ॥ ੫੦ ॥

ਤੀਸਰੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਔਂਦਿਆਂ ਹੀ (ਬਾਨੋ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ (ਸਿਪਰ) ਢਾਲ ਉਪਰ (ਜ਼ੋਰ) ਬਲ ਦੇ (ਬਾ) ਸਾਥ (ਤੇਗ ਬਿਜ਼ਦ) ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ । ਉਸ ਵੇਲੇ (ਗੁਹਰ) ਮੌਤੀਆਂ ਦੇ (ਚੁੰ) ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ (ਸ਼ੋਲਹ) ਚੰਗਿਆੜੇ (ਬ ਬਰਖੇਜ਼) ਉਠੇ ॥ ੫੦ ॥

ਸਿਯਮ ਰਾਜਹ ਬੁੰਦੀ ਦਰ ਆਮਦ ਦਲੇਰ ॥

ਚੁ ਬਰ ਖੱਚਹ ਆਹੂ ਚੁ ਗੁਰਗੀਦ ਸ਼ੇਰ ॥ ੫੧ ॥

(ਸਿਅਮ) ਤੀਸਰਾ ਰਾਜਾ ਬੁੰਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦਲੇਰੀ ਦੇ (ਦਰ ਆਮਦ) ਅੰਦਰ ਆਇਆ । (ਚੁ) ਜੈਸੇ (ਆਹੂ) ਹਰਨ ਦੇ ਬਚੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਚੁ ਗੁਰਗੀਦ) ਪਾੜ ਖਾਣੇ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ ਗਜਕੇ ਔਂਦਾ ਹੈ ॥ ੫੧ ॥

ਚੁਨਾ ਤੀਰ ਜ਼ਦ ਹਰਦੋ ਅਬਰੂ ਸਿਕੰਜ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚੁ ਸਾਖੇ ਤੁਰੰਜ ॥ ੫੨ ॥

ਫੇਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਦੇ (ਹਰਦੋ ਅਬਰੂ) ਦੋਵਾਂ ਭਰਭਟਿਆਂ ਦੇ ਸਿਕੰਜ ਕਹੀਏ ਵਿਚ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਨੇ (ਚੁਨਾ ਜ਼ਦ) ਐਸਾ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਜੋ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਇਸਤਰਾਂ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਡਿਗ ਪਿਆ (ਚੁ ਸਾਖੇ) ਜਿਸਤਰਾਂ ਡਾਲੀ ਨਾਲੋਂ (ਤੁਰੰਜ) ਖਟਾ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ॥ ੫੨ ॥

ਚੁਅਮ ਰਾਜਹ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦਰਾਮਦ ਮੁਸਾਫ ॥

ਬਜੋਸ਼ ਅੰਦਰੀਂ ਸੁਦ ਚੁ ਅਜ਼ ਕੋਹ ਕਾਫ ॥ ੫੩ ॥

ਪੁਨਾ (ਚੁਅਮ) ਚੌਥਾ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ (ਮੁਸਾਫ ਦਰਾਮਦ) ਜੁਧ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ । (ਬ ਜੋਸ਼ ਅੰਦਰੀਂ ਸੁਦ) ਗੁਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਤ ਪਰ ਹੋਇਆ, (ਕਾਫ) ਭਾਰੀ ਕੋਹ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਬਤ (ਅਜ਼) ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ॥ ੫੩ ॥

ਹੁਮਾਂ ਖੁਰਦ ਸ਼ਰਬਤ ਕਿ ਯਾਰੇ ਚੁਅਮ ॥

ਜ਼ਿ ਜੈ ਸਿੰਘ ਪਸੇ ਯਕ ਨਿਆਮਦ ਕਦਮ ॥ ੫੪ ॥

(ਕਿ ਚੁਅਮ ਯਾਰੇ) ਜੋ ਚੌਥੇ ਯਾਰ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੀ (ਹੁਮਾਂ) ਓਹੀ ਸ਼ਰਬਤ (ਖੁਰਦ) ਪਿਲਾਇਆ । ਜੇਹੜਾ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਰੂਪੀ ਸ਼ਰਬਤ ਪਿਲਾਇਆ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ (ਜ਼ਿ) ਸੇ (ਯਕ ਕਦਮ ਪਸੇ) ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਪਿਛੇ (ਨਿਆਮਦ) ਨਾ ਆਇਆ ਗਿਆ ॥ ੫੪ ॥

ਯਕੇ ਸ਼ਹਿ ਫਿਰੰਗੋ ਪਿਲੰਦੇ ਦਿਗਰ ॥

ਬ ਮੈਦਾਂ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਬਬਰ ॥੫੫॥

ਫੇਰ (ਯਕੇ ਸ਼ਹਿ) ਇਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫਿਰੰਗ ਦੇਸ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਿਲੰਦ ਦੇਸ ਦਾ । (ਬਮੈਦਾਂ ਦਰਾਂਮਦ) ਵਿਚ ਜੁਧ ਭੂਮਕਾ ਦੇ ਆਇਆ ਜੋ ਬਬੱਰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੫੫ ॥

ਸਿਯਮ ਸ਼ਾਹਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਚੁੰ ਆਫਤਾਬ ॥

ਚੁਅਮ ਸ਼ਾਹਿ ਹਬਸ਼ੀ ਚੁ ਮਗਰੇ ਦਰਆਬ ॥ ੫੬ ॥

(ਸਿਯਮ ਸ਼ਾਹਿ) ਤੀਜਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੋ (ਆਫਤਾਬ ਚੁੰ) ਸੂਰਜ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ । (ਚੁਅਮ ਸ਼ਾਹਿ) ਚੌਥਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਬਸ਼ ਦੇਸ ਦਾ ਇਸਤਰਾਂ ਆਇਆ, ਚੁ ਕਹੀਏ ਜੈਸੇ ਮਗਰਮਛ (ਆਬ ਦਰ) ਜਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀਘਰ ਔਂਦਾ ਹੈ ॥ ੫੬ ॥

ਯਕੇ ਰਾ ਬਿਜ਼ਦ ਨੇਜ਼ਹ ਮੁਸ਼ਤੇ ਦਿਗਰ ॥

ਸਿਯਮ ਰਾ ਬ ਪਾਓ ਚੁਅਮ ਰਾ ਸਿਪਰ ॥ ੫੭ ॥

(ਯਕੇ ਰਾ) ਇਕ ਦੇ ਤਾਂਹੀ (ਨੇਜ਼ਹ ਬਿਜ਼ਦ) ਨੇਜ਼ਾ ਮਾਰਿਆ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੇ ਨੂੰ (ਮੁਸ਼ਤੇ) ਮੁਠ ਨਾਲ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤਾ । (ਸਿਯਮ ਰਾ) ਤਾਂਜੇ ਤਾਂਹੀ (ਬ ਪਾਓ) ਸਾਬ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਮਲ ਦਿਤਾ । (ਚੁਅਮ ਰਾ) ਚੌਥੇ ਤਾਂਹੀ (ਸਿਪਰ) ਢਾਲ ਮਾਰੀ ॥ ੫੭ ॥

ਚੁਨਾਮੇ ਬਿਅਫਤਦ ਨ ਬਰਖਾਸਤ ਬਾਜ਼ ॥

ਸੂਏ ਆਸਮਾਂ ਜਾਨ ਪਰਵਾਜ਼ ਸਾਜ਼ ॥ ੫੮ ॥

ਓਹ ਚਾਢੇ ਸੂਰਬੀਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਚੁਨਾਮੇ ਬਿਅਫਤਦ) ਐਸੇ ਡਿਗੇ ਜੋ ਬਾਜ਼ ਕਹੀਏ ਫੇਰ ਨ (ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠੇ । (ਆਸਮਾਂ) ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਸੂਏ ਕਹੀਏ ਤਰਫ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨਾਂ ਨੇ (ਪਰਵਾਜ਼ ਸਾਜ਼) ਉਡਣਾ ਸਾਜਿਆ । ਭਾਵ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸੂਰਗ ਲੋਕ ਮੇਂ ਚਲੇ ਗਏ ॥ ੫੮ ॥

ਦਿਗਰ ਕਸ ਨਿਯਾਮਦ ਤਮੰਨਾਇ ਜੰਗ ॥

ਕਿ ਪੇਸ਼ੇ ਨਿਯਾਮਦ ਦਿਲਾਵਰ ਨਿਹੰਗ ॥ ੫੯ ॥

ਫੇਰ (ਦਿਗਰ ਕਸ ਨਿਯਾਮਦ) ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਨਾ ਆਇਆ । ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੀ (ਤਮੰਨਾਇ) ਇਛਾ ਕਰਕੇ । ਜੈਸੇ ਕਿ ਪਾਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ (ਨਿਹੰਗ) ਸੰਸਾਰ ਦੇ (ਪੇਸ਼ੇ ਦਿਲਾਵਰ) ਅਗੇ ਬਹਾਦਰੀ ਸੇ ਕੋਈ ਜੀਵ (ਨਿਯਾਮਦ) ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ ॥ ੫੯ ॥

ਸ਼ਬੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਬਿਸਤਾ ਚੁੰ ਦਰਆਮਦ ਬਫਉਜ ॥

ਸਿਪਹ ਖਾਨਹ ਆਮਦ ਹਮਹ ਮਉਜ ਮਉਜ ॥ ੬੦ ॥

ਇਤਨੇ ਨੂੰ (ਚੁੰ) ਜੋ (ਸ਼ਬਿਸਤਾ) ਰਾਤ ਦਾ (ਸ਼ਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚੰਦਮਾ

ਅਪੁਣੀ ਤਾਰਿਆਂ ਰੂਪੀ ਫੌਜ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਦਰਆਮਦ) ਆਗਿਆ ਭਾਵ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਸਿਪਹ) ਸੂਰਮੇ (ਮਉਜ ਮਉਜ) ਤੁੰਮਣਾ ਦੇ ਤੁੰਮਣ (ਖਾਨਹ ਆਮਦਹ) ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਜਿਸਤਰਾਂ (ਮਉਜ) ਲਹਿਰਾਂ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਕੇ ਔਂਦੀਆਂ ਹਨ ॥ ੬੦ ॥

ਬਰੋਜੇ ਦਿਗਰ ਰਉਸ਼ਨੀਅਤ ਪਨਾਹ ॥

ਬ ਅਉਰੰਗ ਦਰਆਮਦ ਚੁ ਅਉਰੰਗ ਸ਼ਾਹ ॥ ੬੧ ॥

(ਬਰੋਜੇ ਦਿਗਰ) ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਚ (ਰਉਸ਼ਨੀਅਤ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ (ਪਨਾਹ) ਆਸਰਾ ਜੋ ਸੂਰਜ ਹੈ। ਓਹ (ਬ) ਉਪਰ (ਅਉਰੰਗ) ਤਖਤ ਦੇ (ਦਰਆਮਦ) ਆਇਆ (ਚੁ) ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਤਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਅਉਰੰਗ) ਤਖਤ ਉਪਰ ਆਕੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਅਕਾਸ ਮੈਂ ਸੂਰਜ ਚੜ ਗਿਆ ॥ ੬੧ ॥

ਦੁ ਸੂਏ ਯਲਾਂ ਹਮਹ ਬਸਤੰਦ ਕਮਰ ॥

ਬ ਮੈਦਾਨ ਜੁਸਤੰਦ ਸਿਪਰ ਬਰ ਸਿਪਰ ॥ ੬੨ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਦੁ ਸੂਏ) ਦੋਵਾਂ ਤਰਫਾਂ ਦੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਯਲਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ (ਕਮਰ ਬਸਤੰਦ) ਲੱਕ ਬੰਨ ਲਏ। (ਬ ਮੈਦਾਨ) ਵਿਚ ਜੁਧ ਭੂਮੀ ਦੇ (ਜੁਸਤੰਦ) ਕੁਦੇ ਤੇ (ਸਿਪਰ ਬਰ) ਢਾਲਾਂ ਉਪਰ (ਸਿਪਰ) ਢਾਲਾਂ ਵਜੀਆਂ ॥ ੬੨ ॥

ਬਗੁਰੀਦ ਆਮਦ ਦੁ ਅਬਰੇ ਮੁਸਾਫ ॥

ਯਕੇ ਗਸ਼ਤਹ ਹਾਯਲ ਯਕੇ ਗਸ਼ਤ ਜ਼ਾਫ ॥ ੬੩ ॥

ਮਾਨੋ (ਮੁਸਾਫ) ਜੁਧ ਦੇ (ਬ) ਬੀਚ (ਦੁ ਅਬਰੇ) ਦੋ ਬਦਲ ਹੀ (ਗੁਰੀਦ) ਗਜਨੇ ਮੈਂ (ਆਮਦ) ਆਏ ਹੈਂ। (ਯਕੇ ਹਾਯਲ ਗਸ਼ਤ) ਇਕ ਤਾਂ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਅਤੇ (ਯਕੇ ਜਾਫ) ਇਕ ਦਫਾ ਗਸ਼ਤ ਕਹੀਏ ਹੋ ਗਏ ॥ ੬੩ ॥

ਚਕਾਚਕ ਬਰਖਾਸਤ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਖਤਾਖਤ ਦਰਾਮਦ ਹਮਹ ਰੰਗ ਰੰਗ ॥ ੬੪ ॥

ਤੀਰਾਂ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੀ (ਚਕਾ ਚਕ) ਕੜਾ ਕੜੀ (ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠੀ। (ਹਮਹ ਰੰਗ ਰੰਗ) ਤਮਾਮ ਤਰਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਤਰਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ (ਖਤਾ ਖਤ) ਜਖਮ ਹੀ ਜਖਮਾਂ ਵਿਚ (ਦਰਾਮਦ) ਆਏ ॥ ੬੪ ॥

ਜ਼ਿ ਤੀਰੋ ਜ਼ਿ ਤੋਪੋ ਜ਼ਿ ਤੇਗੋ ਤਬਰ ॥

ਜ਼ਿ ਨੇਜ਼ਹ ਵ ਨਾਚਖ ਵ ਨਾਵਕ ਸਿਪਰ ॥ ੬੫ ॥

ਤੀਰਾਂ ਸੇ, ਤੋਪਾਂ ਸੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੇ (ਤਬਰ) ਕੁਹਾੜਿਆਂ ਸੇ, ਨੇਜਿਆਂ ਸੇ, ਅਤੇ (ਨਾਚਖ) ਬਰਛਿਆਂ ਸੇ, ਤੇ (ਨਾਵਕ) ਬਾਣਾਂ ਸੇ (ਸਿਪਰ) ਢਾਲਾਂ ਸੇ ਜੰਗ

ਹੁਆ ॥ ੫ ॥

ਯਕੇ ਦੇਵ ਆਮਦ ਕਿ ਜ਼ਾਰੋ ਨਿਸਾਂ ॥

ਚੁ ਗੁਰਰੀਦ ਸ਼ੇਰ ਹਮ ਚੁ ਪੀਲੇ ਦਮਾਂ ॥ ੬੬ ॥

(ਯਕੇ ਦੇਵ ਆਮਦ) ਇਕ ਰਾਖਸ਼ ਆਇਆ (ਕਿ ਨਿਸਾਂ) ਜੋ ਕਾਲੇ (ਜ਼ਾਰੋ) ਕਉਏ ਮਨਿੰਦ ਹੈ। ਪੁਨਾ (ਗੁਰਰੀਦ) ਗਜਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਅਤੇ (ਹਮ) ਭੀ (ਦਮਾਂ ਪੀਲੇ) ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੬੬ ॥

ਕੁਨਦ ਤੀਰੋ ਬਾਰਾਂ ਚੁ ਬਾਰਾਂ ਮੇਗ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰਾਂ ਅਬਰ ਚੁ ਬਰਕ ਤੇਗ ॥ ੬੭ ॥

(ਮੇਗ ਬਾਰਾਂ ਚੁ) ਬਦਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਤੀਰਾਂ ਦੀ (ਬਾਰਾਂ ਕੁਨਦ) ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ। ਪੁਨਾ (ਤੇਗ ਰਖਸ਼ ਬ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੇ ਆਈਆਂ (ਚੁ) ਜੈਸੇ (ਅਬਰ) ਅਕਾਸ਼ ਮੇਂ ਬਰਕ ਕਹੀਏ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ॥ ੬੭ ॥

ਬ ਜੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਦਹਾਨੇ ਦੁਹਲ ॥

ਚੁ ਪੁਰ ਗਸ਼ਤ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਏ ਅਜ਼ਲ ॥ ੬੮ ॥

(ਦੁਹਲ) ਢੋਲਾਂ ਦੇ (ਦਹਾਨੇ) ਮੂੰਹ (ਬਜੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਜੋਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਆਏ। ਭਾਵ ਢੋਲ ਵਜੇ। (ਚੁ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਏ) ਜੋ ਜੁਧ ਦੀ ਜਗਾ (ਅਜ਼ਲ) ਮੌਤਾਂ ਸੇ (ਪੁਰ ਗਸ਼ਤ) ਪੂਰਨ ਹੋਈ ॥ ੬੮ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਪਰਰਾ ਸ਼ਵਦ ਤੀਰ ਸ਼ਸਤ ॥

ਬਸਦ ਪਹਿਲੂਏ ਪੀਲ ਮਰਦਾਂ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥ ੬੯ ॥

ਬਛਿੜਾਂ ਮਤੀ (ਹਰਾਂ ਕਸਕਿ) ਜੋ ਕੋਈ ਬਾਣ (ਪਰਰਾਂ ਸ਼ਵਦ) ਉਡਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਓਹ (ਸਸਤ) ਚੁਟਕੀ ਸੇ ਉਡਾਂਦੀ ਹੈ। (ਪੀਲ) ਹਾਥੀ ਸਮਾਨ ਅਕਾਰ ਵਾਲੇ (ਸਦ ਮਰਦਾਂ) ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਹੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ (ਪਹਿਲੂਏ ਬ) ਵਖੀਆਂ ਚੋਂ ਓਹ ਬਾਣ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ਕਹੀਏ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ॥ ੬੯ ॥

ਹੁਮਾਂਕਸ ਬਸੇ ਤੀਰ ਜ਼ਦ ਬਰ ਕਜ਼ਾਂ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਦੇਵੇ ਚੁ ਕਰਖੇ ਗਿਰਾਂ ॥ ੭੦ ॥

(ਹੁਮਾਂ ਕਸ) ਉਸ ਕਿਸੀ ਭਾਵ ਬਛਿੜਾਂ ਮਤੀ ਨੇ (ਬਸੇ ਤੀਰ ਜ਼ਦ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਾਣ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤੇ (ਬਰ ਕਜ਼ਾਂ) ਉਪਰ ਉਸ ਦੈਤ ਦੇ। ਤਾਂ ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਗਿਰਾਂ ਕਹੀਏ ਭਾਰੀ (ਕਰਖੇ) ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ਓਹ (ਦੇਵੇ ਬਿ ਅਫਤਾਦ) ਰਾਖਸ਼ ਡਿਗ ਪਿਆ ॥ ੭੦ ॥

ਦਿਗਰ ਦੇਵ ਗਰਗਸ਼ਤ ਬਿਯਾਮਦ ਬਜੰਗ ॥

ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਅਜ਼ੀਮ ਹਮ ਚੁ ਪਰਰਾ ਪਿਲੰਗ ॥ ੧੧ ॥

ਫੇਰ (ਦਿਗਰ ਦੇਵ) ਦੂਜਾ ਰਾਖਸ਼ (ਬ ਜੰਗ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ (ਗਰ ਗਸ਼ਤ) ਇਲੜ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬਿਯਾਮਦ ਕਹੀਏ ਆਇਆ। ਜੋ (ਅਜ਼ੀਮ) ਵਡੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਅਤੇ (ਹਮ) ਭੀ (ਪਰਰਾ) ਉਡਨ ਵਾਲੇ ਪਿਲੰਗ ਕਹੀਏ ਚਿਤਰੇ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ ॥ ੧੧ ॥

ਚੁਨਾ ਜ਼ਖਮ ਗੋਪਾਲ ਅੰਦਾਖਤ ਸਖਤ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਦਾਨੋ ਚੁ ਬੇਖ ਅਜ਼ ਦਰਖਤ ॥ ੧੨ ॥

ਬਛਿੜਾ ਮਤੀ ਨੇ (ਗੋਪਾਲ) ਘੁਮਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚੁਨਾ ਕਹੀਏ ਐਸਾ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮ (ਅੰਦਾਖਤ) ਡਾਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਓਹ (ਦਾਨੋ ਬਿਅਫਤਾਦ) ਦੈਂਤ ਡਿਗ ਪਿਆ। (ਚੁ ਬੇਖ ਅਜ਼) ਜੈਸੇ ਜੜ ਸੇ ਪੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਬਿਛ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥

ਦਿਗਰ ਕਸ ਨਿਯਾਮਦ ਅਜ਼ੋ ਆਰਜ਼ੋ ॥

ਕਿ ਆਯਦ ਬਜੰਗੋ ਚੁਨੀ ਮਾਹਰੋ ॥ ੧੩ ॥

ਫੇਰ ਦਿਗਰ ਕਹੀਏ ਦੂਸਰਾ (ਕਸ) ਕੋਈ ਭੀ ਸੂਰਮਾ (ਨਿਯਾਮਦ) ਨ ਆਇਆ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਸੇ ਜੁਧ ਕਰਨ ਦੀ ਆਰਜ਼ੋ ਕਹੀਏ ਇਛਾ ਕਰ ਕੇ। ਕਿਉਂ ? (ਕਿ) ਜੋ ਚੁਨੀ ਕਹੀਏ ਐਸੇ ਐਸੇ ਸੂਰਮੇ (ਬ ਜੰਗੋ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ (ਆਯਦ) ਆਏ ਹੋਏ (ਮਾਹਰੋ) ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਵਤ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ॥ ੧੩ ॥

ਸ਼ਹੇ ਚੀਨ ਸਰ ਤਾਜ ਰੰਗੀ ਨਿਹਾਦ ॥

ਬਲਾਏ ਗੁਬਾਰਸ਼ ਦਹਨ ਬਰਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੧੪ ॥

ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦੇ (ਸ਼ਹੇ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਸਰ) ਸਿਰ ਦੇ ਉਪਰ (ਰੰਗੀ ਤਾਜ ਨਿਹਾਦ) ਰੰਗਦਾਰ ਅਰਬਾਤ ਸੁਨਹਿਰੀ ਛਤ੍ਰ ਰਖਿਆ। ਭਾਵਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਬਲਾ ਨੇ (ਗੁਬਾਰਸ਼) ਅੰਧਕਾਰ ਰੂਪੀ ਦਹਨ ਕਹੀਏ ਪੜਦਾ (ਬਰਕੁਸ਼ਾਦ) ਖੋਲਿਆ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੧੪ ॥

ਸ਼ਬ ਆਮਦ ਯਕੇ ਫਉਜ ਰਾ ਸਾਜ਼ ਕਰਦ ॥

ਜ਼ਿ ਦੀਗਰ ਵਜਹ ਬਾਜ਼ੀ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦ ॥ ੧੫ ॥

(ਯਕੇ) ਕੇਵਲ ਤਾਰਿਆਂ ਰੂਪੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ ਕਰਕੇ (ਸ਼ਬ ਆਮਦ) ਰਾਤ ਆ ਗਈ। (ਦੀਗਰ ਵਜਹ ਜ਼ਿ) ਦੂਜੀ ਰੀਤੀ ਸੇ ਬਾਜ਼ੀ (ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦ) ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਭਾਵ ਰਾਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੌ ਗਏ ॥ ੧੫ ॥

ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਹਾਤ ਹਾਤ ॥

ਅਜੀਂ ਉਮਰ ਵਜੀਂ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀ ਹਯਾਤ ॥ ੭੬ ॥

ਰਾਜੇ ਅਪਨੇ ਡੇਰਿਆਂ ਪਰ ਆਕੇ ਐਸੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:— (ਅਜੀਂ) ਇਸ ਉਮਰ ਨੂੰ ਵੀ (ਅਫਸੋਸ) ਅਸਚਰਜ ਭਾਵ ਲਾਨਤ ਹੈ । (ਵਜੀ ਪਿਛਲੀ) ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵੀ (ਅਫਸੋਸ) ਅਸਚਰਜ ਭਾਵ ਲਾਨਤ ਹੈ । (ਜੀ) ਅਗਲੀ (ਹਯਾਤ) ਉਮਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਤ ਹਾਤ) ਲਾਨਤ ਹੀ ਲਾਨਤ ਹੈ । ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੂੰ ਜੈ ਨ ਕਰ ਸਕੇ ॥ ੭੬ ॥

ਬ ਰੋਜੇ ਦਿਗਰ ਰਉਸ਼ਨੀਯਤ ਫਿਕਰ ॥

ਬਰ ਉਰੰਗ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਸ਼ਾਹੇ ਦਿਗਰ ॥ ੭੭ ॥

(ਦਿਗਰ ਰੋਜੇ) ਦੂਜੇ ਦਿਨ (ਰਉਸ਼ ਨੀਯਤ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ (ਬਰ ਉਰੰਗ ਦਰਾਮਦ) ਉਪਰ ਤਖਤ ਦੇ ਆਇਆ (ਚੁ ਦਿਗਰ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਖਤ ਦੇ ਉਪਰ ਔਂਦਾ ਹੈ ॥ ੭੭ ॥

ਸਿਪਹਿ ਸੂ ਦੁ ਬਰਖਾਸਤ ਅਜ ਜੋਸ਼ ਜੰਗ ॥

ਰਵਾਂ ਸੁਦ ਬ ਹਰ ਗੋਸ਼ਹ ਤੀਰੇ ਤੁਫੰਗ ॥ ੭੮ ॥

(ਦੁ ਸੂ ਸਿਪਹਿ) ਦੋਨਾਂ ਤਰਫਾਂ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਜੰਗ ਦੇ ਜੋਸ਼ (ਅਜ) ਸੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕਹੀਏ ਉਠੇ (ਹਰ ਗੋਸ਼ਹ ਬ) ਧਨਖ ਦੇ ਚਿਲਿਆਂ ਚੋਂ ਬਾਨ ਅਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ (ਤੀਰੇ) ਗੋਲੀਆਂ (ਰਵਾਂ ਸੁਦ) ਰਵਾਨਾਂ ਹੋਈਆਂ ॥ ੭੮ ॥

ਰਵਾਂਰਵ ਸੁਦਹ ਕੈਬਰੇ ਕੀਨਹ ਕੋਸ਼ ॥

ਕਿ ਬਾਜੂਏ ਮਰਦਾਂ ਬਰਾਵਰਦ ਜੋਸ਼ ॥ ੭੯ ॥

(ਰਵਾਂ ਰਵ ਸੁਦਹ) ਰਵਾਨਾ ਹੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇ ਕੈਬਰੇ ਕਹੀਏ ਬੰਨ (ਕੀਨਹ ਕੋਸ਼) ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਦੀ ਚਾਲਾਕੀ ਸੇ। (ਕਿ ਮਰਦਾਂ) ਜੋ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ (ਬਾਜੂਏ) ਮੋਡਿਆਂ ਸੇ (ਜੋਸ਼ ਬਰ ਆਵਰਦ) ਗੁਸਾ ਬਾਰਰ ਔਂਦਾ ਹੋਇਆ ॥ ੭੯ ॥

ਚੁ ਲਸ਼ਕਰ ਤਮਾਮੀ ਦਰਾਮਦ ਬ ਕਾਮ ॥

ਯਕੇ ਮਾਂਦ ਓਰਾਸਤ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ॥ ੮੦ ॥

(ਤਮਾਮੀ ਚੁ) ਤਮਾਮ ਜੋ ਲਸ਼ਕਰ ਸੀ ਓਹ (ਬ ਕਾਮ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ ਆਇਆ । ਭਾਵ ਮਰ ਗਿਆ । ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਜੋ ਰਾਜਾ ਹੈ ਓਹੀ ਇਕ (ਯਕੇ) ਕੇਵਲ ਬਚਿਆ (ਅਸਤ) ਹੈ ॥ ੮੦ ॥ ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੇ—

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਰੁਸਤਮ ਜ਼ਮਾਂ ॥

ਤੁ ਮਾਰਾ ਬਿਕੁਨ ਯਾ ਬਿਗੀਰੀ ਕਮਾਂ ॥ ੮੧ ॥

(ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ) ਜੇ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਜਮਾਂ ਰੁਸਤਮ) ਜਮਾਨੇ
ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ (ਤੁ ਮਾਰਾ ਬਿਕੁਨ) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਕਰਲੈ। ਭਾਵ ਮੈਨੂੰ ਵਿਵਾਹ ਲੈ।
ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਕਮਾਂ ਬਿਗੀਰੀ) ਧਨਖ ਫੜ ਲੈ। ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁਧ ਕਰ ॥ ੮੧ ॥

ਬਜਜ਼ਬ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਜ਼ਿਆਂ ॥

ਨ ਪੁਸ਼ਤੇ ਦਿਹਮ ਬਾਨੂਏ ਹਮ ਚੁਨਾ ॥੮੨॥

ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਦੀ ਏਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ (ਜ਼ਿਆਂ) ਪਾੜ ਖਾਣ
ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ (ਬਜਜ਼ਬ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਗੁਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ
ਤੇ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਕਿਹਾ ਹੋ (ਬਾਨੂਏ) ਔਰਤ (ਹਮ) ਭੀ ਮੈਂ (ਪੁਸ਼ਤੇ ਨ ਦਿਹਮ)
ਪਿਠ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗਾ, ਤੂੰ ਬੇਸ਼ਕ ਜੁਧ ਕਰ ਲੈ ॥ ੮੨ ॥

ਬਪੋਸ਼ੀਦ ਖੁਫਤਾਨ ਜੋਸ਼ੀਦ ਜੰਗ ॥

ਬਕੋਸ਼ੀਦ ਚੁੰ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦਾਂ ਨਿਹੰਗ ॥ ੮੩ ॥

ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੇ (ਜੋਸ਼ੀਦ) ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਖੁਫਤਾਨ
ਬਪੋਸ਼ੀਦ) ਚਿਲਤਾ ਪਹਿਰਨਾ ਕੀਤਾ। ਪਾਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿਨ ਵਾਲੇ (ਨਿਹੰਗ) ਸੰਸਾਰ
ਦੇ ਚੁੰ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ (ਸ਼ੇਰ ਮਰਦਾਂ) ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਬਕੋਸ਼ੀਦ) ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ।
ਵਾ (ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਮਰਦ ਸ਼ੇਰ) ਬਬਰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਚੁੰ ਕਹੀਏ
ਮਨਿੰਦ (ਬਕੋਸ਼ੀਦ) ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ॥ ੮੩ ॥

ਬਜਾਯਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਬ ਕੈਬਰ ਕਮਾਂ ਕਰਦ ਬਾਰਸ਼ ਕਰੀਮ ॥ ੮੪ ॥

ਜੰਗ ਦੀ (ਜਾਯਸ ਬ) ਜਗਾ ਦੇ ਵਿਚ (ਦਰਾਮਦ) ਆਇਆ, ਅਜ਼ੀਮ
ਕਹੀਏ ਵਡੇ ਭਾਰੀ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਚੁ=ਮਨਿੰਦ। ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ (ਕਮਾਂ) ਧਨਖ (ਬ)
ਵਿਚੋਂ (ਕੈਬਰ) ਬਾਨਾ ਦੀ (ਕਰੀਮ) ਬੜੀ (ਬਾਰਸ਼ ਕਰਦ) ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ॥ ੮੪ ॥

ਚਪੋ ਰਾਸਤ ਓ ਕਰਦ ਖਮ ਕਰਦ ਰਾਸਤ ॥

ਗਰੇਵੇ ਕਮਾਂ ਚਰਖ ਚੀਨੀ ਬਖਾਸਤ ॥ ੮੫ ॥

ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ, (ਓ) ਉਸ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੇ ਅਪੁਨਾ (ਚਪੋ) ਖਬਾ ਹਬ
(ਰਾਸਤ) ਸਿਧਾ ਕੀਤਾ, ਤੇ (ਰਾਸਤ) ਸਜਾ ਹਬ (ਖਮ ਕਰਦ) ਵਿੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਵ
ਦੋਨੇ ਹਥਾਂ ਨਾਲ ਧਨਖ ਫੜਕੇ ਬਾਨ ਚਲਾਏ। ਤਾਂ ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ ਕਮਾਨਾ
ਦਾ (ਗਰੇਵੇ) ਸ਼ਬਦ ਚਰਖ ਕਹੀਏ ਅਕਾਸ ਤਕ (ਬਖਾਸਤ) ਉਠਿਆ ॥ ੮੫ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਨੇਜ਼ਹ ਬਿਅਫਤਾਦ ਮੁਸ਼ਤ ॥

ਦੁਤਾ ਗਸ਼ਤ ਮੁਸ਼ਤੇ ਹਮੀ ਚਾਰ ਗਸ਼ਤ ॥ ੮੬ ॥

(ਹਰਾਂ ਕਸ ਕਿ) ਜਿਸ ਕਿਸੀ ਨੇ ਭਾਵ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਨੇਜੇ (ਮੁਸ਼ਤ) ਮੁਠਾਂ ਸੇ ਫੜਕੇ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਡਾਲੇ। (ਮੁਸ਼ਤੇ ਦੁਤਾ ਗਸ਼ਤ) ਮੁਠਾਂ ਦੋਹਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਹਮੀ ਕਹੀਏ ਪੁਨਾ ਚਾਰ ਚਸ਼ਮ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਏ। ਭਾਵ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਏ ॥ ੮੬ ॥

ਬਿਯਾਵੇਖਤ ਬਾ ਦੀਗਰੇ ਬਾਜ਼ ਪਰ ॥

ਚੁ ਸੁਰਖ ਅਜ਼ਦਹਾ ਬਰ ਹਮੀ ਸ਼ੇਰ ਨਰ ॥ ੮੭ ॥

(ਬਿਯਾਵੇਖਤ) ਲਿਪਟ ਗਏ (ਬਾ ਦੀਗਰੇ) ਸਾਥ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ, ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਜ਼ ਉਤੇ ਬਾਜ਼ ਲਿਪਟਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਜੈਸੇ ਸੁਰਖ ਪਰ ਸੁਰਖ ਤੇ (ਅਜ਼ਦਹਾ) ਸਪ ਉਤੇ ਸਪ ਤੇ (ਹਮੀ) ਭੀ ਸ਼ੇਰ (ਬਰ) ਉਪਰ ਸ਼ੇਰ। ਤੇ ਨਰ ਦੇ ਉਪਰ ਨਰ ਲਿਪਟਦਾ ਹੈ ॥ ੮੭ ॥

ਚੁਨਾ ਬਾਨ ਅਫਤਾਦ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਕੁਸ਼ਤ ਗਾਨਸ਼ ਸੁਦਹ ਲਾਲਹ ਰੰਗ ॥ ੮੮ ॥

(ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਬਾਨ (ਅਫਤਾਦ) ਡਾਲੇ ਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ [ਤੀਰੋ] ਗੋਲੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਚਲੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ (ਜ਼ਿਮੀ ਕੁਸ਼ਤ ਗਾਨਸ਼) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕੋਹਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੇ (ਲਾਲਹ) ਪੋਸਤ ਦੇ ਰੰਗ ਮਨਿੰਦ ਲਾਲ (ਸੁਦਹ) ਹੋ ਗਈ ॥ ੮੮ ॥

ਕੁਨਦ ਤੀਰ ਬਾਰਾਨ ਰੋਜ਼ੇ ਤਮਾਮ ॥

ਕਸੇਰਾ ਨ ਗਸ਼ਤੀਦ ਮਕਸੂਦ ਕਾਮ ॥ ੮੯ ॥

(ਰੋਜ਼ੇ ਤਮਾਮ) ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਤੀਰਾਂ ਦੀ (ਬਾਰਾਨ) ਵਰਖਾ (ਕੁਨਦ) ਕੀਤੀ ਪਰੰਤੂ (ਕਸੇਰਾ) ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੀ (ਮਕਸੂਦ) ਨਫੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ (ਨ ਗਸ਼ਤੀ) ਨਾ ਹੋਇਆ। ਭਾਵ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਲ ਨ ਹੋਇਆ, ਅਰਥਾਤ ਜਿਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨ ਹੋਈ ॥ ੮੯ ॥

ਅਜ਼ੋ ਜੰਗ ਜੋ ਮਾਂਦਗੀ ਮਾਂਦਹ ਗਸ਼ਤ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਹਰਦੋ ਦਰ ਆ ਪਹਿਨ ਦਸਤ ॥ ੯੦ ॥

(ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਜੰਗ ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ (ਮਾਂਦਗੀ ਮਾਂਦਹ ਗਸ਼ਤ) ਦੁਖ ਹੀ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਆਖਿਰ ਕਾਰ (ਆ) ਓਹ (ਹਰਦੋ) ਦੋਨੋ (ਪਹਿਨ) ਜੁਧ ਰੂਪੀ ਦਸਤ ਕਹੀਏ ਜੰਗਲ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ ਬਿਅਫਤਾਦ ਕਹੀਏ ਡਿਗ ਪਏ ॥ ੯੦ ॥

ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਰੂਮੀ ਸਿਪਰ ਦਾਦ ਰੋਇ ॥

ਦਿਗਰ ਸ਼ਾਹਿ ਪੈਦਾ ਸੁਦਹ ਨੇਕ ਖੋਇ ॥ ੯੧ ॥

ਰੂਮ ਵਲੈਤ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਨੇ ਅਪੁਨੇ (ਰੋਇ)

ਮੁਖ ਉਪਰ (ਸਿਪਰ ਦਾਦ) ਢਾਲ ਦੇ ਦਿਤੀ ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ । (ਦਿਗਰ ਸ਼ਾਹਿ) ਦੂਜਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋ (ਨੇਕ ਖੋਇ) ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਜੋ ਸੀਤਲ ਹੈ ਉਹ ਪੈਦਾ ਸੁਦਹ ਕਹੀਏ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਚੜ ਆਇਆ ॥ ੯੧ ॥

ਨ ਦਰ ਜੰਗ ਆਸੂਦਹ ਸੁਦ ਯਕ ਜ਼ਮਾਂ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਹਰਦੇ ਦੁਨੀ ਕੁਸ਼ਤਗਾਂ ॥ ੯੨ ॥

ਜੰਗ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਯਕ ਜ਼ਮਾਂ) ਇਕ ਦਮ ਵੀ (ਆਸੂਦਹ ਨ ਸੁਦ) ਸੁਖ ਨ ਹੋਇਆ । ਓੜਕ ਨੂੰ (ਹਰਦੇ ਬਿਅਫਤਾਦ) ਦੋਨੋ ਡਿਗ ਪਏ (ਕੁਸ਼ਤਗਾਂ ਚੁਨੀ) ਕੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ॥ ੯੨ ॥

ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼ ਬਰਖਾਸਤ ਹਰਦੇ ਬਜੰਗ ॥

ਬਿਆਵੇਖਤ ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ ਚੁੰ ਨਿਹੰਗ ॥ ੯੩ ॥

(ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼) ਦੂਜੇ ਦਿਨ (ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠੇ (ਹਰਦੇ ਬ ਜੰਗ) ਦੋਨੋ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ । ਉਠਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਉਸੀ ਵੇਲੇ (ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ) ਸਾਬ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ (ਬਿਆ ਵੇਖਤ) ਲਿਪਟ ਗਏ ਜੰਗ ਕਰਨ ਨੂੰ (ਚੁੰ ਨਿਹੰਗ) ਮਨਿੰਦ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ॥ ੯੩ ॥

ਵਜ਼ਾ ਹਰਦੁ ਤਨ ਕੂਜ਼ਹਗਾਨੇ ਸੁਦਹ ॥

ਕਜ਼ਾ ਸੀਨਹ ਗਾਹੀਨ ਅਰਵਾ ਸੁਦਹ ॥ ੯੪ ॥

(ਵਜ਼ਾ) ਉਸ ਜੰਗ ਦੇ ਕਰਨੇ ਸੇ (ਹਰਦੁ) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ (ਕੂਜ਼ਹ ਗਾਨੇ) ਵੀਰੋ ਭਾਵ ਕੁਬੇ (ਸੁਦਹ) ਹੋ ਗਏ । (ਕਜ਼ਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਸੀਨਹ) ਛਾਤੀ ਦੀਆਂ (ਗਾਹੀਨ) ਜਗਾਂ (ਅਰਵਾ ਸੁਦਹ) ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ॥ ੯੪ ॥

‘ਅਰਵਾ’ ਦੀ ਜਗਾਂ ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਪਾਠ ਅਰਰਾ ਭੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਬ ਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਮੁਸ਼ਕੀ ਨਿਹੰਗ ॥

ਬਸੇ ਬੰਗਸੀ ਬੋਜ਼ ਬੰਗੋ ਪਿਲੰਗ ॥ ੯੫ ॥

ਚੁ ਕਹੀਏ ਜੋ (ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ (ਮੁਸ਼ਕੀ) ਘੋੜੇ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਕੁਦਨੇ ਅੰਦਰ ਆਏ । ਜੋ ਬਸੇ ਕਹੀਏ ਬਹੁਤੇ ਘੋੜੇ (ਬੰਗਸੀ) ਬੰਗਸ ਦੇਸ ਦੇ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕਈ ਘੋੜੇ (ਬੋਜ਼) ਸੁਤ੍ਰ ਅਰਥਾਤ ਉੱਠ ਰੰਗੇ (ਬੰਗੋ) ਸਬਜ਼ ਰੰਗੇ (ਪਿਲੰਗ) ਚਿਤਰੇ ਰੰਗੇ ਹਨ ॥ ੯੫ ॥

ਕਿ ਅਬਲਕ ਸਿਯਾਹ ਅਬਲਕੋ ਬੋਜ਼ ਬੋਰ ॥

ਬ ਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਤਾਉਸ ਮੋਰ ॥ ੯੬ ॥

ਕਿ ਕਹੀਏ ਜੋ ਕਈ ਘੋੜੇ (ਅਬਲਕ) ਗਰੜੇ ਰੰਗੇ ਅਰਥਾਤ ਡੱਬ ਖੜੋਬੇ (ਸਿਯਾਹ ਅਬਲਕੋ) ਸ਼ਯਾਮ ਗਰੜੇ (ਬੋਜ਼) ਬਕਰੇ ਰੰਗ ਦੇ (ਬੋਰ) ਨੁਕਰੇ ਅਰਥਾਤ

ਕੈਲੇ ਘੋੜੇ । ਅਤੇ (ਤਾਉਸ ਮੋਰ ਚੁ) ਕਲਹਿਰੀ ਮੋਰ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਘੋੜੇ ਏਹ ਸਭ
(ਬ ਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾ ਕੁਦਨੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ॥ ੯੬ ॥

ਜ਼ਿਰਹ ਪਾਰਹ ਸੁਦ ਖੋਦ ਵ ਖੁਫਤਾ ਬਜੰਗ ॥

ਜਿ ਬਕਤਰ ਜਿ ਬਰਗਸ਼ਤਵਾਂ ਬਾ ਖੁਦੰਗ ॥ ੯੭ ॥

(ਜ਼ਿਰਹ) ਸੰਜੋਆਂ (ਪਾਰਹ) ਪਾੜਚੇ ੨ (ਸੁਦ) ਹੋ ਗਈਆਂ, ਸਿਰ ਦੇ
(ਖੋਦ) ਟੋਪ ਅਤੇ (ਖੁਫਤਾ) ਚਿਲਤੇ (ਬ ਜੰਗ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ੨ ਹੋ ਗਏ ।
(ਬਕਤਰ) ਸੰਜੋਆਂ (ਜਿ) ਸੇ (ਬਰਗਸ਼ਤਵਾਂ) ਪੋਟੀਆਂ (ਜਿ) ਸੇ ਅਤੇ (ਖੁਦੰਗ)
ਬਾਨਾ ਦੇ (ਬ) ਸਾਥ ਜੁਧ ਹੋਇਆ ॥ ੯੭ ॥

ਚੁਨਾ ਤੀਰ ਬਾਰਾਂ ਸ਼ਵਦ ਕਾਰਜ਼ਾਰ ॥

ਜਿ ਬਕਤਰ ਜਿ ਜ਼ਿਰਹਾਂ ਬਰਾਰਦ ਸ਼ਰਾਰ ॥ ੯੮ ॥

(ਕਾਰਜ਼ਾਰ) ਜੁਧ ਵਿਚ ਤੀਰਾਂ ਦੀ (ਚੁਨਾ) ਐਸੀ (ਬਾਰਾਂ ਸ਼ਵਦ) ਵਰਖਾ
ਹੋਈ । ਜੋ ਬਕਤਰਾਂ ਸੇ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਰਹਿ ਸੇ (ਸ਼ਰਾਰ) ਚੰਗਿਆੜੇ (ਬਰਾਰਦ)
ਬਾਹਰ ਆਏ ॥ ੯੮ ॥

ਨੋਟ:-ਬਕਤਰ ਤੇ ਜ਼ਿਰਹਿ ਦੋਨੋ ਸੰਜੋਆ ਦੇ ਬੋਧਕ ਹੈਂ, ਕਵਚ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ
ਹਨ ਏਹ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਦਾ ਜਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਖਿਆ
ਵਾਸਤੇ ਯੋਧੇ ਪਹਿਰਦੇ ਹਨ ।

ਤ ਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਨਿਹੰਗ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਗਸ਼ਤ ਸੁਮ ਹਮ ਚੁ ਪੁਸ਼ਤੇ ਪਿਲੰਗ ॥ ੯੯ ॥

ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਜੋ (ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮੇ ਹੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ (ਬ ਰਖਸ਼
ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾ ਕੁਦਨੇ ਅੰਦਰ ਆਏ । ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਮਾਂ ਨਾਲ
(ਜ਼ਿਮੀਂ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਹਮ) ਭੀ (ਪਿਲੰਗ) ਚਿਤਰੇ ਦੀ (ਪੁਸ਼ਤੇ) ਪਿਠ ਦੇ (ਚੁ)
ਮਨਿੰਦ ਡੱਬ ਖੜਬੀ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਈ ॥ ੯੯ ॥

ਚੁਨਾ ਜ਼ਯਾਦਹ ਸੁਦ ਆਤਸ਼ੇ ਤੀਰ ਬਾਰ ॥

ਕਿ ਅਕਲ ਅਜ਼ ਮਗਜ਼ ਰਫਤ ਹੋਸ਼ ਅਜ਼ ਦਿਮਾਗ ॥੧੦੦॥

ਤੀਰਾਂ ਦੀ (ਬਾਰ) ਵਰਖਾਂ ਕਰਕੇ (ਆਤਸ਼ੇ) ਅਗਨੀ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ
(ਜ਼ਯਾਦਹ ਸੁਦ) ਬਹੁਤੀ ਹੋ ਗਈ । (ਕਿ) ਜੋ (ਮਗਜ਼ ਅਜ਼) ਹਿਰਦੇ ਸੇ ਅਕਲ
(ਰਫਤ) ਚਲਾ ਗਈ ਅਤੇ (ਦਿਮਾਗ) ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਸੇ ਹੋਸ਼ ਚਲੀ
ਗਈ ॥ ੧੦੦ ॥

ਚੁਨਾ ਆਵੇਖਤ ਹਰਦੇ ਹੁਮਾ ਜਾਇ ਜੰਗ ॥

ਕਿ ਤੇਗ ਅਜ ਮਿਯਾਂ ਗਸ਼ਤ ਤਰਕਸ਼ ਖਤੰਗ ॥ ੧੦੧ ॥

(ਹਮਾ ਹਰਦੇ) ਵਰਖਾਂ ਓਹੋ ਦੋਨੋ ਜੰਗ ਦੀ (ਜਾਇ) ਜਗਾਂ ਮੇਂ (ਚੁਨਾ ਆਵੇਖਤ) ਐਸੇ ਲਿਪਟੇ । (ਕਿ ਮਿਯਾਂ) ਜੋ ਮਿਆਨ (ਅਜ) ਸੇ (ਤੇਗ ਗਸ਼ਤ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਗਈਆਂ ਤੇ (ਤਰਕਸ਼ ਖਤੰਗ) ਭਥਿਆਂ ਸੇ ਬਾਨ ਗਏ ॥ ੧੦੧ ॥

ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਕਰਦੰਦ ਸੁਬਹ ਤਾਬ ਸ਼ਾਮ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਮੁਰਛਤ ਨ ਖੁਰਦੰਦ ਤਆਮ ॥ ੧੦੨ ॥

(ਸੁਬਹ) ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ (ਸ਼ਾਮ ਤਾਬ) ਸੰਧਿਆਂ ਤਕ (ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਕਰਦੰਦ) ਐਸਾ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ । ਜੋ (ਤਆਮ) ਭੋਜਨ ਵੀ ਨਹੀਂ (ਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਧਾ ਓੜਕ ਨੂੰ (ਮੁਰਛਤ ਬਿਅਫਤਾਦ) ਮੂਰਛਾ ਹੋ ਕੇ ਡਿਗ ਪਏ ॥ ੧੦੨ ॥

ਜਿ ਖੁਦ ਮਾਂਦਹ ਸੁਦ ਹਰਦੁ ਦਰ ਜਾਇ ਜੰਗ ॥

ਚੁ ਸੇਰੋ ਯੀਆਨੋ ਦੁ ਬਾਜਾ ਪਿਲੰਗ ॥ ੧੦੩ ॥

ਜੰਗ ਦੀ (ਜਾਇ) ਜਗਾ ਦੇ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਹਰਦੁ) ਦੋਨੋ ਹੀ (ਖੁਦ) ਆਪ (ਮਾਂਦਹ ਸੁਦ) ਦੁਖੀ ਹੋਏ । ਓਹੋ ਦੋਨੋ (ਯੀਆਨੋ) ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਹੈ, ਕਿ ਦੋਨੋ ਬਾਜ ਹਨ, ਕਿ ਦੋਨੋ (ਪਿਲੰਗ) ਚਿਤਰੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਬਾਜ ਤੇ ਚਿਤਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਇਨਾਂ ਨੇ ਜੁਧ ਕੀਤਾ ॥ ੧੦੩ ॥

ਚੁ ਹਬਸ਼ੀ ਬੁਰਦ ਦੁਜ਼ਦ ਦੀਨਾਰ ਜ਼ਰਦ ॥

ਜਹਾਂ ਗਸ਼ਤ ਚੂੰ ਗੁੰਬਜ਼ੇ ਦੂਦ ਗਰਦ ॥ ੧੦੪ ॥

ਇਤਨੇ ਮੇਂ, (ਜ਼ਰਦ) ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ (ਦੀਨਾਰ) ਮੋਹਰ ਨੂੰ (ਚੁ) ਜੋ ਹਬਸ਼ ਵਲਤ ਦਾ ਕਾਲਾ ਚੋਰ (ਦੁਜ਼ਦ) ਚੁਰਾਕੇ (ਬੁਰਦ) ਲੈ ਗਿਆ ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਤ ਆ ਗਈ । ਉਸ ਵੇਲੇ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ (ਦੂਦ) ਧੁੰਏਂ ਤੇ (ਗਰਦ) ਘਟੇ ਦੇ (ਗੁੰਬਜ਼ੇ) ਮਟ ਦੇ (ਚੂੰ) ਮਨਿੰਦ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਅੰਧਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ=

ਨੋਟ:—ਹਬਸ਼ ਵਲੈਤ ਮੇਂ ਹਨੇਰਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਬਸ਼ ਵਲੈਤ ਤੋਂ ਕਾਲਾ ਚੋਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ॥ ੧੦੪ ॥

ਸਿਯਮ ਰੋਜ਼ ਚੋਗਾਂ ਬਿਬੁਰਦ ਆਫਤਾਬ ॥

ਜਹਾਂ ਗਸ਼ਤ ਚੂੰ ਰਉਸ਼ਨਸ਼ ਮਾਹਿਤਾਬ ॥ ੧੦੫ ॥

(ਸਿਯਮ ਰੋਜ਼) ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ (ਆਫਤਾਬ) ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪੀ (ਚੋਗਾਂ) ਖੂਡੀ ਸੇ ਰਾਤ ਰੂਪੀ ਖਿਦੂ ਨੂੰ (ਬਿਬੁਰਦ) ਲੈ ਗਿਆ ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਨੇ ਰਾਤ

ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤਾਂ ਜਹਾਨ ਮੇਂ (ਮਾਹਿਤਾਬ ਚੂੰ) ਮਤਾਬੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਰਉਸ਼ਨ ਗਸ਼ਤ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੧੦੫ ॥

ਬੁ ਬਰਖਾਸਤ ਹਰਦੋ ਅਜ਼ੀ ਜਾਇ ਜੰਗ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਹਰ ਸੂਇ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥ ੧੦੬ ॥

ਫੇਰ (ਅਫ਼ੀ) ਇਸ ਜੰਗ ਦੀ ਜਗਾ ਸੇ (ਹਰਦੁ ਬੁਬਰਖਾਸਤ) ਦੋਨੋ ਉਠੇ। (ਹਰ ਸੂਇ) ਹਰ ਤਰਫ ਤੁਫੰਗਾਂ ਚੋਂ (ਤੀਰੋ) ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਧਨਖਾਂ ਚੋਂ ਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਇ ॥ ੧੦੬ ॥

ਚੁਨਾ ਗਰਮ ਸੁਦ ਆਤਸ਼ੇ ਕਾਰਜ਼ਾਰ ॥

ਕਿ ਫੀਲੇ ਦੁ ਦਹ ਹਜ਼ਾਰ ਆਮਦ ਬ.ਖਾਰ ॥ ੧੦੭ ॥

ਫੇਰ (ਕਾਰਜ਼ਾਰ) ਜੁਧ ਦੀ (ਆਤਸ਼ੇ) ਅਗਨੀ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਗਰਮ (ਸੁਦ) ਹੋਈ, (ਕਿ ਦੁ ਦਹਿ) ਜੋ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ (ਫੀਲੇ) ਹਾਥੀ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਆਏ, ਭਾਵ ਮਰ ਗਏ ॥ ੧੦੭ ॥

ਬਕਾਰ ਆਮਦਹ ਅਸਪ ਹਫਤ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਹਮਹ ਜ਼ਾਨ ਸ਼ਾਇਸਤਹੇ ਨਾਮਦਾਰ ॥ ੧੦੮ ॥

(ਹਫਤ ਸਦ) ਸਤ ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ (ਬ ਕਾਰ ਆਮਦਹ) ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ ਆਏ। ਅਤੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਜਵਾਨ ਸੂਰਮੇ (ਸ਼ਾਇਸਤਹੇ) ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ (ਨਾਮਦਾਰ) ਨਾਮਜ਼ਦ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸਿਧ ਓਹ ਵੀ ਮਰ ਖਪ ਗਏ ॥ ੧੦੮ ॥

ਜ਼ਿ ਸਿੰਧੀ ਵ ਅਰਬੀ ਵ ਐਰਾਕ ਰਾਇ ॥

ਬਕਾਰ ਆਮਦਹ ਅਸਤ ਚੂੰ ਬਾਦੁ ਪਾਇ ॥ ੧੦੯ ॥

ਜੋ ਸਿੰਧ ਦੇਸ (ਜ਼ਿ) ਸੇ ਵਾ ਅਰਬ ਦੇਸ ਸੇ, ਵਾ ਐਰਾਕ ਦੇਸ ਸੇ (ਰਾਇ) ਰਾਜੇ ਆਇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ ਜੋ (ਬਾਦੁ ਚੂੰ) ਪੌਣ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਪਾਇ) ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਜੋ ਛੋਟੀ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਓਹ (ਬ ਕਾਰੇ) ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ (ਆਮਦਹ) ਆ ਗਏ ਭਾਵ ਸਭ ਮਰ ਗਏ ॥ ੧੦੯ ॥

ਬਸੇ ਕੁਸ਼ਤਹ ਸਰਹੰਗ ਸ਼ਾਇਸਤਹ ਸ਼ੇਰ ॥

ਬ ਵਕਤੇ ਤਰਦਦ ਬਕਾਰੇ ਦਲੇਰ ॥ ੧੧੦ ॥

(ਬਸੇ ਸ਼ਾਇਸਤਹ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ੨ (ਸਰਹੰਗ) ਸਰਦਾਰ (ਕੁਸ਼ਤਹ) ਕੋਹਨਾ ਕੀਤੇ ਜੋ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਸਨ। ਅਤੇ ਜੋ (ਤਰਦਦ) ਜੁਧ ਦੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਤੇ ਹੋਰ (ਕਾਰੇ) ਕੰਮਾਂ (ਬ) ਵਿਚ ਸੂਰਬੀਰ ਹੈਸਨ ॥ ੧੧੦ ॥

ਬ ਗੁਰਰੀਦਨ ਆਮਦ ਦੁ ਅਬਰੇ ਸਿਯਾਹ ॥

ਨਮੇ ਖੂਨ ਮਾਹੀ ਲਕੋ ਤੇਗ ਮਾਹ ॥ ੧੧੧ ॥

ਮਾਨੋ (ਦੁ ਸਿਯਾਹ ਅਬਰੇ) ਦੋ ਕਾਲੇ ਬਦਲ ਹੀ (ਬ ਗੁਰਰੀਦਨ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਗਜਨੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਖੂਨ ਦੀ (ਨਮੇ) ਗਿਲ (ਮਾਹੀ) ਮਛੀ ਲੋਕ ਭਾਵ ਪਤਾਲ ਤਕ ਪੁਜੀ, ਅਤੇ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਦਾ (ਲਕੋ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਮਾਹ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਲੋਕ ਭਾਵ ਅਕਾਸ਼ ਤਕ ਪੁਜਾ ॥ ੧੧੧ ॥

ਬਜੰਗ ਅੰਦਰੁੰ ਗਉਗਹੇ ਗਾਜੀਯਾਂ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਤੰਗ ਸੁਦ ਅਜ ਸੁਮੇ ਤਾਜੀਯਾਂ ॥ ੧੧੨ ॥

(ਬ ਜੰਗ ਅੰਦਰੁੰ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਗਾਜੀਯਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ (ਗਉਗਹੇ) ਡੰਡ ਰੋਲਾ ਹੋਇਆ। ਅਤੇ (ਤਾਜੀਆਂ) ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ (ਸੁਮਾ ਅਜ) ਪੈਰਾਂ ਸੇ (ਜਿਮੀਂ) ਜਮੀਨ (ਤੰਗ ਸੁਦ) ਦੁਖੀ ਹੋਈ। ਭਾਵ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਦੌੜਨ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਕੰਬੀ ॥ ੧੧੨ ॥

ਸੁਮੇ ਬਾਦ ਪਾਂਯਾਂਨ ਫੋਲਾਦ ਨਾਲ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਗਸ਼ਤ ਪੁਸ਼ਤੇ ਪਿਲੰਗੀ ਮਿਸਾਲ ॥ ੧੧੩ ॥

(ਬਾਦ) ਪੌਣ ਦੀ ਨਿਆਈ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਜੋ (ਪਾਂਯਾਂਨ) ਘੋੜੇ ਹੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਸੁਮੇ) ਪੈਰਾਂ ਮੇਂ ਫੋਲਾਈ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਨਾਲਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਸੇ (ਜ਼ਿਮੀਂ) ਜਮੀਨ (ਪਿਲੰਗੀ) ਚਿਤਰੇ ਦੀ (ਪੁਸ਼ਤੇ ਮਿਸਾਲ) ਪਿਠ ਮਨਿੰਦ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਈ ॥ ੧੧੩ ॥

ਚਰਾਗੇ ਜਹਾਨੇ ਖੁਮੇ ਬਾਦਹ ਖੁਰਦ ॥

ਸਰੇ ਤਾਜ ਦੀਗਰ ਬਿਰਾਦਰ ਸਪੁਰਦ ॥ ੧੧੪ ॥

ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਜਹਾਨ ਦੇ (ਚਰਾਗ) ਸ਼ਮਾਦਾਨ ਨੇ (ਖੁਮੇ ਬਾਦਹ) ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ (ਖੁਰਦ) ਖਾਧਾ ਯਾਨੇ ਪੀਣਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਵ ਤੇਜ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਹੋਕੇ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। (ਸਰੇ) ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਛੜ (ਦੀਗਰ ਬਿਰਾਦਰ) ਦੂਸਰੇ ਭਾਈ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਭਾਵ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਚੜ ਆਇਆ ॥ ੧੧੪ ॥

ਬਰੋਜੇ ਚਹਾਰਮ ਤਪੀਦ ਆਫਤਾਬ ॥

ਬ ਜਿਲਵਹ ਦਰ ਆਵੇਖਤ ਜਰਰੀਂ ਤਨਾਬ ॥ ੧੧੫ ॥

(ਬ ਰੋਜੇ ਚਹਾਰਮ) ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਚ (ਆਫਤਾਬ) ਸੂਰਜ (ਤਪੀਦ) ਤਪਦਾ ਹੋਇਆ। (ਜਰ ਰੀ) ਜਰੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵ ਸੁਨਹਿਰੀ (ਤਨਾਬ) ਕਿਰਨਾ (ਬ ਜਿਲਵਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ (ਦਰ ਆਵੇਖਤ) ਅੰਦਰ ਲਿਪਟੀਆਂ। ਭਾਵ ਕਿਰਨਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ॥ ੧੧੫ ॥

ਦਿਗਰ ਰਵਸ਼ ਮਰਦਾਨ ਬਸਤੰਦ ਕਮਰ ॥

ਯਮਾਨੀ ਕਮਰ ਦਾਸਤ ਬਰਰੋ ਸਿਪਰ ॥ ੧੧੬ ॥

ਫੇਰ (ਦਿਗਰ ਰਵਸ਼) ਦੂਜੀ ਤਰਾਂ ਸੇ (ਮਰਦਾਨ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਲਕ (ਬਸਤੰਦ) ਬੰਨਣਾ ਕੀਤਾ। (ਯਮਾਨੀ) ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ (ਕਮਰ) ਕਮਾਨਾ ਲੀਤੀਆਂ। ਤੇ (ਰੋ) ਮੁਖ (ਬਰ) ਉਪਰ(ਸਿਪਰ) ਢਾਲਾਂ (ਦਾਸਤ) ਰਖੀਆਂ ॥੧੧੬॥

ਚੁ ਹੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਬ ਜੋਸ਼ੀਦ ਜੰਗ ॥

ਬਰੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਪਿਲੰਗ ॥ ੧੧੭ ॥

(ਚੁ) ਜਦ ਹੋਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ਤਾਂ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦਾ (ਜੋਸ਼ੀਦ) ਗੁਸਾ ਚੜ ਗਿਆ। ਪੁਨਾ (ਰੋਸ) ਗੁਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਕੇ (ਪਿਲੰਗ) ਚਿਤਰੇ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ (ਕੋਸਸ) ਚਲਾਕੀ ਕਰਦੇ ਹੈ ॥ ੧੧੭ ॥

ਚੁਅਮ ਰੋਜ਼ ਕੁਸ਼ਤੰਦ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰ ਫੀਲ ॥

ਦੁ ਦਹਿ ਹਜ਼ਾਰ ਅਸਪੋ ਚੁ ਦਰਯਾਇ ਨੀਲ ॥ ੧੧੮ ॥

(ਚੁਅਮ ਰੋਜ਼) ਚੌਥੇ ਦਿਨ (ਦਹਿ) ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ (ਫੀਲ) ਹਾਥੀ (ਕੁਸ਼ਤੰਦ) ਕੋਹ ਦਿਤੇ। ਪੁਨਾ (ਦੁ ਦਹਿ) ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ (ਅਸਪੋ) ਘੋੜੇ ਜੋ ਨੀਲੋ ਦਰਿਆ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੈ ਓਹ ਵੀ ਕੋਹ ਦਿਤੇ ॥ ੧੧੮ ॥

ਬਕਾਰ ਆਮਦਹ ਪਿਯਾਦਹ ਸੀ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਜਵਾਂ ਮਰਦ ਸ਼ੇਰਾਨ ਅਜ਼ਮੁਦਹ ਕਾਰ ॥ ੧੧੯ ॥

(ਸੀ ਸਦ) ਤਿੰਨ ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਦਲ ਸੂਰਮੇ (ਬ ਕਾਰ ਆਮਦਹ) ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ ਆਏ ਜੋ (ਜਵਾਂ ਮਰਦ) ਜੁਵਾਨ ਸੂਰਮੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਨਿੰਦ, ਅਤੇ (ਕਾਰ) ਜੁਧ ਕਰਨ ਮੇਂ ਜੋ (ਅਜ਼ਮੁਦਹ) ਪੁਖਤਾ ਕਾਰ ਵਾ ਜੋ ਜੁਧ ਕਰਨਵਿਚ (ਅਜ਼ਮੁਦਹ) ਅਜ਼ਮਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ॥ ੧੧੯ ॥

ਕੁਨਦ ਜ਼ੋਰਹੇ ਰਬ ਚਹਾਰੋ ਹਜ਼ਾਰ ॥

ਬਸ਼ੇਰ ਅਫਕਨੋ ਜੰਗ ਆਮੁਖਤਹਕਾਰ ॥ ੧੨੦ ॥

(ਚਹਾਰੋ) ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰਬ ਵੀ (ਜ਼ੋਰਹੇ) ਰੰਚਕ ੨ (ਕੁਨਦ) ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜੁਧ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ (ਅਫਕਨੋ) ਡਾਲਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜੰਗ ਮੇਂ (ਆਮੁਖਤਹ ਕਾਰ) ਪੁਖਤਾ ਕਾਰ ਸਨ ॥ ੧੨੦ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਚਾਰ ਤੀਰ ਅਸਪ ਕੁਸ਼ਤਸ਼ ਚਹਾਰ ॥

ਦਿਗਰ ਤੀਰ ਕੁਸ਼ਤਸ਼ ਸਰੇ ਬਹਲਦਾਰ ॥ ੧੨੧ ॥

ਪੁਨਾ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਨੇ (ਕਿ) ਜੋ ਚਾਰ ਤੀਰਾਂ (ਅਜ) ਸੇ ਰਾਜਾ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਦੇ (ਚਹਾਰ) ਚਾਰੇ ਹੀ (ਅਸਪ) ਘੋੜੇ (ਕੁਸਤਸ) ਕੋਹ ਦਿਤੇ। ਫੇਰ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਤੀਰ ਚਲਾਕੇ (ਬਹਿਲਦਾਰ) ਰਬਵਾਹੀ ਦਾ (ਸਰੇ) ਸਿਰ (ਕੁਸਤਸ) ਕੋਹ ਦਿਤਾ ॥ ੧੨੧ ॥

ਸਿਯਮ ਤੀਰ ਜ਼ਦ ਹਰਦੇ ਅਬਰੂ ਸਿਕੰਜ ॥

ਕਿ ਮਾਰੇ ਬਪੇਚੀਦ ਜ਼ਿ ਸਉਦਾਇ ਗੰਜ ॥ ੧੨੨ ॥

(ਸਿਯਮ) ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਦੇ (ਹਰਦੇ) ਦੋਨੋ (ਅਬਰੂ) ਭਰ ਭਟਿਆਂ ਦੇ (ਸਿਕੰਜ) ਵਿਚ ਤੀਰ (ਜ਼ਦ) ਮਾਰਨਾ ਕੀਤਾ। ਓਹ ਤੀਰ ਐਸੇ ਜਾਕੇ ਲਗਾ (ਕਿ) ਜੋ ਅਰਥਾਤ ਜਿਸਤਰਾਂ (ਬਿਪੇਚੀਦ) ਵਲਾਂ ਵਾਲਾ (ਮਾਰੇ) ਸਰਪ (ਸਉਦਾਇ) ਧਿਆਨ (ਜ਼ਿ) ਸੇ (ਗੰਜ) ਖਜਾਨੇ ਉਪਰ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ॥ ੧੨੨ ॥

ਚਹਾਰਮ ਬਿਜ਼ਦ ਤੀਰ ਖਬਰਸ਼ ਨਿਯਾਫਤ ॥

ਕਿ ਭਰਮਸ਼ ਬਬਰਖਾਸਤ ਧਰਮਸ਼ ਨ ਤਾਫਤ ॥ ੧੨੩ ॥

(ਚਹਾਰਮ) ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਤੀਰ (ਬਿਜ਼ਦ) ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ (ਸ) ਉਸ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਬਰ (ਨਿਯਾਫਤ) ਨਾ ਪਾਈ। ਭਾਵ ਮੂਰਛਾ ਹੋ ਗਿਆ। (ਕਿ) ਜੋ (ਸ਼) ਉਸ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਦਾ (ਭਰਮ) ਭਲਤੱਣ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਾ ਭਾਵੇਂ (ਬ ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠ ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਧਰਮ (ਸ) ਉਸਨੇ ਅਪੁਨਾ ਨ (ਤਾਫਤ) ਫੇਰਿਆ। ਅਪਣੇ ਬਚਨ ਤੇ ਅਟੱਲ ਰਿਹਾ। ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨ ਕੀਤਾ ॥ ੧੨੩ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਚੁੰ ਚੁਅਮ ਕੈਬਰੇ ਨਾਜ਼ਨੀਂ ॥

ਬਖੁਰਦੰਦ ਸ਼ਹਿਰਗ ਬਿਅਫਤਦ ਜ਼ਿਮੀਂ ॥ ੧੨੪ ॥

ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ (ਨਾਜ਼ਨੀਂ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਚੁ) ਜਦ (ਚੁਅਮ) ਚੌਥੀ ਵਾਰ (ਕੈਬਰੇ) ਬਾਨ (ਬਿਜ਼ਦ) ਮਾਰਿਆ। ਤਾਂ ਓਹ ਬਾਨ ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਨੇ (ਬਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਧਾ ਤਿਸ ਕਰਕੇ (ਜ਼ਿਮੀਂ) ਜਮੀਨ ਉਤੇ (ਬਿਅਫਤਦ) ਡਿਗ ਪਿਆ ॥ ੧੨੪ ॥

ਬਿਦਾਨਿਸਤ ਕਿ ਈਂ ਮਰਦ ਪਯ ਮੁਰਦਹ ਗਸ਼ਤ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਬੁਮ ਹਮ ਚੁਨੀ ਸ਼ੇਰੇ ਮਸਤ ॥ ੧੨੫ ॥

ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਨੇ, (ਬਿਦਾਂ ਦਸਤ) ਪਛਾਨਣਾ ਕੀਤਾ, (ਕਿ) ਜੋ (ਈਂ ਮਰਦ) ਓਹ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਾ (ਮੁਰਦਹ ਪਯ ਗਸ਼ਤ) ਮੁੜਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੁਨਾ (ਬੁੰਮ) ਜਮੀਨ ਉਪਰ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਡਿਗ ਪਿਆ (ਹਮ) ਭੀ (ਚੁਨੀ) ਐਸੇ ਮਸਤ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ॥ ੧੨੫ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਰਬ ਬਿਯਾਮਦ ਬਰਾਮਦ ਜ਼ਿਮੀ ॥

ਖਰਾਮੀਦਹ ਸੁਦ ਪੈਕਰੇ ਨਾਜ਼ਨੀ ॥ ੧੨੬ ॥

ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਿਆ ਵੇਖਕੇ (ਕਿ) ਜੋ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਰਬ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਬਰਾਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਈ ਫੇਰ ਉਸ ਜ਼ਿਮੀਂ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ (ਬਿਯਾਮਦ) ਆਈ ਜਿਥੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਪਿਆ ਸੀ ।

ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੇਹੜੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ—ਓਸੇ (ਨਾਜ਼ਨੀ) ਔਰਤ ਦਾ ਪੈਕਰੇ ਕਹੀਏ ਅਕਾਰ ਧਾਰਕੇ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ (ਖਰਾਮੀਦਹ ਸੁਦ) ਚਲਦੀ ਹੋਈ ॥ ੧੨੬ ॥

ਬਯਕ ਦਸਤ ਬਰ ਦਾਸ਼ਤ ਯਕ ਪਜਾਲਹ ਆਬ ॥

ਬਨਿਜ਼ਦੇ ਸ਼ਹਿ ਆਮਦ ਚੁ ਪਰਰਾ ਉਕਾਬ ॥ ੧੨੭ ॥

ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਨੇ ਅਪੁਨੇ (ਬਯਕ ਦਸਤ ਬਰ) ਇਕ ਹਥ ਦੇ ਉਪਰ (ਯਕ ਆਬ ਪਜਾਲਹ ਦਾਸ਼ਤ) ਇਕ ਜਲ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਰਖਕੇ । (ਪਰਰਾ ਉਕਾਬ ਚੁ) ਉਡਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਭਾਵ ਛੇਤੀ ਸੇ (ਬਨਿਜ਼ਦੇ ਸ਼ਹਿ ਆਮਦ) ਸਮੀਪ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਆਈ ॥ ੧੨੭ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹਿ ਆਜ਼ਾਦ ਮਰਦ ॥

ਚਿਰਾ ਖੁਫਤਹ ਹਸਤੀ ਤੁ ਦਰ ਖੂਨ ਗਰਦ ॥ ੧੨੮ ॥

ਪਾਸ ਆਕੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹਿ ਆਜ਼ਾਦ ਮਰਦ) ਜੋ ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਿਆਰੇ ਸੂਰਬੀਰ । (ਤੁ ਖੂਨ ਗਰਦ ਦਰ) ਤੂੰ ਖੂਨ ਅਤੇ ਘਟੇ ਅੰਦਰ (ਚਿਰਾ ਖੁਫਤਹ ਹਸਤੀ) ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਸੁਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ॥ ੧੨੮ ॥

ਹੁਮਾ ਜਾਨ ਜਾਨੀ ਤੁਅਮ ਨੌ ਜਵਾਂ ॥

ਬਦੀਦਨ ਤੁਰਾਂ ਆਮਦਮ ਈਂ ਜ਼ਮਾਂ ॥ ੧੨੯ ॥

ਨੌ ਜਵਾਂ ਜਾਨ=ਹੇ ਨੌ ਜੁਆਨ ਪਿਆਰੇ ਮੈਂ ਹੁਮਾ ਕਹੀਏ ਓਹੀ (ਤੁਅਮ ਜਾਨੀ) ਤੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਹਾਂ । (ਈਂ ਜ਼ਮਾਂ) ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਂ (ਤੁਰਾ ਬਦੀਦਨ ਆਮਦਮ) ਤੈਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਈ ॥ ੧੨੯ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਏ ਬਾਨੁਏ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥

ਚਿਰਾ ਤੋ ਬਿਯਾਮਦ ਦਰੀਂ ਜਾਇ ਸਖਤ ॥ ੧੩੦ ॥

ਏਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਰਾਜਾ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ । (ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਬਖਤ ਬਾਨੁਏ) ਜੋ ਹੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ । ਦਰੀਂ ਜਾਇ ਸਖਤ= ਇਸ ਕਰੜੀ ਭਿਆਨਕ ਜਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਤੋ ਚਿਰਾ ਬਿਯਾਮਦ) ਤੂੰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ

ਆਈ ਹੈ ? ॥ ੧੩੦ ॥ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਵਾਚ=ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹਾਂ । ਕਿ:-

ਅਗਰ ਮੁਰਦਹ ਬਾਸ਼ੀ ਬਿਯਾਰੇਮ ਲਾਸ ॥

ਵਗਰ ਜ਼ਿੰਦਹ ਹਸਤੀ ਬ ਯਜ਼ਦਾਂ ਸੁਪਾਸ ॥ ੧੩੧ ॥

(ਅਗਰ ਮੁਰਦਹ ਬਾਸ਼ੀ) ਜੇਕਰ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀ (ਲਾਸ ਬਿਯਾਰੇਮ) ਲਾਸ ਲਿਆਵਾਂਗੀ । (ਵਗਰ ਜ਼ਿੰਦਹ ਹਸਤੀ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਓਹ ਜਿਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਪੁਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ (ਬ) ਨਾਲ (ਯਜ਼ਦਾ ਸੁਪਾਸ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂਗੀ ॥ ੧੩੧ ॥

ਅਜ਼ਾਂ ਗੁਫਤਨੀਹਾਂ ਖੁਸ਼ ਆਮਦ ਸੁਖਨ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਏ ਨਾਜ਼ਨੀ ਸੀਮ ਤਨ ॥ ੧੩੨ ॥

(ਅਜ਼ਾਂ ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨੀਹਾਂ) ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਬਚਣ ਕਹਿਣੇ ਸੇ ਓਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ (ਖੁਸ਼ ਆਮਦ) ਪਸੰਦ ਆਈ ਤੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਏ ਨਾਜ਼ਨੀ ਸੀਮ ਤਨ) ਜੋ ਹੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਚਾਂਦੀ ਵਰਗੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੀ ॥ ੧੩੨ ॥

ਹਰਾਂਕਸ ਕਿ ਖਾਹੀ ਬਿਗੋ ਮਨ ਦਿਹਮ ॥

ਕਿ ਏ ਸ਼ੇਰ ਦਿਲ ਮਨ ਗੁਲਾਮੇ ਤੁਅਮ ॥ ੧੩੩ ॥

(ਹਰਾ ਕਸਕਿ) ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੇਰੀ (ਖਾਹੀ) ਇਛਾ ਹੈ ਸੇ ਤੂੰ (ਬਗੋ) ਕਹੋ (ਮਨ ਦਿਹਮ) ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ । (ਕਿ ਏ ਸ਼ੇਰ ਦਿਲ) ਜੋ ਹੋ ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਜ ਤੋਂ ਲੈਕੇ (ਮਨ ਤੁਅਮ ਗੁਲਾਮੇ) ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦਾਸ ਹਾਂ ॥ ੧੩੩ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਾਸੀ ਤੁ ਏ ਕਾਰ ਸਖਤ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਯਕ ਬਾਰ ਕੁਨ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥ ੧੩੪ ॥

ਅਬ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:- (ਏ ਕਾਰ ਸਖਤ) ਹੇ ਜੁਧ ਰੂਪੀ ਸਖਤ ਕਾਰ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਆਮੀ, ਆਪ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਜੁਧ ਚੋਂ ਮਸਾਂ ਬਚੋ ਹੋ ਆਪ ਦਾ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸਤੇ ਆਪ ਮੁੜਕੇ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ ਲੈਕੇ ਮੇਰੇ (ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਾਸੀ) ਪਤੀ ਹੋਵੋ । (ਕਿ) ਜੋ ਆਪ ਉਠਕੇ (ਮਾਰਾ ਬਯਕ ਬਾਰ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਇਕ ਵਾਰੀ (ਨੇਕ ਬਖਤ ਕੁਨ) ਚੰਗਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਕਰੋ ॥ ੧੩੪ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਕੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬਛਿੜ੍ਹਾਂ ਮਤੀ ਨੇ:-

ਬਿਜ਼ਦ ਪੁਸ਼ਤ ਪਾਓ ਕੁਸ਼ਾਦਸ਼ ਬਚਸ਼ਮ ॥

ਹਮਹ ਰਵਸ਼ ਸ਼ਾਹਾਨ ਪੇਸ਼ੀਨ ਰਸ਼ਮ ॥ ੧੩੫ ॥

(ਪਾਓ) ਪੈਰਾਂ ਸੇ ਫੜਕੇ ਅਪਣੀ (ਪੁਸ਼ਤ ਬਿਜ਼ਦ) ਪਿਠ ਉਪਰ ਮਾਰਿਆ

ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ (ਬ ਚਸਮ ਕੁਸ਼ਾਦਸ਼) ਨੇੜ ਖੋਲੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੇ (ਸ਼ਾਹਾਨ ਪੇਸ਼ੀਨ ਰਸਮ) ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮਰਯਾਦਾ ਸੀ ਓਹ (ਹਮਹ ਰਵਸ਼) ਤਮਾਮ ਰੀਤੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਵ ਅਗਨੀ ਬਾਲ ਕੇ ਉਸੀ ਜਗਾ ਪਰ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ ਲੈ ਲੀਤੇ ॥ ੧੩੫ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਬਰ ਰਬ ਬਿਆਵੁਰਦ ਜਾਂ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਨਉਬਤਸ਼ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਹੇ ਜ਼ਮਾਂ ॥ ੧੩੬ ॥

ਫੇਰ ਅਪੁਣੇ ਰਬ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਡਾਲਕੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਘਰ ਦੀ (ਜਾਂ) ਜਗਾ ਪਰ (ਬਿਆਵੁਰਦ) ਲਿਐਂਦੀ ਹੋਈ। ਜੋ (ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਹੇ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੋਂ ਕੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ (ਜਮਾਂ) ਸਮੇਂ (ਨਉਬਤਸ਼) ਨਗਾਰਿਆਂ ਉਪਰ ਜੈ ਦੀ ਚੋਟ (ਬਿਜ਼ਦ) ਮਰਵਾਂਦੀ ਹੋਈ ॥ ੧੩੬ ॥

ਬਹੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਦੁ ਚਸਮਸ਼ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿਰਾ ਜਾਇ ਮਾਰਾ ਨਿਹਾਦ ॥ ੧੩੭ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵਾਜਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨ ਸੁਨਕੇ ਰਾਜਾ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਹੋਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਪੁਣੇ ਦੋਨੋ ਨੇਤਰ (ਕੁਸ਼ਾਦ) ਖੋਲੇ ਤੇ ਓਪਰੀ ਜਗਾ ਵੇਖਕੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਮਾਰਾ ਕਿਰਾ ਜਾਇ ਨਿਹਾਦ) ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਜਗਾਂ ਤੂੰ ਲਿਆ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੈ ॥ ੧੩੭ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਤੁਰਾ ਜ਼ਫਰ ਜੰਗ ਯਾਫਤਮ ॥

ਬ ਕਾਰੇ ਸੁਮਾ ਕਤ ਖੁਦਾ ਯਾਫਤਮ ॥ ੧੩੮ ॥

ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਮੈਂ ਨੇ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ (ਜ਼ਫਰ) ਫਤੇ ਕਰਕੇ (ਤੁਰਾ ਯਾਫਤਮ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ=

(ਬ ਕਾਰੇ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਹੀ (ਕਤ) ਫੇਰੇ ਲੈ ਕੇ (ਸੁਮਾ) ਆਪਨੂੰ (ਖੁਦਾ ਯਾਫਤਮ) ਖਾਵੰਦ ਅਰਥਾਤ ਪਤੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ॥ ੧੩੮ ॥

ਪਸ਼ੇਮਾਂ ਸ਼ਵਦ ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨ ਫਜ਼ੂਲ ॥

ਹਰਾਂਕਸ ਤੁ ਗੋਈ ਕਿ ਬਰ ਮਨ ਕਬੂਲ ॥ ੧੩੯ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ (ਫਜ਼ੂਲ ਸੁਖਨ), ਵਧੀਕੀ ਦੇ ਬਚਨ (ਗੁਫਤਨ) ਕਹਿਣੇ ਸੇ (ਪਸ਼ੇਮਾਂ ਸ਼ਵਦ) ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜੋ ਪੁੱਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਰਨਾ ਓਹ ਹੁਣ ਵਿਅਰਥ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਬ ਤਾਂ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਹੁਣ ਭਲਾ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਬਛਿਤ੍ਰਾਂ ਮਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋ ਬਖਤਾ ਵਰ ਖੁਸ਼ ਨਸੀਬ

(ਹਰਾਂ ਕਸ ਤੁ ਗੋਈ) ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੂੰ ਕਵੇਂ ਸੋ (ਮਨ ਬਰ ਕਬੂਲ) ਮੇਰੇ ਉਪਰ
ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ॥ ੧੩੯ ॥

ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ=ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇਖ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਓਹ ਬਫਿੜ੍ਹਾਂ
ਮਤੀ ਔਰਤ ਚੰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬਿਅੰਤ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ
ਸਰੀਰ ਪਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ ਹਨ ਲੇਕਨ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਤੋਂ ਝੂਠੀ ਨਹੀਂ
ਹੋਈ ਤੇ ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਓਹ
ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭੈੜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈਂ ਜੋ ਆਪ
ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੈਂ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ
ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਹਛਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬਚਨ
ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਲੇਕਨ
ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਝੂਠਾ ਹੋਇਆ ਸਮਝਕੇ ਬੜਾ
ਪਛਤਾਇਆ ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਬਨੇ ਰਹੇ। ਐਸੇ ਤੂੰ
ਭੀ ਜੇਕਰ ਸੁਖ ਪਾਵਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ।

ਅਬ ਹਿਕਾਯਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਪਣੀ
ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ :-

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਜਾਮ ਫੇਰੋਜ਼ਹ ਫਾਮ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰ ਅਸਤ ਰੋਜ਼ੇ ਤਮਾਮ ॥ ੧੪੦ ॥

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਫੇਰੋਜ਼ੇ (ਫਾਮ) ਰੰਗ ਦਾ (ਜਾਮ) ਪਿਆਲਾ
ਬਿਦਿਹ ਕਹੀਏ ਦਿਓ। (ਕਿ ਮਾਰਾ) ਜੋ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਤਮਾਮ ਰੋਜ਼ੇ) ਸਭ ਦਿਨਾਂ ਮੇਂ
(ਬਕਾਰ ਅਸਤ) ਲਾਇਕ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਹ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ॥ ੧੪੦ ॥

ਤੂ ਮਾਰਾ ਬਿਦਿਹ ਤਾ ਸ਼ਵਮ ਤਾਜ਼ਹ ਦਿਲ ॥

ਕਿ ਗੋਹਰ ਬਿਆਰੇਮ ਆਲੂਦਹ ਗਿਲ ॥ ੧੪੧ ॥ ੪ ॥

(ਤੂ ਮਾਰਾ) ਆਪ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਏਹ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ਰੂਰ (ਬਿਦਿਹ)
ਦੇਣਾ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦਿਲ (ਤਾਜ਼ਹ ਸ਼ਵਮ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਮ ਦੀ
ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾ ਕੋਸ਼ਾ ਰੂਪੀ (ਅਲੂਦਹ ਗਿਲ) ਗੰਦੇ ਚਿਕੜ ਚੋਂ ਆਤਮ
ਸਰੂਪ ਰੂਪੀ (ਗੋਹਰ) ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਰੇਮ ਕਹੀਏ ਲਿਆਵਾਂ ॥ ੧੪੧ ॥ ੪ ॥

॥ ਚੌਥੀ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ ॥

❦ ਹਿਕਾਯਤ ਪੰਜਵੀਂ ਚਲੀ ❦

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਤੁਈ ਰਹਿ ਨੁਮਾਓ ਤੁਈ ਦਿਲ ਕੁਸ਼ਾਇ ॥

ਤੁਈ ਦਸਤ ਗੀਰ ਅੰਦਰ ਹਰਦੇ ਸਰਾਇ ॥ ੧ ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੂੰਹੀ (ਰਹਿਨੁਮਾਓ) ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਤੂੰਹੀ ਦਿਲ ਦੇ (ਕੁਸ਼ਾਇ) ਖੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। (ਹਰਦੇ ਸਰਾਇ) ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰਹੀ (ਦਸਤ ਗੀਰ) ਹਥ ਦੇ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥ ੧ ॥

ਤੁਈ ਰਾਜ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੋ ਦਸਤ ਗੀਰ ॥

ਕਰੀਮੇ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ ਦਾਨਸ਼ ਪਜ਼ੀਰ ॥ ੨ ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੂੰਹੀ ਸਾਰੇ (ਰਾਜ਼) ਭੇਦ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਰੋਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਅਤੇ (ਦਸਤ ਗੀਰ) ਹਥ ਦੇ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕਰੀਮੇ) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ (ਖਤਾ) ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ (ਦਾਨਸ਼) ਦਾਨਾਈ ਦੇ (ਪਜ਼ੀਰ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਵਾ, ਦਾਨਾਈ ਦੇ ਪਜ਼ੀਰ ਕਹੀਏ ਪਕੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥੨॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦਮ ਯਕੇ ਕਾਜ਼ੀਅਸ਼ ॥

ਕਿ ਬਰਤਰ ਨ ਦੀਦਮ ਕਜੋ ਦੀਗਰਸ਼ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹਮਨੇ (ਯਕੇ ਕਾਜ਼ੀਅਸ਼) ਇਕ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ (ਹਿਕਾਯਤ) ਕਥਾ ਸੁਨੀ ਹੈ ਤੂੰ ਸੁਨਣਾ ਕਰ। (ਕਿ ਕਜੋ) ਜੋ ਉਸ ਸੇ (ਬਰਤਰ) ਬੁਲੰਦਗੀ ਵਾਲਾ (ਦੀਗਰਸ਼) ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (ਦੀਦਮ) ਵੇਖਿਆ ॥ ੩ ॥

ਯਕੇ ਖਾਨਹ ਓ ਬਾਨੂਏ ਨਉ ਜਵਾਂ ॥

ਕਿ ਕੁਰਬਾਂ ਸ਼ਵਦ ਹਰਕਸੇ ਨਾਜ਼ਦਾਂ ॥ ੪ ॥

(ਓ ਖਾਨਹ) ਉਸ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ (ਯਕੇ) ਇਕ ਨੌ-ਜਵਾਨ (ਬਾਨੂਏ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ। (ਕਿ) ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ, (ਹਰਕਸੇ ਨਾਜ਼ਦਾਂ) ਹਰ ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ (ਕੁਰਬਾਂ ਸ਼ਵਦ) ਕੁਰਬਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ॥ ੪ ॥

ਕਿ ਸੋਸਨ ਸਰੇ ਰਾ ਫਰੋ ਮੇਜ਼ਦਹ ॥

ਗੁਲੇ ਲਾਲਹ ਰਾ ਦਾਗ ਬਰ ਦਿਲ ਸੁਦਹ ॥ ੫ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਉਸਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ (ਸੋਸਨ) ਸ਼ੋਸ਼ਣੀ ਰੰਗ (ਸਰੇ ਰਾ) ਸਿਰ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਫਰੋ ਮੋਜ਼ਦਹ) ਨੀਚੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਮੈਂ ਭੀ ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਵਾ ਸੋਸਨ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫੁਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰੰਗ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਚਿੱਟਾ ਪੀਲਾ ਅਤੇ ਨੀਲਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਓਹਵੀ ਸਿਰ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਨੀਚੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ (ਲਾਲਹ ਰਾ) ਪੋਸਤ ਦਾ ਜੋ (ਗੁਲੇ) ਫੁਲ ਹੈ ਉਸਦੇ ਦਿਲ (ਬਰ) ਉਪਰ ਵੀ (ਦਾਗ) ਥਿੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੁਦਹ ਕਹੀਏ ਹੈ ॥ ੫ ॥

ਕਜ਼ਾਂ ਸੂਰਤੇ ਮਾਹਿ ਰਾ ਬੀਮ ਸੁਦ ॥

ਰਸ਼ਕ ਸੋਖਤਹ ਅਜ਼ ਮਿਯਾਂ ਨੀਮ ਸੁਦ ॥ ੬ ॥

(ਕਜ਼ਾਂ ਸੂਰਤੇ) ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ (ਮਾਹਿ ਰਾ) ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਤਾਂਹੀ (ਬੀਮ ਸੁਦ) ਖੌਫ ਹੋਇਆ। (ਰਸ਼ਕ) ਈਰਖਾ ਸੇ (ਸੋਖਤਹ) ਜਲ ਕਰ (ਮਿਯਾਂ ਅਜ਼) ਵਿਚ ਸੇ (ਨੀਮ ਸੁਦ) ਅਧਾ ਹੋਗਿਆ ਯਥਾ ਦੂਜ ਦਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਅਧਾ ਹੈ ॥ ੬ ॥

ਬਕਾਰ ਅਜ਼ ਸੂਏ ਖਾਨਹ ਬੇਰੁੰ ਰਵਦ ॥

ਬਦੋਸ਼ੇ ਜੁਲਫ ਸ਼ੋਰ ਸੁੰਬਲ ਸ਼ਵਦ ॥ ੭ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ (ਬ) ਵਾਸਤੇ (ਖਾਨਹ ਸੂਏ ਅਜ਼) ਘਰ ਦੀ ਤਰਫ ਸੇ (ਬੇਰੁੰ ਰਵਦ) ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ (ਦੋਸ਼ੇ) ਮੋਢਿਆਂ (ਬ) ਉਪਰ ਜੁਲਫਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੇਖਕੇ (ਸੁੰਬਲ) ਇਸ਼ਕ ਪੇਚਾ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ ਕਰਦਾ (ਸ਼ਵਦ) ਹੈ ॥ ੭ ॥

ਨੋਟ:—ਇਸ਼ਕ ਪੇਚਾ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੰਬਾ ੨ ਘਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਰ ਆਬੇ ਬਦਰੀਯਾ ਬਸ਼ੋਯਦ ਰੁਖਸ਼ ॥

ਹਮਹ ਖਾਰ ਮਾਹੀ ਸ਼ਵਦ ਗੁਲ ਰੁਖਸ਼ ॥ ੮ ॥

(ਅਗਰ) ਜੇਕਰ ਦਰੀਆਹ ਦੇ (ਆਬੇ) ਜਲ (ਬ) ਨਾਲ ਸ=ਓਹ ਅਪੁਣੇ (ਰੁਖ) ਮੂੰਹ ਨੂੰ (ਬਸ਼ੋਯਦ) ਧੌਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸ ਜਲ ਸੇ (ਮਾਹੀ ਰੁਖਸ਼) ਮਛੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ (ਹਮਹ ਖਾਰ) ਤਮਾਮ ਕੰਡੇ (ਗੁਲ ਸ਼ਵਦ) ਫੁਲ ਵਾਂਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਬਖੁਮ ਓ ਫਿਤਾਦਹ ਹੁਮਾ ਸਾਯਹ ਆਬ ॥

ਜ਼ਿ ਮਸਤੀ ਸੁਦਹ ਨਾਮ ਨਰਗਸ਼ ਸ਼ਰਾਬ ॥ ੯ ॥

ਪੁਨਾ ਓਹ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵੀ (ਬਖੁਮ) ਮਟ ਦੇ (ਆਬ) ਜਲ ਉਪਰ ਅਪਨੀ (ਸਾਯਹ) ਛਾਇਆ ਭਾਵ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ (ਫਿਤਾਦਹ) ਡਾਲਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮਸਤੀ

(ਜਿ) ਸੇ ਓਹ ਜਲ ਨਰਗਸ ਨਾਮੇ ਸ਼ਰਾਬ (ਸੁਦਹ) ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਐਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ :-

ਬਦੀਦਸ਼ ਯਕੇ ਰਾਜਹੇ ਨਉ ਜਵਾਂ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਜ਼ਾਹਰ ਜਹਾਂ ॥ ੧੦ ॥

(ਯਕੇ ਨਉ ਜਵਾਂ) ਇਕ ਨੌ-ਜਵਾਨ ਰਾਜਾ (ਬਦੀਦਸ਼) ਵੇਖਿਆ । (ਕਿ) ਜੋ ਰਾਜਾ (ਜ਼ਾਹਰ ਜਹਾਂ) ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਮੇਂ (ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਚੋਹਰੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧੦ ॥

ਬਗੁਫਤਾ ਕਿ ਏ ਰਾਜਹੇ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥

ਤੁ ਮਾਰਾ ਬਿਦਿਹ ਜਾਇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤਖਤ ॥ ੧੧ ॥

ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਬਗੁਫਤਾ) ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ (ਨੇਕ ਬਖਤ ਰਾਜਹੇ) ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ (ਮਾਰਾ ਤੁ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਤੂੰ ਅਪੁਣੇ ਤਖਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ (ਜਾਇ ਬਿਦਿਹ) ਜਗਾਂ ਦੇਹ । ਭਾਵ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਪੁਣੀ ਬੇਗਮ ਕਰ ਲੈ ॥ ੧੧ ॥

ਨਖੁਸ਼ਤੀ ਸਰੇ ਕਾਜ਼ੀ ਆਵਰਤੁ ਰਾਸਤ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ ਕਿ ਈਂ ਖ਼ਾਨਹ ਮਾ ਅਜ਼ ਤੁਰਾਸਤ ॥ ੧੨ ॥

ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੇ ਕਜ਼ਿਆਨੀ, (ਨਖੁਸ਼ਤੀ) ਪਹਿਲੇ ਤੂੰ ਅਪੁਣੇ ਪਤੀ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ (ਸਰੇ) ਸਿਰ (ਰਾਸਤ ਆਵਰਤੁ) ਕਟਕੇ ਲਿਆ ਦੇਹ । (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਸੇ ਪਸ ਕਹੀਏ ਪਿਛੇ (ਕਿ) ਜੋ (ਈਂ ਮਾ ਖ਼ਾਨਹ) ਏਹ ਮੇਰਾ ਘਰ (ਤੁਰਾਸਤ) ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ ॥ ੧੨ ॥

ਸੁਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਨਿਹਾਦ ॥

ਨ ਰਾਜ਼ੇ ਦਿਗਰ ਪੇਸ਼ ਅਉਰਤ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੧੩ ॥

(ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਸੁਨੀਦ) ਇਸ ਬਚਨ ਤਾਂਹੀ ਸੁਣਕੇ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਨੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਹੀ (ਨਿਹਾਦ) ਰਖਿਆ । ਕਿਸੀ ਹੋਰ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਦੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ ਅਪਨਾ (ਰਾਜ਼ੇ ਨ ਕੁਸ਼ਾਦ) ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਖੋਲਿਆ ॥ ੧੩ ॥

ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਨੇ ਅਪੁਣੇ ਘਰ ਆਕੇ=

ਬ ਵਕਤੇ ਸ਼ੌਹਰ ਰਾ ਚੁ ਖੁਸ਼ ਖੁਫਤਹ ਦੀਦ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਤੇਗ ਖੁਦ ਦਸਤ ਸਰ ਓ ਬੁਰੀਦ ॥ ੧੪ ॥

(ਬ ਵਕਤੇ) ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ (ਚੁ) ਜਦ ਅਪੁਣੇ (ਸ਼ੌਹਰ ਰਾ) ਪਤੀ ਤਾਂਹੀ (ਖੁਸ਼ ਖੁਫਤਹ) ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੁਝਾ ਹੋਇਆ (ਦੀਦ) ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ (ਖੁਦ ਦਸਤ) ਅਪੁਣੇ ਹਥਾਂ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ (ਬਿਜ਼ਦ) ਮਾਰਕੇ (ਓ ਸਰ ਬੁਰੀਦ) ਉਸ

ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਰ ਕਟ ਲਿਆ ॥ ੧੪ ॥

ਬੁਰੀਦਹ ਸਰ ਓਰਾ ਰਵਾਂ ਜਾਇ ਗਸ਼ਤ ॥

ਦਰਾਂ ਜਾ ਸਬਲ ਸਿੰਘ ਕਿ ਬਿਨਸ਼ਸਤਹ ਅਸਤ ॥ ੧੫ ॥

(ਓਰਾ) ਉਸ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ (ਸਰ ਬੁਰੀਦਹ) ਸਿਰ ਕਟਕੇ ਉਸ (ਜਾਇ) ਜਗਾਂ ਵਲ ਰਵਾਨਾ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋਈ (ਕਿ) ਜੋ ਸਬਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਰਾਜਾਂ (ਦਰਾਂ ਜਾ) ਜਿਸ ਜਗਾਂ ਅੰਦਰ (ਬਿਨਸ਼ਸਤਹ) ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਅਸਤ ਕਹੀਏ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥

ਰਾਜੇ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਕੇ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਆਖਦੀ ਹੈ=

ਤੁ ਗੁਫਤੀ ਮਰਾਂ ਹਮ ਚੁਨੀ ਕਰਦਹਅਮ ॥

ਬਪੇਸ਼ੇ ਤੁ ਈਂ ਸਰ ਮਨ ਆਵੁਰਦਹਅਮ ॥ ੧੬ ॥

ਹੇ ਰਾਜਨ ਜੋ (ਤੁ ਮਰਾ) ਤੈਨੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਗੁਫਤੀ) ਕਿਹਾ ਸੀ, ਹਮਨੇ ਚੁਨੀ ਕਹੀਏ ਐਸੇ ਹੀ (ਕਰਦਹਅਮ) ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਈਂ) ਏਹ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ (ਸਰ) ਸਿਰ (ਮਨ) ਮੈਂ ਨੇ (ਤੁ ਬਪੇਸ਼ੇ) ਆਪ ਦੇ ਅਗ (ਆਵੁਰਦਹਅਮ) ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥

ਅਗਰ ਸਰ ਤੁ ਖਾਹੀ ਸਰ ਤੁਮੇ ਦਿਹਮ ॥

ਬ ਜਾਨੋ ਦਿਲੇ ਬਰ ਤੁ ਆਸ਼ਕ ਸੁਦਮ ॥ ੧੭ ॥

(ਅਗਰ ਤੁ) ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਵੀ (ਸਰ) ਸਿਰ ਲੈਣਾ (ਖਾਹੀ) ਚਾਂਹਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਅਪਣਾ (ਸਰ) ਸਿਰ (ਤੁਮੇ ਦਿਹਮ) ਤੈਨੂੰ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ। (ਬ) ਸਾਬ ਜਾਨ ਅਰ ਦਿਲ ਸੇ ਮੈਂ (ਤੁ ਬਰ) ਤੇਰੇ ਉਪਰ ਆਸ਼ਕ (ਸੁਦਮ) ਹੋਈ ਹਾਂ ॥ ੧੭ ॥

ਕਿ ਇਮ ਸ਼ਬ ਕੁਨ ਆਂ ਅਹਿਦ ਤੋ ਬਸਤਈ ॥

ਬ ਗਮਜ਼ਹਿ ਚਸ਼ਮ ਜਾਨ ਮਨ ਕੁਸ਼ਤਈ ॥ ੧੮ ॥

ਹੇ ਰਾਜਨ (ਤੋ) ਤੈਂ ਨੇ ਜੋ (ਅਹਿਦ) ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ ਜਾਨੇ ਬਚਨ (ਬਸਤਈ) ਬਧਾ ਸੀ (ਆਂ) ਉਸਨੂੰ (ਇਮ) ਅਜ ਦੀ ਸ਼ਬ ਕਹੀਏ ਰਾਤ ਪੂਰਾ (ਕੁਨ) ਕਰ। ਭਾਵ ਅਪੁਣੀ ਰਾਣੀ ਕਰ ਲੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ (ਚਸ਼ਮ) ਨੇਤਰਾਂ (ਬ ਗਮਜ਼ਹਿ) ਕਟਾਖਛਾਂ (ਬ) ਸਾਬ ਮਨ ਕਹੀਏ ਮੇਰੀ ਜਾਨ (ਕੁਸ਼ਤਈ) ਕੋਹੀ ਗਈ ਹੈ ॥ ੧੮ ॥

ਚੁਦੀਦਸ਼ ਸਰੇ ਰਾਜਹੇ ਨਉ ਜਵਾਂ ॥

ਬ ਤਰਸੀਦ ਗੁਫਤਾ ਕਿ ਏ ਬਦ ਨਿਸ਼ਾਂ ॥ ੧੯ ॥

(ਨਉਜਵਾਂ) ਨੌ-ਜੁਵਾਨ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਚੁ) ਜਦ ਓਹ (ਸਰੇ ਦੀਦਸ਼) ਸਿਰ ਵੇਖਿਆ, ਤਾਂ (ਬ ਤਰਸੀਦ) ਸਾਬ ਖੌਫ ਦੇ ਕੰਬਿਆ ਤੇ ਐਸੇ (ਗੁਫਤਾ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਏ ਬਦ ਨਿਸ਼ਾਂ) ਜੋ ਹੇ ਖੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ॥ ੧੯ ॥

ਚੁਨਾ ਬਦ ਤੁ ਕਰਦੀ ਖੁਦਾਵੰਦ ਖੇਸ਼ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਚਿਯਾਰੀ ਅਜੀਂ ਕਾਰ ਬੇਸ਼ ॥ ੨੦ ॥

(ਤੁ ਖੇਸ਼ ਖੁਦਾਵੰਦ) ਤੈਂਨੇ ਅਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ (ਚੁਨਾ ਬਦ ਕਰਦੀ) ਐਸਾ ਖੋਟਾ ਕਰਤਬ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ (ਮਾਰਾ) ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿ ਕਹੀਏ ਜੋ (ਅਜੀਂ ਬੇਸ਼) ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਦੋਸਤੀ ਦਾ (ਚਿ ਕਾਰ) ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਫੈ। ਭਾਵ ਓੜਕ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਵੀਏਹੋ ਹਾਲ ਕਰੇਂਗੀ ॥ ੨੦ ॥

ਜ਼ਿਤੋ ਦੋਸਤੀ ਮਨ ਬ ਬਾਜ਼ ਆਮਦਮ ॥

ਜ਼ਿ ਕਰਦਹ ਤੁ ਮਨ ਦਰ ਨਿਯਾਜ਼ ਆਮਦਮ ॥ ੨੧ ॥

(ਤੋ ਦੋਸਤੀ ਜ਼ਿ) ਤੇਰੀ ਯਾਰੀ ਸੇ (ਮਨ ਬਬਾਜ਼) ਮੈਂ ਫਿਰਨੇ ਵਿਚ (ਆਮਦਮ) ਆਂਵਦਾ ਹਾਂ। ਭਾਵ ਅਬ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਛੱਡਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ (ਤੁ ਕਰਦਹ ਜ਼ਿ) ਤੇਰੇ ਕਰਤਬਾਂ ਸੇ (ਮਨ) ਮੈਂ (ਨਿਯਾਜ਼) ਖੋਫ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਆਮਦਮ) ਆਇਆ ਹਾਂ ॥ ੨੧ ॥

ਚੁਨੀ ਬਦ ਤੁ ਕਰਦੀ ਖੁਦਾਵੰਦ ਕਾਰ ॥

ਮਰਾ ਕਰਦਹ ਬਾਸ਼ੀ ਚੁਨੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ॥ ੨੨ ॥

ਜਦ (ਤੁ ਖੁਦਾਵੰਦ) ਤੈਂਨੇ ਅਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ (ਚੁਨੀ ਬਦ ਕਾਰ) ਐਸਾ ਖੋਟਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ (ਚੁਨੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ) ਐਸਾ ਕੰਮ (ਕਰਦਹ ਬਾਸ਼ੀ) ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਂਗੀ ॥ ੨੨ ॥

ਐਸੇ ਬਚਨ ਸੁਨਦਿਆਂ ਸਾਰ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਨੇ=

ਬਿਅੰਦਾਖਤ ਸਰਰਾ ਦਰਾਂ ਜਾ ਜ਼ਿ ਦਸਤ ॥

ਬਰੇ ਸੀਨਹ ਓਹ ਸਰ ਬਿਜ਼ਦ ਹਰਦੁ ਦਸਤ ॥ ੨੩ ॥

(ਦਰਾਂ ਜਾ) ਉਸ ਜਗਾਂ ਅੰਦਰ ਅਪੁਣੇ (ਦਸਤ ਜ਼ਿ) ਹਰਾਂ ਸੇ (ਸਰ ਰਾ) ਸਿਰ ਤਾਂਹੀ (ਬਿਅੰਦਾਖਤ) ਡਾਲ ਦਿਤਾ ਭਾਵ ਸੁਟ ਦਿਤਾ ਤੇ (ਓ) ਉਸ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਨੇ ਸੀਨੇ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਹਰਦੁ ਦਸਤ ਬਿਫਦ) ਦੋਨੋ ਹਥ ਮਾਰੇ। ਭਾਵ ਪਿਟਨ ਲਗ ਪਈ ॥ ੨੩ ॥ ਕੁਝ ਕੁ ਚਿਰ ਪਿਟਕੇ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ॥

ਮਹਾ ਪੁਸ਼ਤ ਦਾਦੀ ਤੁਰਾ ਹਕ ਦਿਹਦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਰੋਜ਼ ਮਉਲਾਇ ਕਾਜ਼ੀ ਸ਼ਵਦ ॥ ੨੪ ॥

(ਮਹਾ ਪੁਸ਼ਤ ਦਾਦੀ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਤੈਂ ਨੇ ਪਿਠ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤੇ (ਤੁਰਾ ਹਕ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਸਚਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਠ ਦਿਹਦ ਕਹੀਏ ਦੇਵੇਗਾ (ਵਜ਼ਾਂ ਰੋਜ਼) ਉਸ ਦਿਨ, ਜਿਸ ਦਿਨ (ਮਉਲਾਇ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਕਾਜ਼ੀ) ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਵਦ ਕਹੀਏ

ਹੋਵੇਗਾ ॥ ੨੪ ॥

ਬਿਅੰਦਾਖਤ ਸਰ ਖਾਨਹ ਆਮਦ ਬੁਬਾਜ਼ ॥

ਬਆਂ ਲਾਸ਼ ਕਾਜ਼ੀ ਬਖੁਸ਼ਪੀਦ ਦਰਾਜ ॥ ੨੫ ॥

ਅਪਨੇ ਪਤੀ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ (ਸਰ) ਸਿਰ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਪਾਸ (ਬਿਅੰਦਾਖਤ) ਡਾਲ ਕੇ ਭਾਵ ਸੁਟਕੇ । (ਬਬਾਜ਼) ਫਿਰ ਯਾਨੇ ਮੁੜਕੇ ਅਪੁਨੇ (ਖਾਨਹ ਆਮਦ) ਘਰ ਵਿਚ ਆਈ । ਅਤੇ (ਆਂ) ਉਸ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਹੀਏ ਲੋਥ (ਬ) ਨਾਲ (ਦਰਾਜ) ਲੰਬੀ ਪੈਕੇ ਬਖੁਸ਼ਪੀਦ ਕਹੀਏ ਸੌਂ ਗਈ ॥ ੨੫ ॥

ਬਿਅੰਦਾਖਤ ਬਰ ਸਰ ਜ਼ਿ ਖੁਦ ਦਸਤ ਖਾਕ ॥

ਬਿਗੁਫਤਾ ਕਿ ਖੇਜ਼ੇਦ ਯਾਰਾਨ ਪਾਕ ॥ ੨੬ ॥

ਫੇਰ ਉਠਕੇ (ਖੁਦ ਦਸਤ ਜ਼ਿ) ਅਪੁਨੇ ਹਥਾਂ ਸੇ ਅਪੁਨੇ (ਸਰ ਬਰ) ਸਿਰ ਉਪਰ (ਖਾਕ ਬਿਅੰਦਾਖਤ) ਮਿਟੀ ਡਾਲਦੀ ਹੋਈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਪੁਕਾਰਕੇ ਐਸੇ (ਬ ਗੁਫਤਾ) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ (ਪਾਕ ਯਾਰਾਨ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਦੋਸਤੋ ਖੇਜ਼ੇਦ ਕਹੀਏ ਉਠੋ ॥ ੨੬ ॥

ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਨਕੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕੀ ਗਲ ਹੈ ?
ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਵਾਚ:-

ਚਿ ਬਦਕਾਰ ਕਰਦ ਈਂ ਕਸੇ ਸ਼ੋਰ ਬਖਤ ॥

ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਬ ਜਾਂ ਕੁਸ਼ਤ ਯਕ ਜ਼ਖਮ ਸਖਤ ॥ ੨੭ ॥

ਹੇ ਲੋਕੋ ਵੇਖੋ (ਈਂ ਕਸੇ ਸ਼ੋਰ ਬਖਤ) ਏਹ ਕਿਸੀ ਖੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ (ਚਿ ਬਦਕਾਰ ਕਰਦ) ਕੀ ਖੋਟਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । (ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਯਕ ਜ਼ਖਮ ਸਖਤ) ਜੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੜੇ ਫੱਟ ਸੇ (ਬ) ਸਾਬ ਜਾਨ ਦੇ (ਕੁਸ਼ਤ) ਕੋਹ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੨੭ ॥

ਬ ਹਰ ਜਾ ਕਿ ਯਾਬੇਦ ਖੁੰਨਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਂ ॥

ਹੁਮਾ ਰਾਹ ਗੀਰੰਦ ਹਮਹ ਮਰਦੁਮਾਂ ॥ ੨੮ ॥

ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ (ਬ) ਕਹੀਏ ਸਾਬ ਹੋਕੇ (ਸ਼) ਉਸ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਂ ਕਹੀਏ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ (ਹਰ ਜਾ ਯਾਬੇਦ) ਤਮਾਮ ਜਗਾਂ ਪਰ ਪਾਵਣਾ ਕਰੋ । ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗੇ ਤੁਸੀਂ (ਹਮਹ ਮਰਦੁਮਾਂ) ਤਮਾਮ ਸੂਰਮੇ (ਹੁਮਾ ਰਾਹ ਗੀਰੰਦ) ਓਹੋ ਰਸਤਾ ਫੜਨਾ ਕਰੋ ॥ ੨੮ ॥

ਬ ਆਂ ਜਾ ਜਹਾਂ ਖ਼ਲਕ ਇਸਤਾਦਹ ਕਰਦ ॥

ਬਜਾਏ ਕਿ ਸਰ ਕਾਜ਼ੀ ਅਫ਼ਤਾਦਹ ਕਰਦ ॥ ੨੯ ॥

ਆਂ=ਉਸੀ ਜਾ ਕਹੀਏ ਜਗਾਂ (ਬਰ)ਉਪਰ (ਜਹਾ ਖ਼ਲਕ)ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ

(ਇਸਤਾਦਹ ਕਰਦ) ਖੜੀ ਕੀਤੀ। (ਕਿ ਬਜਾਏ) ਜੋ ਜਿਸ ਜਗਾਂ ਪਰ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਿਰ (ਅਫਤਾਦਹ ਕਰਦ) ਸੁਟਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ॥ ੨੯ ॥

ਬਿਦਾਨਿਸ਼ਤ ਹਮਹ ਅਉਰਤੋ ਮਰਦੁਮਾਂ ॥

ਕਿ ਈਂਰਾ ਬਕੁਸ਼ਤ ਅਸਤ ਰਾਜਹ ਹੁਮਾਂ ॥ ੩੦ ॥

ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਿਆ ਵੇਖਕੇ (ਹਮਹ ਅਉਰਤੋ ਮਰਦੁਮਾਂ) ਤਮਾਮ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ (ਬਿਦਾ ਨਿਸ਼ਤ) ਜਾਣ ਲਿਆ। (ਕਿ ਈਂਰਾ ਬਕੁਸ਼ਤ ਅਸਤ) ਜੋ ਇਸ ਕਾਜ਼ੀ ਕੇ ਤਾਹੀ ਕੋਹਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ (ਹੁਮਾਂ ਰਾਜਹ) ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕੋਹਿਆ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਗਿਰਫਤੰਦ ਓਰਾ ਬੁਬਸਤੰਦ ਸਖਤ ॥

ਕਿ ਜਾਏ ਜਹਾਗੀਰ ਬਿਨਸ਼ਸਤਹ ਤਖਤ ॥ ੩੧ ॥

ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ (ਓਰਾ ਗਿਰਫਤੰਦ) ਉਸ ਰਾਜੇ ਤਾਂਹੀ ਫੜਕੇ (ਸਖਤ ਬੁਬਸਤੰਦ) ਕਠਨ ਤਾਂਹੀ ਨਾਲ ਬੰਨਕੇ ਓਥੇ ਲੈ ਗਏ। (ਕਿ ਤਖਤ ਜਾਏ) ਜੋ ਜਿਸ ਤਖਤ ਦੀ ਜਗਾਂ ਪਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਬਿਨਸ਼ਸਤਹ) ਬੈਠਾ ਸੀ ॥ ੩੧ ॥

ਮੁਢ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਬ ਇਸਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

ਬਿਗੁਫਤੰਦ ਕਿ ਈਂਰਾ ਹਵਾਲਹ ਕੁਨਦ ॥

ਬਦਿਲ ਹਰਚਿ ਦਾਰਦ ਸਜ਼ਾਯਸ਼ ਦਿਹਦ ॥ ੩੨ ॥

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਬਿਗੁਫਤੰਦ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਈਂਰਾ ਹਵਾਲਹ ਕੁਨਦ) ਜੋ ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਦੇ ਹੀ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਓ। (ਹਰਚਿ) ਜੋ ਕੁਝ ਭੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਇਸ ਨੇ ਅਪੁਨੇ ਬਦਿਲ ਕਹੀਏ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਮਿਥ (ਦਾਰਦ) ਰਖੀ ਹੈ ਓਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਕਰੇ ॥ ੩੨ ॥

ਬਿਫਰਮੂਦ ਜੱਲਾਦਰਾ ਸ਼ੋਰ ਬਖਤ ॥

ਕਿ ਈਂ ਸਰ ਜੁਦਾ ਕੁਨ ਬ ਯਕ ਜ਼ਖਮ ਸਖਤ ॥ ੩੩ ॥

ਸ਼ੋਰ ਬਖਤ ਕਹੀਏ ਮੰਦ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਰਥਾਤ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਲਾਦਾਂ ਤਾਂਹੀ ਹੁਕਮ (ਬਿਫਰਮੂਦ) ਫੁਰਮਾਇਆ। ਕਿ (ਬ ਯਕ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮ) ਸਾਥ ਇਕ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮ ਦੇ (ਈਂ ਸਰ ਜੁਦਾ ਕੁਨ) ਇਸਦਾ ਸਿਰ ਵਖਰਾ ਕਰ ਦਿਓ ॥ ੩੩ ॥

ਚੁ ਸਮਸ਼ੋਰਰਾ ਦੀਦ ਆਂ ਨਉ ਜਵਾਂ ॥

ਬ ਲਰਜ਼ਹ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਸਰਵੇ ਗਿਰਾਂ ॥ ੩੪ ॥

ਆਂ ਨਉਜਵਾਂ ਕਹੀਏ ਉਸ ਨੌ-ਜੁਆਨ ਰਾਜੇ ਨੇ (ਚੁ ਸਮਸ਼ੋਰ ਰਾ ਦੀਵ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਵੇਖਿਆ। ਤਾਂ (ਗਿਰਾਂ ਸਰਵੇ ਚੁ) ਭਾਰੀ ਸਰੂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਓਹ ਰਾਜਾ (ਬ ਲਰਜ਼ਹ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਕੰਬਣੇ ਦੇ ਆਯਾ ॥ ੩੪ ॥

ਬਗੁਫਤਾ ਕਿ ਮਨ ਕਾਰ ਬਦ ਕਰਦਹਅਮ ॥

ਬ ਕਾਰੇ ਸੁਮਾਂ ਤਉਰ ਖੁਦ ਕਰਦਹਅਮ ॥ ੩੫ ॥

ਤੇ ਉਸ ਕਜ਼ਿਆਨੀ ਨੂੰ (ਬਗੁਫਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਕਹੀਏ ਮੈਨੇ (ਬਦਕਾਰ) ਕਰਦਹਅਮ ਬੁਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਤੇਰਾ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। (ਬ ਕਾਰੇ ਸੁਮਾਂ) ਵਿਚ ਕਾਰ ਤੇਰੀ ਦੇ ਮੈਨੇ (ਖੁਦ ਤਉਰ ਕਰਦਹਅਮ) ਅਪੁਨਾ ਸੁਭਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਮੈਂ ਅਪੁਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ॥ ੩੫ ॥

ਨਮੂਦਹ ਇਸ਼ਾਰਤ ਬਿ ਚਸਮੇ ਬਿਆਂ ॥

ਕਿ ਏ ਬਾਨੂਏ ਸਹਵਰੇ ਬਾਨੂਆਂ ॥ ੩੬ ॥

ਪੁਨਾ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ, ਬਿਆਂ ਕਹੀਏ ਉਸ ਕਜ਼ਿਆਣੀ ਵਲ (ਬਿ ਚਸਮੇ) ਸਾਥ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ (ਇਸ਼ਾਰਤ ਨਮੂਦਹ) ਸੈਨਤ ਕੀਤੀ। (ਕਿ ਏ ਬਾਨੂਏ) ਜੋ ਹੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੂੰ ਸਭ (ਬਾਨੂਆਂ ਸਹਵਰੇ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰ ਹੈਂ ॥ ੩੬ ॥

ਬਹੁਕਮੇ ਸੁਮਾ ਮਨ ਖਤਾ ਕਰਦਹਅਮ ॥

ਕਿ ਕਾਰ ਈਂ ਬਬੇ ਮਸਲਹਤ ਕਰਦਹਅਮ ॥ ੩੭ ॥

ਸੁਮਾ ਕਹੀਏ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ (ਬ) ਬਾਹਰ ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਏਹੋ ਬੜਾ ਭਾਰੀ (ਮਨ ਖਤਾ ਕਰਦਹਅਮ) ਮੈਂ ਗੁਨਾਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਕਿ ਈਂ ਕਾਰ) ਜੋ ਏਹ ਕੰਮ ਮੈਂ ਤੇਰੀ (ਮਸਲਹਤ ਬਬੇ ਕਰਦਹਅਮ) ਸਲਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੩੭ ॥

ਖਲਾਸਮ ਬਿਦਿਹ ਅਹਦ ਕਰਦਮ ਕਬੂਲ ॥

ਕਿ ਅਹਿਦੇ ਖੁਦਾ ਅਸਤ ਕਸਮੇ ਰਸੂਲ ॥ ੩੮ ॥

ਅਬ ਤੂੰ ਇਨਾਂ ਜਲਾਦਾਂ ਪਾਸੋਂ (ਖਲਾਸਮ ਬਿਦਿਹ) ਖਲਾਸੀ ਯਾਨੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ (ਅਹਦ) ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ ਕਬੂਲ ਕਹੀਏ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਖੁਦਾ ਦੀ (ਅਹਿਦੇ) ਸਉਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਕਹੀਏ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ (ਕਸਮੇ) ਸੁਰੰਧ ਹੈ ॥ ੩੮ ॥

ਗੁਨਹ ਬਖਸ਼ ਤੇ ਮਨ ਖਤਾ ਕਰਦਹਅਮ ॥

ਕਿ ਏ ਜਿਗਰ ਜਾਂ ਮਨ ਗੁਲਾਮੇ ਤੁਅਮ ॥ ੩੯ ॥

(ਮਨ ਖਤਾ ਕਰਦਹਅਮ) ਮੈਂ ਗੁਨਾਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਤੇ ਗੁਨਹ ਬਖਸ਼) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਔਗੁਣਾ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਕਰ। (ਕਿ ਏ ਜਿਗਰ ਜਾਂ) ਜੇ ਹੋ ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ ਦੀ ਜਾਨ ਵਾ ਪਿਆਰੀ, ਹੁਣ (ਮਨ ਤੁਅਮ ਗੁਲਾਮੇ) ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦਾਸ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ॥ ੩੯ ॥

ਰਾਜੇ ਪਾਸੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਭਰੇ ਬਚਨ ਸੁਨਕੇ ਅਬ ਓਹ ਕਜ਼ਿਆਣੀ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹੈ।

ਬ ਗੁਫਤਾ ਗਰ ਈਂ ਰਾਜਹ ਪਾਂਸਦ ਕੁਸ਼ਮ ॥

ਨ ਕਾਜ਼ੀ ਮਰਾ ਜ਼ਿੰਦਹ ਦਸਤ ਆਮਦਮ ॥ ੪੦ ॥

ਬ ਗੁਫਤਾ=ਸਾਬ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਗਰ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ (ਈਂ ਰਾਜਹ ਪਾਂਸਦ ਕੁਸ਼ਮ) ਇਸ ਸੁੰਬੇ ਰਾਜੇ ਪੰਜ ਸੌ ਵੀ ਕੋਹ ਦੇਵਾਂ। ਤਾਂ (ਮਰਾ ਕਾਜ਼ੀ) ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਕਾਜ਼ੀ ਜਿਉਂਦਾ ਮੇਰੇ ਦਸਤ ਕਹੀਏ ਹਥਾਂ ਵਿਚ (ਨ ਆਮਦਮ) ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ॥ ੪੦ ॥

ਕਿ ਓ ਕੁਸ਼ਤਹ ਸੁਦ ਚਰਾ ਈਂ ਕੁਸ਼ਮ ॥

ਕਿ ਖੂਨੇ ਅਜ਼ੀਂ ਬਰ ਸਰੇ ਖੁਦ ਕੁਨਮ ॥ ੪੧ ॥

(ਕਿ ਓ ਕੁਸ਼ਤਹ ਸੁਦ) ਜੇ ਓਹ ਕਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, (ਈਂ) ਇਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੁਣ (ਚਰਾ ਕੁਸ਼ਮ) ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਕੋਹਨਾ ਹੈ। (ਕਿ ਅਜ਼) ਜੇ ਇਸਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ (ਖੁਦ ਸਰੇ ਬਰ ਕੁਨਮ) ਅਪੁਨੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਲੈਣਾਂ ਕਰਾਂ ॥ ੪੧ ॥

ਚਿ ਖੁਸ਼ਤਰ ਕਿ ਈਂਰਾ ਖਲਾਸੀ ਦਿਹਮ ॥

ਵ ਮਨ ਹਜ਼ਰਤੇ ਕਾਬਹ ਅੱਲਹ ਰਵਮ ॥ ੪੨ ॥

ਤਾਂਤੇ (ਚਿ ਖੁਸ਼ਤਰ) ਕਿਆ ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੈ (ਕਿ ਈਂਰਾ ਖਲਾਸੀ ਦਿਹਮ) ਜੇ ਇਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਰਿਹਾਈ ਯਾਨੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇ ਦੇਵਾਂ। (ਵ ਮਨ ਹਜ਼ਰਤੇ ਅੱਲਹ) ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਕਾਬਹ ਕਹੀਏ ਮੱਕੇ ਦੀ ਹਜ ਕਰਨ ਨੂੰ (ਰਵਮ) ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ॥ ੪੨ ॥

ਬਗੁਫਤ ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾਵ ਕਰਦਸ਼ ਖਲਾਸ ॥

ਬ ਖਾਨਹ ਖੁਦ ਆਮਦ ਜਮੈ ਕਰਦ ਖਾਸ ॥ ੪੩ ॥

(ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਬਗੁਫਤ) ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤਾਂਹੀ ਕਹਿਕੇ (ਵ ਖਲਾਸ ਕਰਦਸ਼) ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਤੇ (ਖੁਦ ਖਾਨਹ) ਅਪੁਨੇ ਘਰ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਆਮਦ) ਆਕੇ (ਖਾਸ ਜਮੈ ਕਰਦ) ਚੰਗੀਆਂ ੨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਕਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ॥ ੪੩ ॥

ਬੁਬਸਤੰਦ ਬਾਰੋ ਤਯਾਰੀ ਕੁਨਦ ॥

ਕਿ ਏਜ਼ਦ ਮਰਾ ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥ ੪੪ ॥

ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ (ਬਾਰੋ ਬੁਬਸਤੰਦ) ਭਾਰ ਬੰਨਕੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਆਖਦੀ ਹੈ (ਕਿ ਏਜ਼ਦ) ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਮਰਾ ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ) ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਵੇ ॥ ੪੪ ॥

ਦਰੋਗ ਅਜ਼ ਕਬਾਯਲ ਜੁਦਾ ਮੇ ਸ਼ਵਮ ॥

ਅਗਰ ਜ਼ਿੰਦਹ ਬਾਸ਼ਮ ਬੁਬਾਜ਼ ਆਮਦਮ ॥ ੪੫ ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਕ ਗਲ ਦਾ (ਦਰੋਗ) ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਜੋ (ਕਬਾਯਲ ਅਜ਼) ਕਬੀਲੇ ਯਾਨੇ ਕੁਟੰਬ ਸੇ (ਮੇ ਜੁਦਾ ਸ਼ਵਮ) ਮੈਂ ਵਖਰੀ ਹੋਣ ਲਗੀ ਹਾਂ । (ਅਗਰ ਜ਼ਿੰਦਹ ਬਾਸ਼ਮ) ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ (ਬੁਬਾਜ਼ ਆਮਦਮ) ਫਿਰ ਆਵਾਂਗੀ ॥ ੪੫ ॥

ਮਤਾਏ ਨਕਦ ਜਿਨਸ ਰਾ ਬਾਰ ਬਸਤ ॥

ਰਵਾਨਹ ਸੂਏ ਕਾਬਹ ਅਲਹ ਸੂਦ ਅਸਤ ॥ ੪੬ ॥

(ਮਤਾਏ) ਧਨ ਵਾ ਸੌਦਾਗਰੀ ਮਾਲ (ਨਕਦ) ਰੋਕੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ (ਜਿਨਸ ਰਾ) ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ (ਬਾਰ ਬਸਤ) ਭਾਰ ਬੰਨਕੇ । ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮਕੇ ਦੀ ਸੂਏ ਕਹੀਏ ਤਰਫ (ਰਵਾਨਹ ਸੂਦਅਸਤ) ਚਲਦੀ ਹੋਈ ॥ ੪੬ ॥

ਚੁ ਬੇਰੂੰ ਬਰਾਮਦ ਦੁ ਸੇ ਮੰਜ਼ਲਸ਼ ॥

ਬਯਾਦ ਆਮਦਹ ਖਾਨਹ ਜ਼ਾ ਦੋਸਤਸ਼ ॥ ੪੭ ॥

ਚੁ ਕਹੀਏ ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਦੁ ਸੇ ਮੰਜ਼ਲਸ਼) ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਉ ਸ਼ਾਹਿਰ ਤੋਂ (ਬੇਰੂੰ) ਬਾਹਰ (ਬਰਾਮਦ) ਆਈ । ਤਾਂ (ਜ਼ਾ ਦੋਸਤਸ਼) ਉਸ ਮਿਤਰ ਦਾ (ਖਾਨਹ) ਘਰ (ਬ ਯਾਦ ਆਮਦਹ) ਵਿਚ ਯਾਦ ਗੀਰੀ ਦੇ ਆਯਾ ॥ ੪੭ ॥

ਨੋਟ:—ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਭਾਂ ਮੰਜ਼ਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਅਤੇ ਵਿਸਰਾਮ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਭਾਵ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜਾਉ ਆਖਦੇ ਹਨ ॥

ਬੁਬਾਜ਼ ਆਮਦਹ ਨੀਮ ਸ਼ਬ ਖਾਨਹ ਆਂ ॥

ਚਿ ਨਿਆਮਤ ਅਜ਼ੀਮੋ ਚਿ ਦਉਲਤ ਗਿਰਾਂ ॥ ੪੮ ॥

ਤਾਂ ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਬੁਬਾਜ਼ ਕਹੀਏ ਫਿਰ ਮੁੜਕੇ (ਨੀਮ ਸ਼ਬ) ਅਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ (ਆਂ ਖਾਨਹ ਆਮਦ) ਉਸੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ ਆਈ । (ਚਿ ਅਜ਼ੀਮੋ ਨਿਆਮਤ) ਜੋ ਬੜੀਆਂ ੨ ਚੰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਅਤੇ (ਚਿ ਦਉਲਤ ਗਿਰਾਂ) ਜੋ ਧਨ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਲੈਕੇ ਆਈ ॥ ੪੮ ॥

ਬਿਦਾਨਿਸਤ ਆਲਮ ਕੁਜ਼ਾਂ ਜਾਇ ਗਸ਼ਤ ॥

ਚਿ ਦਾਨਦ ਕਿ ਕਸ ਹਾਲ ਬਰ ਸਰ ਗੁਜ਼ਸਤ ॥੪੯॥

ਆਲਮ ਕਹੀਏ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਵਿਚਾਰੇ (ਬਿਦਾ ਨਿਸਤ) ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਏਹ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਕੁਜ਼ਾਂ ਜਾਇ ਗਸ਼ਤ) ਕਿਸ ਜਗਾਂ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਲੋਕ (ਚਿ ਦਾਨਦ) ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਸਰ ਬਰ ਕਸ ਹਾਲ ਗੁਜ਼ਸਤ) ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਕੈਸਾ ਹਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ੪੯ ॥

ਨੋਟ:-ਮਾਸੂਕ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਦੋਸਤ ਹੀ ਮਕੇ ਦੀ ਹਜ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਦਾ ਮਿਲਨਾ ਹੀ ਸਵਰਗ ਸੁਖ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਓਹ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਘਰ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕੁਝਕੁ ਪੈਂਡਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਰਾਹ ਚੋਂ ਮੁੜਕੇ ਅਪਣੇ ਮਿਤਰ ਦੇ ਘਰ ਆ ਪਹੁੰਚੀ ॥

ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ=ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਚੰਗੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵਗੈਰਾ ਸਹਾਰਕੇ ਅਪਣੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਾ ਅਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਾਰ ਪਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਿਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਦੁਖ ਪਾਯਾ, ਤੂੰ ਭੀ ਮਹੰਮਦ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਕੇ ਅਪਣੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸਤੇ ਤੂੰ ਭੀ ਦੁਖ ਪਾਵੇਂਗਾ। ਇਤਨਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਕੇ ਅਬ ਹਿਕਾਯਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੈ:-

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਪਜਾਲਹ ਫੇਰੋਜ਼ ਫਾਮ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰ ਅਸਤ ਦਰ ਵਕਤ ਤੁਆਮ ॥ ੫੦ ॥

ਹੇ ਸਾਕੀਯਾ ਕਹੀਏ ਗੁਰੋ ਨਾਮ ਰੂਪ (ਫੇਰੋਜ਼ ਫਾਮ) ਫੇਰੋਜ਼ੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿਓ। (ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰ ਅਸਤ) ਜੋ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ (ਤੁਆਮ) ਭੋਜਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੁਆਰੇ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ॥ ੫੦ ॥

ਬਮਨ ਦਿਹ ਕਿ ਖੁਸ਼ਤਰ ਦਿਮਾਰੋ ਕੁਨਮ ॥

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਤਬੈ ਚੁੰ ਚਰਾਰੋ ਕੁਨਮ ॥ ੫੧ ॥ ੫ ॥

ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ (ਬ ਮਨ ਦਿਹ) ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਦਿਓ (ਕਿ ਦਿਮਾਰੋ ਖੁਸ਼ਤਰ ਕੁਨਮ) ਜੋ ਅਪੁਨੇ ਮਗਜ਼ ਨੂੰ ਅਤਸੇ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਕਹੀਏ ਚੰਗਾ ਕਰਾਂ। ਅਤੇ ਕਿ ਕਹੀਏ ਜੋ ਅਪੁਨੀ (ਤਬੈ) ਤਬੀਅਤ ਯਾਨੇ ਖੁਸ਼ਲਤ ਨੂੰ (ਚਰਾਰੋ ਚੁੰ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਰਉਸ਼ਨ ਕੁਨਮ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਕਰਾਂ ॥ ੫੧ ॥ ੫ ॥

॥ ਪੰਜਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ ॥

❧ ਹਿਕਾਯਤ ਛੇਵੀਂ ਚਲੀ ❧

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਏ ਦਿਲ ਕੁਸ਼ਾਇ ॥

ਰਜ਼ਾ ਬਖਸ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੋ ਰਹਿ ਨੁਮਾਇ ॥ ੧ ॥

ਓਹ ਖੁਦਾਵੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਔਗੁਣਾ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦਿਲ ਦੇ (ਕੁਸ਼ਾਇ) ਖੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਜ਼ਾ) ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ (ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੋ) ਅੰਨ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਅਤੇ ਸੋਸਟ (ਰਹਿ ਨੁਮਾਇ) ਰਸਤੇ ਦੇ ਵਿਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਨ ਫਰੋਜੋ ਨ ਫਰਸੋ ਨ ਫਰਰੋ ਨ ਫੂਰ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਹ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰ ॥ ੨ ॥

ਜਿਸ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਪਾਸ ਨ ਫੌਜਾਂ ਹਨ, ਨ ਫਰਸੋ ਕਹੀਏ ਗਲੀਚੇ ਹਨ, ਨਾਹੀ (ਫਰਰੋ) ਧੌਂਸੇ ਵਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾਹੀ ਕੋਈ (ਫੂਰ) ਨਫਰ ਯਾਨੇ ਦਾਸ ਹੈ।

ਵਾ ਜਿਸ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਪਾਸ ਇਹ ਫੌਜਾਂ ਗਲੀਚੇ ਧੌਂਸੇ ਅਤੇ ਦਾਸ ਆਦੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਖੁਦਾਵੰਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਚਾਹਵੇ ਤਾਂ (ਜ਼ਹੂਰ) ਸੰਸਾਰ ਮੈਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੀ ਏਹ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਖਸ਼ ਦੋਂਦਾ ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦੇਮ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਦੁਖਤਰ ਕਹੀਏ ਬੇਟੀ ਦੀ (ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦੇਮ) ਕਹਾਨੀ ਹਮਨੇ ਸੁਣੀ ਹੈ ਤੂੰ ਸੁਨਣਾ ਕਰ। (ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ) ਜੋ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਚੇਹਰਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਜ਼ਮੀਰ) ਦਿਲ ਦੀ ਵੀ (ਰਉਸ਼ਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਕੈਸਰੋ ਸ਼ਾਹਿ ਰੂਮੀ ਕੁਲਾਹ ॥

ਦਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਸ਼ਮਸੋ ਚੁ ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਮਾਹ ॥ ੪ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਲੜਕੀ ਦੇ (ਸ਼ਾਹਿ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਾਮ ਕੈਸਰੋ ਹੈ ਜੋ ਰੂਮ

ਵਲੈਤ ਦੀ (ਕੁਲਾਹ) ਟੋਪੀ ਰਖਦਾ ਸੀ । ਸ਼ਮਸ਼ੋ ਕਹੀਏ ਸੂਰਜ ਵਾਂਙ ਉਸਦਾ
(ਦਰਖਸ਼ਿੰਦਹ) ਤੇਜ ਹੈ, ਅਤੇ (ਮਾਹ ਚੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮਨਿੰਦ (ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਯਕੇ ਰੋਜ਼ ਰਉਸ਼ਨ ਬਰਾਮਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥

ਹਮਹ ਯੂਜ਼ ਅਜ਼ ਬਾਜ਼ ਵ ਬਹਰੀ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੫ ॥

ਓਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਯਕੇ ਰੋਜ਼) ਇਕ ਦਿਨ ਸੂਰਜ ਦੇ (ਰਉਸ਼ਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਨ ਵਾਸਤੇ (ਬਰਾਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਇਆ । ਹਮਹ ਕਹੀਏ
ਤਮਾਮ (ਯੂਜ਼ ਅਜ਼) ਚਿਤਰਿਆਂ ਸੇ (ਵ) ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਬਾਜ਼ ਤੇ ਬਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ
ਨਾਲ ਲੈਕੇ ॥ ੫ ॥

ਨੋਟ:—ਬਹਿਰੀ ਵੀ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਜਾਤਿ ਹੈ ॥

ਬ ਪਹਿਨ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਬਨਖਜ਼ੀਰ ਗਾਹ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਗੋਰ ਆਹੂ ਬਸੇ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ॥ ੬ ॥

(ਬ ਪਹਿਨ) ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ (ਬ ਨਖਜ਼ੀਰ) ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਨ ਦੀ
(ਗਾਹ) ਜਗਾਂ ਹੈ ਉਸਦੇ (ਬ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਆਇਆ । ਉਸ ਸ਼ਾਹ ਕਹੀਏ ਪਾਤ-
ਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ (ਗੋਰ) ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ (ਆਹੂ) ਹਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਬਿਜ਼ਦ
ਕਹੀਏ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤੇ ॥ ੬ ॥

ਦਿਗਰ ਸ਼ਾਹ ਮਗਰਬ ਦਰਆਮਦ ਦਲੇਰ ॥

ਚੁ ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਮਾਹੋ ਚੁ ਗੁਰਰਿੰਦਹ ਸ਼ੇਰ ॥ ੭ ॥

ਇਤਨੇ ਨੂੰ (ਦਿਗਰ ਸ਼ਾਹ) ਦੂਜਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੱਗਰਬ ਦੇਸ ਦਾ ਬੜੀ
(ਦਲੇਰ) ਬਹਾਦਰੀ ਸੇ ਦਰਆਮਦ ਕਹੀਏ ਆਇਆ । ਜੋ (ਮਾਹੋ ਚੁ ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ)
ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਅਤੇ (ਗੁਰ ਰਿੰਦਹ) ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ
ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਬਲੀ ਹੈ ॥ ੭ ॥

ਦੁ ਸ਼ਾਹੇ ਦਰਾਮਦ ਯਕੇ ਜਾਇ ਸਖਤ ॥

ਕਿਰਾ ਤੇਗ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥ ੮ ॥

(ਦੁਸ਼ਾਹੇ) ਦੋਨੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਯਕੇ ਜਾਇ ਸਖਤ ਦਰਾਮਦ) ਇਕ ਹੀ ਜਗਾਂ
ਪਰ ਬੜੀ ਸਖਤੀ ਸੇ ਆ ਗਏ । ਅਬ ਵੇਖੀਏ (ਕਿਰਾ ਨੇਕ ਬਖਤ) ਕਿਸ ਚੰਗੇ
ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਤੇਗ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ) ਤਲਵਾਰ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਕਿਰਾ ਰੋਜ਼ ਇਕਬਾਲ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥

ਕਿ ਯਜ਼ਦਾਂ ਕਿਰਾ ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ ॥ ੯ ॥

(ਇਕਬਾਲ ਰੋਜ਼) ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਦਿਨ (ਕਿਰਾ ਯਾਰੀ ਦਿਹਦ) ਕਿਸਨੂੰ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। (ਕਿ ਜਜ਼ਦਾ) ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਿਰਾ ਕਹੀਏ ਕਿਸਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਕਾਮਗਾਰੀ ਦਿਹਦ) ਮੁਰਾਦ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਦੁ ਸਾਹੇ ਦਲੇਰ ॥

ਕਿ ਬਰ ਆਹੂਏ ਯਕ ਬਰਾਮਦ ਦੁ ਸ਼ੇਰ ॥ ੧੦ ॥

ਓਹ ਦੋਨੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੜੀ (ਦਲੇਰ) ਬਹਾਦੁਰੀ ਸੇ (ਬ ਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਦੇ ਆਏ। (ਕਿ) ਜੈਸੇ (ਯਕ ਆਹੂਏ ਬਰ) ਇਕ ਹਰਨ ਉਪਰ ਦੋ ਸ਼ੇਰ (ਬਰਾਮਦ) ਆਉਂਦੇ ਹਨ ॥ ੧੦ ॥

ਬਗੁਰਰੀਦਨ ਆਮਦ ਦੁ ਅਬਰੇ ਸਿਯਾਹ ॥

ਸਨਾਨੇ ਬਿਅੰਦਾਖਤ ਨੇਜ਼ਹ ਚੁ ਕਾਹ ॥ ੧੧ ॥

ਓਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਐਸੇ ਬੋਲੇ, ਮਾਨੋ (ਦੁ ਸਿਯਾਹ ਅਬਰੇ) ਦੋ ਕਾਲੇ ਬਦਲ ਹੀ (ਬਗੁਰਰੀਦਨ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਗਜਨੇ ਦੇ ਆਏ ਹੈਂ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨੇਜ਼ੇ (ਬਿਅੰਦਾਖਤ) ਭਾਲਦੇ ਭਾਵ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ ਤਾਂ ਨੇਜ਼ੇ ਦੀਆਂ (ਸਨਾਨੇ) ਨੋਕਾਂ (ਕਾਹ) ਘਾਹ ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਵ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਘਾਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਲਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਐਸੇ ਨੋਕਾਂ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਬੜਕੇ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ॥ ੧੧ ॥

ਚੁਨਾ ਤੀਰ ਬਾਰਾਨ ਪੱਰਾ ਸੁਦਹ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਆਸਮਾਂ ਪੁਰ ਜ਼ਿ ਕਰਗਸ਼ ਸੁਦਹ ॥ ੧੨ ॥

(ਤੀਰ ਬਾਰਾਨ) ਬਾਣਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਚੁਨਾ ਕਹੀਏ ਐਸੇ (ਪਰਾ ਸੁਦਹ) ਉਡਦੀ ਹੋਈ। ਜੋ (ਜ਼ਿਮੀ ਆਸਮਾਂ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਅਕਾਸ (ਕਰਗਸ਼ ਜ਼ਿ) ਇਲੜਾ ਸੇ (ਪੁਰ ਸੁਦਹ) ਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ॥ ੧੨ ॥

ਚਕਾ ਚਾਕ ਬਰਖਾਸਤ ਨੋਕੇ ਸਿਨਾਂ ॥

ਯਕੇ ਰੁਸਤ ਖੇਜ਼ ਅਜ਼ ਬਰਾਂਮਦ ਜਹਾਂ ॥ ੧੩ ॥

(ਸਿਨਾਂ) ਬਰਛਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ ਸੇ (ਚਕਾ ਚਾਕ ਬਰਖ ਸਤ) ਕੜਾ ਕੜੀ ਉਠੀ ॥ (ਜ਼ਹਾਂਅਜ਼) ਜਹਾਨ ਸੇ (ਖੇਜ਼) ਉਠਕੇ (ਯਕੇ ਰੁਸਤ) ਕੇਵਲ ਡੰਡਰੋਲੀ (ਬਰਾਂਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਈ ॥ ੧੩ ॥

ਚੁ ਸੂਰੇ ਸਰਾਫੀਲ ਦਮ ਮੇਜ਼ਦਹ ॥

ਕਿ ਰੋਜ਼ੇ ਕਿਯਾਮਤ ਬਹਮ ਮੇਜ਼ਦਹ ॥ ੧੪ ॥

(ਚੁ ਸਰਾਫੀਲ) ਜੈਸੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿਆਮਤ ਵੇਲੇ, (ਸੂਰੇ)

ਕਰਾਨੈਲ ਯਾਨੇ ਨਰਸਿੰਘੇ ਵਿਚ (ਦਮ ਮੇਜ਼ਦਹ) ਫੂਕ ਮਾਰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਉਸ
ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਰੋਜ਼ (ਕਿ) ਜੋ ਜੀਵ (ਬਹਮ) ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ੨ ਕੇ (ਮੇਜ਼ਦਹ)
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥ ੧੪ ॥

ਗੁਰੇਜ਼ਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਬ ਅਰਬੀ ਸਿਪਾਹ ॥

ਬ ਗਾਲਬ ਦਰਾਮਦ ਹੁਮਾਂ ਗਰਬ ਸ਼ਾਹ ॥ ੧੫ ॥

ਓੜਕ ਨੂੰ ਅਰਬ ਵਲੈਤ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਸਿਪਾਹ) ਸੁਰਮੇ (ਗੁਰੇਜ਼ਸ਼
ਦਰਾਮਦ) ਦੌੜਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ । ਤਾਂ ਮੱਗਰਬ ਵਲੈਤ ਦਾ ਜੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ,
(ਹੁਮਾਂ ਗਾਲਬ) ਓਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ (ਬ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਆਇਆ ॥ ੧੫ ॥

ਕਿ ਤਨਹਾ ਬਿਮਾਂਦਅਸਤ ਸ਼ਾਹੇ ਅਰਬ ॥

ਬਵਕਤੇ ਚੁ ਪੇਸ਼ੀਨ ਸ਼ਮਸ ਚੁੰ ਗਰਬ ॥ ੧੬ ॥

ਅਰਬ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਸਾਹੇ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ “ਕੈਸਰੋ” ਨਾਮ ਕਰਕੇ (ਕਿ ਤਨਹਾ)
ਜੋ ਇਕੱਲਾ (ਬਿਮਾਂਦਅਸਤ) ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ । (ਚੁ ਪੇਸ਼ੀਨ) ਜੈਸੇਪੇਸ਼ੀ ਭਾਵ ਸੰਧਿਆਂ
ਦੇ (ਬ ਵਕਤੇ) ਵੇਲੇ (ਸਮਸ ਗਰਬ) ਸੂਰਜ ਛੁਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਹੀ ਅਰਬ
ਵਲੈਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤੇਜ ਘਟ ਗਿਆ ॥ ੧੬ ॥

ਚੁ ਤਾਬਸ ਨੁਮਾਨਦ ਸ਼ਵਦ ਦਸਤ ਗੀਰ ॥

ਚੁ ਦੁਜਦੇ ਸ਼ਵਦ ਵਕਤ ਸ਼ਬ ਰਾਅਸੀਰ ॥ ੧੭ ॥

(ਚੁ ਤਾਬਸ) ਜਦ ਤੇਜੀ (ਨ ਮਾਨਦ) ਨਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ (ਦਸਤ
ਗੀਰ ਸ਼ਵਦ) ਹਥਾਂ ਸੇ ਫੜਨੇ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ । (ਚੁ ਸ਼ਬ ਰਾ) ਜੈਸੇ ਰਾਤ ਦੇ ਵਕਤ
ਦਾ (ਦੁਜਦੇ) ਚੋਰ (ਅਸੀਰ ਸ਼ਵਦ) ਕੈਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤੈਸੇ ਹੀ ਰੂਮ ਵਲੈਤ ਦੇ
“ਕੈਸਰੋ” ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫੜਕੇ ਕੈਦ ਕਰ ਲੀਤਾ ॥ ੧੭ ॥

ਬ ਬਸਤੰਦ ਬੁਰਦੰਦ ਸ਼ਹਿ ਨਿਜ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ॥

ਚੁ ਮਾਹ ਅਫਕਨੋ ਹਮ ਚੁ ਬੁਰਦੰਦ ਮਾਹ ॥ ੧੮ ॥

(ਸ਼ਹਿ ਬਬਸਤੰਦ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬੰਨਕੇ (ਬੁਰਦੰਦ) ਲੈ ਗਏ, ਅਪੁਣੇ
(ਸ਼ਹਿ ਨਿਜ਼ਦ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ । ਕਿਸਤਰਾਂ ਬੰਨਕੇ ਲੈ ਗਏ ? (ਚੁ) ਜੈਸੇ
(ਮਾਹ ਅਫਕਨੋ) ਚੰਦਮਾ ਦੇ ਡਾਲਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹੂ (ਹਮ) ਭੀ (ਮਾਹ) ਚੰਦਮਾਂ ਨੂੰ
(ਬੁਰਦੰਦ) ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਤਿਸਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬੰਨਕੇ ਲੈ ਗਏ ॥ ੧੮ ॥

ਨੋਟ:—‘ਮਾਹ ਅਫਕਨੋ’ ਇਕੱਠੇ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ (ਰਾਹੂ) ਹੈ ।

ਬਖਾਨਹ ਮਬਰ ਆਮਦਹ ਸ਼ਾਹਿ ਬਸਤ ॥

ਹਮਹ ਕਾਰ ਦੁਜਦੀ ਵ ਮਰਦੀ ਗੁਜ਼ਸਤ ॥ ੧੯ ॥

“ਕੈਸਰੋ” ਨਾਮੇ (ਸ਼ਾਹਿ ਬਸਤ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੜ ਜਾਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਉਸਦੇ ਅਪੁਨੇ (ਖਾਨਹ ਬ ਅੰਮਦਹ) ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ । ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਛੁਟਨੇ ਦੀ (ਹਮਹ ਕਾਰ) ਤਮਾਮ ਕਾਰ (ਦੁਜਦੀ) ਚੋਰੀ ਅਤੇ (ਮਰਦੀ) ਮਰ-ਦਾਨਗੀ ਸੇ (ਗੁਜਸਤ) ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ । ਭਾਵ=ਅਬ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਸੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ॥ ੧੯ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ ਬ ਮਜਲਸ ਜ਼ਿ ਦਾਨਾਇ ਦਿਲ ॥

ਸੁਖਨ ਰਾਂਦ ਪਿਨਹਾਂ ਵਜ਼ਾਂ ਸ਼ਹਿ ਖਿਜ਼ਲ ॥ ੨੦ ॥

ਏਹ ਗਲ ਸੁਨਦਿਆਂ ਸਾਰ ਜੋ (ਦਾਨਾਇ) ਸਿਆਣੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਜ਼ਿ ਕਹੀਏ ਸੇ । ਉਨਾਂ ਦੀ (ਬਮਜਲਸ ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ) ਸਭਾ ਇਕਠੀ ਹੋਕੇ ਬੈਠੀ । (ਪਿਨਹਾਂ) ਛਿਪਕੇ (ਸੁਖਨ ਰਾਂਦ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਂਵਦੇ ਹੈਂ । (ਵਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹ) ਉਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ (ਖਿਜ਼ਲ) ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਸੇ । ਭਾਵ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਇਨਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੈਦ ਹੋਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਏਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ॥ ੨੦ ॥

ਚੁ ਬਿਸਨੀਦ ਈਂ ਖਬਰ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਬ ਬਸਤੰਦ ਸਮਸੇਰ ਜੁਸਤੰਦ ਤੀਰ ॥ ੨੧ ॥

ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਦੁਖਤਰ) ਬੇਟੀ ਨੇ (ਚੁ ਈਂ) ਜਦ ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ (ਬਿਸਨੀਦ) ਸੁਨਿਆ । ਤਾਂ (ਸਮਸੇਰ ਬ ਬਸਤੰਦ) ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਬੰਨ ਲਿਆ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ (ਜੁਸਤੰਦ) ਚੁਣ ਲੀਤਾ ॥ ੨੧ ॥

ਬ ਪੋਸ਼ੀਦ ਜ਼ਰ ਬਫਤ ਰੂਮੀ ਕਬਾਇ ॥

ਬਜ਼ੀਂ ਬਰ ਨਸਸਤੋ ਬਿਆਮਦ ਬਜਾਇ ॥ ੨੨ ॥

(ਜਰ ਬਫਤ) ਜਰੀ ਬਾਫਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਅਤੇ ਰੂਮ ਵਲੈਤ ਦੀ (ਕਬਾਇ) ਬਖਤਨੀ, ਭਾਵ ਸੰਜੋਅ (ਬਪੋਸ਼ੀਦ) ਪਹਿਨ ਲਈ ਤੇ ਮੰਦਰ ਸੇ ਉਤਰਕੇ ਨੀਚੇ (ਬਿਆਮਦ) ਆਈ ਤੇ ਘੋੜੇ ਦੀ (ਬਜ਼ੀਂ) ਕਾਠੀ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਸਸਤੋ) ਬੈਠੀ (ਬਜਾਇ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ ॥ ੨੨ ॥

ਰਵਾਂ ਸੁਦ ਸੂਏ ਸ਼ਾਹਿ ਮਗਰਬ ਚੁ ਬਾਦ ॥

ਕਮਾਨੇ ਕਿਯਾਨੀ ਬ ਤਰਕਸ਼ ਨਿਹਾਦ ॥ ੨੩ ॥

ਮਗਰਬ ਦੇ (ਸ਼ਾਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਸੂਏ) ਤਰਫ (ਰਵਾਂ ਸੁਦ) ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ (ਚੁ ਬਾਦ) ਮਨਿੰਦ ਪੌਣ ਦੇ । (ਕਿਯਾਨੀ) ਕਿਆਨ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ ਕਮਾਨਾਂ (ਬ ਤਰਕਸ਼) ਸਾਥ ਭਥਿਆਂ ਦੇ ਅਪਨੀ ਪਿਠ ਉਪਰ (ਨਿਹਾਦ) ਰਖੀਆਂ ॥ ੨੩ ॥

ਬਪੇਸ਼ੇ ਸ਼ਹੇ ਮਗਰਬ ਆਮਦ ਦਲੇਰ ॥

ਚੁਗੁਰੀਦਹ ਬਬਰੋ ਚੁ ਦਰਰਿੰਦਹ ਸ਼ੇਰ ॥ ੨੪ ॥

ਮਗਰਬ ਦੇਸ ਦੇ (ਸ਼ਹੇ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ (ਬਪੋਸ਼ੇ ਆਮਦ) ਅਗੇ ਆਈ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਸੇ। (ਗੁਰਰੀਦਹ) ਗਜਣ ਵਾਲੇ (ਬਬਰੋ) ਬਦਲ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਅਤੇ (ਦਰਰਿੰਦਹ) ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਓਹ ਆਈ ॥ ੨੪ ॥

ਨੋਟ:—ਬਬਰੋ ਦੀ ਜਗਾਂ ਅਬਰੋ ਪਾਠ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੋਵਾਂ ਪਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਕ ਬਦਲ ਹੀ ਹੈ।

ਦੁਆ ਕਰਦ ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹਿ ਆਜ਼ਾਦ ਬਖਤ ॥

ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਦੇਹੀਮੁ ਸਾਯਾਨ ਤਖਤ ॥ ੨੫ ॥

ਓਹ ਲੜਕੀ ਔਂਦਿਆਂ ਹੀ (ਦੁਆ ਕਰਦ) ਅਸ਼ੀਰ ਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ:—
ਉਮਰ ਬਰਕਤ ਦੌਲਤ ਜ਼ਿਆਦਾ। (ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹਿ ਆਜ਼ਾਦ ਬਖਤ) ਜੋ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਿਆਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ। ਆਪ (ਦੇਹੀਮੁ) ਛੜ ਦੇ (ਸਜ਼ਾਵਾਰ) ਲਾਇਕ ਹੋ, ਅਤੇ ਤਖਤ ਦੇ ਭੀ (ਸਾਯਾਨ) ਲਾਇਕ ਹੋ ॥ ੨੫ ॥

ਮਰਾ ਕਾਹੀਯਾ ਆਮਦ ਅਜ਼ ਬਹਰ ਕਾਹ ॥

ਦੋ ਸੇ ਸਦ ਸਵਾਰੋ ਯਕ ਅਜ਼ ਸਕਲ ਸ਼ਾਹਿ ॥ ੨੬ ॥

(ਮਰਾ ਕਾਹੀਯਾਂ ਆਮਦ ਅਜ਼) ਮੇਰੇ ਘਾਹੀ ਆਏ ਸੇ, (ਬਹਰ ਕਾਹ) ਵਾਸਤੇ ਘਾਹ ਦੇ। (ਦੋ ਸੇ ਸਦ ਸਵਾਰੋ) ਦੋ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਰਥਾਤ ਪੰਜ ਸੌ ਅਸਵਾਰ ਸੀ (ਯਕ ਅਜ਼ ਸਕਲ ਸ਼ਾਹਿ) ਜਿਨਾਂ ਸੇ ਇਕ ਅਸਵਾਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸੀ ॥ ੨੬ ॥

ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਹੁਮਾਨਸਤ ਆਂ ਰਾ ਬਿਦਿਹ ॥

ਵਗਰ ਨਹ ਖੁਦਸ਼ ਮਉਤ ਬਰ ਸਰ ਬਿਨਿਹ ॥ ੨੭ ॥

(ਕਿ ਆਂ ਰਾ ਬਿਦਿਹ) ਜੇ ਉਨਾਂ ਤਾਂਹੀ ਆਪ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਤਾਂ (ਹੁਮਾ) ਓਹ ਗਲ (ਬਿਹਤਰ ਨਸਤ) ਚੰਗੀ ਹੈ। (ਵਗਰ ਨਹ) ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਖੁਦਸ਼ ਸਰ ਬਰ ਮਉਤ ਬਿਨਿਹ) ਸਾ ਅਪੁਨੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉਪਰ ਮੌਤ ਨੂੰ ਰਖ ਲੈ ॥ ੨੭ ॥

ਸੁਨੀਦੇ ਜ਼ਿ ਮਨ ਸ਼ਾਹਿ ਗਰ ਈਂ ਸੁਖਨ ॥

ਹੁਮਾਨਾ ਤੁਰਾ ਬੇਖ ਬਰਕੰਦ ਬੁਨ ॥ ੨੮ ॥

(ਗਰ ਮਨ ਸ਼ਾਹਿ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਈਂ ਸੁਖਨ ਸੁਨੀਦੇ) ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸੁਨ ਲਿਆ। (ਹੁਮਾਨਾ) ਓਹ ਤਾਂ (ਤੁਰਾ ਬੁਨ) ਤੈਨੂੰ ਆਦੋਂ ਹੀ (ਬੇਖ ਬਰਕੰਦ) ਜੜ ਸੇ ਕਟ ਦੇਵੇਗਾ ॥ ੨੮ ॥

ਸੁਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ਸ਼ਾਹਿ ਫੌਲਾਦ ਤਨ ॥

ਬ ਲਰਜ਼ੀਦ ਬਰ ਖੁਦ ਚੁ ਬਰਗੇ ਸਮਨ ॥ ੨੯ ॥

ਫੌਲਾਦ ਤਨ ਵਾਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਈਂ ਸੁਖਨ ਸੁਨੀਦ) ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਤਾਂ (ਸਮਨ) ਚੰਬੇ ਦੇ (ਬਰਗੇ ਚੁ) ਪਤੇ ਮਨਿੰਦ (ਖੁਦ) ਅਪੁਣੇ ਸਥਾਨ (ਬਰ) ਉਪਰ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ (ਬ ਲਰਜ਼ੀਦ) ਕੰਬ ਉਠਿਆ ॥ ੨੯ ॥

ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਕਰਦੰਦ ਈਂ ਕਾਹੀਯਾਂ ॥

ਨ ਦਾਨਮ ਮਗਰ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਸ਼ਦ ਜਵਾਂ ॥ ੩੦ ॥

{ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਪੁਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ }

(ਈਂ ਕਾਹੀਯਾਂ) ਇਨਾਂ ਘਾਹੀਆਂ ਨੇ (ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਕਰਦੰਦ) ਐਸਾ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ (ਮਗਰ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ (ਜਵਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਬਾਸ਼ਦ) ਜੁਆਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ (ਨ ਦਾਨਮ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਨ ਦਾਨਮ ਕਸੇ ਸ਼ਾਹਿ ਹਸਤਸ਼ ਜਵਾਂ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਿਗੀਰਦ ਜਿ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥ ੩੧ ॥

ਮੈਂ (ਨ ਦਾਨਮ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਉਨਾਂ ਘਾਹੀਆਂ ਦਾ (ਕਸੇ ਜਵਾਂ ਸ਼ਾਹਿ) ਕੋਈ ਜੁਆਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਹਸਤਸ਼) ਹੋਵੇਗਾ। (ਕਿ ਮਾਰਾ) ਜੋ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਮਾਯੰਦਰਾਂ) ਵਲੈਤ (ਜਿ) ਸੇ ਫੜਕੇ (ਬਿਗੀਰਦ) ਲੈ ਜਾਇਗਾ ॥ ੩੧ ॥

ਇਹ ਗਲ ਵਿਚਾਰਕੇ:-

ਜਿ ਪੇਸ਼ੀਨਹੇ ਸ਼ਹ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਬੁਖਾਂਦ ॥

ਸੁਖਨ ਹਾਇ ਪੋਸ਼ੀਦਹ ਬਾ ਓ ਬਿਰਾਂਦ ॥ ੩੨ ॥

(ਸ਼ਹ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਪੁਣੇ (ਪੇਸ਼ੀਨਹੇ) ਅਗੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ (ਬੁਖਾਂਦ) ਬੁਲਾਇਆ। (ਓ ਬਾ) ਉਨਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨਾਲ (ਹਾਇ ਪੋਸ਼ੀਦਹ) ਬਹੁਤ ਗੁਝੇ (ਸੁਖਨ ਬਿਰਾਂਦ) ਬਚਨ ਚਲਾਏ ॥ ੩੨ ॥

ਤੁ ਦੀਦੀ ਚੁਨਾ ਕਾਹੀਯਾਂ ਜੰਗ ਕਰਦ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਮੁਲਕ ਯਜ਼ਦਾ ਬਰਾਵੁਰਦ ਗਰਦ ॥ ੩੩ ॥

ਹੇ ਵਜ਼ੀਰੋ (ਤੁ ਦੀਦੀ) ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ (ਕਾਹੀਯਾਂ) ਘਾਹੀਆਂ ਨੇ (ਚੁਨਾ) ਐਸਾ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। (ਕਿ) ਜੋ ਅਰਥਾਤ ਜਿਨਾਂ ਨੇ (ਯਜ਼ਦਾ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮੁਲਕ ਉਪਰ (ਗਰਦ) ਘਟੇ ਨੂੰ (ਆਵੁਰਦ) ਲਿਆਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੩੩ ॥

ਅਜ ਦਾ ਅਰਥ ਨੇ ਸਮਝਣਾ ॥

ਮੁਬਾਦਾ ਕੁਨਦ ਤਾਖਤ ਬਰ ਮੁਲਕ ਸਖਤ ॥

ਦਿਹਮ ਕਾਹੀਯਾ ਰਾ ਅਜ਼ਾਂ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥ ੩੪ ॥

(ਮੁਬਾਦਾ) ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮੁਲਕ ਉਪਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ (ਤਾਖਤ ਕੁਨਦ) ਚੜਾਈ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਵਜ਼ੀਰੋ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਏਹ ਵਿਚਾਰ ਆਂਦੀ ਹੈ ਕਿ (ਅਜ਼ਾਂ ਨੇਕ ਬਖਤ) ਇਸ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ (ਕਾਹੀਯਾਂ ਰਾ ਦਿਹਮ) ਘਾਹੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂਹੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂ ॥ ੩੪ ॥

ਹੁਮਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਮਹਿਬੂਸ਼ੀਯਾ ਪੇਸ਼ ਖਾਂਦ ॥

ਹਵਾਲਹ ਨਮੂਦਸ਼ ਕਿ ਓਰਾ ਨਿਸ਼ਾਂਦ ॥ ੩੫ ॥

ਮਗਰਬ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਹੁਮਾਂ ਮਹਿਬੂਸ਼ੀਯਾ) ਉਨਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੁਨੇ (ਪੇਸ਼ ਖਾਂਦ) ਅਗੇ ਬੁਲਾਕੇ। (ਓਰਾ ਹਵਾਲਹ ਨਮੂਦਸ਼) ਉਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ (ਕਿ ਨਿਸ਼ਾਂਦ) ਜੋ ਓਥੇ ਆਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਵ ਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਆਈ ਬੈਠੀ ਸੀ ਉਸਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਘਾਹੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ॥ ੩੫ ॥

ਤੁ ਆਜ਼ਾਦ ਗਸ਼ਤੀ ਅਜ਼ੀ ਸਹਿਲ ਚੀਜ਼ ॥

ਬਿਗੀਰਏ ਬਿਰਾਦਰ ਤੁ ਅਜ਼ ਜਾਂ ਅਜ਼ੀਜ਼ ॥ ੩੬ ॥

ਉਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਓਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ:-

(ਅਜ਼ੀ ਸਹਲ ਚੀਜ਼) ਇਸ ਤੁਛ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਵਾਸਤੇ (ਤੁ ਆਜ਼ਾਦ ਗਸ਼ਤੀ) ਤੂੰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਨਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਨਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਨਾਂ (ਬਿਰਾਦਰ) ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ (ਬਿਗੀਰਏ) ਫੜ ਲੈ, ਕਿਉਂਕਿ (ਤੁ ਜਾਨ ਅਜ਼ ਅਜ਼ੀਜ਼) ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨ ਸੇ ਵਧ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ॥ ੩੬ ॥

ਜ਼ਨੇ ਪੇਚ ਦਸਤਾਰ ਰਾ ਤਾਬ ਦਾਦ ॥

ਦਿਗਰ ਦਸਤ ਬਰ ਮੁਸ਼ਤ ਤੇਗਸ਼ ਨਿਹਾਦ ॥ ੩੭ ॥

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਸੁਨਕੇ ਉਸ (ਜ਼ਨੇ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਦਸਤਾਰ ਪੇਚ ਰਾ) ਪਗ ਦੇ ਪੇਚ ਤਾਂਹੀ (ਤਾਬ ਦਾਦ) ਤੇਜ ਦਿਤੀ। ਭਾਵ ਅਪਨੀ ਪਗ ਢਿਲੀ ਸਮਝਕੇ ਉਪਰ ਸੇ ਲੜ ਨੂੰ ਖਿਚ ਕੇ ਬੰਨਣਾ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਮਤਾ ਪਗ ਡਿਗਨੇ ਸੇ ਮੇਰਾ ਭੇਦ ਨ ਖੁਲ ਜਾਏ। (ਦਿਗਰ ਦਸਤ) ਦੂਜਾ ਹਥ (ਸ਼) ਉਸਨੇ ਤੇਗ ਮੁਸ਼ਤ ਬਰ ਨਿਹਾਦ) ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਮੁਠ ਉਪਰ ਰਖਣਾ ਕੀਤਾ ॥ ੩੭ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਤਾਜ਼ੀਯਾਨਹ ਬ ਹਰ ਚਾਰ ਚਾਰ ॥

ਬਗੁਫਤਾ ਕਿ ਏ ਬੇਖਬਰ ਬੇਮੁਹਾਰ ॥ ੩੮ ॥

ਬ ਹਰ=ਉਪਰ ਹਰ ਇਕ ਕੈਦੀ ਦੇ ਚਾਰ ਚਾਰ (ਤਾਜ਼ੀਯਾਨਹ) ਕੇਰੜੇ ਬਿਜ਼ਦ ਕਹੀਏ ਮਾਰੇ। ਤੇ ਮੂੰਹ ਸੇ ਐਸੇ (ਬਗੁਫਤਾ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਏ ਬੇਖਬਰ) ਜੋ ਹੋ ਬਿਅਕਲੋ ਅਤੇ (ਬੇਮੁਹਾਰ) ਉਠੋ ॥ ੩੮ ॥

ਕਿ ਆਮਦ ਦਰੀਂਜਾ ਵਜ਼ਾ ਕਾਹ ਨੇਸਤ ॥

ਕਿ ਏਜ਼ਦ ਗਵਾਹ ਅਸਤ ਯਜ਼ਦਾਂ ਯਕੇਸਤ ॥ ੩੯ ॥

ਕਿ ਈਂ ਜਾ ਦਰ ਆਮਦ=ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਜਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ਹੋ, ਕੀ (ਵਜ਼ਾ ਕਾਹ ਨੇਸਤ) ਉਸ ਜਗਾਂ ਘਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

[ਏਹ ਮੂੰਹ ਚੋਪੜੀਆਂ ਗਲਾਂ ਸਿਰਫ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ]

(ਕਿ ਏਜ਼ਦ ਗਵਾਹ ਅਸਤ) ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਯਜ਼ਦਾ ਯਕੇਸਤ) ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੈ ॥ ੩੯ ॥

ਦਰੋਗੇ ਮਰਾ ਬਰ ਗਫੂਰੇ ਗੁਆਹਸਤ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਮਾਰਾ ਪਨਾਹੇ ਖੁਦਾਸਤ ॥ ੪੦ ॥

ਮਰਾ ਦਰੋਗੇ ਬਰ=ਮੇਰੇ ਬੂਠ ਬੋਲਣ ਉਪਰ (ਗਫੂਰੇ) ਖਿਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਗੁਆ ਹਸਤ) ਉਗਾਹ ਹੈ।

ਨੋਟ:-ਉਸਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੇਹੜੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਚਾਰ ੨ ਕੋਰੜੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆ ਗਲਾਂ ਆਖੀਆਂ ਹਨ ਏਹ ਕੇਵਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਮਣੇ ਕਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸਦਾ ਅਪਨਾ ਪਤੀ ਰਾਜਾ ਵੀ ਤਾਂ ਵਿਚੇ ਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸਨੂੰ ਭੀ ਘਾਹੀ ਬਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੁਨਾ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਮਾਰਾ ਪਨਾਹੇ ਖੁਦਾਸਤ) ਜੋ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਹੈ। ਓਹ ਸਾਰੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਓਹ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈ ॥੪੦॥

ਰਹਾਈ ਦਿਹਦ ਖੁਦ ਖੁਦਾਵੰਦ ਤਖਤ ॥

ਵਿਦਾ ਗਸਤ ਜੋ ਮੰਜ਼ਲੋ ਜਾਇ ਸਖਤ ॥ ੪੧ ॥

ਰਾਜ ਤਖਤ ਦੇ ਖੁਦਾਵੰਦ ਕਹੀਏ ਮਾਲਕ ਭਾਵ ਅਪੁਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ (ਖੁਦ ਰਹਾਈ ਦਿਹਦ) ਆਪ ਖਲਾਸੀ ਦਿਵਾ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਮੰਜ਼ਲੋ ਕਹੀਏ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ (ਸਖਤ ਜਾਇ) ਔਖੀ ਜਗਾਂ ਤੋਂ (ਵਿਦਾ ਗਸਤ) ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ॥ ੪੧ ॥

ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ=

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇਖ ਜੋ ਐਨੇ ਵਡੇ ਰੂਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜੇਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੰਨ ਲਿਆ, ਮਗਰ ਉਸਦੀ ਅਪਨੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਅਤੇ ਬੜੇ ੨ ਸਿਆਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਭੀ ਉਸਨੂੰ ਛੁਡਾ ਨ ਸਕੇ। ਫੇਰ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਕੇ ਅਕਲਿਆਂ ਹੀ ਅਪੁਨੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਗਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਅਪੁਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਲਿਆਂਦਾ।

ਤਾਂਤੇ ਵਿਚਾਰਕੇ ਵੇਖ ਤੂੰ ਜੋ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਬੜੇ ਬਲ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਜਿਤ ਸਕਦਾ ਹੈ ਯਦਪੀ ਬਲ ਵਾਲਾ ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੈਗਾ ਸੀ ਪਰ ਤੇਰੇ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਨੇ ਸੇ ਤੇਰਾ ਬਲ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਬ ਤੂੰ ਦੁਖ ਪਾਕੇ ਛੇਤੀ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ।

ਇਸਤਰਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਸਮਝਾਕੇ ਅਬ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ:—

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਪਾਨ ॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਊਰ ਅਸਤ ਜ਼ਾਹਰ ਜਹਾਨ ॥ ੪੨ ॥

ਹੇ ਸਾਕੀਯਾ ਕਹੀਏ ਗੁਰੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਬਜ਼ (ਪਾਨ) ਰੰਗ ਦਾ (ਸਾਗਰੇ ਬਿਦਿਹ) ਪਿਆਲਾ ਦਿਓ। (ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਜਹਾਨ) ਜੋ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ (ਸ਼ੁਊਰ ਸਾਹਿਬ ਅਸਤ) ਅਕਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਭਾਵ ਨਾਮ ਦੁਆਰੇ ਹੀ ਆਤਮ ਵਛੈਣੀ ਬੁਧੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ॥ ੪੨ ॥

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਜਾਮ ਫੀਰੋਜ਼ਹ ਰੰਗ ॥

ਕਿ ਦਰ ਵਕਤ ਸ਼ਬ ਚੂੰ ਖੁਸ਼ੇ ਰੋਜ਼ ਜੰਗ ॥ ੪੩ ॥ ੬ ॥

ਹੇ ਸਾਕੀਯਾ ਕਹੀਏ ਗੁਰੇ ਫਿਰੋਜ਼ੇ ਰੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ (ਜਾਮ) ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦਿਓ। (ਕਿ ਦਰ ਵਕਤ ਸ਼ਬ) ਜੋ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਸ਼ਬ ਕਹੀਏ ਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ (ਚੂੰ) ਐਸੇ ਹੀ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਛਤੂਆਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ (ਖੁਸ਼ੇ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਭਾਵ ਨਾਮ ਜਪਣ ਕਰਕੇ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਛਤੂ ਜਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥ ੪੩ ॥ ੬ ॥

॥ ਛੇਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ ॥

❦ ਹਿਕਾਯਤ ਸਤਵੀਂ ਚਲੀ ❦

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਏ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ॥

ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰ ਅਸਤ ਸਾਹਿਬ ਦਿਯਾਰ ॥ ੧ ॥

ਓਹ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ) ਅਨਗਿਣਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕਿ ਜ਼ਹੂਰ ਜ਼ਾਹਰ ਅਸਤ) ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ, ਅਤੇ (ਦਿਯਾਰ) ਵਲੈਤਾਂ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਤਬੀਅਤ ਬਹਾਲਸਤ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ॥

ਚੁ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲੋ ਫਜ਼ੀਲਤ ਕਮਾਲ ॥ ੨ ॥

(ਤਬੀਅਤ) ਸੁਭਾਵ ਜਿਸਦਾ (ਬਹਾਲ ਅਸਤ) ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ (ਜਮਾਲ) ਚੇਹਰਾ (ਹੁਸਨਲ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਚੁ) ਜੋ (ਜਮਾਲੋ) ਚੇਹਰਾ (ਹੁਸਨਲ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਫਜ਼ੀਲਤ) ਵਡਿਆਈ (ਕਮਾਲ) ਬੜੀ ਵਾ ਪੂਰਨ ਹੈ ॥ ੨ ॥ (ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਬ ਕਬਾ ਸੁਨ)

ਕਿ ਇਸਫੰਦ ਯਾਰ ਅਜ਼ ਜਹਾਂ ਰਖਤ ਬੁਰਦ ॥

ਨਸਬ ਨਾਮਹੇ ਖੁਦ ਬ ਬਹਿਮਨ ਸਪੁਰਦ ॥ ੩ ॥

(ਕਿ) ਜੋ “ਇਸਫੰਦ ਯਾਰ” ਨਾਮੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਦ (ਜਹਾਂ ਅਜ਼) ਜਹਾਨ ਸੇ (ਰਖਤ) ਅਸਬਾਬ ਬੁਰਦ ਕਹੀਏ ਲੈ ਜਾਣ ਲਗਾ। ਭਾਵ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਓਹ ਮਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ (ਖੁਦ) ਅਪਨਾ (ਨਸਬ ਨਾਮਹੇ) ਗਦੀ ਨਾਮਾ “ਬਹਿਮਨ” ਨਾਮੇ ਅਪਨੇ ਪੁਤਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥ ੩ ॥

ਅਜ਼ਾਂ ਦੁਖਤਰੇ ਹਮ ਚੁ ਪਰਰੇ ਹੁਮਾਇ ॥

ਚੁ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ ਦਉਲਤ ਫਿਜ਼ਾਇ ॥ ੪ ॥

ਅਜ਼ਾਂ=ਉਸ ਬਹਿਮਨ ਦੀ ਹਮ ਕਹੀਏ ਭੀ ਇਕ (ਦੁਖਤਰੇ) ਬੇਟੀ ਸੀ (ਹੁਮਾਇ ਪਰਰੇ ਚੁ) ਹਮਾਯੂ ਪੰਛੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ। (ਚੁ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ) ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਚੇਹਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦੇ (ਫਿਜ਼ਾਇ) ਵਧੇਣ ਵਾਲੀ

ਹੈ ਭਾਵ ਵਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਚੁ ਬਹਮਨ ਸਹ ਅਜ਼ ਈਂ ਜਹਾਂ ਬੁਰਦ ਰਖਤ ॥

ਬ ਦੁਖਤਰ ਸਪੁਰਦੰਦ ਆਂ ਤਾਜਤਖਤ ॥ ੫ ॥

(ਚੁ ਬਹਮਨ ਸਹ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਹਿਮਨ ਨਾਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਈਂ ਜਹਾਂ ਅਜ਼) ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸੇ ਰਖਤ ਕਹੀਏ ਅਸਬਾਬ (ਬੁਰਦ) ਲਿਜਾਨ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਮਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ (ਆਂ ਤਾਜ ਤਖਤ) ਉਸਨੇ ਅਪੁਨਾ ਛਤਰ ਤੇ ਰਾਜ ਤਖਤ (ਬ ਦੁਖਤਰ ਸਪੁਰਦੰਦ) ਬੇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥ ੫ ॥

ਨਸ਼ਸਤੰਦ ਬਰ ਤਖਤ ਰੂਮੀ ਹੁਮਾਇ ॥

ਕਿ ਬੁਸਤਾਂ ਬਹਾਰ ਅਸਤੁ ਸੂਰਤ ਫਿਜ਼ਾਇ ॥ ੬ ॥

(ਹੁਮਾਇ) ਹਮਾਯੂ ਪੰਛੀ ਵਾਂਗ ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਓਹ ਲੜਕੀ ਰੂਮ ਵਲੈਤ ਦੇ ਰਾਜ ਤਖਤ (ਬਰ ਨਸ਼ਸਤੰਦ) ਉਪਰ ਬੈਠਦੀ ਹੋਈ। (ਕਿ ਬੁਸਤਾ ਬਹਾਰ ਅਸਤ) ਜੋ ਬਾਗ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ੨ ਬਹਾਰ ਵਾਂਗੂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ (ਸੂਰਤ ਫਿਜ਼ਾਇ) ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਵਧੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ੬ ॥

ਚੁ ਬੁਗਜ਼ਸ਼ਤ ਬਰ ਵੈ ਜ਼ਿ ਦਹ ਸਾਲ ਚਾਰ ॥

ਕਿ ਪੈਦਾ ਸੁਦਹ ਸਬਜ਼ਹੇ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੭ ॥

(ਚੁ ਵੈ ਬਰ ਜ਼ਿ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਸੇ (ਦਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬੁਗਜ਼ਸ਼ਤ) ਚੌਦਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹੋਇ ਭਾਵ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ (ਕਿ ਨਉ ਬਹਾਰ ਸਬਜ਼ਹੇ) ਜੋ ਨਵੀਨ ਰੁਤ ਭਾਵ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦਾ ਬੂਟਾ (ਪੈਦਾ ਸੁਦਹ) ਉਤਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਅਰਥਾਤ ਭਰ ਜੁਆਨੀ ਆ ਗਈ ॥ ੭ ॥

ਬਹਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਬ ਨਉਬਤ ਰਸੀਦ ॥

ਚੁ ਬੁਸਤਾ ਗੁਲੇ ਸੁਰਖ ਬੇਰੂੰ ਕਸੀਦ ॥ ੮ ॥

ਉਸਦੇ (ਬ) ਉਪਰ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਬਹਾਰ ਦੀ ਨੌਬਤ ਐਸੇ (ਰਸੀਦ) ਪਹੁੰਚੀ। (ਚੁ) ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਸਮ ਮੇ (ਬੁਸਤਾਂਗੁਲੇ) ਬਾਗ ਦਾ ਫੁਲ (ਸੁਰਖ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਨੂੰ (ਬੇਰੂੰ ਕਸੀਦ) ਬਾਹਰ ਖਿਚਦਾ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਬ ਹੁਸਨ ਆਮਦਸ਼ ਤੂਤੀਏ ਨਉਬਹਾਰ ॥

ਚੁ ਮਾਹੇ ਕਿ ਬਰ ਖੁਦ ਕੁਨਦ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੯ ॥

ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ (ਨਉ ਬਹਾਰ) ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਮੇ (ਤੂਤੀਏ) ਪਪੀਸੀ ਯਾਨੇ ਪਤੇ ਕੋਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਜੋਬਨ ਵਸਬਾ ਰੂਪੀ ਬਸੰਤ ਮੇ ਪਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਉਸਦੇ ਕੁਚ ਕੋਮਲ ਤੇ (ਹੁਸਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਬ ਕਹੀਏ ਵਿਚ (ਆਮਦਸ਼) ਆਏ। (ਚੁ) ਜੈਸੇ

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ (ਮਾਹੇ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਕਿ) ਜੋ (ਖੁਦਬਰ) ਅਪੁਨੇ ਉਪਰ (ਨਉ ਬਹਾਰ ਕੁਨਦ) ਅਨੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਮਿਜ਼ਾਜ਼ ਜ਼ਿ ਤਿਫਲੀ ਬਰੁੰਦਰ ਰਸੀਦ ॥

ਜਵਾਨੀ ਜ਼ਿ ਆਗਾਜ਼ ਬਰ ਵੈ ਕਸ਼ੀਦ ॥ ੧੦ ॥

ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ (ਦਰ) ਅੰਦਰ (ਤਿਫਲੀ) ਲੜਕ ਪਨੇ ਵਾਲੀ ਜੇਹੜੀ (ਮਿਜ਼ਾਜ਼) ਖੋਹ ਸੀ ਓਹ (ਬੇਰੁੰ ਰਸੀਦ) ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਭਾਵ ਬਾਲਕ ਅਵਸਥਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਤੇ (ਆਗਾਜ਼) ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ (ਵੈ) ਉਸਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ ਜੁਆਨੀ (ਕਸ਼ੀਦ) ਖਿਚਕੇ ਆਈ ॥ ੧੦ ॥ (ਫੇਰ ਕਹੇ ਨੂੰ ਸਪਸਟ ਕਰਦੇ ਹੈ)

ਵਿਦਾ ਸੁਦ ਅਜ਼ੋ ਹਾਲ ਤਿਫਲੀ ਮਿਜ਼ਾਜ ॥

ਬਹਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਦਰਾਂਮਦ ਬੁਬਾਜ ॥ ੧੧ ॥

(ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਸੇ (ਤਿਫਲੀ) ਲੜਕ ਪਨੇ ਵਾਲੀ (ਮਿਜ਼ਾਜ) ਖੋਹ ਦੀ (ਹਾਲ) ਹਾਲਤ (ਵਿਦਾਸੁਦ) ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਅਤੇ ਜੁਆਨੀ ਦੀ (ਬਹਾਰੇ) ਬਹਾਰ ਉਸਦੇ (ਬ) ਉਪਰ (ਬਾਜ) ਫਿਰ (ਦਰਾਂਮਦ) ਆਈ ॥ ੧੧ ॥

ਕਿ ਬਿਨਸ਼ਸਤ ਬਰ ਤਖਤ ਸ਼ਾਹਨ ਸ਼ਹੀ ॥

ਬਕਲਮ ਅੰਦਰ ਆਵੇਖਤ ਕਾਗਾਜ਼ ਮਹੀ ॥ ੧੨ ॥

ਇਕ ਦਿਨ (ਕਿ) ਜੋ ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖਤ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਬਿਨਸ਼ਸਤੇ) ਬੈਠਦੀ ਹੋਈ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਕਲਮ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ ਕਾਗਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀ (ਮਹੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਆਵੇਖਤ) ਲਪਟਾਈ। ਭਾਵ ਅਪਨੀ ਸਾਰੀ ਜਮੀਨ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦੀ ॥ ੧੨ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਬਰ ਬਚਹ ਗੌਹਰ ਨਿਗਾਰ ॥

ਕਿ ਬੁਰਦ ਅੰਦਰੁੰ ਨਸ਼ਬ ਵਕਤੇ ਗੁਬਾਰ ॥ ੧੩ ॥

ਅਤੇ ਅਪਨੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ੨ ਇਕ (ਗੌਹਰ) ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ (ਨਿਗਾਰ) ਪ੍ਰਖਣੇ ਵਾਲੇ ਜਵਾਹਰੀ ਬਚੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ) ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ। ਭਾਵ ਜਵਾਹਰੀ ਬਚੇ ਉਪਰ ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਗਈ। ਤੇ ਮੌਕਾ ਪਾਕੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਵਾਕੇ (ਕਿ) ਜੋ (ਗੁਬਾਰ) ਕਾਲੀ (ਸ਼ਬ) ਰਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਅਪਨੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਬੁਰਦ) ਲੈ ਗਈ ॥ ੧੩ ॥

ਬਿਆਵੇਖਤ ਬਾ ਓ ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਮਾਹ ॥

ਕਿ ਸ਼ਿਕਮ ਸ਼ ਫਰੋਮਾਂਦ ਅਜ਼ ਤੁਖਮਿ ਸ਼ਾਹ ॥ ੧੪ ॥

(ਬਾ) ਸਾਬ (ਓ) ਉਸਦੇ (ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਮਾਹ) ਦੋ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ

ਭਾਵ ਨੌ ਮਹੀਨੇ ਗ੍ਰਸਤ ਕਰਦੀ ਰਹੀ । (ਕਿ) ਜੋ ਉਸ (ਸ਼ਾਹ) ਸ਼ਹੂਕਾਰ ਦੇ
(ਤੁਖਮਿ ਅਜ਼) ਬੀਰਜ ਸੇ (ਸ਼) ਉਸਦਾ ਸ਼ਿਕਮ ਕਹੀਏ ਪੇਟ (ਫਰੋਮਾਂਦ) ਨੀਚੇ
ਰਿਹਾ । ਭਾਵ ਗਰਭ ਠਹਿਰ ਗਿਆ । ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬਸ ਕੀਤੀ ॥ ੧੪ ॥

ਚੁ ਨੁਹ ਮਾਹ ਗਸਤਹ ਬ ਆਂ ਬਿਸਤਨੀ ॥

ਬਕੋਸ਼ਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਰਗੇ ਖੁਸ਼ ਤਨੀ ॥ ੧੫ ॥

(ਆਂ) ਉਸਨੂੰ (ਬਿਸਤਨੀ) ਪੇਟ ਹੋਇਆਂ ੨ (ਚੁ ਨੁਹ ਮਾਹ) ਜਦ ਨੌ
ਮਹੀਨੇ (ਬ) ਉਪਰ (ਗਸਤਹ) ਹੋ ਗਏ । ਤਾਂ (ਖੁਸ਼ ਤਨੀ) ਚੰਗੇ ਸਰੀਰ ਵਾਲੀ
ਦੀਆਂ (ਰਗੇ) ਨਾੜੀਆਂ (ਬਕੋਸ਼ਸ਼) ਵਿਚ ਖਿਚ ਦੇ (ਦਰਾਮਦ) ਆਈਆਂ ।
ਭਾਵ ਨਾੜੀਆਂ ਕਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ॥ ੧੫ ॥

ਤਵੱਲਦ ਸੁਦਸ਼ ਕੋਦਕੇ ਸ਼ੀਰ ਖਾਰ ॥

ਕਿ ਖੁਦ ਸ਼ਹਿ ਵ ਸ਼ਾਹ ਅਫਕੂਨੋ ਨਾਮਦਾਰ ॥ ੧੬ ॥

(ਸ਼) ਉਸ ਸੇ (ਕੋਦਕੇ) ਲੜਕਾ (ਸ਼ੀਰ ਖਾਰ) ਦੁਧ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲਾ
(ਤਵੱਲਦ) ਪੈਦਾ ਵ ਪ੍ਰਗਟ (ਸੁਦ) ਹੋਇਆ । (ਕਿ) ਜੋ (ਖੁਦ) ਆਪ (ਸ਼ਹਿ)
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, (ਵ) ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ (ਅਫਕੂਨੋ) ਡਾਲਣ ਵਾਲਾ
(ਨਾਮਦਾਰ) ਨਾਮਜ਼ਦ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥

ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਨ ਕਰਦੰਦ ਸਿਰਰੇ ਜ਼ਹਾਂ ॥

ਬ ਸੰਦੂਕ ਓਰਾ ਨਿਗਹ ਦਾਸਤ ਆਂ ॥ ੧੭ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇਖ ਕੰਮ ਉਸਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਪੰਤੂ (ਸਿਰਰੇ) ਭੇਦ
(ਜਹਾਂ) ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸਨੇ (ਜ਼ਾਹਰ) ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ (ਕਰਦੰਦ) ਕੀਤਾ । ਭਾਵ
ਗਰਭ ਹੋਣਾ ਤੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਜਮਨਾ ਉਸਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ।
ਪੁਨਾ (ਆਂ) ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਉਪਰ ਉਸਨੇ ਅਪਨੀ (ਨਿਗਾਹ ਦਾਸਤ) ਨਜ਼ਰ
ਰਖੀ ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ (ਓਰਾ) ਉਸ ਬਚੇ ਤਾਂਹੀ ਸੰਦੂਕ ਦੇ
(ਬ) ਵਿਚ ਰਖਿਆ ॥ ੧੭ ॥

ਜ਼ਿ ਮੁਸ਼ਕੋ ਫਿਤਰ ਅੰਬਰ ਆਵੇਖਤੰਦ ॥

ਬਰੋ ਉਦ ਅਜ਼ ਜ਼ਾਫਰਾਂ ਰੇਖਤੰਦ ॥ ੧੮ ॥

(ਮੁਸ਼ਕੋ ਅੰਬਰ) ਮੁਸ਼ਕੰਬਰ (ਫਿਤਰ) ਕਸਤੂਰੀ (ਜ਼ਿ) ਸੇ (ਆਵੇਖਤੰਦ)
ਲਿਪਟਾਯਾ । ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਗਰਮ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਰਖੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ
ਗਰਮਾਇਸ਼ ਰਵੇ ਤੇ ਦਿਲ ਵੀ ਖਿੜਿਆ ਰਹੇ । (ਬਰੋ) ਉਪਰ ਉਸਦੇ (ਜਾਫਰਾਂ)
ਕੈਸਰ ਘੋਲਕੇ (ਰੇਖਤੰਦ) ਡੋਲਿਆ ਤੇ (ਉਦ) ਧੂਪ ਧੁਖਾਯਾ ॥ ੧੮ ॥

ਬਦਸਤ ਅੰਦਰੂੰ ਦਾਸਤ ਓਰਾ ਅਕੀਕ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਸੰਦੂਕ ਦਰਯਾ ਅਮੀਕ ॥ ੧੯ ॥

ਫੇਰ (ਓਰਾ) ਉਸਦੇ (ਬਦਸਤ ਅੰਦਰੂੰ) ਹਥ ਅੰਦਰ ਅਕੀਕ ਕਹੀਏ ਹੀਰਾ (ਦਾਸਤ) ਰਖਿਆ ਤੇ (ਅਮੀਕ) ਤੂੰਗੇ ਦਰੀਆਹ ਵਿਚ ਓਹ ਸੰਦੂਕ (ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥ ੧੯ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਓਰਾ ਕੁਨਦ ਜਾਮਹ ਚਾਕ ॥

ਨਜ਼ਰ ਦਾਸਤ ਬਰੁ ਸੁਕਰ ਯਜ਼ਦਾਨ ਪਾਕ ॥ ੨੦ ॥

(ਓਰਾ) ਉਸਕੇ ਤਾਂ ਹੀ (ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਰਵਾਨਾ ਕਰਕੇ ਪਿਛੋਂ ਦੁਖ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਉਸਨੇ ਅਪਨਾ (ਜਾਮਹ) ਚੋਲਾ ਭਾਵ ਪੁਸ਼ਾਕਾ (ਚਾਕ ਕੁਨਦ) ਪਾੜਛੇ ੨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ (ਪਾਕ ਯਜ਼ਦਾਨ) ਪਵਿਤਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ (ਸੁਕਰ ਬਰ) ਸੁਕਰਾਨੇ ਉਪਰ (ਨਜ਼ਰ ਦਾਸਤ) ਨਿਗਾਹ ਰਖੀ । ਭਾਵ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਬ ਤੂੰਹੀ ਰਖਕ ਹੈਂ ॥ ੨੦ ॥

ਨਸ਼ਸਤੰਦ ਬਰ ਰੋਦ ਲਬੇ ਗਾਜ਼ਰਾਂ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਸੰਦੂਕ ਦਰੀਯਾ ਰਵਾਂ ॥ ੨੧ ॥

ਜਿਸ ਦਰੀਆਹ ਵਿਚ ਓਹ ਸੰਦੂਕ ਰੋੜਿਆ ਸੀ । ਓਸੇ=

(ਰੋਦ) ਦਰੀਆਹ ਦੇ (ਲਬੇ) ਕੰਡੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਗਾਜ਼ਰਾਂ) ਧੋਬੀ (ਨਸ਼ਸਤੰਦ) ਬੈਠਾ ਸੀ । ਉਸ ਧੋਬੀ ਨੇ ਦਰੀਆਹ ਵਿਚ (ਰਵਾਂ) ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸੰਦੂਕ ਉਪਰ (ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ) ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ ॥ ੨੧ ॥

ਹਮੀ ਖਾਸਤ ਕਿ ਓਰਾ ਬਦਸਤ ਆਵਰੰਦ ॥

ਕਿ ਸੰਦੂਕ ਬਸਤਹ ਸ਼ਿਕਸਤ ਆਵਰੰਦ ॥ ੨੨ ॥

(ਹਮੀ) ਭੀ ਉਸ ਧੋਬੀ ਨੇ (ਖਾਸਤ) ਚਾਹਿਆ (ਕਿ ਓਰਾ) ਜੋ ਉਸ ਸੰਦੂਕ ਤਾਂਹੀ (ਬ ਦਸਤ) ਵਿਚ ਹਥਾਂ ਦੇ (ਆਵਰੰਦ) ਲਿਆਵਾਂ । (ਕਿ ਬਸਤਹਿ) ਜੋ ਬਧੇ ਹੋਏ ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ (ਆਵਰੰਦ) ਲਿਆਕੇ (ਸ਼ਿਕਸਤ) ਤੋੜਨ ਕਰਾਂ ॥ ੨੨ ॥

ਚੁ ਬਾਜੂ ਬਕੋਸ਼ਸ ਦਰਾਮਦ ਅਜਾਂ ॥

ਬ ਦਸਤੰ ਦਰਾਮਦ ਮਤਾਏ ਗਿਰਾਂ ॥ ੨੩ ॥

(ਚੁ ਬਾਜੂ) ਜੋ ਮੋਡਿਆਂ ਦੀ (ਕੋਸ਼ਸ ਬ) ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ (ਅਜਾਂ) ਉਸ ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ ਪਰ (ਦਰਾਮਦ) ਲਿਆਂਦਾ । ਤਾਂ (ਗਿਰਾਂ) ਭਾਰੀ (ਮਤਾਏ) ਧਨ ਉਸਦੇ (ਬ ਦਸਤੰ) ਵਿਚ ਹਥ ਦੇ (ਦਰਾਮਦ) ਆਇਆ ॥ ੨੩ ॥

ਸ਼ਿਕਸਤੰਦ ਮੁਹਰਸ਼ ਬਰਾਏ ਮਤਾ ॥

ਪਦੀਦ ਆਮਦਹ ਜਾਂ ਚੁ ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਮਾਹ ॥ ੨੪ ॥

(ਮਤਾ) ਧਨ ਦੇ (ਬਰਾਏ) ਵਾਸਤੇ (ਮੁਹਰਸ਼) ਜੰਦਰਾ (ਸ਼ਿਕਸਤੰਦ) ਤੋੜਿਆ। ਤਾਂ (ਜਾਂ) ਉਸ ਸੰਦੂਕ ਸੇ (ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ (ਮਾਹ ਚੁ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮਨਿੰਦ ਇਕ ਲੜਕਾ (ਪਦੀਦ ਆਮਦਹ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਇਆ ॥ ੨੪ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾਨਹ ਕੋਦਕ ਚੁ ਨੇਸਤ ॥

ਖੁਦਾ ਮਨ ਪਿਸਰ ਦਾਦੀ ਹਮ ਬਸੇਸਤ ॥ ੨੫ ॥

(ਚੁ) ਜੋ (ਵਜ਼ਾ) ਉਸ (ਗਾਜਰਾਂ) ਧੋਬੀ ਦੇ (ਖਾਨਹ) ਘਰ ਵਿਚ (ਕੋਦਕ) ਲੜਕਾ ਕੋਈ ਭੀ (ਨੇਸਤ) ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਧੋਬੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ— (ਹਮ) ਭੀ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਗਲ ਅਸਤ ਕਹਾਂਦੇ ਹੈ। ਜੋ ਖੁਦਾ ਨੇ (ਮਨ) ਮੈਨੂੰ (ਈਂ ਪਿਸਰ ਦਾਦੀ) ਏਹ ਲੜਕਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੨੫ ॥

ਬਿਯਾਵੁਰਦ ਓਰਾ ਗਿਰਿਫਤ ਆਂ ਅਕੀਕ ॥

ਸੁਕਰ ਕਰਦ ਯਜ਼ਦਾਨ ਆਜ਼ਮ ਅਮੀਕ ॥ ੨੬ ॥

(ਓਰਾ) ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਬਿਯਾਵੁਰਦ) ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ (ਆਂ) ਉਸਦੇ ਹਥ ਵਿਚ (ਅਕੀਕ) ਹੀਰਾ (ਗਿਰਿਫਤ) ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਕੇ। (ਯਜ਼ਦਾਨ) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ (ਸੁਕਰ) ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੂੰ (ਆਜ਼ਮ) ਬੜਾ (ਅਮੀਕ) ਡੂੰਗਾ ਹੈਂ ॥ ੨੬ ॥

ਕੁਨਦ ਪਰਵਰਸ਼ਰਾ ਚੁ ਪਿਸਰੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਬਯਾਦੇ ਖੁਦਾ ਕਿਬਲਹ ਕਾਬਹ ਕਰੀਮ ॥ ੨੭ ॥

ਉਸਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ (ਪਰਵਰਸ਼ਰਾ) ਪਾਲਣਾ (ਕੁਨਦ) ਕੀਤੀ (ਚੁ) ਜਦ ਓਹ (ਪਿਸਰੇ) ਲੜਕਾ (ਅਜ਼ੀਮ) ਵਡਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਕਾਬੇ (ਕਿਬਲਹ) ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਅਧਿਸ਼ਟਤਾ ਜੋ ਖੁਦਾ ਹੈ ਓਹ ਯਾਦਗੀਰੀ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰੀਮ ਨਾਮੇ ਧੋਬੀ ਨੂੰ ॥ ੨੭ ॥

ਚੁ ਬੁਗਜ਼ਸਤ ਬਰ ਵੈ ਦੁ ਸੇ ਸਾਲ ਮਾਹ ॥

ਕਜੋ ਦੁਖਤਰੇ ਖਾਨਹ ਆਵੁਰਦ ਸ਼ਾਹ ॥ ੨੮ ॥

ਪਾਲਦਿਆਂ ੨ (ਚੁ) ਜਦ (ਵੈ) ਉਸ ਲੜਕੇ ਦੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਦੁ ਸੇ) ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੇ ਕੁਝਕ (ਮਾਹ) ਮਹੀਨੇ (ਬੁਗਜ਼ਸਤ) ਗੁਜਰ ਗਏ। ਭਾਵ ਕੁਝਕ ਵਡਾ ਹੋਗਿਆ ਤਾਂ—

(ਕਜੋ) ਉਸ ਧੋਬੀ ਦੀ (ਦੁਖਤਰੇ) ਬੇਟੀ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਖਿਡਾਂਦੀ ੨ (ਸ਼ਾਹ) ਖਾਨਹ ਆਵੁਰਦ) ਪਾਤਸ਼ਾਹਣੀ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਆਈ ॥ ੨੮ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਬਰ ਵੈ ਹੁਮਾਏ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਬਯਾਦ ਆਮਦਸ਼ ਪਿਸਰ ਗਾਜ਼ਰ ਕਰੀਮ ॥ ੨੯ ॥

ਓਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹਣੀ (ਹੁਮਾਏ) ਹਮਾਯੂ ਪੰਛੀ ਵਾਂਙ ਜੋ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕਾ ਹੈ, (ਵੈ ਬਰ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਨਜ਼ਰ) ਨਿਗਾਹ ਕਰਦੀ ਹੋਈ। ਕਰੀਮ ਨਾਮੇ (ਗਾਜ਼ਰ) ਧੋਬੀ ਦਾ (ਪਿਸਰ) ਲੜਕਾ ਵੇਖਕੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪਨਾ ਪੁਤਰ (ਬ ਯਾਦ ਆਮਦਸ਼) ਵਿਚ ਯਾਦਗੀਰੀ ਦੇ ਆਇਆ ॥ ੨੯ ॥

ਬਪੁਰਸੀਦ ਓਰਾ ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਜ਼ਨ ॥

ਕੁਜਾ ਯਾਫਤੀ ਪਿਸਰ ਖੁਸ਼ ਖੋਇ ਤਨ ॥ ੩੦ ॥

ਤੇ (ਓਰਾ) ਉਸ ਲੜਕੀ ਤਾਂਹੀ (ਬਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ (ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਜ਼ਨ) ਜੋ ਹੋ ਚੰਗੀ ਇਸਤ੍ਰੀ। ਏਹ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗੇ ਤਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਚੰਗੇ (ਖੋਇ) ਸੁਭਾ ਵਾਲਾ (ਪਿਸਰ) ਲੜਕਾ (ਕੁਜਾ ਯਾਫਤੀ) ਕਹਾਂ ਸੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਲੜਕੀ ਨੇ ਅਗੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ ॥

ਬਿਦਾਨੇਮ ਖਾਨੇਮ ਸ਼ਨਾਸੇਮ ਮਨ ॥

ਯਕੇ ਮਨ ਸ਼ਨਾਸਮ ਨ ਦੀਗਰ ਸੁਖਨ ॥ ੩੧ ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹਣੀ ਅਪੁਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਮੈਂ (ਬਿਦਾਨੇਮ) ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਏਹ ਲੜਕਾ (ਮੁਖਾਨੇ) ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਥਾ, (ਮਨ) ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ (ਸ਼ਨਾਨੇਮ) ਪਛਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ (ਯਕੇ ਮਨ) ਇਕ ਮੈਂ ਹੀ (ਸ਼ਨਾਸਮ) ਪਛਾਣਦੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਸੁਖਨ ਨੂੰ (ਦੀਗਰ) ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦਾ ॥ ੩੧ ॥

ਦਵੀਦੰਦ ਮਰਦਮ ਬੁਖਾਦੰਮ ਕਜ਼ੋ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਖਾਨਹੇ ਗਾਜ਼ਰਾਨਸ਼ ਅਜ਼ੋ ॥ ੩੨ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਣੀ ਨੇ ਅਪਨੇ (ਮਰਦਮ) ਮਰਦ ਭਾਵ ਨੌਕਰ (ਦਵੀਦੰਦ) ਦੁੜਾਏ ਤੇ (ਕਜ਼ੋ) ਉਨਾਂ ਸੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ (ਬੁਖਾਦੰਮ) ਬੁਲਾਇਆ। (ਗਾਜ਼ਰਾਨਸ਼) ਧੋਬੀਆਂ ਦੇ ਜੋ (ਖਾਨਹੇ) ਘਰ ਹਨ (ਅਜ਼ੋ) ਉਨਾ ਘਰਾਂ ਸੇ ॥ ੩੨ ॥

ਬੁਖਾਦੰਦ ਓਰਾ ਬੁਬਸਤੰਦ ਸਖਤ ॥

ਬਪੁਰਸੀਦ ਓਰਾ ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥ ੩੩ ॥

(ਬੁਖਾਦੰਦ) ਬੁਲਵਾਕੇ (ਓਰਾ) ਉਸ ਤਾਂਹੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ (ਬੁ ਬਸਤੰਦ) ਬੰਨ ਲਿਆ। ਫੇਰ (ਓਰਾ) ਉਸ ਤਾਂਹੀ (ਬਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਦੀ ਹੋਈ (ਕਿ ਏ ਨੇਕ

ਬਖਤ) ਜੋ ਹੇ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ। ਤੈਨੇ ਏਹ ਲੜਕਾ ਕਿਥੋਂ ਪਾਇਆ
ਹੈ ॥ ੩੩ ॥

ਬਿਗੋਯਮ ਤੁਰਾ ਹਮ ਚੁ ਈਂ ਯਾਫਤਮ ॥

ਨੁਮਾਯਮ ਬ ਤੋ ਹਾਲ ਚੁੰ ਸਾਖਤਮ ॥ ੩੪ ॥

ਧੋਬੀ ਵਾਚ=ਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਨੀ (ਤੁਫਾ ਬਿਗੋਯਮ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ
(ਹਮ) ਭੀ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ (ਈਂ ਯਾਫਤਮ) ਇਸ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਤੇ
ਕਹੀਏ ਤੇਰੇ (ਬ) ਸਾਬ ਸਾਰਾ ਹਾਲ (ਨੁਮਾਯਮ) ਵਿਖਾਂਦਾ ਹਾਂ, (ਚੁੰ) ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ
ਸਾਖਤਮ ਕਹੀਏ ਕੀਤੀ ਹੈ ॥ ੩੪ ॥

ਕਿ ਸਾਲੇ ਫਲਾਂ ਮਾਹ ਦਰ ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ॥

ਕਿ ਈਂ ਕਾਰਰਾ ਕਰਦਅਮ ਮਨ ਤਮਾਮ ॥ ੩੫ ॥

(ਕਿ ਸਾਲੇ ਫਲਾਂ ਮਾਹਦਰ) ਜੋ ਫਲਾਣੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤੇ ਅਮਕੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ
(ਸ਼ਾਮ ਵਕਤ) ਸੰਧਿਆ ਵੇਲੇ। (ਕਿ ਮਨ ਈਂ ਤਮਾਮ ਕਾਰਰਾ ਕਰਦਅਮ) ਜੋ
ਮੈਂ ਇਸ ਤਮਾਮ ਕੰਮ ਦੇ ਤਾਂਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਪੜੇ ਧੋ ਧੋਕੇ
ਅਜੇ ਮੈਂ ਹਟਿਆ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਸੰਦੂਕ ਰੁੜਦਾ ਆਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ॥ ੩੫ ॥

ਗਿਰਿਫਤੇਮ ਸੰਦੂਕ ਦਰੀਯਾ ਅਮੀਕ ॥

ਯਕੇ ਦਸਤ ਜੋ ਯਾਫਤਮ ਈਂ ਅਕੀਕ ॥ ੩੬ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੇ (ਅਮੀਕ ਦਰੀਯਾ) ਡੂੰਗੇ ਦਰੀਆਹ ਚੋਂ ਓਹ ਸੰਦੂਕ
(ਗਿਰਿਫਤੇਮ) ਫੜ ਲਿਆ। [ਜਲ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਕੇ ਜਦ ਸੰਦੂਕ ਖੋਲਿਆ ਤਾਂ
ਏਹ ਲੜਕਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ] ਅਤੇ ਈਂ ਕਹੀਏ ਇਸ ਲੜਕੇ ਦੇ (ਦਸਤ)
ਹਥ ਚੋਂ (ਯਕੇ ਅਕੀਕ) ਇਕ ਹੀਰਾ (ਯਾਫਤਮ) ਪਾਇਆ ॥ ੩੬ ॥

ਬਦੀਦੰਦ ਗਉਹਰਿ ਗਿਰਫਤੰਦਅਜ਼ਾਂ ॥

ਸ਼ਨਾਸਦ ਕਿ ਈਂ ਪਿਸਰ ਹਸਤ ਆਂ ਹੁਮਾਂ ॥ ੩੭ ॥

ਧੋਬੀ ਪਾਸੋਂ ਐਸੀਆਂ ਗਲਾਂ ਸੁਣਕੇ, ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ (ਗਉਹਰਿ) ਮੋਤੀ
ਵਾਂਙ ਚਮਕਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ (ਬਦੀਦੰਦ) ਵੇਖਕੇ (ਅਜ਼ਾਂ ਗਿਰਫਤੰਦ) ਉਸ ਲੜਕੀ
ਪਾਸੋਂ ਫੜ ਲਿਆ। ਤੇ ਆਂ ਕਹੀਏ ਓਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਸ਼ਨਾਸਦ) ਪਛਾਨਕੇ
ਆਖਦੀ ਹੈ। (ਕਿ ਈਂ) ਜੋ ਏਹ ਮੇਰਾ ਹੁਮਾਂ ਕਹੀਏ ਓਹੀ (ਪਿਸਰ ਹਸਤ) ਲੜਕਾ
ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਰੋੜਿਆ ਸੀ ॥ ੩੭ ॥

ਬਰੋ ਤਾਜ਼ਹ ਸੁਦ ਸ਼ੀਰ ਪਿਸਤਾਂ ਅਜ਼ੋ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਸੀਨਹ ਖੁਦ ਹਰਦੋ ਦਸਤਾਂ ਅਜ਼ੋ ॥ ੩੮ ॥

ਅਜ਼ੋ ਕਹੀਏ ਉਸ ਸੇ ਭਾਵ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਤਦਾਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ (ਬਰੋ) ਉਪਰ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਜੋ (ਪਿਸਤਾਂ) ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਓਹ ਸ਼ੀਰ ਕਹੀਏ ਦੁਧਨਾਲ (ਤਾਜ਼ਹ ਸੁਦ) ਭਰਦੇ ਹੋਏ । ਅਜ਼ੋ ਕਹੀਏ ਉਸਨੇ (ਸੀਨਹ) ਛਾਤੀ ਉਪਰ (ਖੁਦ) ਆਪ (ਹਰਦੋ ਦਸਤਾਂ) ਦੋਵਾਂ ਹਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜ਼ਦ ਕਹੀਏ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤਾ ॥ ੩੮ ॥

ਸ਼ਨਾਸਦ ਅਜ਼ੋ ਹਰਦੁ ਲਬ ਬਰ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥

ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਨ ਕਰਦਸ਼ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਨਿਹਾਦ ॥ ੩੯ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਚੇ ਨੇ ਵੀ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸਨੂੰ ਅਪੁਲੀ ਮਾਤਾ (ਸ਼ਨਾਸਦ) ਪਛਾਣਕੇ (ਹਰਦੁ ਲਬ) ਦੋਨੇ ਹੋਠ (ਬਰਕੁਸ਼ਾਦ) ਉਪਰ ਨੂੰ ਖੋਲੇ । ਭਾਵ ਦੁਧ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਮੂੰਹ ਅਡਿਆ । (ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਨ ਕਰਦਸ਼) ਜੋ ਮਾਤਾ ਅਪੁਨੇ ਬਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ (ਨਿਹਾਦ) ਰਖਦੀ ਹੈ ॥ ੩੯ ॥

ਦਿਗਰ ਰੋਸ਼ ਰਫਤੰਦ ਜ਼ਉਜਹ ਫਲਾਂ ॥

ਮਰਾ ਖ਼ਾਬ ਦਾਦਹ ਬਜ਼ਰਗੇ ਹੁਮਾਂ ॥ ੪੦ ॥

(ਦਿਗਰ ਰੋਸ਼) ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਓਹ (ਜ਼ਉਜਹ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ (ਫਲਾਂ) ਫਲਾਣੀ ਜਗਾਂ (ਰਫਤੰਦ) ਚਲਕੇ ਗਈ ਸੀ । ਓਥੇ ਇਕ ਬਜ਼ਰਗ ਪੀਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ (ਹੁਮਾਂ) ਉਸ ਨੇ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਖ਼ਾਬ ਦਾਦਹ) ਸੁਪਨਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥ ਕਿ:-

ਤੁਰਾ ਮਨ ਕਿ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਹਅਮ ॥

ਚਰਾਗੇ ਕਯਾਰਾ ਦ ਰਖ਼ਸ਼ੀਦਹਅਮ ॥ ੪੧ ॥

(ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਮਨ ਕਹੀਏ ਮੈਂ (ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਹਅਮ) ਲੜਕਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ । ਪੁੰਤੂ ਓਹ ਲੜਕਾ (ਕਯਾਰਾ) ਕਿਆਨ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਚਰਾਗੇ ਦਰਖ਼ਸ਼ੀਦਹਅਮ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਗਾ ॥ ੪੧ ॥

ਜ਼ਿ ਗੰਜੋ ਜ਼ਰ ਸ਼ ਗਉਹਰੋ ਤਖਤ ਦਾਦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਪਿਸਰ ਰਾ ਖਾਨਹੇ ਖੁਦ ਨਿਹਾਦ ॥ ੪੨ ॥

(ਸ਼) ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਐਸੇ ਕਹਿਕੇ (ਗੰਜੋ ਜ਼ਿ) ਖਜਾਨੇ ਸੇ (ਜ਼ਰ) ਸੋਨਾ ਤੇ (ਗਉਹਰੋ) ਮੋਤੀ ਤਖਤ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਦਾਦ ਕਹੀਏ ਦਿਤੇ ਭਾਵ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ । (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਸੇ ਪਿਛੇ (ਪਿਸਰ ਰਾ) ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਖੁਦ) ਅਪੁਨੇ

(ਖਾਨਹੇ ਨਿਹਾਦ) ਘਰ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ॥ ੪੨ ॥

ਬਗੁਫਤਸ਼ ਕਿ ਈਂਰਾ ਜ਼ਿ ਦਰੀ ਯਾਫਤਮ ॥

ਕਿ ਦਾਰਾਬ ਨਾਮਸ਼ ਅਜ਼ੋ ਸਾਖਤਮ ॥ ੪੩ ॥

ਫੇਰ ਓਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਜੀਰਾਂ ਨੂੰ (ਬਗੁਫਤਸ਼) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਕਿ ਈਂ ਰਾ) ਜੋ ਇਸ ਲੜਕੇ ਤਾਂਹੀ ਮੈਨੇ (ਦਰੀਜ਼ਿ) ਦਰੀਆਹ ਸੇ (ਯਾਫਤਮ) ਪਾਇਆ ਹੈ। (ਅਜ਼ੋ) ਉਸੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਲੜਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿ ਕਈਏ ਜੋ “ਦਾਰਾਬ” (ਸਾਖਤਮ) ਰਖਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੪੩ ॥

ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਜਹਾਂ ਰਾ ਬਦੋ ਮੇ ਦਿਹੰਮ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਤਾਜ਼ ਇਕਬਾਲ ਬਰ ਸਰ ਨਿਹੰਮ ॥ ੪੪ ॥

ਕਿ ਕਹੀਏ ਜੋ (ਸ਼ਾਹੀ ਜਹਾਂ ਰਾ) ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ (ਬਦੋ) ਉਪਰ ਉਸਦੇ (ਮੇ ਦਿਹੰਮ) ਮੈਂ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ। (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸਦੇ (ਸਰਬਰ) ਸਿਰ ਦੇ ਉਪਰ (ਇਕ ਬਾਲ) ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਤਾਜ ਛੜ (ਨਿਹੰਮ) ਰਖਦੀ ਹਾਂ ॥ ੪੪ ॥

ਮਰਾ ਖੁਸ਼ ਤਰ ਆਮਦ ਅਜ਼ਾਂ ਸੂਰਤਸ਼ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ ਖੁਸ਼ ਸੂਰਤਸ਼ ॥ ੪੫ ॥

(ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸਨੂੰ ਤਖਤ ਉਪਰ ਬਠਾਂਦੀ ਹਾਂ ਕਿ:-
(ਅਜ਼ਾਂ) ਇਸਦੀ (ਸੂਰਤਸ਼) ਸੂਰਤ, ਸ਼ਕਲ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਤਰ) ਅਤਸੇ ਕਰਕੇ ਜਾਨੇ ਬਹੁਤ (ਖੁਸ਼ਆਮਦ) ਪਸਿੰਦ ਆਈ ਹੈ। (ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ) ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਚੇਹਰਾ ਹੈ ਅਤੇ (ਸ਼) ਉਸਦੀ ਸੂਰਤ ਵੀ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗੀ ਹੈ ॥ ੪੫ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਸ਼ਾਹਿ ਓਚੂੰ ਖਬਰ ਯਾਫਤਸ਼ ॥ ੪੫ ॥

ਕਿ ਦਾਰਾਬ ਨਾਮੇ ਮੁਕਰਰਾ ਸੁਦਸ਼ ॥ ੪੬ ॥

(ਓ) ਉਸ ਲੜਕੇ ਨੇ (ਚੂੰ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਖਬਰ (ਯਾਫਤਸ਼) ਪਾਈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ (ਅਜ਼) ਸੇ ਮੈਂ ਅਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਕਿ ਕਹੀਏ ਜੋ “ਦਾਰਾਬ” ਨਾਮ ਮੇਰਾ ਮੁਕੱਰਰ (ਸੁਦਸ਼) ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੪੬ ॥

ਅਜ਼ਾਂ ਸ਼ੇਰ ਸੁਦ ਸ਼ਾਹਿ ਦਾਰਾਇ ਦੀੰਨ ॥

ਹਕੀਕਤ ਸ਼ਨਾਸ਼ ਅਸਤੁ ਐਨੁਲ ਯਕੀੰਨ ॥ ੪੭ ॥

(ਅਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹਿ) ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਸੇ ਓਹ ਸ਼ੇਰ ਸੂਰਮਾ (ਦੀੰਨ) ਧਰਮ ਦਾ (ਦਾਰਾਇ) ਸਹਾਇਕ ਹੋਇਆ। (ਹਕੀਕਤ) ਸਚ ਦੇ (ਸ਼ਨਾਸ਼ਤ) ਪਛਾਨਣ ਵਾਲਾ

ਅਤੇ (ਐਨੁਲ) ਜਿਉਂ ਕਾ ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਪਰ (ਯਕੀੰਨ) ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ॥ ੪੭ ॥

(ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਕਾਇਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ) ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਚੰਗੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਹਰਾਮ ਦਾ ਲੜਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਉਸਨੂੰ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕਾਇਮ ਰਖੀ, ਤੇ ਬੇਪੜਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀ, ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਨਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਤੇ ਤੂੰ ਐਸਾ ਨਲਾਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈਂ ਜੋ ਬੜਿਆਂ ਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਗਵਾਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ। ਅਬ ਵੀ ਸਮਾ ਹਈ ਜੇ ਤੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਰਨ ਪੜਕੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਤਰ ਜਾਵੇਂ:-

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸੁਰਖ ਫਾਮ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰ ਅਸਤ ਵਕਤੇ ਮੁਦਾਮ ॥ ੪੮ ॥

ਨੋ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਆਪ ਸੁਰਖ ਕਹੀਏ ਲਾਲ (ਫਾਮ) ਰੰਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰੇ ਕਹੀਏ ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦੇਨਾ ਕਰੋ। (ਕਿ ਮਾਰਾ) ਜੋ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ (ਬਕਾਰ ਅਸਤ) ਲਾਇਕ ਹੈ (ਮੁਦਾਮ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇ ਵਕਤ ॥ ੪੮ ॥

ਬਿਦਿਹ ਪਿਯਾਲਹ ਫੇਰੋਜ਼ ਰੰਗੀਨ ਰੰਗ ॥

ਕਿਮਾਰਾ ਖੁਸ਼ ਆਮਦ ਬਸੇ ਵਕਤ ਜੰਗ ॥ ੪੯ ॥ ੧ ॥

ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਫੇਰੋਜ਼ੀ ਰੰਗ ਦਾ ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦੇਉ, ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੰਦ ਰੂਪੀ ਰੰਗ ਵਿਚ (ਰੰਗੀਨ) ਰੰਗਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਕਿ ਮਾਰਾ) ਜੋ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ (ਬਸੇ) ਬਹੁਲਤਾ ਕਰਕੇ (ਖੁਸ਼ ਆਮਦ) ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਾਮ ਆਦਕਾਂ ਰੂਪੀ ਛੜ੍ਹਾਏ ਦੇ ਜੰਗ ਦੇ ਵਕਤ ॥ ੪੯ ॥

(ਸਤਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ)

❦ ਹਿਕਾਯਤ ਅਠਵੀਂ ਚਲੀ ❦

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

॥ ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਏ ਦਿਲ ਕਰਾਰ ॥

ਰਜ਼ਾ ਬਖਸ਼ ਰੋਜ਼ੀ ਦਿਹੋ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੧ ॥

ਓਹ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ (ਕਰਾਰ) ਅਰਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। (ਰਜ਼ਾ) ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ, ਰੋਜ਼ੀ ਅਤੇ (ਨਉ ਬਹਾਰ) ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ (ਦਿਹੋ) ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਕਿ ਮੀਰ ਅਸਤ ਪੀਰ ਅਸਤ ਹਰਦੋ ਜਹਾਂ ॥

ਖੁਦਾਵੰਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦਹ ਹਰ ਯਕ ਅਮਾਂ ॥ ੨ ॥

(ਕਿ ਹਰਦੋ ਜਹਾਂ) ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੋਵਾਂ ਜਹਾਨਾ ਦਾ (ਮੀਰ ਅਸਤ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਤੇ (ਪੀਰ ਅਸਤ) ਗੁਰੂ ਹੈ। ਓਹ (ਖੁਦਾਵੰਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਹਰਯਕ) ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ (ਅਮਾਂ) ਦਾਤ ਵਾ ਰਖਿਆ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦੇਮ ਸ਼ਾਹੇ ਅਜੰਮ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਸਾਹਿਬ ਕਰੰਮ ॥੩॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ “ਅਜੰਮ” ਨਾਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਥਾ ਹਮਨੇ (ਸੁਨੀਦੇਮ) ਸੁਨੀ ਹੈ, ਅਬ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨਾਂਦੇ ਹਾਂ। (ਕਿ) ਜੋ ਉਸਦਾ (ਜਮਾਲ ਹੁਸਨਲ) ਚੇਹਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੇ (ਕਰੰਮ) ਕਿਰਪਾ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਿਕ ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਕਿ ਸੂਰਤ ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ ਹੁਸਨਲ ਤਮਾਮ ॥

ਹਮਹ ਰੋਜ਼ ਆਸ਼ਾਇਸ਼ੇ ਰੋਦ ਜਾਮ ॥ ੪ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਉਸਦੀ ਸੂਰਤ (ਜਮਾਲ ਅਸਤੁ) ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਤੇ ਤਮਾਮ ਅੰਗ ਵੀ (ਹੁਸਨਲ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਹੈ। ਉਸਦੇ (ਹਮਹ ਰੋਜ਼) ਤਮਾਮ ਦਿਨ (ਰੋਦ) ਰਾਗ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ (ਜਾਮ) ਪਿਆਲੇ ਪੀਣ ਦੀਆਂ (ਆਸ਼ਾਇਸ਼ੇ) ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਕਿ ਸਰਹੰਗ ਦਾਨਸ਼ ਜਿ ਫ਼ਰਜ਼ਾਨਗੀ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਮਸਲਿਹਤ ਮਉਜ ਮਰਦਾਨਗੀ ॥ ੫ ॥

(ਕਿ ਦਾਨਸ਼) ਜੋ ਬੁਧੀ ਦਾ (ਸਰਹੰਗ) ਸਰਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ (ਫਰਜ਼ਾਨਗੀ) ਵਡਿਆਈ ਸੇ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਤੇ (ਕਿ) ਜੋ ਜਿਸਦੀ (ਮਸਲਹਤ ਅਜ਼) ਸਲਾਹ ਸੇ (ਮਰਦਾਨਗੀ) ਸੂਰਮਤਨ ਤਾਹੀ ਦੀਆਂ (ਮਉਜ) ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ॥ ੫ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਬਾਨੂਏ ਹਮ ਚੁ ਮਾਹੇ ਜਵਾਂ ॥

ਕਿ ਕੁਰਬਾਂ ਸ਼ਵਦ ਹਰਕਸੇ ਨਾਜ਼ਦਾਂ ॥ ੬ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸਦੀ (ਬਾਨੂਏ) ਇਸਤ੍ਰੀ (ਹਮ) ਭੀ (ਜਵਾਂ ਮਾਹੇ ਚੁ) ਜਵਾਨ ਭਾਵ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦੇ ਚੰਦਮਾ ਮਨਿੰਦ ਹੈ। (ਕਿ ਹਰਕਸੇ) ਜੋ ਹਰ ਇਕ (ਨਾਜ਼ਦਾਂ) ਔਰਤਾਂ ਉਸ ਉਪਰੋਂ (ਕੁਰਬਾਂ ਸ਼ਵਦ) ਕੁਰਬਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ॥ ੬ ॥

ਕਿ ਖੁਸ਼ ਰੰਗ ਖੁਸ਼ ਖੋਇ ਓ ਖੁਸ਼ ਜਮਾਲ ॥

ਖੁਸ਼ ਆਵਾਜ਼ ਖੁਸ਼ ਖ਼ਾਰਗੀ ਖੁਸ਼ ਖਿਆਲ ॥ ੭ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਉਸ ਨਾਰੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗਾ ਹੈ, (ਖੋਇ ਖੁਸ਼) ਸੁਭਾ ਭੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸਦਾ (ਜਮਾਲ) ਚੇਹਰਾ ਵੀ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗਾ ਹੈ। ਅਵਾਜ਼ ਵੀ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗੀ ਹੈ, (ਖ਼ਾਰਗੀ ਖੁਸ਼) ਖਾਣਾਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ (ਖਿਆਲ ਖੁਸ਼) ਧਿਆਨ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ॥ ੭ ॥

ਬਦੀਦਨ ਕਿ ਖੁਸ਼ ਖੋਇ ਖੁਬੀ ਜਹਾਂ ॥

ਜਿ ਹਰਫਾਤ ਕਰਦਨ ਖੁਸ਼ੋ ਖੁਸ਼ ਜੁਬਾਂ ॥ ੮ ॥

(ਕਿ ਜਹਾਂ) ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ (ਖੁਸ਼ ਖੋਇ) ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ (ਖੁਬੀ) ਭਲਿਆਈ ਵਾਲੀ (ਬਦੀਦਨ) ਵਿਚ ਵੇਖਨੇ ਦੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ (ਜੁਬਾਂਜਿ) ਜਬਾਨ ਸੇ (ਖੁਸ਼ੋ ਖੁਸ਼) ਚੰਗਾ ਹੀ ਚੰਗਾ (ਹਰਫਾਤ ਕਰਦਨ) ਬੋਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਦੁ ਪਿਸਰਸ਼ ਅਜ਼ਾਂ ਬੂਦ ਚੂੰ ਸ਼ਮਸ ਮਾਹ ॥

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਤਬੀਯਤ ਹਕੀਕਤ ਗਵਾਹ ॥ ੯ ॥

(ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸਦੇ (ਦੁਪਿਸਰਸ਼) ਦੋ ਲੜਕੇ ਬੂਦ ਕਹੀਏ ਥੇ, ਜੋ (ਸ਼ਮਸ ਮਾਹ ਚੁ) ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦਮਾ ਮਨਿੰਦ ਹੈਂ। (ਕਿ) ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ (ਤਬੀਯਤ) ਸੁਭਾਉ (ਰਉਸ਼ਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ (ਹਕੀਕਤ) ਸਚ ਦੇ ਗੁਆਹ ਹੈਂ ॥ ੯ ॥

ਕਿ ਗੁਸਤਾਖ ਦਸਤ ਅਸਤ ਚਾਲਾਕ ਜੰਗ ॥

ਬਵਕਤੇ ਤਰੱਦਦ ਚੁ ਸ਼ੇਰੋ ਨਿਹੰਗ ॥ ੧੦ ॥

(ਕਿ ਦਸਤ) ਜੋ ਹਥਾਂ ਦੇ (ਗੁਸਤਾਖ ਅਸਤ) ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਜੰਗ ਕਰਨ

ਵਿਚ (ਚਾਲਾਕ) ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈਂ । (ਤਰੱਦਦ) ਜੰਗ ਦੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਓਹ (ਨਿਹੰਗ)
ਸੂਰਮੇ (ਸ਼ੇਰੋ ਚੁ) ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥

ਦੁ ਪੀਲ ਅਫਕਨੋ ਹਮ ਚੁ ਸ਼ੇਰ ਅਫਕਨ ਅਸਤ ॥

ਬਵਕਤੇ ਵਗਾ ਸ਼ੇਰ ਰੋਈਂ ਤਨ ਅਸਤ ॥ ੧੧ ॥

ਓਹ ਦੋਨੋ ਲੜਕੇ (ਪੀਲ ਅਫਕਨੋ) ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਡਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ,
(ਹਮ) ਭੀ ਚੁ ਕਹੀਏ ਜੋ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਵੀ (ਅਫਕਨ ਅਸਤ) ਡਾਲਣੇ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਤਨ) ਸਰੀਰ (ਰੋਈ ਅਸਤ) ਅਠਾਂ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਹੈਂ, ਅਤੇ (ਬ ਵਕਤੇ ਵਗਾ ਸ਼ੇਰ)
ਵਿਚ ਵੇਲੇ ਦੁਧ ਦੇ ਓਹ ਦੋਨੋ ਲੜਕੇ ਸ਼ੇਰ ਹੈਂ ॥ ੧੧ ॥

ਯਕੇ ਖੂਬ ਰੋਇ ਓ ਦਿਗਰ ਤਨ ਚੁ ਸ਼ੀਮ ॥

ਦੁ ਸੂਰਤ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਆਜ਼ਮ ਅਜ਼ੀਮ ॥ ੧੨ ॥

(ਯਕੇ) ਇਕ ਤਾਂ (ਓ) ਓਹਨਾਂ ਦਾ (ਰੋਇ) ਮੁਖ ਖੂਬ ਕਹੀਏ ਚੰਗਾ ਹੈ,
ਵਾ ਇਕ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਰੋਇ) ਪਤਅਬਰੋ ਚੰਗੀ ਹੈ । (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਤਨ (ਸ਼ੀਮਚੁ) ਚਾਂਦੀ ਮਨਿੰਦ ਹੈ । (ਦੁ ਸੂਰਤ) ਦੋਨੋਂ ਸੂਰਤਾਂ (ਆਜ਼ਮ ਅਜ਼ੀਮ)
ਵਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵਡੀਆਂ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ (ਸ਼ਾਜਾਵਾਰ) ਲਾਇਕ ਹਨ ॥ ੧੨ ॥

ਐਸੇ ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਲੜਕੇ ਹੈਂ =

ਵਜ਼ਾਂ ਮਾਂਦਰੇ ਬਰ ਕਸ ਆਸੁਫਤਹ ਗਸਤ ॥

ਚੁ ਮਰਦਸਤ ਗੁਲ ਹਮ ਚੁਨੀ ਗੁਲ ਪਰਸਤ ॥ ੧੩ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ (ਮਾਂਦਰੇ) ਮਾਤਾ (ਕਸ ਬਰ) ਕਿਸੇ ਦੇ ਉਪਰ
(ਆਸੁਫਤਹ ਗਸਤ) ਮੋਹਤ ਹੋ ਗਈ । ਜਿਸਤਰਾਂ ਓਹ ਮਰਦ (ਗੁਲਚੁ) ਫੁਲ ਦੇ
ਮਨਿੰਦ (ਅਸਤ) ਹੈ ਸੀ, ਹਮ ਕਹੀਏ ਭੀ (ਚੁਨੀ) ਐਸੇ ਹੀ ਏਹ ਇਸਤ੍ਰੀ
(ਗੁਲ ਪਰਸਤ) ਫੁਲ ਦੇ ਪੂਜਨੇ ਵਾਲੀ ਸੀ ॥ ੧੩ ॥

ਸ਼ਬੰ ਗਾਹ ਦਰ ਖ਼ਾਬ ਗਾਹ ਆਮਦੰਦ ॥

ਕਿ ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਦਰ ਨਿਗਾਹ ਆਮਦੰਦ ॥ ੧੪ ॥

(ਸ਼ਬੰ) ਰਾਤ ਦੇ (ਗਾਹ) ਸਮੇਂ (ਖ਼ਾਬ ਗਾਹ) ਸੌਣ ਦੀ ਜਗਾਂ (ਦਰਆਮਦੰਦ)
ਅੰਦਰ ਆਏ । ਭਾਵ ਪਲੰਘ ਉਪਰ ਦੋਨੋ ਕਠੇ ਹੋਇ । ਤੇ ਪਾਸ ਹੀ ਉਸ ਜ਼ਨਾਨੀ
ਦੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਸੁਤੇ ਹੋਇ ਸਨ (ਕਿ) ਜੋ ਓਹ (ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ) ਬਲਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਉਸ
ਯਾਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਆਮਦੰਦ) ਆ ਗਏ ॥ ੧੪ ॥

ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇੰਨ੍ਹੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੇ
ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦੇਨ ਗੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਪਹਿਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ
ਇਲਾਜ ਕਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਿਹਜਾ ਪਰ ਆਕੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮਨਭਾਉਂਦੀ ਲਗ

ਕਰਾਂ ਗਾ, ਇਤਨੇ ਅੱਖਰ ਕਹਿਕੇ ਓਹ ਯਾਰ ਚਲਾ ਗਿਆ । ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ:-

ਬੁਖਾਦੰਦ ਪਸ ਪੇਸ਼ ਖੁਰਦੋ ਕਲਾਂ ॥

ਮਯੋ ਰੋਦ ਰਾਮਸ਼ ਗਿਰਾਂ ਰਾ ਹੁਮਾਂ ॥ ੧੫ ॥

(ਖੁਰਦੋ) ਛੋਟੇ (ਕਲਾਂ) ਵਡੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ (ਪੇਸ਼ ਪਸ) ਅਗੇ ਪਿਛੇ (ਬੁਖਾਦੰਦ) ਬੁਲਾਯਾ । ਤੇ (ਹੁਮਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂਹੀ (ਰੋਦ) ਰਾਗ ਸੁਨਾਕੇ ਤੇ (ਮਯੋ) ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਲਾਕੇ (ਗਿਰਾਂ) ਭਾਰੀ ਯਾਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ (ਰਾਮਸ਼) ਆਰਾਮ ਦਿਤਾ ॥ ੧੫ ॥

ਬਿਦਾਨਿਸਤ ਕਿ ਅਜ ਮਸਤੀਯਸ਼ ਮਸਤ ਗਸ਼ਤ ॥

ਬਿਜਦ ਤੇਗ ਖੁਦ ਦਸਤ ਹਰਦੋ ਸ਼ਿਕਸਤ ॥ ੧੬ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਂ ਨੇ (ਬਿਦਾ ਨਿਸਤ) ਜਾਣਿਆਂ ਕਿ ਅਬ (ਮਸਤੀਯਸ਼ ਅਜ) ਮਸਤਾਂਈ ਸੇ ਮਸਤ ਗਸ਼ਤ ਕਹੀਏ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ । ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਖੁਦ ਦਸਤ) ਆਪੁਨੇ ਹਥਾਂ ਸੇ (ਤੇਗ ਬਿਜਦ) ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਕੇ (ਹਰਦੋ ਸ਼ਿਕਸਤ) ਦੋਵਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਦਿਤੀ ਭਾਵ ਸਿਰ ਕਟ ਦਿਤੇ ॥ ੧੬ ॥

ਬਿਜਦ ਹਰਦੋ ਦਸਤ ਸ਼.ਸਰੇ ਖੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ॥

ਬਜੁਬਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ ਬਕਰਦੰਦ ਸ਼ੋਰ ॥ ੧੭ ॥

ਫੋਰ (ਸ) ਉਸਨੇ (ਜ਼ੋਰ) ਬਲ ਦੇ ਨਾਲ (ਖੇਸ਼) ਅਪੁਨੇ (ਸਰੇ) ਸਿਰ ਉਪਰ (ਹਰਦੋ ਦਸਤ) ਦੋਨੋਂ ਹਥ ਬਿਜਦ ਕਹੀਏ ਮਾਰੇ । ਭਾਵ ਪਿਟਨ ਲਗ ਪਈ । (ਬ ਜੁਬਸ਼) ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਦੇ (ਦਰਾਂਮਦ) ਆਕੇ (ਸ਼ੋਰ ਬਕਰਦੰਦ) ਡੰਡ ਰੋਲਾ ਪਾਣਾ ਕੀਤਾ ॥ ੧੭ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਏ ਮੁਸਲਮਾਨਾਨ ਪਾਕ ॥

ਚਿਰਾ ਚੁੰ ਕਿ ਕੁਸ਼ਤੀ ਅਜ਼ੀ ਜਾਮਹ ਚਾਕ ॥ ੧੮ ॥

ਪੁਨਾ ਉਸ ਨੇ ਐਸੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ (ਕਿ) ਜੋ ਹੇ (ਪਾਕ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮੁਸਲਮਾਨੋ, ਤੁਸੀ ਆਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਸਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬਨਿਆ ਹੈ । ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਕੇ ਪੁਛਦੇ ਹਨ, ਕਹੁ ਖਾਂ (ਚਿਰਾ) ਕਿਆ ਹੁਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ (ਚੁੰ) ਕਿਸਤਰਾਂ (ਕਿ) ਕਿਸੀ ਨੇ (ਕੁਸ਼ਤੀ) ਕੋਹਿਆ ਹੈ ! (ਅਜ਼ੀ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਜਾਮਹ) ਕਪੜੇ (ਚਾਕ) ਲੀਰਾਂ ੨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ॥ ੧੮ ॥

ਬਿਖੁਰਦੰਦ ਮਯ ਹਰਦੁ ਆਂ ਮਸਤ ਗਸ਼ਤ ॥

ਗਰਿਫਤੰਦ ਸ਼ਮਸ਼ੋਰ ਪੈਲਾਦ ਦਸਤ ॥ ੧੯ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡਾਂ (ਹਰਦੁ) ਦੋਵਾਂ ਨੇ

ਮਯ ਕਹੀਏ ਸ਼ਰਾਬ (ਬਿਖੁਰਦੰਦ) ਪੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਆਂ) ਉਸ ਨਾਲ ਮਸਤ (ਗਸਤ) ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ । ਫੇਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਪਨਿਆਂ ਦਸਤ=ਹਥਾਂ ਮੇ (ਪੌਲਾਦ) ਫੁਲਾਦੀ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ (ਸ਼ਮਸ਼ੋਰ ਗਰਿਫਤੰਦ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਫੜੀਆਂ ਹਨ ॥ ੧੯ ॥

ਕਿ ਈਂਰਾ ਬਿਜ਼ਦ ਆਂ ਬ ਈਆਂ ਜਦੰਦ ॥

ਬਦੀਦਹ ਮਰਾ ਹਰਦੁਈਂ ਕੁਸ਼ਤਹ ਅੰਦ ॥ ੨੦ ॥

(ਕਿ ਈਂਰਾ) ਜੋ ਇਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਆਂ ਬਿਜ਼ਦ) ਉਸਨੇ ਮਾਰੀ, ਅਤੇ (ਆਂ) ਉਸਦੇ (ਬ) ਉਪਰ (ਈ) ਇਸਨੇ (ਜਦੰਦ) ਮਾਰੀ । (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ (ਬਦੀਦਹ) ਵੇਖਦਿਆਂ ੨ (ਹਰਦੁਈਂ) ਦੋਨੋ ਹੀ (ਕੁਸ਼ਤਹ) ਕੋਹੇ ਗਏ ਅੰਦ ਕਹੀਏ ਹੈਂ ॥ ੨੦ ॥

ਦਰੇਗਾ ਮਰਾ ਜਾ ਜਿਮੀ ਹਮ ਨ ਦਾਦ ॥

ਨ ਦਹਲੀਜ ਦੋਜ਼ਖ ਮਰਾ ਰਹ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੨੧ ॥

(ਦਰੇਗਾ) ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ (ਜਿਮੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਹਮ) ਭੀ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ (ਜਾ) ਜਗਾਂ (ਨ ਦਾਦ) ਨਹੀ ਦੇਂਦੀ । ਅਤੇ (ਦੋਜ਼ਖ) ਨਰਕ ਭੀ (ਦਹਲੀਜ) ਦਰਵਾਜੇ ਦਾ (ਰਹ) ਰਸਤੇ (ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਈਂ (ਨ ਕੁਸ਼ਾਦ) ਨਹੀ ਖੋਲਦੇ ॥੨੧॥

ਦੁ ਚਸ਼ਮੇ ਮਰਾ ਬੀਂ ਚਿ ਗਰਦੀਦ ਈਂ ॥

ਕਿ ਈਂ ਦੀਦਹੇ ਖੂਨ ਈਂ ਦੀਦਈ ॥ ੨੨ ॥

(ਮਰਾਂ) ਮੇਰੇ (ਦੁ ਚਸ਼ਮੇ) ਦੋਨੋ ਨੇੜਾਂ ਦੇ (ਬੀਂ) ਵੇਖਦਿਆਂ ੨ (ਈਂ) ਏਹ (ਚਿ) ਕਿਆ (ਗਰਦੀਦ) ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । (ਕਿ ਜੋ (ਈਂ ਦੀਦਹੇ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਨੇ (ਈਂ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਏਹ ਖੂਨ ਹੋਣਾ (ਦੀਦਈਂ) ਵੇਖਿਆ ਹੈ ॥ ੨੨ ॥

ਬਿਹਜ਼ ਮਨ ਤਨੇ ਤਰਕ ਦੁਨੀਯਾ ਕੁਨਮ ॥

ਫਕੀਰੇ ਸ਼ਵਮ ਮੁਲਕ ਚੀਮੇ ਰਵਮ ॥ ੨੩ ॥

ਇਸਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਅਬ ਏਹ ਗਲ ਕਰਨੀ (ਬਿਹਜ਼) ਬੇਹੜ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਤਨ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ (ਤਰਕ ਕੁਨਮ) ਤਿਆਗਣਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂ । ਅਤੇ ਫਕੀਰਣੀ (ਸ਼ਵਮ) ਹੋਕੇ (ਚੀਮੇ) ਚੀਨ ਮੁਲਕ ਨੂੰ (ਰਵਮ) ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ॥੨੩॥

ਬਿਗੁਫਤ ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਕੁਨਦ ਜਾਮਹ ਚਾਕ ॥

ਰਵਾਂ ਸੁਦ ਸੁਏ ਦਸਦ ਖਤ ਚਾਕ ਚਾਕ ॥ ੨੪ ॥

(ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ) ਇਸ ਸੁਖਨ ਤਾਂਹੀ (ਬਿਗੁਫਤ) ਕਹਿਕੇ (ਜਾ ਹ) ਪੁਸ਼ਾਕੇ ਨੂੰ (ਚਾਕ ਕੁਨਦ) ਪਾੜਨਾ ਕੀਤਾ । ਅਤੇ (ਚਾਕ ਚਾਕ ਛਪਾ ਛਪ ਭਾਵ ਸੀਘਰ ਹੀ (ਖਤ) ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ (ਦਸਤ) ਜੰਗਲ ਦੀ (ਸੁਏ) ਤਰਫ (ਰਵਾਂ ਸੁਦ) ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ ॥ ੨੪ ॥

ਕਿ ਓ ਜਾ ਬਦੀਦੰਦ ਖੁਸ਼ ਖ਼ਾਬ ਗਾਹ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਅਸਤੁ ਬਰ ਗਾਉ ਬਾ ਜਨ ਚੁ ਮਾਹ ॥ ੨੫ ॥

(ਕਿ ਓ ਜਾ) ਜੋ ਉਸ ਜਗਾ ਪਰ ਜਾਕੇ ਇਕ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗੀ (ਖਾਬਗਾਹ) ਸੋਣ ਦੀ ਜਗਾ (ਬਦੀਦੰਦ) ਵੇਖੀ। ਅਤੇ ਉਸੀ ਜਗਾਂ ਪਰ (ਮਾਹ ਚੁ) ਚੰਦਮਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਜੋ (ਜਨ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਾਰਬਤੀ ਹੈ, ਤੋ ਉਸ ਦੇ (ਬਾ) ਸਾਬ (ਗਾਉ) ਬੈਲ ਦੇ ਬਰ ਕਹੀਏ ਉਪਰ ਸ਼ਿਵਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਨਿਸ਼ਸਤ ਅਸਤੁ) ਬੈਠੇ ਹੈਂ ॥ ੨੫ ॥

ਬਪੁਰਸੀਦ ਓਰਾ ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਜਨ ॥

ਹਮਾਂਯੂ ਦਰਖਤੇ ਚੁ ਸਰਵੇ ਚਮਨ ॥ ੨੬ ॥

ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੇ (ਓਰਾ) ਉਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਬਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ (ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਜਨ) ਜੋ ਹੋ ਭਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਤੂੰ ਫਲ ਬਰ ਦਾਤੇ (ਹਮਾਂਯੂ ਦਰਖਤੇ ਚੁ) ਕਲਪ ਬਿਛ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਚਮਨ ਬਾਗ ਦੇ (ਸਰਵੇ) ਸਰੂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਸੁੰਦਰ ਅਕਾਰ ਵਾਲੀ ਹੈਂ ॥ ੨੬ ॥

ਕਿ ਹੂਰੇ ਪਰੀ ਤੋ ਚੁ ਨੂਰੇ ਜਹਾਂ ॥

ਕਿ ਮਾਹੇ ਫਲਕ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਾਂ ॥ ੨੭ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਤੂੰ ਹੂਰ ਹੈਂ ਕਿ ਪਰੀ ਹੈਂ ਕਿ ਜਹਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ (ਨੂਰੇ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਚੁ ਕਹੀਏ ਮਨਿੰਦ ਹੈਂ। ਕਿ (ਫਲਕ) ਅਕਾਸ ਦਾ (ਮਾਹੇ) ਚੰਦਮਾ ਹੈਂ ਕਿ (ਯਮਾਂ) ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਹੈਂ ॥ ੨੭ ॥

ਨ ਹੂਰੇ ਪਰੀਅਮ ਨ ਨੂਰੇ ਜਹਾਂ ॥

ਮਨਮ ਦੁਖਤਰੇ ਸ਼ਾਹਿ ਜਾ ਬਿਲਸਿਤਾਂ ॥ ੨੮ ॥

ਅਬ ਓਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੋਲੀ ਹੋ ਸ਼ਿਵਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾ ਮੈਂ ਹੂਰ ਹਾਂ, ਨ ਪਰੀ ਹਾਂ, ਨਾਂਹੀ ਜਹਾਨ ਦਾ ਨੂਰ ਹਾਂ। (ਜਾਂ) ਜਹਾਨ ਮੇ ਜੋ 'ਬਿਲਸਿਤਾਂ, ਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੇਸ ਦੇ (ਸ਼ਾਹਿ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ (ਮਨਮ) ਮੈਂ (ਦੁਖਤਰੇ) ਬੋਲੀ ਹਾਂ ॥ ੨੮ ॥

ਬ ਪੁਰਸਸ ਦਰਾਮਦ ਪਰਸਤਸ ਨਮੂਦ ॥

ਬਨਿਜਦਸ ਜੁਬਾ ਰਾਂ ਬ ਫੁਰਸਤ ਕਸੂਦ ॥ ੨੯ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਇਸਤਰਾਂ (ਬ ਪੁਰਸਸ) ਵਿਚ ਪੁਛਨੇ ਦੇ (ਦਰਾਮਦ) ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾਂ ਦੀ (ਪਰਸਤਸ) ਪੂਜਾ ਨਮੂਦ ਕਹੀਏ ਕੀਤੀ। ਪੁਨਾ ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਫੁਰਸਤ) ਮੌਕਾ ਪਾਕੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੇ (ਬਨਿਜਦਸ) ਪਾਸ ਆ ਕੇ (ਜੁਬਾਰਾ) ਜ਼ਬਾਨ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਕਸੂਦ) ਖੋਲਿਆ। ਭਾਵ ਅਪੁਨਾ

ਦੁਖ ਸੁਨਾਯਾ ॥ ੨੯ ॥

ਬਦੀਦਨ ਤੁਰਾ ਮਨ ਬਸ ਆਜ਼ੁਰਦਹਅਮ ॥

ਬਿਗੋਈ ਤੁ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਬਖਸ਼ੀਦਹਅਮ ॥ ੩੦ ॥

ਸ਼ਿਵਜੀ ਬੋਲੇ=ਹੇ ਭਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ (ਦੀਦਨ) ਦੇਖਨੇ (ਬ) ਉਪਰ ਮਨ ਕਹੀਏ ਮੈਂ (ਬਸ) ਬਹੁਲਤਾ ਕਰਕੇ (ਆਜ਼ੁਰਦਹਅਮ) ਦੁਖੀ ਵਾ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਅਬ ਜੋ ਤੇਰੀ ਮਰਜੀ ਆਵੇ ਸੇ (ਤੁ ਬਿਗੋਈ) ਤੂੰ ਕਹੋ ਮੈਂ ਹਰ ਏਕ ਚੀਜ਼ ਤੈਨੂੰ (ਬਖਸ਼ੀਦਹਅਮ) ਬਖਸ਼ਦਾ ਹਾਂ ॥ ੩੦ ॥

ਬ ਹੰਗਾਮ ਪੀਰੀ ਜਵਾਂ ਮੇ ਸ਼ਵਮ ॥

ਬ ਮੁਲਕੇ ਹੁਮਾਂ ਯਾਰ ਮਨ ਮੇਰਵਮ ॥ ੩੧ ॥

ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਚ=

ਇਹ ਜੋ ਮੇਰਾ (ਹੰਗਾਮ) ਵਕਤ (ਪੀਰੀ) ਬੁਢੇਪੇ ਦਾ ਹੈ ਇਸਦੇ (ਬ) ਵਿਚ ਮੈਂ (ਜਵਾਂ) ਜੁਆਨ (ਸ਼ਵਮ) ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਅਤੇ (ਹੁਮਾਂ) ਉਸ ਯਾਰ ਦੇ ਮੁਲਕ (ਬ) ਵਿਚ ਮਨ ਕਹੀਏ ਮੈਂ (ਮੇਰਵਮ) ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ ॥ ੩੧ ॥

ਬਦਾਨਸ਼ ਤੁ ਦਾਨੀ ਵਗਰ ਈਂ ਵਫਾ ॥

ਬਯਾਦ ਆਮਦਸ਼ ਬਦਤਰ ਈਂ ਬੇਵਫਾ ॥ ੩੨ ॥

ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ=(ਵਗਰ) ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਤੂੰ (ਈਂ) ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ (ਦਾਨਸ਼) ਬੁਧੀ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਵਫਾ) ਫਾਇਦੇ ਮੰਦ (ਦਾਨੀ) ਜਾਨਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੈਸੇ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈਂ ਤੈਸੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ (ਈਂ) ਏਹ ਤੇਰੀ ਗਲ (ਬਦਤਰ) ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਬੇਵਫਾ) ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਯਾਦਗੀਰੀ ਦੇ ਬ ਕਹੀਏ ਵਿਚ (ਆਮਦਸ਼) ਆਈ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥

(ਸ਼ਿਵਜੀ ਪਾਸੋਂ ਵਰ ਲੈਕੇ:-

ਵਜ਼ਾਂ ਜਾ ਬਿਆਮਦ ਬਗਿਰਦੇ ਚੁਚਾਹ ॥

ਕਜ਼ਾਂ ਜਾ ਅਜ਼ੋ ਬੁਦ ਨਖਜ਼ੀਰ ਗਾਹ ॥ ੩੩ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ ਜਾ) ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ (ਬਿਆਮਦ) ਆਕੇ (ਚੁਚਾਹ) ਖੂਹ ਦੇ (ਬਗਿਰਦੇ) ਚੁਗਿਰਦੇ ਫਿਰਦੀ ਰਹੀ। ਕਜ਼ਾਂ ਕਹੀਏ ਓਹ (ਜਾ) ਜਗ੍ਹਾ ਕੈਸੀ ਹੈ? ਕਿ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸਦੇ ਯਾਰ ਦੇ (ਨਖਜ਼ੀਰ) ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਨ ਦੀ ਓਹ (ਗਾਹ) ਜਗ੍ਹਾ ਬੁੰਦ ਕਹੀਏ ਥੀ ॥ ੩੩ ॥

(ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਕੇ ਵਰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੀ ਖੂਹ ਤੇ ਆ ਬੈਠੀ ਹੈ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ:-

ਬਸੈਰੇ ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼ ਆਮਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ॥

ਚੁ ਮਿਨਕਾਲ ਅਜ਼ ਬਾਸ਼ਹੇ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੩੪ ॥

(ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼) ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸਦਾ ਦੋਸਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਤੇ (ਬ ਸੈਰੇ) ਵਾਸਤੇ ਸੈਲ ਦੇ ਆਇਆ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਇਆ ! ਉਤਰ- (ਨਉ ਬਹਾਰ) ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਮੈਂ ਜੈਸੇ ਲਾਲ ੨ ਘਾਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਿਸਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਲਾਲ ੨ (ਮਿਨਕਾਲ) ਚੁੰਜਾਂ ਵਾਲੇ (ਬਾਸ਼ਹੇ) ਬਾਜਾ (ਅਜ਼) ਸੇ ਆਇਆ ॥ ੩੪ ॥

ਕਿ ਬਰਖਾਸਤ ਪੇਸ਼ ਸ਼ ਗਵਜਨੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਅਸਪਸ਼ ਚੁ ਬਾਦੇ ਨਸੀਮ ॥ ੩੫ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਯਾਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ (ਸ਼) ਉਸਦੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ (ਕਿ ਅਜ਼ੀਮ) ਜੋ ਬੜੇ (ਗਵਜਨੇ) ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਕੇ (ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠ ਭਜੀ। ਤਾਂ (ਸ਼) ਉਸ ਯਾਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ (ਅਸਪ) ਘੋੜਾ (ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ, (ਨਸੀਮ) ਸਵੇਰ ਦੀ (ਬਾਦੇ) ਪੌਣ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ॥ ੩੫ ॥

ਬਸੇ ਦੂਰ ਗਸ਼ਤਸ਼ ਨ ਮਾਂਦਹ ਦਿਗਰ ॥

ਨ ਆਬੋ ਨ ਤੋਸਹ ਨ ਅਜ਼ ਖੁਦ ਖਬਰ ॥ ੩੬ ॥

(ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤਕ (ਗਸ਼ਤਸ਼) ਚਲੇ ਗਏ, (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਸ (ਨਮਾਂਦਹ) ਨਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਪਾਸ (ਆਬੋ) ਜਲ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਹ (ਤੋਸਹ) ਖਾਣਾ ਹੈ, ਨਾਹੀ (ਖੁਦ ਅਜ਼) ਅਪੁਨੇ ਆਪ ਸੇ ਕੁਝ ਖਬਰ ਰਹੀ। ਭਾਵ ਅੰਨ ਪਾਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਥਕੇਵੇਂ ਹੋਨ ਕਰਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਵੀ ਕੋਈ ਪਾਸ ਨ ਰਿਹਾ ॥ ੩੬ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਓ ਸ਼ਵਦ ਬਾ ਤਨੇ ਨਉਜਵਾਂ ॥

ਨ ਹੂਰੋ ਪਰੀ ਆਫਤਾਬੇ ਜਹਾਂ ॥ ੩੭ ॥

(ਓ ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਰੀਤੀ ਸੇ ਅਰਥਾਤ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ ਵਾਲੇ ਫੂਪ ਸੇ ਓਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੌ-ਜੁਆਨ ਤਨ ਦੇ (ਬਾ) ਸਾਬ (ਸ਼ਵਦ) ਹੋ ਗਈ। ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਨਾ ਹੂਰਾਂ ਪਰੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਹੀ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਦਾ ਐਸਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ॥ ੩੭ ॥

ਬ ਦੀਦਨ ਵਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਆਸ਼ੁਫਤਹ ਗਸ਼ਤ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਖੁਦ ਖਬਰ ਰਫਤ ਵ ਅਜ਼ ਹੋਸ਼ ਦਸਤ ॥ ੩੮ ॥

(ਬ) ਸਾਬ (ਦੀਦਨ) ਦੇਖਨੇ ਦੇ ਹੀ (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਔਰਤ ਦੇ ਉਪਰ ਓਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਆਸ਼ੁਫਤਹ ਗਸ਼ਤ) ਆਸ਼ਕ ਹੋਇਆ ਆਸ਼ਕ ਵੀ ਐਸੇ ਹੋਇਆ,

ਉਸਦੇ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ (ਕਿ ਖੁਦ ਅਜ਼) ਜੋ ਅਪੁਨੇ ਆਪ ਸੇ ਖਬਰ (ਰਫਤ) ਚਲੀ ਗਈ, (ਵ) ਅਤੇ (ਦਸਤ ਅਜ਼) ਹਥਾਂ ਸੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਚਲੀ ਗਈ ॥ ੩੮ ॥

ਕਿ ਕਸਮੇ ਖੁਦਾ ਮਨ ਤੁਰਾ ਮੇ ਕੁਨਮ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਜਾਨ ਜਾਨੀ ਤੁ ਬਰ ਤਰ ਕੁਨਮ ॥ ੩੯ ॥

(ਕਿ ਮਨ) ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ (ਕਸਮ) ਸੁਗੰਧ ਹੈ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੇ ਤਾਹੀਂ (ਮੇ) ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ (ਕੁਨਮ) ਕਰਾਂਗਾ । ਅਤੇ ਜੋ ਰਾਣੀਆਂ ਜਾਨ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਜਾਨੀ) ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਤੁ ਤਰ ਕੁਨਮ) ਤੈਨੂੰ ਅਤਮੇ ਕਰਕੇ ਕਰਾਂਗਾ । ਭਾਵ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਣੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ॥ ੩੯ ॥

ਉਜ਼ਰ ਕਰਦਉ ਚੂੰ ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰ ॥

ਹਮ ਆਖਰ ਬਗੁਫਤਨ ਵਜ਼ਾਂ ਕਰਦ ਕਾਰ ॥ ੪੦ ॥

ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਚੂੰ) ਐਸੇ ਹੀ (ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰ) ਦੋ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰੀ, (ਉਜ਼ਰ ਕਰਦਉ) ਨਾਂ ਨਾਂ ਕੀਤੀ । (ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਰਦੀ) ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਏਹ ਔਰਤ ਨਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਓਹ ਯਾਰ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹਮ ਕਹੀਏ ਭੀ (ਆਖਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿੱਤ੍ਰ ਦੇ (ਬਗੁਫਤਨ) ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ (ਵਜ਼ਾਂ ਕਾਰ ਕਰਦ) ਓਹੀ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ॥ ੪੦ ॥

ਬੁਬੀਂ ਗਰਦਸ਼ੇ ਬੇਵਫਾਈ ਜ਼ਮਾ ॥

ਕਿ ਖੂਨੇ ਸਿਤਾਦਸ਼ ਨ ਮਾਂਦਸ਼ ਨਿਸ਼ਾ ॥ ੪੧ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਬੁਬੀਂ) ਦੇਖ (ਗਰਦਸ਼ੇ) ਫਿਰਨਾ (ਬੇਵਫਾਈ ਜ਼ਮਾਂ) ਘਾਟੇ ਵਾਲੇ ਜਮਾਨੇ ਦਾ । ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸਦੇ ਖੱਟੇ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਸਦੇ ਪਾਸੋਂ ਖੋਟਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਮੰਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਲਗਕੇ ਪਹਿਲੇ ਅਪੁਨੇ ਬਲਵਾਨ ਜੋਧੇ ਲਾਇਕ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ । ਫੇਰ ਪਿਛਲੇ ਕਿਸੇ ਪੁੰਨ ਦੇ ਸਬਬ ਨਾਲ ਜਦ ਸ਼ਿਵਜੀ ਇਸਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ ਜੋ ਤੇਰੀ ਇਛਾ ਹੈ ਤੂੰ ਵਰ ਮੰਗ ਲੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਔਰਤ ਨੇ ਬੁਢੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਜੁਆਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਤੇ ਯਾਰ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਵਰ ਮੰਗਿਆ । ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਯਦਪੀ ਸ਼ਿਵਾਂ ਦੇ ਵਰ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਲਟਨੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਤੋਂ ਭੀ ਪੁਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਪਾਪ ਇਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜਾ ਰਿਹਾ, ਯਥਾ:—

(ਕਿ) ਜੋ ਪੁਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਦਾ ਖੂਨ ਇਸ ਔਰਤ ਦੇ ਸਿਰ ਪਰ (ਸਿਤਾਦਸ਼) ਖੜਾ ਰਿਹਾ, ਭਾਵ ਬਾਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਹਕਦਾਰ ਹੋਈ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਨਾਮ (ਨਿਸ਼ਾਂ) ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ (ਨ ਮਾਂਦਸ਼) ਨ ਰਿਹਾ । ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ

ਜੋ ਮਾਰ ਦਿਤਾ (ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ) ।

ਯਥਾ:—ਔਰਤ ਈਮਾਨ ਹੈ, ਪੁਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਹੈ, ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਕਿਆ ਹਿੰਦੂ ਕਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ॥ ੪੧ ॥

ਅਬ ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ:—

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇਖ ਸ਼ਿਵਾਂ ਦੇ ਵਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਖੂਨ ਦਾ ਪਾਪ ਸਿਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ । ਅਤੇ ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ ਬਲਵਾਨ ਪੁਤਰ ਮਾਰੇ ਹਨ ਉਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕਹੀਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ । ਤੈਸੇ ਤੂੰ ਭੀ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਪਿਤਾ ‘ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ’ ਨੂੰ ਤੈਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ । ਭਰਾ ਦਾਰਾਸ਼ਕੋ ਤੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਖੋਹਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਤੈਨੇ ਮਰਵਾਇਆ ਹੈ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਫਕੀਰ ਤੈਨੇ ਮਾਰੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਹੈਂਕੜ ਦੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਪਰ ਏਹ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਲੈ ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤੂੰ ਮਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਏਹ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ । ਏਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈ । ਲੋਕਨ ਜੇੜੇ ਤੂੰ ਪਾਪ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਟਲ ਰਹਿਣਗੇ । ਤੇ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤਕ ਨਰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਗੇ ।

ਤੂੰ ਭਲਾ ਕੇਹੜੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੈਂ ਦੇਖ ਬੜੇ ੨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਯਥਾ:—

ਕੁਜਾ ਸ਼ਾਹਿ ਕੈ ਖੁਸਰਵੇ ਜ਼ਾਮਜ਼ਮ ॥

ਕੁਜਾ ਸ਼ਾਹਿ ਆਦਮ ਮਹੰਮਦ ਖਤਮ ॥ ੪੨ ॥

“ਕੈਖੁਸਰਵੇ” ਨਾਮੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਕੁਜਾ) ਕਹਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ (ਜਾਮ ਜਮ) “ਜਮਸ਼ੇਦ” ਨਾਮੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਹੈ । “ਆਦਮ ਸ਼ਾਹ” ਕਹਾਂ ਹੈ, ਮੁਹੰਮਦ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ੪੨ ॥

ਫਰੇਦੂੰ ਕੁਜਾ ਬਹਿਮਨ ਇਸਫੰਦ ਯਾਰ ॥

ਨ ਦਾਰਾਬ ਦਾਰਾ ਦਰਾਮਦ ਸੁਮਾਰ ॥ ੪੩ ॥

‘ਫਰੇਦੂੰ’ ‘ਬਹਿਮਨ’ ‘ਅਸਫੰਦ ਯਾਰ’ ਨਾਮੀ ਤਿੰਨੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਕੁਜਾ) ਕਹਾਂ ਹੈਂ । ‘ਦਾਰਾਬ’ ਅਤੇ ‘ਦਾਰਾ’ ਦੋਨੋਂ ਫਾਰਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਹੈਂ (ਸੁਮਾਰ) ਗਿਣਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਨ ਦਰਾਮਦ) ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ॥੪੩॥

ਕੁਜਾ ਸ਼ਾਹਿ ਅਸਕੰਦਰੋ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ॥

ਕਿ ਯਕ ਹਮ ਨ ਮਾਂਦ ਅਸਤ ਜ਼ਿੰਦਹ ਬ ਜਾਹ ॥ ੪੪ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇਖ ‘ਸਿਕੰਦਰ’ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਲੀਤਾ ਹੈ । ਅਤੇ ‘ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ’ ਨਾਮੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਹੈ ।

ਜਿਸਨੇ ਹਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਦਿਲੀਓਂ ਭਜਾਯਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ (ਜਾਹ) ਜਗਾਂ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਕਿ) ਜੋ (ਯਕ ਹਮ) ਇਕ ਭੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਜਿੰਦਹ) ਜਿਉਂਦਾ (ਨ ਮਾਂਦ ਅਸਤ) ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ੪੪ ॥

ਕੁਜਾ ਸ਼ਾਹ ਤੈਮੂਰ ਬਾਬਰ ਕੁਜਾਸਤ ॥

ਹਮਾਯੂੰ ਕੁਜਾ ਸ਼ਾਹਿ ਅਕਬਰ ਕੁਜਾਸਤ ॥ ੪੫ ॥

‘ਤੈਮੂਰ’ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਹੈ ‘ਬਾਬਰ’ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਕੁਜਾਸਤ) ਕਹਾਂ ਹੈ। ‘ਹਮਾਯੂੰ’ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਹਾਂ ਹੈ, ‘ਅਕਬਰ’ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਕੁਜਾਸਤ) ਕਹਾਂ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਹ ਸਾਰੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਹੈਂ। ਤੈਨੇ ਵੀ ਚਲਿਆ ਜਾਨਾ ਹੈ ਅਬ ਤੂੰ ਕੋਈ ਦਿਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈਂ ਇਸ ਲੀਏ ਤੈਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਅਪੁਨੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਲੈ ॥ ੪੫ ॥

ਸ਼ੇਅਰ ੪੨, ੪੩, ੪੪ ਅਰ ੪੫ ਤੇ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹਾਲ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹੋ:-

ਕੈ ਖੁਸਰਵੋ ਏਹ ਈਰਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿਆਨੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸ਼ਾਹ ਸੀ, ਇਹ ਕੈਕਾਊਸ ਦਾ ਪੋਤਾ ਅਤੇ ਸਯਾਬਸ਼ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਧਰਮਾਤਮਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

ਜਾਮਜਮ, ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਜਮਸ਼ੇਦ ਦੀ ਹੈ, ਜਮਸ਼ੇਦ ਵੀ ਈਰਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਦਮ, (ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮਨੁੱਖ, ਜਿਸਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਮਿਟੀ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਦੀ ਉਮਰ ੯੩੦ ਵਰ੍ਹੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਇਸਦੇ ਪੁਤਰ ਕਹੇ ਹਨ, ੧ ਕਾਨ, ੨ ਆਬਲ, ੩ ਸੇਤ ਇਸਦੀ ਕਥਾ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਐਉਂ ਲਿਖੀ ਹੈ:- ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਆਦਮ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਇਕ ਪਸਲੀ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਰੀ ਰਚੀ, ਜੋ “ਹਵਾ” ਅਖਾਈ। ਰੱਬ ਨੇ ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਅਦਨ ਬਾਗ ਵਿਚ ਰਖਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਰਵੋ ਅਤੇ ਫਲ ਆਦਿਕ ਪਦਾਰਥ ਖਾਓ, ਪਰ ਇਕ ਖਾਸ ਬੂਟਾ ਦਸਕੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਇਸਦਾ ਫਲ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਣਾ ਲੋਕਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਆਕੇ ਆਦਮ ਤੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਐਸਾ ਭਰਮਾਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਰਜਿਤ ਫਲ ਖਾ ਲੀਤਾ, ਏਸੇ ਅਪਰਾਧ ਬਦਲੇ ਉਸ ਬਾਗ ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਸਰਾਪ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਆਦਮ ਦੀ ਔਲਾਦ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਆਦਮ ਤੇ ਹਵਾ ਸੁਰਗੋਂ ਡਿਗੇ, ਤਦ ਆਦਮ ਤਾਂ ਲੰਕਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹਵਾ ਅਰਬ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜੱਦਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਡਿੱਗੀ, ਦੋ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਦੋਵੇਂ ਜੁਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਮੱਕੇ ਪਾਸ ਅਰਫਾਹ ਪਹਾੜ ਤੇ ਲਿਆਕੇ ਹਵਾ ਮਿਲਾਈ। ਆਦਮ ਆਪਣੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਫੇਰ ਲੰਕਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਕਵੀ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਹਵਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵਜੀ ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਤੇ ਪਾਰਬਤੀ ਹਵਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਐਹੋ ਜੇਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਜੇੜੇ ਸਨ ਓਹ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਟਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ, ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਬੜੇ ਆਚਾਰਯ ਹੋਏ ਹੈਂ। ਕੁਰੇਸ਼ਵੰਸੀ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸਨ ਜੋ ਆਮਿਨਾ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ੨੦ ਸੰਨ ੫੭੧ ਵਿਚ ਜਨਮੇ! ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਵੰਸ਼ ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਿਸਿਟਤ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਮੰਦਰ ਕਾਬਾ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਬਦੁਲ ਮੁਤਲਿਬ ਦੇ ਹੀ ਸਪੁਰਦ ਸੀ ਬਾਲ ਵਸਥਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਕਰੀ ਭੇੜਾਂ ਚਾਰਣ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੋਈ ੨੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੱਕੇ ਦੀ “ਖਦੀਜਾ” ਨਾਮੀ ਧਨਾਡ ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਕੇ ਬਸਰੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਆਦਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਜਦ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਮਰ ੩੫ ਵਰੇ ਦੀ ਸੀ ਤਦ ਕਾਬੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਦਰ ਬਹੁਤ ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ ਸੀ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਜਦ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਆਰੰਭੀ ਤਦ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿ “ਸੰਗ ਅਸਵਦ” ਨੂੰ ਕੌਣ ਅਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਰਖੇ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਚੋਣ ਹੋਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਹ ਪੱਥਰ ਉਠ ਕੇ ਕਾਬੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ॥ ੨ ॥

੩੯ ਵਰੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਵੈਰਾਗੀ ਤਿਆਗੀ ਹੋਕੇ ਧਿਆਨ ਪਰਾਇਨ ਹੋ ਗਏ, ਬਾਹਰ ਏਕਾਂਤ ਜਗਾ ਪਰ ਜਾਕੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਤਾਇਆ ਕਰਨ। ਅਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਏ, ਮਕੇ ਦੇ ਪਾਸ ਇਕ ‘ਹਿਰਾ’ ਨਾਮੇ ਪਹਾੜ ਹੈ ਓਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਸੀ।

੪੦ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿਰਾ ਪਹਾੜ ਦੀ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜਬਰਾਈਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਪੈਗਾਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ‘ਪੈਗੰਬਰ’ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਤਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਰਾਹੀਂ ਵਹੀ ਮਿਲੀ ਹੈ

ਦੂਜਾ ਕਦੇ ੨ ਧਿਆਨ ਪਗਾਇਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪੈਗਾਮ ਪੁਜਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਗਾਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪੁਜੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਆਯਤ' ਸੰਗਯਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਕੁਰਾਨ ਹੈ। ਭਾਵ ਐਹੋ ਜੇਹੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਸੰਨ ੬੩੨ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਤਪ ਨਾਲ ਕੁਝਕ ਸਮਾਂ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿਕੇ ੮ ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਦੀਨੇ ਵਿਚ ਫੌਤ ਹੋ ਗਏ।

ਨੋਟ:—ਮਕੇ ਦੇ ਵਿਚ 'ਸੰਗ ਅਸਵਦ' ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਲਾ ਪਥਰ ਹੈ। ਦਖਣ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵਲ ਜੋ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਕੋਣਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਫੁਟ ਉਚਾ 'ਸੰਗ ਅਸਵਦ' (ਕਾਲਾ ਪੱਥਰ) ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਚੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਦੱਖਣ ਦੇ ਕੋਣੇ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ 'ਰੁਕਨੁਲ ਯਮਨ' ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਭੀ ਯਾਤ੍ਰੀ ਲੋਕ ਸਜੇ ਹਥ ਨਾਲ ਛੋਂਹਦੇ ਹਨ।

ਫਰੋਂਦੂ ਏਵੀ ਈਰਾਨ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਜਮਸ਼ੇਦ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਵਿਚ ਫਰਾਂਗ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਆਬਤੀਨ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ। ਜੁਹਾਂਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਈਰਾਨ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਜਮਸ਼ੇਦ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਪਰ ਫਰੋਂਦੂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਦੂਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਰ ਉਸ ਜਗਾਂ ਇਕ ਗਵਾਲੇ ਦੀ ਗਊ ਨਾਲ ਬਚੇ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਫਰੋਂਦੂ ਪੈ ਗਿਆ।

ਬਹਮਨ ਏਵੀ ਈਰਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਿਤਾਂ ਦਾ ਨਾਮ 'ਅਸਫੰਦ ਯਾਰ' ਸੀ ਇਤਿਆਦੀ ਸਭ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ਹਨ।

ਅਸਫੰਦ ਯਾਰ ਏਹ ਫਾਰਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੁਸਤਾਸਪ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਏਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਰੁਸਤਮ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਦਾਰਾਬ, ਏਹ ਦਾਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਫਾਰਸ ਦਾ ਨੌਮਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾ ਸਿਕੰਦਰ, ਸਿਕੰਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਈ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈਂ। Philip ਫੈਲਕੂਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਈਸਵੀ ਸੰਨ ਤੋਂ ੩੨੭ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਾ 'ਪੁਰੂ' ਨੂੰ ਜੇਹਲਮ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਤਕ ਆਕੇ ਫੇਰ ਅਪਨੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ।

ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ੨੧੭ ਚਲਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਯਥਾ:—ਫੈਲਕੂਸ ਪਤਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸੂਰ ਸਿਕੰਦਰ ਪੂਤ।

ਸੰਬਰਾਰਿ ਲਾਜਤ ਨਿਰਖ ਸੀਰਤ ਸੂਰਤਿ ਸਪੂਤ।

ਦੂਜਾ ਸਿਕੰਦਰ ਐਂਟੀਓਕਸ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸੀਰੀਆ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ।

ਤੀਜਾ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿਮਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਾਈਰੀਨੀਆ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ, ਜੋ ਈਸਾ ਦਾ ਪਰਮ ਭਗਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੌਥਾ ਸਿਕੰਦਰ ਲੋਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਜੋ ਬਹਲੋਲ ਖਾਨ ਲੋਦੀ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ ਇਹ ਸੰਨ ੧੪੮੯ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ੧੭ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੫੧੭ ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਮੋਇਆ। ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜਹਾਜ ਇਸੇ ਸਕੰਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਮੇਂ ਆਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ, ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਨਾਮੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੀ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਜੋਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਇਸਦਾ ਨਾਉਂ ਫਰੀਦ ਖਾਨ ਸੀ। ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੋਹਾਨੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਰੀਦ ਖਾਨ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ, ਏਸੇ ਨੇ ਹੀ ਬਾਬਰ ਦੇ ਵਡੇ ਬੇਟੇ ਹਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਕਨੌਜ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ੧੭ ਮਈ ਸੰਨ ੧੫੪੦ ਨੂੰ ਜਿਤਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੇਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦਿਤਾ।

ਅਤੇ ਸੰਨ ੧੫੪੨ ਜਨਵਰੀ ੨੫ ਨੂੰ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਕੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਪਦਵੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ।

ਸਹਸ ਰਾਮ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹਸਨ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਅਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖਾਨ ਦਾ ਏਹ ਪੋਤਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਸੂਰ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਪਠਾਣ ਸੀ।

ਤੈਮੂਰ, ਏਹ ਤੈਮੂਰ ਮੁਗਲ ਵੰਸ਼ੀ **ਸਮਰਕੰਦ** ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਤਿਮਰਲੰਗ ਭੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਜਨਮ ਤੁਰਗਾਈ ਦੇ ਘਰ ਤਕੀਨਾ ਖਾਤੂਨ ਦੇ ਉਦਰੋਂ ੯ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ ੧੩੩੬ ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਸਨੇ ਭਾਰਤ ਪਰ ਧਾਵਾ ਕੀਤਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿਲੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਸਿਰੁੱਦੀਨ ਮਹਮੂਦ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸੀ ਅਰ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫੁਟ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਦੇ ਤੈਮੂਰ ਨੇ ੧੭ ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ ੧੩੯੮ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਫਤੇ ਕਰ ਲਈ, ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟ ਫੂਕ ਕੇ ਇਕ ਲਖ ਆਦਮੀ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਮੇਰਟ, ਹਰਿਦਵਾਰ, ਜੰਮੂ ਆਦਿਕ ਥਾਈਂ ਕਤਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਲਈ ਫੜਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਆਖਿਰ ਕਾਰ ਸਮਰਕੰਦ ਵਿਚ ਹੀ ੨੮ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੪੦੫ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ।

ਬਾਬਰ, ਬਾਬਰ ਜਹੀਰੁਦੀਨ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਬਰ, ਇਹ ਤੈਮੂਰ ਦੀ ਛੀਵੀਂ ਪੀੜੀ ਕੁਤਲਗ ਨਿਗਾਰ ਖਾਨਮ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਉਮਰ ਸੇਖ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਵਡਾ ਬਹਾਦੁਰ ਮੁਗਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸਦਾ ਜਨਮ ੧੫ ਫਰਵਰੀ ਸੰਨ ੧੪੮੩ ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਇਸਦੀ ਮਾਂ ਚਗਤਾਈਖਾਂ (ਚੰਗੋਜ਼ਖਾਂ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ) ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਮਹਮੂਦ ਖ਼ਾਨ ਮੁਗਲ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ, ਇਸੇ ਤੋਂ ਇਸਦੀ 'ਚਗਤਾ' ਉਪਾਧੀ ਭੀ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਕਾਬੁਲ ਪੁਰ ਸੰਮਤ ੧੫੬੨ (ਸੰਨ ੧੫੦੪) ਵਿਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਪੁਰ ਕਈ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ, ਸੰਮਤ ੧੫੭੮ ਵਿਚ ਸੈਦਪੁਰ (ਏਮਨਾਬਾਦ) ਫਤੇ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਦੀ ਦੀ ਪੁਰਣਾ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੫੮੪ ਵਿਚ ਦਿਲੀ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਪਾਨੀਪਤ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਬਰਾਹੀਮ ਲੋਦੀ ਨੂੰ ਸੰਮਤ ੧੫੮੪ (੨੦ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ ੧੫੨) ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਦਿਲੀ ਦਾ ਤਖਤ ਮਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁਗਲਰਾਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਥਾਪਿਆ।

ਬਾਬਰ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਏਮਨਾ ਬਾਦ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਉਚਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਪਠਾਣਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯਥਾ:—

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਝ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ ਜੋਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ ਜਾਨਿ ਸਤਾਨਵੈ,

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧)

ਬਾਬਰ ਕਿਆਂ ਨੇ ਏਮਨਾਬਾਦ ਦੀ ਏਹ ਹਾਲਤ ਕੀਤੀ। ਯਥਾ:—

ਜਿਨ ਸਿਰਿ ਸੋਹਨਿ ਪਟੀਆਂ ਮਾਂਗੀ ਪਾਇ ਸੰਧੂਰੁ ॥
ਸੇ ਸਿਰ ਕਾਤੀ ਮੁੰਨੀਅਨਿ ਗਲ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ਧੂੜਿ ॥
ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਦੀਆ ਹੁਣਿ ਬਹੁਣਿ ਨ ਮਿਲਨਿ ਹਦੂਰਿ ॥

ਅਗੇ ਜਾਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—

ਬਾਬਰ ਵਾਣੀ ਫਿਰਿ ਗਈ ਕੁਇਰੁ ਨ ਰੋਟੀ ਖਾਇ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ਸਫਾ ੪੧੭)

ਤਥਾ:—ਕਹਾ ਸੁਖੇਲ ਤਬੇਲਾ ਘੋੜੇ ਕਹਾ ਭੇਰੀ ਸਹਨਾਈ ॥

ਕਹਾ ਸੁ ਤੇਗਬੰਦ ਗਾਡੇਰੜਿ ਕਹਾ ਸੁ ਲਾਲ ਕਵਾਈ ॥

ਕਹਾ ਸੁ ਆਰਸੀਆ ਮੁਹ ਬੰਕੇ ਐਬੇ ਦਿਸਹਿ ਨਾਹੀ ॥

ਮੁਗਲ ਪਠਾਣਾ ਭਈ ਲੜਾਈ ਰਣ ਮਹਿ ਤੇਗ ਵਗਾਈ ॥

ਓਨੀ ਤੁਪਕਿ ਤਾਣਿ ਚਲਾਈ ਓਨੀ ਹਸਤਿ ਚਿੜਾਈ ॥

ਜਿਨਕੀ ਚੀਰੀ ਦਰਗਹ ਫਾਟੀ ਤਿਨ੍ਹਾ ਮਰਣਾ ਭਾਈ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧)

ਅਖੀਰ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ:—

ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਰਾਇਆ ॥

ਆਪੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਈ ਕਰਤਾ ਜਮੁ ਕਰਿ ਮੁਗਲੁ ਚੜਾਇਆ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ਸਫਾ ੩੬੦)

ਹੁਮਾਯੂੰ, ਏਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਦਾ ਵਡਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸਦਾ ਜਨਮ ਕਾਬੁਲ ਵਿਚ ਮਾਹਮ ਬੇਗਮ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਨ ੧੫੦੮ ਮਾਰਚ ੭ ਨੂੰ ਹੋਇਆ । ਅਤੇ ਆਗਰੇ ਤਖਤ ਉਪਰ ਸੰਨ ੧੫੩੦ ਦਸੰਬਰ ੨੬ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਹੈ ।

ਸਾਰੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਏਹ ਵਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਵਡਾ ਅਫੀਮੀ ਸੀ, ਸੰਨ ੧੫੪੦ ਵਿਚ ਸਹਸਰਾਮ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹਸਨ ਖਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ੇਰਖਾਨ ਪਠਾਣ ਨੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੇਕੇ ਹਿੰਦ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਅਰ ਆਪ ਦਿਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਪਦਵੀ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ।

ਜਦ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਭਾਜ ਖਾਕੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ ਆਯਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਦੇ ਆਉਣ ਵੱਲ ਕੋਈ ਗਹੁ ਨ ਕੀਤੀ ।

ਹੁਮਾਯੂੰ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਾਰਣ ਲਈ ਮਿਆਨ ਚੋਂ ਤਲਵਾਰ ਕੱਢਣ ਲਗਾ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਹੁਣ ਫਕੀਰਾਂ ਤੇ ਜੋ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚਣ ਲਗਾ ਹੈਂ ਤੇ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਣ ਵੇਲੇ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ? ਹੁਮਾਯੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਣਿਆ । ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਫਿਰ ਇਸਨੇ ਈਰਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਮਦਤ ਲੈਕੇ ਸੰਨ ੧੫੫੫ ਜੂਨ ੨੩ ਵਿਚ ਦਿਲੀ ਦਾ ਤਖਤ ਮਲਿਆ । ਪਰ ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਸੁਖ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਭੋਗ ਸਕਿਆ । ਕੇਵਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਦੀ ਪੌੜੀ ਤੋਂ ਡਿਗਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ੨੮ ਜਨਵਰੀ ਸੰਨ ੧੫੫੬ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ ।

ਅਕਬਰ, ਏਹ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਜੋ ੧੫ਅਕਤੂਬਰ ਸੰਨ ੧੫੪੨ (ਸੰਮਤ ੧੫੯੯) ਨੂੰ ਅਮਰਕੋਟ (ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਹਮੀਦਾ ਬਾਨੂੰ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਜਨਮਿਆ, ਜਦ ਇਸਦਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਹਾਰ ਖਾਕੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ।

ਤੇਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਨੌ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਕਬਰ ਦਿਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠਾ, ਬੈਰਾਮ ਖਾਂ (ਖਾਨ ਖਾਨਾਂ) ਜੋ ਹੁਮਾਯੂੰ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੈਨਾਪਤਿ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਾਜ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ੧੬੧੭ ਵਿਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਪੂਰੀਰਹਕੂਮਤ ਅਪਣੇ ਹਥ ਲਈ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿਤੀ ।

੧੬੧੮ ਵਿਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਅੰਬਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਿਹਾਰੀ ਮਲ ਦੀ ਪੁੜੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਕੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੋੜਿਆ, ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਜੋਧਪੁਰ ਦੀ ਕੰਨਯਾ ਨਾਲ ਭੀ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਬਿਹਾਰੀ ਮਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੜ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਕਬਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਜਰਨੈਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਨ।

ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਟੋਡਰ ਮਲ ਬੀਰ ਬਲ ਆਦਿਕ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ।

ਮੇਵਾਰ ਪਤਿ ਰਾਣਾ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅੰਬਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਘਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਸਲਮਾਣ ਨੂੰ ਪੁੜੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਅਕਬਰ ਦਾ ਵੈਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਰਾਣੇ ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਮਤ ੧੬੨੪ ਵਿਚ ਚੜੌੜ ਗੜ੍ਹ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ, ਉਦਯ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਘਾਇਲ ਹੋਕੇ ਭਜ ਗਿਆ। ਪਰ ਬੇਦਨੋਰ ਦਾ ਰਈਸ ਜੈਮਲ ਅਤੇ ਕੈਲਵਾਰਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਪੱਤੋ (ਫੱਤਾ) ਇਸ ਬਹਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਕੇ ਰੋਮਾਚ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਏਹ ਦੋਵੇਂ ਮੇਵਾਰ ਦੇ ੧੬ ਵਡੇ ਰਈਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ ਅੰਤ ਨੂੰ ਜੈਮਲ ਅਕਬਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਅਕਬਰ ਨੇ ਜੈਮਲ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਉਸਦਾ ਨਾਮ 'ਸੰਗਰਾਮ' ਰਖਿਆ। ਜੈਮਲ ਦੇ ਮਰਨ ਪਰ ਕਿਲੇ ਅੰਦਰ *ਜੌਹਰ ਦੀ ਰਸਮ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ੯ ਰਾਣੀਆਂ, ੫ ਰਾਜ ਪੁੜੀਆਂ, ਦੋ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਤਿਵ੍ਰਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਭਸਮ ਹੋਈਆਂ, ਸੰਮਤ ੧੬੨੪ ਚੇਤਰ ੧੧ ਦਾ ਏਹ ਸਾਕਾ ਮੇਵਾਰ ਵਿਚ ਘਰ ੨ ਮਨਾਇਆ। 'ਜੌਹਰ' ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਪਤੋ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰਾਜਪੂਤ ਕੇਸਰੀ ਬਾਨੇ ਪਹਿਨਕੇ ਕਿੱਲਾ ਛੱਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਡਟੇ ਅਤੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਮੁਠ ਭੇੜ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮੌਏ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਤੋਲਣ ਪਰ ੭੪॥ ਸਾਡੇ ਚੁਹੱਤਰ ਮਾਨ (ਅਰਥਾਤ ੩੯੮ ਸੇਰ ਕਚੇ) ਹੋਏ, ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਮਹਾਜਨੀ ਚਿਠੀਆਂ ਉਤੇ ੭੪॥ ਅੰਗ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬੇਗਾਨੀ ਚਿਠੀ ਖੋਲੇ ਉਸਨੂੰ ਚੜੌੜ ਦੀ ਹਤਯਾ ਲਗੇ, ਇਹ ਆਣ ਸਿਰਫ ਚਿਠੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਰਿਆਸਤੀ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਦਾਨ ਪੱਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਭੀ 'ਚੜੌੜ ਮਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪਾਪ' ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜੋ

*ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਰਸਮ 'ਜੀਵਹਰ' ਜਿਸ ਤੋਂ ਜੌਹਰ ਸਬਦ ਬਣ ਗਿਆ।

ਵੈਰੀ ਦਾ ਭੈ ਕਰਕੇ ਪਤੀਬ੍ਰਿਤਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਥਵਾ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਜੋ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਜੌਹਰ' ਹੈ।

ਇਸ ਦਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ ਉਸਨੂੰ ਮਹਾ ਪਾਪ ਲਗੇ ।

ਪੁਨਾ—ਏਹ ਅਕਬਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਬਾਦ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ ਬਣਿਆ ਸੀ ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਅਕਬਰ ਆਪਣੇ ਤਾਈਂ ਧਾਰਮਿਕ ਖਲੀਫਾ ਭੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ 'ਦੀਨ ਇਲਾਹੀ' ਨਾਮੇ ਫਿਰਕਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਜੋ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ 'ਅਲਾਹੁ ਅਕਬਰ' ਆਖਦਾ ਸੀ ।

ਆਗਰੇ ਨੂੰ ਇਸਨੇ ਰੋਣਕ ਦੇਕੇ ਨਾਮ ਅਕਬਰਾ ਬਾਦ ਰਖਿਆ । ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਲਾਲ ਕਿੱਲਾ, ਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਨਵਾਈਆਂ ।

ਇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਕਿਥੋਂ ਤੀਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ । ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸੂਬੇ ਸਾਫ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚਕ੍ਰ ਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ ।

ਅਠਾਰਾਂ ਸੂਬੇ ਏਹ ਹਨ:— ੧ ਅਲਾਹਾ ਬਾਦ, ੨ ਆਗਰਾ, ੩ ਅਵਧ, ੪ ਅਜਮੇਰ, ੫ ਗੁਜਰਾਤ, ੬ ਬਿਹਾਰ, ੭ ਬੰਗਾਲ, ੮ ਦਿੱਲੀ, ੯ ਕਾਬਲ, ੧੦ ਲਾਹੌਰ, ੧੧ ਮੁਲਤਾਨ, ੧੨ ਮਾਲਵਾ, ੧੩ ਬੈਰਾਰ, ੧੪ ਖਾਨ ਦੇਸ, ੧੫ ਅਹਮਦ ਨਗਰ, ੧੬ ਬਿਦਰ, ੧੭ ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ੧੮ ਬਿਜਾ ਪੁਰਾ ।

ਅੰਗੇਜ਼ ਜੇਹੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ ੧੬੬੩ ਮੁਤਾਬਿਕ ੧੬ ਅਕਤੂਬਰ ਸੰਨ ੧੬੦੫ ਵਿਚ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ ।

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸੁਰਖ ਰੰਗੇ ਫਿਰੰਗ ॥

ਖੁਸ਼ ਆਮਦ ਮਰਾ ਵਕਤ ਜ਼ਦ ਤੇਗ ਜੰਗ ॥ ੪੬ ॥

ਅਬ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੁਰਾਂ ਅਗੇ ਅਪਨੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੈ:—

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਸਤਸੰਗ ਰੂਪੀ ਫਿਰੰਗ ਵਲੈਤ ਮੇਂ (ਸੁਰਖ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪਿਆਲਾ (ਬਿਦਿਹ) ਦੇਨਾ ਕਰੋ ।

ਕਾਮ ਆਦਕਾ ਦੇ ਜੰਗ ਮੇਂ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰ (ਜ਼ਦ ਵਕਤ) ਮਾਰਨੇ ਵੇਲੇ ਜੋ (ਮਰਾ ਖੁਸ਼ ਆਮਦ) ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਚੰਗਾ ਆਂਵਦਾ ਭਾਵ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ॥ ੪੬ ॥

ਬ ਮਨ ਦਿਹ ਕਿ ਖੁਦ ਰਾ ਪਯੋਹਸ ਕੁਨਮ ॥

ਬਤੇਗ ਆਜ਼ਮਾਈਸ਼ ਕੋਹਸ ਕੁਨਮ ॥ ੪੭ ॥ ੮ ॥

(ਬ ਮਨ ਦਿਹ) ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਅੰਤਹ ਕੁਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਦਿਉ, (ਕ) ਜੋ ਭਾਵ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ (ਖੁਦ ਰਾ) ਅਪੁਨੇ ਆਪ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਪਯੋਹਸ) ਢੂੰਡਨਾ (ਕੁਨਮ) ਕਰਾਂ । ਅਤੇ ਇਸੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਤੇਗ ਦੇ ਨਾਲ ਆਸੂਰੀ ਸੰਪਦਾ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਉਪਰ ਅਪੁਨੇ (ਸਕੋਹਸ) ਦੱਬ ਦੱਬਾ (ਕੁਨਮ) ਕਰਕੇ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਕਰਾਂ ॥੪੭॥੮॥

(ਅਠਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਣ)

❦ ਹਿਕਾਯਤ ਨੌਵੀਂ ਚਲੀ ❦

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਕਮਾਲਸੁ ਕਰਾਮਾਤ ਆਜ਼ਮ ਕਰੀਮ ॥

ਰਜ਼ਾ ਬਖਸ਼ ਰਾਜ਼ਕ ਰਹਾਕੋ ਰਹੀਮ ॥ ੧ ॥

ਇਕ ਜੋ ਅਦੁਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ (ਓ) ਮੰਗਲ ਸਰੂਪ ਉਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਜੀ ਦੀ ਫਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਪਦ ਅਰਥ :- ਕਮਾਲ=ਪੂਰਨ। ਸ=ਓਹ। ਆਜ਼ਮ=ਬੜਾ। ਕਰੀਮ=ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।

ਰਜ਼ਾ=ਭਾਣੇ। ਬਖਸ਼=ਵਰਤਾਣ। ਰਾਜ਼ਕ=ਰਿਜ਼ਕ। ਰਹਾਕੋ=ਖਲਾਸੀ।

ਰਹੀਮ=ਰਹਿਮ ਦਿਲ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।

ਅਰਥ-ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਤੇ ਬੜਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਹੈ। ਭਾਣੇ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੇ ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਬ ਜਾਕਰ ਦਿਹੰਦ ਈਂ ਜ਼ਮੀਨੋਂ ਜ਼ਮਾਨ ॥

ਮਲੂਕੋ ਮਲਾਯਕ ਹਮਹ ਆਂ ਜਹਾਨ ॥ ੨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਬ=ਵਾਸਤੇ। ਜਾਕਰ=ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ। ਦਿਹੰਦ=ਦਿਤੇ।

ਈਂ=ਓਹ। ਜ਼ਮੀਨੋਂ=ਪ੍ਰਿਥਵੀ। ਜ਼ਮਾਨ=ਅਕਾਸ਼। ਮਲੂਕੋ=ਇਹ ਲੋਕ।

ਮਲਾਯਕ=ਦੇਵ ਲੋਕ। ਹਮਹ=ਤਮਾਮ। ਆਂ=ਓਹ। ਜਹਾਨ=ਸੰਸਾਰ।

ਓਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਭਜਨ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਤੇ ਦੇਵ ਲੋਕ ਅਤੇ ਤਮਾਮ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦੇਮ ਸ਼ਾਹੇ ਫਿਰੰਗ ॥

ਚੁਬਾ ਜ਼ਨਿ ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ ਪੁਸ਼ਤੇ ਪਲੰਗ ॥ ੩ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਹਿਕਾਯਤ=ਕਹਾਣੀ। ਸੁਨੀਦੇਮ=ਸੁਣੀ। ਸ਼ਾਹੇ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ।

ਫਿਰੰਗ=ਦੇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਚੁ=ਜੋ। ਬਾ=ਸਾਬ। ਜ਼ਨ=ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ=ਬੈਠਾ। ਪੁਸ਼ਤੇ=ਪਿਠ। ਪਲੰਗ=ਮੰਜੇ।

ਫਰੰਗ ਦੇਸ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹਮਨੇ ਸੁਣੀ ਹੈ, ਹੋ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਬ ਤੂੰ ਸੁਨਣਾ ਕਰ। ਜੋ ਇਕ ਦਿਨ ਅਪੁਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਜੇ ਦੀ ਪਿਠ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਸੀ ॥ ੩ ॥

ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਬਰ ਬੱਚਹ ਗੌਹਰ ਨਿਗਾਰ ॥

ਬ ਦੀਦਨ ਹੁਮਾਯੂੰ ਜਵਾਂ ਉਸਤਵਾਰ ॥ ੪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਨਜ਼ਰ=ਨਿਗਾਹ। ਕਰਦ=ਕੀਤੀ। ਬਰ=ਉਪਰ। ਬਚਹ=ਲੜਕੇ
ਗੌਹਰ=ਮੋਤੀਆਂ। ਨਿਗਾਰ=ਪ੍ਰਖਣੇ। ਬ=ਵਿਚ। ਦੀਦਨ=ਦੇਖਣੇ।
ਹੁਮਾਯੂੰ=ਓਹ। ਜਵਾਂ=ਜੁਆਨ। ਉਸਤਹ ਵਾਰ=ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ।

ਉਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਬਾਰੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਖਣ ਵਾਲੇ
ਜਵਾਹਰੀ ਲੜਕੇ ਉਪਰ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ। ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਓਹ ਲੜਕਾ ਜੁਆਨ ਤੇ
ਬੜਾ ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਬ ਵਕਤੇ ਸ਼ਬ ਓਰਾ ਬੁਖਾਦੰਦ ਪੇਸ਼ ॥

ਬਦੀਦਨ ਹੁਮਾਯੂੰ ਬਬਾਲਾਇ ਬੇਸ਼ ॥ ੫ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਬ=ਵਿਚ। ਵਕਤੇ=ਸਮੇਂ। ਸ਼ਬ=ਰਾਤ। ਓਰਾ=ਉਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀਂ।

ਬੁਖਾਦੰਦ=ਬੁਲਾਯਾ। ਪੇਸ਼=ਅਗੇ। ਬ=ਵਿਚ। ਦੀਦਨ=ਦੇਖਣੇ।

ਹੁਮਾਯੂੰ=ਫਲਦਾਇਕ ਵਾ ਸੁੰਦਰ। ਬਬਲਾਇ=ਬੜੇ ਲੰਬੇ। ਬੇਸ਼=ਸਰੂਪ, ਕਦ।

ਉਸ ਲੜਕੇ ਦੇ ਤਾਈਂ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਨੇ ਅਪੁਨੇ ਅਗੇ ਬੁਲਾਯਾ।
ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਫਲਦਾਇਕ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਕਦ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੫ ॥

ਬਿਆਵੇਖਤ ਬਾ ਓ ਹਮਹ ਯਕ ਦਿਗਰ ॥

ਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਸ਼ਵਦ ਹੋਸ਼ ਹੈਬਤ ਹੁਨਰ ॥ ੬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਬਿਆਵੇਖਤ=ਲਿਪਟੇ। ਬਾ=ਸਾਥ। ਹਮਹ=ਤਮਾਮ। ਯਕ=ਇਕ।

ਦਿਗਰ=ਦੂਜੇ। ਕਿ=ਜੋ। ਜ਼ਾਹਰ=ਪ੍ਰਗਟ। ਸ਼ਵਦ=ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਹੈਬਤ=ਭੈ। ਹੁਨਰ=ਜੁਗਤੀ।

ਫੇਰ ਓਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤਮਾਮ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇ ਲਿਪਟ ਗਏ। ਜਦ ਹੋਸ਼
ਆਈ ਤਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭੈ ਹੋਇਆ, ਕਿ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਤੇ ਗੁਪਤ ਰਹਿਣ
ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਸੋਚੀ ॥ ੬ ॥

ਯਕੇ ਮੂਇ ਚੀਰਾ ਬੁਖਾਦੰਦ ਪੇਸ਼ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਮੂਇ ਚੀਨੀ ਬਰਾਵੁਰਦ ਰੇਸ਼ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਯਕੇ=ਇਕ। ਮੂਇ ਚੀਰਾ=ਰੋਮਾਂ ਦੇ ਚੀਰਨੇ ਵਾਲੇ ਨਾਈ ਨੂੰ।

ਬੁਖਾਦੰਦ=ਬੁਲਾਯਾ। ਪੇਸ਼=ਅਗੇ। ਕਿ ਜੋ। ਅਜ਼=ਸੇ। ਮੂਇ ਚੀਨੀ=ਮੋਚਨੇ।

ਬਰਾਵੁਰਦ=ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦੇ । ਰੇਸ=ਦਾੜੀ ।

ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਠਕੇ ਇਕ ਨਾਈ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਅਗੇ ਭਾਵ ਪਾਸ ਬੁਲਾਯਾ ।
ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਕੇ ਉਸ ਲੜਕੇ ਦੀ ਦਾੜੀ ਦੇ ਰੋਮ ਮੋਚਨੇ ਸੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦੇ
ਭਾਵ ਦਾੜੀ ਮੁਨਵਾ ਦਿਤੀ ॥ ੭ ॥

ਬਰੋ ਹਰਕਿ ਬੀਨਦ ਨ ਦਾਨਦ ਸੁਖਨ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਰੋਇ ਮਰਦੇ ਸੁਦਹ ਸ਼ਕਲ ਜ਼ਨ ॥ ੮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਰ=ਉਪਰ । ਓ=ਉਸਦੇ । ਹਰਕਿ=ਹਰ ਕੋਈ । ਬੀਨਦ=ਵੇਖਦਾ ।
ਦਾਨਦ=ਜਾਨਦਾ । ਸੁਖਨ=ਗਲ । ਕਿ=ਜੋ । ਅਜ਼ ਸੇ । ਰੋਇ=ਮੁਖ ।
ਮਰਦੇ=ਆਦਮੀ । ਸੁਦਹ=ਹੋਗਿਆ । ਜ਼ਨ=ਇਸਤ੍ਰੀ ।

ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਨਿਗ੍ਹਾ ਸੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸਲ ਗਲ ਨੂੰ ਕੋਈ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ । ਜੋ ਮਰਦ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ॥੮॥

ਬਿਦਾਨੰਦ ਹਰਕਸਕਿ ਈਂ ਹਮ ਜ਼ਨ ਅਸਤ ॥

ਕਿ ਦਰ ਪੈਕਰੇ ਚੁੰ ਪਰੀ ਰੋਸ਼ਨ ਅਸਤ ॥ ੯ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਿਦਾਨੰਦ=ਜਾਣਿਆ । ਹਰਕਸਕਿ=ਹਰ ਕਿਸੀ ਨੇ । ਕਿ=ਜੋ ।
ਈਂ=ਇਹ । ਹਮ=ਭੀ । ਜ਼ਨ=ਇਸਤ੍ਰੀ । ਅਸਤ ਹੈ । ਕਿ=ਜੋ ।
ਦਰ=ਵਿਚ । ਪੈਕਰੇ=ਅਕਾਰ ਦੇ । ਚੁੰ=ਮਨਿੰਦ । ਪਰੀ=ਪਰੀਆਂ ।
ਰੋਸ਼ਨ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ । ਅਸਤ ਹੈ ।

ਹਰ ਕਿਸੀ ਨੇ ਜਾਣਿਆ ਜੋ ਇਹ ਭੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੈ । ਜੋ ਅਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ
ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਬਦੀਦੰਦ ਓਰਾ ਯਕੇ ਰੋਜ਼ ਸਾਹ ॥

ਕਿ ਮਕਬੂਲ ਸੂਰਤ ਚੁ ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਮਾਹ ॥ ੧੦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਦੀਦੰਦ = ਵੇਖਿਆ । ਓਰਾ=ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ । ਯਕੇ ਰੋਜ਼=ਇਕ
ਦਿਨ । ਸਾਹ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । ਕਿ=ਜੋ । ਮਕਬੂਲ=ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ।
ਸੂਰਤ=ਸ਼ਕਲ । ਚੁ=ਮਨਿੰਦ । ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ । ਮਾਹ=ਚੰਦ੍ਰਮਾ ।

ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਇਸਦੀ ਸੂਰਤ ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਮਨਿੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੈ ॥੧੦॥

ਬਿਪੁਰਸੀਦ ਓਰਾ ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਬਖਤ ॥

ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਸ਼ਾਹ ਅਸਤੁ ਸ਼ਾਯਾਨ ਤਖਤ ॥ ੧੧ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਿਪੁਰਸੀਦ=ਪੁਛਿਆ । ਓਰਾ=ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ । ਕਿ=ਜੋ । ਏ=ਹੇ ।
ਨੇਕ=ਚੰਗੇ । ਬਖਤ=ਭਾਗਾਂ । ਸਜ਼ਾਵਾਰ=ਲਾਇਕ ।

ਸ਼ਾਹ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । ਅਸਤੁ=ਹੈ । ਸਾਯਾਨ=ਲਾਇਕ ।

ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਪੁਛਿਆ ਜੋ ਹੋ ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ । ਤੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਤਖਤ ਪਰ ਬੈਠਨ ਦੇ ਭੀ ਲਾਇਕ ਹੈਂ ॥ ੧੧ ॥

ਕਿ ਜ਼ਨ ਤੋ ਕਦਾਮੀ ਕਿਰਾ ਦੁਖਤਰੀ ॥

ਕਿ ਮੁਲਕੇ ਕਿਰਾ ਤੋ ਕਿਰਾ ਖ਼ਾਹਰੀ ॥ ੧੨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਕਿ=ਜੋ । ਜ਼ਨ=ਇਸਤ੍ਰੀ । ਤੋ=ਤੂੰ । ਕਦਾਮੀ=ਕਿਸਦੀ । ਕਿਰਾ=ਕਿਸਦੀ । ਦੁਖਤਰੀ=ਬੇਟੀ । ਕਿ=ਜੋ । ਮੁਲਕੇ=ਮੁਲਕ । ਕਿਰਾ=ਕੇਹੜਾ । ਤੋ=ਤੂੰ । ਕਿਰਾ=ਕਿਸਦੀ । ਖ਼ਾਹਰੀ=ਭੈਣ ।

ਜੋ ਤੂੰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਿਸਦੀ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਤੂੰ ਕਿਸਦੀ ਹੈਂ । ਮੁਲਕ ਤੇਰਾ ਕੇਹੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੂੰ ਭੈਣ ਕਿਸਦੀ ਹੈਂ ॥ ੧੨ ॥

ਬਨਜ਼ਰ ਅੰਦਰੂੰ ਬਹਰਮੰਦ ਆਮਦਸ਼ ॥

ਬਦੀਦਨ ਸ਼ਹੇ ਦਿਲ ਪਸੰਦ ਆਮਦਸ਼ ॥ ੧੩ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਬਨਜ਼ਰ ਅੰਦਰੂੰ=ਨਿਗਾ ਦੇ ਬੀਚ ਮੇਂ । ਬਹਰਹ ਮੰਦ=ਫਲ ਦਾਇਕ । ਆਮਦਸ਼=ਆਂਵਦੀ । ਬ=ਸਾਬ । ਦੀਦਨ=ਦੇਖਨੇ । ਸ਼ਹ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । ਆਮਦਸ਼=ਆਈ ।

ਨਿਗਾਹ ਦੇ ਬੀਚ ਮੇਂ ਤੂੰ ਫਲ ਦਾਇਕ ਔਂਦੀ ਹੈਂ । ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਈ ਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥

ਕਨੀਜ਼ਕ ਯਕੇ ਰਾ ਬੁਖਾਦੰਦ ਪੇਸ਼ ॥

ਸ਼ਬੰ ਗਾਹਿ ਬੁਰਦਸ ਦਰੂ ਖਾਨਹ ਖੇਸ਼ ॥ ੧੪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਕਨੀਜ਼ਕ=ਦਾਸੀ । ਯਕੇ=ਇਕ । ਰਾ=ਤਾਂਹੀ । ਬੁਖਾਂਦੰਦ=ਬੁਲਾਯਾ । ਪੇਸ਼=ਅਗੇ । ਸ਼ਬੰ=ਰਾਤ । ਗਾਹਿ=ਜਗਾਂ । ਬੁਰਦ=ਲੈ ਗਿਆ । ਸ=ਉਸਨੂੰ । ਦਰੂ=ਅੰਦਰ । ਖਾਨਹ=ਘਰ । ਖੇਸ਼=ਅਪਨੇ ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਦਾਸੀ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਯਾ । ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੁਨੇ ਘਰ ਦੀ ਜਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ॥ ੧੪ ॥

ਬਿਗੁਫਤਾ ਕਿ ਏ ਸਰਵ ਕਦ ਸੀਮ ਤਨ ॥

ਚਰਾਗੇ ਫਲਕ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ ॥ ੧੫ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਬਿਗੁਫਤਾ=ਕਿਹਾ । ਕਿ=ਜੋ । ਏ=ਹੋ । ਸਰਵ=ਸਰੂ । ਸੀਮ=ਚਾਂਦੀ । ਚਰਾਗੇ=ਚੰਦਮਾਂ । ਫਲਕ=ਅਕਾਸ਼ । ਆਫਤਾਬੇ=ਸੂਰਜ ।

ਤੇ ਐਸੇ ਕਿਹਾ ਜੋ ਹੋ ਦਾਸੀ, ਮੈਂ ਨੇ ਅਜ ਸਰੂ ਵਾਂਙ ਕਦ ਵਾਲੀ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਮਨਿੰਦ ਤਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੇਖੀ ਹੈ । ਜੋ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਚੰਦਮਾਂ ਤੇ ਯਮਨ

ਵਲੈਤ ਦਾ ਸੂਰਜ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਬਹਰ ਮਾਰਾ ਬ ਤਪਸੀਦ ਦਿਲ ॥

ਕਿ ਮਾਹੀ ਬਿਅਫਤਾਦ ਅਜ਼ ਆਬ ਗਿਲ ॥ ੧੬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਵਜ਼ਾਂ=ਉਸਦੇ । ਬਹਿਰ=ਵਾਸਤੇ । ਮਾਰਾ=ਮੇਰਾ । ਬ ਤਪਸੀਦ= ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਕਿ=ਜੋ ਜੈਸੇ । ਮਾਹੀ=ਮਛੀ । ਬਿਅਫਤਾਦ=ਡਾਲ ਦੇਵੇ । ਅਜ਼=ਸੇ । ਆਬ=ਜਲ । ਗਿਲ=ਚਿਕੜ ।

ਉਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਐਸੇ ਤਪ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਮਛੀ ਨੂੰ ਜਲ ਸੇ ਬਾਹਰ ਕਢਕੇ ਚਿਕੜ ਵਿਚ ਸੁਟ ਦੇਈਏ ਤੇ ਓਹ ਤੜਫਦੀ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥

ਬੁਰੋਏ ਸ਼ਬਾਪੈਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰਿ ਮਾਂ ॥

ਕਿ ਦਰਪੇਸ਼ ਯਾਰੇ ਵਫਾਦਾਰ ਮਾਂ ॥ ੧੭ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬੁਰੋਏ=ਜਾਹ । ਸ਼ਬਾਪੈਕ=ਦੂਤੀ । ਗੁਲਜ਼ਾਰ=ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਾਂਗ ਖਿੜੀ ਹੋਈ । ਮਾਂ=ਮੇਰੀ । ਕਿ=ਜੋ । ਦਰਪੇਸ਼=ਅਗੇ । ਯਾਰੇ= ਯਾਰਨੀ । ਵਫਾਦਾਰ=ਫਲ ਦਾਇਕ । ਮਾਂ=ਮੇਰੀ ।

ਹੇ ਮੇਰੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਾਂਗ ਖਿੜੀ ਹੋਈ ਦੂਤੀ । ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਫਲਦਾਇਕ ਯਾਰਨੀ ਦੇ ਅਗੇ ਯਾਨੇ ਪਾਸ ਜਾਹ ॥ ੧੭ ॥

ਤੁ ਗਰ ਪੇਸ਼ ਓਰਾ ਬਿਯਾਰੀ ਮਰਾ ॥

ਕਿ ਬਖਸ਼ਮ ਸਰਬਸਤਹ ਗੰਜੇ ਤੁਰਾ ॥ ੧੮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਤੁ=ਤੂੰ । ਗਰ=ਅਗਰ ਜੇਕਰ । ਪੇਸ਼=ਅਗੇ । ਓਰਾ=ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ । ਬਿਯਾਰੀ=ਲਿਆਵੇ । ਮਰਾ=ਮੇਰੇ । ਕਿ=ਜੋ । ਬਖਸ਼ਮ=ਬਖਸ਼ਾਂਗਾ । ਸਰਬਸਤਹ=ਥੈਲੀ । ਗੰਜੇ=ਖਜਾਨੇ ਚੋਂ । ਤੁਰਾ=ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ।

ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਮੇਰੇ ਅਗੇ ਲਿਆਵੇਂ । ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਮੈਂ ਖਜਾਨੇ ਚੋਂ ਧਨ ਦੀ ਥੈਲੀ ਬਖਸ਼ਾਂਗਾ ॥ ੧੮ ॥

ਰਵਾਂ ਸੁਦ ਕਨੀਜ਼ਕ ਸੁਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਸੁਖਨ ਰਾ ਜ਼ਿ ਸਰ ਤਾਬ ਬੁਨ ॥ ੧੯ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਰਵਾਂ=ਰਵਾਨਾ । ਸੁਦ=ਹੋਈ । ਕਨੀਜ਼ਕ=ਦਾਸੀ । ਸੁਨੀਦ= ਸੁਨਕੇ । ਈਂ ਸੁਖਨ=ਇਸ ਬਚਨ । ਬਿਗੋਯਦ = ਕਿਹਾ । ਸੁਖਨ = ਬਚਨ । ਰਾ=ਨੂੰ । ਜ਼ਿ=ਸੇ । ਸਰ=ਸਿਰ । ਤਾਬ=ਤੋੜੀ । ਬੁਨ=ਪੈਰਾਂ ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸੋਂ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸੁਨਕੇ ਦਾਸੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ । ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਸਿਰ ਸੇ ਲੈਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਬਚਨਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ । ਭਾਵ ਆਦ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅੰਤ ਤਕ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸੁਨਾਯਾ ॥ ੧੯ ॥

ਜੁਬਾਨੀ ਕਨੀਜ਼ਕ ਸੁਨੀਦੀਂ ਸੁਖਨ ॥

ਬਪੇਚੀਦ ਬਰ ਖੁਦ ਜਿ ਪੋਸ਼ਾਕ ਜਨ ॥ ੨੦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਕਨੀਜ਼ਕ=ਦਾਸੀ । ਸੁਨੀਦ=ਸੁਣਿਆ । ਈਂ ਸੁਖਨ=ਏਹ ਬਚਨ ।
ਬਪੇਚੀਦ=ਵਟ ਖਾਦਾ । ਬਰ=ਉਪਰ । ਖੁਦ=ਅਪਨੇ । ਜਨ=ਇਸਤ੍ਰੀ ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦਾਸੀ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਸੇ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ । ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੈਨੂੰ ਵਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਜੋ ਲੜਕਾ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਰਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਆਪਨੇ ਆਪ ਸੇ ਵਟ ਖਾਦਾ । ਭਾਵ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ॥ ੨੦ ॥

ਕਿ ਜਾਹਰ ਕੁਨਾਨੀਦ ਅਸਬਾਬ ਖੇਸ਼ ॥

ਕਿ ਦੀਦਨ ਜਹਾਂ ਰਾ ਬ ਕਿਰਦਾਰ ਖੇਸ਼ ॥ ੨੧ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਕਿ=ਜੋ । ਜਾਹਰ=ਪ੍ਰਸਿਧ । ਕੁਨਾਨੀਦ=ਕਰਵਾਇਆ । ਅਸਬਾਬ=ਭੇਦ । ਖੇਸ਼=ਅਪਨਾ । ਕਿ=ਜੋ । ਦੀਦਨ=ਦਿਖਾਇਆ । ਜਹਾਂ=ਜਹਾਨ । ਰਾ=ਤਾਂਹੀ । ਬ ਕਿਰਦਾਰ=ਕਰਤਤ । ਖੇਸ਼ = ਅਪਨਾ ।

(ਤੇ ਅਪੁਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਰਹਿਕੇ ਜੋ ਹੁਣ) ਅਪਨਾ ਭੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਵਾਇਆ । ਅਤੇ ਅਪੁਨਾ ਕਰਤਤ ਜਹਾਨ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤਾਂਹੀ ਦਿਖਾਇਆ । ਤਾਂ ਪੜਦਾ ਸਾਰਾ ਖੁਲ ਜਾਵੇਗਾ ॥ ੨੧ ॥

ਬਖਾਹਦ ਮਰਾ ਸ਼ਾਹਿ ਏ ਯਾਰਮਾ ॥

ਮਰਾ ਮਸਲਿਹਤ ਦਿਹ ਵਫਾਦਾਰ ਮਾ ॥ ੨੨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਖਾਹਦ=ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਮਰਾ=ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ । ਸ਼ਾਹਿ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ । ਏ=ਹੋ । ਯਾਰ=ਮਿਤ੍ਰ । ਮਾ=ਮੇਰੀ । ਮਰਾ=ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ । ਮਸਲਿਹਤ=ਸਲਾਹ । ਵਫਾਦਾਰ=ਫਾਇਦੇ ਮੰਦ, ਸਹਾਇਕ । ਮਾ=ਮੇਰੀ ।

(ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ) ਹੇ ਮੇਰੀ ਯਾਰ, (ਮੇਰਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵੇਖਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮੋਹਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ) ਤੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂਈ ਵਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਹੇ ਮੇਰੀ ਵਫਾਦਾਰ ਸਹਾਇਕ ਅਬ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ ਕਰ । ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ॥ ੨੨ ॥

ਤੁ ਗੋਈ ਮਨ ਈਂ ਜਾ ਗੁਰੇਸ਼ਾ ਸ਼ਵਮ ॥

ਕਿ ਇਮ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ ਜਾਇ ਖੇਜ਼ਾ ਸ਼ਵਮ ॥ ੨੩ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਤੁ=ਤੂੰ । ਗੋਈ=ਕਵੇਂ । ਮਨ=ਮੈਂ । ਈਂ=ਇਸ । ਜਾ=ਜਗਾਂ । ਗੁਰੇਸ਼ਾ=ਦੌੜਦਾ । ਸ਼ਵਮ=ਹੋਵਾਂ । ਕਿ=ਜੋ । ਇਮ=ਅਜ । ਅਜ਼=ਸੇ । ਜਾਇ=ਜਗਾਂ । ਖੇਜ਼ਾ=ਉਠਦਾ ॥ ਸ਼ਵਮ=ਹੋਵਾਂ ।

ਹੇ ਰਾਣੀ ਜੇ ਤੂੰ ਕਵੇਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਜਗਾਂ ਤੋਂ ਦੌੜਦਾ ਹੋਵਾਂ। ਜੇ ਅਜ ਦੇ ਦਿਨ ਇਸ ਜਗਾਂ ਸੇ ਉਠਦਾ ਹੋਵਾਂ। ਭਾਵ-ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਟੁਰ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ਭੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਪਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਜ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ॥ ੨੩ ॥

ਨ ਤਰਸੀ ਇਲਾਜੇ ਤੁਰਾ ਮਨ ਕੁਨਮ ॥

ਬ ਦੀਦਨ ਵਜ਼ਾ ਚਾਰ ਮਾਹੇ ਨਿਹਮ ॥ ੨੪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਤਰਸੀ=ਡਰ । ਇਲਾਜੇ=ਉਪਾਵ । ਤੁਰਾ=ਤੇਰਾ । ਮਨ=ਮੈਂ ।
ਕੁਨਮ=ਕਫ਼ਦੀ ਹਾਂ । ਬਦੀਦਨ=ਦੇਖਦਿਆਂ । ਵਜ਼ਾ=ਉਸਦੇ ।
ਮਾਹੇ=ਮਹੀਨੇ । ਨਿਹਮ=ਰਖਾਂਗੀ ।

ਰਾਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿਤਰ ਤੂੰ ਡਰ ਨਾਂ, ਤੇਰਾ ਉਪਾਵ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਉਸਦੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ੨ ਮੈਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੈਨੂੰ ਅਪੁਨੇ ਪਾਸ ਰਖਾਂਗੀ ॥ ੨੪ ॥

ਚੁ ਖੁਸ਼ਪੀਦ ਯਕ ਜਾਇ ਚੂੰ ਬੇ ਖਬਰ ॥

ਖਬਰ ਗਸ਼ਤ ਸੁਦ ਸ਼ਾਹ ਓ ਸ਼ੇਰ ਨਰ ॥ ੨੫ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਚੁ=ਜਦ । ਖੁਸ਼ਪੀਦ=ਸੌਂ ਗਏ । ਯਕ=ਇਕ । ਜਾਇ=ਜਗਾ ।
ਚੂੰ=ਮਨਿੰਦ । ਬੇ ਖਬਰ=ਬੇਹੋਸ਼ਾਂ । ਗਸ਼ਤ=ਹੋਈ । ਸੁਦ=ਹੈ ।
ਸ਼ਾਹ=ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

(ਰਾਣੀ ਨੇ ਐਸੇ ਧੀਰਜ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆ ਹੁਣ ਸੌਂ ਜਾਈਏ) ਜਦ ਬੇਹੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਇਕ ਜਗਾ ਭਾਵ ਪਲੰਘ ਉਪਰ ਸੌਂ ਗਏ। ਤਦ ਸ਼ੇਰ ਨਰ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਈ ॥ ੨੫ ॥

ਦਹਾਨੇ ਕਨੀਜ਼ਕ ਸੁਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ॥

ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਬਲਰਜ਼ੀਦ ਸਰ ਤਾਬ ਬੁਨ ॥ ੨੬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਦਹਾਨੇ=ਮੁਖ । ਕਨੀਜ਼ਕ=ਦਾਸੀ । ਸੁਨੀਦ=ਸੁਨਿਆ । ਈਂ ਸੁਖਨ=
ਇਹ ਬਚਨ । ਬ=ਸਾਬ । ਜ਼ੁਬਸ਼=ਗੁਸੇ । ਬਲਰਜ਼ੀਦ=ਕੰਬਿਆ ।
ਸਿਸਰ=ਸਿਰ । ਤਾਬ=ਤਕ । ਬੁਨ=ਜੜ੍ਹ, ਭਾਵ ਪੈਰਾਂ ।

ਇਧਰੋਂ ਰਾਜਾ ਨੇ ਦਾਸੀ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸੁਨਿਆ। (ਕਿ ਓਹ ਨਹੀਂ ਆਈ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾ ਬੈਠੀ ਹੈ) ਇਹ ਗਲ ਸੁਨਕੇ ਰਾਜਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਕੰਬਿਆ ॥ ੨੬ ॥

ਬਿਯਾਮਦ ਕਜੋ ਜਾਇ ਓ ਖੁਫ਼ਤਹ ਦੀਦ ॥

ਜ਼ਿ ਸਰਤਾ ਕਦਮ ਹਮ ਚੁ ਮਿਹਰਸ਼ ਤਪੀਦ ॥ ੨੭ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:-ਬਿਯਾਮਦ=ਆਇਆ । ਕਜੋ=ਉਸ । ਜਾਇ=ਜਗਾਂ । ਓਂ=ਉਸ ।

ਖੁਫਤਹ=ਸੁਤਿਆਂ । ਦੀਦ=ਵੇਖਿਆ । ਜ਼ਿ=ਸੇ । ਸਰਤਾ=ਸਿਰ ।
ਕਦਮ=ਪੈਰਾਂ । ਹਮ=ਭੀ । ਚੁ=ਮਨਿੰਦ । ਮਿਹਰਜ਼=ਸੂਰਜ ।
ਤਪੀਦ=ਤਪਿਆ ।

ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਉਠਕੇ ਉਸ ਰਾਣੀ ਦੀ ਜਗਾਂ ਮੇਂ ਆਇਆ, ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕੇ ਪਲੰਘ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਸੁਤਿਆਂ ਵੇਖਿਆ । ਤੇ ਸਿਰ ਸੇ ਲੈਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਸੂਰਜ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਤਪ ਗਿਆ ॥ ੨੭ ॥

ਬਿਦਾਨਦ ਕਿ ਈਂਰਾ ਖਬਰਦਾਰ ਸੁਦ ॥

ਬਰੋਜੇ ਅਜ਼ਾ ਈਂ ਖਬਰਦਾਰ ਸੁਦ ॥ ੨੮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਿਦਾਨਦ=ਜਾਣਿਆ । ਕਿ=ਜੇ । ਈਂਰਾ=ਇਸ ਕੇ ਤਾਂਹੀ । ਸੁਦ=ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ਬ=ਵਿਚ । ਰੋਜੇ=ਦਿਨ । ਅਜਾਂ=ਉਸੀ ।
ਸੁਦ=ਹੋਈ ਹੈ ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਾਣਿਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬੁਲਾਣੇ ਸੇ ਇਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਖਬਰਦਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ । ਭਾਵ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚ ਉਸੀ ਦਿਨ ਦੇ ਏਹ ਖਬਰਦਾਰ ਭਾਵ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਈ ॥ ੨੮ ॥

ਬਿਖੁਸ਼ਪੀਦ ਯਕ ਜਾ ਯਕੇ ਖਾਬ ਗਾਹ ॥

ਮਰਾ ਦਾਵ ਅਫਤਦ ਨ ਯਜਦਾਂ ਗਵਾਹ ॥ ੨੯ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:—ਬਿਖੁਸ਼ਪੀਦ=ਸੁਤੀ । ਯਕ=ਇਕ । ਜਾ=ਜਗਾਂ=ਖਾਬਗਾਹ=ਸੌਣ ਦੀ ਜਗਾਂ । ਮਰਾ=ਮੇਰਾ । ਅਫਤਦ=ਪੈਦਾਂ । ਯਜਦਾਂ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ । ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਇਕੇ ਜਗਾਂ ਪਰ, ਅਤੇ ਇਕੇ ਹੀ ਸੌਣ ਦੀ ਜਗਾਂ ਭਾਵ ਪਲੰਘ ਉਪਰ ਸੁਤੀ ਹੈ । ਇਸਤੇ ਮੇਰਾ ਦਾਵ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਇਸ ਗਲ ਮੇਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ॥ ੨੯ ॥

ਜੁਦਾ ਗਰ ਬੁਬੀਂਨਮ ਅਜ਼ ਈਂ ਖਾਬ ਗਾਹ ॥

ਯਕੇ ਜੁਫਤ ਬਾਸ਼ਮ ਚੁ ਖੁਰਸੈਦ ਮਾਹ ॥ ੩੦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਜੁਦਾ=ਨਿਆਰਾ । ਗਰ=ਅਗਰ ਜੇਕਰ । ਬੁਬੀਂਨਮ=ਦੇਖਾਂ ਮੈ । ਅਜ਼=ਸੇ । ਈਂ=ਇਸ । ਖਾਬ=ਸੌਣ । ਗਾਹ=ਜਗਾਂ । ਯਕੇ=ਇਕ । ਜੁਫਤਹ=ਜੁੜਦਾ । ਬਾਸ਼ਮ=ਹੋਵਾਂ । ਚੁ=ਮਨਿੰਦ । ਖੁਰਸੈਦ=ਸੂਰਜ । ਮਾਹ=ਚੰਦ੍ਰਮਾ ।

(ਅਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾਮ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬਿਹਬਲ ਹੋਇਆ ੨ ਕਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਸੌਣ ਦੀ ਜਗਾਂ ਸੇ ਨਿਆਰਾ ਵੇਖਾਂ । ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਜਰੂਰ ਜੁੜਦਾ ਹੋਵਾਂ, ਸੂਰਜ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ । ਭਾਵ ਜਿਸਤਰਾਂ ਮਸਿਆ ਦੀ ਰਾਤ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ੩੦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਰੋਜ਼ ਗਸਤਹ ਬਿਯਾਮਦ ਦਿਗਰ ॥

ਹੁਮਾ ਖੁਫਤਹ ਦੀਦੰਦ ਯਕੇ ਜਾ ਬਬਰ ॥ ੩੧ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਵਜ਼ਾਂ=ਉਸ । ਰੋਜ਼=ਦਿਨ । ਗਸਤਹ=ਚਲਾ ਗਿਆ । ਬਿਯਾਮਦ=ਆਇਆ । ਦਿਗਰ=ਦੂਜੇ । ਹੁਮਾ=ਉਸੀਤਰਾਂ । ਖੁਫਤਹ=ਸੁਤੇ । ਦੀਦੰਦ=ਦੇਖੇ । ਯਕੇ=ਇਕ । ਜਾ=ਜਗਾਂ । ਬਬਰ=ਉਪਰ ।

ਉਸ ਦਿਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਫਸੋਸ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਆਇਆ । ਫਿਰ ਵੀ ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਜਗਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਸੁਤੇ ਹੋਇ ਦੇਖੇ ॥ ੩੧ ॥

ਦਰੇਗਾ ਅਜ਼ੀ ਗਰ ਜੁਦਾ ਯਾਫਤਮ ॥

ਯਕੇ ਹਮਲਹ ਚੂੰ ਸ਼ੇਰ ਨਰ ਸਾਖਤਮ ॥ ੩੨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਦਰੇਗਾ=ਅਫਸੋਸ । ਅਜ਼ੀ=ਇਸ ਨੂੰ । ਗਰ=ਅਗਰ ਜੇਕਰ । ਜੁਦਾ=ਨਿਆਰਾ । ਯਾਫਤਮ=ਪਾਂਵਦਾ । ਯਕੇ=ਇਕ । ਹਮਲਹ=ਹਲਾ । ਚੂੰ=ਮਨਿੰਦ । ਸਾਖਤਮ=ਕਰਦਾ ।

ਦੇਖਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਨਿਆਰਾ ਪਾਂਵਦਾ ਤਾਂ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਇਕੋ ਹਲਾ ਕਰਦਾ ॥ ੩੨ ॥

ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼ ਰਫਤਸ਼ ਸਿਯਮ ਆਮਦਸ਼ ॥

ਬਦੀਦੰਦ ਯਕ ਜਾਇ ਬਰ ਤਾਫਤਸ਼ ॥ ੩੩ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਦਿਗਰ ਰੋਜ਼=ਦੂਜੇ ਦਿਨ । ਰਫਤਸ਼=ਚਲਾ ਗਿਆ । ਸਿਯਮ=ਤੀਜੇ ਆਮਦਸ਼=ਆਇਆ । ਬਦੀਦੰਦ=ਵੇਖਕੇ । ਯਕ ਜਾਇ=ਇਕ ਜਗਾਂ । ਬਰ ਤਾਫਤ=ਮੁੜ ਗਿਆ । ਸ਼=ਉਹ ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਭੀ ਵੈਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ । ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਆਇਆ । ਫਿਰਵੀ ਇਕ ਜਗਾਂ ਪਰ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਗਿਆ ॥ ੩੩ ॥

ਬ ਰੋਜ਼ੇ ਚੁਆਮਦ ਬਦੀਦੰਦ ਜੁਫਤ ॥

ਬ ਹੈਰਤ ਫਰੋ ਰਫਤ ਬਾ ਦਿਲ ਬਿਗੁਫਤ ॥ ੩੪ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਬ ਰੋਜ਼ੇ ਚੁ=ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਨੂੰ । ਆਮਦ=ਆਇਆ । ਬਦੀਦੰਦ=ਵੇਖੇ । ਜੁਫਤ=ਜੁੜੇ । ਬ=ਵਿਚ । ਹੈਰਤ=ਹੈਰਾਨਗੀ । ਫਰੋ=ਨੀਚੇ । ਰਫਤ=ਲੈ ਗਿਆ । ਬ=ਸਾਥ । ਬਿਗੁਫਤ=ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੁੜੇ ਹੋਇ ਵੇਖੇ । ਵਿਚ ਹੈਰਾਨਗੀ ਦੇ ਆਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਾਥ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ॥ ੩੪ ॥

ਕਿ ਹੈਫ ਅਸਤ ਆਂ ਰਾ ਜੁਦਾ ਯਾਫਤਮ ॥

ਕਿ ਤੀਰੇ ਕਮਾ ਅੰਦਰੂੰ ਸਾਖਤਮ ॥ ੩੫ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਕਿ=ਜੋ । ਹੈਫ=ਧ੍ਰਿਗਕਾਰ । ਅਸਤ=ਹੈ । ਆਂ ਰਾ=ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ।

ਜੁਦਾ=ਵਖਰਾ । ਯਾਫਤਮ=ਪਾਂਵਦਾ । ਕਿ=ਜੋ । ਤੀਰੇ=ਬਾਣ । ਕਮਾਂ=

ਧਨਖ । ਅੰਦਰੂੰ=ਵਿਚ । ਸਾਖਤਮ=ਕਰਦਾ ।

ਜੋ ਮੇਰੀ ਸੁਰਮਤੱਨਤਾ ਉਪਰ ਧ੍ਰਿਗਕਾਰ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੇ ਉਸਕੇ ਤਾਂਹੀ ਮੈਂ ਵਖਰਾ ਪਾਂਵਦਾ । ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਣ ਨੂੰ ਧਨਖ ਦੇ ਵਿਚ ਜਰੂਰ ਕਰਦਾ । ਭਾਵ ਇਕ ਦਫਾ ਜਰੂਰ ਭੋਗ ਕਰਦਾ ॥ ੩੫ ॥

ਨ ਦੀਦੇਮ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨ ਦੋਜ਼ਮ ਬਤੀਰ ॥

ਨ ਕੁਸ਼ਤਮ ਅਦੂਰਾ ਨ ਕਰਦਮ ਅਸੀਰ ॥ ੩੬ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਦੀਦੇਮ=ਵੇਖਿਆ । ਦੋਜ਼ਮ=ਪਰੋਇਆ । ਬ=ਵਿਚ । ਤੀਰ=ਬਾਨ ।

ਕੁਸ਼ਤਮ=ਕੋਹਿਆ । ਅਦੂਰਾ=ਵੈਰੀ । ਕਰਦਮ=ਕੀਤਾ । ਅਸੀਰ=ਕੈਦ

ਲੇਕਨ ਕਰਾਂ ਕੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕਲਾ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਰੋਇਆ । ਨਾ ਹੀ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਕੋਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੩੬ ॥

ਸ਼ਸ਼ਮ ਰੋਜ਼ ਆਂਮਦ ਬ ਦੀਦਹ ਵਜ਼ਾਂ ॥

ਬਪੇਚਸ਼ ਦਰਾਵਖਤ ਗੁਫਤ ਅਜ਼ ਜੁਬਾਂ ॥ ੩੭ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਸ਼ਸ਼ਮ=ਛੇਵੇਂ । ਰੋਜ਼=ਦਿਨ । ਆਂਮਦ=ਆਇਆ । ਬ ਦੀਦਹ=

ਵੇਖਿਆ । ਵਜ਼ਾਂ=ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ । ਬਾ=ਵਿਚ । ਪੇਚਸ਼=ਵਟ

ਦਰਾਵੇਖਤ=ਲਿਪਟ ਗਿਆ । ਗੁਫਤ=ਕਿਹਾ । ਅਜ਼=ਸੇ । ਜੁਬਾਂ=ਰਸਨਾ ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਛੇਵੇਂ ਦਿਨ ਫਿਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਸੁਤਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਵਟ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟ ਗਿਆ । ਤੇ ਰਸਨਾ ਸੇ ਐਸੇ ਕਿਹਾ ॥ ੩੭ ॥

ਨ ਦੀਦੇਮ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕਿ ਰੇਜ਼ੇਮ ਖੂੰ ॥

ਦਰੇਗਾ ਨ ਕੈਬਰ ਕਮਾਂ ਅੰਦਰੂੰ ॥ ੩੮ ॥

ਪਦ ਅਰਥ—ਦੀਦੇਮ=ਵੇਖਿਆ । ਰੇਜ਼ਮ=ਡੋਲਿਆ । ਖੂੰ=ਖੂਨ । ਦਰੇਗਾ=ਅਫਸੋਸ ।

ਕੈਬਰ=ਬਾਨ । ਕਮਾਂ=ਧਨਖ ।

ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਆਰਾ ਨ ਵੇਖਿਆ, ਇਸੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਖੂਨ ਮੈਨੇ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ । (ਜੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਵਖਰਾ ਵੇਖਦਾ ਤਾਂ ਭੋਗ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ

ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ) ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੇ ਆਪਨਾ ੧ ਬਾਨ ੨ ਧਨਖ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ॥ ੩੮ ॥

ਦਰੇਗਾ ਬ ਦੁਸਮਨ ਨ ਆਵੇਖਤਮ ॥

ਦਰੇਗਾ ਨ ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ ਰੇਖਤਮ ॥ ੩੯ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਦਰੇਗਾ=ਅਫਸੋਸ । ਬ=ਸਾਬ । ਆਵੇਖਤਮ=ਲਿਪਟਿਆ ।

ਦਰੇਗਾ=ਅਫਸੋਸ । ਬ=ਸਾਬ । ਯਕ ਦਿਗਰ=ਇਕ ਦੂਜੇ ।

ਰੇਖਤਮ=ਫੁਲੇ ।

ਭਾਵ-ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਜੋ ਦੁਸਮਨ ਨੂੰ ਨਿਆਰਾ ਵੇਖਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਿਪਟਿਆ । ਪੁਨਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਦਾ ਵੇਖਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਖੜੁਲੇ ॥ ੩੯ ॥

ਹਕੀਕਤ ਸਨਾਸਦ ਨ ਹਾਲੇ ਦਿਗਰ ॥

ਕਿ ਮਾਯਲ ਬਸੇ ਗਸ਼ਤ ਓ ਤਾਬ ਸਰ ॥ ੪੦ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਹਕੀਕਤ=ਸਚ । ਸਨਾਸਦ=ਪਛਾਣ । ਦਿਗਰ=ਦੂਜੇ । ਕਿ=ਜੋ ।

ਮਾਯਲ=ਮੋਹਤ । ਬਸੇ=ਬਹੁਤ । ਗਸ਼ਤ=ਹੋ ਗਿਆ । ਓ=ਉਹ ।

ਤਾਬ=ਤਕ । ਸਰ=ਸਿਰ ।

ਭਾਵ=ਦੂਜੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਕਾਮੀ ਦ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ । (ਕਿ ਏਹ ਲੜਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੜਕਾ) ਪਛਾਣ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਮੋਹਤ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਵਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਤਨਾ ਕਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ । ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਬਹੁਲਤਾ ਕਫਕੇ ਮੋਹਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥

ਬੁਬੀਂ ਬੇਖਬਰ ਰਾ ਚਕਾਰੇ ਕੁਨਦ ॥

ਕਿ ਕਾਰੇ ਬਦਸ ਬਿਖਤਯਾਰੇ ਕੁਨਦ ॥ ੪੧ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :- ਬੁਬੀਂ=ਦੇਖ । ਬੇਖਬਰ=ਬਿਅੱਕਲ । ਰਾ=ਤਾਂਹੀ । ਚਿ=ਕੀ ।

ਕੁਨਦ=ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਕਿ=ਜੋ । ਬਦਸ=ਬੁਰੀ । ਇਖਤਿਯਾਰੇ=

੧ ਲਿੰਗ ਇੰਦੀਆਂ । ੨ ਭਗ । ੩ ਭਾਵ ਜਫੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ । ੪ ਭਾਵ ਅਪਨਾ ਬੀਰਜ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ ।

ਗ੍ਰਹਿਣ । ਕੁਨਦ=ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੂੰ ਇਸ ਬਿਅੱਕਲ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਵੇਖ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਜੋ ਬੁਰੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ੪੧ ॥

ਬੁਬੀਂ ਬੇਖਿਰਦ ਬਦ ਖਰਾਸੀ ਕੁਨਦ ॥

ਕਿ ਬੇਆਬ ਸਰ ਖੁਦ ਤਰਾਸੀ ਕੁਨਦ ॥ ੪੨ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :—ਬੁਬੀਂ=ਦੇਖ । ਬੇ ਖਿਰਦ=ਬੇ ਬੁਧੀ । ਬਦ=ਬੁਰਾ । ਖਰਾਸੀ=ਛਿਲਣਾ । ਕੁਨਦ=ਕਰਦਾ ਹੈ । ਕਿ=ਜੋ । ਬੇ=ਬਿਨਾ । ਆਬ=ਜਲ । ਸਰ=ਸਿਰ । ਖੁਦ=ਅਪੁਨੇ । ਤਰਾਸੀ=ਮੰਨਣਾ । ਕੁਨਦ=ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ—ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੂੰ ਬੇ ਬੁਧੀ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਵੇਖ, ਜੋ ਬੁਰਾ ਛਿਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਜਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਆਪਨੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੪੨ ॥

ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ—ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜੈਸੇ ਫਿਰੰਗ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬੁਧੀ ਤੇ ਬਿਨਾ ਬੁਰੇ ਸੰਕਲਪ ਉਠਾ ਉਠਾਕੇ ਦੁਖ ਪਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਤੈਸੇ ਤੂੰ ਵੀ ਅਕਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸ਼ਰਈਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣੇ ਲਗਕੇ ਸੰਤ ਫਕੀਰਾਂ ਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਸਿਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਉਲਟਾ ਅਪੁਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਾਏਂਗਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਂਗਾ । ਤੂੰ ਅਪੁਨੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਾ ਹੈ । ਜੇ ਤੂੰ ਅਪਨਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਗੇ ਐਸੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ :—

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਜਾਮ ਸਬਜ਼ੇ ਮਰਾ ॥

ਕਿ ਸਰਬਸਤਹ ਮਨ ਗੰਜ ਬਖਸ਼ਮ ਤੁਰਾ ॥ ੪੩ ॥

ਪਦ ਅਰਥ :—ਬਿਦਿਹ=ਦਿਓ । ਸਾਕੀਆ=ਗੁਰੋ । ਜਾਮ=ਪਿਆਲਾ । ਸਬਜ਼=ਹਰੇ ਰੋਗ । ਮਰਾ=ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ । ਕਿ=ਜੋ । ਸਰਬਸਤਹ=ਬੈਲੀ । ਮਨ=ਮੈਂ । ਗੰਜ=ਖਜਾਨੇ । ਬਖਸ਼ਮ=ਭੇਟਾ । ਤੁਰਾ—ਆਪ ਤਾਈਂ ।

ਭਾਵ—ਹੇ ਗੁਰੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਬਜ਼ ਰੰਗ ਕਹੀਏ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ ਦਿਓ । ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਕੋ ਅੰਤਹਕਰਨ ਰੂਪੀ ਖਜਾਨੇ ਚੋਂ ਸਰਧਾ ਰੂਪੀ ਬੈਲੀ ਭੇਟਾ ਕਰਾਂ ॥੪੩ ॥

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸ਼ਬਜ਼ ਫਾਮ ॥

ਕਿ ਖਸਮ ਅਫਕਨੋ ਵਕਤ ਹਸਤ ਸ਼ਬ ਕਾਮ ॥ ੪੪ ॥ ੯ ॥

ਪਦ ਅਰਥ:- ਬਿਦਿਹ=ਦਿਓ । ਸਾਕੀਆ=ਗੁਰੋ । ਸਾਗਰੇ=ਪਿਆਲਾ ।
ਸ਼ਬਜ਼=ਹਰੇ । ਫਾਮ=ਰੰਗ । ਕਿ=ਜੋ । ਖਸਮ=ਛਤੂਆਂ । ਅਫਕਨੋ=
ਡਾਲਨੇ ਵਾਲਾ । ਵਕਤ=ਵੇਲੇ । ਹਸਤ=ਹੈ । ਸ਼ਬ=ਰਾਤ ।

ਭਾਵ-ਹੇ ਗੁਰੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ (ਹਰੇ ਰੰਗ) ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਦਿਓ । ਜੋ
ਕਾਮਾਦਿਕਾਂ ਰੂਪੀ ਛਤੂਆ ਦੇ (ਡਾਲਨੇ) ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਵਸਥਾ ਰੂਪੀ
ਰਾਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਜੋ ਕੰਮ ਐਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੪੪ ॥

॥ ਹਿਕਾਯਤ ਨੌਵੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ॥

ਨੋਟ:-ਇਸ ਨੌਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਪਦ ਦੇ ਅਰਥ ਵੱਖ ਵੱਖ
ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਇਕਠਾ ਭਾਵ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤ੍ਰ ਜੋ ਏਹ ਵੰਨਗੀ
ਹਰ ਇਕ ਸਜਨ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ
ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਰ ਸਜਨ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ
ਅਪੁਨੇ ਦਿਲ ਦੇ ਖਿਆਲ ਇਸ ਪਤੇ ਪਰ ਭੇਜਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ।

{ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਜ਼ਾਰ ਸਤੋਵਾਲਾ, ਧਰਮਸਾਲਾ
{ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਗਿ: ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

❦ ਹਿਕਾਯਤ ਦਸਵੀਂ ਚਲੀ ❦

੧ ਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਗਫੂਰੋ ਗੁਨਹ ਬਖਸ਼ ਗਾਫਲ ਕੁਸ਼ ਅਸਤ ॥

ਜਹਾਂ ਰਾ ਤੁਈਂ ਬਸਤੁ ਈਂ ਬੰਦਬਸਤ ॥ ੧ ॥

ਸਾਰਿਆਂ ਸੇ (ਗਫੂਰੋ) ਬੜਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਗੁਨਹ) ਔਗੁਣਾ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਤੇ (ਗਾਫਲ) ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਕੁਸ਼ ਅਸਤੁ) ਕੋਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ (ਤੁਈਂ) ਤੂੰ ਐਸੇ ਨਿਸਚੇ ਕਰ, (ਈਂ ਜਹਾਂ ਰਾ) ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪ ਹੀ (ਬਸਤੁ) ਬੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਨ ਪਿਸਰੋ ਨ ਮਾਦਰ ਬਿਰਾਦਰ ਪਦਰ ॥

ਨ ਦਾਮਾਦ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨ ਯਾਰੇ ਦਿਗਰ ॥ ੨ ॥

ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨ ਕੋਈ (ਪਿਸਰੋ) ਲੜਕਾ, ਨਾ ਹੀ (ਮਾਦਰ) ਮਾਤਾ ਨ (ਬਿਰਾਦਰ) ਭਰਾ, ਨ (ਪਦਰ) ਪਿਤਾ ਹੈ। ਨ ਕੋਈ (ਦਾਮਾਦ) ਜਵਾਈ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਯਾਰ ਹੈ ॥ ੨ ॥ (ਏਹ ਦੋ ਬੈਂਤ ਮੰਗਲ ਦੇ ਹਨ)

ਸੁਨੀਦਮ ਸੁਖਨ ਸ਼ਾਹਿ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਦਿਲੋ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮਾਂ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਵਲੈਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੁਖਨ ਹਮਨੇ ਸੁਨਿਆ ਹੈ ਅਬ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨਾਂਦੇ ਹਾਂ। (ਕਿ ਦਿਲੋ ਰੋਸ਼ਨ) ਜੋ ਦਿਲ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਕਹੀਏ ਥਾ, ਅਤੇ (ਜਮਾਂ) ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਭੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਪਾਠ

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਦਿਲੋ ਨਾਮ ਬੁਰਦਸ ਜ਼ੁਬਾਂ ॥ ੩ ॥

(ਜ਼ੁਬਾਂ) ਜ਼ੁਬਾਨ ਸੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ 'ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਲ' (ਬੁਰਦਸ) ਲੈਂਦੇ ਸਨ ॥ ੩ ॥

ਕਿ ਨਾਮਸ਼ ਵਜ਼ੀਰਸਤ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਉਰ ॥

ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਿਮਾਗ ਅਸਤ ਜ਼ਾਹਰ ਜ਼ਹੂਰ ॥ ੪ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਸ) ਉਸਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਉਰ' (ਅਸਤ) ਹੈਸੀ ।

(ਜ਼ਹੂਰ) ਸੰਸਾਰ ਮੈਂ (ਕਿ) ਜੋ ਜਾਹਰ ਕਹੀਏ ਪ੍ਰਗਟ ਹੀ (ਦਿਮਾਗ ਸਾਹਿਬ) ਬੁਧੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ॥ ੪ ॥

ਕਿ ਪਿਸਰੇ ਅਜ਼ਾਂ ਬੂਦ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥

ਕਿ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਅਸਤ ਸਾਹਿਬ ਅਮੀਰ ॥ ੫ ॥

(ਕਿ ਅਜ਼ਾਂ) ਜੋ ਉਸਦਾ (ਪਿਸਰੇ) ਪੁਤਰ 'ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ' ਨਾਮ ਕਰਕੇ (ਬੂਦ) ਥਾ (ਕਿ) ਜੋ ਉਸਦਾ (ਜਮਾਲ ਹੁਸਨਲ) ਚੇਹਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ (ਅਸਤ) ਹੈ, ਅਤੇ (ਅਮੀਰ) ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਹੈ ॥ ੫ ॥

ਕਿ ਰਉਸ਼ਨ ਦਿਲੇ ਸ਼ਾਹਿ ਓ ਨਾਮ ਬੂਦ ॥

ਅਦੂਰਾ ਜ਼ਿਮਰਦੀ ਬਰ ਆਵੁਰਦ ਦੂਦ ॥ ੬ ॥

(ਕਿ) ਜੋ (ਓ ਸ਼ਾਹ) ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਾਮ 'ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਲ' ਇਸ ਕਰਕੇ (ਬੂਦ) ਥਾ। ਜੋ (ਮਰਦੀ ਜ਼ਿ) ਮਰਦਾਨਗੀ ਸੇ (ਅਦੂਰਾ ਬਰ) ਵੈਰੀਆਂ ਉਪਰ (ਦੂਦ) ਘਟੇ ਨੂੰ (ਆਵੁਰਦ) ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ॥ ੬ ॥

ਵਜ਼ੀਰੇ ਯਕੇ ਬੂਦ ਓ ਹੋਸ਼ਮੰਦ ॥

ਰਈਯਤ ਨਿਵਾਜ਼ ਅਸਤੁ ਦੁਸ਼ਮਨ ਗਜੰਦ ॥ ੭ ॥

(ਓ) ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ (ਯਕੇ) ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਬੜੀ (ਹੋਸ਼) ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਵਾਲਾ (ਬੂਦ) ਥਾ। ਜੋ (ਰਈਯਤ ਨਿਵਾਜ਼) ਪਰਜਾ ਦੇ ਵਡਿਆਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ (ਗਜੰਦ ਅਸਤ) ਗਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈਸੀ ॥ ੭ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਦੁਖਤਰੇ ਹਸਤ ਰਉਸ਼ਨ ਚਰਾਗ ॥

ਕਿ ਨਾਮੇ ਅਜ਼ਾਂ ਬੂਦ ਰਉਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ॥ ੮ ॥

(ਚਰਾਗ) ਸ਼ਮਾਦਾਨ ਵਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਰੌਸ਼ਨ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਇਕ (ਦੁਖਤਰੇ ਹਸਤ) ਬੇਟੀ ਹੈਸੀ। (ਕਿ ਅਜ਼ਾਂ) ਜੋ ਉਸਦਾ ਨਾਮ 'ਰੌਸ਼ਨ ਦਮਾਗ' (ਬੂਦ) ਥਾ ॥ ੮ ॥

ਬ ਮਕਤਬ ਸਪੁਰਦੰਦ ਹਰਦੋ ਤਿਫਲ ॥

ਕਿ ਤਿਫਲਸ਼ ਬਸੇ ਰੋਜ਼ ਗਸ਼ਤੰਦ ਖਿਜਲ ॥ ੯ ॥

(ਮਕਤਬ ਬ) ਮਸੀਤ ਦੇ ਵਿਚ (ਹਰਦੋ) ਦੋਨੋ (ਤਿਫਲ) ਬਾਲਕੇ (ਸਪੁਰਦੰਦ) ਸੌਂਪ ਦਿਤੇ। ਕਿਉਂ? (ਕਿ) ਜੋ ਦੋਨੋ (ਤਿਫਲਸ਼) ਬਾਲਕੇ (ਬਸੇ ਰੋਜ਼) ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਖੇਡਣ ਵਿਚ (ਖਿਜਲ) ਖਰਾਬ (ਗਸ਼ਤੰਦ) ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ ॥ ੯ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ ਦਾਨਾਇ ਮਉਲਾਇ ਰੂਮ ॥

ਕਿ ਦਿਰਮਸ਼ ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਆਮਰਜ਼ ਬੁਮ ॥ ੧੦ ॥

ਜਿਸ ਜਗਾਂ ਰੁੰਮ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਮਉਲਾਇ) ਮੋਲਵੀ ਬੜਾ (ਦਾਨਾਇ) ਸਿਆਣਾ (ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ) ਬੈਠਾ ਸੀ । ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ (ਕਿ ਦਿਰਮਸ਼) ਜੋ ਅਧੀ ਮੋਹਰ ਤੇ ਮਰਜ਼ ਵਲੈਤ ਦੀ (ਬੁੰਮ) ਭੂਮੀ (ਆਂ) ਉਸਨੂੰ (ਬ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ ॥ ੧੦ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ ਦਰ ਆਂ ਜਾਇ ਤਿਫਲੇ ਬਸੇ ॥

ਬੁਖਾਂਦੇ ਸੁਖਨ ਅਜ਼ ਕਿਤਾਬ ਹਰਕਸੇ ॥ ੧੧ ॥

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜਕਾ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਉਥੇ ਜਾਕੇ (ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ) ਬੈਠੇ, ਜਿਸ (ਜਾਇ ਦਰ) ਜਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਸੇ ਕਹੀਏ ਬਹੁਤ (ਤਿਫਲੇ) ਬਾਲਕੇ, (ਹਰਕਸੇ) ਹਰ ਇਕ ਕਿਤਾਬੋਂ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾਂ, ਭਾਵ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ (ਬੁਖਾਂਦੇ) ਪੜ ਰਹੇ ਹੈਂ ॥ ੧੧ ॥

ਬਗਲ ਅੰਦਰ ਆਰੰਦ ਹਰ ਯਕ ਕਿਤਾਬ ॥

ਜ਼ਿ ਤਉਰੇਤ ਅੰਜੀਲ ਵਜਹੇ ਅਦਾਬ ॥ ੧੨ ॥

(ਹਰ ਯਕ) ਹਰ ਏਕ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਲੜਕੇ (ਬਗਲ) ਕੱਛ ਅੰਦਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ (ਆਰੰਦ) ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਤੌਰੇਤ, ਜੰਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ, ਕੁਰਾਨ*ਇਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ (ਅਦਾਬ) ਅਦਬ ਦੀ (ਵਜਹੇ) ਕੀਤੀ (ਜ਼ਿ) ਸੇ ॥ ੧੨ ॥

ਦੁ ਮਕਤਬ ਕੁਨਾਨੀਦ ਹਫਤ ਅਜ਼ ਜੁਬਾਂ ॥

ਯਕੇ ਮਰਦ ਬੁਖਾਂਦੇ ਦੀਗਰ ਜ਼ਨਾਂ ॥ ੧੩ ॥

ਦੋ (ਮਕਤਬ) ਮਸੀਤਾਂ (ਕੁਨਾਨੀਦ) ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ । ਇਕ ਦੇ ਵਿਚ ਵਡੇ ਛੋਟੇ (ਮਰਦ) ਬਚੇ ਅਤੇ (ਦੀਗਰ) ਦੂਜੀ ਮਸੀਤ ਵਿਚ (ਜ਼ਨਾਂ) ਇਸ-ਤਰੀਆਂ ਭਾਵ ਛੋਟੀਆਂ ਵਡੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ (ਬੁਖਾਂਦੇ) ਪੜਦੀਆਂ ਸਨ । (ਹਫਤ ਜੁਬਾਂ ਅਜ਼) ਸਤਾਂ ਜੁਬਾਨਾਂ ਸੇ । ਭਾਵ ਸਤਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆ ਸਭ ਬਚੇ ਪੜਦੇ ਸਨ ॥ ੧੩ ॥

*ਤੌਰੇਤ ਦਾ ਕਰਤਾ ਦਾਉਦ ਹੈ । ਜੰਬੂਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੂਸਾ ਹੈ । ਅੰਜੀਲ ਦਾ ਕਰਤਾ ਈਸਾ ਹੈ । ਚੌਥੀ ਕਿਤਾਬ ਕੁਰਾਨ ਹੈ ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਫੁਰਕਾਨ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਫੁਰਕਾਨ ਦਾ ਕਰਤਾ ਮੁਹੰਮਦ ਹੈ । ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੌਰੇਤ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਅੰਜੀਲ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ।

†ਸਤ ਵਿਦਿਆ=ਹਿੰਦੀ ੧, ਫਾਰਸੀ ੨, ਅਰਬੀ ੩, ਤੁਰਕੀ ੪, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ੫, ਪਹਲੀ ੬, ਪਸਤੂ ੭ ।

ਕਿ ਤਿਫਲਾ ਬੁਖਾਂਦੰਦ ਮੁਲਾਂ ਖੁਸ਼ਸ਼ ॥

ਜ਼ਨਾਰਾ ਬੁਖਾਂਦੰਦ ਜ਼ਨੇ ਫ਼ਾਜ਼ਲਸ਼ ॥ ੧੪ ॥

(ਕਿ) ਜੋ ਤਿਫਲਾਂ ਕਹੀਏ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ (ਸ ਮੁਲਾਂ) ਓਹ ਮੌਲਵੀ (ਖੁਸ਼) ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਬੁਖਾਂਦੰਦ ਕਹੀਏ ਪੜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ (ਜ਼ਨਾਰਾ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਕੇ ਤਾਂਹੀ (ਸ਼) ਉਸ (ਫ਼ਾਜ਼ਲ) ਵਿਦਵਾਨ ਮੌਲਵੀ ਦੀ (ਜ਼ਨੇ) ਇਸਤ੍ਰੀ (ਬੁਖਾਂਦੰਦ) ਪੜਾਉਂਦੀ ਸੀ ॥ ੧੪ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਦਰਮਿਯਾ ਬੂਦ ਦੀਵਾਰ ਅਜ਼ੀਂ ॥

ਯਕੇ ਆਂ ਤਰਫ਼ ਬੂਦ ਯਕੇ ਤਰਫ਼ਈਂ ॥ ੧੫ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਨਾਂ ਦੇ (ਦਰਮਿਯਾਂ) ਵਿਚਕਾਰ (ਦੀਵਾਰ) ਕੰਧ (ਬੂਦ) ਸੀ। (ਆਂ) ਉਸਦੇ (ਯਕੇ) ਇਕ ਤਰਫ਼ ਲੜਕੇ ਪੜਦੇ ਸੀ, ਅਤੇ (ਈਂ) ਇਸ ਮਸੀਤ ਦੇ (ਯਕੇ ਤਰਫ਼) ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੜਕੀਆਂ ਪੜਦੀਆਂ ਸਨ ॥ ੧੫ ॥

ਸਬਕ ਬੁਰਦ ਹਰਦੋ ਜ਼ਿ ਹਰਯਕ ਹੁਨਰ ॥

ਇਲਮ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਕਰਦ ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ ॥ ੧੬ ॥

(ਹਰਦੋ) ਦੋਨੋ ਹਰਇਕ ਹੁਨਰ (ਜ਼ਿ) ਸੇ ਸਬਕ ਨੂੰ (ਬੁਰਦ) ਲੈਂਦੇ ਸਨ। (ਯਕ ਦਿਗਰ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ (ਬਾ) ਸਾਥ (ਇਲਮ) ਵਿਦਿਆ ਦੀ (ਕਸ਼ਮਕਸ਼) ਖਿਚਾ ਖਿਚੀ ਭਾਵ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੈ ॥ ੧੬ ॥

ਸੁਖਨ ਹਰ ਯਕੇ ਰਾਂਦ ਹਰ ਯਕ ਕਿਤਾਬ ॥

ਜ਼ੁਬਾਂ ਫਰਸ਼ ਅਰਬੀ ਬਿਗੋਯਦ ਜਵਾਬ ॥ ੧੭ ॥

ਹਰ ਇਕ ਲੜਕਾ ਹਰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ (ਸੁਖਨ) ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਰਾਂਦ) ਚਲੌਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ (ਫਰਸ਼) ਫਾਰਸੀ ਤੇ ਅਰਬੀ (ਜ਼ੁਬਾਂ) ਜੁਬਾਨ ਸੇ (ਜਵਾਬ ਬਿਗੋਯਦ) ਉਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ ॥ ੧੭ ॥

ਇਲਮ ਰਾ ਸੁਖਨ ਰਾਂਦ ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ ॥

ਜ਼ਿ ਕਾਮਲ ਜ਼ਿ ਜਾਯਲ ਜ਼ਿ ਨਾਦਰ ਸਿਯਰ ॥ ੧੮ ॥

(ਇਲਮ ਰਾ) ਵਿਦਿਆ ਦਾ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨ ਭਾਵ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਤਰ (ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ) ਸਾਥ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ (ਰਾਂਦ) ਚਲੌਂਦੇ ਹੈ। (ਕਾਮਲ ਜ਼ਿ) ਕਾਮਲਾ ਸੇ ਕਾਮਲ ਭਾਵ ਪੂਰਨ ਸੇ ਪੂਰਨ। (ਜਾਯਲ ਜ਼ਿ) ਮੂਰਖਾਂ ਸੇ ਮੂਰਖ। (ਨਾਦਰ ਜ਼ਿ) ਚਤਰਾਂ ਸੇ ਚਤੁਰ। (ਸਿਯਰ) ਚੰਗੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੇ ॥ ੧੮ ॥

(ਭਾਵ ਜਿਸ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਸੰਗੀ ਹੈ ਉਸੇ ੨ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੈ)।

ਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਇਲਮੋ ਅਲਮਬਰ ਕਸ਼ੀਦ ॥

ਬਹਾਰੇ ਜਵਾਨੀ ਬ ਹਰਦੋ ਰਸ਼ੀਦ ॥ ੧੯ ॥

(ਕਿ) ਇਲਮੋ ਜੋ ਵਿਦਿਆ ਦੀ (ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ) ਤਲਵਾਰ (ਅਲਮਬਰ) ਨੰਗੀ ਕਰਕੇ (ਕਸ਼ੀਦ) ਖਿਚੀ। ਭਾਵ ਸਪਸਟ ਵਿਦਿਆ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪੜ ਲਈ। ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ (ਹਰਦੋ) ਦੋਨਾਂ ਦੇ (ਬ) ਉਪਰ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਬਹਾਰ ਆ (ਰਸ਼ੀਦ) ਪਹੁੰਚੀ ॥ ੧੯ ॥

ਬਹਾਰਸ਼ ਦਰਆਮਦ ਗੁਲੇ ਬੋਸਤਾਂ ॥

ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਆਮਦ ਸਹੇ ਚੀਸਤਾਂ ॥ ੨੦ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਸ) ਉਹ (ਬੋਸਤਾਂ) ਬਾਗ ਦੇ (ਗੁਲੇ) ਫੁਲ, ਸੋਹਣੀ ਬਹਾਰ ਦੇ (ਦਰ ਆਮਦ) ਅੰਦਰ ਆਏ। (ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਚਮਕ ਆਇਆ) ਤਾਂ (ਚੀਸਤਾਂ) ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਸ਼ਹੇ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਾਮਦੇਵ (ਬਜ਼ੁਬਸ਼) ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਦੇ ਦਰਾਂਮਦ ਕਹੀਏ ਆਇਆ।

(ਭਾਵ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਾਮ ਦਾ ਜ਼ੋਸ਼ ਵਧ ਗਿਆ) ॥ ੨੦ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਚੀਂ ॥

ਬਖੂਬੀ ਦਰਾਂਮਦ ਤਨੇ ਨਾਜ਼ਨੀਂ ॥ ੨੧ ॥

(ਚੀਂ) ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਸ਼ਾਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ) ਚਕ ਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੋ ਉਹ ਲੜਕਾ ਹੈ ਵਾ ਕਾਮਦੇਵ ਸੋ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਯਾ ਅਤੇ (ਨਾਜ਼ਨੀ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਤਨ ਵੀ। (ਬ ਖੂਬੀ ਦਰਾਂਮਦ) ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ॥ ੨੧ ॥

ਬਖੂਬੀ ਦਰ ਆਮਦ ਗੁਲੇ ਬੋਸਤਾਂ ॥

ਬਐਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਦਿਲੇ ਦੋਸਤਾਂ ॥ ੨੨ ॥

(ਬੋਸਤਾਂ) ਬਾਗ ਦਾ (ਗੁਲੇ) ਫੁਲ ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈ ਉਹ (ਬ ਖੂਬੀ) ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਕੇ (ਦੋਸਤਾਂ) ਮਿਤਰਾਂ ਦਾ ਦਿਲ (ਐਸ਼) ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ॥ ੨੨ ॥

ਜਿ ਦੇਵਾਰ ਜੋ ਅੰਦਰੂੰ ਮੁਸ ਹਸਤ ॥

ਜਿ ਦੇਵਾਰ ਓ ਹਮ ਚੂੰ ਸੁਰਾਖ ਗਸ਼ਤ ॥ ੨੩ ॥

ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਪੜਨ ਵਾਲੀ ਜੋ ਮਸੀਤ ਸੀ ਉਸਦੀ (ਦੇਵਾਰ) ਕੰਧ ਵਿਚ ਇਕ (ਮੁਸ ਹਸਤ) ਚੂਹਾ ਹੈਸੀ (ਹਮ) ਭੀ (ਓ ਦੇਵਾਰ) ਉਸ ਕੰਧ ਦੇ (ਜਿ) ਵਿਚ (ਸੁਰਾਖ ਚੂੰ) ਛੇਕ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਖੁਡ ਗਸ਼ਤ ਕਹੀਏ ਹੋ ਗਈ ॥ ੨੩ ॥

ਬਦੀਦਨ ਅਜ਼ਾਂ ਅੰਦਰੂੰ ਹਰਦੁ ਤਨ ॥

ਚਰਾਗੇ ਜਹਾਂ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ ॥ ੨੪ ॥

(ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸਦੇ (ਬ) ਵਿਚੋਂ (ਹਰਦੁ ਤਨ) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ (ਦੀਦਨ) ਵੇਖਨੇ ਅੰਦਰ ਆਏ। (ਭਾਵ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ) ਉਹ ਲੜਕੀ (ਜਹਾਂ) ਜਹਾਨ ਮੇਂ (ਚਰਾਗੇ) ਚੰਦਮਾ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲੜਕਾ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਦ੍ਰਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ ॥ ੨੪ ॥

ਚੁਨਾ ਇਸ਼ਕ ਆਵੇਖਤ ਹਰਦੋ ਨਿਹਾਂ ॥

ਕਿ ਇਲਮਸ਼ ਰਵਦ ਦਸਤ ਹੋਸ਼ ਅਜ਼ ਜਹਾਂ ॥ ੨੫ ॥

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜਕਾ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ (ਹਰਦੋ ਚੁਨਾ) ਦੋਵੇਂ ਐਸੇ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ (ਨਿਹਾਂ) ਗੁਝੇ ਭਾਵ ਲੁਕਵੇਂ (ਆਵੇਖਤ) ਲਿਪਟ ਗਏ। (ਕਿ) ਜੋ ਜਿਸ ਕਰ (ਸ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਸੇ ਇਲਮ ਦਾ ਲਿਖਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਜਹਾਨ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਹੋਸ਼ ਰਵਦ) ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ॥ ੨੫ ॥

ਚੁਨਾ ਹਰਦੋ ਆਵੇਖਤ ਬਾਹਮ ਰਗੋਬ ॥

ਕਿ ਦਸਤ ਅਜ਼ ਇਨਾ ਰਫਤ ਪਾਂ ਅਜ਼ ਰਕੋਬ ॥ ੨੬ ॥

ਪੁਨਾ (ਹਰਦੋ) ਦੋਨੋ (ਬਾ ਹਮ) ਆਪਸ ਵਿਚ (ਚੁਨਾ) ਅਜੇਹੇ (ਰਗੋਬ) ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ (ਆਵੇਖਤ) ਲਿਪਟ ਗਏ। (ਕਿ) ਜੋ (ਦਸਤ ਅਜ਼) ਹਥਾਂ ਸੇ (ਇਨਾ) ਵਾਗਾਂ, ਅਤੇ (ਪਾਂ) ਪੈਰਾਂ (ਅਜ਼) ਸੇ ਰਕੋਬਾਂ (ਰਫਤ) ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਅਰਥਾਤ ਕੋਈ ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਾ ਰਹੀ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹਸਨਾ ਖੇਡਣਾ ਸਭ ਭੁਲ ਗਿਆ ॥ ੨੬ ॥

ਬਪੁਰਸੀਦ ਹਰਦੋ ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਖੋਇ ॥

ਕਿ ਏ ਆਫਤਾਬੇ ਜਹਾਂ ਮਾਹ ਰੋਇ ॥ ੨੭ ॥

ਤਾਂ ਹਮ ਜਮਾਤੀ ਲੜਕਿਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ (ਹਰਦੋ) ਦੋਨਾ ਨੂੰ (ਬਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ (ਕਿ ਏ ਨੇਕ ਖੋਇ) ਜੋ ਹੇ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲਿਓ। (ਕਿ) ਜੋ (ਏ) ਹੇ (ਕਿ ਏ ਆਫਤਾਬੇ) ਜੋ ਹੇ ਸੂਰਜ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ, ਅਤੇ ਜਹਾਨ ਮੇਂ (ਮਾਹ) ਚੰਦਮਾ ਸਮਾਨ (ਰੋਇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਕਨ ਇਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਮੌਲਵੀ ਤੇ ਮੁਲਵਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ॥ ੨੭ ॥

ਕਿ ਈਂ ਹਾਲ ਗੁਜ਼ਰਦ ਬ ਆਂ ਹਰਦੋ ਤਨ ॥

ਬਿ ਪੁਰਸੀਦ ਅਖਵੰਦ ਵ ਅਖਵੰਦ ਜ਼ਨ ॥ ੨੮ ॥

ਹੇ ਮੌਲਵੀ ਜੀ (ਆਂ ਕਿ) ਉਹ ਜੋ (ਹਰਦੁ) ਦੋਨੋ ਤਨ ਹੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ

ਲੜਕਾ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਬ) ਸਾਥ (ਈਂ) ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲ
(ਗੁਜ਼ਰਦ) ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਦ ਕੇ ਪੁਛੋ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਅਖਵੰਦ) ਮੌਲਵੀ
ਤੇ (ਅਖਵੰਦ ਜਨ) ਮੌਲਵੀ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਬਿਪੁਰਸੀਦ) ਪੁਛਿਆ ॥ ੨੮ ॥

ਚਰਾਗੇ ਫਲਕ ਆਫਤਾਬੇ ਜਹਾਂ ॥

ਚਰਾ ਲਾਗਰੀ ਗਸ਼ਤ ਵਜਹੇ ਹੁਮਾਂ ॥ ੨੯ ॥

ਹੇ (ਫਲਕ) ਅਕਾਸ਼ ਦੇ (ਚਰਾਗੇ) ਚੰਦਮਾ, ਅਤੇ ਜਹਾਨ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ)
ਸੂਰਜ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਖ (ਚਰਾਂ) ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ (ਲਾਗਰੀ) ਮਾੜੇ, ਦੁਬਲੇ, ਪਤਲੇ,
(ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ। (ਹੁਮਾਂ ਵਜਹੇ) ਓਹ ਰੀਤੀ ਕਵੇ ॥ ੨੯ ॥

ਚਿ ਆਜ਼ਾਰ ਗਸ਼ਤਹ ਬੁਗੋ ਜਾਨਮਾ ॥

ਕਿ ਲਾਗਰ ਚਰਾ ਗਸ਼ਤੀ ਏ ਜਾਨ ਮਾ ॥ ੩੦ ॥

ਹੇ (ਮਾ) ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕਹੀਏ ਜਿੰਦ ਤੁਸੀਂ (ਬੁਗੋ) ਕਵੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ
(ਚਿ ਆਜ਼ਾਰ ਗਸ਼ਤਹ) ਕੀ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਏ ਮਾ ਜਾਨ) ਹੇ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ (ਕਿ)
ਜੋ ਤੁਸੀਂ (ਚਰਾ) ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ (ਲਾਗਰ) ਮਾੜੇ ਗਸ਼ਤੀ ਕਹੀਏ ਹੋ ਗਏ ਹੋ ॥ ੩੦ ॥

ਅਜ਼ਾਰਸ਼ ਬਿਗੋ ਤਾ ਇਲਾਜੇ ਕੁਨਮ ॥

ਕਿ ਮਰਜ਼ੇ ਸ਼ੁਮਾਰਾ ਖਿਰਾਜੇ ਕੁਨਮ ॥ ੩੧ ॥

(ਸ਼) ਓਹ ਤੁਸੀਂ ਅਪਨਾ (ਅਜ਼ਾਰ) ਦੁਖ ਬਗੋ ਕਹੀਏ ਕਹੁ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ
ਇਲਾਜ (ਕੁਨਮ) ਕਰਾਂ। (ਸ਼ੁਮਾਰਾ) ਤੁਹਾਡੇ ਤਾਂਹੀ (ਕਿ ਮਰਜ਼ੇ) ਜੋ ਰੋਗ ਹੈ ਉਸਨੂੰ
(ਖਿਰਾਜੇ ਕੁਨਮ) ਛਿਲਨਾਂ ਕਰਾਂ ॥ ੩੧ ॥

ਸ਼ੁਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਨਾ ਦਾਦਸ਼ ਜਵਾਬ ॥

ਫਰੋ ਬੁਰਦ ਹਰਦੋ ਤਨੇ ਇਸ਼ਕ ਤਾਬ ॥ ੩੨ ॥

(ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ) ਇਸ ਬਚਨ ਤਾਂਹੀ (ਸ਼ੁਨੀਦ) ਸੁਨਕੇ, ਕੋਈ (ਜਵਾਬ
ਨ ਦਾਨਸ਼) ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਜੋ ਇਸ਼ਕ ਦੀ (ਤਾਬ) ਤੇਜੀ ਸੇ (ਹਰਦੋ ਤਨੇ) ਦੋਨੋ
ਸਰੀਰ ਅਪਨੇ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ (ਫਰੋ) ਨੀਵੇਂ ਬੁਰਦ ਕਹੀਏ ਲੈ ਗਏ। ਭਾਵ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ
ਮਸਤੀ ਸੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਨੀਵੇਂ ਪਾ ਲੀਤੇ ॥ ੩੨ ॥

ਚੁ ਗੁਜ਼ਰੀਦ ਬਰ ਵੈ ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਰੋਜ਼ ॥

ਬਰਾਂਮਦ ਦੋ ਤਨ ਹਰਦੋ ਗੀਤੀ ਫਰੋਜ਼ ॥ ੩੩ ॥

(ਚੁ) ਜਬ (ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਰੋਜ਼) ਦੋ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ (ਵੈ ਬਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਉਪਰ ਉਸੀ ਹਾਲਤ ਦੇ (ਗੁਜ਼ਰੀਦ) ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹੋਇ। ਤਬ (ਦੋ ਤਨ) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ
(ਹਰਦੋ ਗੀਤੀ) ਦੋਵਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ (ਬਰ) ਬਾਹਰ (ਫਰੋਜ਼) ਪ੍ਰਗਟ (ਆਮਦ) ਹੋ

ਆਏ । (ਭਾਵ ਉਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਈ ॥ ੩੩ ॥

ਬਰੋ ਦੂਰ ਗਸ਼ਤੰਦ ਤਿਫਲੀ ਗੁਬਾਰ ॥

ਕਿ ਮੁਹਰਸ਼ ਬਰ ਆਵੁਰਦ ਚੂੰ ਨਉਬਹਾਰ ॥ ੩੪ ॥

(ਬਰੋ) ਉਪਰ ਉਨਾਂ ਦੇ ਜੇਹੜੀ (ਤਿਫਲੀ) ਬਾਲਕ ਅਵਸਥਾ ਦੀ (ਗੁਬਾਰ) ਯੁੰਦ ਸੀ ਓਹ ਦੂਰ (ਗਸ਼ਤੰਦ) ਹੋ ਗਈ । ਕਿਉਂ ਜੋ (ਨਉ ਬਹਾਰ) ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦੇ (ਚੂੰ) ਮਨਿੰਦ ਜੁਆਨੀ ਰੂਪੀ (ਮੁਹਰਸ਼) ਸੂਰਜ (ਬਰ) ਉਪਰ ਉਨਾਂ ਦੇ (ਆਵੁਰਦ) ਆ ਗਿਆ ॥ ੩੪ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਫਾਜ਼ਲਸ਼ ਬੂਦ ਦੁਖਤਰ ਯਕੇ ॥

ਕਿ ਸੂਰਤ ਜਮਾਲ ਅਸਤ ਦਾਨਸ਼ ਬਸ਼ੇ ॥ ੩੫ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ (ਫਾਜ਼ਲਸ਼) ਮੌਲਵੀ ਦੀ (ਯਕੇ ਦੁਖਤਰ) ਇਕ ਬੇਟੀ ਬੂਦ ਕਹੀਏ ਥੀ । (ਕਿ) ਜੋ (ਜਮਾਲ) ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤ ਵਾਲੀ ਤੇ (ਬਸ਼ੇ) ਬੜੀ (ਦਾਨਸ਼) ਦਨਾਈ, ਬੁਧੀਵਾਨ ਹੈ ॥ ੩੫ ॥

ਸਨਾਸੀਦ ਓਰਾ ਜ਼ਿ ਹਾਲਤ ਵਜ਼ਾ ॥

ਬਗੁਫਤਸ਼ ਦਰੂੰ ਖਿਲਵਤਸ਼ ਖੁਸ਼ ਜੁਬਾਂ ॥ ੩੬ ॥

(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਾਲਤ (ਜ਼ਿ) ਸੇ ਓਰਾ ਕਹੀਏ ਉਨਾਂ ਕੇ ਤਾਂਹੀ ਓਹ ਮੌਲਵੀ ਦੀ ਲੜਕੀ (ਸਨਾਸੀਦ) ਪਛਾਨਦੀ ਹੋਈ । ਕਿ ਇਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ । ਤੇ (ਸ਼) ਉਸਨੂੰ (ਖਿਲਵਤ) ਨਵੇਕਲੀ ਜਗਾਂ ਦੇ (ਦਰੂੰ) ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਕੇ (ਖੁਸ਼ ਜੁਬਾਂ) ਚੰਗੀ ਭਾਵ ਮਿਠੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸੇ (ਬਗੁਫਤਸ਼) ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ॥ ੩੬ ॥

ਕਿ ਏ ਸਰਵ ਕਦ ਮਾਹ ਰੋ ਸੀਮ ਤਨ ॥

ਚਰਾਗੋ ਫਲਕ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ ॥ ੩੭ ॥

(ਕਿ ਏ ਸਰਵ) ਜੋ ਹੋ ਸਰੂ ਵਤ ਕਦ ਵਾਲੀ, ਤੇ (ਮਾਹ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਤ (ਰੋ) ਮੁਖ ਵਾਲੀ, ਤੇ (ਸੀਮ) ਚਾਂਦੀ ਮਨਿੰਦ ਤਨ ਵਾਲੀ । ਪੁਨਾ ਹੋ (ਫਲਕ) ਅਕਾਸ ਦੇ (ਚਰਾਗੋ) ਦੀਵੇ, ਅਤੇ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੇ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਵਾਂਝ ਤੇਜੀ ਵਾਲੀ ॥ ੩੭ ॥

ਜੁਦਾਈ ਮਰਾ ਅਜ਼ ਤੁਰਾ ਕਤਰਹ ਨੇਸਤ ॥

ਬ ਦੀਦਨ ਦੁ ਕਾਲਬ ਬਗੁਫਤਨ ਯਕੇਸਤ ॥ ੩੮ ॥

(ਮਰਾ ਅਜ਼) ਮੇਰੇ ਸੇ (ਤੁਰਾ) ਤੇਰੀ, ਅਰ ਤੇਰੇ ਸੇ ਮੇਰੀ (ਕਤਰਹ) ਰੰਚਕ ਭਰ ਵੀ (ਜੁਦਾਈ) ਭਿੰਨ ਭੇਦਤਾ (ਨੇਸਤ) ਨਹੀਂ ਹੈ । (ਬ ਦੀਦਨ) ਵਿਚ ਦੇਖਨੇ ਦੇ ਦੋ (ਕਾਲਬ) ਕਲਬੂਤ ਸਰੀਰ ਹਨ । ਪਰੰਤੂ (ਗੁਫਤਨ) ਕਹਿਣ ਵਿਚ (ਯਕੇਸਤ)

ਇਕ ਹੀ ਹੈਂ ॥ ੩੮ ॥

(ਭਾਵ ਲੜਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੇ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ ਅੰਗ ਇਕ ਜੈਸੇ ਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਿਆਰੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੀ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ।

ਬਨ ਮਨ ਹਾਲ ਗੋ ਤਾ ਚਿ ਗੁਜਰਦ ਤੁਰਾ ॥

ਕਿ ਸੋਜਦ ਹਮਹ ਜਾਨ ਜਿਗਰੇ ਮਰਾ ॥ ੩੯ ॥

(ਮਨ) ਮੇਰੇ (ਬ) ਸਾਥ (ਗੋ ਤਾ) ਕਹੁ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਤੁਰਾ ਕਹੀਏ ਤੇਰਾ (ਚਿ) ਕੀ ਹਾਲ (ਗੁਜਰਦ) ਗੁਜਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ (ਮਰਾ) ਮੇਰਾ ਜਿਗਰ ਅਤੇ ਜਾਨ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਤਰਾਂ ਸੇ (ਸੋਜਦ) ਸੜਦੀ ਹੈ ॥ ੩੯ ॥

ਪਰ ਏਹ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਲੈ:-

ਕਿ ਪਿਨਹਾਂ ਸੁਖਨ ਕਰਦ ਯਾਰਾਂ ਖਤਾਸਤ ॥

ਅਗਰ ਰਾਸ ਗੋਈ ਤੁ ਬਰ ਮਨ ਰਵਾਸਤ ॥ ੪੦ ॥

(ਕਿ ਯਾਰਾਂ) ਜੋ ਮਿਤਰਾਂ ਪਾਸੋਂ (ਸੁਖਨ) ਗਲ ਬਾਤ (ਪਿਨਹਾਂ) ਛਿਪੋਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਏਹ ਬੜਾ ਭਾਰੀ (ਖਤਾਸਤ) ਗੁਨਾਹ ਹੈ। (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਤੁ) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅਗੇ (ਰਾਸਤ) ਸਚੀ ੨ ਗਲ (ਗੋਈ) ਕਵੇਂ ਤਾਂ ਓਹ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਔਖਾ ਭੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭੀ (ਮਨ ਬਰ) ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕਰਨਾਂ (ਰਵਾ ਸਤ) ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ॥ ੪੦ ॥

ਕਿ ਦੀਗਰ ਮਗੋਯਮ ਮਰਾ ਰਾਸਤ ਗੋ ॥

ਕਿ ਅਜ ਖੂਨ ਜਿਗਰੇ ਮਰਾ ਤੋ ਬਿਸੋ ॥ ੪੧ ॥

(ਮਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਂਹੀ (ਰਾਸਤ ਗੋ) ਸਚੀ ਗਲ ਕਹੋ, (ਕਿ) ਜੋ ਮੈਂ (ਦੀਗਰ) ਦੂਸਰੇ ਪਾਸ (ਮ ਗੋਯਮ) ਨਹੀਂ ਕਵਾਂਗੀ। (ਸਚੀ ਗਲ ਕਹਿਕੇ) (ਕਿ) ਜੋ (ਤੋ ਮਰਾ) ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਜਿਗਰ (ਅਜ) ਸੇ ਖੂਨ ਨੂੰ (ਬਿਸੋ) ਪੋ ਦੇਹ। ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਚੋਂ ਚਿੰਤਾ ਰੂਪੀ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਹ ॥ ੪੧ ॥

ਸੁਖਨ ਦੁਜਦਗੀ ਕਰਦ ਯਾਰਾਂ ਖਤਾਸਤ ॥

ਅਮੀਰਾਂਨ ਦੁਜਦੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਖਤਾਸਤ ॥ ੪੨ ॥

(ਯਾਰਾਂ) ਮਿਤਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਖਨ ਦੀ (ਦੁਜਦਗੀ ਕਰਦ) (ਚੋਰੀ ਕਰਨੀ ਬੜਾ ਭਾਰੀ (ਖਤਾਸਤ) ਪਾਪ ਹੈ। ਅਤੇ (ਅਮੀਰਾਂਨ) ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੋਈ (ਦੁਜਦੀ) ਚੋਰੀ ਗਲ ਰਖਨੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ (ਖਤਾਸਤ) ਪਾਪ ਹੈ। ਭਾਵ ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਹਾਂ ਇਸ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਦਿਲ ਦੀ ਗਲ ਨਾ ਛਪਾ ॥ ੪੨ ॥

ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨੋ ਰਾਸਤ ਗੁਫਤਨ ਖੁਸ਼ ਅਸਤ ॥

ਕਿ ਹਕ ਗੁਫਤਨੋ ਹਮ ਚੁ ਸਾਫੀ ਦਿਲ ਅਸਤ ॥ ੪੩ ॥

ਅਪਨੀ (ਸੁਖਨ ਗੁਫਤਨੋ) ਗਲ ਕਹਿਣੀ, ਅਤੇ (ਰਾਸਤ ਗੁਫਤਨ) ਸਚੀ ਕਹਿਣੀ ਓਹ (ਖੁਸ਼ ਅਸਤ) ਚੰਗੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਚਾ ਬਚਨ ਖੋਲਣਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। (ਕਿ) ਜੋ (ਚੁ) ਐਸੇ (ਹਕ ਗੁਫਤਨੋ) ਸਚ ਕਹਿਣੇ ਸੇ (ਦਿਲ ਹਮ ਸਾਫੀ ਅਸਤ, ਹਿਰਦਾ ਭੀ ਸੁਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ੪੩ ॥

ਬਸੇ ਬਾਰ ਗੁਫਤਸ ਜਵਾਬੇ ਨ ਦਾਦ ॥

ਜਵਾਬੇ ਜ਼ਬਾਂ ਸੁਖਨ ਸ਼ੀਰੀ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੪੪ ॥

ਜਦਪੀ ਉਸ ਮੁਲਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ (ਬਸੇ ਬਾਰ ਗੁਫਤਸ) ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ, ਤੋ ਭੀ (ਓ) ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਅਸਲੀ (ਜਵਾਬੇ ਨ ਦਾਦ) ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਲੇਕਨ ਜਵਾਬ ਦੇਨ ਵੇਲੇ ਜੁਬਾਨ ਸੇ (ਸ਼ੀਰੀ) ਪਿਠੇ ੨ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾ ਨੂੰ (ਕੁਸ਼ਾਦ) ਖੋਲਿਆ (ਭਾਵ ਮੂੰਹ ਚੋਪੜੀਆਂ ਗਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ) ॥ ੪੪ ॥

ਯਕੇ ਮਜਲਸ ਆਰਾਸਤ ਬਾ ਰੋਦ ਜਾਮ ॥

ਕਿ ਹਮ ਮਸਤ ਸ਼ੁਦ ਮਜਲਸੇ ਓ ਤਮਾਮ ॥ ੪੫ ॥

ਮੁਲਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਭੇਦ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, (ਯਕੇ ਮਜਲਸ) ਇਕ ਸਭਾ (ਆਰਾਸਤ) ਬਣਾਈ (ਬਾ) ਸਾਬ ਰੋਦ ਕਹੀਏ ਰਾਗ ਅਤੇ (ਜਾਮ) ਪਿਆਲੇ ਦੇ। ਭਾਵ ਸਭਾ ਬਣਾਕੇ ਵਾਜੇ ਵਜਵਾਏ ਰਾਗ ਗੈਣ ਕਰਾਏ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਪਿਲਾਏ। (ਕਿ ਮਜਲਸੇ) ਜੋ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਤਮਾਮ ਲੜਕੇ ਸਨ ਓਹ (ਹਮ) ਤਮਾਮ ਯਾਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਸਤ (ਸ਼ੁਦ) ਹੋ ਗਏ ॥ ੪੫ ॥

ਬ ਕੈਫਸ ਹਮਹ ਹਮ ਚੁਨਾ ਆਵੇਖਤੰਦ ॥

ਕਿ ਜ਼ਖਮੇ ਜਿਗਰ ਬਾ ਜ਼ਬਾਂ ਰੇਖਤੰਦ ॥ ੪੬ ॥

(ਸ਼ ਹਮਹ) ਓਹ ਤਮਾਮ ਲੜਕੇ (ਬ ਕੈਫ) ਸਾਬ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ (ਹਮ) ਭੀ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ (ਆਵੇਖਤੰਦ) ਲਿਪਟ ਗਏ। (ਕਿ) ਜੋ ਜਿਗਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ (ਬ ਜੁਬਾ) ਸਾਬ ਜੁਬਾਨ ਦੇ (ਰੇਖਤੰਦ) ਡੋਲਦੇ ਹੋਏ। ਭਾਵ ਜੋ ਗਲਾਂ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਸਨ ਓਹ ਸਭ ਗਲਾਂ ਸਰਾਬ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਆਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ ॥ ੪੬ ॥

ਸੁਖਨ ਬਾ ਜ਼ਬਾਂ ਹਮ ਚੁ ਗੋਯਦ ਮੁਦਾਮ ॥

ਨ ਗੋਯਦ ਬਜੁਜ਼ ਸੁਖਨ ਮਹਬੂਬ ਨਾਮ ॥ ੪੭ ॥

(ਬ ਜ਼ਬਾਂ) ਸਾਬ ਜੁਬਾਨ ਦੇ ਜੋ ਬਚਨ (ਮੁਦਾਮ ਗੋਯਦ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਹਮ) ਭੀ ਚੁ ਕਹੀਏ ਐਸੇ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ। ਅਤੇ ਅਪਨੇ (ਮਹਬੂਬ) ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ (ਬਜੁਜ਼) ਬਿਨਾ, ਹੋਰ ਕੋਈ (ਸੁਖਨ ਨ ਗੋਯਦ) ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ॥ ੪੭ ॥

ਦਿਗਰ ਮਜਲਸ ਆਰਾਸਤ ਬਾ ਰੋਦ ਚੰਗ ॥

ਜਵਾਨਾਨ ਸਾਇਸ਼ਤਹੇ ਖੂਬ ਰੰਗ ॥ ੪੮ ॥

ਮੁਲਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਫੇਰ (ਦਿਗਰ ਮਜਲਸ) ਦੂਜੀ ਸਭਾ (ਆਰਾਸਤ) ਬਣਾਈ, (ਬਾ) ਸਾਬ (ਰੋਦ) ਰਾਗ ਅਤੇ (ਚੰਗ) ਵਾਜਿਆਂ ਦੇ । (ਸਾਇਸ਼ਤਹੇ) ਚੰਗੀਆਂ ੨ (ਜਵਾਨਾਨ) ਜੁਆਨ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਜੋ (ਖੂਬ) ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲੀਆਂ ਹੈਂ ॥ ੪੮ ॥

ਹਮਹ ਮਸਤ ਖੋ ਸੁਦ ਹਮਹ ਖੂਬ ਮਸਤ ॥

ਇਨਾਨੇ ਫਜ਼ੀਲਤ ਬਰੁੰ ਸੁਦ ਜ਼ਿ ਦਸਤ ॥ ੪੯ ॥

ਜੋ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਮਸਤ (ਖੋ) ਸੁਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ (ਸੁਦ) ਹੈਸਨ, ਓਹ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਪੀ ਕੇ ਅਤੇ ਵਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਕੇ (ਖੂਬ) ਚੰਗੀਆਂ ਮਸਤ ਹੋ ਗਈਆਂ । ਜੋ ਉਨਾਂ ਦੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਸੇ (ਫਜ਼ੀਲਤ) ਵਡਿਆਈ ਦੀਆਂ (ਇਨਾਨੇ) ਵਾਗਾਂ (ਬਰੁੰ ਸੁਦ) ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ॥ ੪੯ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਅਜ਼ ਇਲਮ ਸੁਖਨਸ਼ ਬਿਰਾਂਦ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਬੇਖੁਦੀ ਨਾਮ ਹਰਦੇ ਬੁਖਾਂਦ ॥ ੫੦ ॥

(ਹਰਾਂ ਕਸਕਿ ਅਜ਼) ਜੋ ਕੋਈ ਉਨ ਸੇ ਇਲਮ ਦੀ (ਸੁਖਨ) ਗਲ ਬਾਤ ਵੀ (ਬਿਰਾਂਦ) ਚਲਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਤੋ ਭੀ ਓਹ (ਹਰਦੇ) ਦੋਨੋਂ (ਬੇਖੁਦੀ ਅਜ਼) ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਸੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ (ਬੁਖਾਂਦ) ਬੁਲਾਂਦੇ ਹੈਂ ॥ ੫੦ ॥

ਚੁ ਇਲਮੋ ਫਜ਼ੀਲਤ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਗਸ਼ਤ ॥

ਬੁਖਾਂਦੇਦ ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ ਨਾਮ ਮਸਤ ॥ ੫੧ ॥

ਇਸ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ (ਚੁ) ਜਦ (ਫਜ਼ੀਲਤ) ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ (ਇਲਮੋ) ਵਿਦਿਆ (ਫਰਾਮੋਸ਼ ਗਸ਼ਤ) ਭੁਲਦੀ ਹੋਈ । ਤਬ ਮਸਤਾਈ ਸਾਬ (ਯਕ ਦਿਗਰ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਮ (ਬੁਖਾਂਦੇਦ) ਬੁਲਾਂਦੇ ਹੈਂ ॥ ੫੧ ॥

ਹਰਾਂਕਸਕਿ ਦੇਰੀਨਹਰਾ ਹਸਤ ਦੋਸਤ ॥

ਜੁਬਾਂ ਖੁਦ ਕੁਸ਼ਾਯਿੰਦਹ ਅਜ਼ ਨਾਮ ਓਸਤ ॥ ੫੨ ॥

(ਹਰਾਂ ਕਸਕਿ) ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜੋ (ਦੇਰੀਨਹ ਰਾ) ਪੁਰਾਣਾ ਦੋਸਤ (ਹਸਤ) ਹੈ । ਓਹ (ਖੁਦ) ਆਪ ਅਪੁਣੀ (ਜੁਬਾਂ ਅਜ਼) ਜੁਬਾਨ ਸੇ (ਓਸਤ) ਉਸੇ ਦਾ ਨਾਮ (ਕੁਸ਼ਾਯਿੰਦਹ) ਖੋਲਦਾ ਭਾਵ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ।

ਭਾਵ ਸਭ ਆਪੋ ਅਪੁਣੇ ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਂਦੇ ਹੈਂ ॥ ੫੨ ॥

ਸਨਾਸਦ ਕਿ ਈਂ ਗੁਲ ਸੁਖਨ ਆਸ਼ਕ ਅਸਤ ॥

ਬਗੁਫਤਨ ਹੁਮਾਂਯੂੰ ਸੁਬਕ ਤਨ ਖੁਸ਼ ਅਸਤ ॥ ੫੩ ॥

ਮੁਲਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ (ਸਨਾਸਦ) ਪਛਾਣਿਆ (ਕਿ ਈਂ) ਜੋ ਏਹ ਦੋਨੋ ਹੀ (ਗੁਲੇ) ਫੁਲ ਆਸ਼ਕੀ ਦੇ (ਸੁਖਨ) ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਕਥਨ ਕਰਦੇ (ਅਸਤ) ਹੈਂ । ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੂੜਾ ਪਰੇਮ ਹੋਗਿਆ ਹੈ । ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਕੇ ਲੜਕੀ ਨੇ ਅਪੁਨੇ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ, ਯਾਨੇ ਮੁਲਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਨੀ ਨੂੰ ਆਕੇ ਦਸਿਆ, ਕਿ ਏਹ (ਗੁਫਤਨ) ਕਹਿੰਦੇ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਹੁਮਾਂਯੂੰ) ਫਲ ਦਾਇਕ ਹੈਂ । ਭਾਵ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਹੈਂ । ਅਤੇ (ਸੁਬਕ) ਸੁਖਮ ਤਨ ਵਾਲੇ ਬੜੇ (ਖੁਸ਼ ਅਸਤ) ਚੰਗੇ ਹੈਂ ।

ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਰੇਮ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਬ, ਏ ਕੀ ਕਰਨ ਗੇ ॥ ੫੩ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਵ ਅਜ਼ ਮੁਸ਼ਕ ਅਜ਼ ਖਮਰ ਖੂੰ ॥

ਕਿ ਪਿਨਹਾਂ ਨ ਮਾਂਦ ਅਸਤ ਆਮਦ ਬਰੂੰ ॥ ੫੪ ॥

ਕਿਉਂਕਿ ਨੀਤੀ ਦੇ ਬਚਨ ਬਜ਼ਰਗਾਂ ਨੇ ਕਹੇ ਹੋਏ ਹਨ:-

ਕਿ ਇਸ਼ਕ ਸੇ, ਅਤੇ (ਮੁਸ਼ਕ) ਸੁਰੀਧੀ ਸੇ, ਅਤੇ (ਖਮਰ) ਸ਼ਰਾਬ ਸੇ, ਤੇ (ਖੂੰ) ਖੂਨ ਸੇ ਇਤਆਦਿ ਪੁਰਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ (ਪਿਨਹਾਂ) ਛਿਪਾਏ ਹੋਏ ਛਿਪ ਨਹੀਂ (ਮਾਂਦ) ਰਹਿੰਦੇ । ਸਮਾ ਪਾਕੇ ਜਰੂਰ (ਬਰੂੰ) ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ (ਆਮਦ ਦਸਤ) ਆਉਂਦੇ ਹੈਂ ॥ ੫੪ ॥

ਯਦਪੀ ਮੁਲਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਨੀ ਨੇ ਏਹ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਤੋ ਭੀ:-

ਬ ਸ਼ਹਰ ਅੰਦਰੂੰ ਗਸ਼ਤ ਸ਼ਹਰਤ ਪਜ਼ੀਰ ॥

ਕਿ ਆਜ਼ਾਦਸ਼ਾਹੋ ਵ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥ ੫੫ ॥

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਸ਼ਹਰਤ) ਚਰਚਾ (ਪਜ਼ੀਰ ਗਸ਼ਤ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ । ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ (ਆਜ਼ਾਦ ਸ਼ਾਹੋ) ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਜੋ (ਦੁਖਤਰ) ਬੇਟੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੋਸਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਏਹ (ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ) ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹੈਂ ॥ ੫੫ ॥

ਸ਼ਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ਸ਼ਹਿ ਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬੁਖਾਂਦ ॥

ਜੁਦਾ ਬਰ ਜੁਦਾ ਹਰਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨਿਸ਼ਾਂਦ ॥ ੫੬ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਸ਼ਹਿ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਈਂ ਸੁਖਨ ਸ਼ਨੀਦ) ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸੁਨਿਆ, ਤਾਂ ਦੋ (ਕਿਸ਼ਤੀ ਬੁਖਾਂਦ) ਬੇੜੀਆਂ ਬੁਲਾਈਆਂ । (ਹਰਦੋ) ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ (ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਰ) ਬੇੜੀਆਂ ਉਪਰ (ਨਿਸ਼ਾਂਦ) ਬਠਾਕੇ ॥ ੫੬ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਓਰਾ ਬ ਦਰੀਯਾ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ ਯਕੇ ਸੁਦ ਹਮਹ ਮਉਜ ਬੀਮ ॥ ੫੭ ॥

(ਓਰਾਂ) ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੇ ਦਰੀਆਹ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਪੁੰਤੂ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਮੌਜ) ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ (ਬੀਮ) ਭੈ ਕਰਕੇ (ਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ) ਦੋਨੋਂ ਬੇੜੀਆਂ (ਯਕੇ ਸੁਦ) ਇਕ ਜਗਾਂ ਪਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ॥ ੫੭ ॥

ਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ ਯਕੇ ਗਸਤ ਬ ਹੁਕਮੇ ਅਲਾਹ ॥

ਬ ਯਕ ਜਾ ਦਰਆਮਦ ਹੁਮਾ ਸ਼ਮਸ਼ ਮਾਹ ॥ ੫੮ ॥

(ਅਲਾਹ) ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦੋਨੋਂ ਬੇੜੀਆਂ (ਯਕੇ ਗਸਤ) ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਤਾਂ (ਹੁਮਾਂ) ਓਹ (ਸ਼ਮਸ਼ ਮਾਹ) ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ (ਯਕ ਜਾ) ਇਕ ਜਗਾਂ ਦੇ (ਬ ਦਰਾਂਮਦ) ਵਿਚ ਆਏ।

ਭਾਵ ਸੂਰਜਵਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜਕਾ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾਵਤ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੋਨੋਂ ਇਕ ਬੇੜੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ॥ ੫੮ ॥

ਬੁਬੀਂ ਕੁਦਰਤੇ ਕਿਰਦਗਾਰੇ ਅਲਾਹ ॥

ਦੁ ਤਨਰਾ ਯਕੇ ਕਰਦ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹਿ ॥ ੫੯ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗ ਜੇਬ ਤੂੰ (ਕਿਰਦ ਗਾਰੇ) ਕਰਤਤਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਅਲਾਹ) ਅਲਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ (ਕੁਦਰਤੇ ਬੁਬੀਂ) ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਖ। ਜੋ (ਸ਼ਾਹਿ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਅਪਨੇ ਹੁਕਮ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਦੁ ਤਨ ਰਾ) ਦੋ ਸਰੀਰਾਂ ਕੇ ਤਾਈਂ ਜੁਦਾ ੨ ਜਗਾ ਸੇ (ਯਕੇ ਕਰਦ) ਇਕ ਜਗਾ ਪਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੫੯ ॥

ਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਰਆਮਦ ਬ ਯਕ ਜਾ ਦੁਤਨ ॥

ਚਰਾਗੇ ਜਹਾਂ ਆਫਤਾਬੇ ਯਮਨ ॥ ੬੦ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਦੁ ਕਿਸ਼ਤੀ) ਦੋਵਾਂ ਬੇੜੀਆਂ ਚੋਂ (ਦੁਤਨ) ਦੋਨੋਂ ਸਰੀਰ (ਯਕ ਜਾ ਬ) ਇਕ ਜਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ (ਦਰਾਂਮਦ) ਆਏ। ਜੋ ਜਹਾਨ ਦਾ (ਚਰਾਗੇ) ਦੀਵਾ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦਾ (ਆਫਤਾਬੇ) ਸੂਰਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈ ॥ ੬੦ ॥

ਕਿ ਰਫਤੰਦ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬ ਦਰੀਯਾਇ ਗਾਰ ॥

ਬ ਮਉਜ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਬਰਗੇ ਬਹਾਰ ॥ ੬੧ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਗਾਰ) ਡੂੰਘੇ ਦਰੀਆਹ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਕਿਸ਼ਤੀ) ਬੇੜੀ ਐਸੇ (ਬਿਰਫਤੰਦ) ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਜੈਸੇ (ਬਹਾਰ) ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਸੇ (ਬਰਗੇ) ਪਪੀਸੀ ਛੇਤੀ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੈ ਤੈਸੇ ਉਹ ਬੇੜੀ (ਮੌਜ) ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ ॥ ੬੧ ॥

ਯਕੇ ਅਜ਼ਦਹਾ ਬੁਦ ਆ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਸਤ ॥

ਬ ਖੁਰਦਨ ਦਰਾਂਮਦ ਵਜ਼ਾਂ ਕਰਦ ਜਸਤ ॥ ੬੨ ॥

(ਆਂ ਜਾਂ) ਉਸ ਜਗਾਂ (ਯਕੇ ਅਜ਼ਦਹਾ) ਇਕ ਸਪ (ਨਿਸ਼ਸਤ) ਬੈਠਾ ਸੀ। ਓਹ (ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਜਗਾਂ ਤੋਂ (ਜਸਤ ਕਰਦ) ਛਾਲ ਮਾਰ ਕਰਕੇ (ਖੁਰਦਨ) ਖਾਣੇ ਦੇ (ਬ) ਵਾਸਤੇ (ਦਰਾਂਮਦ) ਆਇਆ ॥ ੬੨ ॥

ਦਿਗਰ ਪੇਸ਼ ਤਰ ਬੁਦ ਕਹਰੇ ਬਲਾ ॥

ਦੁ ਦਸਤ ਸ਼ਸਤੁੰ ਕਰਦ ਬੇਸਰ ਨੁਮਾ ॥ ੬੩ ॥

ਬੇੜੀ ਦੇ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ (ਤਰ) ਅਤਸੇ ਕਰਕੇ ਭਿਆਨਕ ਕਹਰ ਰੂਪ ਬਲਾ। (ਬੁਦ) ਥੀ। ਜਿਸ ਬਲਾ ਦੇ (ਦੁ ਦਸਤ) ਦੋਨੋ ਹਥ (ਸ਼ਸਤੁੰ) ਸਿਧੇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ (ਨੁਮਾ) ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ (ਬੇ ਸਰ) ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਤੋਂ।

ਭਾਵ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਵਗੈਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅੰਗ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ॥ ੬੩ ॥

ਮਿਯਾਂ ਰਫਤ ਸੁਦ ਕਿਸ਼ਤੀਏ ਹਰਦੁ ਦਸਤ ॥

ਬਨੇਸੇ ਦਮਾਨਦ ਅਜ਼ੋ ਮਾਰ ਮਸਤ ॥ ੬੪ ॥

ਉਸ ਬਲਾ ਦੇ (ਹਰਦੁ ਦਸਤ ਮਿਆਂ) ਦੋਵਾਂ ਹਥਾਂ ਵਿਚੋਂ (ਕਿਸ਼ਤੀਏ) ਬੇੜੀ (ਰਫਤ ਸੁਦ) ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਵ ਬਲਾ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ। 'ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਪ ਨੇ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਓਹ ਸਪ ਬਲਾ ਦੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਪਿਆ' ਓਹ (ਮਸਤ) ਜ਼ਹਰੀਲਾ (ਮਾਰ) ਸਪ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਬਲਾ ਨੂੰ (ਬਨੇਸੇ) ਡੰਗ (ਦਮਾਨਦ) ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ॥ ੬੪ ॥

ਗਰਿਫਤੰਦ ਓਰਾ ਬਦਸਤ ਅੰਦਰੁੰ ॥

ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਓਰਾ ਨ ਖੁਰਦੰਦ ਖੁੰ ॥ ੬੫ ॥

ਪਰੰਤੂ ਬਲਾ ਨੇ (ਓਰਾ) ਉਸ ਸਪ ਕੇ ਤਾਈਂ (ਬ ਦਸਤ ਅੰਦਰੁੰ) ਵਿਚ ਹਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਗਰਿਫਤੰਦ) ਪਕੜ ਲਿਆ।

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੇਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੇ ਤਾਈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬਖਸ਼ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਖੁੰ) ਖੁੰਨ ਨਹੀਂ (ਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਦਾ। ਭਾਵ ਜਿਸਤਰੁੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪ ਤੇ ਬਲਾ ਪਾਸੋਂ ਬਚਾਇਆ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਓਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੇਰਾ ਰਖਕ ਹੈ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਵਿਗਾੜ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ॥ ੬੫ ॥

ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਸੁਦ ਅਜ਼ਦਹਾ ਬਾ ਬਲਾ ॥

ਕਿ ਬੇਰੁੰ ਨਿਆਮਦ ਬ ਹੁਕਮੇ ਖੁਦਾ ॥ ੬੬ ॥

ਬਲਾ ਦੇ (ਬਾ) ਸਾਥ (ਅਜ਼ਦਹਾ) ਸਪ ਦਾ (ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਸੁਦ) ਐਸੇ ਜੁਧ

ਹੁਆ। (ਕਿ) ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦਰੀਆਹ ਸੇ (ਬੇਰੁੰ) ਬਾਹਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ (ਨਿਆਂਮਦ) ਨਾ ਆਇਆ ॥ ੬੬ ॥

ਚੁਨਾ ਮਉਜ ਖੇਜਦ ਜਿ ਦਰੀਯਾ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਕਿ ਦੀਗਰ ਨ ਦਾਨਿਸਤ ਜੁਜ ਯਕ ਕਰੀਮ ॥ ੬੭ ॥

ਫੇਰ ਉਸ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਦਰੀਆਹ (ਜਿ) ਸੇ (ਚੁਨਾ) ਐਸੀਆਂ (ਮਉਜ) ਲਹਿਰਾਂ (ਖੇਜਦ) ਉਠੀਆਂ। (ਕਿ) ਜੋ (ਯਕ ਕਰੀਮ) ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ (ਜੁਜ) ਸਿੱਵਾ (ਦੀਗਰ) ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (ਦਾ ਨਿਸਤ) ਜਾਣਦਾ ॥ ੬੭ ॥

ਰਵਾਂ ਗਸ਼ਤ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬ ਮਉਜੇ ਬਲਾ ॥

ਬਰਾਹੇ ਖਲਾਸੀ ਜਿ ਰਹਮਤ ਖੁਦਾ ॥ ੬੮ ॥

(ਬਲਾ) ਵਡੀਆਂ ਭਾਰੀਆਂ (ਮਉਜੇ) ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਕਿਸ਼ਤੀ) ਬੋੜੀ (ਰਵਾਂ ਗਸ਼ਤ) ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਪਰੰਤੂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਰਹਿਮਤ (ਜਿ) ਸੇ ਓਹ ਖਲਾਸੀ ਦੇ (ਰਾਹੇ ਬ) ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਇ ॥ ੬੮ ॥

ਬ ਆਖਰ ਹਮ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ॥

ਕਿ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਰਆਮਦ ਜਿ ਦਰੀਯਾ ਕਿਨਾਰ ॥ ੬੯ ॥

(ਹਮ) ਭੀ (ਬ ਆਖਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ (ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ) ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ (ਅਜ਼) ਸੇ। (ਕਿ) ਜੋ (ਕਿਸ਼ਤੀ) ਬੋੜੀ ਦਰੀਆਹ (ਜਿ) ਸੇ (ਬਰਆਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਈ ਭਾਵ ਕਿਨਾਰੇ ਲਗੀ ॥ ੬੯ ॥

ਕਿ ਬੇਰੁੰ ਬਰਾਂਮਦ ਅਜ਼ਾਂ ਹਰਦੁ ਤਨ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤਹ ਲਬੇ ਆਬ ਦਰੀਯਾ ਯਮਨ ॥ ੭੦ ॥

(ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਬੋੜੀ ਸੇ ਓਹ (ਹਰਦੁ ਤਨ) ਦੋਵੇਂ ਸਰੀਰ (ਕਿ ਬੇਰੁੰ ਬਰਾਂਮਦ) ਜੋ ਬਾਹਰ ਆਇ। ਤੇ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੇ ਦਰੀਆਹ ਪਰ (ਆਬ) ਪਾਣੀ ਦੇ (ਲਬੇ) ਕੰਢੇ ਪਰ (ਨਿਸ਼ਸਤਹ) ਬੈਠ ਗਏ ॥ ੭੦ ॥

ਬਰਾਂਮਦ ਯਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀਦਨ ਸ਼ਿਤਾਬ ॥

ਬਖੁਰਦਨ ਅਜ਼ਾਂ ਹਰਦੁ ਤਨ ਰਾ ਕਬਾਬ ॥ ੭੧ ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਦੀਦਨ) ਦੇਖਕੇ (ਯਕੇ ਸ਼ੇਰ) ਇਕ ਸ਼ੇਰ (ਸ਼ਿਤਾਬ) ਛੇਤੀ ਜੰਗਲ ਸੇ (ਬਰਾਂਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਇਆ। (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ (ਹਰਦੁ) ਦੋਵਾਂਦੇ (ਤਨ ਰਾ) ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ (ਕਬਾਬ) ਮਾਸ (ਬ ਖੁਰਦਨ) ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ॥ ੭੧ ॥

ਜਿ ਦਰੀਆ ਬਰ ਆਮਦ ਜਿ ਮੰਗਰੈ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਖੁਰਮ ਹਰਦੁ ਤਨ ਰਾ ਬਹੁਕਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੭੨ ॥

ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਮਗਰ ਮਛ ਦਰੀਆਹ (ਜ਼ਿ) ਸੇ (ਬਰਆਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਇਆ, (ਹਰਦੁ ਤਨ ਰਾ) ਦੋਵਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਤਾਂਈਂ (ਖੁਰਮ) ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ (ਕਰੀਮ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ (ਬ) ਵਿਚ ॥ ੭੨ ॥

ਬਜਾਇਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ ਜ਼ਿ ਸ਼ੇਰੇ ਸ਼ਿਤਾਬ ॥

ਗਜ਼ਦਸ਼ ਹਮੀ ਬੁਰਦ ਬਰ ਰੋਦ ਆਬ ॥ ੭੩ ॥

ਓਹ ਸ਼ੇਰ (ਸ਼ਿਤਾਬ ਜ਼ਿ) ਜਲਦੀ ਸੇ (ਸ) ਉਸ ਜਾਇ ਕਹੀਏ ਜਗਾਂ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਦਰਾਂਮਦ) ਆਇਆ। ਜੋ (ਹਮੀ) ਭੀ (ਗਜ਼ਦਸ਼) ਛਾਲ ਨੂੰ (ਆਬ) ਜਲ ਦੇ (ਰੋਦ ਬਰ) ਕਿਨਾਰੇ ਉਪਰ (ਬੁਰਦ) ਲੈ ਗਿਆ ॥ ੭੩ ॥

ਬਪੇਚੀਦ ਸਰ ਓ ਖਤਾ ਗਸ਼ਤ ਸ਼ੇਰ ॥

ਬਦਹਨੇ ਦਿਗਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਅਫਤਦ ਦਲੇਰ ॥ ੭੪ ॥

ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਛਾਲ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਨਾਂ ਨੇ ਅਪੁਨੇ (ਸਰ ਬਪੇਚੀਦ) ਸਿਰ ਵਿੰਗੇ ਕਰ ਲਏ, ਇਸਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਓਹ ਛਾਲ (ਖਤਾ ਗਸ਼ਤ) ਖਾਲੀ ਚਲੀ ਗਈ। (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜੋ ਮਗਰ ਮਛ ਸੀ ਉਸਦੇ (ਬ ਦਹਨੇ) ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਦੇ ਓਹ ਸ਼ੇਰ (ਦਲੇਰ ਅਫਤਦ) ਬਹਾਦੁਰੀ ਸੇ ਜਾ ਪਿਆ ॥ ੭੪ ॥

ਬਗੀਰਦ ਮਗਰ ਦਸਤ ਸ਼ੇਰੇ ਸ਼ਿਤਾਬ ॥

ਬਬੁਰਦੰਦ ਓਰਾ ਕਸ਼ੀਦਹ ਦਰ ਆਬ ॥ ੭੫ ॥

ਤਾਂ ਮਗਰ ਮਛ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਦਾ (ਦਸਤ ਸ਼ਿਤਾਬ ਬਗੀਰਦ) ਹਥ ਜਲਦੀ ਸੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਤੇ (ਓਰਾ) ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਕੇ ਤਾਂਈਂ (ਆਬ ਦਰ) ਜਲ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਕਸ਼ੀਦਹ) ਖਿਚਕੇ ਬ ਬੁਰਦੰਦ ਕਹੀਏ ਲੈ ਗਿਆ ॥ ੭੫ ॥

ਬੁਬੀਂ ਕੁਦਰਤੇ ਕਿਰਦਗਾਰੇ ਜਹਾਂ ॥

ਕਿ ਈਂਰਾ ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਕੁਸਤਸ਼ ਅਜ਼ਾਂ ॥ ੭੬ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜੇਬ ਤੂੰ (ਜਹਾਂ) ਸੰਸਾਰ ਦੇ (ਕਿਰਦ ਗਾਰੇ) ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ (ਬੁਬੀਂ) ਵੇਖਨਾ ਕਰ। (ਕਿ) ਜੋ (ਈਂ ਰਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂਈਂ (ਬਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ਕੇ ਬੱਚਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ (ਕੁਸਤਸ਼) ਕੁਹਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੭੬ ॥

ਬਿਰਫਤੰਦ ਹਰਦੋ ਬ ਹੁਕਮੇ ਅਮੀਰ ॥

ਯਕੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਹ ਵ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥ ੭੭ ॥

(ਅਮੀਰ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ (ਬ) ਵਿਚ (ਹਰਦੋ ਬਿਰਫਤੰਦ) ਦੋਨੋ

ਚਲਦੇ ਹੋਏ। (ਯਕੇ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਾਦਹ) ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ (ਵ) ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਦੁਖਤਰ) ਬੇਟੀ ॥ ੭੭ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਹਰਦੋ ਬ ਦਸਤੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਨ ਸ਼ਾਯਦ ਦਿਗਰ ਦੀਦ ਜੁਜ਼ ਯਕ ਕਰੀਮ ॥ ੭੮

(ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੇ ਭਾਰੀ (ਬ ਦਸਤੇ) ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦੇ ਹਰਦੋ ਕਹੀਏ ਦੋਨੋ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਜੰਗਲ ਮੇਂ (ਯਕ ਕਰੀਮ) ਇਕ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ (ਜੁਜ਼) ਬਿਨਾ (ਦਿਗਰ) ਦੂਜਾ ਕੋਈ (ਸ਼ਾਯਤ) ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ (ਦੀਦ) ਵੇਖੀਂਦਾ ॥ ੭੮ ॥

ਬਮੁਲਕੇ ਹਬਸ਼ ਆਮਦ ਆਂ ਨੇਕ ਖੋਇ ॥

ਯਕੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਹ ਦਿਗਰ ਖੂਬ ਰੋਇ ॥ ੭੯ ॥

(ਆਂ) ਓਹ ਦੋਨੋ (ਨੇਕ ਖੋਇ) ਚੰਗੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ, ਹਬਸ਼ ਮੁਲਕ ਦੇ (ਬ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਆਏ। ਜੋ (ਯਕੇ ਸ਼ਾਹ ਜ਼ਾਦਹ) ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ, (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੀ (ਖੂਬ ਰੋਇ) ਚੰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਵਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ॥ ੭੯ ॥

ਦਰ ਆਂ ਜਾ ਬਿਅਮਦ ਕਿ ਬਿਨਸ਼ਸਤਹ ਸ਼ਾਹ ॥

ਨਸ਼ਸਤੰਦ ਸਬ ਰੰਗ ਜ਼ਰਰੀਂ ਕੁਲਾਹ ॥ ੮੦ ॥

(ਆਂ ਜਾ ਦਰਬਿਅਮਦ) ਉਸ ਜਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ (ਕਿ) ਜੋ ਜਿਥੇ (ਸ਼ਾਹ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਬਿਨਸ਼ਸਤਹ) ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜ਼ਰਰੀਂ ਸੋਨੇ ਦੀ (ਕੁਲਾਹ) ਟੋਪੀ ਪਹਿਰਕੇ (ਸ਼ਬ) ਰਾਤ ਵਾਂਙੂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਿਥੇ (ਨਸ਼ਸਤੰਦ) ਬੈਠਾ ਹੈ ॥ ੮੦ ॥

ਬਦੀਦੰਦ ਓਰਾ ਬੁਖਾਂਦੰਦ ਪੇਸ਼ ॥

ਬਗੁਫਤੰਦ ਕਿ ਏ ਸ਼ੇਰ ਆਜ਼ਾਦ ਕੇਸ਼ ॥ ੮੧ ॥

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਬਦੀਦੰਦ) ਵੇਖ ਕੇ (ਓਰਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਤਾਈਂ ਅਪਨੇ (ਪੇਸ਼) ਅਗੇ (ਬੁਖਾਂਦੰਦ) ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਤੇ ਅੰਸੇ (ਬਗੁਫਤੰਦ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਏ) ਜੋ ਹੇ ਸ਼ੇਰ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਅਤੇ (ਆਜ਼ਾਦ ਕੇਸ਼) ਨਿਆਰੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ॥ ੮੧ ॥

ਜ਼ਿ ਮੁਲਕੇ ਕਦਾਮੀ ਤੁ ਬ ਮਨ ਬਗੋ ॥

ਚਿਨਾਮੇ ਕਿਰਾ ਤੋ ਬ ਈਂਤਰਫ ਜੋ ॥ ੮੨ ॥

(ਕਦਾਮੀ ਮੁਲਕੇ ਜ਼ਿ) ਕੌਣ ਦੇਸ ਸੇ ਆਏ ਹੋ, (ਤੁ ਬ ਮਨ ਬਗੋ) ਤੂੰ ਸਾਥ ਮੇਰੇ ਕਹੋ। ਅਤੇ (ਤੋ ਚਿ ਨਾਮੇ) ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ, (ਬ ਈਂ) ਇਸ ਤਰਫ (ਕਿਰਾ) ਕਿਸਨੂੰ (ਜੋ) ਢੂੰਡਦਾ ਹੈ ॥ ੮੨ ॥

ਵਗਰ ਨਹ ਮਰਾ ਤੋ ਨ ਗੋਈਂ ਚੁ ਰਾਸਤ ॥

ਕਿ ਮੁਰਦਨ ਸ਼ਿਤਾਬ ਅਸਤ ਏਜ਼ਦ ਗਵਾਹਸਤ ॥ ੮੩ ॥

(ਵਗੇਰਨਹ) ਅਗਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ (ਚੁ ਤੋ ਮਰਾ ਰਾਸਤ ਨ ਗੋਈ) ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ ਸਚੀ ਗਲ ਨਾ ਕਹੇਂਗਾ। ਤਾਂ ਤੇਰਾ (ਮੁਰਦਨ) ਮਰਨਾਂ (ਸ਼ਿਤਾਬ ਅਸਤ) ਜਲਦੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਵਿਚ (ਏਜ਼ਦ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਗੁਆਹ ਹੈ ॥ ੮੩ ॥

ਸ਼ਹਿਨ ਸ਼ਾਹਿ ਪਿਸਰੇਮ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥

ਕਿ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ਅਸਤ ਈਂ ਨਉਜਵਾਂ ॥ ੮੪ ॥

ਅਬ ਲੜਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ=ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਵਲੈਤ ਦਾ ਜੋ (ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਿ) ਚਕਰ ਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਉਸਦਾ ਮੈਂ (ਪਿਸਰੇਮ) ਲੜਕਾ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਏਹ ਨੌ ਜੁਆਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਦੁਖਤਰ ਅਸਤ) ਬੇਟੀ ਹੈ ॥ ੮੪ ॥

ਹਕੀਕਤ ਬਗੁਫਤਸ਼ ਜ਼ਿ ਪੇਸ਼ੀਨਹ ਹਾਲ ॥

ਕਿ ਬਰ ਵੈ ਚੁ ਬੁਗਜ਼ਸ਼ਤ ਚੰਦੀਂ ਜ਼ਵਾਲ ॥ ੮੫ ॥

(ਸ) ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਪੁਨੇ (ਪੇਸ਼ੀਨਹ) ਪਿਛਲੇ ਹਾਲ (ਜ਼ਿ) ਦੀ ਸਾਰੀ (ਹਕੀਕਤ ਬਗੁਫਤਸ਼) ਗਲਬਾਤ ਕਹੀ। (ਕਿ) ਜੋ (ਚੁ) ਜਿਸ ੨ ਪ੍ਰਕਾਰ (ਵੈ ਬਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰ (ਚੰਦੀਂ) ਕਿਤਨੀਂ ਭਾਵ ਬਹੁਤੀ (ਜ਼ਵਾਲ) ਪੀੜਾ (ਬੁ ਗਜ਼ਸ਼ਤ) ਗੁਜ਼ਰੀ ਸੀ ॥ ੮੫ ॥

ਬਮਿਹਰਸ਼ ਦਰਆਮਦ ਬਗੁਫਤ ਅਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਂ ॥

ਮਰਾ ਖਾਨਹ ਜਾਏ ਜ਼ਿ ਖੁਦ ਖਾਨਹ ਦਾਂ ॥ ੮੬ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਬ ਮਿਹਰਸ਼) ਵਿਚ ਮੇਹਰ ਦੇ (ਦਰਆਮਦ) ਆ ਕੇ ਜੁਬਾਨ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਬਗੁਫਤ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। (ਮਰਾ ਖਾਨਹ ਜਾਏ) ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਜੋ ਜਗਾ ਹੈ, (ਜ਼ਿ) ਏਹ ਤੁਸੀਂ (ਖੁਦ ਖਾਨਹ) ਅਪੁਨੇ ਘਰ ਵਰਗੀ (ਦਾਂ) ਜਾਣੋ ॥ ੮੬ ॥

ਵਜ਼ਾਰਤ ਖੁਦਸ਼ ਰਾ ਤੁਰਾ ਮੇ ਦਿਹਮ ॥

ਕੁਲਾਹੇ ਮੁਮਾਲਕ ਤੁ ਬਰ ਸਰ ਨਿਹਮ ॥ ੮੭ ॥

(ਖੁਦਸ਼) ਅਪੁਨੀ (ਵਜ਼ਾਰਤ ਰਾ) ਵਜ਼ੀਰੀ ਨੂੰ (ਮੇ ਤੁਰਾ ਦਿਹਮ) ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। ਅਰ (ਮੁਮਾਲਕ) ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ (ਕੁਲਾਹੇ) ਟੋਪੀ (ਤੁ ਸਰ ਬਰ) ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉਪਰ (ਨਿਹਮ) ਰਖਦਾ ਹਾਂ ॥ ੮੭ ॥

ਬਗੁਫਤੰਦ ਈਂਰਾ ਵ ਕਰਦੰਦ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਕਿ ਨਾਮੇ ਵਜਾਂ ਬੁਦ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥ ੮੮ ॥

(ਈਰਾਂ) ਇਸਕੇ ਤਾਂਈਂ ਐਸੇ (ਬਗੁਫਤੰਦ) ਕਹਿਕੇ (ਵ) ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ (ਕਰਦੰਦ) ਕਰ ਦਿਤਾ। (ਕਿ ਵਜਾਂ) ਜੋ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ (ਬੁਦ) ਥਾ ॥ ੮੮ ॥

ਬ ਹਰ ਜਾ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸ਼ਨਾਸਦ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਦਵੀਦੰਦ ਬਰ ਵੇ ਬ ਹੁਕਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੮੯ ॥

(ਕਿ ਹਰ ਜਾ ਬ) ਤਮਾਮ ਜਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਵੀ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ (ਸਨਾਸਦ) ਪਛਾਨਦਾ ਹੈ। (ਕਰੀਮ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ (ਵੇ ਬਰ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਦਵੀਦੰਦ) ਦੌੜਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ੮੯ ॥

ਕਿ ਖੂਨਸ਼ ਬਰੇਜ਼ੀਦ ਕਰਦੰਦ ਜ਼ੋਰ ॥

ਦਿਗਰ ਜਾ ਸੁਨੀਦੇ ਦਵੀਦੇ ਦਲੋਰ ॥ ੯੦ ॥

ਜਾਂਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ (ਕਿ) ਜੋ (ਸ) ਉਸ ਵੈਰੀ ਦਾ ਖੂਨ (ਬਰੇ ਜ਼ੀਦ) ਡੋਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨੇ (ਜ਼ੋਰ ਕਰਦੰਦ) ਅਧੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਦਿਗਰ ਜਾ) ਦੂਜੀ ਜਗਾਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਆਕੀ ਹੋਇਆ ਸੁਨਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਓਥੇ ਭੀ ਬੜੀ ਬਹਾਦੁਰੀ ਸੇ (ਦਵੀਦੇ) ਦੌੜਦਾ ਹੈ ॥ ੯੦ ॥

ਬ ਹਰ ਜਾ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ ਬਰੇਜ਼ੀਦ ਤੀਰ ॥

ਬਕੁਸ਼ਤੇ ਅਦੁਰਾ ਬ ਕਰਦੇ ਅਸੀਰ ॥ ੯੧ ॥

(ਕਿ ਹਰ ਜਾ) ਜੋ ਤਮਾਮ ਜਗਾਂ ਪਰ ਜਾਕੇ (ਤਰਕਸ਼ ਬ) ਭਥੇ ਵਿਚੋਂ (ਤੀਰ ਬਰੇਜ਼ੀਦ) ਬਾਣਾਂ ਨੂੰ ਡੋਲਕੇ ਭਾਵ ਚਲਾਕੇ (ਅਦੁਰਾ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਬਕੁਸ਼ਤੇ) ਕੌਂਹਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ (ਬ) ਸਾਥ ਹੀ ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਨੂੰ (ਅਸੀਰ ਕਰਦੇ) ਕੈਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਭਾਵ ਬੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ॥ ੯੧ ॥

ਬ ਮੁਦਤ ਯਕੇ ਸਾਲ ਤਾ ਚਾਰ ਮਾਹ ॥

ਦਰਿਖਸ਼ਿੰਦਹ ਆਮਦ ਚੁ ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਮਾਹ ॥ ੯੨ ॥

(ਯਕੇ ਸਾਲ ਤਾ) ਇਕ ਬਰਸ ਅਤੇ (ਚਾਰ ਮਾਹ) ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ (ਬ ਮੁਦਤ) ਅਰਸੇ ਵਿਚ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਸਰ ਕਰ ਲੀਤੇ। (ਰਖਸ਼ਿੰਦਹ ਮਾਹ ਚੁ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਮਨਿੰਦ (ਦਰਿਖਸ਼ਿੰਦਹ ਆਮਦ) ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਆਇਆ ॥ ੯੨ ॥

ਬਦੋਜ਼ੀਦ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਸੋਜ਼ੀਦ ਤਨ ॥

ਬਯਾਦ ਆਮਦਸ਼ ਰੋਜ਼ਗਾਰੇ ਕੁਹਨ ॥ ੯੩ ॥

ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ (ਬ) ਸਾਥ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ (ਦੋਜ਼ੀਦ) ਪ੍ਰੇਂਵਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ (ਬ) ਸਾਥ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਤਨ) ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ (ਸੋਜ਼ੀਦ) ਸਾੜ ਸੁਟਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ (ਕੁਹਨ) ਪੁਰਾਣਾ (ਰੋਜ਼ਗਾਰੇ) ਕੰਮ, (ਬ ਯਾਦ ਆਮਦਸ਼) ਵਿਚ ਯਾਦਗੀਰੀ ਦੇ ਆਇਆ। ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੇੜੀਆਂ

ਰਾਹੀਂ ਡੂੰਗੇ ਦਰੀਆ ਵਿਚ ਰੋੜਕੇ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੯੩ ॥

ਬਗੁਫਤਸ਼ ਯਕੇ ਰੋਜ਼ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ ਰਉਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥ ੯੪ ॥

ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਦੁਖਤਰ) ਬੇਟੀ ਨੇ (ਯਕੇ ਰੋਜ਼) ਇਕ ਦਿਨ ਅਪਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ (ਬਗੁਫਤਸ਼) ਕਿਹਾ। (ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਾਹਾਨ) ਜੋ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹੋਂ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰੋਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ ॥ ੯੪ ॥

ਬਯਕ ਬਾਰ ਮੁਲਕ ਤੁ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਗਸ਼ਤ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਮਸਤ ਮਸਤੀ ਹਮਹ ਹੋਸ਼ ਗਸ਼ਤ ॥ ੯੫ ॥

(ਬ ਯਕ ਬਾਰ) ਇਕੇ ਵੇਰੀ (ਤੁ) ਤੈਨੂੰ ਅਪੁਨਾ ਮੁਲਕ (ਫਰਾਮੋਸ਼ ਗਸ਼ਤ) ਭੁਲ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ (ਕਿ) ਜੋ ਇਸ ਹਬਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਕੇ ਵਜ਼ਾਰਤ ਮਿਲ ਜਾਣੇ ਸੇ ਇਸ ਮਸਤਾਈ ਦੀ ਮਸਤੀ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ ਬੁਧੀ ਦੀ ਹੋਸ਼ (ਗਸ਼ਤ) ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ॥ ੯੫ ॥

ਤੁਆਂਮੁਲਕ ਪੇਸ਼ੀਨਹਰਾ ਯਾਦ ਕੁਨ ॥

ਕਿ ਸ਼ਹਰੇ ਪਦਰ ਰਾ ਤੁ ਆਬਾਦ ਕੁਨ ॥ ੯੬ ॥

(ਤੁ ਆਂ) ਤੂੰ ਉਸ (ਪੇਸ਼ੀਨਹਰਾ) ਪਿਛਲੇ ਮੁਲਕ ਕੇ ਤਾਂਈਂ ਯਾਦ ਕਰ। (ਕਿ ਪਦਰ ਰਾ) ਜੋ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ (ਤੁ) ਤੂੰ ਆਬਾਦ (ਕੁੰਨ) ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੯੬ ॥

ਭਾਵ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਹ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸਨੇ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਿਗਹ ਦਾਸ਼ਤ ਅਜ਼ ਫਉਜ ਲਸ਼ਕਰ ਤਮਾਮ ॥

ਬਸੇ ਗੰਜ ਬਖਸ਼ੀਦ ਬਰ ਵੈ ਮੁਦਾਮ ॥ ੯੭ ॥

ਔਰਤ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਗਲ ਸੁਨਕੇ, ਤਮਾਮ (ਫੌਜ) ਸੈਨਾ ਅਤੇ (ਲਸ਼ਕਰ) ਦਲ ਦੇ ਉਪਰ ਨਿਗਾਹ (ਦਾਸ਼ਤ) ਰਖੀ। ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈਕੇ (ਮੁਦਾਮ) ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ (ਵੈ ਬਰ) ਉਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰ (ਬਸੇ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ (ਗੰਜ) ਖਜਾਨੇ ਸੇ ਪਦਾਰਥ (ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੋਇਆ ॥ ੯੭ ॥

ਯਕੇ ਲਸ਼ਕਰ ਆਰਾਸਤ ਚੂੰ ਨਉਬਹਾਰ ॥

ਜ਼ਿ ਖੰਜਰ ਵ ਗੁਰਜੋ ਵ ਬਕਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ੯੮ ॥

(ਯਕੇ) ਇਕ ਜੰਗੀ ਲਸ਼ਕਰ(ਆਰਾਸਤ) ਬਨਾਯਾ, (ਚੂੰ ਨਉ ਬਹਾਰ) ਮਨਿੰਦ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦੇ। ਭਾਵ ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ ਸੂਰਮੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਜੋ (ਖੰਜਰ)

ਕਟਾਰਾਂ ਸੇ, ਅਤੇ ਬੁਰਜਾਂ ਸੇ ਅਤੇ (ਬਖਤਰ) ਸੰਜੋਆਂ ਸੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਨਧ ਬਧ ਹੈਂ ॥ ੯੮ ॥

ਜ਼ਿਰਹ ਖੋਦ ਖੁਫਤਾਨ ਬਰਗਸ਼ਤਵਾਨ ॥

ਜ਼ਿ ਸਮਸ਼ੇਰ ਹਿੰਦੀ ਗਿਰਾਂ ਤਾ ਗਿਰਾਨ ॥ ੯੯ ॥

(ਜ਼ਿਰਹ) ਸੰਜੋਆਂ, (ਖੋਦ) ਟੋਪ (ਖੁਫਤਾਨ) ਚਿਲਤੇ ਅਤੇ (ਬਰਗਸ਼ਤਵਾਂ) ਪੇਟੀਆਂ । (ਤਾ)ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ (ਗਿਰਾਂ) ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀਆਂ (ਗਿਰਾਂ) ਭਾਰੀ (ਸਮਸ਼ੇਰ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੇ ਜੋ ਸੂਰਮੇ, ਸਨਧ ਬਧ ਹੈਂ ॥ ੯੯ ॥

ਜ਼ਿ ਬੰਦੂਕ ਮਸਹਦ ਵ ਚੀਨੀ ਕਮਾਨ ॥

ਜ਼ਿਰਹ ਰੂਮ ਸਮਸ਼ੇਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ॥ ੧੦੦ ॥

ਪੁਨਾ ਜੋ ਸੂਰਮੇ ਮਸਹਦ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੇ, ਅਤੇ ਚੀਨ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਕਮਾਣਾਂ ਭਾਵ ਧਨਖਾਂ ਸੇ । ਰੂਮ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ (ਜ਼ਿਰਹ) ਸੰਜੋਆਂ, (ਵ) ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੈਂ ॥ ੧੦੦ ॥

ਚਿ ਅਜ਼ ਤਾਜ਼ੀ ਅਸਪਾਨ ਪੋਲਾਦ ਨਾਲ ॥

ਹਮਹ ਜਿੰਦਹ ਫੀਲਾਨ ਜਿਸ ਸ਼ਬੇ ਮਸਾਲ ॥ ੧੦੧ ॥

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸ (ਚਿ) ਜੋ ਤਾਜ਼ੀ ਜਾਤ ਦੇ (ਅਸਪਾਨ) ਘੋੜੇ ਹੈਂ, ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਪੋਲਾਦ ਨਾਲ) ਫੁਲਾਦੀ ਨਾਲਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੈਂ । ਅਤੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਜਿੰਦਹ) ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ (ਫੀਲਾਨ) ਹਾਥੀਹੈਂ ਜੋ (ਸ਼ਬ ਮਿਸਾਲ) ਰਾਤ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਕਾਲੇ ਹੈਂ ॥ ੧੦੧ ॥

ਹਮਹ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦਾਂ ਵ ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ॥

ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਅਫਕਨਾ ਰਾ ਬਸ਼ਫ ਅਫਕਨਾਂ ॥ ੧੦੨ ॥

(ਹਮਹ ਮਰਦਾਂ) ਤਮਾਮ ਸੂਰਮੇ ਸ਼ੇਰਾ (ਵ) ਅਤੇ (ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ) ਪਹਿਲਵਾਨਾ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਬਲਵਾਨ ਹੈਂ । ਪੁਨਾ (ਕਿ) ਜੋ ਸੂਰਮੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ (ਅਫਕਨਾ) ਡਾਲਣ ਵਾਲੇ, ਅਤੇ (ਬ ਸਫ) ਵਿਚ ਮਦਾਨ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ (ਅਫਕਨਾ) ਡਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ॥ ੧੦੨ ॥

ਬਰਜ਼ਮ ਅੰਦਰੂੰ ਹਮਚੁ ਪੀਲ ਅਫਕਨ ਅਸਤ ॥

ਬਬਜ਼ਮ ਅੰਦਰੂੰ ਚਰਬ ਚਾਲਾਕ ਦਸਤ ॥ ੧੦੩ ॥

(ਚੁ) ਜੋ ਸੂਰਮੇ (ਬਰਜ਼ਮ) ਵਿਚ ਜੁਧ ਦੇ (ਫੀਲ) ਹਾਥੀਆਂ ਨੂੰ (ਹਮ) ਭੀ (ਅਫਕਨਸਤ) ਡਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹੈਂ । ਪੁਨਾ (ਬ ਬਜ਼ਮ) ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਜੋ ਬੜੇ (ਚਰਬ) ਚਤੁਰ ਅਤੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਦੇ ਚਲਾਕ ਹੈਂ ॥ ੧੦੩ ॥

ਨਿਸ਼ਾਂ ਮੇ ਦਿਹਦ ਨੇਜ਼ਹ ਰਾ ਨੌਕ ਖੂੰ ॥

ਕਸੀਦੰਦ ਅਜ ਤੇਗ ਜ਼ਹਿਰ ਆਬ ਗੂੰ ॥ ੧੦੪ ॥

(ਨੇਜ਼ਹ ਨੌਕ ਰਾ) ਨੇਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਨੌਕਾਂ ਨੂੰ (ਖੂੰ ਨਿਸ਼ਾ) ਖੂੰ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ (ਮੇ ਦਿਹਦ) ਦਿਤੀਆਂ। (ਆਂ) ਓਹ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਕਸੀਦੰਦ) ਖਿਚਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ (ਆਬ) ਪਾਣੀ ਦਾ (ਗੂੰ) ਰੰਗ ਚੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੧੦੪ ॥

ਯਕੇ ਫ਼ਉਜ ਆਰਾਸਤਹ ਹਮ ਚੁ ਕੋਹ ॥

ਜੁਵਾਨਾਨ ਸ਼ਾਇਸਤਹੇ ਯਕ ਗਰੋਹ ॥ ੧੦੫ ॥

(ਕੋਹ) ਪਹਾੜ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਅਚਲ (ਯਕੇ) ਇਕ ਫੌਜ (ਆਰਾਸਤਹ) ਬਣਾਈ। ਜੋ (ਸ਼ਾਇਸਤਹੇ) ਚੰਗੇ ੨ (ਜੁਵਾਨਾਨ) ਜੁਆਨ ਸੂਰਮੇ ਹੈਂ, (ਯਕ ਗਰੋਹ) ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੇ ॥ ੧੦੫ ॥

ਬਪੋਸੀਦ ਦਸਤਾਰ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਬ ਬਸਤੰਦ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਜੁਸਤੰਦ ਤੀਰ ॥ ੧੦੬ ॥

ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਦੁਖਤਰ) ਬੇਟੀ ਨੇ ਅਪੁਨੇ ਸਿਰ ਤੇ (ਦਸਤਾਰ) ਪੱਗ (ਬਪੋਸੀਦ) ਪਹਿਨ ਲਈ ਭਾਵ ਬੰਨ੍ਹੀ। (ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ) ਤਲਵਾਰ (ਬ ਬਸਤੰਦ) ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ, ਅਤੇ (ਤੀਰ ਜੁਸਤੰਦ) ਬਾਣ ਚੁਨ ਲੀਤੇ ॥ ੧੦੬ ॥

ਬਸਰਦਾਰੀਏ ਕਰਦ ਪੇਸ਼ੀਨਹ ਫ਼ਉਜ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਲਸ਼ਕਰ ਚੁ ਦਰੀਯਾਇ ਮਉਜ ॥ ੧੦੭ ॥

ਫੌਜ ਦੇ (ਪੇਸ਼ੀਨਹ) ਅਗੇ (ਬ ਸਰਦਾਰੀਏ) ਸਰਦਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ। ਅਤੇ ਦਰੀਆਹ ਦੀਆਂ (ਮੌਜ ਚੁ) ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਲਸ਼ਕਰ) ਦਲ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ॥ ੧੦੭ ॥

ਯਕੇ ਗੋਲ ਬਸਤਹ ਚੁ ਅਬਰੇ ਸਿਆਹ ॥

ਬ ਲਰਜ਼ੀਦ ਬੁਮੋ ਬ ਲਰਜ਼ੀਦ ਮਾਹ ॥ ੧੦੮ ॥

(ਯਕੇ ਗੋਲ) ਇਕ ਤੁੰਬਣ (ਬਸਤਹ) ਬੰਨ੍ਹਿਆ, (ਸਿਆਹ ਅਬਰੇ ਚੁ) ਕਾਲੇ ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ। ਜਿਸ ਨਾਲ (ਬੁਮੋ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਬਲਰਜ਼ੀਦ) ਕੰਬ ਉਠੀ, ਅਤੇ (ਮਾਹ) ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਬਲਰਜ਼ੀਦ) ਫਟ ਗਿਆ ॥ ੧੦੮ ॥

ਬਿਆਵੁਰਦ ਲਸ਼ਕਰ ਚੁ ਬਰ ਵੈ ਹਦੁਦ ॥

ਸਲਾਹੇ ਦਿਗਰ ਤੀਰ ਤੇਗੋ ਨਮੂਦ ॥ ੧੦੯ ॥

(ਚੁ) ਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ, (ਵੈ) ਉਸ ਮਯੰਦਰਾਂ ਵਲੈਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ

(ਹਦੂਦ ਬਰ) ਹਦ ਦੇ ਉਪਰ (ਲਸ਼ਕਰ) ਫੌਜ ਨੂੰ (ਬਿਆ ਵਰਦ) ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੋਈ। ਓਥੇ ਖਲੋਕੇ ਏਹ ਸਲਾਹ (ਨਮੂਦ) ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਤੀਰ ਚਲਾਓ, (ਦਿਗਰ) ਦੂਜੀ ਵਾਰ (ਤੇਗ) ਤਲਵਾਰਾਂ ਚਲਾਓ ॥ ੧੦੯ ॥

ਬਿਆਰਾਸਤ ਲਸ਼ਕਰ ਬ ਸਾਜ਼ੇ ਤਮਾਮ ॥

ਹਮਹ ਖੰਜਰੋ ਗੁਰਜ਼ ਗੋਪਾਲ ਨਾਮ ॥ ੧੧੦ ॥

ਤਮਾਮ ਸਾਜਾਂ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ (ਬਿਆਰਾਸਤ) ਬਣਾਇਆ। ਭਾਵ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਬਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨੱਧਬਧ ਕੀਤਾ। ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਖੰਜਰੋ) ਕਟਾਰ, ਗੁਰਜ਼, ਤੇ (ਗੁਪਾਲ) ਗੋਪੀਏ, ਖਭਾਣੀਆਂ ਆਦਿਕ (ਨਾਮ) ਪ੍ਰਸਿਧ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲੈਣਾ ਕੀਤੇ ॥ ੧੧੦ ॥

ਬ ਬੁਰਦੰਦ ਅਕਲੀਮ ਤਾਰਾਜ ਸਖਤ ॥

ਬ ਬੁਰਦਨ ਸ਼ਹੇ ਬਾਦ ਪਾਯਾਨ ਰਖਤ ॥ ੧੧੧ ॥

ਫੇਰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੁਨੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਬੁਰਦੰਦ) ਲੈ ਗਈ 'ਅਕਲੀਮ ਵਲੈਤ' ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ (ਤਾਰਾਜ) ਲੁਟਨ ਵਾਸਤੇ। ਤੇ (ਰਖਤ) ਸਮਿਗ੍ਰੀ ਦੇ ਸਹਤ (ਸ਼ਹੇ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ (ਬਾਦ ਪਾਯਾਨ) ਘੋੜੇ ਲੁਟਕੇ (ਬ ਬੁਰਦਨ) ਲੈ ਆਈ ॥ ੧੧੧ ॥

ਨੋਟ :- (ਬਾਦ) ਪੌਣ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਪਾਯਾਨ) ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਹੋਵਨ ਸੋ ਕਹੀਏ ਘੋੜੇ ॥

ਚੁਨਾ ਜੰਗ ਕਰਦੰਦ ਆਂ ਮੁਲਕ ਰਾ ॥

ਚੁ ਬਰਗੋ ਦਰਖਤਾਂ ਜ਼ਿ ਬਾਦੇ ਸਬਾਂ ॥ ੧੧੨ ॥

ਜੰਗ ਕਰਕੇ (ਆਂ) ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੇ (ਰਾ) ਤਾਈਂ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਕੰਬਾਇਆ। (ਚੁ ਸਬਾਂ) ਜੈਸੇ ਸਵੇਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ (ਬਾਦੇ ਜ਼ਿ) ਪੌਣ ਸੇ (ਦਰਖਤਾਂ) ਬਿਛਾਂ ਦੇ (ਬਰਗੋ) ਪਤੇ ਕੰਬਦੇ ਯਾਨੇ ਹਿਲਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੧੨ ॥

ਬਕੁਸਤਨ ਅਦੂਰਾ ਕੁਸ਼ਾਯਦ ਬਪੇਸ਼ ॥

ਬਬੇਰੂੰ ਜ਼ਿ ਮੁਲਕਸ਼ ਹਮਹ ਰੂਹ ਰੇਸ਼ ॥ ੧੧੩ ॥

ਤੀਰਾਂ ਦੇ (ਬ) ਸਾਬ (ਅਦੂਰਾ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ (ਬਕੁਸਤਨ) ਕੋਹ ਯਾਨੇ ਮਾਰਕੇ ਅਪੁਨਾ (ਪੇਸ਼) ਅਗਾ (ਕੁਸ਼ਾਯਦ) ਖੋਲਿਆ। ਉਸ ਦੇਸ ਤੋਂ (ਬੇਰੂੰ) ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਜੇਹੜੇ (ਰੂਹ) ਜੀਵ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ (ਸ) ਓਹ (ਹਮਹ) ਤਮਾਮ (ਰੇਸ਼) ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ॥ ੧੧੩ ॥

ਪਰੀ ਚਿਹਰਏ ਹਮ ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਨਿਯਾਦ ॥

ਬਕੁਸਤਨ ਅਦੂਰਾ ਕਿ ਖੰਜਰ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੧੧੪ ॥

(ਚੁ ਪਰੀ) ਜੋ ਅਪੱਛਰਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਚਿਹਰਏ) ਚੇਹਰੇ ਮੋਹਰੇ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਅਤੇ (ਹਮ) ਭੀ ਸ਼ੇਰ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ (ਨਿਯਾਦ) ਪਾੜ ਖਾਣੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। (ਕਿ ਖੰਜਰ ਕੁਸ਼ਾਦ) ਜੋ ਕਟਾਰ ਨੂੰ ਖੋਲਕੇ ਉਸਨੇ (ਅਦੂਰਾ ਬਕੁਸਤਨ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹਿਆ ਦਿਤਾ ॥ ੧੧੪ ॥

ਬ ਹਰ ਜਾ ਦਵੀਦੇ ਬਕੁਸਤੇ ਅਜ਼ਾਂ ॥

ਬ ਹਰ ਜਾ ਰਸੀਦੇ ਬ ਬਸਤੇ ਅਜ਼ਾਂ ॥ ੧੧੫ ॥

(ਬ ਹਰ ਜਾ) ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਥੇ ਵੀ (ਦਵੀਦੇ) ਦੌੜਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਬ ਕੁਸਤੇ) ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। (ਬ ਹਰ ਜਾ) ਵਿਚ ਤਮਾਮ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਉਹ (ਰਸੀਦੇ) ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਬ ਬਸਤੇ) ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ॥ ੧੧੫ ॥

ਸੁਨੀਦ ਈਂ ਅਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹਿ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥

ਬਤੁੰਦੀ ਦਰਾਂਮਦ ਬਜਾਇਸ਼ ਹੁਮਾਂ ॥ ੧੧੬ ॥

(ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸ ਆਈ ਹੋਈ ਫੌਜ ਦੀ, (ਈਂ) ਏਹ ਗਲ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਵਲੈਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਸੁਨੀਦ) ਸੁਣੀ। ਤਾਂ ਓਹ (ਬ ਤੁੰਦੀ) ਸਾਬ ਤੇਜੀ ਦੇ (ਹੁਮਾਂ ਜਾਯਸ ਬ) ਉਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ (ਦਰਾਂਮਦ) ਆਇਆ ॥ ੧੧੬ ॥

ਬ ਆਰਾਸਤਹ ਫਉਜ ਚੂੰ ਨਉਂਬਹਾਰ ॥

ਜ਼ਿ ਤੋਪੋ ਤੁਪਕ ਖੰਜਰੇ ਆਬਦਾਰ ॥ ੧੧੭ ॥

(ਨਉਂਬਹਾਰ ਚੂੰ) ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਫੌਜ (ਆਰਾਸਤਹ) ਬਣਾਈ। ਭਾਵ—ਜਿਸਤ੍ਰਾਂ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਮੇਂ ਸਾਰੇ ਬੂਟੇ ਪੱਤਰ ਪੁਸ਼ਪਾਂ ਕਰਕੇ ਸੋਭਦੇ ਹੈਂ ਤੈਸੇ (ਆਬਦਾਰ) ਚਮਕੀਲੇ ਅਰਥਾਤ ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲੇ ਤੋਪਾਂ (ਤੁਪਕ) ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਤੇ (ਖੰਜਰ) ਕਟਾਰਾਂ ਸੇ ਸੂਰਮੇ ਸੋਭਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੧੭ ॥

ਬਪੇਸ਼ੇ ਸ਼ਫ ਆਮਦ ਚੁ ਦਰਯਾ ਅਮੀਕ ॥

ਜ਼ਿ ਸਰਤਾ ਕਦਮ ਹਮ ਚੁ ਆਹਨ ਗਰੀਕ ॥ ੧੧੮ ॥

(ਅਮੀਕ) ਡੂੰਘੇ ਦਰੀਆਹ ਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਓਹ ਸਾਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੋਂ (ਪੇਸ਼ੇ) ਅਗੇ ਹੋਕੇ (ਸ਼ਫ) ਜੰਗ ਮੈਦਾਨ ਦੇ (ਬ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਆਇਆ। (ਹਮ ਚੁ) ਪੁਨਾ ਜੋ (ਸਰਤਾ) ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ (ਕਦਮ) ਪੈਰਾਂ ਤਕ (ਆਹਨ) ਲੋਹੇ ਨਾਲ (ਗਰੀਕ) ਗਰਕ ਹੋਇਆ ਭਾਵ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮੜਿਆ ਆਇਆ ॥ ੧੧੮ ॥

ਬ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਪੋ ਤਮਾਚਹ ਤੁਫੰਗ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਗਸ਼ਤ ਹਮ ਚੂੰ ਗੁਲੇ ਲਾਲਹ ਰੰਗ ॥ ੧੧੯ ॥

ਤੋਪਾਂ (ਤਮਾਚਹ) ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਤੇ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ, ਸਭ ਲੋਕ ਡਰ ਗਏ, ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਇਤਨੇ ਸੂਰਮੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਜੋ (ਜ਼ਿਮੀ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਲਾਲਹ ਗੁਲੇ ਰੰਗ ਚੁੰ) ਪੋਸਤ ਦੇ ਫੁਲ ਦੇ ਰੰਗ ਮਨਿੰਦ ਲਾਲ ਹੀ ਲਾਲ (ਗਸ਼ਤ) ਹੋ ਗਈ ॥ ੧੧੯ ॥

ਬਮੈਦਾਂ ਦਰਾਮਦ ਕਿ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਬ ਯਕ ਦਸਤ ਚੀਨੀ ਕਮਾਂ ਦਸਤ ਤੀਰ ॥ ੧੨੦ ॥

ਇਤਨੇ ਨੂੰ (ਕਿ) ਜੋ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਦੁਖਤਰ) ਬੇਟੀ (ਬ ਮੈਦਾਂ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਆਈ। (ਯਕ ਦਸਤ ਬ) ਇਕ ਹਥ ਵਿਚ ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦੀ ਕਮਾਨ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ (ਦਸਤ ਤੀਰ) ਹਥ ਵਿਚ ਬਾਣ ਲੈ ਕੇ ॥ ੧੨੦ ॥

ਬ ਹਰਜਾ ਕਿ ਪਰਰਾਂ ਸ਼ਵਦ ਤੀਰ ਦਸਤ ॥

ਬ ਸਦ ਪਹਿਲੂਏ ਪੀਲ ਮਰਦਾਂ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ ॥ ੧੨੧ ॥

(ਕਿ ਹਰ ਜਾ ਬ) ਜੋ ਤਮਾਮ ਜਗ੍ਹਾਂ ਵਿਚ (ਦਸਤ ਤੀਰ) ਹਥਾਂ ਸੇ ਬਾਣਾਂ ਨੂੰ (ਪਰਰਾਂ ਸ਼ਵਦ) ਉਡਾਂਦੀ ਹੋਈ। (ਪੀਲ) ਹਾਥੀ ਵਰਗੇ ਬਲਵਾਨ (ਸਦ ਮਰਦਾਂ) ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ (ਪਹਿਲੂਏ) ਵਖੀਆਂ ਚੋਂ ਓਹ ਬਾਣ (ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ) ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਭਾਵ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੨੧ ॥

ਚੁਨਾ ਮਉਜ ਖੇਜ਼ਦ ਜ਼ਿ ਦਰੀਯਾਬ ਸੰਗ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਚੁ ਤੇਗੋ ਨਿਹੰਗ ॥ ੧੨੨ ॥

ਫੌਜਾਂ (ਚੁਨਾ) ਇਸਤਰੂਂ ਗੱਜਦੀਆਂ ਔਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸਤਰੂਂ (ਸੰਗ) ਪਥਰਾਂ ਨਾਲ ਖਹਿਕੇ (ਦਰੀਯਾਬ) ਦਰੀਆਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ (ਮਉਜ ਖੇਜ਼ਦ) ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੇ ਓਹ ਗੜ ੨ ਕਰਦੀਆਂ ਔਂਦੀਆਂ ਹਨ। (ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ (ਚੁ ਤੇਗੋ) ਜੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹਨ ਓਹ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ ॥ ੧੨੨ ॥

ਬਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਯਕੇ ਤਾਬ ਨਾਕ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਯਕੇ ਖੂਨ ਖਾਕ ॥ ੧੨੩ ॥

(ਯਕੇ ਤਾਬ) ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ (ਨਾਕ) ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਤਕ (ਬ ਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਦੇ ਆਇਆ। ਅਤੇ (ਯਕੇ ਖੂਨ ਖਾਕ) ਕੇਵਲ ਲਹੂ ਤੇ ਮਿਟੀ (ਬ ਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ॥ ੧੨੩ ॥

ਬਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਹਮਹ ਹਿੰਦ ਤੇਗ ॥

ਬਗੁਰਦੀਦ ਲਸ਼ਕਰ ਚੁ ਦਰਯਾਇ ਮੇਗ ॥ ੧੨੪ ॥

ਹਿੰਦ ਦੇਸ ਦੀਆਂ (ਹਮਹ ਤੇਗ) ਤਮਾਮ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਬ ਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ। ਦਰੀਆਹ ਅਤੇ (ਮੇਗ) ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਸਾਰਾ (ਲਸ਼ਕਰ) ਦਲ (ਬ ਗੁਰਰੀਦ) ਵਿਚ ਗਜਨੇ ਦੇ ਆਇਆ ॥ ੧੨੪ ॥

ਬਚਰਖ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਬ ਚੀਨੀ ਕਮਾਂ ॥

ਬਤਾਬ ਆਮਦਸ ਤੇਗ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ॥ ੧੨੫ ॥

(ਚੀਨੀ ਕਮਾਂ) ਚੀਨ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ ਕਮਾਨਾਂ ਹਥਾਂ ਦੇ (ਬ) ਵਿਚ (ਬਚਰਖ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਫਿਰਨੇ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ। ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਬ ਤਾਬ ਆਮਦਸ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਾਹੀ ਦੇ ਆਈਆਂ ॥ ੧੨੫ ॥

ਗੇਰਵਹ ਬਰ ਆਵੁਰਦ ਚੰਦੀ ਕਰੋਹ ॥

ਬਲਰਜ਼ੀਦ ਦਰਯਾਬ ਦੁਰੀਦ ਕੋਹ ॥ ੧੨੬ ॥

ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਗਜਨੇ ਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਚਲਣ ਦਾ (ਗੇਰਵਹ) ਸ਼ਬਦ (ਚੰਦੀ ਕਰੋਹ) ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਕੋਹਾਂ ਤਕ (ਬਰਾਵੁਰਦ) ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਨਕੇ ਦਰੀਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ (ਬ ਲਰਜ਼ੀਦ) ਵਿਚ ਕੰਬਣੇ ਦੇ ਆਇਆ, ਅਤੇ (ਕੋਹ) ਪਹਾੜ (ਦਰੀਦ) ਫਟ ਗਏ ॥ ੧੨੬ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਂ ॥

ਬ ਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ ਚੁ ਤੇਗੇ ਯਮਾਂ ॥ ੧੨੭ ॥

ਉਸੇ ਵੇਲੇ (ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਂ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ। (ਚੁ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਯਮਾਂ) ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਬ ਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਈਆਂ ॥ ੧੨੭ ॥

ਬਤੇਜ਼ ਆਮਦੋ ਨੇਜ਼ਹੇ ਬਾਂਸਤੀਂ ॥

ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ ਤਨੇ ਨਾਜ਼ਨੀ ॥ ੧੨੮ ॥

(ਬਾਂਸਤੀਂ) ਬਾਂਸਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇਜ਼ੇ (ਬ ਤੇਜ਼ ਆਮਦੋ) ਸਾਥ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਆਏ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਤੇਜ਼ੀ ਸਾਥ ਆਏ? ਉਤਰ :- ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਨਾਜ਼ਨੀ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਸਰੀਰ (ਬ ਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ) ਵਿਚ ਗੁਸੇ ਦੇ ਆਇਆ ॥ ੧੨੮ ॥

ਬਸ਼ੋਰਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ ਨਫਰ ਹਾਇ ਕੁਹਿਰ ॥

ਜ਼ਿ ਤੋਪੋ ਵ ਨੇਜ਼ਹ ਬਪੋਸ਼ੀਦ ਦਹਿਰ ॥ ੧੨੯ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਹਾਇ ਕੁਹਿਰ) ਬਹੁਤੇ ਕਹਰ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ (ਨਫਰ) ਤੂਤੀਆਂ (ਬਸ਼ੋਰਸ਼ ਦਰਾਂਮਦ) ਵਿਚ ਡੰਡ ਰੋਲੇ ਦੇ ਆਈਆਂ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਦਹਿਰ) ਜੁਧ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਪਾਂ ਅਤੇ ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਸੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ (ਬਪੋਸ਼ੀਦ) ਪਹਿਣਦੀ ਹੋਈ।

ਭਾਵ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤੋਪਾਂ ਅਤੇ ਨੇਜ਼ੇ ਆਦਿਕ ਸ਼ਸਤਰ ਚਲ ਪਏ ॥ ੧੨੯ ॥

ਬਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਕਮਾਨੋ ਕਮੰਦ ॥

ਦਰਖਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਦਹ ਤੇਗ ਸੀਮਾਬ ਤੁੰਦ ॥ ੧੩੦ ॥

ਕਮਾਨਾਂ ਅਤੇ (ਕਮੰਦ) ਫਾਹੀਆਂ (ਬ ਜ਼ੁਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਆਈਆਂ। (ਸੀਮਾਬ) ਪਾਰੇ ਵਾਲੀਆਂ (ਤੁੰਦ) ਤਿਖੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਦਰਖਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਦਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ॥ ੧੩੦ ॥

ਬਜੋਸ਼ ਆਮਦਹ ਖੰਜਰੇ ਖ਼ਾਰ ਖ਼ੁੰ ॥

ਜ਼ੁਬਾਂ ਨੇਜ਼ਹ ਮਾਰਸ ਬਰਾਮਦ ਬਰੁੰ ॥ ੧੩੧ ॥

(ਖ਼ੁੰ ਖ਼ਾਰ) ਖ਼ੁੰਨ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ (ਖੰਜਰੇ) ਕਟਾਰਾਂ (ਬ ਜੋਸ਼ ਆਮਦਹ) ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਆਈਆਂ। ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ (ਮਾਰ) ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਲਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਸ) ਉਸਦੇ ਮਨਿੰਦ ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਖੀਆਂ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋਈਆਂ ੨ ਸਰੀਰ ਤੋਂ (ਬਰੁੰ ਬਰਾਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਈਆਂ ॥ ੧੩੧ ॥

ਬਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਲਕੋ ਤਾਬ ਨਾਕ ॥

ਯਕੇ ਸੁਰਖ ਗੋਗਿਰਦ ਸ਼ੁਦ ਖ਼ੁਨ ਖ਼ਾਕ ॥ ੧੩੨ ॥

ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ (ਲਕੋ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਨਾਕ ਤਾਬ) ਸੁਰਗ ਤਕ (ਤਾਬਸ਼ ਬ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਵਿਚ (ਦਰਾਮਦ) ਆਇਆ। (ਗੋਗਿਰਦ) ਗੰਧਕ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਿਥਵੀ (ਖ਼ੁੰਨ ਖ਼ਾਕ) ਲਹੂ ਅਤੇ ਮਿਟੀ ਸੇ (ਯਕੇ ਸੁਰਖ ਸ਼ੁਦ) ਕੇਵਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈ ॥ ੧੩੨ ॥

ਦਿਹਾ ਦਿਹ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਿ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਹਯਾ ਹਯ ਦਰਾਮਦ ਨਿਹੰਗੋ ਨਿਹੰਗ ॥ ੧੩੩ ॥

(ਤੁਫੰਗ ਜ਼ਿ) ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੇ (ਤੀਰੋ) ਗੋਲੀਆਂ (ਦਿਹਾ ਦਿਹ ਦਰਾਮਦ) ਚਲ ਚਲੀ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। (ਨਿਹੰਗੋ ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸੂਰਮੇ (ਹਯਾ ਹਯ ਦਰਾਮਦ) ਹਲਾ ਹਲੀ ਵਿਚ ਆਏ ॥ ੧੩੩ ॥

ਚਕਾਚਾਕ ਬਰਖਾਸਤ ਤੀਰੋ ਕਮਾਂ ॥

ਬਰਾਮਦ ਯਕੇ ਰੁਸਤ ਖੇਜ਼ ਅਜ਼ ਜਹਾਂ ॥ ੧੩੪ ॥

(ਕਮਾਂ ਤੀਰੋ) ਧਨਖ ਬਾਣਾਂ ਦੀ (ਚਕਾ ਚਾਕ) ਕੜਾ ਕੜੀ (ਬਰਖਾਸਤ) ਉਠੀ। ਸਾਰੇ (ਜਹਾਂ ਅਜ਼) ਸੰਸਾਰ ਸੇ (ਖੇਜ਼) ਉਠ ਕੇ (ਯਕੇ ਰੁਸਤ) ਕੇਵਲ ਡੰਡ ਰੋਲੀ ਹੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ। ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਡੰਡਰੋਲਾ ਉਸ ਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ॥ ੧੩੪ ॥

ਨ ਪੋਯਿੰਦਹ ਰਾ ਬਰ ਜ਼ਿਮੀ ਬੁਦ ਜਾ ॥

ਨ ਪਰਿੰਦਹ ਰਾ ਦਰ ਹਵਾ ਬੁਦ ਰਾਹ ॥ ੧੩੫ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ (ਪੋਯਿੰਦਹ ਰਾ) ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤਾਈਂ (ਜ਼ਿਮੀ ਬਰ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਪਰ ਤੁਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ (ਜਾ ਨ ਬੁਦ) ਜਗਾਂ ਨਰੀਂ ਥੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਜਗਾਂ ਲੋਥਾਂ ਹੀ ਲੋਥਾਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ (ਪਰਿੰਦਹ ਰਾ) ਪਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਤਾਈਂ ਭੀ ਉੱਡਣ ਲਈ (ਹਵਾ ਦਰ) ਆਕਾਸ ਅੰਦਰ (ਰਾਹ ਨ ਬੁਦ) ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਭੌਰ ਉਡ ੨ ਕੇ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ॥ ੧੩੫ ॥

ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਬਾਰੀਦ ਮਿਯਾਨੇ ਮੁਸਾਫ ॥

ਕਿ ਅਜ ਕੁਸ਼ਤਗਾਂ ਸੁਦ ਜ਼ਿਮੀ ਕੋਹ ਕਾਫ ॥ ੧੩੬ ॥

(ਮੁਸਾਫ) ਜੰਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ (ਮਿਯਾਨੇ) ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਚੁਨਾ ਬਾਰੀਦ) ਐਸੇ ਵਸੀਆਂ। (ਕਿ ਕੁਸ਼ਤਗਾ ਅਜ) ਜੋ ਕੋਹਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੇ (ਜ਼ਿਮੀ ਕੋਹ ਕਾਫ ਸੁਦ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਬਤ ਮਨਿੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਵ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਉਚੇ ਢੇਰ ਲਗ ਗਏ ॥ ੧੩੬ ॥

ਕਿ ਪਾਓ ਸਰ ਅੰਬੋਹ ਚੰਦਾਂ ਸੁਦਹ ॥

ਕਿ ਮੈਦਾਂ ਪੁਰ ਅਜ ਗੋਇ ਚਉਗਾਂ ਸੁਦਹ ॥ ੩੭ ॥

(ਕਿ ਪਾਓ ਸਰ) ਜੋ ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ (ਚੰਦਾਂ ਅੰਬੋਹ ਸੁਦਹ) ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਅੰਬਾਰ ਅਰਥਾਤ ਢੇਰ ਹੋ ਗਏ। (ਕਿ ਗੋਇ) ਜੋ ਖਿਦੂਆਂ ਤੇ (ਚਉਗਾਂ ਅਜ) ਖੂੰਡੀਆਂ ਸੇ (ਮੈਦਾਂ ਪੁਰ ਸੁਦਹ) ਮੈਦਾਨ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਿਰ ਖਿਦੂ ਹਨ, ਹਥ ਪੈਰ ਬਾਹਵਾਂ ਏਹ ਖੂੰਡੀਆਂ ਹਨ ॥ ੧੩੭ ॥

ਰਵਾ ਰਉ ਦਰਾਮਦ ਬ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਕਿ ਪਾਰਹ ਸੁਦਹ ਖੋਦ ਖੁਫਤਾਨ ਜੰਗ ॥ ੧੩੮ ॥

ਤੁਫੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ (ਤੀਰੋ) ਗੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਧਨਖਾਂ ਚੋਂ ਬਾਣ ਐਸੇ (ਰਵਾ ਰਉ) ਚਲਾ ਚਲੀ ਦੇ (ਦਰਾਮਦ) ਅੰਦਰ ਆਏ। (ਕਿ) ਜੋ ਜੰਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਵਿਚ (ਖੋਦ) ਟੋਪ (ਖੁਫਤਾਨ) ਚਿਲਤੇ (ਪਾਰਹ ਸੁਦਹ) ਪਾੜਛੇ ੨ ਹੋ ਗਏ ॥ ੧੩੮ ॥

ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਤਾਬਸ਼ ਤ ਪੀਦ ਆਫਤਾਬ ॥

ਦਰਖਤਾਂ ਸੁਦ ਖੁਸ਼ਕ ਵ ਦਰਯਾਇ ਆਬ ॥ ੧੩੯ ॥

ਤਲਵਾਰਾਂ (ਚੁਨਾ ਤਾਬਸ਼) ਐਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀਆਂ, ਮਾਨੋ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ (ਆਫਤਾਬ) ਸੂਰਜ ਹੀ ਤਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਨਾਲ (ਦਰਖਤਾਂ) ਬਿਛਾਂ ਅਤੇ ਦਰੀਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ (ਖੁਸ਼ਕ ਸੁਦਹ) ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਏ ਭਾਵ ਸੁਕ ਗਏ ॥ ੧੩੯ ॥

ਚੁਨਾਂ ਤੀਰ ਬਾਰਾਂ ਸੁਦਹ ਹਮ ਚੁ ਬਰਕੁ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਸੁਦ ਫੀਲ ਚੂੰ ਫਰਕ ਫਰਕ ॥ ੧੪੦ ॥

(ਹਮ) ਭੀ ਅਰਥਾਤ ਪੁਨਾ (ਚੁਨਾ) ਐਸੇ ਹੀ (ਬਰਕ ਚੁ) ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਤੀਰ ਬਾਰਾ ਸੁਦਹ) ਬਾਣਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋਈ। (ਚੂੰ ਫੀਲ ਫਰਕ ਫਰਕ) ਜਿਸਤੇ ਹਾਥੀ ਜੁਦਾ ੨ ਹੋਕੇ ਜੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿਚ (ਬਿਅਫਤਾਦ ਸੁਦ) ਡਿਗਦੇ ਹੋਏ। ਭਾਵ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪੈਣ ਨਾਲ ਡੰਗਰ ਆਦਿ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਹੀ ਤੀਰ ਤਲਵਾਰ ਆਦਿਕਾਂ ਦੇ ਛੁਟਨੇ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੧੪੦ ॥

ਬਹਰਬ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਵਜ਼ੀਰੇ ਚੁ ਬਾਦ ॥

ਯਕੇ ਤੇਗ ਮਾਯੰਦਰਾਨੀ ਕੁਸ਼ਾਦ ॥ ੧੪੧ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਮਰਣਾਂ ਸੁਣਿਆਂ ਤਾਂ :-

ਵਜ਼ੀਰ ਆਪ (ਬਾਦ ਚੁ) ਪੈਣ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਭਾਵ ਛੇਤੀ (ਬਹਰਬ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਜੰਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਤੇ (ਮਾਯੰਦਰਾਨੀ) ਮਯੰਦਰਾਂ ਵਲੈਤ ਦੀ ਇਕ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ (ਕੁਸ਼ਾਦ) ਖੋਲ੍ਹਿਆ ॥ ੧੪੧ ॥

ਦਿਗਰ ਤਰਫ ਆਮਦ ਬ ਦੁਖਤਰ ਅਜ਼ਾਂ ॥

ਬਰਹਿਨੇ ਯਕੇ ਤੇਗ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ॥ ੧੪੨ ॥

(ਦਿਗਰ ਤਰਫ) ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ (ਅਜ਼ਾ ਦੁਖਤਰ) ਓਸੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ (ਬ ਆਮਦ) ਵਿਚ ਆਈ। ਜਿਸ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਇਕ ਤਲਵਾਰ (ਬਰਹਿਨੇ) ਨੰਗੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ॥ ੧੪੨ ॥

ਦਰਖਸ਼ਾਂ ਸੁਦਹ ਆਂ ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਤੇਜ਼ ॥

ਅਦੂਰਾ ਅਜ਼ੋ ਦਿਲ ਸ਼ਵਦ ਰੇਜ਼ ਰੇਜ਼ ॥ ੧੪੩ ॥

(ਆਂ ਤੇਗ ਰੇਜ਼) ਓਹ ਤਲਵਾਰ ਤਿੱਖੀ (ਚੁਨਾ ਦਰਖਸ਼ਾਂ ਸੁਦਹ) ਐਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੋਈ। ਜੋ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਸੇ (ਅਦੂਰਾ) ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ (ਰੇਜ਼ ਰੇਜ਼ ਸ਼ਵਦ) ਟੁਕੜੇ ੨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੪੩ ॥

ਯਕੇ ਤੇਗ ਜ਼ਦ ਬਰ ਸਰੇ ਓ ਸਮੰਦ ॥

ਜ਼ਿਮੀਨਸ਼ ਦਰਆਮਦ ਚੁ ਕੋਹੋ ਬਿਲੰਦ ॥ ੧੪੪ ॥

(ਓ) ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ (ਸਮੰਦ) ਘੋੜੇ ਦੇ (ਸਰੇ ਬਰ) ਸਿਰ ਉਪਰ (ਯਕੇ ਤੇਗ ਜ਼ਦ) ਇਕ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ। (ਚੁ ਕੋਹੋ ਬਿਲੰਦ) ਮਨਿੰਦ ਪਹਾੜ ਦੇ ਜੋ ਉੱਚਾ ਘੋੜਾ ਸੀ (ਜ਼ਿਮੀਨਸ਼ ਦਰਆਮਦ) (ਓਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਆ ਪਿਆ ਭਾਵ ਡਿਗ ਪਿਆ ॥ ੧੪੪ ॥

ਦਿਗਰ ਤੇਗ ਓਰਾ ਬਿਜ਼ਦ ਕਰਦ ਨੀਮ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਬੁਮਸ ਚੁ ਕਰਖੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥ ੧੪੫ ॥

(ਦਿਗਰ ਤੇਗ) ਦੂਜੀ ਤਲਵਾਰ (ਓਰਾ ਬਿਜ਼ਦ) ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ (ਨੀਮ ਕਰਦ) ਅਧਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਭਾਵ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਅਜ਼ੀਮ ਕਰਖੇ ਚੁ) ਵੱਡੀ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਸ ਬੁਮ ਬਿਅਫਤਾਦ) ਉਹ ਵਜ਼ੀਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਤੇ ਡਿਗ ਪਿਆ ॥ ੧੪੫ ॥

ਦਿਗਰ ਮਰਦ ਆਮਦ ਚੁ ਪ੍ਰਾਂ ਉਕਾਬ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਤੇਗ ਓਰਾ ਬ ਕਰਦਸ਼ ਖਰਾਬ ॥ ੧੪੬ ॥

ਇਤਨੇ ਨੂੰ (ਪ੍ਰਾਂ) ਉੱਡਣ ਵਾਲੇ (ਉਕਾਬ ਚੁ) ਪੰਛੀ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਭਾਵ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਨਾਲ (ਦਿਗਰ ਮਰਦ ਆਮਦ) ਦੂਜਾ ਸੂਰਮਾ ਆਇਆ। (ਓਰਾ ਤੇਗ ਬਿਜ਼ਦ) ਉਸਨੂੰ ਭੀ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰਕੇ (ਬ ਕਰਦਸ਼ ਖਰਾਬ) ਖਰਾਬ ਯਾਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥ ੧੪੬ ॥

ਚੁਕਾਰੇ ਵਜ਼ੀਰਸ਼ ਬਰਾਹਤ ਰਸੀਦ ॥

ਦਿਗਰ ਮਿਹਨਤੇ ਸਿਯਮ ਆਮਦ ਪਦੀਦ ॥ ੧੪੭ ॥

ਜੰਗ ਦੀ (ਚੁਕਾਰੇ) ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ ਓਹ (ਸ਼) ਉਸ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ (ਬ ਰਾਹਤ ਰਸੀਦ) ਸਾਬ ਭਲਿਆਈ ਦੇ ਪਹੁੰਚਾਈ। (ਦਿਗਰ ਮਿਹਨਤੇ) ਦੂਜੇ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਭੀ ਚੰਗੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕੀਤੀ, ਫੇਰ (ਪਦੀਦ) ਪ੍ਰਗਟ (ਸਿਯਮ ਆਮਦ) ਤੀਜਾ ਸੂਰਮਾ ਆਇਆ ॥ ੧੪੭ ॥

ਸਿਯਮ ਦੇਵ ਆਮਦ ਬਗਲਤੀਦ ਖੂੰ ॥

ਜ਼ਿ ਦਹਲੀਜ਼ ਦੋਜ਼ਖ ਬਰਾਮਦ ਬਰੂੰ ॥ ੧੪੮ ॥

(ਸਿਯਮ ਦੇਵ ਆਮਦ) ਤੀਜਾ ਦੈਤ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਖੂਨ ਦੇ (ਬਗਲਤੀਦ) ਨਾਲ ਲਿਬੜ ਗਿਆ। ਤੇ ਅੰਸੀ ਸੋਭਾ ਆਈ ਮਾਨੋ (ਦੋਜ਼ਖ ਦਹਲੀਜ਼ ਜ਼ਿ) ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ਸੇ (ਬਰੂੰ ਬਰਾਮਦ) ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਹੈ ॥ ੧੪੮ ॥

ਬਕੁਸ਼ਤੰਦ ਓਰਾ ਦੁ ਕਰਦੰਦ ਤਨ ॥

ਚੁ ਸ਼ੇਰੇ ਜਿਆਂ ਹਮ ਚੁ ਗੋਰੇ ਕੁਹਨ ॥ ੧੪੯ ॥

(ਓਰਾ ਬਕੁਸ਼ਤੰਦ) ਉਸਨੂੰ ਕੋਹਕੇ (ਦੁ ਤਨ ਕਰਦੰਦ) ਦੋ ਸਰੀਰ ਭਾਵ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। (ਜਿਆਂ ਸ਼ੇਰੇ ਚੁ) ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਅਰਥਾਤ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾੜ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ (ਕੁਹਨ) ਪੁਰਾਣੇ ਅਰਥਾਤ ਬੁਢੇ (ਗੋਰੇ) ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤਿਸਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਤੀਜੇ ਦੈਤ ਨੂੰ ਮਾਰ

ਦਿਤਾ ॥ ੧੪੯ ॥

ਚਹਾਰਮ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਸ਼ੇਰਾਂ ਬਜੰਗ ॥

ਚੁ ਬਰ ਬਚਹੇ ਗੋਰ ਗਰਗਾਂ ਪਿਲੰਗ ॥ ੧੫੦ ॥

ਕਈ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਬਲ ਵਾਲਾ ਚੌਥਾ ਸੂਰਮਾ ਐਸੇ (ਬਜੰਗ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਜੰਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਆਇਆ। (ਚੁ ਗੋਰ ਬਚਹੇ ਬਰ) ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗੇ ਦੇ ਬਚੇ ਉਪਰ (ਪਿਲੰਗ ਗੁਰਗਾਂ) ਚਿਤਰਾ ਗਜਕੇ ਆਂਦਾ ਹੈ ॥ ੧੫੦ ॥

ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਬਰ ਵੈ ਬਿਜ਼ਦ ਨਾਜ਼ਨੀ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਪੁਸ਼ਤ ਅਸਪਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਿਮੀਂ ॥ ੧੫੧ ॥

(ਵੈ ਬਰ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਨਾਜ਼ਨੀ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਬਿਜ਼ਦ) ਐਸੇ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ। (ਕਿ ਅਸਪਸ਼ ਪੁਸ਼ਤ ਅਜ਼) ਜੋ ਘੋੜੇ ਦੀ ਪਿਠ ਸੇ (ਜ਼ਿਮੀਂ ਦਰਾਮਦ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਉਪਰ ਆਇਆ। ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ ਡਿਗ ਪਿਆ ॥ ੧੫੧ ॥

ਕਿ ਪੰਜਮ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਦੇਵੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਯਕੇ ਜਖਮ ਜ਼ਦ ਕਰਦ ਹੁਕਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੧੫੨ ॥

(ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੇ ਭਾਰੀ (ਦੇਵੇ ਚੁ) ਦੈਂਤ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਕਿ ਪੰਜਮ ਦਰਾਮਦ) ਜੋ ਪੰਜਵਾਂ ਸੂਰਮਾ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਭੀ (ਕਰੀਮ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ (ਯਕੇ ਜਖਮ ਜ਼ਦ ਕਰਦ) ਇਕ ਜਖਮ ਮਾਰਨਾ ਕੀਤਾ ॥ ੧੫੨ ॥

ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਬਰ ਵੈ ਜ਼ਦਾਂ ਖੂਬ ਰੰਗ ॥

ਜ਼ਿ ਸਰ ਤਾ ਕਦਮ ਆਮਦਹ ਜ਼ੇਰ ਤੰਗ ॥ ੧੫੩ ॥

(ਖੂਬ ਰੰਗ) ਚੰਗੇ ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ (ਵੈ ਬਰ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਚੁਨਾ ਤੇਗ ਜ਼ਦ) ਐਸੇ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ। ਜੋ (ਸਰ ਜ਼ਿ) ਸਿਰ ਸੇ ਲੈਕੇ (ਕਦਮ ਤਾ ਆਮਦਹ) ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਆਕੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਜ਼ੀਨ ਕਸਣ ਵਾਲੀ (ਤੰਗ) ਪੋਟੀ ਦੇ (ਜ਼ੇਰ) ਹੇਠ ਨਿਕਲ ਗਈ ॥ ੧੫੩ ॥

ਸ਼ਸ਼ਮ ਦੇਵ ਆਮਦ ਚੁ ਅਫਰੀਤ ਮਸਤ ॥

ਜ਼ਿ ਤੀਰੇ ਕਮਾਂ ਹਮ ਚੁ ਕਬਜ਼ਹ ਗੁਜ਼ਸਤ ॥ ੧੫੪ ॥

(ਸ਼ਸ਼ਮ ਦੇਵ ਆਮਦ) ਛੇਵਾਂ ਦੈਂਤ ਆਇਆ ਮਸਤੇ ਹੋਇ (ਅਫਰੀਤ ਚੁ) ਦੈਤ ਦੇ ਮਨਿੰਦ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਸਾ ਜੁਧ ਹੋਇਆ ਜੋ (ਕਮਾਂ ਜ਼ਿ ਤੀਰੇ) ਧਨਖਾਂ ਸੇ ਬਾਨ (ਹਮ) ਭੀ (ਕਬਜ਼ਹ) ਮੁਠਾਂ ਸੇ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਗੁਜ਼ਸਤ) ਗੁਜਰੀਆਂ ਭਾਵ ਚਲੀਆਂ ॥ ੧੫੪ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਤੇਗ ਓਰਾ ਕਿ ਓ ਨੀਮ ਸੁਦ ॥

ਕਿ ਦੀਗਰ ਯਲਾ ਰਾ ਅਜੋ ਬੀਮ ਸੁਦ ॥ ੧੫੫ ॥

(ਓਰਾ) ਉਸਨੂੰ (ਤੇਗ ਬਿਜ਼ਦ) ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ (ਕਿ ਓ ਨੀਮ ਸੁਦ) ਜੋ ਉਹ ਛੇਵਾਂ ਦੈਤ ਅਧਾ ਭਾਵ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ । (ਕਿ ਦੀਗਰ ਯਲਾ ਰਾ) ਜੋ ਬਾਕੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ (ਅਜੋ) ਉਸ ਔਰਤ ਸੇ (ਬੀਮ ਸੁਦ) ਖੋਫ ਹੋ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਉਸ ਔਰਤ ਪਾਸੋਂ ਸਾਰੇ ਸੂਰਮੇ ਡਰ ਗਏ ॥ ੧੫੫ ॥

ਚੁਨੀਤਾ ਬਮਿਕਦਾਰ ਹਫਤਾਦ ਮਰਦ ॥

ਬਤੇਗ ਅੰਦਰ ਆਵੇਖਤ ਖਾਸ ਅਜ਼ ਨਬਰਦ ॥ ੧੫੬ ॥

(ਚੁਨੀਤਾ) ਅੰਸੇ ਤਾਂ (ਬ ਮਿਕਦਾਰ) ਵਿਚ ਗਿਨਤੀ ਦੇ ਵਾ ਇਕੋ ਜੇਹੇ (ਹਫਤਾਦ ਮਰਦ) ਸਤ ਸੂਰਮੇ । (ਖਾਸ) ਚੰਗੇ ੨ (ਨਬਰਦ ਅਜ਼) ਰਣਭੂਮਿਕਾ ਸੇ (ਬ ਤੇਗ ਅੰਦਰ ਆਵੇਖਤ) ਤਲਵਾਰ ਅੰਦਰ ਲਿਪਟਾਏ ॥ ੧੫੬ ॥

ਦਿਗਰ ਕਸ ਨਿਆਮਦ ਤਮੰਨਾਇ ਜੰਗ ॥

ਕਿ ਬੇਰੂੰ ਨਿਯਾਮਦ ਦਿਲਾਵਰ ਨਿਹੰਗ ॥ ੧੫੭ ॥

ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੀ (ਤਮੰਨਾਇ) ਇਛਿਆ ਕਰਕੇ (ਦਿਗਰ ਕਸ ਨਿਆਮਦ) ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਨ ਆਇਆ । (ਕਿ) ਜੋ ਕੋਈ ਭੀ (ਨਿਹੰਗ) ਸੂਰਮਾ (ਦਿਲਾਵਰ) ਦਲੇਰੀ ਸੇ ਫੌਜ ਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ (ਬੇਰੂੰ ਨਿਯਾਮਦ) ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਇਆ ॥ ੧੫੭ ॥

ਬਹਰਬ ਆਮਦਸ਼ ਸ਼ਾਹਿ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥

ਬਤਾਬਸ਼ ਤਪੀਦਨ ਦਿਲੇ ਮਰਦਮਾਂ ॥ ੧੫੮ ॥

ਪਰ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪ (ਬ ਹਰਬ ਆਮਦਸ਼) ਵਿਚ ਜੰਗ ਦੇ ਆਇਆ । ਉਸਦੇ ਆਉਣ ਕਰਕੇ (ਮਰਦਮਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ (ਬ ਤਾਬਸ਼ ਤਪੀਦਨ) ਵਿਚ ਤੇਜੀ ਦੇ ਤਪਿਆ ॥ ੧੫੮ ॥

ਚੁ ਅਬਰਸ ਤਗ ਅੰਦਾਖਤ ਦੌਰੇ ਯਲਾਂ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਜ਼ਿਹੇ ਆਸਮਾਂ ॥ ੧੫੯ ॥

ਜੈਸੇ (ਅਬਰਸ) ਬਦਲਾਂ ਮੇਂ (ਤਗ) ਬਿਜਲੀ (ਅੰਦਾਖਤ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀ ਹੈ ਤਿਸਦੇ (ਚੁ) ਮਨਿੰਦ ਉਸ (ਦੌਰੇ) ਜਮਾਨੇ ਮੇਂ (ਯਲਾਂ) ਸੂਰਮੇਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ । (ਆਸਮਾਂ) ਇੰਦਰ ਧਨਖ ਦੇ (ਜ਼ਿਹੇ) ਮਨਿੰਦ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਧਨਖ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ॥ ੧੫੯ ॥

ਬਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਨ ॥

ਦਰਖਸ਼ਾਂ ਸੁਦਹ ਤੇਗ ਹਿੰਦੀ ਯਮਨ ॥ ੧੬੦ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ (ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਨ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਕਾਸ਼ (ਬਤਾਬਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਦੇ ਆਏ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ ਦੇਸ ਤੇ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ (ਦਰਖਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਦਹ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ॥ ੧੬੦ ॥

ਚਲਾ ਚਲ ਦਰਾਮਦ ਕਮਾਨੋ ਕਮੰਦ ॥

ਹਯਾ ਹਯ ਦਰਾਮਦ ਬ ਗੁਰਜੋ ਗਜੰਦ ॥ ੧੬੧ ॥

ਧਨਖ ਬਾਨ ਤੇ (ਕਮੰਦ) ਫਾਹੀਆਂ ਚਲਣੇ ਹੀ ਚਲਣ ਵਿਚ ਆਈਆਂ। ਅਤੇ (ਹਯਾ ਹਯ) ਹਲਾ ਚਲੀ ਵਿਚ (ਦਰਾਮਦ) ਆਕੇ ਬ=ਸਾਬ ਗੁਰਜ਼ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ (ਗਜੰਦ) ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੬੧ ॥

ਚਕਾ ਚਾਕ ਬਰਖਾਸਤ ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ ॥

ਜ਼ਿਮੀ ਲਾਲ ਸ਼ੁਦ ਚੂੰ ਗੁਲੇ ਲਾਲਹ ਰੰਗ ॥ ੧੬੨ ॥

(ਤੀਰੋ ਤੁਫੰਗ) ਬਾਣਾ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ (ਚਕਾ ਚਾਕ ਬਰਖਾਸਤ) ਕਾੜ ੨ ਸਬਦ ਉਠਿਆ। ਲਾਲਹ=ਪੋਸਤ ਦੇ (ਗੁਲੇ) ਫੁਲ ਦੇ ਰੰਗ (ਚੂੰ) ਮਨਿੰਦ (ਜ਼ਿਮੀ ਲਾਲ ਸ਼ੁਦ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈ ॥ ੧੬੨ ॥

ਹਹਾ ਹੂ ਦਰਾਮਦ ਚੁ ਪਹਨ ਅੰਦਰੂ ॥

ਦਿਹਾਦਿਹ ਸ਼ੁਦਹ ਖੰਜਰੇ ਖ਼ਾਰ ਖ਼ੂੰ ॥ ੧੬੩ ॥

(ਚੁ ਪਹਨ ਅੰਦਰੂ) ਜੋ ਜੰਗ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਹਹਾ ਹੂ ਦਰਾਮਦ) ਡੰਡ ਰੋਲਾ ਆਇਆ। (ਖ਼ੂੰ ਖ਼ਾਰ ਖੰਜਰੇ) ਖ਼ੂੰਨ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਕਟਾਰ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹੈਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਦਿਹਾ ਦਿਹ ਸ਼ੁਦਹ) ਚਲਾ ਚਲੀ ਹੋਈ ॥ ੧੬੩ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਯਕੇ ਤਾਬਰੰਗ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਦੁ ਚਾਲਾਕ ਜੰਗ ॥ ੧੬੪ ॥

(ਤਾਬ ਰੰਗ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ (ਯਕੇ) ਕੈਵਲ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਜੋ ਦੋਨੋ ਹੀ ਜੰਗ ਕਰਨ ਮੇਂ ਚਲਾਕ ਹੈ ਓਹ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ਭਾਵ ਬੀਰ ਰਸ ਵਿਚ ਤਦਾਕਾਰ ਹੋਇ ॥ ੧੬੪ ॥

ਬਸ਼ੋਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਸਰਾਫੀਲ ਸੂਰ ॥

ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ ਤਨੇ ਖ਼ਾਸ ਹੂਰ ॥ ੧੬੫ ॥

ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਪਰਲੋ ਕਾਲ ਮੇਂ (ਸਰਾਫੀਲ) ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੀ (ਸੂਰ) ਕਰਨੈਲ (ਬ ਸ਼ੋਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬੇ ਦੇ ਔਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿਚ ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਸੁਨਕੇ ਸੂਰਮੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਲੜਕੇ ਮਰ ਗਏ । ਅਤੇ (ਹੂਰ) ਅਪੱਛਰਾਂ ਦਾ (ਖਾਸ) ਅਪੁਨਾ ਸਰੀਰ (ਬਰਖਸ਼ ਅੰਦਰ ਆਮਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ । ਅਰਥਾਤ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਪੱਛਰਾਂ ਆਕੇ ਪਰਗਟ ਹੋਈਆਂ ॥ ੧੬੫ ॥

ਬ ਸ਼ੋਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਿ ਤਨਦਰ ਖਰੋਸ਼ ॥

ਬ ਬਾਜੂਇ ਮਰਦਾਂ ਬਰਾਵੁਰਦ ਜੋਸ਼ ॥ ੧੬੬ ॥

(ਤਨਦਰ ਜ਼ਿ) ਤੰਬੂਰਿਆਂ ਸੇ (ਖਰੋਸ਼) ਸ਼ਬਦ (ਬ ਸ਼ੋਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬੇ ਦੇ ਆਇਆ । ਤਿਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਨਕੇ (ਮਰਦਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ (ਬਾਜੂਇ) ਮੋਢਿਆਂ (ਬ) ਵਿਚੋਂ (ਜੋਸ਼ ਬਰਾ ਵੁਰਦ) ਗੁਸਾ ਵਾ ਉਛਾਲਾ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ॥ ੧੬੬ ॥

ਯਕੇ ਫਰਸ਼ ਆਰਾਸਤ ਸੁਰਖ ਅਤਲਸੇ ॥

ਬੁਖਾਨਦ ਚੁ ਮਕਤਬ ਜੁਬਾ ਪਹਿਲੂਏ ॥ ੧੬੭ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਫਰਸ਼ (ਯਕੇ) ਕੇਵਲ (ਸੁਰਖ ਅਤਲਸੇ ਆਰਾਸਤ) ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਚਮਕਦਾਰ ਰੇਸ਼ਮੀ ਅਤਲਸ ਵਰਗਾ ਬਣ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈ । (ਚੁ ਮਕਤਬ) ਜਿਵੇਂ ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ (ਪਹਿਲੂਏ) ਪਹਿਲੀ ਪਸਤੀ ਆਦਿ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਸੇ (ਬੁਖਾਨਦ) ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੈਂ ਤਿਵੇਂ ਸੂਰਮੇ ਮੁਖ ਸੇ ਮਾਰਲੇ ਮਾਰਲੇ ਬੋਲਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੬੭ ॥

ਬ ਮਰਦਮ ਚੁਨਾ ਕੁਸ਼ਤ ਸੁਦ ਕਾਰਜ਼ਾਰ ॥

ਜੁਬਾਂ ਦਰ ਗੁਜ਼ਾਰਮ ਨਿਯਾਯਦ ਸੁਮਾਰ ॥ ੧੬੮ ॥

(ਕਾਰਜ਼ਾਰ ਬ) ਜੰਗ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਵਿਚ (ਮਰਦਮ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ (ਚੁਨਾ ਕੁਸ਼ਤ ਸੁਦ) ਐਸੇ ਕੋਹਨਾ ਹੋਇਆ । ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ (ਜੁਬਾਂ ਦਰ) ਜੀਭ ਅੰਦਰੋਂ (ਗੁਜ਼ਾਰਮ) ਆਖੀਏ ਤਾਂ (ਸੁਮਾਰ ਨਿਯਾਯਦ) ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਔਂਦੀ ॥ ੧੬੮ ॥

ਗੁਰੇਜ਼ਾ ਸ਼ਵਦ ਸ਼ਾਹਿ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥

ਬਕੁਸ਼ਤੰਦ ਲਸਕਰ ਗਿਰਾਂ ਤਾ ਗਿਰਾਂ ॥ ੧੬੯ ॥

ਆਖਿਰ ਕਾਰ ਮਾਯੰਦਰਾ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਣਭੂਮੀ ਚੋਂ (ਗੁਰੇਜ਼ਾ ਸ਼ਵਦ) ਨਸਦਾ ਹੋਇਆ । ਕਿਉਂਕਿ (ਤਾ ਗਿਰਾਂ ਗਿਰਾਂ) ਤਿਸਦਾ ਭਾਰੀ ਤੇ ਭਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ (ਲਸਕਰ) ਦਲ (ਬਕੁਸ਼ਤੰਦ) ਕੋਹਿਆ ਗਿਆ ॥ ੧੬੯ ॥

ਕਿ ਪੁਸਤਸ਼ ਬਿਅਫਤਾਦ ਦੁਖਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ॥

ਬਿਬਸਤੰਦ ਓਰਾ ਕਿ ਕਰਦੰਦ ਅਸ਼ੀਰ ॥ ੧੭੦ ॥

ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ (ਕਿ ਦੁਖਤਰ) ਜੋ ਪੁਤਰੀ ਸੀ, ਓਹ ਫੌਜ ਲੈਕੇ (ਸ਼) ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਦੇ (ਪੁਸਤ ਬਿਅਫਤਾਦ) ਪਿਛੇ ਪੈ ਗਈ। (ਓਰਾ) ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ (ਬਿ ਬਸਤੰਦ) ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ (ਕਿ ਅਸ਼ੀਰ ਕਰਦੰਦ) ਜੋ ਕੈਦ ਕਰ ਲੀਤਾ ॥ ੧੭੦ ॥

ਬਨਿਜਦੇ ਬਿਯਾਵੁਰਦ ਜੋ ਸ਼ਾਹ ਖੇਸ਼ ॥

ਬਿਗੁਫਤਹ ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ ਵੇਸ਼ ॥ ੧੭੧ ॥

ਲੜਕੀ ਦਾ (ਖੇਸ਼ ਸ਼ਾਹ) ਅਪੁਨਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੋ ਪਤੀ ਹੈ ਉਸਦੇ (ਬਨਿਜਦੇ ਬਿਯਾਵੁਰਦ) ਕੋਲ ਲੈ ਆਈ। ਆਕੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ (ਬਿਗੁਫਤਹ) ਕਿਹਾ (ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਨ ਵੇਸ਼) ਜੋ ਹੋ ਪਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਦਰਲਿਬਾਸ ਵਾਲੇ ॥ ੧੭੧ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਈਂ ਸ਼ਾਹ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ॥

ਬਿਬਸਤਹ ਬਿਯਾਵੁਰਦ ਨਿਜਦੇ ਸ਼ੁਮਾਂ ॥ ੧੭੨ ॥

ਅਪੁਨੇ ਪਤੀ ਨੂੰ (ਬਿਗੋਯਦ) ਆਖਿਆ (ਕਿ ਈਂ ਸ਼ਾਹ ਮਾਯੰਦਰਾਂ) ਜੋ ਏਹ ਰਾਜਾ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਦੇਸ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ (ਬਿਬਸਤਹ) ਬੰਨ੍ਹਕੇ (ਸ਼ੁਮਾਂ ਨਿਜਦੇ ਬਿਯਾਵੁਰਦ) ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ॥ ੧੭੨ ॥

ਅਗਰ ਤੋ ਬਿਗੋਈ ਬ ਜਾਂ ਈਂ ਬੁਰਮ ॥

ਵਗਰ ਤੋ ਬਿਗੋਈ ਬਜ਼ਿੰਦਾਂ ਦਿਹਮ ॥ ੧੭੩ ॥

ਹੋ ਪਤੀ ਜੀ (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ (ਤੋ ਬਿਗੋਈ) ਆਪ ਆਖੋ ਤਾਂ (ਬ ਜਾਂ ਈਂ ਬੁਰਮ) ਸਾਬ ਜਾਨ ਦੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿੰਨ ਦਿਆਂ ਭਾਂਵ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ? (ਵਗਰ ਤੋ ਬਿਗੋਈ) ਅਗਰ ਆਪ ਆਖੋ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ (ਬਜ਼ਿੰਦਾਂ ਦਿਹਮ) ਜੰਦਰੇ ਵਿਚ ਭਾਵ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਵਾਂ ॥ ੧੭੩ ॥

ਏਹ ਗਲ ਅਪੁਨੀ ਸੁਪਤਨੀ ਤੋਂ ਸੁਨਕੇ ਉਸ ਰਾਜਪੁਤ੍ਰ ਨੇ—

ਬਜ਼ਿੰਦਾਂ ਸਪੁਰਦੰਦ ਓਰਾ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਸਿਤਾਨਦ ਅਜ਼ੋ ਤਾਜ ਸ਼ਾਹੀ ਕਲੀਮ ॥ ੧੭੪ ॥

(ਓਰਾ) ਉਸ ਨੂੰ (ਅਜ਼ੀਮ ਬਜ਼ਿੰਦਾ ਸਪੁਰਦੰਦ) ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਤੇ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਸਾਰੇ (ਕਲੀਮ) ਦੇਸ ਦੀ (ਸ਼ਾਹੀ ਤਾਜ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਛਤਰਤਖਤ (ਸਿਤਾਨਦ) ਲੈ ਲੀਤਾ ॥ ੧੭੪ ॥

ਸ਼ਹਨ ਸ਼ਾਹਗੀ ਯਾਫਤ ਹੁਕਮੇ ਰਜ਼ਾਕ ॥

ਕਸੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਰਾ ਕੁਨਦ ਚਾਕ ਚਾਕ ॥ ੧੭੫ ॥

(ਰਜ਼ਾਕ) ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ (ਯਾਫਤ) ਪਾ ਲਈ। ਭਾਵ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਗਿਆ। (ਕਸੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਰਾ) ਜਿਸ ਕਿਸ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ

ਹੈ। ਉਸਕੇ ਤਾਈਂ (ਚਾਕ ਚਾਕ ਕੁਨਦ) ਟੁਕੜੇ ੨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ॥ ੧੭੫ ॥

ਚੁਨਾ ਕਰਦ ਸੁਦ ਕਸਦ ਮਿਹਨਤ ਕਸੇ ॥

ਕਿ ਰਹਮਤ ਬਬਖਸ਼ੀਦ ਜੋ ਰਹਮਤੇ ॥ ੧੭੬ ॥

(ਕਸੇ)ਜੇਹੜਾ ਕੋਈ(ਚੁਨਾ) ਅਜੇਹੀ(ਕਸਦ)ਤਕਲੀਫ ਦੇ (ਮਿਹਨਤ) ਹਮਲੇ ਸਹਾਰਨਾ (ਕਰਦਹ ਸੁਦ) ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਰਹਮਤੇ) ਦਿਆਲੂ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਓਹ (ਰਹਮਤ ਬ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਦਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ੧੭੬ ॥

ਕਿ ਓ ਸ਼ਾਹ ਬਾਨੂ ਸੁਦੋ ਮੁਲਕ ਸ਼ਾਹ ॥

ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਹਮੀ ਯਾਫਤ ਹੁਕਮੇ ਇਲਾਹ ॥ ੧੭੭ ॥

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਓਹ ਰਾਜ ਪੁਤਰ ਤਮਾਮ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ (ਕਿ ਓ ਸ਼ਾਹ ਬਾਨੂ ਸੁਦੋ) ਜੋ ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਏਹ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਲਓ—(ਸ਼ਾਹੀ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਆਦ (ਕਿ ਹਮੀ) ਜੋ ਭੀ ਵਸਤੂ ਉਸਨੇ (ਯਾਫਤ) ਪਾਈ ਹੈ ਓਹ (ਇਲਾਹ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੈ ॥੧੭੭॥ ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ:—

ਹੇ ਔਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਮਾਯੰਦਰਾ ਦੇਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤਾਂ ਕਸਾਈਆਂ ਵਾਂਙ ਸਖਤ ਜਿਗਰਾ ਕਰਕੇ ਅਪੁਨੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿਤ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਡੋ ਅਡ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬਠਾਕੇ ਸ਼ਹੁ ਦਰੀਆ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਬੇੜੀਆਂ ਡਾਢੇ ਠਰੇ ਹੋਇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਤਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕ ਮੌਕੇ ਓਹ ਦੋਵੇਂ ਬੇੜੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਬਟ ਪਟ ਓਹ ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਇਕ ਬੇੜੀ ਪਰ ਕਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਇਕ ਜਗਾਂ ਪਰ ਸਪ ਤੇ ਬਲਾਂ ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਜੀਅ ਉਨਾ ਤੋਂ ਬਚਕੇ ਅਗਾਹਾਂ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਸਪ ਤੇ ਬਲਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜਕੇ ਮਰ ਗਏ, ਅਜੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਓਹ ਬੇੜੀ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਬੜਾ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ।

ਪ੍ਰੰਤੂ:—ਤਿਥੈ ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਜਿਥੈ ਕੋਇ ਨਾਹਿ ॥ ਓਥੈ ਤੇਰੀ ਰਖ ਅਗਨੀ ਉਦਰ ਮਾਹਿ॥

ਇਸ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕਯ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਂਗੂ ਸੁਖੈਣ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ ਚੋਂ ਬੇੜੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਤੇ ਅਮਨ ਚੈਨ ਨਾਲ ਅਗਲੀ ਵਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਇ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਚਲਦਿਆਂ ੨ ਯਮਨ ਵਲੈਤ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਰ ਆਨਕੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਕਾਲ ਦੇ ਚਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ੇਰ ਗਜਦਾ ਆ ਗਿਆ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਮਗਰ ਮੱਛ ਲੋਕਨ:—

ਮਿ੍ਰਗੀ ਪੇਖਤ ਬਧਿਕ ਪ੍ਰਹਾਰੇਣ ਲਖ ਆਵਧਹ ॥

ਅਹੋ ਜਸ ਰਖੇਣ ਗੋਪਾਲਹ ਨਾਨਕ ਰੋਮ ਨ ਛੇਦੁਤੇ ॥

ਜਿਸਦਾ ਰਾਖਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਵੇ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ।

ਯਥਾ:—ਹਕੇ ਯਾਰ ਬਾਸ਼ਦ ਚਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੁਨਦ ॥

ਅਗਰ ਦੁਸ਼ਮਨੀਰਾ ਬਾ ਸਦ ਤਨ ਕੁਨਦ ॥

ਤਥਾ:—ਖਸਮ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਗਰ ਹਜਾਰ ਆਵੁਰਦ ॥

ਨ ਯਕ ਮੂਇ ਓਰਾ ਅਜ਼ਾਰ ਆਵੁਰਦ ॥

ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਨਿਗ੍ਰਹ ਨਾਲ ਏਹ ਦੋਨੋ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਪੁਨੇ ਸਿਰ ਨੀਵੇਂ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਮਗਰ ਮੱਛ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ, ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਮਗਰ ਮੱਛ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਏਹ ਰਾਜ ਲੜਕਾ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਬੜੇ ਅਮਨ ਚੈਨ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਲੰਗਕੇ ਹਬਸ਼ ਵਲੈਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਆਕੇ ਅਪਨੀ ਜਿੰਦਗੀ ਸੁਖ ਨਾਲ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮਾ ਪਾਕੇ ਰਾਜ ਲੜਕਾ ਚਕ੍ਰ ਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਉਸਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਸ ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਦੇਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਅਪੁਨੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਐਸਾ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਅਪਨਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਪਦਾਰਥ ਫੌਜ ਵਗੈਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖੁਹਾਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਜੇਹਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਦੁਖ ਭੋਗਦਾ ਹੋਇਆ ਮਿਰਤੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛਲ ਫਰੇਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਪਰ ਚੇਤੇ ਰਖ ਇਸ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਪੁਤ੍ਰੀ ਵਾਂਗੂੰ ਇਸ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੁਟਕੇ ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁਟਨਾ ਹੈ।

ਤੂੰ ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਭੁਲਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਕਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੋਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੇ ਗਾ, ਮਾਯੰਦਰਾਂ ਦਾ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਇਕ ਦੇਸ ਤੋਂ ਧਕੇ ਹੋਇ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਹਥੋਂ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਹਥੋਂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਆਖਕੇ ਅਬ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੈ :-

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਆਬ ॥

ਕਿ ਬੇਰੁੰ ਬਿਅਫਤਾਦ ਪਰਦਹ ਨਕਾਬ ॥ ੧੭੮ ॥

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ (ਸਬਜ਼ ਆਬ) ਹਰੇ ਜਲ ਦਾ (ਸਾਗਰੇ ਬਿਦਿਹ) ਪਿਆਲਾ ਦੇਹੁ। (ਕਿ) ਜੋ ਜਿਸ ਨਾਲ (ਨਕਾਬ) ਭੇਦ ਰੂਪੀ (ਪਰਦਹ) ਪੜਦਾ (ਬੇਰੁੰ ਬਿਅਫਤਾਦ) ਬਾਹਰ ਡਾਲਾਂ ॥ ੧੭੮ ॥

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਬਜ਼ ਰੰਗੇ ਫਿਰੰਗ ॥

ਕਿ ਵਕਤੇ ਬਕਾਰ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਰੋਜ਼ ਜੰਗ ॥੧੭੯॥੧੦॥

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਸਤਸੰਗ ਰੂਪੀ ਫਿਰੰਗ ਵਲੈਤ ਦਾ ਜੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਸਬਜ਼ ਰੰਗ ਹੈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹੁ। (ਕਿ) ਜੋ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਫਤ੍ਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਵੇਲੇ (ਰੋਜ਼) ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੋਣਾ (ਬਕਾਰ ਸਤ) ਲਾਇਕ ਹੈ ॥ ੧੭੯ ॥ ੧੦ ॥

ਦਸਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ

---o---

❦ ਹਿਕਾਯਤ ਯਾਰਵੀਂ ਚਲੀ ❦

੧ ਓ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਤੁਈਂ ਦਸਤ ਗੀਰ ਅਸਤ ਦਰ ਮਾਂਦਗਾਂ ॥

ਤੁਈਂ ਕਾਰ ਸਾਜ਼ ਅਸਤ ਬੇਚਾਰਗਾਂ ॥ ੧ ॥

ਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ! ਤੁਈਂ (ਮਾਂਦਗਾਂ ਦਰ) ਦੁਖਾਂ ਅੰਦਰ (ਦਸਤ ਗੀਰ ਅਸਤ) ਹਥ ਦੇ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਅਤੇ ਤੁਈਂ (ਬੇਚਾਰਗਾਂ) ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਕੰਮਾਂ ਦੇ (ਸਾਜ਼ ਅਸਤ) ਸਾਜਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਸ਼ਹਿਨ ਸਾਹਿ ਬਖਸ਼ਿੰਦਏ ਬੇ ਨਿਆਜ਼ ॥

ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਂ ਰਾ ਤੁਈਂ ਕਾਰ ਸਾਜ਼ ॥ ੨ ॥

ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੋਂ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਤੁਈਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਅਤੇ (ਨਿਆਜ਼) ਭੇਟਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈਂ। (ਜ਼ਿਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਂ ਰਾ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਕਾਸ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਤੁਈਂ ਸਾਜਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ॥ ੨ ॥

ਹਿਕਾਯਤ ਸੁਨੀਦੇਮ ਸ਼ਾਹੇ ਕਲਿੰਜਰ ॥

ਕੁਨਾਨੀਦ ਯਕ ਦਰ ਚੁ ਅਜ਼ ਕੋਹ ਮੰਜਰ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ! ਕਲਿੰਜਰ ਦੇਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਮਨੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸਨੇ ਅਪੁਨੇ ਉਦਮ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਕੋਹ) ਪਹਾੜ ਦੀ (ਮੰਜਰ) ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਬੜਾ ਉਚਾ (ਯਕ ਦਰ ਕੁਨਾਨੀਦ) ਇਕ ਦਰਵਾਜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ॥ ੩ ॥

ਨੋਟ:—ਬੁੰਦੇਲ ਖੰਡ ਦੀ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਨੀਲਕੰਠ ਮਹਾਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਮੰਦਰ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਟ ਤੀਰਥ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਲਿੰਜਰ ਨਗਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਕੀਰਾਤ ਬ੍ਰਹਮ ਚੰਦੇਲ ਰਾਜਾ ਦਾ ਬਨਵਾ-ਇਆ ਹੋਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਕਿਲਾ ਹੈ। ਕਲਿੰਜਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਨਾਮ ਬਿਚੱਛਨਸੈਨ ਕਬਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਥਾ:—ਦੇਸ ਕਲਿੰਜਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸੈਨ ਬਿਚੱਛਨ ਰਾਇ ॥

(ਚਰਿਤ੍ਰ ੨੪੦)

(ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਨੇ ਸੰਨ ੧੦੨੨ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰ ਧਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ)

ਯਕੇ ਪਿਸਰ ਓ ਬੁਦ ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ॥**ਕਿ ਲਾਯਕ ਜਹਾਂ ਬੁਦ ਅਜ਼ ਮੁਲਕ ਮਾਲ ॥ ੪ ॥**

ਉਸ 'ਬਿਚੱਛਨ ਸੈਨ' ਰਾਜੇ ਦਾ (ਯਕੇ ਪਿਸਰ) ਇਕ ਲਕੜਾ (ਹੁਸਨਲ ਜਮਾਲ ਬੁਦ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਚੇਹਰੇ ਵਾਲਾ ਥਾ (ਕਿ ਜਹਾਂ) ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤਰਾਂ (ਅਜ਼) ਸੇ ਅਪਨੇ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਮਾਲ ਦੇ ਸੰਭਾਲਣ ਮੇਂ (ਲਾਯਕ ਬੁਦ) ਲਿਆਕਤ ਵਾਲਾ ਜਾਨੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਥਾ ॥ ੪ ॥

ਯਕੇ ਸ਼ਾਹਿ ਓ ਜਾਵ ਦੁਖਤਰ ਅਜ਼ੋ ॥**ਕਿ ਦੀਗਰ ਨ ਜ਼ਨ ਬੁਦ ਸਮਨ ਬਰਕਜ਼ੋ ॥ ੫ ॥**

(ਓ ਜਾਵ) ਉਸੀ ਜਗਾ ਭਾਵ ਕਲਿੰਜਰ ਦੇਸ ਮੇਂ (ਯਕੇ ਸ਼ਾਹਿ) ਇਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ (ਅਜ਼ੋ ਦੁਖਤਰੇ) ਉਸ ਸੇ ਇਕ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਬੇਟੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। (ਕਿ ਸਮਨ ਬਰਕਜ਼ੋ) ਜੋ ਚੰਬੇ ਦੀ ਪਪੀਸੀ ਵਰਗੀ ਕੌਮਲ, ਉਸ ਵਰਗੀ (ਦੀਗਰ) ਦੂਜੀ ਹੋਰ ਕੋਈ (ਜ਼ਨ) ਇਸਤ੍ਰੀ (ਨ ਬੁਦ) ਨਹੀਂ ਸੀ ॥ ੫ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਦੁਖਤਰੇ ਸ਼ਾਹ ਆਂ ਪਿਸਰ ਸ਼ਾਹ ॥**ਸੁਦ ਆਸ਼ੁਫਤਹ ਬਰ ਵੈ ਚੁ ਬਰ ਸ਼ਮਸ ਮਾਹ ॥ ੬ ॥**

(ਆਂ ਸ਼ਾਹ ਪਿਸਰ) ਉਸ 'ਬਿਚੱਛਨ ਸੈਨ' ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੋ ਲੜਕਾ ਹੈ, (ਵੈ ਬਰ) ਉਸਦੇ ਉਪਰ (ਵਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਹ ਦੁਖਤਰੇ) ਇਸ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਐਸੇ (ਆਸ਼ੁਫਤਹ ਸੁਦ) ਆਸ਼ਕ ਹੋਈ। (ਚੁ) ਜੈਸੇ (ਸ਼ਮਸ ਬਰ ਮਾਹ) ਸੂਰਜ ਉਪਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ੬ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਮਾਰਾ ਬਿਕੁਨ ॥**ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤ ਕਸੇ ਮਰਦ ਦੀਗਰ ਮਕੁਨ ॥ ੭ ॥**

ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜਪੁਤਰ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਖਲੋਤਾ ਵੇਖਕੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ (ਬਿਗੋਯਦ) ਕਿਹਾ:—(ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ) ਜੋ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੂੰ (ਮਾਰਾ) ਮੇਰੇ ਤਾਈਂ ਅਪਨੀ ਇਸਤ੍ਰੀ (ਬਿਕੁਨ) ਕਰ ਲੈ। (ਕਿ ਕਸੇ ਦੀਗਰ ਮਰਦ) ਜੋ ਕਿਸੀ ਦੂਜੇ ਆਦਮੀ ਦਾ

(ਦਹਿਸ਼ਤ ਮਕੁਨ) ਖੌਫ ਮਤ ਕਰ ॥ ੭ ॥ ਅਬ ਰਾਜ ਪੁਤਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ=

ਸੁਨੀਦਮ ਕਿ ਦਰ ਸ਼ਾਹਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ॥

ਕਿ ਨਾਮੇ ਵਜ਼ਾ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹੇ ਵਜ਼ਾਂ ॥ ੮ ॥

(ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ਦਰ) ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ (ਸ਼ਾਹਿ ਸੁਨੀਦਮ) ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। (ਕਿ ਵਜ਼ਾ ਨਾਮੇ) ਜੋ ਉਸਦਾ ਨਾਮ (ਵਜ਼ਾ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹੇ) ਇਸ ਰੀਤੀ ਸ਼ੇ 'ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ' ਹੈ।

ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਪਾਠ=ਕਿ ਨਾਮੇ ਵਜ਼ਾ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹੇ ਜ਼ਵਾਂ। ਜੋ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੇ ਬੜਾ (ਜਵਾਂ) ਬਲਵਾਨ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਚੁਨਾਂ ਨਸਤ ਦਸਤੂਰ ਮੁਲਕੇ ਖੁਦਾ ॥

ਬਯਕ ਦਾਨ ਬੇਗਾਨ ਰੇਜ਼ਦ ਜੁਦਾ ॥ ੯ ॥

ਤਮਾਮ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ (ਖੁਦਾ) ਮਾਲਕ ਜੋ 'ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ' ਹੈ ਉਸਦਾ (ਦਸਤੂਰ) ਨਿਯਮ, ਕਾਇਦਾ (ਚੁਨਾ ਨਸਤ) ਐਸਾ ਹੈ। ਜੋ ਅਪੁਨੇ ਦਾਨਿਆਂ ਨਾਲ (ਬੇਗਾਨ ਯਕ ਦਾਨ) ਬਗਾਨਾ ਇਕ ਦਾਨਾ ਵੀ (ਰੇਜ਼ਦ) ਡੁਲਿਆ ਯਾਨੇ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ (ਜੁਦਾ) ਵਖਰਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੯ ॥

ਬਿਗੀਰੰਦ ਸ਼ਾਹੀ ਬਿਅਫਤਾਦ ਤੁਰਗ ॥

ਬਪੇਸ਼ੇ ਗੁਰੇਜ਼ਦ ਚੁ ਅਜ਼ ਬਾਜ਼ ਮੁਰਗ ॥ ੧੦ ॥

ਪੁਨਾ—ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਸੇ ਪਟਕਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੈਸੇ (ਸ਼ਾਹੀ) ਬਹਿਰੀ ਪੰਛੀ ਤਮਾਮ (ਤੁਰਗ) ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ (ਬਿਗੀਰੰਦ) ਫੜਕੇ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਡਾਲਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸਦੇ (ਬਪੇਸ਼ੇ) ਅਗੋਂ ਵੈਰੀ ਐਸੇ (ਗੁਰੇਜ਼ਦ) ਦੌੜਦੇ ਹਨ (ਚੁ ਬਾਜ਼ ਅਜ਼ ਮੁਰਗ) ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਜ ਸੇ ਪੰਛੀ ਭਜਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥

ਬਿਗੀਰਦ ਅਜ਼ੋ ਹਰਦੁ ਅਸਪੇ ਕਲਾਂ ॥

ਕਿ ਮੁਲਕੋ ਅਰਾਕਸ਼ ਬਿਆਮਦ ਅਜ਼ਾਂ ॥ ੧੧ ॥

(ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਸੁਦਾਗਰ ਪਾਸੋਂ (ਕਲਾਂ) ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਦੇ (ਹਰਦੁ ਅਸਪੇ ਬਿਗੀਰਦ) ਦੇ ਘੋੜੇ ਲਏ ਸਨ। (ਕਿ ਅਜ਼ਾਂ) ਜੋ ਉਸ ਸੁਦਾਗਰ ਨੇ ਉਹ ਘੋੜੇ ਅਰਾਕ ਮੁਲਕ ਚੋਂ (ਬਿਆਮਦ) ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ ॥ ੧੧ ॥

ਬਿਬਖਸ਼ੀਦ ਓਰਾ ਬਸੇ ਜ਼ਰ ਦੁ ਫੀਲ ॥

ਕਿ ਬੇਰੁੰ ਬਿਆਵੁਰਦ ਦਰੀਯਾਇ ਨੀਲ ॥ ੧੨ ॥

'ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ' ਰਾਜੇ ਨੇ (ਦੁਫੀਲ ਬਸੇ ਜ਼ਰ) ਦੋ ਹਾਥੀ ਬਹੁਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਲਏ ਹੋਏ (ਓਰਾ ਬਿ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਉਸ ਸੁਦਾਗਰ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ।

ਜੋ ਘੋੜੇ ਨੀਲ ਦਰੀਆਇ ਤੋਂ (ਬੇਰੂੰ) ਬਾਹਰ ਭਾਵ ਪਾਰ ਕਰਕੇ (ਬਿਆਵੁਰਦ) ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ ॥ ੧੨ ॥

ਯਕੇ ਨਾਮ ਰਾਹੋ ਸੁਰਾਹੋ ਦਿਗਰ ॥

ਚੁ ਆਹੂ ਕਲਾਂ ਪਾਇ ਅਜ਼ੀਮੇ ਦੁ ਨਰ ॥ ੧੩ ॥

ਇਕ ਘੋੜੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਰਾਹੋ' ਹੈ, ਦੂਜੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸੁਰਾਹੋ' ਹੈ। ਉਹ ਘੋੜੇ (ਆਹੂ ਚੁ) ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ (ਕਲਾਂ) ਛਾਲਾਂ ਪਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ (ਦੁ ਨਰ) ਦੋਨੋ ਘੋੜੇ (ਅਜ਼ੀਮੇ) ਬੜੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੇ ਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥

ਅਗਰ ਅਸਪ ਹਰਦੋ ਅਜ਼ਾ ਮੇ ਦਿਹਦ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ ਤੁਰਾ ਖ਼ਾਨਹ ਬਾਨੂੰ ਕੁਨਦ ॥ ੧੪ ॥

(ਅਜ਼ਾ) ਉਹ (ਹਰਦੋ ਅਸਪ) ਦੋਨੋ ਘੋੜੇ (ਅਗਰ) ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆ ਦੇਵੇਂ। ਤਾਂ (ਵਜ਼ਾ ਪਸ) ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਮੈਂ (ਤੁਰਾ ਖ਼ਾਨਹ ਬਾਨੂੰ ਕੁਨਦ) ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਅਪਨੇ ਘਰ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਰਾਂਗਾ ॥ ੧੪ ॥

ਸੁਨੀਦ ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਹਮੀ ਸੁਦ ਰਵਾਂ ॥

ਬਿਯਾਮਦ ਬ ਸ਼ਹਰ ਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਂ ॥ ੧੫ ॥

(ਈਂ ਸੁਖਨ ਰਾ ਸੁਨੀਦ) ਇਸ ਬਚਨ ਤਾਈਂ ਸੁਨਦਿਆਂ ਸਾਰ (ਹਮੀ) ਭੀ (ਰਵਾਂ ਸੁਦ) ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਰਸ਼ਾਹ ਨਾਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ (ਬਿਯਾਮਦ) ਆਈ ॥ ੧੫ ॥

ਬਿਸ਼ਸਤੰਦ ਬਰ ਰੋਦ ਜਮਨਾ ਲਬ ਆਬ ॥

ਬਿਬੁਰਦੰਦ ਬਾਦਹ ਖੁਰਦੰਦ ਕਬਾਬ ॥ ੧੬ ॥

ਜਮਨਾ (ਰੋਦ) ਦਰੀਆਹ ਪਰ ਆਕੇ (ਆਬ) ਜਲ ਦੇ (ਲਬ) ਕਿਨਾਰੇ (ਬਰ ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ) ਉਪਰ ਬੈਠਦੀ ਹੋਈ। ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲਗਿਆਂ ਅਪਨੇ ਨਾਲ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ (ਬਾਦਹ) ਪਿਆਲੇ ਅਤੇ (ਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ (ਕਬਾਬ) ਮਾਸ (ਬੁਰਦੰਦ) ਲੈ ਗਈ। ਭਾਵ ਜਮਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਕੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਖਾ ਪੀਕੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ॥ ੧੬ ॥

ਪਸੇ ਦੋ ਬਰਾਮਦ ਸ਼ਬੇ ਚੂੰ ਸਿਯਾਹ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਆਬਸ ਬਸੇ ਪੁਸ਼ਤ ਕਾਹ ॥ ੧੭ ॥

(ਚੂੰ ਸਿਯਾਹ ਸ਼ਬੇ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਾਲੀ ਰਾਤ (ਦੋ ਪਸੇ ਬਰਾਮਦ) ਦੋ ਪਹਿਰ ਹੋ ਆਈ। ਤਾਂ (ਸ) ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਮਸਾਲ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ (ਬਸੇ ਕਾਹ ਪੁਸ਼ਤ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਪੁਲੇ (ਆਬ ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਜਲ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤੇ ॥ ੧੭ ॥

ਬਦੀਦੰਦ ਓਰਾ ਬਸੇ ਪਾਸਬਾਂ ॥

ਬਤੁੰਦੀ ਦਰਾਮਦ ਬਤਾਬਸ਼ ਹੁਮਾਂ ॥ ੧੮ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ (ਓਰਾ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾਂ ਜਗਦੀਆਂ ਸਮੇਤ (ਬਸੇ ਪਾਸਬਾਂ) ਬਹੁਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ (ਬਦੀਦੰਦ) ਵੇਖਿਆ। ਤਾਂ (ਬਤੁੰਦੀ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਤੇਜੀ ਦੇ ਆਕੇ (ਹੁਮਾਂ) ਉਹ (ਤਾਬਸ਼) ਚਮਕੇ ਭਾਵ ਬੜਾ ਕਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਵਾ (ਹੁਮਾਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਆਂ ਨੂੰ (ਬ ਤਾਬਸ਼) ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤਾ ਦੇ ਵੇਖਕੇ ਉਹ ਚੌਂਕੀਦਾਰ (ਬਤੁੰਦੀ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਤੇਜੀ ਦੇ ਆਏ ॥ ੧੮ ॥

ਬਸੇ ਬਰ ਵੈ ਬੰਦੂਕ ਬਾਰਾਂ ਕੁਨਦ ॥

ਚੁ ਬਾ ਬਰਕ ਅਬਰਸ ਬਹਾਰਾਂ ਕੁਨਦ ॥ ੧੯ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਵੈ ਬਰ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਆਂ ਉਪਰ (ਬਸੇ ਬੰਦੂਕ) ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ (ਬਾਰਾਂ ਕੁਨਦ, ਵਰਖਾ ਕਰ ਦਿਤੀ। (ਚੁ ਬਰਕ ਬਾ) ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਮੇਤ (ਅਬਰਸ) ਬਦਲ ਬਰਸਾਤ ਰੁਤ ਮੇਂ (ਬਹਾਰਾਂ ਕੁਨਦ) ਵਰਖਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ ॥ ੧੯ ॥

ਹਮੀ ਵਜ਼ਹ ਕਰਦੰਦ ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰ ॥

ਹਮ ਆਖਰ ਕੁਨਦ ਖਾਬ ਖੁਫਤ ਇਖਤੀਯਾਰ ॥ ੨੦ ॥

(ਹਮੀ) ਭੀ (ਵਜ਼ਹ) ਰੀਤੀ ਅਰਥਾਤ ਇਸਤਰੁੰ ਦੀ ਰੀਤੀ (ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰ ਕਰਦੰਦ) ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵੇਰ ਕੀਤੀ। ਭਾਵ ਲੜਕੀ ਨੇ ਨੌ ਵੇਰੀ ਪੁਲੇ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਨੌ ਵੇਰੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ। (ਹਮ) ਭੀ (ਆਖਿਰ) ਓੜਕ ਨੂੰ ਰਾਖਿਆਂ ਨੇ (ਖਾਬ) ਸੁਪਨ ਅਵਸਥਾ ਭਾਵ ਨੀਂਦ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਾਨਕੇ (ਖੁਫਤ ਇਖਤੀਯਾਰ) ਸੌਣਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਸੌਂ ਗਏ ॥ ੨੦ ॥

ਬਿਨਾਨਦ ਕਿ ਖੁਫਤਹ ਸ਼ਵਦ ਪਾਸਬਾਂ ॥

ਬਪਯ ਮੁਰਦ ਸ਼ੁਦ ਹਮ ਚੁ ਜ਼ਖਮੇ ਯਲਾਂ ॥ ੨੧ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੇ (ਬਿਨਾਨਦ) ਜਾਣ ਲਿਆ (ਕਿ ਪਾਸਬਾਂ ਖੁਫਤਹ ਸ਼ਵਦ) ਜੋ ਪੈਹਰੇਦਾਰ ਸੌਂ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਤੇ ਵੀ ਐਸੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ (ਬਪਯ) ਮਨਿੰਦ (ਹਮ) ਭੀ ਜ਼ਖਮੀ (ਯਲਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਬੇਸੁਰਤ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ॥ ੨੧ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਓ ਜਾ ਬਿਆਮਦ ਅਜ਼ਾਂ ॥

ਕਿ ਬੁਨ ਗਾਹ ਅਜ਼ ਸ਼ਾਹ ਕਰਖੇ ਗਿਰਾਂ ॥੨੨॥

(ਓ ਜਾ) ਉਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਪਨਾ ਪੂਲਾ ਰਵਾਨਾ ਕਰਕੇ (ਅਜ਼ਾਂ ਬਿਆਮਦ) ਓਥੇ ਆ ਗਈ (ਕਿ) ਜੋ ਜਿਥੇ (ਸ਼ਾਹ ਗਿਰਾ ਕਰਖ ਅਜ਼) ਰਾਜੇ ਦੀ ਭਾਰੀ ਅਟਾਰੀ ਸੇ ਹੇਠਾਂ (ਬੁਨ ਗਾਹ) ਨੀਂਹ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ।

ਭਾਵ ਕਿਲੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਆ ਗਈ ॥ ੨੨ ॥

ਘਰੀ ਰਾ ਬਿਕੋਬਦ ਘਰੀਯਾ ਘਰੀਯਾਰ ॥

ਵਜ਼ਾ ਮੇਖ ਕੋਬਦ ਬ ਪੁਸ਼ਤੇ ਦਿਵਾਰ ॥ ੨੩ ॥

(ਘਰੀਯਾ) ਘੜਿਆਲ ਵਜ਼ਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਦੋਂ ੨ ਘੜੀ ਘੜੀ ਤਾਈਂ ਘੜਿਆਲ ਨੂੰ (ਬਿਕੋਬਦ) ਵਜ਼ਾਂਦਾ ਸੀ । ਤਦੋਂ ਤਦੋਂ ਉਹ ਲੜਕੀ (ਵਜ਼ਾ) ਉਸ ਘੁੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ (ਦਿਵਾਰ ਪੁਸ਼ਤੇ ਬ) ਕੰਧ ਦੀ ਪਿਠ ਵਿਚ ਵਾ ਪਿਛਵਾੜੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿਚ (ਮੇਖ ਕੋਬਦ) ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਕਿੱਲੀਆਂ ਠੋਕਦੀ ਹੈ ॥ ੨੩ ॥

ਚੁਨਾ ਤਾ ਬਰ ਆਮਦ ਦਿਵਾਰੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਦੁ ਅਸਪਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ ਹੁਕਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੨੪ ॥

(ਚੁਨਾਂ) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਲੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਚੜਦੀ ੨ (ਤਾ ਅਜ਼ੀਮ ਦੀਵਾਰ ਬਰਾਮਦ) ਤਿਸ ਬੜੀ ਉਚੀ ਕੰਧ ਦੇ ਉਪਰ ਤਕ ਆ ਗਈ । ਅਤੇ (ਕਰੀਮ) ਰਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਦੋ ਅਸਪਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦ) ਦੋਵਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਉਪਰ ਨਿਗਾਹ ਕੀਤੀ । ਭਾਵ ਦੋਵੇਂ ਘੋੜੇ ਵੇਖ ਲਏ ॥ ੨੪ ॥

ਯਕੇ ਰਾ ਬਿਜ਼ਦ ਤਾ ਅਜ਼ੋ ਨੀਮ ਕਰਦ ॥

ਦਰੇ ਪਾਸਬਾਨੇ ਬਰ ਅਜ਼ ਨੀਮ ਕਰਦ ॥ ੨੫ ॥

(ਯਕੇ ਰਾ ਬਿਜ਼ਦ) ਇਕ ਦੇ ਤਾਈਂ ਤਲਵਾਰ ਮਾਰੀ (ਤਾਂ ਅਜ਼ੋ ਨੀਮ ਕਰਦ) ਤਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸੇ ਅੱਧਾ ਅੱਧਾ ਕਟ ਦਿਤਾ । (ਪਾਸਬਾਨੇ ਦਰੇ ਬਰ) ਰਖਵਾਲੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਉਪਰ ਉਸਨੂੰ ਤਲਵਾਰ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਨੀਮ ਕਰਦ) ਅਧਾ ਭਾਵ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥ ੨੫ ॥

ਦਿਗਰ ਰਾ ਬਿਜ਼ਦ ਤਾ ਜੁਦਾ ਗਸ਼ਤ ਸਰ ॥

ਸਿਯਮਰਾ ਬਿਕੁਸ਼ਤਨ ਸ਼ਵਦ ਖੁੰਨ ਤਰ ॥ ੨੬ ॥

(ਦਿਗਰ ਰਾ ਬਿਜ਼ਦ) ਦੂਜੇ ਤਾਈਂ ਖੰਡਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ (ਸਰ ਜੁਦਾ ਗਸ਼ਤ) ਸਿਰ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਗਿਆ । (ਸਿਯਮ ਰਾ ਬਿਕੁਸ਼ਤਨ) ਤੀਜੇ ਤਾਈਂ ਕੋਹਿਆ ਭਾਵ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਓਹ ਭੀ (ਖੁੰਨ ਤਰ ਸ਼ਵਦ) ਲਹੂ ਨਾਲ ਤਰ ਬਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਲਹੂ ਵਿਚ ਲਿਬੜ ਗਿਆ ॥ ੨੬ ॥

ਚੁਅਮ ਰਾ ਜੁਦਾ ਕਰਦ ਪੰਜਮ ਬਕੁਸ਼ਤ ॥

ਸ਼ਸ਼ਮ ਰਾ ਬਕੁਸ਼ਤੰਦ ਜਮਦਾਰ ਮੁਸ਼ਤ ॥ ੨੭ ॥

(ਚੁਅਮ ਰਾ ਜੁਦਾ ਕਰਦ) ਚੌਥੇ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਵੀ ਵਖਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ । ਪੰਜਵੇਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕੋਹ ਦਿਤਾ । (ਸ਼ਸ਼ਮ ਰਾ) ਛੇਵੇਂ ਤਾਈਂ ਭੀ (ਜਮਦਾਰ ਮੁਸ਼ਤ ਬਿਕੁਸ਼ਤੰਦ) ਕਟਾਰ ਦੀ ਮੁਠ ਨਾਲ ਕੋਹ ਦਿਤਾ ॥ ੨੭ ॥

ਸ਼ਸ਼ਮ ਚੌਕੀਅਸ ਕੁਸ਼ਤ ਆਮਦ ਅਜ਼ਾਂ ॥

ਕਿ ਹਫਤਸ਼ ਗਿਰਾਂ ਬੁਦ ਚੌਕੀ ਗਿਰਾਂ ॥ ੨੮ ॥

(ਸ਼ਸ਼ਮ ਚੌਕੀਅਸ ਕੁਸ਼ਤ) ਛੇਵੇਂ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕੇ (ਅਜ਼ਾ ਆਮਦ) ਉਸ ਜਗਾ ਪਰ ਆਈ । (ਕਿ ਹਫਤਸ਼) ਜੋ ਜਿਥੇ ਸਤਵਾਂ ਚੌਂਕੀਦਾਰ, ਚੌਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ (ਗਿਰਾਂ ਗਿਰਾਂ) ਬੜੀ ਵਡੀ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਖੜਾ (ਬੁਦ) ਸੀ ॥ ੨੮ ॥

ਕਿ ਹਰਤਮ ਹਮੀ ਕੁਸ਼ਤ ਜ਼ਖਮੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਕਿ ਦਸਤਸ਼ ਕੁਨਦ ਰਖਸ਼ ਹੁਕਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੨੯ ॥

(ਕਿ ਹਰਤਮ ਹਮੀ) ਜੋ ਸਤਵੇਂ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਨੂੰ ਭੀ (ਅਜ਼ੀਮ ਜ਼ਖਮੇ ਕੁਸ਼ਤ) ਬੜੇ ਵਡੇ ਜ਼ਖਮ ਫਟ ਨਾਲ ਕੋਹ ਦਿਤਾ । ਫਿਰ (ਕਰੀਮ)ਰਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ (ਕਿ) ਜੋ ਉਸਨੇ (ਰਖਸ਼) ਘੋੜੇ ਉਪਰ (ਦਸਤਸ਼ ਕੁਨਦ) ਹਥ ਰਖਨਾ ਕੀਤਾ ॥ ੨੯ ॥

ਚੁਨਾ ਤਾਜ਼ੀਆਨਹ ਬਿਜ਼ਦ ਤਾਜ਼ੀਅਸ਼ ॥

ਕਿ ਬਾਲਾ ਬਿਯਾਮਦ ਬ ਜ਼ਮਨ ਅੰਦਰਸ਼ ॥ ੩੦ ॥

ਉਸਨੇ ਉਤੇ ਚੜਕੇ (ਤਾਜ਼ੀਅਸ਼) ਘੋੜੇ ਨੂੰ (ਚੁਨਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਨਹ ਬਿਜ਼ਦ) ਐਸਾ ਚਾਬੁਕ ਮਾਰਿਆ । (ਕਿ) ਜੋ ਘੋੜਾ ਕੰਧ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ (ਬਾਲਾ) ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਜ਼ਮਨਾ ਦਰੀਆ ਵਿਚ (ਬਿਯਾਮਦ) ਆਗਿਆ ॥ ੩੦ ॥

ਵਗਸ਼ਤਨ ਦਰਾਬੇ ਬ ਬੇਰੁੰ ਅਜ਼ਾਂ ॥

ਕਿ ਹੈਰਤ ਬਿਮਾਂਦੰਦ ਸ਼ਾਹੇ ਜਹਾਂ ॥ ੩੧ ॥

ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਘੋੜਾ (ਆਬੇ ਦਰ) ਪਾਣੀ ਵਿਚ (ਵਗਸ਼ਤਨ) ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪੁਨਾ (ਅਜ਼ਾ) ਉਸ ਜਲ ਸੇ (ਬੇਰੁੰ) ਬਾਹਰ ਲਿਆਂਦਾ । (ਜਹਾਂ ਸ਼ਾਹੇ) ਜਗਤਦਾ ਰਾਜਾ ਏਹਕੁਝ ਵੇਖਕੇ (ਕਿ ਹੈਰਤਬਿਮਾਂਦੰਦ) ਜੋ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ॥ ੩੧ ॥

ਕਿ ਦੰਦਾ ਖੁਰਦ ਦਸਤ ਅਜ਼ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ॥

ਬ ਹੈਰਤ ਹਮੀ ਰਫਤ ਆਲਮ ਪਨਾਹ ॥ ੩੨ ॥

ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ (ਕਿ) ਜੋ ਅਪਨੇ ਦੰਦਾਂ (ਅਜ਼) ਸੇ (ਦਸਤ ਖੁਰਦ) ਹਥ ਨੂੰ ਖਾਧਾ, ਭਾਵ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਹਥ ਨੂੰ ਚੱਕ ਵਢਿਆ । [ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵੇਖੋ] ਜੋ (ਆਲਮ ਪਨਾਹ) ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੀ (ਬ ਹੈਰਤ ਰਫਤ)

ਵਿਚ ਹੈਰਾਨਗੀ ਦੇ ਚਲਾ ਗਿਆ । ਭਾਵ ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੩੨ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਕੁਜਾ ਬੁਰਦ ਅਸਪੇ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਬਿ ਬਖਸ਼ੀਦ ਓ ਹਮ ਚੁ ਕਸਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੩੩ ॥

ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਓਹ ਕੇਹੜਾ ਆਦਮੀ ਹੈ । (ਕਿ ਮਾਰਾ ਅਸਪੇ) ਜੋ ਮੇਰਾ ਘੋੜਾ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲਾ (ਕੁਜਾ ਬੁਰਦ) ਕਿਥੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਜੋ ਅਜੇਹਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈ ਮੈਂ (ਓਰਾ ਬਿਬਖਸ਼ੀਦ) ਉਸਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਝੂਠ ਕਵਾਂ ਤਾਂ (ਹਮਚੁ) ਹਮਾਰੇ ਕੋ (ਕਰੀਮ ਕਸਮੇ) ਰਬ ਦੀ ਸੌਂਹ ਹੈ । ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਾਂ ਗਾ ॥ ੩੩ ॥

ਦਰੇਗਾ ਅਗਰ ਰੁਇ ਓ ਦੀਦਮੇ ॥

ਬ ਸਦ ਗੰਜ ਸਰਬਸਤ ਬਖਸ਼ੀਦਮੇ ॥ ੩੪ ॥

ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ (ਦਰੇਗਾ) ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਮੈਂ (ਓ) ਉਸ ਸੂਰਮੇ ਦਾ (ਰੁਇ ਦੀਦਮੇ) ਮੂੰਹ ਵੇਖਾਂ ਭਾਵ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਵਾਂ । ਤਦਮੈਂ ਉਸਨੂੰ (ਗੰਜ ਬ)ਖਜਾਨੇ ਦੇ ਵਿਚੋਂ (ਸਦ ਸਰਬਸਤ ਬਖਸ਼ੀਦਮੇ) ੧੦੦ ਥੈਲੀ ਬਖਸ਼ ਦੇਵਾਂਗਾ ॥ ੩੪ ॥

ਕਿ ਹੈਫਸਤ ਗਰੋ ਦੀਦਏ ਯਾਫਤਮ ॥

ਬ ਜਾਏ ਦਿਗਰ ਦਿਲ ਨਜ਼ੋ ਤਾਫਤਮ ॥ ੩੫ ॥

(ਕਿ ਹੈਫਸਤ) ਜੋ ਅਸਚਰਜ ਭਾਵ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ (ਦੀਦਏ) ਵੇਖਣਾ (ਯਾਫਤਮ) ਪਾਉਂਦਾ । ਤਦ ਉਸ ਜਗਾ ਸੇ (ਦਿਗਰ ਜਾਇ ਬ) ਦੂਜੀ ਜਗਾ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੈਂ (ਨਜ਼ੋ ਤਾਫਤਮ) ਨਾ ਫੇਰਦਾ । ਭਾਵ ਦਿਲ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਵਲੋਂ ਹਟਾਕੇ, ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਕਦੇ ਭੀ ਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ॥ ੩੫ ॥

ਕਿ ਦੀਦਾਰ ਬਖਸ਼ਦ ਅਗਰ ਓ ਮਰਾ ॥

ਕਿ ਸਦ ਗੰਜ ਸਰਬਸਤ ਬਖਸ਼ਮ ਵਰਾ ॥ ੩੬ ॥

ਅਗਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ (ਮਰਾ) ਮੈਨੂੰ (ਦੀਦਾਰ ਬਖਸ਼ਦ) ਦਰਸ਼ਨ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ । ਤਾਂ ਮੈਂ (ਵਰਾਂ) ਉਸਨੂੰ (ਗੰਜ) ਖਜਾਨੇ ਵਿਚੋਂ (ਸਦ ਸਰਬਸਤ ਬਖਸ਼ਮ) ੧੦੦ ਥੈਲੀ ਬਖਸ਼ ਦੇਵਾਂ ਗਾ ॥ ੩੬ ॥

ਚੁ ਸੁਹਰਤ ਕੁਨਾਨੀਦ ਸੁਹਰ ਅੰਦਰੁੰ ॥

ਕਿ ਬਖਸ਼ੀਦ ਮਮ ਖੁੰਨ ਅਜ਼ ਖੁਆਰ ਖੁੰ ॥ ੩੭ ॥

(ਚੁ) ਜਦ ਸਾਰੇ ਸੁਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਸੁਹਰਤ ਕੁਨਾਨੀਦ) ਡੌਂਡੀ, ਢੰਡੋਰਾ ਕਰਵਾਇਆ । (ਕਿ) ਜੋ ਮੇਰੇ ਖੁੰਨ ਨੂੰ (ਖੁਆਰ) ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ

ਪੌੜਾ ਚੁਰਾਕੇ ਚਿੰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰਾ ਖੂੰਨ ਸੁਕਾਇਆ ਹੈ (ਅਜ਼ਾਂ) ਉਸਦੇ ਖੂੰਨ ਨੂੰ (ਮਨ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਦਾ ਭਾਵ ਮੁਆਫ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਕ ਵੇਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ ॥ ੩੭ ॥

ਬਿਬਸਤੰਦ ਦਸਤਾਰ ਅਜ਼ ਜਾਮ ਜ਼ਰ ॥

ਬਪੇਸ਼ੇ ਸ਼ਹ ਆਮਦ ਚੁ ਜ਼ਰਰੀ ਸਿਪਰ ॥ ੩੮ ॥

ਤਦ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਉਸ ਚਰਚਾ (ਅਜ਼) ਸੇ ਅਪੁਨੇ ਸਿਰ ਉਤੇ (ਦਸਤਾਰ ਬਿ ਬਸਤੰਦ) ਪਗ ਬੰਨਕੇ (ਜਾਮ ਜ਼ਰ) ਚੋਗਾ ਜ਼ਰੀ ਬਾਫਤੇ ਦਾ ਪਹਿਣ ਲੀਤਾ। ਅਤੇ (ਜ਼ਰਰੀ ਚੁ ਸਿਪਰ) ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੋ ਢਾਲ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਲੈਕੇ (ਸ਼ਹ ਬਪੇਸ਼ੇ ਆਮਦ) ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਵਾ (ਜ਼ਰਰੀ ਸਿਪਰ) ਸੁਨੈਹਰੀ ਢਾਲ ਵਾਲੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਦ੍ਰਸ਼ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ॥ ੩੮ ॥

ਬਗੋਯਦ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਅਫਕਨੋ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ॥

ਕਿ ਅਜ਼ ਰਾਹ ਰਾ ਮਨ ਬਿਬੁਰਦੰਦ ਰਾਹ ॥ ੩੯ ॥

ਆਕੇ ਇਸਤਰਾਂ (ਬਗੋਯਦ) ਆਖਿਆ (ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਅਫਕਨੋ) ਜੋ ਹੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਡੋਗਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ। (ਕਿ ਰਾਹ ਰਾ ਮਨ) ਜੋ ਤੇਰੇ 'ਰਾਹ'ਨਾਮੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ(ਰਾਹ ਅਜ਼)ਢੰਗ ਸੇ, ਬਿਬੁਰਦੰਦ)ਲੈ ਗਿਆ ਹਾਂ ॥ ੩੯ ॥

ਅਜਬਮਾਂਦ ਸਾਹਿਬ ਖਿਰਦ ਈਂ ਜਵਾਬ ॥

ਦਿਗਰ ਬਾਰ ਗੋਯਦ ਕਿ ਬਾ ਵੈ ਸਵਾਬ ॥ ੪੦ ॥

ਖਿਰਦ=ਬੁਧੀ ਦਾ (ਸਾਹਿਬ) ਮਾਲਕ ਅਰਥਾਤ ਬੁਧੀਵਾਨ ਰਾਜਾ ਇਸ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ (ਅਜਬ ਮਾਂਦ) ਅਸਚਰਜ ਭਾਵ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਅਤੇ (ਬ ਸਵਾਬ)ਸਾਬ ਭਲਿਆਈ ਦੇ(ਵੈ ਗੋਯਦ)ਉਸਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਕਿ (ਦਿਗਰ ਬਾਰ) ਦੂਜੀ ਵਾਰ ॥ ੪੦ ॥

ਕਿ ਨਕਲ ਸ ਨੁਮਾਈਂ ਮਰਾ ਸ਼ੇਰ ਤਨ ॥

ਬ ਵਜਹੇ ਚਰਾ ਬੁਰਦ ਅਸਪੇ ਕੁਹਨ ॥ ੪੧ ॥

ਹੇ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ ਸਰੀਰ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ (ਕਿ ਮਰਾ) ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਸ) ਉਸਦੀ ਨਕਲ ਕਰਕੇ (ਨੁਮਾਈਂ) ਵਿਖਾ। ਜੋ ਤੂੰ (ਚਰਾ ਵਜਹੇ ਬ) ਕੇਹੜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ (ਕੁਹਨ) ਪੁਰਾਨੇ ਭਾਵ ਪਹਿਲੇ ਵਾ ਕੁਹਨ=ਬੜੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੇ (ਅਸਪੇ) ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕਢਕੇ (ਬੁਰਦ) ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ॥ ੪੧ ॥

ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ ਅਜ਼ਾਂ ਵਜਹੇ ਬਰ ਰੋਦ ਆਬ ॥

ਬਿਬੁਰਦੰਦ ਬਾਦਹ ਬਖੁਰਦਨ ਕਬਾਬ ॥ ੪੨ ॥

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸੋਂ ਏਹ ਗਲ ਸੁਣਕੇ ਓਹ ਲੜਕੀ (ਅਜ਼ਾ ਵਜ਼ਹੋ) ਉਸੇ ਹੀ
ਢੰਗ ਨਾਲ (ਰੋਦ) ਦਰੀਆਹ ਦੇ (ਆਬ) ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੰਢੇ (ਬਰ) ਉਪਰ (ਨਿਸ਼ਸਤੰਦ)
ਬੈਠ ਗਈ। ਅਪਨੇ ਨਾਲ (ਬਾਦਹ) ਪਿਆਲਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਤੇ (ਕਬਾਬ) ਭੁੰਨਿਆ
ਹੋਇਆ ਮਾਸ (ਬਿ ਬੁਰਦੰਦ) ਲੈ ਗਈ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਓਥੇ ਬੈਠਕੇ (ਬਿਖੁਰਦੰਦ)
ਖਾਣਾ ਕੀਤਾ ॥ ੪੨ ॥

ਰਵਾਂ ਕਰਦ ਅੱਵਲ ਬਸੇ ਪੁਸ਼ਤ ਕਾਹ ॥

ਦਗਾ ਮੇਦਿਹਦ ਪਾਸਬਾਨਾਨ ਸ਼ਾਹ ॥ ੪੩ ॥

ਫਿਰ ਉਸਨੇ (ਅੱਵਲ) ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ (ਬਸੇ ਕਾਹ ਪੁਸ਼ਤ ਰਵਾਂ
ਕਰਦ) ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਪੂਲੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤੇ ਭਾਵ ਰੋੜ ਦਿਤੇ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ (ਸ਼ਾਹ ਪਾਸਬਾਨਾਨ) ਰਾਜੇ ਦੇ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਦਗਾ) ਧੋਖਾ
(ਮੇਦਿਹਦ) ਦੇਂਦੀ ਰਹੀ ॥ ੪੩ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਪਸ ਬਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੁਨਾਨੀਦ ਲਖਤ ॥

ਬ ਪੈਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਜ਼ਿ ਦਰੀਯਾਇ ਸਖਤ ॥ ੪੪ ॥

(ਵਜ਼ਾ ਪਸ) ਉਸਦੇ ਪਿਛੋਂ ਦਰੀਆਹ ਤੋਂ ਪਾਰ (ਲਖਤ) ਲੰਘਨ ਦੀ ਥੋੜੀ
ਜੇਹੀ (ਬਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੁਨਾਨੀਦ) ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ (ਸਖਤ ਦਰੀਆਇ ਜ਼ਿ) ਕਠਨ
ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਦਰੀਆਹ ਸੇ (ਬ ਪੈਰਸ) ਤਰਕੇ ਪਾਰ ਵਲ ਨੂੰ (ਦਰਾਮਦ) ਆ ਗਈ।
ਵਾ (ਬ ਪੈਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਤਰਨੇ ਦੇ ਆਈ ॥ ੪੪ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਬਿਸ਼ਕਨਾਨੀਦ ਓ ਗਿਰਦ ਸ਼ੁਦ ॥

ਬਦੀਦਨ ਅਜ਼ੋ ਸ਼ਾਹ ਪਯ ਮੁਰਦਹ ਸ਼ੁਦ ॥ ੪੫ ॥

[ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ]
(ਵਜ਼ਾਂ) ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਚੌਂਕੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਬਿਸ਼ਕਨਾਨੀਦ)
ਕਤਲ ਅਰਥਾਤ ਕਟ ਕਰਕੇ, ਉਹ (ਗਰਦਸ਼ੁਦ) ਗਰਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਈ, ਭਾਵ
ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ੨ ਨਸਗਈ ਤੇ ਤਮਾਮ ਘੱਟਾਹੀ ਉਡਦਾ ਨਿਗਾਹ ਆਇਆ।
ਵਾ ਪਹਿਲੀ ਚੌਂਕੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਉਹ ਬਾਕੀ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾਂ
ਦੇ (ਗਿਰਦ ਸ਼ੁਦ) ਆਸ ਪਾਸ ਭਾਵ ਚੁਫੇਰੇ ਹੋ ਗਈ। (ਅਜ਼ੋ ਸ਼ਾਹ) ਉਸ ਸੇ
ਬਾਦਸ਼ਾਹ (ਬ ਦੀਦਸ਼) ਸਾਬ ਵੇਖਣੇ ਦੇ ਹੀ (ਮੁਰਦਹ ਪਯ ਸ਼ੁਦ) ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਨਿੰਦ
ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਮੁਰਦੇ ਤੁਲ ਹੋ ਗਿਆ ॥ ੪੫ ॥

ਘੜੀ ਯਕ ਬਿਮਾਦੰਦ ਗਰੂਬ ਆਫਤਾਬ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਜਾ ਬਿਯਾਮਦ ਕੁਸ਼ਾਯਦ ਤਨਾਬ ॥ ੪੬ ॥

ਫਿਰ ਜਦ (ਆਫਤਾਬ ਗਰੂਬ) ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਗਰਕ ਭਾਵ ਅਸਤ ਹੋਂਦਿਆ

ਬਾਕੀ (ਯਕ ਘੜੀ ਬਿਮਾਦਹ) ਇਕ ਘੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਭਾਵ ਜਦ ਸੂਰਜ ਚੜਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਲੜਕੀ (ਵਜ਼ਾਂ ਜਾ ਬਿਯਾਮਦ) ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾਂ ਪਰ ਆ ਗਈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਅਗਾੜੀ-ਪਿਛਾੜੀ ਦੀ (ਤਨਾਬ) ਰਸੀ (ਕੁਸ਼ਾਯਦ) ਖੋਲਦੀ ਹੋਈ ॥ ੪੬ ॥

ਲਗਾਮਸ਼ ਬਿਦਾਦੰਦ ਸ੍ਵਾਰੇ ਸੁਦਸਤ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਤਾਜੀਆਨਹ ਚੁ ਅਫਰੀਤ ਮਸਤ ॥ ੪੭ ॥

ਫਿਰ (ਸ਼) ਉਸ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਲਗਾਮ (ਬਿਦਾਦੰਦ) ਦੇ ਦਿਤੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ (ਸਵਾਰੇ ਸੁਦਸਤ) ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਮਗਰੋਂ (ਅਫਰੀਤ ਚੁ) ਦੈਂਤ ਵਰਗੇ ਮਤਵਾਲੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਇਕ (ਤਾਜੀਆਨਹ ਬਿਜ਼ਦ) ਚਾਬੁਕ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਵਾ ਘੋੜੇ ਨੂੰ (ਤਾਜੀਆਨਹ ਬਿਜ਼ਦ) ਕੋਰੜਾ ਯਾਨੇ ਚਾਬੁਕ ਮਾਰਕੇ ਮਸਤ ਦੈਂਤ ਦੇ ਮਨਿੰਦ ਚਲਦੀ ਹੋਈ ॥ ੪੭ ॥

ਚੁਨਾ ਅਸਪ ਖੋਜੀਦ ਬਰਤਰ ਜ਼ਿ ਸ਼ਾਹ ॥

ਜ਼ਿ ਬਾਲਾ ਬਿਯਾਮਦ ਬ ਦਰੀਯਾਇ ਗਾਹ ॥ ੪੮ ॥

ਜਿਸ ਨਾਲ (ਸ਼ਾਹ ਅਸਪ) ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਘੋੜਾ (ਬਰਤਰ ਜ਼ਿ) ਬੁਲੰਦਗੀ ਸੇ (ਚੁਨਾ) ਅਜੇਹਾ (ਖੋਜੀਦ) ਉਛਲਿਆ, ਕੁਦਿਆ। ਜੋ (ਬਾਲਾ ਜ਼ਿ) ਛਾਲ ਸੇ ਦਰੀਆਇ ਦੀ (ਗਾਹ) ਜਗਾਂ ਵਿਚ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ (ਬਿਯਾਮਦ) ਲਿਆਇਆ ॥ ੪੮ ॥

ਬਪੈਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ ਜਿ ਦਰੀਯਾ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਕਿ ਪਾਰਸ ਹਮੀ ਗਸ਼ਤ ਹੁਕਮੇ ਕਰੀਮ ॥ ੪੯ ॥

ਫਿਰ ਉਹ ਘੋੜਾ (ਅਜ਼ੀਮ) ਵਡੇ ਡੂੰਗੇ ਦਰੀਆਇ ਸੇ (ਬ ਪੈਰਸ਼ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਤਰਨੇ ਦੇ ਆਇਆ। (ਕਰੀਮ) ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਹ ਘੋੜਾ ਅਤੇ ਲੜਕੀ (ਹਮ) ਭੀ (ਪਾਰਸ਼ ਗਸ਼ਤ) ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ ॥ ੪੯ ॥

ਫਰੋਦ ਆਮਦਸ਼ ਅਸਪ ਕਰਦਸ ਸਲਾਮ ॥

ਬਿਗੋਯਦ ਸੁਖਨ ਸ਼ਾਹਿ ਅਰਬੀ ਕਲਾਮ ॥ ੫੦ ॥

ਪਾਰਲੇ ਕਿਨਾਰੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਲੜਕੀ (ਅਸਪ ਅਜ਼) ਘੋੜੇ ਸੇ (ਫਰੋਦ ਆਮਦ) ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਈ। ਤੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ (ਅਰਬੀ ਕਲਾਮ) ਅਰਬ ਦੇਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ (ਸ਼ਾਹ ਸੁਖਨ ਬਿਗੋਯਦ) ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਗਲ ਆਖਦੀ ਹੈ ॥ ੫੦ ॥

ਤੁ ਅਕਲਸ਼ ਚਰਾ ਗਸ਼ਤ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ॥

ਕਿ ਮਾ ਰਾਹ ਬੁਰਦਨ ਤੁ ਦਾਦਨ ਸੁਰਾਹ ॥ ੫੧ ॥

(ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ) ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (ਤੁ ਅਕਲਸ਼ ਚਰਾ ਗਸ਼ਤ)
ਤੇਰੀ ਅਕਲ ਕਿਥੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਪਾਠ ਏਹ ਭੀ ਹੈ: - ਤੋ ਅਕਲਸ਼ ਚਿਰਾ ਕੁਸ਼ਤਹਈ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ॥

ਹੇ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ! ਤੂੰ ਆਪਨੀ ਅਕਲ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਲੀਤੀ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ :-
ਜੇ ਮੈਂ ਤਾਂ 'ਰਾਹ' ਘੋੜੇ ਨੂੰ (ਬੁਰਦਨ) ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ 'ਸੁਰਾਹ' ਘੋੜਾ
ਤੂੰ ਆਪੇ ਮੈਨੂੰ (ਦਾਦਮ) ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ॥ ੫੧ ॥

ਕਿ ਗੁਫਤਸ਼ ਚੁਨੀ ਤਾ ਰਵਾ ਕਰਦ ਰਖਸ਼ ॥

ਬ ਯਾਦ ਆਮਦੋ ਏਜ਼ਦੇ ਦਾਦ ਬਖਸ਼ ॥ ੫੨ ॥

(ਸ਼) ਉਸਨੂੰ (ਚੁਨੀ) ਇਸਤਰਾਂ (ਬਿਗੁਫਤ) ਆਖਕੇ (ਤਾ) ਤਿਸ ਲੜਕੀ
ਨੇ (ਰਖਸ਼ ਰਵਾਂ ਕਰਦ) ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਤੋਰ ਦਿਤਾ । ਉਸ ਵੇਲੇ
(ਦਾਦ ਬਖਸ਼ ਏਜ਼ਦੇ) ਦਾਤਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਸ ਨੂੰ (ਬ ਯਾਦ ਆਮਦੋ)
ਵਿਚ ਯਾਦਗੀਰੀ ਦੇ ਆਇਆ, ਭਾਵ ਉਸਦਾ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ॥ ੫੨ ॥

ਬਿਅਫਤਾਦ ਪੁਸ਼ਤ ਅਸਪਹਾ ਬੇਸ਼ਮਾਰ ॥

ਕਿ ਓਰਾ ਨ ਹਮ ਬਰ ਕੁਨਦ ਕਸ ਸ਼ਾਰ ॥ ੫੩ ॥

[ਉਸਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ]

(ਬੇ ਸ਼ਮਾਰ) ਅਨਗਿਣਤ ਹੀ (ਅਸਪਹਾ) ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਉਸਦੀ (ਪੁਸ਼ਤ)
ਪਿਠ ਪਿਛੇ (ਬਿਅਫਤਾਦ) ਪੈ ਗਏ । ਵਾ ਡਾਲੇ । ਪਰ (ਕਸ ਹਮ ਸਵਾਰ) ਕਿਸੀ ਭੀ
ਅਸਵਾਰ ਨੇ (ਕਿ ਓਰਾ ਬਰ) ਜੇ ਉਸਦੀ ਬਰਾਬਰੀ (ਨ ਕੁਨਦ) ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ
ਭਾਵ ਕਿਸੀ ਅਸਵਾਰ ਨੇ ਭੀ ਉਸਨੂੰ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ॥ ੫੩ ॥

ਬਿਜ਼ਦ ਮਰਦ ਦਸਤਾਰ ਹਾ ਪੇਸ਼ ਸ਼ਾਹ ॥

ਕਿ ਏ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਾਂਨ ਆਲਮ ਪਨਾਹ ॥ ੫੪ ॥

(ਹਾ ਮਰਦ) ਬਹੁਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ (ਦਸਤਾਰ) ਪੱਗਾਂ ਲਾਹਕੇ
(ਸ਼ਾਹ ਪੇਸ਼ ਬਿਜ਼ਦ) ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀਆਂ । [ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਕਿਹਾ]
ਜੇ ਹੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਸਾਰੇ (ਆਲਮ ਪਨਾਂਹ) ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਸਰਾ ਰੂਪ ਤੁਸਾਂ ਕੀ
ਕੀਤਾ ਹੈ ॥ ੫੪ ॥

ਬਿਗੀਰਦ ਕਸੇ ਹਰਿਦੁ ਆਹੁ ਬੁਰਾਕ ॥

ਤੁ ਓਰਾ ਬਿਬਖਸ਼ੀਦ ਖੁਦ ਦਸਤ ਤਾਕ ॥ ੫੫ ॥

(ਆਹੁ) ਹਰਨਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਦਨੇ ਵਾਲੇ (ਹਰਦੁ ਬੁਰਾਕ) ਦੋਨੋ ਘੋੜੇ (ਕਸੇ ਬਿਗੀਰਦ)
ਕੋਣ ਫੜਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ । ਭਾਵ ਕੋਣ ਕੋਈ ਫੜ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਪਰ (ਤੁ ਖੁਦ ਦਸਤ)
ਤੁਸਾਂ ਅਪੁਨੇ ਹਥੀ (ਤਾਕ) ਇਕ ਘੋੜਾ (ਓਰਾ ਬਿ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਉਸਦੇ ਤਾਈਂ ਬਖਸ਼

ਦਿਤਾ ਹੈ ॥੫੫॥

ਨੋਟ :-ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਬੁਰਾਕ=ਇਕ ਪੰਖਧਾਰੀ ਚਿਟਾ ਜੀਵ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।
ਜਿਸਦਾ ਕੱਦ ਖੱਚਰ ਅਤੇ ਗਧੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੈਸਾ ਹੈ । ਨੌਂਹ ਸ਼ੇਰ ਜਿਹੇ
ਰਖਦਾ ਹੈ, ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਇਸ ਬੁਰਾਕ ਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਹਜ਼ਰਤ
ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਸਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਖੁਦਾ ਪਾਸ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ॥

ਚਰਾਮੇ ਕੁਨਦ ਕਾਰਹਾ ਬੇਖੁਦੀ ॥

ਕਿ ਰਾਹਾ ਅਜ਼ੋ ਮਨ ਸੁਰਾਹਾ ਤੁਈਂ ॥ ੫੬ ॥

ਤੁਸੀ (ਬੇਖੁਦੀ) ਬੇਸੁਰਤੀ ਯਾਨੇ ਬੇਸਮਝੀ ਦਾ (ਕਾਰਹਾ) ਕੰਮ (ਚਰਾਮੇ
ਕੁਨਦ) ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ । (ਕਿ ਰਾਹਾ ਮਨ ਅਜ਼ੋ) ਜੋ 'ਰਾਹਾ' ਨਾਮੇ ਘੋੜਾ ਮੇਰੇ ਸੇ
ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਮੇਰੀ ਬੇਸਮਝੀ ਨਾਲ ਚੁਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ
'ਸੁਰਾਹਾ, ਨਾਮੇ ਘੋੜਾ ਤੁਸਾਂ ਆਪੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ॥ ੫੬ ॥

ਬਿਬੁਰਦਸ਼ ਅਜ਼ੋ ਅਸਪ ਹਰਦੋ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਵਜ਼ਾਂ ਰਾ ਬਿਬਖਸ਼ੀਦ ਹੁਕਮੋਂ ਰਹੀਮ ॥ ੫੭ ॥

ਉਹ ਲੜਕੀ (ਅਜ਼ੋ) ਉਸ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਰਾਜੇ ਪਾਸੋਂ (ਅਜ਼ੀਮ) ਬੜੀ ਕੀਮਤ
ਵਾਲੇ (ਹਰਦੋ ਅਸਪ) ਦੋਨੋ ਹੀ ਘੋੜੇ (ਬਿ ਬੁਰਦਸ਼) ਲੈ ਗਈ । (ਰਹੀਮ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ
ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਘੋੜੇ ਉਸ ਨੇ (ਵਜ਼ਾਰਾ) ਉਸ ਅਪਨੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੂੰ
(ਬਿ ਬਖਸ਼ੀਦ) ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ ॥ ੫੭ ॥

ਕਿ ਓਰਾ ਦਰਾਵੁਰਦ ਖਾਨਹ ਨਿਕਾਹ ॥

ਕਿ ਕਉਲੇ ਕੁਨਦ ਮੁਸਤਕੀਮ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹ ॥ ੫੮ ॥

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਅਪਨੇ ਕੀਤੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
(ਕਿ ਓਰਾ) ਜੋ ਉਸਦੇ ਤਾਈਂ (ਨਿਕਾਹ) ਵਿਆਹਕੇ ਆਪੁਨੇ (ਖਾਨਹ
ਦਰਾਵੁਰਦ) ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਂਦਾ । (ਸ਼ਾਹ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ (ਕਿ
ਕੁਨਦ ਕੌਲੇ) ਜੋ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਨੂੰ (ਮੁਸਤਕੀਮ) ਦ੍ਰਿੜ, ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ॥ ੫੮ ॥

ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਕਾਇਤ ਦਾ ਭਾਵ ਸੁਨੋ :-

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ! ਇਸ ਹਿਕਾਯਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚੰਗੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਕੇ ਵੇਖ, ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਲੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਆਪਨੇ ਪਿਆਰੇ
ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਜਫਰ ਜਾਲੇ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਸਟ ਸਹਾਰੇ,
ਜੋ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਦਰੀਆਹ ਨੂੰ ਤਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਚੌਂਕੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ [ਰਾਹੋ,
ਸੁਰਾਹੋ,] ਘੋੜੇ ਲਿਆਉਣ ਰੂਪ ਆਪਨੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਤੈਹ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ
ਪਾਸ ਘਰਵਾਲੀ ਹੋਕੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ।

ਪਰ ਇਹ ਨਿਯਮ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਪੁੱਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਨਾ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੱਬਬ ਸੇ ਲਖਾਂ ਕੋੜਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੋ ਭੀ ਜਾਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ ਸਭ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਕੇ ਆਪਨੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਪੁਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਬ ਅਸਲ ਸਿਧਾਂਤ ਏਹ ਹੈ :-

ਕਿ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਾਪ ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸਤੇ ਧਰਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇਨੋਂ ਰਹਿ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ, ਪੁਟਨ ਲਈ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਏਹ ਤੂੰ ਨਿਯਮ ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਚਕਨਾਚੂਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਏਡੀ ਵਡੀ ਸਲੱਤਨਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇ ੨ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਲੇਕਨ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਪਿਠ ਪਿਛੇ ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਹਥ ਹੈ। ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਓਟ ਹੈ।

ਇਤਨੀ ਸਿਖਿਆ ਔਰੰਗ ਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਅਬ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਗੁਰਾਂ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੈਂ।

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਕੋਕਨਾਰ ॥

ਦਰੇ ਵਕਤ ਜੰਗਸ਼ ਬਿਯਾਮਦ ਬਕਾਰ ॥ ੫੯ ॥

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ ਭਗਤੀ ਰੂਪ (ਕੋਕਨਾਰ) ਪੋਸਤ ਦੇ ਡੋਡਿਆਂ ਦਾ (ਸਾਗਰੇ ਬਿਦਿਹ) ਪਿਆਲਾ ਦੇਹੁ। ਕਿਉਂਕਿ (ਕਿ) ਜੋ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ (ਬਕਾਰ ਬਿਯਾਮਦ) ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ॥ ੫੯ ॥

ਨੋਟ :-ਜਿਵੇਂ ਪੋਸਤ ਦਾ ਰੰਗ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰੰਗ ਭੀ ਚਿੱਟਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਪੋਸਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਨਾਲੇ ਏਹ ਨਿਯਮ ਹੈ ਸੂਰਮਾ ਜਦ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਮਲ ਜ਼ਰੂਰ ਛਕ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਤਾਣ ਕੇ ਅਗਾਹਾਂ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵੈਰੀ ਤੋਂ ਭੈ ਖਾ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਤੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਕੀੜੀ ਵਾਂਗੂੰ ਸਮਝਕੇ ਦਲ ਮਲ ਸੁਟਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਸਤਿਆਈ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਭਾਵ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਸਚਾ ਅਮਲ ਨਾਮਰੂਪੀ ਸ਼ਰਾਬਦਾ ਕਬਨ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ:—ਸਚੁ ਸਰਾ ਗੁੜ ਬਾਹਰਾ ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਚਾ ਨਾਉ।
ਸੁਣਹਿ ਵਖਾਣਹਿ ਜੇਤੜੇ ਹਉ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ ॥
ਤਾ ਮਨੁ ਖੀਵਾ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਮਹਲੀ ਪਾਏ ਥਾਉ ॥ ੨ ॥

[ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧ ਸਫਾ ੧੬]

ਕਿ ਖੂਬਸਤ ਦਰ ਵਕਤ ਖਸਮ ਅਫਕਨੀ ॥

ਕਿ ਯਕ ਕੁਰਤਯਸ ਫੀਲ ਰਾ ਪੈਕਨੀ ॥ ੬੦ ॥ ੧੧ ॥

ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਆਦਿ (ਖਸਮ) ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ (ਅਫਕਨੀ) ਡੋਗਨ ਭਾਵ
ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੋ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਪੋਸਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ (ਖੂਬਸਤ) ਚੰਗਾ ਹੈ।
(ਕਿ) ਜੋ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਪਿਆਲੇ ਦਾ (ਯਕ ਕੁਰਤਯਸ) ਇਕ ਘੁੱਟ(ਫੀਲਰਾ ਪੈਕਨੀ)
ਹਾਥੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਤਰਫ ਵੱਡਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ ॥ ਅਰਥਾਤ ਬੀਸਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹੀ ਭੋਗ ਮੋਖ ਕੀ ਦਾਤਾ ਹੈ ॥ ੬੦ ॥ ੧੧ ॥

ਯਾਰਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ

—੦—

ਹਿਕਾਯਤ ਬਾਰੁਵੀਂ ਚਲੀ

੧ ਓ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਰਜਾ ਬਖਸ਼ ਬਖਸ਼ਿੰਦਏ ਬੇਸੁਮਾਰ ॥

ਰਿਹਾਈ ਦਿਹੋਂ ਪਾਕ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ॥ ੧ ॥

ਇਕ ਅਦੁਤੀ ਮੰਗਲ ਸਰੂਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਜੀਅ
ਦੀ ਫਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਨੇਕਾਨ ਵਿਘਨ ਗਨਾਂ ਦੇ ਅਭਾਵ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਜੋ ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਣ ਹਾਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਰਜਾ) ਭਾਣੇ ਅਤੇ (ਬੇਸੁਮਾਰ)
ਅਨਗਿਣਤ ਪਦਾਰਥ ਗੁਣ ਵਿਦਿਆ ਮੁਤਬੇ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਹੈ। ਉਹ (ਪਾਕ) ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੀ (ਪਰਵਰਦਗਾਰ) ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹੀ ਸਭ ਬੰਧਨਾ ਤੋਂ (ਰਿਹਾਈਦਿਹੋਂ) ਛੁਟਕਾਰਾ, ਯਾਨੇ ਖਲਾਸੀ ਦੇਣ
ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੧ ॥

ਰਹੀਮੋ ਕਰੀਮੋ ਮਕੀਨੋ ਮਕਾਂ ॥

ਅਜ਼ੀਮੋ ਫਹੀਮੋ ਜ਼ਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾਂ ॥ ੨ ॥

ਉਹ (ਰਹੀਮੋ) ਰਹਿਮ ਦਿਲਵਾਲਾ ਤੇ (ਕਰੀਮੋ) ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੈ (ਮਕੀਨੋ) ਮਕਾਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ (ਮਕਾ) ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਵਾ ਮਕਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ (ਕਰੀਮੋ) ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ (ਅਜ਼ੀਮੋ) ਵੱਡਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਜ਼ਮੀਨੋ ਜ਼ਮਾ) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ ਅਕਾਸ ਦੇ ਸਭ ਭੇਦ ਨੂੰ (ਫਹੀਮੋ) ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਵਾ (ਜ਼ਮੀਨੋ ਜਮਾ) ਧਰਤੀ ਅਕਾਸ ਭਾਵ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ (ਅਜ਼ੀਮੋ) ਵੱਡੀ (ਫਹੀਮੋ) ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਸੁਨੀਦਮ ਸੁਖਨ ਕੋਹ ਕੈਬਰ ਅਜ਼ੀਮ ॥

ਕਿ ਅਫਗਾਂ ਯਕੇ ਬੂਦ ਓ ਜਾ ਰਹੀਮ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ! (ਕੈਬਰ) ਖੈਬਰ* ਨਾਮੇ (ਅਜ਼ੀਮਕੋਹ) ਵਡੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਅਸਾਂ ਨੇ ਇਕ (ਸੁਖਨ ਸੁਨੀਦਮ) ਗਲ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਸੁਣਾਂਦੇ ਹਾਂ । (ਕਿ ਓ ਜਾ) ਜੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਇਕ 'ਰਹੀਮ, ਨਾਉਂ ਦਾ (ਅਫਗਾਂ) ਪਠਾਨ ਰੈਂਦਾ (ਬੂਦ) ਸੀ ॥ ੩ ॥

ਯਕੇ ਬਾਨੂਏ ਬੂਦ ਓ ਹਮ ਚੁ ਮਾਹ ॥

ਕੁਨਦ ਦੀਦਨ ਸ਼ਰਿਸ਼ਤ ਗਰਦਨ ਜ਼ਿ ਸ਼ਾਹ ॥ ੪ ॥

(ਓ) ਉਸ ਪਠਾਨ ਦੀ (ਮਾਹ ਚੁ) ਚੰਦਮਾ ਮਨਿੰਦ (ਯਕੇ ਬਾਨੂਏ ਬੂਦ) ਇਕ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੀ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜੇਹੜੇ ਹਨ ਉਹ ਭੀ ਜਿਸਨੂੰ (ਦੀਦਨ) ਵੇਖਕੇ ਆਪਣੀਆਂ (ਗਰਦਨ) ਗਿੱਚੀਆਂ (ਸ਼ਰਿਸ਼ਤ ਕੁਨਦ) ਨੀਵੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਭਾਵ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ ਐਹੋ ਜੇਈ ਸੁੰਦਰ ਪਟਰਾਣੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ॥ ੪ ॥

ਦੋ ਅਬਰੂ ਚੁ ਅਬਰੇ ਬਹਾਰਾਂ ਕੁਨਦ ॥

ਬਮਿਯਗਾਂ ਚੁ ਅਜ਼ ਤੀਰ ਬਾਰਾਂ ਕੁਨਦ ॥ ੫ ॥

ਉਸਦੇ (ਦੋ ਅਬਰੂ) ਦੋਵੇਂ ਭਰਭੱਟੇ (ਚੁ ਅਬਰੇ) ਮਨਿੰਦ ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਬਹਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਭਾਵ ਸ਼ਿਆਹ ਬਦਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸਨ । ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ (ਮਿਯਗਾਂ) ਝਿਮਣੀਆਂ (ਚੁ ਤੀਰ) ਮਨਿੰਦ ਬਾਣਾ ਵੇ (ਬਾਰਾਂ ਕੁਨਦ) ਵਰਖਾ

*ਏਹ ਖੈਬਰ ਪਹਾੜ ਪਸ਼ੌਰ ਦੇ ਉਤਰ ਵਲ ਹੈ, ਜੋ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੇ ਅਫਗਾਨਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ । ਮਹੰਮਦ ਗਜ਼ਨਵੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਗੌਰੀ, ਸਿਕੰਦਰ (ਯੂਨਾਨੀ ALEXANDER.) ਅਤੇ ਤੈਮੂਰ ਆਦਿ ਜਿਤਨੇ ਭੀ ਬਿਦੇਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਪਰ ਹਮਲੇ ਹੋਏ ਹੈ ਉਹ ਖੈਬਰ ਪਹਾੜ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਹੋਏ ਹਨ ।

ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਭਾਵ ਜਿਸ ਵਲ ਤਕਦੀਆਂ, ਉਸਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਸਨ ॥ ੫ ॥

ਰੁਖੇ ਚੂੰ ਖਲਾਸੀ ਦਿਹਦ ਮਾਹਿ ਰਾਂ ॥

ਬਹਾਰੇ ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਦਿਹਦ ਸ਼ਾਹ ਰਾਂ ॥ ੬ ॥

ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੇ (ਚੂੰ) ਮਨਿੰਦ ਜੋ ਉਸਦਾ (ਰੁਖੇ) ਮੂੰਹ ਹੈ ਉਹ (ਮਾਹ ਰਾਂ) ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਤਾਈਂ (ਖਲਾਸੀ ਦਿਹਦ) ਛੁਟਕਾਰਾ ਯਾਨੇ ਛੁਟੀ ਦੇਂਦਾ ਸੀ ਭਾਵ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਬ ਤੂੰ ਨ ਚੜਿਆ ਕਰ ਤੇਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਤੇ (ਸ਼ਾਹ ਰਾਂ) ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾ ਰੂਪ (ਗੁਲਿਸਤਾਂ) ਬਗੀਚੀ ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਾਂਗੂੰ (ਬਹਾਰੇ ਦਿਹਦ) ਖਿੜਾ ਦੇਂਦਾ ਸੀ, ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ॥ ੬ ॥

ਬਅਬਰੂ ਕਮਾਨੇ ਸੁਦਾ ਨਾਜ਼ਨੀ ॥

ਬ ਚਸਮਸ਼ ਜ਼ਨਦ ਕੈਬਰੈ ਕਹਰਗੀ ॥ ੭ ॥

ਉਸ (ਨਾਜ਼ਨੀ) ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਦੋਵੇਂ (ਬ ਅਬਰੂ) ਭਰਭਟੇ (ਕਮਾਨੇ) ਧਨਖ ਵਾਂਗੂੰ ਟੇਢੇ ਬਣੇ ਹੋਏ (ਸੁਦ) ਹੈਸਨ। ਅਤੇ (ਕਹਰਗੀ) ਕਹਿਰ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਬ ਚਸਮਸ਼) ਨੇਤਰਾਂ ਰੂਪ (ਕੈਬਰੈ ਜ਼ਨਦ) ਬਾਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਭਾਵ ਜਿਸ ਵਲ ਤਕਦੀ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਫਿਰ ਹਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ ਓਥੇ ਹੀ ਜਖਮੀ ਕਰਕੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ॥੭॥

ਬਮਸਤੀ ਦਿਹਦ ਹਮ ਚੁਨੀ ਰੂਯ ਮਸਤ ॥

ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਕੁਨਦ ਬੂਮ ਸ਼ੋਰੀਦ ਦਸਤ ॥ ੮ ॥

ਉਸਦਾ ਮਸਤ (ਰੂਯ ਹਮ) ਮੂੰਹ ਭੀ (ਚੁਨੀ ਮਸਤੀ ਦਿਹਦ) ਅਜੇਹੀ ਮਸਤੀ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਜੋ (ਦਸਤ) ਜੰਗਲ, ਉਜਾੜ ਦੀ (ਸ਼ੋਰੀਦ) ਸੜੀ ਹੋਈ (ਬੂਮ) ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ੨ ਫੁਲਾਂ ਦੀ (ਗੁਲਿਸਤਾਂ ਕੁਨਦ) ਬਗੀਚੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਵਿਛੁੜੇ ਹੋਏ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ॥ ੮ ॥

ਖੁਸ਼ੇ ਖੁਸ਼ ਜਮਾਲੋ ਕਮਾਲੋ ਹੁਸਨ ॥

ਬ ਸੂਰਤ ਜਵਾਨਸਤ ਫਿਕਰੇ ਕਹਨ ॥ ੯ ॥

ਉਸਦਾ (ਜਮਾਲੋ) ਚੇਹਰਾ (ਖੁਸ਼ੇ ਖੁਸ਼) ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸੀ, ਅਤੇ (ਹੁਸਨ) ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਵਿਚ (ਕਮਾਲੋ) ਪੂਰਨ ਸੀ। (ਬ ਸੂਰਤ ਜਵਾਨਸਤ) ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਹੈਸੀ, ਪਰ (ਕਹਨ ਫਿਕਰੇ) ਪੁਰਾਨੇ ਫਿਕਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਭਾਵ ਤੱਜਰਬੇਕਾਰ ਬ੍ਰਿਧ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬੜੀ ਦਨਾਹ ਤੇ ਗੁਨੱਗ ਸੀ ॥ ੯ ॥

ਯਕੇ ਹਸਨ ਖਾਂ ਬੂਦ ਓ ਜਾ ਫਗਾਂ ॥

ਬਦਾਨਸ਼ ਹਮੀ ਬੂਦ ਅਕਲਸ਼ ਜਵਾਂ ॥ ੧੦ ॥

ਜਿਸ ਜਗਾਂ ਇਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ:- (ਓ ਜਾ) ਉਸੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕ 'ਹੁਸਨ ਖਾਂ' ਨਾਮ ਵਾਲਾ (ਫਗਾਂ ਬੂਦ) ਪਠਾਨ ਹੈਗਾ ਸੀ। (ਬ ਦਾਨਸ਼ ਬੂਦ) ਸਾਬ ਦਨਾਈ ਦੇ ਸੀ, (ਹਮ) ਭੀ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਤੇ ਬੜਾ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਵਾ (ਦਾਨਸ਼ ਬ) ਬੁਧੀ ਦੇ ਵਿਚ (ਸ਼) ਉਸਦੀ ਅਕਲ ਬੜੀ ਜਵਾਨ (ਬੂਦ) ਸੀ। ਭਾਵ ਬੜਾ ਗੁੱਨਗ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਾਲਾ ਸੀ ॥ ੧੦ ॥

ਕੁਨਦ ਦੋਸਤੀ ਬਾ ਹਮਹ ਯਕ ਦਿਗਰ ॥

ਕਿ ਲੈਲੀ ਵ ਮਜਨੂੰ ਖਿਜਲ ਗਸ਼ਤ ਸਰ ॥ ੧੧ ॥

ਏਹ ਦੋਨੋਂ (ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ) ਸਾਬ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ (ਹਮਹ ਦੋਸਤੀ ਕੁਨਦ) ਤਮਾਮ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੈਂ। (ਕਿ) ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਠ ਵੇਖਕੇ ਲੈਲੀ ਅਤੇ ਮਜਨੂੰ (ਖਿਜਲ) ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਨਾ (ਸਰ ਗਸ਼ਤ) ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿ ਏਹੋ ਜੇਹੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਅਸਾਡੇ ਵਿਚ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ॥ ੧੧ ॥

ਚੁ ਬਾ ਯਕ ਦਿਗਰ ਹਮ ਚੁਨੀ ਗਸ਼ਤ ਮਸਤ ॥

ਚੁ ਪਾ ਅਜ਼ ਰਕਾਬੇ ਇਨਾ ਰਫਤ ਦਸਤ ॥ ੧੨ ॥

(ਚੁ) ਜਦ (ਯਕ ਦਿਗਰ ਬਾ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ (ਚੁਨੀ ਮਸਤ ਗਸ਼ਤ) ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਤ ਹੋ ਗਏ। (ਚੁ ਪਾ ਅਜ਼ ਰਕਾਬੇ) ਜੋ ਪੈਰਾਂ ਸੇ ਰਕਾਬਾਂ ਅਤੇ (ਦਸਤ) ਹਥਾਂ ਚੋਂ (ਇਨਾਂ ਰਫਤ) ਵਾਗਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਭਾਵ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਲਿਪਟ ਗਏ ਜੋ ਨਾ ਕੁਝ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਮਨ ਵਸ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ॥ ੧੨ ॥

ਤਲਬ ਕਰਦ ਓ ਖਾਨਏ ਖਿਲਵਤੇ ॥

ਮਿਜਾਂ ਆਮਦਸ਼ ਜੋ ਬਦਨ ਸ਼ਹਵਤੇ ॥ ੧੩ ॥

ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਜਦ (ਖਿਲਵਤੇ) ਇਕੱਠੇ (ਖਾਨਏ) ਘਰ ਵਿਚ (ਓ ਤਲਬ ਕਰਦ) ਉਸ 'ਹੁਸਨ ਖਾਂ' ਨੂੰ ਬੁਲਾਣਾ ਕੀਤਾ। ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਔਣ ਪਰ ਉਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ (ਬਦਨ ਮਿਜਾਂ) ਸਰੀਰ ਵਿਚ (ਸ਼ਹਵਤੇ) ਕਾਮ ਦਾ ਬੋਗ ਪ੍ਰਗਟ (ਆਮਦਸ਼) ਹੋ ਆਇਆ ॥ ੧੩ ॥

ਹਮੀਂ ਜੁਫਤ ਖੁਰਦੰਦ ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਮਾਹ ॥

ਖਬਰ ਕਰਦ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਨੇ ਨਿਜ਼ਦ ਸ਼ਾਹ ॥ ੧੪ ॥

ਇਸ ਔਰਤ ਅਤੇ ਉਸ ਪਠਾਨ ਨੇ ਭੀ ਜਦ (ਦੁ ਸੇ ਚਾਰ ਮਾਹ) ਦੇ ਤਿੰਨ

ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ (ਜੁਫਤ) ਜੁੜਕੇ ਕਾਮ ਚੋਸ਼ਟਾ ਦਾ ਸਵਾਦ (ਖੁਰਦੰਦ) ਖਾਦਾ। ਤਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਇਕ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸੀ ਉਸਨੇ (ਸ਼ਾਹ ਨਿਜ਼ਦ) ਰਾਜੇ ਪਾਸ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ॥ ੧੪ ॥

ਬ ਹੈਰਤ ਦਰਾਮਦ ਫਗਾਨੇ ਰਹੀਮ ॥

ਕਸ਼ੀਦਨ ਯਕੇ ਤੇਗ ਗਰਰਾਂ ਅਜ਼ੀਮ ॥ ੧੫ ॥

ਤਿਸ ਵੇਲੇ 'ਰਹੀਮ ਖਾਂ' ਨਾਮੀ (ਫਗਾਨੇ) ਪਠਾਨ (ਬ ਹੈਰਤ ਦਰਾਮਦ) ਵਿਚ ਹੈਰਾਨਗੀ ਦੇ ਆਇਆ। [ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਐਸਾ ਕੌਣ ਦਲੇਰ ਆਦਮੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਡਰ ਹੋਕੇ ਮੇਰੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ]।

ਅਤੇ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ (ਯਕੇ ਤੇਗ ਕਸ਼ੀਦ) ਇਕ ਤਲਵਾਰ ਖਿਚਕੇ (ਅਜ਼ੀਮ ਗੁਰਰਾਂ) ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਗਜਿਆ ॥ ੧੫ ॥

ਚੁ ਖਬਰਸ਼ ਰਸੀਦੋ ਕਿ ਆਮਦ ਸ਼ੋਹਰ ॥

ਹੁਮਾਂ ਯਾਰ ਖੁਦ ਰਾ ਬਿਜ਼ਦ ਤੇਗ ਸਰ ॥ ੧੬ ॥

(ਚੁ) ਜਦ (ਸ਼) ਉਸ ਇਸਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਸੂਸਣ ਦੁਆਰਾ (ਖਬਰ ਰਸੀਦੋ) ਸੂਹ ਪਹੁੰਚ ਗਈ, ਕਿ ਅਬ ਮੇਰਾ (ਸ਼ੋਹਰ) ਖਾਵੰਦ, ਪਤੀ ਘਰ ਨੂੰ (ਆਮਦ) ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਦ (ਹੁਮਾਂ) ਉਸ ਇਸਤੀ ਨੇ (ਖੁਦ ਯਾਰ ਰਾ ਸਰ) ਅਪਨੇ ਮਿਤਰ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ (ਤੇਗ ਬਿਜ਼ਦ) ਤਲਵਾਰ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਸਿਰ ਧੜ ਵਖੋ ਵਖਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ॥ ੧੬ ॥

ਹਮਹਿ ਗੋਸ਼ਤੋ ਦੇਗ ਅੰਦਰ ਨਿਹਾਦ ॥

ਮਸਾਲਯ ਬਿਅੰਦਾਖਤ ਆਤਸ਼ ਬਿਦਾਦ ॥ ੧੭ ॥

ਉਸਦਾ (ਹਮਹਿ ਗੋਸ਼ਤੋ) ਤਮਾਮ ਮਾਸ ਦੇਗ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਨਿਹਾਦ) ਰਖ ਦਿਤਾ। ਭਾਵ ਦੇਗ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਵਿਚ ਮਸਾਲੇ ਭੀ (ਬਿਅੰਦਾਖਤ) ਡਾਲ ਦਿਤੇ, ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ (ਆਤਿਸ਼) ਅਗਨੀ ਬਾਲ (ਬਿਦਾਦ) ਦਿਤੀ ॥ ੧੭ ॥

ਸ਼ੋਹਰ ਰਾ ਖੁਰਾਨੀਦ ਬਾਕੀ ਬਿਮਾਂਦ ॥

ਹਮਹ ਨੌਕਰਾਂ ਰਾ ਜ਼ਿਆਫਤ ਕੁਨਾਦ ॥ ੧੮ ॥

ਉਹ ਮਾਸ ਪਹਿਲੇ ਆਪਨੇ (ਸ਼ੋਹਰ ਰਾ) ਖਾਵੰਦ ਨੂੰ (ਖੁਰਾਨੀਦ) ਖੁਆਇਆ, ਬਾਕੀ ਜੋ ਮਾਸ (ਬਿਮਾਂਦ) ਬਚ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਸਾਰਾ ਮਾਸ (ਹਮਹ ਨੌਕਰਾਂ ਰਾ) ਤਮਾਮ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਕੇ (ਜ਼ਿਆਫਤ ਕੁਨਾਦ) ਮਿਜ਼ਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ॥ ੧੮ ॥

ਚੁ ਖੁਸ਼ ਗਸ਼ਤ ਸ਼ੋਹਰ ਨ ਦੀਦਸ਼ ਚੁ ਨਰ ॥

ਬਕੁਸ਼ਤਾ ਕਸੇ ਰਾ ਕਿ ਦਾਦਸ਼ ਖਬਰ ॥ ੧੯ ॥

(ਚੁ) ਜਦ (ਸ਼) ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਭੀ ਉਥੇ ਨ (ਦੀਦ) ਵੇਖਿਆ, ਤਾਂ (ਸੌਹਰ) ਪਤੀ (ਖੁਸ਼ ਗਸ਼ਤ) ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਤੇ (ਆਂ ਕਸੇ ਰਾ) ਉਸ ਕਿਸ ਕੇ ਤਾਂਈਂ (ਬਕੁਸਤ) ਕੋਹ ਦਿਤਾ ਭਾਵ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸਨੇ ਆਕੇ ਖ਼ਬਰ (ਦਾਦਸ) ਦਿਤੀ ਸੀ। ਕਿ ਤੇਰੇ ਘਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ॥ ੧੯ ॥ ਅਬ ਸਾਰੀ ਹਿਕਾਯਤ ਦਾ ਭਾਵ:—

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੇਖ 'ਰਹੀਮ ਖਾਂ' ਪਠਾਨ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਜੁਆਨੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਆਕੇ ਪਰ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦਾ ਡਰ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਿਤਰ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਲੇਕਨ ਅਪਨੀ ਬੇਪੜਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀ ਤੇ ਤੂੰ ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਕੇ ਅਪਨੀ ਇਜ਼ਤ ਨੂੰ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਝੂਠ, ਛਲ, ਫਰੋਬ ਆਦਿਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਇਸਤ੍ਰੀ ਚੰਗੀ ਹੈ।

[ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਇਸਤਰਾਂ ਭੀ ਸੁਨਾਂਦੇ ਹਨ]

ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੇਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਅਪੁਨੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਯਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮਾਸ ਦੇਗ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਉਸਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਰਿੰਨਕੇ ਅਪਨੇ ਖਾਵੰਦ ਨੂੰ ਹੀ ਖੁਆ ਦਿਤਾ, ਮਾਸ ਨੂੰ ਖਾਕੇ 'ਰਹੀਮ ਖਾਂ' ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ। ਜਦ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਵੇਖ ਭਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਨਿਗਾਹ ਨ ਆਇਆ, ਤਦ ਉਸਨੇ ਦੁਗਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਨਕੇ ਫੜ ਲਿਆ, ਤੇ ਸਚ ਝੂਠ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਤਾਰਾ ਨ ਕੀਤਾ, ਫੌਰਨ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ ਹੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਈ ਧਰਮੀ ਤੇ ਸਚਿਆਰ ਆਦਮੀ ਤੈਨੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਰੂਪ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਕਰਕੇ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਦਾ ਬੋਝ ਹੁਣ ਡੁਬਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਇਤਨੀਆਂ ਸਿਖਿਆਂ ਦੇਕੇ ਅਬ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਾਰਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੈਂ।

ਬਿਦਿਹ ਸਾਕੀਯਾ ਸਾਗਰੇ ਸਬਜ਼ ਗੁੰ ॥

ਕਿ ਮਾਰਾ ਬਕਾਰਸਤ ਜੰਗ ਅੰਦਰੂੰ ॥ ੨੦ ॥

ਹੇ (ਸਾਕੀਯਾ) ਗੁਰੋ (ਸਬਜ਼ ਗੁੰ) ਸਬਜ਼ ਰੰਗ ਦਾ ਨਾਮ ਰੂਪੀ (ਸਾਗਰੇ ਬਿਦਿਹ) ਪਿਆਲਾ ਦੇਹੁ। ਜੇ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਅੰਦਰ (ਮਾਰਾ ਬਕਾਰਸਤ) ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਲਾਇਕ ਹੈ ॥ ੨੦ ॥

ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਆਦਿਕ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬੜੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹਨ ਏਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੀ ਛੱਡਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਪੰਚਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾ ਰਾਗਣੀ ਵਿਚ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। **ਯਥਾ:—**

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਚਾਰਿ ਬਰਨ ਚਉਹਾ ਕੇ ਮਰਦਨ ਖਟੁ ਦਰਸਨ ਕਰ ਤਲੀ ਰੇ ।

ਸੁੰਦਰ ਸੁਘਰ ਸਰੂਪ ਸਿਆਨੇ ਪੰਚਹੁ ਹੀ ਮੋਹਿ ਛਲੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥

ਜਿਨਿ ਮਿਲਿ ਮਾਰੇ ਪੰਚ ਸੂਰਬੀਰ ਐਸੇ ਕਉਨੁ ਬਲੀ ਰੇ ॥

ਜਿਨਿ ਪੰਚ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰਿ ਗੁਦਾਰੇ ਸੇ ਪੂਰਾ ਇਹ ਕਲੀ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਵਡੀ ਕੋਮ ਵਸਿ ਭਾਗਹਿ ਨਾਹੀ ਮੁਹਕਮ ਫਉਜ ਹਠਲੀ ਰੇ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਨਿ ਜਨਿ ਨਿਰ ਦਲਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਕੈ ਬਲੀ ਰੇ ॥ ੨ ॥

ਤਥਾ:—ਗੋਤਮ ਨਾਰਿ ਉਮਾਪਤਿ ਸ੍ਰਾਮੀ ॥ ਸੀਸ ਧਰਨਿ ਸਹਸ ਭਗ ਗਾਮੀ ॥

ਇਨ ਦੂਤਨ ਖਲੁ ਬਧੁ ਕਰਿ ਮਾਰਿਓ ॥ ਬਡੇ ਨਿਲਾਜ ਅਜਹੂ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਓ ॥

[ਰਾਗ ਜੈਤਸਰੀ ਸਫਾ ੧੧੦]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮ ਆਦੀ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਤੋਂ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕੋ ਇਕ

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਭੀ ਸਹਾਇਕ ਨ ਹੋਵੇ ਓਥੇ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਯਥਾ:—ਤਿਥੈ ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਜਿਥੈ ਕੋਇ ਨਾਹਿ ॥ ਓਥੈ ਤੇਰੀ ਰਖ ਅਗਨੀ ਉਦਰ

ਮਾਹਿ ॥ ਸੁਣਿ ਕੈ ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ ਨਾਇ ਤੇਰੈ ਛਡਿ ਜਾਹਿ ॥

[ਰਾਮਕਲੀ ਵਾਰ ਸਫਾ ੯੬੧]

ਤਥਾ:—ਜਾਕਉ ਮੁਸਕਲੁ ਅਤਿ ਬਣੈ ਢੋਈ ਕੋਇ ਨ ਦੇਇ ॥

ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਨਾ ਸਾਕ ਭਿ ਭਜਿ ਖਲੇ ॥

ਸਭੇ ਭਜੈ ਆਸਰਾ ਚੁਕੈ ਸਭੁ ਅਸਰਾਉ ॥

ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਓਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਲਗੈ ਨ ਤਤੀ ਵਾਉ ॥ ੧ ॥

[ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੫ ਸਫਾ ੧੦]

ਨਾਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਮ ਇਕ ਅਮੋਲਕ ਹੀਰਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਇਆਵਕੀ ਬੰਧਨ ਸਭ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜਦਾ ਹੈ ।

ਯਥਾ:—ਇਸਤੇ ਉਪਰਿ ਨਹੀ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਜਾਂਕੈ ਮਨਿ ਬਸਿਆ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥

ਬੰਧਨ ਤੋਰਿ ਭਏ ਨਿਰਵੈਰ ॥ ਅਨਦਿਨੁ ਪੂਜਹਿ ਗੁਰ ਕੇ ਪੈਰ ॥

ਇਹ ਲੋਕ ਸੁਖੀਏ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੇ ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਹਿ ਮੇਲੇ ॥

[ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਫਾ ੨੯੨]

ਲਬਾ ਲਬ ਬਕੁਨ ਦਮ ਬਦਮ ਨੋਸ਼ ਕੁਨ ॥

ਗਮੇ ਹਰਦੁ ਆਲਮ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਕੁਨ ॥ ੨੧ ॥ ੧੨ ॥

ਹੇ ਗੁਰੋ (ਲਬਾ ਲਬ) ਨੱਕੋ ਨੱਕ, ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਭਰਕੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਪਿਆਲਾ (ਬਕੁਨ) ਦੇਣਾ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਮ ਨੂੰ (ਦਮ ਬਦਮ) ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਵਾਸ

ਆਉਂਦਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ (ਨੋਸ਼ ਕੁਨ) ਪੀਣਾਂ ਕਰਾਂ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ (ਹਰਦੁ ਆਲਮ ਗਮੇ) ਦੋਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੌਫ ਨੂੰ (ਫਰਮੋਸ਼ ਕੁਨ) ਭੁਲਾਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ॥ ੨੧ ॥

ਯਥਾ:—ਤਿਸਤੋ ਦੂਰ ਕਹਾ ਕੇ ਜਾਇ ॥ ਉਬਰੈ ਰਾਖਨਹਾਰੁ ਧਿਆਇ ॥

ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ ॥

ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਹਰ ਪ੍ਰਾਨੀ ਸਿਖ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਏਹੀ ਉਪ-ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਕਿ ਕਾਮ ਆਦੀ ਦੁਸ਼ਮਨਾ ਤੋਂ ਬਚਕੇ ਸਵਾਸ ਗਿਰਾਸ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ । ਪਰ ਜੇਹੜੇ ਕਾਮ ਅਧੀਨ ਹੋਕੇ ਆਪਨੇ ਧਰਮ ਪਰ ਅਟਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਭਾਰੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਬ ਕਮੁਤਕ ਨਿਆ ਸੇ ਕਬਨ ਕਰਦੇ ਹੈ:—

ਯਥਾ:—ਸੁਧਿ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ ਬਚਨ ਗੁਰ ਦਏ ਹਮਾਰੇ ॥

ਪੂਤ ਇਹੈ ਪ੍ਰਨ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਜਬ ਲਗ ਘਟ ਬਾਰੇ ॥

ਨਿਜ ਨਾਰੀ ਕੇ ਸਾਬ ਨੇਹ ਤੁਮ ਨਿਤ ਬਵੈਯਹੁ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੀ ਸੇਜ ਭੂਲਿ ਸੁਪਨੇ ਹੂੰ ਨ ਜੈਯਹੁ ॥ ੧ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ ਸਹਸ ਬਾਸਵ ਭਗ ਪਾਏ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ ਚੰਦ੍ਰ ਕਾਲੰਕ ਲਗਾਏ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਸਸੀਸ ਗਵਾਯੋ ॥

ਹੋ ਪਰਨਾਰੀ ਕੇ ਹੇਤ ਕਟਕ ਕਵਰਨ ਕੋ ਘਾਯੋ ॥ ੨ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਸੋ ਨੇਹੁ ਛੁਰੀ ਪੈਨੀ ਕਰਿ ਜਾਨਹੁ ॥

ਪਰ ਨਾਰੀ ਕੇ ਭਜੇ ਕਾਲ ਬਜਾਪਯੋ ਤਨ ਮਾਨਹੁ ॥

ਅਧਿਕ ਹਰੀਫੀ ਜਾਨਿ ਭੋਗ ਪਰ ਤ੍ਰਿਯ ਜੋ ਕਰਹੀ ॥

ਹੋ ਅੰਤ ਸ੍ਰਾਨ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹਾਥ ਲੇਡੀ ਕੇ ਮਰਹੀ ॥ ੩ ॥

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੀ ਚਿਠੀ ਲੈਕੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ' ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਚਿਠੀ ਅਗੇ ਰਖ ਦਿਤੀ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਨਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਡੀ ਜੁਬਾਨੀ ਸੁਨਿਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤਦ ਵੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਓਹੋ ਉਤਰ ਦਿਤਾ । ਜਦ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਦ ਵੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਸੁਨਿਆ ਹੈ । ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਮਜ਼ਬੀ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਨੂੰ ਇਸਨੇ ਝੂਠਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਭ ਕਟਾਣੀ ਪਏਗੀ । ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਜੀਭ ਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ, ਉਸਦੀ ਜੀਭ ਕਟ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਤਿਸ

ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਹੋਕੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਤਰੀਕਾ ਭੀ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਜੀਭ ਕਟਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂ ?

ਤਬ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਕੇ ਅਤੇ ਆਪਨੇ ਲੋਭ ਦੇ ਮਾਰਿਆਂ ਇਕ ਜੁਗਤੀ ਦਸੀ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੀਭ ਬਣਵਾ ਕੇ ਅਪਨੀ ਅਸਲ ਜ਼ਬਾਨ ਉਤੇ ਰਖਕੇ, ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਕਟਕੇ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਬਚਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੀ ਵੇਲੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੀਭ ਬਣਵਾਕੇ ਤੇ ਅਸਲ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਰਖਕੇ ਕਟਕੇ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤੀ ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਹਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਪੜਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਆਦ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਕੇ ਭੈ ਮਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਕਾਫਰ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ।

ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਆਦਲੇ ਅਖਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਵਾਲੇ ਛਡਕੇ ਅਗੋਂ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਪੜਨ ਲਗ ਪਿਆ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਪਨੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭਾਵ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਭੈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਸੇ ਉਸਦੇ ਅੰਗ ਸਿਥਲ ਹੋਨੇ ਲਗ ਪਏ ।

ਜਦ ਬਾਰਾਂ ਹਿਕਾਯਤਾਂ ਦੇ ੮੬੮ ਬੈਂਤ ਪੜ ਚੁਕਾ ਤਦ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਮਝਕੇ ਬੜਾ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਭੁਆਟੜੀ ਖਾਕੇ ਬੇਸੁਰਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ । ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਪਾਏ, ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਵੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਬ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਬੈਠਾ ਗਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦੁਖ ਪਾਵਣੇ ਦੀ ਖਬਰ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ 'ਜੋਬਨਿਸ਼ਾ' ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦੁਖ ਸੁਨਕੇ ਸਹਿ ਨ ਸਕੀ, ਜਲਦੀ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਾਸ ਆਕੇ ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਪੁਛੀ ਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਕਿਹਾ ਹੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਪ ਕਿਉਂ ਦੁਖ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਏਹ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਹਟ ਜਾਣਗੇ ।

ਪਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਪਨੇ ਮੂੰਹੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਜਿਸਤੇ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਦੁਖ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਨ ਸਹਿੰਦੀ ਹੋਈ 'ਜੋਬਨਿਸ਼ਾ' ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਬ ਓਹ ਕੋਈ ਜੁਗਤੀ ਕਰੀਏ ਜਿਸਤੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ ਐਸੇ ਸੋਚਕੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ, ਗਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ੨ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹੈ ਜੇ ਆਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੂੰਹੋਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਤਾਂ ਕਾਗਦ ਉਪਰ ਹੀ ਲਿਖ ਦੇਹੁ । ਉਸ ਵੇਲੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਪੁਤਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਾਗਦ ਉਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਪਹਿਲੇ ਅੰਦਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ।

'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ' ਅੰਦਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਪਿਛੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ।

ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਓਥੋਂ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਕਲਗੀ-
ਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਿਲੇ ਤੇ ਔਰੰਗੇ ਦੀ
ਸਾਰੀ ਗਲ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ ।

ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸੁਣਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮੇ
ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਸੁਨਾਇਆ, ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਭੀ ਸਰਧਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਜ਼ਫਰ ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ
ਸੁਣੇਗਾ ਉਸਦੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਫਤੇ ਹੋਣਗੇ, ਦੇਹ ਮੇਂ ਅਰੋਗਤਾ ਰਹੇਗੀ । ਝੂਠ ਪਾਪ
ਛਲ ਫਰੇਬ ਆਦਿਕ ਆਸੂਰੀ ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ
ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ।

॥ ਬਾਰਵੀਂ ਹਿਕਾਯਤ ਸੰਪੂਰਨ ॥

ਅੰਤਮ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ

ਸ੍ਰੀਯਾ :—ਪਾਇ ਗਹੇ ਜਬਤੇ ਤੁਮਰੇ ਤਬਤੇ ਕੋਊ ਆਖ ਤਰੇ ਨਹੀ ਆਨਯੋ ॥
ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਪੁਰਾਨ ਕੁਰਾਨ ਅਨੇਕ ਕਹੈਂ ਮਭ ਏਕ ਨ ਮਾਨਯੋ ॥
ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਸਬੈ ਬਹੁ ਭੇਦ ਕਹੈ ਹਮ ਏਕ ਨ ਜਾਨਯੋ ॥
ਸ੍ਰੀ ਅਸਪਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੁਮਰੀ ਕਰਿ ਮੈ ਨ ਕਹਯੋ ਸਬ ਤੋਹਿ ਬਖਾਨਯੋ ॥
ਦੋਹਰਾ :—ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿਕੈ ਗਹਯੋ ਤੁਹਾਰੋ ਦੁਆਰ ॥
ਬਾਂਹਿ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ ॥

—○—

ਦਾਸ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮਿ੍ਰਗੇਸ਼ ਕੀ ਬਿਨੋ ਕਰਉ ਸ੍ਰੀਕਾਰ ॥

ਭੂਲ ਹੋਇ ਜੋ ਦਾਸ ਤੇ ਬਖਸ਼ੋ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰ ॥

੨੦ ੦ ੯

ਵੀਹ ਸੂਨ ਔਰੈ ਨਿਧੀ ਸੰਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਜਾਨ ॥

ਹਾੜ ਵਦੀ ਏਕਮ ਤਿਥੀ ਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਪਛਾਨ ॥

੧੬ ੦ ੨

ਦੋਹਰਾ :—ਖੋੜਸ ਉਪਰ ਸੁੰਨ ਜੁਗ ਬਿਕ੍ਰਮ ਸੰਮਤ ਮਾਹਿ ॥

ਛਪੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੂਸਰੀ ਮਾਸ ਸੋ ਚੇਤਰ ਆਹਿ ॥

ਇਹ ਦੂਜੀ ਐਡੀਸ਼ਨ—ਬਿਕ੍ਰਮੀ ੨੦੧੬ ਚੇਤਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਛਪੀ ਗਈ ।

* *
*

ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੈਸ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ
ਸ੍ਰ: ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਛਪਿਆ ।

B-9277

